Ministru kabineta rīkojums Nr. 45

Rīgā 2021. gada 22. janvārī (prot. Nr. 8 20. §)

Par Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2021.-2028. gadam

1. Apstiprināt Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2021.-2028. gadam (turpmāk - plāns).

2. Noteikt, ka par plāna izpildes koordināciju ir atbildīga Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija.

3. Atbalstīt Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas ierosināto sadzīves atkritumu apsaimniekošanas reģionu reformu un pāriet no 10 atkritumu apsaimniekošanas reģioniem uz pieciem atkritumu apsaimniekošanas reģioniem.

4. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai sagatavot un vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministram iesniegt noteiktā kārtībā Ministru kabinetā:

4.1. informatīvo ziņojumu par sadzīves atkritumu apglabāšanas poligonu finanšu saistībām līdz 2022. gada 30. decembrim;

4.2. līdz 2024. gada 1. oktobrim - informatīvu ziņojumu par plāna izpildi 2021., 2022. un 2023. gadā;

4.3. līdz 2027. gada 1. oktobrim - informatīvu ziņojumu par plāna izpildi 2024., 2025. un 2026. gadā;

4.4. līdz 2029. gada 1. oktobrim - informatīvu ziņojumu par plāna izpildi 2027. un 2028. gadā.

Ministru prezidents *A. K. Kariņš*

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības ministrs *A. T. Plešs*

(Ministru kabineta
2021. gada 22. janvāra
rīkojums Nr. 45)

ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANAS VALSTS PLĀNS 2021.-2028. GADAM

SATURS

Saīsinājumi

Kopsavilkums

1. Plāna virsmērķi un mērķi

1.1. ES direktīvās noteiktie mērķi

1.2. Plāna virsmērķi un mērķi

2. Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas raksturojums

2.1. Atkritumu apsaimniekošanas institucionālā sistēma

2.2. Atkritumu apsaimniekošanas politikas instrumenti

2.3. Atkritumu datu pārvaldība

2.4. Sabiedrības informēšana un izglītošana

2.5. Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas darbība

2.5.1. Atkritumu savākšana

2.5.2. Atkritumu sagatavošana atkārtotai izmantošanai

2.5.3. Atkritumu pārstrāde

2.5.4. Atkritumu šķirošana, sagatavošana pārstrādei un apglabāšanai

2.5.5. Blakusprodukti un atkritumu beigu statuss

2.5.6. Kompostēšana

2.5.7. Atkritumu reģenerācija

2.5.8. Biogāzes ieguve sadzīves atkritumu poligonos

2.5.9. Atkritumu apglabāšana poligonos un rekultivēto izgāztuvju izmantošanas ierobežojumi

2.6. Atkritumu sastāvs un atkritumu plūsmu apsaimniekošana

2.6.1. Sadzīves (mājsaimniecības) atkritumi

2.6.2. Bioloģiski noārdāmie un bioloģiskie atkritumi

2.6.3. Pārtikas atkritumi

2.6.4. Izlietotais iepakojums

2.6.5. Ražošanas atkritumi

2.6.6. Būvniecības atkritumi

2.6.7. Bīstamie atkritumi

2.6.8. Sadzīves bīstamie atkritumi

2.6.9. Naftas produktu (eļļu) atkritumi

2.6.10. Nolietotās riepas

2.6.11. Elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi

2.6.12. Bateriju un akumulatoru atkritumi

2.6.13. Nolietotie transportlīdzekļi

2.6.14. Tekstilmateriālu atkritumi

2.6.15. Mēbeļu atkritumi

2.6.16. Atkritumi, kas satur kritiski svarīgās izejvielas

2.6.17. Plastmasu atkritumi

2.7. Atkritumu ievešana un izvešana

3. Atkritumu plūsmu nākotnes attīstības tendences līdz 2035. gadam

3.1. Bāzes scenārijs

3.2. Scenārijs ar pasākumiem atkritumu rašanās novēršanai

3.3. Scenārijs ar aprites ekonomikas pasākumu ieviešanu

4. Atkritumu apsaimniekošanas institucionālās sistēmas attīstība

4.1. Vispārējās situācijas raksturojums

4.2. Atkritumu apsaimniekošanas reģionu optimizācijas modelis

4.2.1. Atkritumu apsaimniekošanas reģionu optimizācija - septiņu reģionu modelis

4.2.2. Atkritumu apsaimniekošanas reģionu optimizācija - piecu reģionu modelis

4.3. Poligonu infrastruktūras optimizācija

4.4. Atkritumu apsaimniekošanas reģionu apvienošanas finansiāli ekonomiskie aspekti

4.5. Kopsavilkums par atkritumu apsaimniekošanas reģionu robežu pārskatīšanu un reģionālās pieejas turpmāka attīstība

4.6. Ražotāju paplašināto atbildības sistēmu tālāka attīstība

4.7. Ziņošanas, kontroles un uzraudzības kapacitātes stiprināšana

5. Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstības virzieni

5.1. Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstības virzieni

5.1.1. Atkritumu dalītās vākšanas sistēmas attīstība

5.1.2. Atkritumu sagatavošanas atkārtotai izmantošanai infrastruktūra

5.1.3. Atkritumu sagatavošanas reģenerācijai un pārstrādei iekārtu modernizācija

5.1.4. Atkritumu pārstrādes infrastruktūras attīstība

5.1.5. Atkritumu reģenerācijas iekārtas

5.1.6. Poligonu infrastruktūras attīstība

5.1.7. Sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumi

5.1.8. Atkritumu ievešana un izvešana

6. Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā paredzētie rīcības virzieni un pasākumi

7. Plānā paredzēto pasākumu īstenošanai nepieciešamais un pieejamais finansējums un tā avoti

8. Stratēģija bioloģiski noārdāmo atkritumu apsaimniekošanai

8.1. Direktīvas 1999/31/EK par atkritumu poligoniem prasības attiecībā uz bioloģiski noārdāmo sadzīves atkritumu apsaimniekošanu

8.2. Radītais bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzums

8.3. Bioloģiski noārdāmo sadzīves atkritumu apsaimniekošana

8.4. Prognoze par bioloģiski noārdāmiem atkritumiem, bioloģiskiem atkritumiem un pārtikas atkritumiem

8.5. Izvērtējums par Direktīvas 1999/31/EK mērķu izpildi

9. Atkritumu rašanās novēršanas valsts programma

9.1. Atkritumu rašanās novēršanas saikne ar aprites ekonomiku

9.2. Programmas indikatori

9.3. Politikas instrumenti un pasākumi atkritumu rašanās novēršanas veicināšanai

9.3.1. Maksājumi un ierobežojumi attiecībā uz atkritumu apglabāšanu poligonos un atkritumu sadedzināšanu

9.3.2. "Maksā, kad izmet" princips

9.3.3. Ekonomiskie stimuli produktu ziedošanai

9.3.4. Depozīta sistēma

9.3.5. Investīcijas atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūrā un ekonomiskie stimuli

9.3.6. Zaļais publiskais iepirkums

9.3.7. Pasākumi, ar ko ierobežo subsīdijas, kuras neatbilst atkritumu apsaimniekošanas hierarhijai

9.3.8. Fiskālo pasākumu vai citu līdzekļu izmantošana, lai veicinātu produktu un materiālu, kas ir sagatavoti atkārtotai izmantošanai vai pārstrādāti, izmantošanu

9.3.9. Atbalsts pētniecībai un inovācijām modernajās pārstrādes tehnoloģijās un atjaunošanā

9.3.10. Labāko pieejamo tehnisko paņēmienu izmantošana atkritumu apstrādē

9.3.11. Sabiedrības apziņas veicināšana

9.3.12. Dialogs, sadarbība un brīvprātīgās vienošanās

9.4. Plānotie atkritumu rašanās novēršanas pasākumi

9.4.1. Pasākumi piegružošanas mazināšanai

9.4.2. Atkārtotas izmantošanas apjomu mērījumi

10. Pārtikas atkritumu rašanās novēršanas programma

10.1. Situācijas raksturojums pārtikas atkritumu jomā

10.1.1. Radītais pārtikas atkritumu daudzums un tā noteikšanas metodes

10.1.2. Pārtikas atkritumu savākšana

10.1.3. Pārtikas atkritumu un pārpalikumu sagatavošana pārstrādei, pārstrāde un apglabāšana

10.1.4. Iedzīvotāju viedoklis par pārtikas atkritumu mazināšanu

10.2. Pārtikas atkritumu rašanās novēršanas priekšnosacījumi un pasākumu hierarhija

10.3. Programmas rīcības virzieni un pasākumi

10.3.1. Pārtikas ziedošanas sistēmas pilnveidošana

10.3.2. Pārtikas atkritumu rašanās novēršana

10.3.3. Informētības palielināšana un patērētāju informēšana par pārtikas atkritumu rašanās novēršanu un samazināšanu

10.3.4. Pārtikas atkritumu daudzuma mērījumi un monitorings

10.3.5. Atbalsts pētniecībai un inovācijām, kas vērstas uz pārtikas atkritumu rašanās samazināšanu

11. Izlietotā iepakojuma rašanās novēršanas programma

11.1. Situācija izlietotā iepakojuma apsaimniekošanā un nākotnes prognoze

11.2. Pasākumi atkritumu rašanās novēršanai

11.3. Pasākumi atkritumu rašanās novēršanai un aprites ekonomikas ieviešanai

12. Preču otrreizējas izmantošanas un labošanas pakalpojumu attīstības programma

12.1. Pakalpojumu pieejamības novērtējums

12.2. Situācija dažādās preču plūsmās

12.2.1. Transportlīdzekļi

12.2.2. Tekstilizstrādājumu atkritumi

12.2.3. Plastmasas

12.2.4. Elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi

12.2.5. Mēbeles

13. Plāna realizācijas ietekme uz citu sektoru politiku īstenošanu

13.1. Atbilstība normatīvajiem aktiem jūras vides politikas jomā

13.2. Atbilstība normatīvajiem aktiem ūdens resursu politikas jomā

13.3. Atbilstība normatīvajiem aktiem un politikai klimata un gaisa kvalitātes jomā

13.4. Plāna atbilstība normatīvajiem aktiem atkritumu apsaimniekošanas jomā

14. Sabiedrības līdzdalība

PIELIKUMI

1. pielikums. Starptautiskie, ES līmeņa un Latvijas politikas plānošanas dokumenti, kuros izvirzīto mērķu sasniegšanu var veicināt Plāna ieviešana

2. pielikums. Sasniedzamie rezultāti atsevišķiem atkritumu veidiem un atkritumu plūsmām, kas izriet no ES direktīvu prasībām

3. pielikums. Informācija par sasniedzamo rezultātu izpildi atsevišķiem atkritumu veidiem un atkritumu plūsmām atbilstoši ES direktīvu prasībām

4. pielikums. Maksa par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu dažādās Latvijas pašvaldībās, 2020. gadā

5. pielikums. Radītais poligonos nogādājamo atkritumu daudzums pašvaldībās 2020.-2035. gads.

6. pielikums. Indikatīvs attīstības vajadzību novērtējums par atkritumu apsaimniekošanas sektora efektīvai ekspluatācijai un attīstības nodrošināšanai nepieciešamo investīciju apjomu laika posmā līdz 2035. gadam

7. pielikums. 12. nodaļas tabulu apkopojums.

8. pielikums. Izziņa par Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028. gadam projekta sabiedriskās apspriešanas ietvaros saņemtajiem priekšlikumiem

9. pielikums. Protokols par 2020. gadā 16., 17., 19., 20. novembrī notikušajām reģionālajām sanāksmēm

SAĪSINĀJUMI

AAL	Atkritumu apsaimniekošanas likums
AAR	Atkritumu apsaimniekošanas reģions
AAVP vai Plāns	Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns
ANO	Apvienoto Nāciju Organizācija
APUS	Valsts informācijas sistēma "Atkritumu pārvadājumu uzskaites sistēma"
AS	Akciju sabiedrība
ATR	Administratīvi teritoriālā reforma
att.	Attēls
Bāzeles konvencija	1989. gada 22. marta Bāzeles Konvencijā par kontroli pār kaitīgo atkritumu robežšķērsojošo transportēšanu un to aizvākšanu
BA	Bioloģiskie atkritumi
BNA	Bioloģiski noārdāmie atkritumi

BRAPUS	Valsts informācijas sistēma "Būvniecības atkritumu pārvadājumu uzskaites sistēma"
CSDD	Akciju sabiedrība "Ceļu satiksmes un drošības direkcija"
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
Direktīva 2019/883/ES	Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 17. aprīļa Direktīva 2019/883/ES par ostas atkritumu pieņemšanas iekārtām kuģu atkritumu nodošanai un ar ko groza Direktīvu 2010/65/ES un atceļ Direktīvu 2000/59/EK[1]
CH_4	Metāns
CO_2 ekv.	Oglekļa dioksīda ekvivalents
DRN	Dabas resursu nodoklis
EEI	Elektriskās un elektroniskās iekārtas
EEIA	Elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi
EUROSTAT	Eiropas Savienības Statistikas birojs
EK	Eiropas Komisija
EM	Ekonomikas ministrija
EMAS	Vides vadības un audita shēma
ERAF	Eiropas reģionālās attīstības fonds
ES	Eiropas Savienība
ES KF	Eiropas Savienības Kohēzijas fonds
ESI fondi	Eiropas Strukturālie un investīciju fondi
ESAO	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija
EUR	*Euro*
EVA	Eiropas Vides aģentūra

FM	Finanšu ministrija
ha	Hektārs
HDPE	Augsta blīvuma polietilēns
IKP	Iekšzemes kopprodukts
IPNK	Integrēta piesārņojuma novēršana un kontrole
IZM	Izglītības un zinātnes ministrija
ISO	Starptautisko standartu organizācija
IVN	Ietekmes uz vidi novērtējums
JVM	Jūras vides mērķis
KP	Konkurences Padome
kt	kilotonnas
l	Litrs
LASA	Latvijas Atkritumu saimniecības asociācija
LASUA	Latvijas Atkritumu saimniecības uzņēmumu asociācija
LDDK	Latvijas Darba devēju konfederācija
LDPE	Zema blīvuma polietilēns
LIA	Latvijas Iepakojuma asociācija
LIAA	Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra
LIFE	ES finanšu instruments videi
LTRK	Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera
LVAFA	Latvijas Vides aizsardzības fonda administrācija
LVIF	Latvijas Vides investīciju fonds

LVĢMC	Valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs"
LPAA	Latvijas pilnvaroto autotirgotāju asociācija
LPS	Latvijas Pašvaldību savienība
MARPOL konvencija	1973. gada Starptautiskā konvencija par piesārņojuma novēršanu no kuģiem, grozīta ar 1978. gada Protokolu
MASOC	Mašīnbūves un metālapstrādes asociācija
MK	Ministru kabinets
m^3	kubikmetri
mm	Milimetri
MW	Megavati
MWh	Megavatstundas
NAP	Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020. gadam
NACE	Uzņēmumu darbības veidu katalogs
NAIK	No atkritumiem iegūts kurināmais
NSA	Nešķiroti sadzīves atkritumi
NTL	Nolietoti transportlīdzekļi
NVO	Nevalstiskās organizācijas
PA	Pārtikas atkritumi
PE	Polietilēns
PET	Polietilēntereftalāts
PHB	Polihlorētie bifenili
PHT	Polihlorētie terfenili

PSIA	Pašvaldības sabiedrība ar ierobežotu atbildību
PTAC	Patērētāju tiesību aizsardzības centrs
PVD	Pārtikas un veterinārais dienests
POP	Noturīgās organiskās piesārņojošās vielas
PVN	Pievienotās vērtības nodoklis
RAAC	Reģionālais atkritumu apsaimniekošanas centrs
RAS	Ražotāju (paplašinātās) atbildības sistēma
Regula Nr. 1013/2006	Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 14. jūnija regula Nr. 1013/2006 par atkritumu sūtījumiem
Regula 1224/2009	Padomes Regula (EK) Nr. 1224/2009 (2009. gada 20. novembris), ar ko izveido Kopienas kontroles sistēmu, lai nodrošinātu atbilstību kopējās zivsaimniecības politikas noteikumiem, un groza Regulas (EK) Nr. 847/96, (EK) Nr. 2371/2002, (EK) Nr. 811/2004, (EK) Nr. 768/2005, (EK) Nr. 2115/2005, (EK) Nr. 2166/2005, (EK) Nr. 388/2006, (EK) Nr. 509/2007, (EK) Nr. 676/2007, (EK) Nr. 1098/2007, (EK) Nr. 1300/2008 un (EK) Nr. 1342/2008, un atceļ Regulas (EEK) Nr. 2847/93, (EK) Nr. 1627/94 un (EK) Nr. 1966/2006
RV	Rīcības virziens
SA	Sadzīves atkritumi
SAM	Specifiskie atbalsta mērķi
SAP	Sadzīves atkritumu apglabāšanas poligons
SEG	Siltumnīcefekta gāzes
SIA	Sabiedrība ar ierobežotu atbildību
sk.	Skatīt

SPRK	Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija
SM	Satiksmes ministrija
t	tonnas
tūkst.	tūkstoš
UIN	Uzņēmuma ienākuma nodoklis
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VID	Valsts ieņēmumu dienests
VKP	Videi kaitīgas preces
VKPA	Videi kaitīgo preču atkritumi
VM	Veselības ministrija
VRUA	Vieglās rūpniecības uzņēmumu asociācija
VVD	Valsts vides dienests
VVD RVP	Valsts vides dienesta reģionālā vides pārvalde
ZPI	Zaļais publiskais iepirkums

Skaidrojums par Plānā izmantotiem kodiem attiecībā uz atkritumu reģenerācijas veidiem

Kods[2]	**Atkritumu reģenerācijas veidi**	**Darbība**
R1	Atkritumu izmantošana galvenokārt par degvielu vai citā veidā, lai ražotu enerģiju	Reģenerācija
R2	Šķīdinātāju attīrīšana vai reģenerācija	Pārstrāde
R3	Par šķīdinātājiem neizmantotu organisko vielu pārstrāde vai attīrīšana, ieskaitot kompostēšanu un citus bioloģiskās pārveidošanas procesus	Pārstrāde

R3A	Bioloģiski noārdāmo atkritumu kompostēšana	Pārstrāde
R3B	Plastmasu pārstrāde	Pārstrāde
R3C	Papīra un kartona pārstrāde	Pārstrāde
R3D	Biogāzes ieguve (izņemot biogāzi no atkritumu apglabāšanas)	Pārstrāde
R4	Metālu un metālu savienojumu pārstrāde vai attīrīšana	Pārstrāde
R5	Citu neorganisko materiālu pārstrāde vai attīrīšana	Pārstrāde
R6	Skābju vai bāzu reģenerācija	Pārstrāde
R7	Piesārņojuma mazināšanai izmantoto ķīmisko vielu vai ķīmisko produktu reģenerācija	Pārstrāde
R8	Katalizatoru sastāvdaļu reģenerācija	Pārstrāde
R9	Naftas produktu un eļļu rafinēšana vai naftas produktu un eļļu atkārtota izmantošana citā veidā	Pārstrāde
R10	Apstrāde augsnē, kas rada ekoloģiskus vai lauksaimniecības uzlabojumus	Pārstrāde
R11	Tādu atkritumu izmantošana, kas radušies, veicot jebkuras darbības, kas apzīmētas ar kodu R1, R2, R3, R4, R5, R6, R7, R8, R9 un R10	Pārstrāde
R12	Atkritumu īpašību mainīšana, lai ar tiem veiktu jebkuras darbības, kas apzīmētas ar kodu R1, R2, R3, R4, R5, R6, R7, R8, R9, R10 un R11	Sagatavošana pārstrādei un reģenerācijai
R12A	Mehāniski bioloģiskā pārstrāde	Sagatavošana pārstrādei un reģenerācijai

R12B	Atkritumu šķirošana	Sagatavošana pārstrādei un reģenerācijai
R12C	Nolietoto transportlīdzekļu izjaukšana un sagatavošana pārstrādei	Transportlīdzekļu pārstrāde un reģenerācija
R12D	Slēgtās vai rekultivētās atkritumu izgāztuvēs apglabāto atkritumu pāršķirošana	n/a
R13	Atkritumu uzglabāšana (izņemot pagaidu uzglabāšanu atkritumu rašanās vietās pirms to savākšanas), pirms tiek veiktas jebkuras darbības, kas apzīmētas ar kodu R1, R2, R3, R4, R5, R6, R7, R8, R9, R10, R11 un R123	Uzglabāšana

Atsevišķu Plānā lietoto jēdzienu lietojuma skaidrojums

1) Atbilstoši MK 27.12.2020.noteikumiem Nr. 1032 "Atkritumu poligonu ierīkošanas, atkritumu poligonu un izgāztuvju apsaimniekošanas, slēgšanas un rekultivācijas noteikumi" atkritumu poligona infrastruktūra, citu starpā, ietver atkritumu pieņemšanas un apstrādes zonu; iekšējos ceļus un laukumus; atkritumu apglabāšanas zonu un infiltrāta attīrīšanas ietaises. Atkritumu pieņemšanas un apstrādes zonā var būt izvietotas atkritumu šķirošanas līnijas, savukārt atkritumu apglabāšanas zonā ir izvietoti atkritumu apglabāšanas nodalījumi, kuri Plānā tiek saukti arī par šūnām vai krātuvēm.

2) Plānā kā sinonīmi jēdzienam "atkritumu poligons" tiek lietoti jēdzieni "sadzīves atkritumu poligons", "atkritumu poligons" un "poligons".

3) Plānā tiek lietots jēdziens "bioreaktors". Bioreaktors ir inženiertehniska būve (veidojums), kurā tiek izvietoti atšķiroti, bioloģiski noārdāmie atkritumi. Izvietojot atkritumus bioreaktorā, pa slāņiem tiek ierīkotas arī infiltrāta recirkulācijas un gāzes savākšanas sistēmas un tiek iegūta biogāze. Pēc bioreaktora piepildīšanas ar bioloģiski noārdāmajiem atkritumiem tas tiks nosegts ar pagaidu rekultivācijas slāni. Bioreaktora darbības laiks nosegtā veidā būs atkarīgs no tā, cik ātri norisināsies anaerobā (gāzes rašanās un ieguves laiks) fāze. Kā sinonīmi jēdzienam

"bioreaktors" plānā ir lietoti jēdzieni "biodegradācijas šūna", "bioenerģijas šūna" un "biošūna".

KOPSAVILKUMS

Atkritumu apsaimniekošanas nozare ir viena no svarīgākajām vides aizsardzības nozarēm valstī. Savukārt atkritumu apsaimniekošanas sistēmas pārvaldība ir viens no būtiskākajiem jautājumiem ES un Latvijas attīstības plānošanas dokumentos, it īpaši vides aizsardzības, klimatneitralitātes un dabas resursu labas pārvaldības un apsaimniekošanas jomās.

Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.-2028. gadam (turpmāk - Plāns) ir izstrādāts atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likuma prasībām, izrietošajiem no tā MK noteikumiem un arī atbilstošam direktīvām. Plāna īstenošanas termiņš ir 8 gadi.

Plāns pēctecīgi turpina Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā 2013.-2020. gadam noteiktos rīcībpolitikas virzienus, kā arī nosaka jaunus virzienus un pasākumus, kuri nepieciešami, lai sasniegtu starptautiskajos un nacionālajos politikas plānošanas dokumentos un normatīvajos aktos noteiktās saistības un mērķus.

Plāns balstās uz VARAM publiskā iepirkumu "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028. gadam izstrādei"[3] (IL/57/2020), kura izpildītājs ir SIA "Geo Consultants", multidisciplinārās ekspertu komandas veiktā pētījumu rezultātiem un izstrādātajiem priekšlikumiem. Plāns izmanto arī publiskā iepirkumu "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028. gadam izstrādei" (IL/118/2019), kura izpildītājs ir SIA "Gateway Baltics", rezultātus. Pētījumu rezultāti ir publiski pieejami VARAM tīmekļa vietnē[4].

Plāns sniedz ieguldījumu attīstības virzienos, ko nosaka Eiropas Zaļais kurss[5] un Jaunais aprites ekonomikas rīcības plāns "Par tīrāku un konkurētspējīgāku Eiropu".[6] Plāns nodrošina un sniedz ieguldījumu Nacionālajā attīstības plāna 2021.-2027. gadam prioritāšu Kvalitatīva dzīvesvide un teritoriju attīstība un Uzņēmumu konkurētspēja un materiālā labklājība ietvaros noteiktajos rīcību virzienos, it īpaši, Daba un vide- "Zaļais kurss" Produktivitāte, inovācija un eksports, Līdzsvarota reģionālā attīstība u.c. Plāna pasākumi papildina un veido

sinerģiju ar pasākumiem, kas ietverti MK 2020. gada 4. septembrī apstiprinātāja "Rīcības plānā pārejai uz aprites ekonomiku 2020.-2027. gadam".

Atkritumu apsaimniekošana ir kompleksa pasākumu sistēma, kuras pārvaldība ietver institucionālos, organizatoriskos, tehniskos, juridiskos un finanšu jautājumus. Tā aptver piesārņojošo darbību operatorus, komersantus, kas sniedz atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus, atkritumu tirgotājus un starpniekus, pašvaldības un katru valsts iedzīvotāju, kas ikdienā rada atkritumus. Sistēma aptver atkritumu plūsmas, kuras kopā veido apmēram 1,8 milj. t atkritumu gadā. Šobrīd ir jauns stratēģisks uzdevums- materiālu atgūšana no atkritumu plūsmas, kas pārvirza pārvaldības uzsvaru uz atkritumu apjoma samazināšanu un rašanās novēršanu, atkritumu pārstrādes un tai nepieciešamo priekšnosacījumu (t.sk. bīstamu vielu ierobežošanas produktos un dalītas savākšanas sistēmas) attīstību.

Arvien nozīmīgāki kļūst atkritumu apsaimniekošanas hierarhijas vēlamākie pasākumi, kas vērsti uz atkritumu radīšanas samazināšanu gan kopumā, gan attiecībā uz atsevišķām plūsmām (piem., pārtikas atkritumi un iepakojums). Jauns politikas virziens ciešā sasaiste ar aprites ekonomiku, ir preču labošanas un otrreizēja izmantošanas sektora attīstība, kur sabiedrības/patērētāja pieprasījumam ir noteicoša loma. Plāna pasākumi šajos virzienos sniedz ieguldījumu globāli svarīgo ilgtspējības mērķu 2030. gadam[7] sasniegšanā, proti, nodrošināt ilgtspējīgus patēriņa paradumus un ražošanas modeļus (12. mērķis) un saglabāt un pārdomāti izmantot okeānus, jūras un to resursus, lai nodrošinātu ilgtspējīgu attīstību (14. mērķis) u.c.

Atkritumu apsaimniekošanas pārvaldībā ir jārisina iepriekšējā plāna laikā neatrisinātie uzdevumi, kas saistīti ar atkritumu uzskaites un statistikas datu kvalitāti, efektīvāku kontroli un visu pušu atbilstošu iesaisti un atbildību. Prasība pēc jauna veida datiem (pārtikas atkritumi katrā no aprites posmiem; atkārtotas izmantošanas un labošanas statistika u.tml.) vēl vairāk aktualizē minētos uzdevumus. Nepieciešamība pēc IT tehnoloģijās balstītiem risinājumiem un nozares pārvaldības neatliekama digitalizācija ir būtisks priekšnosacījums, lai Latvija ietu līdzi laikmetam un pilnībā pārvaldītu tās pārziņā esošo informācijas plūsmu par materiāliem, kas ir svarīgi ne tikai tautsaimniecībai, bet arī mūsu starptautiskās saistības attiecībā uz atkritumu pārvadājumu pārrobežu kontroli.

Visbeidzot, Plāns nav ieviešams bez visaptverošas un proaktīvi īstenotas sabiedrības informēšanas, izglītošanas un iesaistes, kas veicinātu tās paradumu maiņu attiecībā uz atkritumu apsaimniekošanu, it īpaši bez(maz)atkritumu dzīves veida un atkritumu šķirošanas darbību ieviešanu ikdienā gan sadzīvē, gan mācību un darba vidēs. Joprojām aktuāls ir publiskās pārvaldes iestāžu paraugs un labās prakses veicināšana, kas popularizētu šādu uzvedību. ZPI turpmāk būtu izmantojams kā instruments, lai veicinātu ražotāju pāreju uz aprites ekonomikā balstītu ražošanu un produktu dizainu, priekšroku publiskajos iepirkumos dodot precēm un pakalpojumiem, kas atbilst aprites ekonomikas principiem.

Aprites ekonomikas būtība, kas ir šī Plāna pamatā, ir visas tautsaimniecības un sabiedrības attīstības pamatā, kas pamato loģiku, ka Plāna ieviešana nav iespējama bez visu tiešas nozaru iesaistes. Tomēr ņemot vērā valsti pastāvošo nozaru pieeju politikas veidošanā, tās ieviešanā un finansēšanā, dotajā Plāna projektā ir ietverta informācija par rīcības virzieniem un uzdevumiem atkritumu apsaimniekošanas jomā ES finansējuma plānošanas periodā 2021.-2027. gadam. Līdz ar to Plāna pasākumu finansējums investīciju jomā atspoguļos Darbības programmā Latvijai, 2021.-2027. gadam ietvertās prioritātes, neizslēdzot arī citus finansējuma avotus. Citu ministriju un iesaistīto pušu atbildības Plānā noteiktas, balstoties uz to ieinteresētību un gatavību sniegt ieguldījumu Plāna ieviešanā.

Plānu veido šādas nodaļas:

1. Plāna virsmērķi un mērķi

2. Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas raksturojums

3. Atkritumu plūsmu nākotnes attīstības tendences līdz 2035. gadam

4. Atkritumu apsaimniekošanas institucionālās sistēmas attīstība

5. Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstības virzieni

6. Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā paredzētie rīcības virzieni un pasākumi

7. Plānā paredzēto pasākumu īstenošanai nepieciešamais un pieejamais finansējums un tā avoti

8. Stratēģija bioloģiski noārdāmo atkritumu apsaimniekošanai

9. Atkritumu rašanās novēršanas valsts programma,

10. Pārtikas atkritumu rašanās novēršanas programma

11. Izlietotā iepakojuma rašanās novēršanas programma

12. Preču otrreizējas izmantošanas un labošanas pakalpojumu attīstības programma

13. Plāna realizācijas ietekme uz citu sektoru politiku īstenošanu

14. Sabiedrības līdzdalība

Plānam ir pievienota informācija par Plāna un tā ietekmes uz vidi stratēģiskā novērtējuma vides pārskata sabiedriskās apspriešanas rezultātiem.

1. PLĀNA VIRSMĒRĶI UN MĒRĶI

Plāns ir saistīts ar daudziem starptautiskajiem, ES līmeņa un Latvijas politikas plānošanas dokumentiem (sk. 1. pielikumu), kuros izvirzīto mērķu sasniegšanā pienesumu dod Plāna pasākumu ieviešana. Kā nozīmīgākie nacionālā līmeņa dokumenti, ir minami:

– Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.-2027. gadam;

– Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam;

– Rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku 2020.-2027. gadam;

– Latvijas stratēģija klimatneitralitātes sasniegšanai līdz 2050. gadam;

– Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030. gadam;

– Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021.-2030. gadam.

1.1. ES direktīvās noteiktie mērķi

ES direktīvās noteiktie mērķi ir Latvijai saistoši tās rīcībpolitikas veidošanā, tie ir noteicoši, pretendējot uz ES fondu finansējumu šo mērķu sasniegšanai. Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020. gadam ietvaros tika ieviesti pasākumi, kas nodrošināja virzību uz direktīvu, kas izstrādātas laika posmā no 1994. līdz 2012. gadam, mērķu sasniegšanu. Taču ne visi mērķi ir jau sasniegti un daži paredz ieviešanas termiņu vēl 2021. gadā. Tas pamato šo mērķu iekļaušanu šai Plānā (sk. arī 2. pielikumu un 3. pielikumu)

Kad 2015. gada 2. februārī EK nāca klajā ar "ES rīcības plānu pārejai uz aprites ekonomiku"[8], ar kuru izveidoja ambiciozu rīcības programmu ar pasākumiem, kas ietver visu aprites ciklu, sākot no ražošanas un patēriņa, un beidzot ar atkritumu apsaimniekošanu un tirgiem otrreizējām izejvielām, tā piedāvāja arī priekšlikumus atkritumu apsaimniekošanas jomas normatīvo aktu grozījumiem. Rīcības plāna ietvaros tika pieņemtas sekojošās direktīvas ar tajos ietvertiem jauniem mērķiem (sk. 1.1. tab.):

1) Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Direktīva 2018/850/ES, ar ko groza Direktīvu 1999/31/EK par atkritumu poligoniem (turpmāk - Direktīva 2018/850/ES);[9]

2) Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Direktīva 2018/851/ES, ar ko groza Direktīvu 2008/98 par atkritumiem (turpmāk - Direktīva 2018/851);[10]

3) Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Direktīva 2018/852/ES, ar ko groza Direktīvu 94/62/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu;[11]

4) Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 5. jūnija direktīvu 2019/904/ES par konkrētu plastmasas izstrādājumu ietekmes uz vidi samazināšanu (turpmāk - direktīva 2019/904/ES).[12]

Plāna darbības laikā no 2021. līdz 2028. gadam sasniedzamie mērķi un rezultāti attiecībā uz atkritumu dalīto savākšanu un sagatavošanu atkārtotai izmantošanai un pārstrādei (sk. 1.1. tab.) būtiskākajiem atkritumu veidiem un plūsmām (sk. 2. pielikumu) izriet minēto ES direktīvu prasībām (sk. 3. pielikumu). Atsevišķi 1.1. tabulā minētie mērķi pārsniedz Plāna darbības termiņu, tomēr to sasniegšanai nepieciešamie pasākumi ir jāuzsāk jau šajā plānošanas periodā.

1.1. tabula

ES direktīvās noteiktie būtiskākie jaunie atkritumu apsaimniekošanas mērķi laika posmam līdz 2035. gadam

Nr.	Atkritumu kategorijas	Vērtība[13], % (bāzes gads)	Atkritumu apsaimniekošanas mērķi pa gadiem, %				
			2023	2025	2029	2030	2035

Direktīva 2008/98/EK							
1.	Izveidota dalītās savākšanas sistēma:						
1.1.	bioloģiskajiem atkritumiem	-	X				
1.2.	tekstilatkritumiem	-		X			
1.3.	sadzīves bīstamajiem atkritumiem	-		X			
2.	Pārstrādātie sadzīves atkritumu daudzumi (% no radītā)	43,80 (2018)		55	-	60	65
Direktīva 1994/62/EK							
3.	Pārstrādātie kopējie izlietotā iepakojuma daudzumi (% no radītā), tai skaitā:	58,82 (2018)		65		70	
3.1.	Plastmasa	35,81 (2018)		50		55	
3.2.	Koks	27,31 (2018)		25		30	
3.3.	Metāli	71,34 (2018)		70		80	
3.4.	Alumīnijs			50		60	
3.5.	Stikls	68,84 (2018)		70		75	
3.6.	Papīrs un kartons	82,89 (2018)		75		85	
Direktīva 2019/904/ES							
4.	Savāktais izlietotā vienreiz lietojamā plastmasas			77	90		

	dzērienu iepakojuma apjoms (% no attiecīgajā gadā tirgū laisto dzērienu attiecīgā iepakojuma apjoma)						
Direktīva 1999/31/EK							
5.	Poligonos apglabātais sadzīves atkritumu daudzums (% no radītā sadzīves atkritumu daudzuma)	63,8 (2019)					10

Latvijai ir jāņem vērā arī norādes, ko tā saņēmusi EK Agrīnās brīdināšanas ziņojumā[14] un ESAO novērtējuma ziņojumā.[15] Tajos Latvija tiek aicināta veidot politiku, kas palīdz:

- uzlabot resursu produktivitāti un veicināt atkritumu rašanās novēršanu rūpniecībā un produktu ražošanas sākuma (dizaina) posmos;

- integrēt materiālu aprites loku noslēgšanas un atkritumu rašanās novēršanas mērķus inovāciju politikā un veicināt ekoinovāciju attīstību, ieviešanu un pielietojumu;

- īstenot pasākumus, lai mainītu patērētāju uzvedību un produktu dizainu;

- piemērot *"maksā, kad izmet"(MKI[16])* sistēmas lielākajās pilsētās;

- palielināt pašvaldību atbildību par normatīvajos aktos un politikas plānošanas dokumentos noteikto atkritumu dalītās savākšanas, sagatavošanas atkārtotai izmantošanai un pārstrādes mērķu izpildi.

1.2. Plāna virsmērķi un mērķi

Plāna virsmērķi:

1. Mērķis (**M1**) **Novērst atkritumu rašanos** un nodrošināt kopējā radīto atkritumu daudzuma ievērojamu samazināšanu, izmantojot maksimāli visas labākās pieejamās atkritumu rašanās novēršanas iespējas un labākos pieejamos tehniskos

paņēmienus, palielinot resursu izmantošanas efektivitāti un veicinot ilgtspējīgākas patērētāju uzvedības modeļa attīstību;

2. Mērķis (**M2**) **Nodrošināt atkritumu kā resursu racionālu izmantošanu**, balstoties uz aprites ekonomikas pamatprincipiem un veicinot, ka resursi pēc iespējas tiek atgriezti atpakaļ ekonomiskajā apritē tautsaimniecībai noderīgā veidā;

3. Mērķis (**M3**) **Nodrošināt, ka radītie atkritumi nav bīstami** vai arī tie rada nelielu risku videi un cilvēku veselībai, veicinot attiecīgu produktu politiku, bīstamo un videi kaitīgo vielu ierobežojumus un pilnveidojot patērētāju informētību;

4. Mērķis (**M4**) **Nodrošināt apglabājamo atkritumu daudzuma samazināšanu** un atkritumu apglabāšanu cilvēku veselībai un videi drošā veidā.

Plāna kvalitatīvie un kvantitatīvie mērķi, kas saistīti ar ES direktīvu mērķiem[17]:

1.1. Mērķis: līdz 2023. gada 1. janvārim izveidota dalītas savākšanas sistēma tekstilmateriāliem;

1.2. Mērķis: līdz 2025. gadam atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjomu palielināts vismaz līdz 55% pēc masas;

1.3. Mērķis: nodrošināta virzība uz mērķi, ka līdz 2030. gadam atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjoms tiek palielināts vismaz līdz 60 % pēc masas;

1.4. Mērķis: līdz 2025.gada 1. janvārim izveidota dalītas savākšanas sistēma sadzīves bīstamajiem atkritumiem;

1.5. Mērķis: līdz 2023. gada 31. decembrim nodrošināts, ka bioloģiskie atkritumi ir vai nu pārstrādāti rašanās vietā, vai dalīti savākti un nodoti pārstrādei;

1.6. Mērķis: vismaz 70% pēc svara nebīstamo būvgružu un ēku nojaukšanas atkritumi, sagatavoti atkārtotai izmantošanai, pārstrādei un citai materiāla reģenerācijai, tostarp aizbēršanai;

2.1. Mērķis: nodrošināta virzība uz mērķi līdz 2035. gadam nodrošināt, ka poligonos apglabāto sadzīves atkritumu īpatsvars ir samazinājies līdz 10% no kopējā radīto sadzīves atkritumu daudzuma (pēc svara);

3.1. Mērķis: līdz 2025. gada 31decembrim tiek pārstrādāti 65% no izlietotā iepakojuma gadā un tiek sasniegti normatīvajos aktos noteiktie minimālie pārstrādes mērķi konkrētām atkritumu plūsmām;

3.2. Mērķis: nodrošināta virzība uz mērķi, ka līdz 2030. gada 31. decembrim tiek pārstrādāti 70% no izlietotā iepakojuma gadā un tiek sasniegti normatīvajos aktos noteiktie minimālie pārstrādes mērķi;

4.1. Mērķis: NTL savākšanas apmērs ir ne mazāk kā 50 % no attiecīgajā gadā realizēto transportlīdzekļu skaita;

4.2. Mērķis: visu savākto NTL sastāvdaļu un materiālu atkārtota izmantošana un pārstrāde notiek vismaz 85 % apmērā no NTL vidējās pašmasas;

4.3. Mērķis: savākto NTL sastāvdaļu un materiālu atkārtota izmantošana un reģenerācija notiek vismaz 95% apmērā no nolietotu transportlīdzekļu vidējās pašmasas;

5.1. Mērķis: līdz 2021. gada 13. augustam ir palielināts EEIA savākšanas apjoms līdz 40-45 % gadā, no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados;

5.2. Mērķis: no 2021.gada 14.augusta ir palielināts EEIA atkritumu savākšanas apjoms līdz 65% no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados;

5.3. Mērķis: EEIA reģenerācija un pārstrāde notiek atbilstoši normatīvo aktu prasībām;

6.1. Mērķis: tiek savākti 45% no iepriekšējos trīs gados tirgū laistā pārnēsājamo bateriju un akumulatoru vidējā svara[18];

7.1. Mērķis: līdz 2025. gadam nodrošināta dalīta izlietotā vienreiz lietojamā plastmasas dzērienu iepakojuma savākšana 77 % no attiecīgajā gadā tirgū laisto dzērienu attiecīgā iepakojuma apjoma pēc masas;

7.2. Mērķis: līdz 2029. gadam nodrošināta dalīta izlietotā vienreiz lietojamā plastmasas dzērienu iepakojuma savākšana 90% no attiecīgajā gadā tirgū laisto dzērienu attiecīgā iepakojuma apjoma pēc masas.

Plāna mērķi, kas nodrošina dažādu nozaru politiku saskaņotību

Plāna pasākumi ir vērsti uz to, lai tiek nodrošināta dažādu nozaru politiku saskaņotība un nozaru politikās savlaicīgi tiek veiktas nepieciešamās izmaiņas Latvijas klimatneitralitātes sasniegšanā un ekonomikas zaļā kursa transformācijas ieviešanā.

Plāna starpposmā tiks papildu novērtētas šādas vērtības atbilstoši Plāna pasākumu ietekmei uz to izmaiņām:

– atkritumu apsaimniekošanas nozares radītās SEG emisijas;

– sadzīves atkritumu pārstrādes līmenis un no tiem iegūto energoresursu apjoms (jaudas vienībās), norādot to izmantošanas jomas.

Balstoties uz veiktajiem SEG emisiju prognožu aprēķiniem, kurā ņemti vērā Plāna pasākumi, tiek izvirzīti indikatīvi SEG emisiju samazināšanas mērķi atkritumu apsaimniekošanas sektorā 2024. gadam 401,37 kt CO_2 ekv. un 2028. gadam - 373,22 kt CO_2 ekv., ņemot vērā bioloģisko atkritumu apstrādi un cieto atkritumu apglabāšanu (netiek iekļauta atkritumu sadedzināšana un notekūdeņu apsaimniekošana).

2. ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANAS SISTĒMAS RAKSTUROJUMS

Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas darbības mērķis ir atkritumu apsaimniekošanas procesa radītās ietekmes samazināšana, kas tiek panākta, samazinot radīto atkritumu apjomu, drošā veidā apstrādājot un reģenerējot atkritumus vai arī atkritumus atgriežot saimnieciskajā apritē.[19] Latvijā atkritumu apsaimniekošanas jomu reglamentē Atkritumu apsaimniekošanas likums, Dabas resursu nodokļa likums, Iepakojuma likums, Nolietotu transportlīdzekļu apsaimniekošanas likums un no tiem izrietošie vairāk kā 40 MK noteikumi, kā arī pašvaldību saistošie noteikumi. Normatīvo akti izstrādāti, lai nodrošinātu katra Latvijas iedzīvotāja tiesības dzīvot kvalitatīvā vidē, ES direktīvu prasību pārņemšanu nacionālajā tiesību aktu sistēmā, ES regulu prasību ievērošanu, starptautisko līgumu un vispārēji atzītu vides aizsardzības principu ievērošanu.[20] Dati par atkritumu apsaimniekošana tiek apkopoti saskaņā ar ES un nacionāliem normatīviem aktiem. ES direktīvās ir noteikts, ka datu apkopošana par atkritumiem veicama 18 mēnešu laikā pēc kārtējā gada beigām. Plāna izstrādes gaitā Plāns tika papildināts ar informāciju par atkritumu apsaimniekošanu

2019.gadā tajās atkritumu apsaimniekošanas jomās, kur šāda informācija bija pieejama.

2.1. Atkritumu apsaimniekošanas institucionālā sistēma

Atkritumu apsaimniekošanā iesaistīto institūciju atbildība un funkcijas parādītas 2.1. tabulā. Savukārt detālāks VARAM un pašvaldību atbildību sadalījums sadzīves atkritumu apsaimniekošanas jomā raksturots 2.1. attēlā. VARAM ir vadošā nozares ministrija, kas ir atbildīga par vides mērķu atkritumu apsaimniekošanas jomā sasniegšanu. Būtiska ir VARAM sadarbība ar nozaru ministrijām un to padotības iestādēm. Tomēr nākotnē ir nepieciešama visu pušu lielāka iesaiste atkritumu apsaimniekošanas politikas veidošanā un atbalsts tai, tostarp Plāna mērķu integrēšana nozaru rīcībpolitikās un ES finansējuma izmantošanas plānošanā un izmantošanā.

2.1. tabula

Atkritumu apsaimniekošanā iesaistīto institūciju un atkritumu apsaimniekotāju atbildība un galvenās funkcijas

Institūcija	**Atbildība, galvenās funkcijas**
VARAM	- izstrādā un koordinē atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna īstenošanu; - izstrādā normatīvo aktu projektus un politikas plānošanas dokumentus atkritumu apsaimniekošanas jomā; - apkopo informāciju par atkritumu apsaimniekošanu; - koordinē sadzīves atkritumu poligonu ierīkošanu; - izvērtē pašvaldību saistošo noteikumu atbilstību normatīvo aktu prasībām; - sagatavo ziņojumus EK par atkritumu apsaimniekošanu.
VVD	- izdod atļaujas, tehniskos noteikumus un citus administratīvos aktus atkritumu apsaimniekošanas darbību veikšanai, reģistrē

	atkritumu apsaimniekošanas starpniekus un atkritumu tirgotājus; - kontrolē normatīvajos aktos par atkritumu apsaimniekošanu noteikto prasību ievērošanu; - pilda regulā Nr. 1013/2006 par atkritumu pārrobežu pārvadājumiem minētos kompetentās iestādes un korespondenta pienākumus un izsniedz apstiprinājumu vai piekrišanu atkritumu pārrobežu pārvadājumiem; - izsniedz licences melno un krāsaino metālu atgriezumu un lūžņu iepirkšanai Latvijā; - slēdz līgumu ar DRN maksātāju vai apsaimniekotāju par iepakojuma, videi kaitīgo preču atkritumu vai nolietotu transportlīdzekļu apsaimniekošanas sistēmas īstenošanu un kontrolē RAS darbību; - atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām izvēlas depozīta sistēmas operatoru un slēdz līgumu par depozīta sistēmas darbības nodrošināšanu; - veic izvēlētā depozīta sistēmas operatora darbības uzraudzību un kontroli; - uztur tīmekļvietni par atkritumu dalīto savākšanu www.skiroviegli.lv un nodrošina tās darbību; - kontrolē ražotāju atbildības sistēmu darbību, tai skaitā iepakojuma depozīta sistēmas operatora darbību.
LVĢMC	- veic valsts informācijas sistēmas "Atkritumu pārvadājumu uzskaites sistēma" (APUS) pārziņa funkciju; - apkopo statistikas pārskatos sniegto informāciju par atkritumu apsaimniekošanu; - organizē bīstamo atkritumu poligonu ierīkošanu un apsaimniekošanu;

	- organizē bezsaimnieka bīstamo atkritumu apsaimniekošanu; - nodrošina ar atkritumu apsaimniekošanu saistītās informācijas sniegšanu sabiedrībai, ES un starptautiskajām institūcijām.
Vides pārraudzības valsts birojs	- nodrošina plānošanas dokumentu atkritumu apsaimniekošanas jomā stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru pārraudzību; - nodrošina paredzēto darbību atkritumu apsaimniekošanas jomā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru pārraudzību; - veic apstrīdēto VVD administratīvo aktu un faktiskās rīcības atkritumu apsaimniekošanas jomā tiesiskuma pārskatīšanu; - veic iepakojuma ar paaugstinātu smago metālu koncentrācijas līmeni uzraudzību.
Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija	- apstiprina tarifus sadzīves atkritumu apglabāšanai sadzīves atkritumu poligonos; - apstiprina depozīta sistēmas maksu un izvērtē tās pamatotību;
Veselības inspekcija	- kontrolē ārstniecības iestādēs radīto atkritumu apsaimniekošanu.
Pašvaldība	- savā administratīvajā teritorijā atbilstoši pašvaldības saistošajiem noteikumiem par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu, ievērojot atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu un reģionālos plānus, organizē atkritumu apsaimniekošanu: - a) visi sadzīves atkritumi, tai skaitā sadzīvē radušies bīstamie atkritumi,

	- b) to būvdarbu veikšanas procesā radušies ražošanas atkritumi, uz kuriem neattiecas normatīvie akti par būvniecībā radušos atkritumu un to pārvadājumu uzskaites kārtību; - pieņem lēmumus par jaunu atkritumu apsaimniekošanas iekārtu un infrastruktūras objektu, kā arī atkritumu poligonu izvietošanu savā administratīvajā teritorijā; - izdod saistošos noteikumus par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu savā administratīvajā teritorijā, nosakot šīs teritorijas dalījumu sadzīves atkritumu apsaimniekošanas zonās, prasības atkritumu apsaimniekošanai, kārtību, kādā veicami maksājumi par atkritumu apsaimniekošanu; - uzrauga un kontrolē sadzīves atkritumu poligona slēgšanas, rekultivācijas, monitoringa un slēgta poligona uzturēšanas iemaksas un izmaksas pēc poligona slēgšanas; - pieņem lēmumu par sadzīves atkritumu poligona apsaimniekotāja veiktās pētniecības un attīstības darbības rezultātu atbilstību projekta mērķim - samazināt poligonā apglabājamo atkritumu daudzumu - un par rezultātu ieviešanas nepieciešamību; - slēdz līgumu ar atkritumu apsaimniekotāju, kuru izraugās publisko iepirkumu vai publisko un privāto partnerību regulējošos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā, par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu attiecīgajā sadzīves atkritumu apsaimniekošanas zonā; - patstāvīgi vai sadarbībā ar izraudzīto atkritumu apsaimniekotāju vai atkritumu poligona apsaimniekotāju veicina iedzīvotāju aktīvu iesaisti atkritumu šķirošanā, tajā skaitā atbalstot iedzīvotāju iniciatīvas; - izstrādā un apstiprina reģionālo atkritumu apsaimniekošanas plānu;

	- apstiprina maksu par nešķirotu sadzīves atkritumu apsaimniekošanu savā administratīvajā teritorijā.
Atkritumu apsaimniekošanas komersants, atkritumu tirgotājs un atkritumu apsaimniekošanas starpnieks	- pirms attiecīgās atkritumu apsaimniekošanas darbības uzsākšanas saņem atļaujas A vai B kategorijas piesārņojošām darbībām, vai atkritumu apsaimniekošanas darbībām, vai licences melno un krāsaino metālu atgriezumu un lūžņu iepirkšanai, vai arī reģistrējas VVD; - veic atkritumu apsaimniekošanu atbilstoši izsniegtās atļaujas vai licences nosacījumiem; - sniedz valsts iestādēm un pašvaldībām informāciju par atkritumu apsaimniekošanu; - uztur spēkā finanšu nodrošinājumu visu atļaujas darbības laiku.
Atkritumu poligona, citu atkritumu apglabāšanas vai reģenerācijas iekārtu īpašnieks vai apsaimniekotājs	- pirms atkritumu poligona vai reģenerācijas iekārtas darbības uzsākšanas saņem normatīvajos aktos par piesārņojošām darbībām noteiktās atļaujas; - apsaimnieko atkritumu poligonu vai reģenerācijas iekārtu saskaņā ar atļauju A vai B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai un vides aizsardzības jomu regulējošiem normatīvajiem aktiem; - veic pasākumus un sedz izdevumus, kas saistīti ar atkritumu poligona slēgšanu un rekultivāciju, slēgta poligona monitoringu un uzturēšanu (slēgta poligona teritorijas uzturēšana atbilstoši ugunsdrošības prasībām un rekultivētā poligona krātuves virskārtas izolējošā seguma uzturēšana), kā arī ar atkritumu reģenerācijas vai atkritumu apglabāšanas iekārtas darbības izbeigšanu. - attiecībā uz reģenerācijas iekārtām uztur spēkā finanšu nodrošinājumu visu atļaujas darbības laiku.

Izlietotā iepakojuma, VKP atkritumu vai NTL apsaimniekotājs (RAS)	- organizē un koordinē izlietotā iepakojuma, VKP atkritumu un NTL savākšanu un pārstrādi vai reģenerāciju vai arī izvešanu pārstrādei vai reģenerācijai uz citām valstīm, ievērojot noteiktos pārstrādes vai reģenerācijas apjomus.
Latvijas Elektrotehnikas un elektronikas rūpniecības asociācija	- reģistrē EEI ražotājus; - reģistrē bateriju vai akumulatoru ražotājus; - nodrošina EEI ražotāju un bateriju vai akumulatoru ražotāju datu uzturēšanu; - nodrošina EEIA, bateriju un akumulatoru atkritumu apsaimniekošanas uzraudzībai nepieciešamās informācijas apriti.
Depozīta sistēmas operators	- nodrošina depozīta iepakojuma savākšanu, šķirošanu, pārvadāšanu, pārstrādi vai sagatavošanu atkārtotai izmantošanai; - nodrošina informācijas apkopošanu depozīta uzskaites sistēmā; - nodrošina sabiedrības informēšanas pasākumus par depozīta sistēmu.

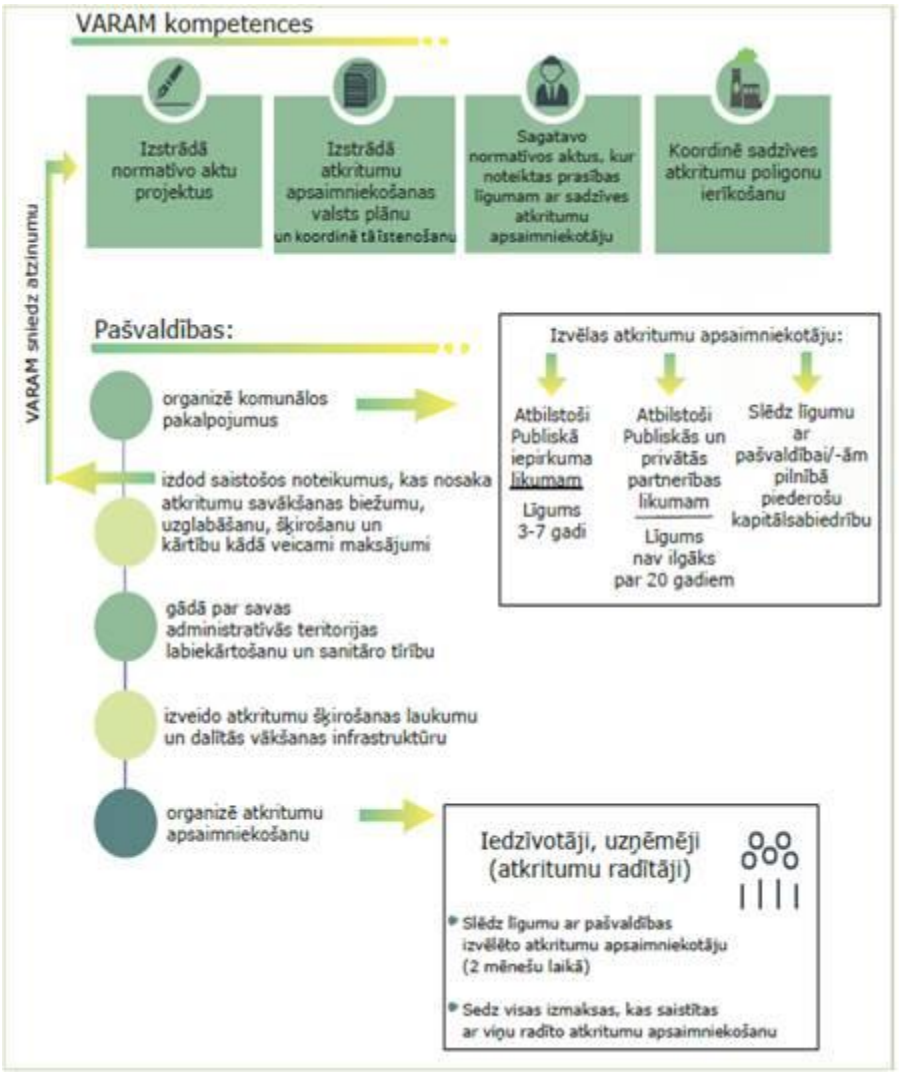

2.1. attēls. VARAM un pašvaldību atbildības sadzīves atkritumu apsaimniekošanas jomā

Atbilstoši MK 2013. gada 25. jūnija noteikumiem Nr. 377 "Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas reģioniem" Latvijā ir izveidoti un patlaban darbojas 10 AAR. (sk. 2.2. att.).

Vidējā AAR platība Latvijā ir 6457 km^2. Ziemeļvidzemes AAR un Vidusdaugavas AAR ir vislielākie platības ziņā (vairāk nekā 7100 km^2), Ventspils AAR - vismazākais (4464 km^2) (sk. 2.2. tab.).

2.2. attēls. Atkritumu apsaimniekošanas reģioni un atkritumu poligoni Latvijā (01.09.2020.)

2.2. tabula

Atkritumu apsaimniekošanas reģionu raksturojums uz 2020. gada sākumu

AAR	**Platība, km^2 (CSP, 2015)**	
	% no Latvijas teritorijas	**Kopā**
Austrumlatgales	8	5242
Dienvidlatgales	11	6921
Liepājas	10	6394
Malienas	11	7039
Piejūras	8	5298
Pierīgas	8	5427
Ventspils	7	4464

Vidusdaugavas	12	7766
Zemgales	8	5465
Ziemeļvidzemes	16	10557

Avots: CSP

Vislielāko iedzīvotāju skaitu 2019. gadā apkalpoja Pierīgas AAR un vismazāko iedzīvotāju skaitu - Malienas AAR.

Līdz ar iedzīvotāju skaita samazināšanos valstī, vidēji AAR sniedz pakalpojumus 192 tūkst. iedzīvotāju. Pierīgas AAR dzīvo 4-5 reizes vairāk iedzīvotāju nekā citos AAR. Izņemot Pierīgas AAR, pārējo AAR vidējais iedzīvotāju skaits ir 116 tūkst., savukārt Ventspils, Malienas un Austrumlatgales AAR teritorijā dzīvo mazāk nekā 100 tūkst. iedzīvotāju. Laikā, kad reģionos izveidoja sadzīves atkritumu poligonus, visi aprēķini tika veikti, balstoties uz pieņēmumu, ka katrs sadzīves atkritumu poligons apkalpos 100 tūkst. Latvijas iedzīvotājus.

Līdz ar nelielo iedzīvotāju skaitu dažādās teritorijās, arī iedzīvotāju blīvums ievērojami atšķiras dažādos reģionos. AAR vidēji iedzīvotāju blīvums ir krities no 1385 cilvēkiem uz km^2 2011. gadā līdz 1259 cilvēkiem uz km^2 2019. gadā, kas nozīmē, ka astoņu gadu laikā tas vidēji ir samazinājies par 9%. Pierīgas teritorijā iedzīvotāju blīvums ir ap 2,5 reizēm augstāks nekā vidēji Latvijā. Viszemākais iedzīvotāju blīvums ir Malienas AAR, kur 2019. gadā ir vien 58 cilvēki/km^2, tāpat arī Piejūras AAR un Ventspils AAR teritorijā iedzīvotāju blīvums ir ap 60 cilvēkiem uz km^2. Papildus jāņem vērā, ka Piejūras AAR un Pierīgas AAR ir vieni no pieprasītākajiem tūrisma galamērķiem Latvijā, tādējādi ir nepieciešami risinājumi papildus atkritumu apjomu apsaimniekošanai vasaras sezonā.

Atkritumu apsaimniekošanas likums nosaka, ka, lai izstrādātu atkritumu apsaimniekošanas reģionālo plānu un koordinētu tā īstenošanu, apkopotu informāciju par sadzīves atkritumu plūsmu attiecīgajā AAR, kā arī nodrošinātu to uzdevumu efektīvāku īstenošanu, kuri šajā likumā pašvaldībai noteikti sadzīves atkritumu apsaimniekošanas jomā, pašvaldības var veidot kopīgas iestādes, kā arī deleģēt pārvaldes uzdevumus privātpersonai un citai publiskai personai, ievērojot likuma "Par pašvaldībām" un Valsts pārvaldes iekārtas likuma nosacījumus.

Bīstamo atkritumu sākotnējais radītājs vai valdītājs atdala bīstamos atkritumus no citu veidu atkritumiem, uzglabā tos tā, lai tie neapdraudētu vidi, cilvēku dzīvību un veselību, kā arī personu mantu un nogādā bīstamos atkritumus speciāli aprīkotās bīstamo atkritumu savākšanas vietās vai slēdz līgumu ar attiecīgo atkritumu apsaimniekotāju par bīstamo atkritumu apsaimniekošanu. LVĢMC uzdevums ir nodrošināt bīstamo atkritumu poligona "Zebrene" apsaimniekošanu. Bīstamo atkritumu poligons "Zebrene" atrodas Dobeles novada Zebrenes pagastā. Šis poligons ir vienīgā bīstamo atkritumu apglabāšanas vieta Latvijā, izņemot saistītos azbestu saturošos atkritumus, kurus drīkst apglabāt arī sadzīves atkritumu poligonos, ja šis atkritumu veids ir iekļauts izsniegtajās atļaujās piesārņojošās darbības veikšanai.

Atkritumu pārvadājumu uzskaite par pārvadājumiem uz atkritumu pārstrādes un reģenerācijas objektiem tiek veikta Atkritumu pārvadājumu uzskaites sistēmā APUS, kas 2018. gadā izveidota uz Bīstamo atkritumu pārvadājumu uzskaites sistēmas (BAPUS) bāzes. APUS ietvaros tiek uzskaitīti pārvadāto atkritumu daudzumi un veidi. Sistēmas lietotāji ir atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumi, kā arī institūcijas, kuras veic atkritumu aprites kontroli. APUS sistēmas darbību nākamajā periodā plānots attiecināt arī uz atkritumu pārvadājumiem uz apglabāšanas iekārtām. 2020. gadā VARAM sagatavoja normatīvā akta projektu, lai apvienotu APUS un būvniecībā radīto atkritumu pārvadājumu uzskaites sistēmu BRAPUS, kas ļaus efektīvāk veikt atkritumu pārvadājumu uzskaiti un kontroli, un novērst datu neatbilstību, kas veidojas komersantiem reģistrējot pārvadājumus divās uzskaites sistēmās, tāpat arī nepieciešams uzskaitīt atkritumu pārvadājumus, kuri tiek nogādāti atkritumu apglabāšanas iekārtās, kā arī uzskaitīt atkritumus, kuri tiek atdalīti no atkritumu poligonos nogādātajiem atkritumiem un pēc tam tiek nogādāti uz citām iekārtām to turpmākai pārstrādei vai apglabāšanai.

2.2. Atkritumu apsaimniekošanas politikas instrumenti

Latvijā pielietotie instrumenti ir maksa par atkritumu apsaimniekošanu, tarifs par atkritumu apglabāšanu, DRN, kas īsteno principu "piesārņotājs maksā" un stimulē ražotāju atbildības principa īstenošanu, kā arī depozīta sistēma dzērienu iepakojumam (tiks piemērota no 2022. gada 1. februāra). Būtisks instruments atkritumu apsaimniekošanas politikas īstenošanā ir arī ZPI un tādi brīvprātīgie

instrumenti kā vides pārvaldības un tām līdzīgās sistēmas un ekomarķējumu izmantošana.

Būtisks ekonomiskais instruments atkritumu apsaimniekošanā ir **maksa par atkritumu apsaimniekošanu**. Attiecībā uz sadzīves atkritumu apsaimniekošanu maksu nosaka pašvaldība saskaņā ar AAL. Nešķirotu sadzīves atkritumu apsaimniekošanas (izņemot sadzīves atkritumu reģenerāciju) maksu atkritumu sākotnējam radītājam vai valdītājam veido:

– pašvaldības lēmumā apstiprinātā maksa par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu, tajā skaitā dalītās atkritumu savākšanas, pārkraušanas un šķirošanas infrastruktūras objektu uzturēšanu atbilstoši līgumam, kuru noslēgusi pašvaldība un atkritumu apsaimniekotājs;

– Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas apstiprinātais tarifs par sadzīves atkritumu apglabāšanu atkritumu poligonos, kurā iekļauts arī DRN.

Atkritumu apsaimniekotājs, kuru atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likumam izvēlējusies pašvaldība, nodrošina sadzīves atkritumu savākšanu, pārvadāšanu, pārkraušanu, šķirošanu, uzglabāšanu, dalītās atkritumu vākšanas, šķirošanas un pārkraušanas infrastruktūras objektu uzturēšanu par vienādu maksu visiem sadzīves atkritumu radītājiem attiecīgajā atkritumu apsaimniekošanas zonā atbilstoši noslēgtajam līgumam ar pašvaldību.

Atbilstoši VARAM apkopotajai informācijai, maksa par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu Latvijas pašvaldībās 2020.gadā bija robežās no 10,71 *EUR*/m3 (ar PVN) līdz 27,89 *EUR*/m3 (ar PVN). Detalizēta informācija par pašvaldību noteiktajām maksām par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu 2019. un 2020. gadā ir sniegta 4. pielikumā.

Tarifu par sadzīves atkritumu apglabāšanu atkritumu poligonos saskaņā ar likumu "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" un MK 2009. gada 27. oktobra noteikumiem Nr. 1227 "Noteikumi par regulējamiem sabiedrisko pakalpojumu veidiem" apstiprina SPRK. Sadzīves atkritumu apglabāšanas tarifu salīdzinājums pa poligoniem skatāms 2.3. tabulā.

2.3. tabula

Sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma komponente (bez DRN) spēkā esošajos tarifos laika posmā no 2014.-2020. gadam, EUR/t

Poligons	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Getliņi[21]		15.54	15.54/ 28.32[22]	28.32	28.32	41.66	41.66
Daibe	28.22	28.22	28.22	28.22	28.22/ 31.14[23]	31.14	31.14/ 42.01[24]
Pentuļi	19.38	19.38	19.38	19.38/ 42.34[25]	42.34	42.34	42.34
Cinīši	20.28	20.28	20.28	20.28	20.28	24.39	24.39
Janvāri	28.44	28.44	28.44	28.44	28.44	28.44/ 40.62[26]	40.62
Brakšķi	19.48	27.90	27.90/ 33.70[27]	33.70/ 30.90[28]	30.90	30.90/ 34.66[29]	34.66[30]/ 36.06[31]
Ķīvītes	23.42	23.42	23.42	23.42	23.42/ 35.92[32]	35.92	35.92
Grantiņi	22.47	22.47	22.47	22.47	22.47	22.47	22.47[33]
Dziļā vāda	32.16	32.16	32.16	32.16	32.16	32.16/ 42.12[34]	42.12
Križevņiki	18.43	18.43	18.43	18.43/ 28.48[35]	28.48/ 32.84[36]	32.84	32.84
Kaudzītes	29.51	29.51	29.51	29.51/ 38.02[37]	38.02	38.02	38.02[38]

Avots: SIA "GatewayBaltic", 2020; SPRK, 2020.

Maksu par bīstamo atkritumu savākšanu, pārvadāšanu, pārkraušanu, uzglabāšanu, reģenerāciju vai ražošanas atkritumu apglabāšanu sadzīves atkritumu

poligonā atbilstoši MK 2012. gada 3. aprīļa noteikumiem Nr. 235 "Kārtība, kādā nosaka maksu par bīstamo atkritumu apglabāšanu" apstiprina VARAM.

Latvijā atkritumu apglabāšanai un atsevišķu preču realizēšanai vai izmantošanai savas saimnieciskās darbības nodrošināšanai tiek piemērots **DRN**. Saskaņā ar Dabas resursu nodokļa likumu DRN mērķis ir veicināt dabas resursu ekonomiski efektīvu izmantošanu, ierobežot vides piesārņošanu, samazināt vidi piesārņojošas produkcijas ražošanu un realizāciju, veicināt jaunu, vidi saudzējošu tehnoloģiju ieviešanu, atbalstīt tautsaimniecības ilgtspējīgu attīstību, kā arī finansiāli nodrošināt vides aizsardzības pasākumus.

Atkritumu apsaimniekošanas jomā ar DRN apliek: atkritumus, ko apglabā poligonā; videi kaitīgas preces; transportlīdzekļus; preču un izstrādājumu iepakojumu un vienreiz lietojamos galda traukus un piederumus un atkritumu sadedzināšanu atkritumu sadedzināšanas vai līdzsadedzināšanas iekārtās (šim objektam nodokli sāks piemērot no 2021. gada).

DRN likmes nodokļa objektiem ir diferencētas atkarībā no konkrētās objektu grupas ietekmes uz vidi, un tās ir veidotas kā motivējošs instruments radītā atkritumu apjoma samazināšanai, apglabājamo atkritumu apjoma samazināšanai, atkritumu dalītās vākšanas veicināšanai un atkritumu pārstrādes apjoma palielināšanai. Ar nodokļa starpniecību tiek īstenots princips "piesārņotājs maksā".

VARAM ir analizēta DRN likmju efektivitāte. DRN likmes 2013.-2020. gadā ir vairākkārt paaugstinātas. DRN likmju par atkritumu apglabāšanu pakāpeniska paaugstināšana notika no 2017. gada 1. janvāra laika periodā līdz 2020. gadam (no 12,00 līdz 50,00 EUR/t), vienlaikus neizdalot vairs atsevišķu nodokļa likmi par ražošanas atkritumiem, ievērojot, ka ražošanas atkritumus atkarībā no īpašībām apglabā vai nu sadzīves vai bīstamo atkritumu poligonos. Likmes atbilstoši pakāpeniski paaugstinātas arī par bīstamo atkritumu apglabāšanu (no 35,57 līdz 60,00 EUR/t).

2020. gada grozījumi Dabas resursu nodokļa likumā nosaka, ka tiks turpināts paaugstināt DRN likmes par atkritumu apglabāšanu (sadzīves atkritumiem līdz 95 EUR/t 2023. gadā un bīstamajiem atkritumiem līdz 100 EUR/t 2023. gadā) un no 2022. gada 1. janvāra mainīta DRN maksājumu ieskaitīšanas proporcija budžetā, paredzot vietējās pašvaldības pamatbudžetā, kuras teritorijā tiek veikta sadzīves un

ražošanas atkritumu apglabāšana atkritumu poligonos, ieskaitāmo procentu (%) daļu.

Nodokļa maksājumus par sadzīves atkritumu apglabāšanu ieskaita:

2) 2022. gadā 90% - valsts pamatbudžetā un 10% - tās vietējās pašvaldības pamatbudžetā, kuras teritorijā atkritumus apglabā atkritumu poligonā;

3) no 2023. gada 85% - valsts pamatbudžetā un 15% - tās vietējās pašvaldības pamatbudžetā, kuras teritorijā atkritumus apglabā atkritumu poligonā.

DRN likmes videi kaitīgām precēm, iepakojumam un vienreiz lietojamiem galda traukiem un piederumiem noteiktas atkarībā no preču veida vai iepakojuma materiāla veida, pamatojoties uz konkrēta veida atkritumu apsaimniekošanas izmaksām.

Dabas resursu nodokļa likums nosaka, ka **nodokļa maksātājs tiek atbrīvots no nodokļa samaksas**, ja tas ir izveidojis un piemēro attiecīgu atkritumu apsaimniekošanas sistēmu, nodrošinot noteiktos reģenerācijas un pārstrādes apjomus vai arī noslēdzis līgumu ar apsaimniekotāju, kas īsteno šādu sistēmu un nodrošina noteiktos reģenerācijas un pārstrādes apjomus. Tādejādi tiek īstenots ražotāju atbildības princips. DRN likmes par šiem objektiem paaugstinātas laika periodā 2017.-2020. gadā. No 2019. gada 1. jūlija atcelta atbrīvojuma piemērošana no DRN samaksas par vienreiz lietojamiem galda traukiem un piederumiem, kas izgatavoti no plastmasas, tādējādi veicinot alternatīvu materiālu izvēli.

Līdzīgi kā videi kaitīgu preču un iepakojuma gadījumā nodokļa atbrīvojums tiek piemērots arī transportlīdzekļiem, ja tiek nodrošināta to atbilstoša apsaimniekošana. 2019. gadā paaugstināta arī DRN likme par transportlīdzekļiem, kurus pirmo reizi pastāvīgi reģistrē Latvijā, (no 40 līdz 55 *euro* par vienību) un noteikts jauns objekts - transportlīdzeklis, kurš valsts akciju sabiedrībā "Ceļu satiksmes drošības direkcija" tiek noņemts no uzskaites norakstīšanai bez nolietota transportlīdzekļa likvidācijas sertifikāta, ja nolietota transportlīdzekļa likvidācijas sertifikāts būtu jāiesniedz (165 *euro* par vienību).

Lēmumus par atbrīvojuma piemērošanu no nodokļa samaksas par VKP, iepakojumu un transportlīdzekļiem pieņem VVD, kas slēdz apsaimniekošanas līgumu ar nodokļa maksātāju vai apsaimniekotāju, un kontrolē apsaimniekošanas

sistēmu piemērošanu. 2020. gadā darbojas septiņi RAS komersanti, kam ir noslēgti 15 līgumi par apsaimniekošanas sistēmas piemērošanu ar VVD (sk. 2.4. tab.).

2.4. tabula

Izlietotā iepakojuma, VKP atkritumu vai NTL apsaimniekošanas līgumu skaits

Apsaimniekotājs	**Līgumi par apsaimniekošanas sistēmas piemērošanu**			
	nolietotiem transportlīdzekļiem	**izlietotajam iepakojumam un traukiem**	**EEI atkritumiem**	**VKP (izņemot EEI) atkritumiem**
SIA "Auto pārstrāde"	X			
SIA "Zaļais Centrs"		X		
SIA "Zaļā josta"		X	X	X
AS "Latvijas Zaļais punkts"		X	X	X
SIA "Eko Rija"		X		
SIA "Eco Point"		X		
AS "AJ Power Recycling"		X		X

Avots: VVD, 25.11.2020.

Kopš 2018. gada 1. jūlija atkritumu apsaimniekotājs atļaujas saņemšanai atkritumu pārvadāšanai, atkritumu uzglabāšanai, kā arī pārstrādei un reģenerācijai iesniedz VVD finanšu nodrošinājumu. **Finanšu nodrošinājums** ir kredītiestādes izsniegta pirmā pieprasījuma garantijas vēstule vai apdrošinātāja izsniegta apdrošināšanas polise, kurā ietverta apdrošinātāja neatsaucama apņemšanās izmaksāt

apdrošināšanas atlīdzību pēc VVD pirmā pieprasījuma, kā arī šā pieprasījuma neapstrīdamība. Atkritumu apsaimniekotājam finanšu nodrošinājums jāuztur spēkā visu atļaujas darbības laiku. Ja atļaujas darbības laikā atkritumu apsaimniekotājam nav spēkā esoša finanšu nodrošinājuma, atļaujas darbība tiek apturēta līdz attiecīga nodrošinājuma iesniegšanai VVD.

Finanšu nodrošinājums noteikts, lai segtu izdevumus gadījumos, kad atkritumu apsaimniekotājs:

1) atkritumus nav nogādājis tiem paredzētajā vietā, un ir jānodrošina attiecīgo atkritumu savākšana, pārvadāšana, uzglabāšana vai pārstrāde;

2) atkritumus nav pārstrādājis vai reģenerējis noteiktā apjomā, un ir jānodrošina to pārstrāde vai reģenerācija;

3) nav nodrošinājis slēgtas vai rekultivētas izgāztuves rekultivāciju pēc izgāztuves atrakšanas un atkritumu pāršķirošanas un ir jānodrošina teritorijas rekultivācija.

Latvijas normatīvajos aktos ir pārņemtas Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 8. jūnija Direktīvas 2011/65/ES par dažu **bīstamu vielu izmantošanas ierobežošanu elektriskās un elektroniskās iekārtās**[39] prasības. Ņemot vērā tehniskās un ekonomiskās iespējas, tostarp mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) iespējas, visefektīvākais veids, kā ievērojami samazināt ar minētajām vielām saistīto veselības un vides apdraudējumu, lai sasniegtu paredzēto aizsardzības līmeni, ir aizvietot minētās vielas, ko satur EEI, ar drošiem vai drošākiem materiāliem. Minēto bīstamo vielu izmantošanas ierobežošana var palielināt EEI atkritumu pārstrādes iespējas un saimniecisko rentabilitāti un samazināt negatīvo ietekmi uz darbinieku veselību pārstrādes uzņēmumos.

Ierobežojumi un aizliegumi vairāku ķīmisko vielu lietojumam ir noteikti attiecībā arī uz **transportlīdzekļu materiāliem un detaļām**. Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 18. septembra Direktīvas 2000/53/EK par nolietotiem transportlīdzekļiem[40] (turpmāk - Direktīva 2000/53/EK) nosaka, ka dalībvalstis nodrošina to, ka materiāli un detaļas transportlīdzekļos, ko laiž tirgū pēc 2003. gada 1. jūlija, nesatur svinu, dzīvsudrabu, kadmiju vai sešvērtīgo hromu. Savukārt Direktīvā 94/62/EK[41] ir noteikti ierobežojumi smago metālu saturam **iepakojumā**. Visas minētās prasības ierobežojumiem un aizliegumiem ķīmisko vielu saturam dažādās precēs ir pārņemtas Latvijas normatīvajos aktos.

2.3. Atkritumu datu pārvaldība

Atkritumu apsaimniekošanas statistikas datu pamatavots ir datu bāze "3-Atkritumi". Dati šajā datu bāze tiek apkopoti, balstoties uz MK 2017. gada 23. maija noteikumiem Nr. 271 "Noteikumi par vides aizsardzības oficiālās statistikas un piesārņojošās darbības pārskata veidlapām".

Pienākums sniegt ikgadējos datus par atkritumu apsaimniekošanu, izmantojot vides aizsardzības oficiālās statistikas un piesārņojošās darbības pārskata veidlapas (turpmāk - veidlapas) ir šādiem operatoriem un komersantiem:

1) operatoriem, kuriem ir vai pārskata gadā bija atļauja A vai B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai vai C kategorijas piesārņojošas darbības apliecinājums visu kategoriju (L, M, N, O) mehānisko sauszemes transportlīdzekļu, mobilās lauksaimniecības tehnikas un satiksmē neizmantojamu pārvietojamu mehānismu un citu pārvietojamu agregātu remonta un apkopes darbnīcai;

2) komersantiem, kuriem ir vai pārskata gadā bija izsniegta atkritumu apsaimniekošanas atļauja;

3) atkritumu tirgotājiem un atkritumu apsaimniekošanas starpniekiem;

4) atkritumu apsaimniekotājiem, kuri Latvijas teritorijā ieved vai no tās izved atkritumus reģenerācijai vai sadedzināšanai, ja sadedzināšana klasificējama kā atkritumu reģenerācija, kas minēti Regulas Nr. 1013/2006 par atkritumu sūtījumiem 3. pantā vai Bāzeles konvencijā;

5) atkritumu radītājam, kas no Latvijas teritorijas izved atkritumus apglabāšanai, pārstrādei vai reģenerācijai.

Visi Latvijas iesniegtie ziņojumi EK un EUROSTAT tiek sagatavoti, izmantojot datu bāzē "3-Atkritumi" pieejamo datu analīzi. Katru gadu no pārskata "3-Atkritumi" datiem tiek veidots apkopojums par galvenajiem atkritumu apsaimniekošanas rādītājiem valstī. Apkopojums tiek publicēts LVGMC tīmekļvietnē. Balstoties uz šiem datiem, var veikt novērtējumus par dažādiem atkritumu apsaimniekošanas aspektiem. Tomēr tā kā komersantu sniegtie dati ne vienmēr ir precīzi un pārskati ne vienmēr tiek aizpildīti pareizi, kas prasa papildus darbu VVD datus apkopojot un analizējot, nepieciešams būtiski uzlabot datu

kvalitāti. Lietderīgi izvērtēt ikgadējo "3-Atkritumi" pārskatu savienošanu ar APUS, kas ļautu daudz efektīvāk iegūt precīzus datus un veikt efektīvu kontroli.

Informācijas pieejamība sabiedrībai par atkritumu apsaimniekošanu ir būtiska, lai motivētu iedzīvotājus aktīvi un atbildīgi iesaistīties atkritumu apsaimniekošanā, tajā skaitā dalītā vākšanā un atkritumu samazināšanā un novēršanā. Tāpēc ir svarīgi, lai sabiedrībai būtu viegli un pārskatāmi pieejama informācija par publiski pieejamo dalītās vākšanas punktu izvietojumu, kā arī šī informācija tiktu operatīvi aktualizēta. Pašreiz iedzīvotājiem ir pieejama informācija par atkritumu dalītas vākšanas iespējām, tomēr tā ir izvietota dažādu organizāciju uzturētās tīmekļvietnēs, informācija pārklājas, tā var atšķirties, ne vienmēr tā tiek regulāri atjaunot. Tāpēc šobrīd notiek darbs pie normatīvās bāzes sagatavošanas un interneta vietnes "Šķiro viegli" izstrādes. Minētā vietne, kura būs VVD pārziņā, risinās minētās problēmas, jo sabiedrībai tiks piedāvāta ērti lietojama vietne, kurā vienkopus atrodama pilnīga informācija par visām publiski pieejamiem atkritumu dalītas vākšanas vietām Latvijā. Atbildīgi par informācijas ievadīšanu un aktualizēšanu vietnē būs atkritumu apsaimniekotāji.

2.4. Sabiedrības informēšana un izglītošana

Sabiedrības informēšana un izglītošana par atkritumu apsaimniekošanas un ar tiem saistītajiem jautājumiem ir dažādu iesaistīto pušu pienākums, un tās panākumi un ietekme uz sabiedrības attieksmi un uzvedību ir atkarīgi no sadarbības un pasākumu sinerģijas, ietekmējot sabiedrības izpratni, zināšanas un rīcību.

Lai veicinātu iedzīvotāju atkritumu apsaimniekošanas ieradumu maiņu un padarīto patēriņa un uzvedības modeļus ilgtspējīgākus, kā arī ietekmētu sabiedrības attieksmi, nepieciešams regulāri informēt sabiedrību gan par atkritumu šķirošanu, gan arī par sekām un ietekmēm vidē, ko rada bezatbildīga rīcība, tajā skaitā nešķirošana vai nepareiza šķirošana.

Pašvaldība veic sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumus un šai jautājumā sadarbojas ar atkritumu apsaimniekotāju, vai arī deleģē šo uzdevumu veikt atkritumu apsaimniekotājam. Pašvaldība, slēdzot līgumu par sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojuma sniegšanu tās administratīvajā teritorijā iekļauj arī nosacījumu atkritumu apsaimniekotājam sniegt informāciju par

sabiedrības informēšanas pasākumiem par atkritumu apsaimniekošanu, kā arī informācijas sniegšanas biežumu un komunikācijas veidu.

Saskaņā ar AAL par atkritumu apsaimniekošanas informācijas sniegšanu sabiedrībai ir atbildīga LVĢMC. Ja sabiedrības izglītības pasākumus pašvaldības uzdevumā organizē atkritumu apglabāšanas poligons, tam ir tiesības šo pasākumu izmaksas iekļaut tarifā.

Sabiedrības informēšanas pienākums ir arī RAS, kuru ietvaros tiek apsaimniekoti tādu preču atkritumi, kuras ir DRN objekti (iepakojums, VKP, NTL).

Pēc 2020. gadā VARAM veiktās pašvaldību aptaujas "Par atkritumu apsaimniekošanu un atsevišķiem citiem vides aizsardzības jautājumiem pašvaldībā 2019./2020. gadā" secināts, ka no pašvaldībām, kurās iedzīvotāju informēšanas un izglītošanas pasākumi tiek veikti aktīvāk, tiek saņemts ievērojami mazāk sūdzību un jautājumu no iedzīvotājiem par dažādiem, ar atkritumu apsaimniekošanu saistītiem jautājumiem. Tādejādi ir pamatoti arī nākamajā plānošanas periodā pievērst īpašu uzmanību sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumiem par atkritumu apsaimniekošanu.

2.5. Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas darbība

Atkritumu apsaimniekošanas likums nosaka, ka atkritumu apsaimniekotājs pirms attiecīgo darbību veikšanas saņem VVD atļauju atkritumu savākšanai, pārvadāšanai, pārkraušanai, šķirošanai un uzglabāšanai, kā arī slēgtas vai rekultivētas atkritumu izgāztuves atrakšanai un atkritumu pāršķirošanai. Saskaņā ar normatīvajiem aktiem par piesārņojumu vairākām atkritumu pārstrādes un reģenerācijas darbībām jāsaņem A vai B kategorijas piesārņojošas darbības atļauja.

Savukārt atkritumu tirgotājam vai atkritumu apsaimniekošanas starpniekam saskaņā ar AAL pirms attiecīgo darbību uzsākšanas jāreģistrējas VVD.

VVD izsniedz arī licences melno un krāsaino metālu lūžņu iepirkšanai atbilstoši MK 2011. gada 12. decembra noteikumiem Nr. 960 "Noteikumi par kārtību, kādā iepērk un realizē melno un krāsaino metālu atgriezumus un lūžņus un izsniedz licences metālu atgriezumu un lūžņu iepirkšanai Latvijā, kā arī par valsts nodevas likmi par licenci metālu atgriezumu un lūžņu iepirkšanai un valsts nodevas maksāšanas kārtību".

2.5.1. Atkritumu savākšana

Atkritumu savākšana ir atkritumu vākšana, arī atkritumu iepriekšēja šķirošana un glabāšana, lai tos nogādātu uz atkritumu reģenerācijas vai apglabāšanas iekārtām vai tādām iekārtām, kurās tiek veikta atkritumu sagatavošana reģenerācijai vai apglabāšanai.

Sadzīves atkritumu savākšanai ir paredzēti vairāki savākšanas veidi:

- sadzīves atkritumu dalītās savākšanas punkts - speciāli aprīkota vieta, kur konteineros dalīti savāc un īslaicīgi uzglabā dažādu veidu sadzīves atkritumus pirms to pārvadāšanas. Savākšanas punktā nodrošina vismaz papīra un kartona, plastmasas, stikla un metālu atkritumu (tajā skaitā izlietotā iepakojuma) dalītu savākšanu. Vienā atkritumu konteinerā var vienlaikus savākt divu vai vairāku veidu dalīti savāktos sadzīves atkritumus. Savākšanas punktā var dalīti savākt un īslaicīgi uzglabāt BNA;

- šķiroto atkritumu savākšanas laukums - speciāli aprīkota iežogota vieta, kur savāc un īslaicīgi uzglabā dažādu veidu atkritumus pirms to turpmākās transportēšanas;

- būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumu savākšanas laukums - speciāli aprīkota iežogota vieta tādu būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumu savākšanai un īslaicīgai uzglabāšanai, kuri nav uzskatāmi par bīstamajiem atkritumiem.

- metāllūžņu noliktavas;

- BNA kompostēšanas laukumi un zaļo un dārza atkritumu kompostēšanas vietas.

Atkritumu savākšanu no dalītās savākšanas punktiem vai šķiroto atkritumu savākšanas laukumiem veic atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumi, kas nodarbojas ar sadzīves atkritumu apsaimniekošanu pašvaldībā. Bīstamo atkritumu vai ražošanas atkritumu apsaimniekotājs organizē speciāli aprīkotas bīstamo atkritumu vai ražošanas atkritumu savākšanas vietas.

Latvijā 2020. gadā ir izveidoti aptuveni 5000 dalītās vākšanas punkti un aptuveni 90 atkritumu šķirošanas laukumi, kuru skaits pakāpeniski pieaug. Viens no trūkumiem, ko sabiedrība ir identificējusi, ir atšķirīgās atkritumu dalītās vākšanas (šķirošanas) prasības dažādās pašvaldībās, kas apgrūtina rīcību un šķirošanas paradumu iedzīvināšanu.

Atbilstoši normatīvajiem aktiem, sadzīves atkritumu dalītās savākšanas punktā jānodrošina vismaz papīra un kartona, plastmasas, stikla un metālu atkritumu dalītu savākšanu. MK 2017. gada jūnija noteikumos Nr. 328 ir norādīts, ka šķiroto atkritumu savākšanas punktam būtu jābūt uz katriem 700 iedzīvotājiem republikas pilsētās un 550 iedzīvotājiem novados. 2019. gadā Latvijā vidējais uzskaitīto dalīto atkritumu vākšanas vietu skaits ir uz 369 iedzīvotājiem, bet Piejūras AAR, Ziemeļvidzemes AAR, Liepājas AAR, Malienas AAR teritorijā tas ir ap 200 iedzīvotājiem uz vienu punktu, bet Pierīgas AAR, ir viens punkts uz 861 iedzīvotājiem (sk. 2.5. tab.).

2.5. tabula

Atkritumu apsaimniekošanas reģioni un iedzīvotāju skaits uz 1 uzskaitīto dalīto atkritumu vākšanas punktu vietu, skaits, 2019. gadā

AAR	Iedzīvotāju skaits	Iedzīvotāju skaits uz 1 DAV vietu	Iedzīvotāju skaits uz 1 pilno (iespējas nodot metālu) vietu	Iedzīvotāju skaits uz 1 DAV
Austrumlatgale	80579	806	806	806
Dienvidlatgale	163059	404	650	502
Liepāja	134972	210	363	219
Maliena	59397	229	1523	297
Piejūra	130306	153	577	192
Pierīga	853458	861	1459	899
Ventspils	68904	375	375	375
Vidusdaugava	137313	247	384	285
Zemgale	159267	297	354	295
Ziemeļvidzeme	132713	195	280	285

Kopā	1919968	369	656	424

Avots: SIA "GatewayBaltic", 2020

Saskaņā ar 2020. gadā VARAM veiktās pašvaldību aptaujas "Par atkritumu apsaimniekošanu un atsevišķiem citiem vides aizsardzības jautājumiem pašvaldībā 2019./2020. gadā" informāciju par dalīto atkritumu vākšanas vietu skaitu pašvaldībās, 2019. gada sākumā Rīgā ir 77 publiskie šķirošanas punkti un 6632 privātās šķirošanas vietas - privātmāju teritorija, daudzdzīvokļu māju teritorijas un koplaukumi. Pašvaldības speciālistu aprēķini liecina, ka papildus Rīgā nepieciešami 973 publiskie šķirošanas punkti. Rīgas pilsēta plāno uzstādīt papildus nepieciešamos atkritumu dalītās vākšanas punktus tuvākā gada laikā. Atbilstoši jaunai atkritumu apsaimniekošanas kārtībai Rīgas pilsētas pašvaldībā, tiek plānoti 8 dalītās vākšanas laukumi, tos plānots uzstādīt divu gada laikā.

Izvērtējot dalīto atkritumu vākšanas punktu, kuros tiek iekļauti visi četri iepakojuma materiālu veidi, skaitu, tad vidēji valstī ir viens punkts uz 656 iedzīvotājiem. Izņēmumi ir Malienas AAR un Rīga, kur nav izveidota infrastruktūra pietiekošā apjomā. 50 pašvaldībās atkritumu savākšanai tiek izmantoti atkritumu savākšanas maršruti, lai nodrošinātu adekvātu pakalpojumu arī viensētu iedzīvotājiem lauku teritorijās.

Latvijā visos novados, kur ir 8000 iedzīvotāju vai vairāk, ir jābūt ierīkotam vismaz vienam šķiroto atkritumu savākšanas laukumam, kas atbilst normatīvajos aktos par atkritumu savākšanas un šķirošanas vietām noteiktajām prasībām. Tādējādi, starp tiem novadiem Latvijā, kur dzīvo 8000 un vairāk cilvēku, ir 9 novadi.

Normatīvais regulējums noteic, ka nepieciešami vismaz 2 šķiroto atkritumu savākšanas laukumi pilsētās ar iedzīvotāju skaitu no 50 000 līdz 100 000. Turklāt, ja pilsēta tiek dalīta vairāk nekā divās atkritumu apsaimniekošanas zonās, šķiroto atkritumu savākšanas laukums ierīkojams katrā atkritumu apsaimniekošanas zonā. Šajā kategorijā var tikt iekļautas tādas Latvijas lielākās pilsētas kā Rīga, Liepāja, Jelgava un Daugavpils. Lai valstī maksimāli panāktu pozitīvu attīstību atkritumu dalītās savākšanas sistēmas efektivitātei jāievēro, lai ieguldījumi, kas tiek veikti sistēmas attīstībā, ir samērojami ar potenciālajiem ieguvumiem.

Apkopojumu par šķiroto atkritumu savākšanas laukumu skaitu Latvijas pašvaldībās skatīt 2.3. attēlā.

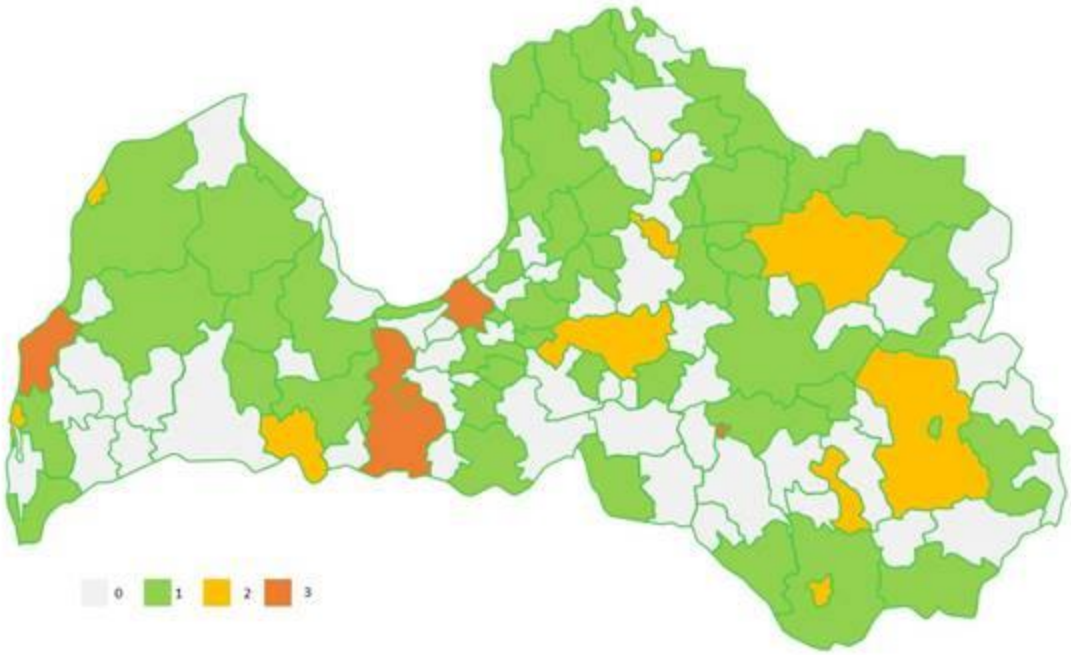

2.3. attēls. Šķiroto atkritumu savākšanas laukumu skaits (0-3) Latvijas pašvaldībās 2018. gadā
(Avots: SIA "GatewayBaltic", 2020)

Atbilstoši tiesību aktu prasībām, pašvaldībām sadarbībā ar atkritumu apsaimniekotājiem jānodrošina, ka katrā pašvaldībā līdz 2023. gada 31. decembrim visiem iedzīvotājiem ir pieejams pakalpojums BNA dalītai savākšanai. Pierīgas AAR šis pakalpojums ir jānodrošina, sākot ar 2021. gada 1. janvāri. Savukārt, pārējā Latvijas teritorijā šis pakalpojums jānodrošina līdz 2024. gadam. Daļa no pašvaldībām jau šobrīd nodrošina BNA savākšanu dārzu un parku atkritumiem, kā piemēram lapām, zariem, krūmiem, un tiem līdzīgiem atkritumiem. Tikai dažas pašvaldības piedāvā savākt arī pārtikas atkritumus un pārtikas pārpalikumus.

2019. gada augustā un septembrī Rīgā un Pierīgā izvietoti pirmie 20 konteineri tekstila - apģērba, virsdrēbju, gultas veļas, segu, somu, apavu, jostu - šķirošanai. Pēc 2019. gadā veiktajiem tekstilmateriāla pilotprojekta rezultātiem, trešdaļai no tekstilatkritumiem nav tirgus vērtības, tādējādi to savākšanas izdevumu segšanai ieteicams izmantot RAS, lai iesaistītu ražotājus radīto atkritumu apsaimniekošanā un veiktu attiecīgas iemaksas atkritumu apsaimniekošanā. No 2025. gada ES dalībvalstīm būs jānodrošina vairāku atkritumu veidu dalīta savākšana, piemēram tekstilmateriālu atkritumu.

Latvijā iedzīvotājiem ir pieejams dalītas atkritumu vākšanas pakalpojums, bet ne visiem šada iespēja ir nodrošināta atbilstoši spēkā esošajam normatīvajam regulējumam. Ir pašvaldības, t.sk. Rīga, kur atkritumu dalītās vākšanas iespējas netiek nodrošinātas atbilstoši normatīvajos aktos par minimālajām atkritumu dalītās vākšanas iespējām atkritumu radītājiem noteiktajām prasībām. Apsaimniekotāji izmanto arī dažādas akcijas, nodrošinot iedzīvotājiem iespēju atbrīvoties gan no bioloģiskajiem atkritumiem, gan arī no lielgabarīta atkritumiem, kā arī elektriskajiem un elektroniskajiem atkritumiem un riepām. Šobrīd dažās pašvaldībās ir uzsākta dalītā tekstilatkritumu vākšana pēc atkritumu apsaimniekotāja iniciatīvas pilotprojekta ietvaros.

Izstrādājot saistošos noteikumus par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu savā administratīvajā teritorijā, pašvaldībām būtu skaidri jādefinē vienoti kritēriji atkritumu konteineru piekļuves nodrošināšanai. Nepieciešams izvērtēt, vai šajā gadījumā nav nepieciešams izstrādāt papildu pakalpojumu izmaksu aprēķina metodiku, ievērojot privātā un publiskā sektora klientu specifiskās vajadzības pakalpojuma saņemšanai.

Lai visā Latvijas teritorijā iedzīvotājiem nodrošinātu adekvātu dalītās atkritumu vākšanas pakalpojumu, ir nepieciešama jauna vai papildus savākšanas infrastruktūra. Lai nodrošinātu skaidrāku izpratni, nepieciešama veicinoša komunikācija ar iedzīvotājiem, jāattīsta regulāra iedzīvotāju izglītošana par atkritumu apsaimniekošanas jautājumiem valsts līmenī, kas ļautu paaugstināt konteineros ievietotā materiāla kvalitāti.

2.5.2. Atkritumu sagatavošana atkārtotai izmantošanai

Latvijas normatīvajos aktos ir ietvertas prasības attiecībā uz pasākumiem, kas veicina atsevišķu atkritumu veidu sagatavošanu atkārtotai izmantošanai. Lai noteiktu labošanas un atkārtotas izmantošanas sektora lielumu, tika aplūkoti šādu saistīto NACE nozaru statistiskie rādītāji (sk. 2.6. tab.).

2.6. tabula

Dati par labošanas un atkārtotas izmantošanas sektoru Latvijā, 2018. gads

Kategorija	**Apgrozījums (milj. *euro*)**	**Uzņēmumu skaits**	**Darbinieku skaits**

Metāla izstrādājumu, mehānismu un iekārtu remonts	240.8	927	5 041
Automobiļu apkope un remonts	244.6	3 194	8 794
Lietotu preču mazumtirdzniecība veikalos	49.0	598	2 000
Datoru un sakaru iekārtu remonts	17.0	377	679
Individuālās lietošanas priekšmetu un mājsaimniecības piederumu remonts	12.9	807	948
Kopā	564.3	5903	17 462
Daļa no uzņēmējdarbības ekonomikas	1.01%	5.23%	2.96%

Avots: SIA "GatewayBaltic", 2020

Atkritumu sagatavošanas atkārtotai izmantošanai datos nav iekļauta informācija par labdarības organizācijām, kas iesaistītas labošanas un atkārtotas izmantošanas sektoros, tomēr, lai iegūtu pilnīgāku informāciju par atkritumu un preču atkārtotu izmantošanu, būtu lietderīgi aptvert visus iespējamos informācijas avotus. Šie jautājumi pamatā tiek risināti Rīcības plānā pārejai uz aprites ekonomiku 2020.-2027. gadam.

2.5.3. Atkritumu pārstrāde

Latvijas normatīvajos aktos[42] atkritumu pārstrāde ir definēta kā atkritumu reģenerācijas darbība, kurā atkritumu materiālus pārstrādā produktos, materiālos vai vielās atbilstoši to sākotnējam vai citam izmantošanas veidam, ietverot organisko materiālu pārstrādi un izņemot atkritumos esošās enerģijas reģenerāciju un tādu materiālu izgatavošanu, kuri tiks izmantoti par kurināmo vai izrakto tilpju aizbēršanai. Savukārt atkritumu reģenerācija ir definēta kā jebkura darbība, kuras galvenais rezultāts ir atkritumu lietderīga izmantošana ražošanas procesos vai tautsaimniecībā, aizstājot ar tiem citus materiālus, kuri būtu izmantoti attiecīgajai darbībai, vai atkritumu sagatavošana šādai izmantošanai.

Šajā plāna nodaļā tiks aplūkota atkritumu pārstrāde. Atkritumu pārstrādei derīgi materiāli ir atgūstami no atkritumu dalītās vākšanas sistēmas, kā arī veicot nešķirotu atkritumu šķirošanas darbības. Būtiskākās pārstrādājamo materiālu plūsmas ir papīrs, kartons, plastmasas, stikls, metāls, t.sk. gan izlietotais iepakojums, gan šo materiālu plūsmas no mājsaimniecībām uzņēmumiem un iestādēm.

MK 2011. gada 26. aprīļa noteikumi Nr. 319 "Noteikumi par atkritumu reģenerācijas un apglabāšanas veidiem" nosaka dažādus atkritumu pārstrādes un reģenerācijas veidus, kurus raksturo ar kodiem no R1 līdz R13. Atkritumu pārstrādes darbības tiek raksturotas ar kodi R2-R11[43], kods R1 attiecas uz atkritumu reģenerācijas darbību - atkritumu sadedzināšanu ar enerģijas ieguvi, bet kodi R12 un R13 attiecas uz atkritumu sagatavošanas darbībām un uzglabāšanu pirms pārstrādes. Šajā nodaļā ir raksturotas atkritumu reģenerācijas darbības ar kodiem R2,R3, R3B, R3C, R4, R5, R6, R7, R8, R9, R10, R11.

Līdz 2019. gada 14. decembrim pastāvēja šāds atkritumu pārstrādes veids - "R10A - Atkritumu izmantošana izrakto tilpju aizbēršanai vai inženiertehniskām vajadzībām ainavu veidošanā", kas vairs nav spēkā.

	2014	2015	2016	2017	2018
R11	333	31773	6065	2915	16597
R10A	16881	15454	16950	37516	50964
R10	14218	54951	66648	72391	42003
R9	8033	6337	7254	6734	5348
R8	0	1			
R7	25	26	6		25
R5	155647	220267	139647	130822	170880
R4	6338	2350	3108	9604	15006
R3D			55540	178829	143570
R3C	3817	3318	1	3958	2609
R3B	25811	26343	37901	41259	50151
R3A	26202	48418	42954	27021	24034
R3	51569	109264	50164	30298	6015
R2	1087	373	577	936	900
R1	78971	67218	31922	44724	46708
Kopā	388934	586092	458736	587008	574810

2.4. attēls. Atkritumu pārskatā reģistrētie pārstrādes apjomi pa pārstrādes kodiem, t.
Avots: SIA "GatewayBaltic", 2020, izmantojot LVĢMC datus

Laika posmā no 2014. līdz 2018. gadam Latvijā trešo daļu no visas atkritumu pārstrādes nodrošina citu neorganisko materiālu pārstrāde (kods R5), kuras apjomi arī ir ievērojami svārstījušies, tomēr caurmērā veido ap 160 tūkstošiem tonnu gadā. Kopš 2016.gada ar kodu R3D apzīmētā pārstrādes darbība - biogāzes ieguve 2017. un 2018. gadā arī ir veidojusi 15% no pārstrādātajiem atkritumu apjomiem, arī pārstrādājot ap 150 tūkstošiem tonnu atkritumu gadā. Apmēram 10% no kopējā pārstrādāto atkritumu apjoma tiek pārstrādāts, izmantojot ar kodu R3 apzīmēto atkritumu pārstrādes darbību (par šķīdinātājiem neizmantotu organisko vielu pārstrāde vai attīrīšana, ieskaitot kompostēšanu un citus bioloģiskās pārveidošanas procesus, kamēr ar kodu R10 apzīmētā pārstrādes darbību jeb apstrāde augsnē, kas rada ekoloģiskus vai lauksaimniecības uzlabojumus, arī tiek aktīvi izmantota, īpaši 2018. gadā. Tomēr Latvijā praktiski nenotiek R7 un R8 pārstrāde.

Lielākā daļa pārstrādes infrastruktūras atrodas Latvijas centrālajā daļā, lielākoties ap Rīgu un Pierīgu, kā arī Zemgales AAR (2.5. att.).

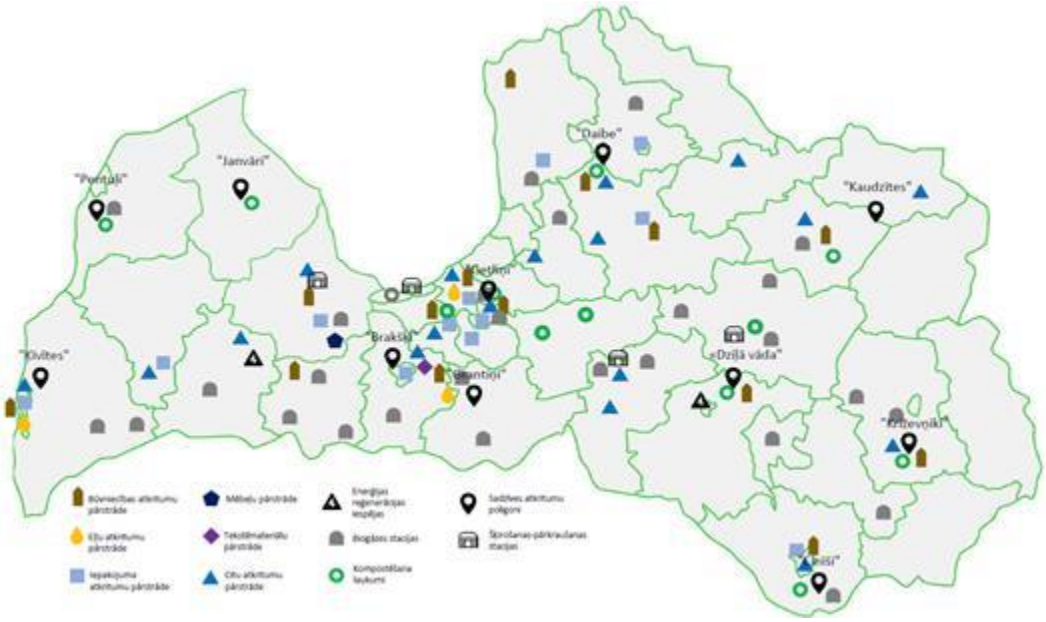

2.5. attēls. Kopējais pārstrādes infrastruktūras kartējums Latvijā
Avots: SIA "GatewayBaltic", 2020 pēc VVD un VPVB A un B atļauju informācijas

Kopumā 2020. gada sākumā EEIA tiek šķiroti un to pārstrādes iespējas Latvijā ir nepietiekamas, tomēr ir jāņem vērā, ka Latvijā savāktie EEIA tiek izvesti pārstrādei uz citām ES valstīm. Ar EEIA pāršķirošanu, šķirošanu un pārstrādi dažādos apmēros savu atļauju ietvaros nodarbojas vairāki komersanti, taču uzņēmumu jaudas ir nepietiekošas un attiecināmas tikai uz nelielu daļu no kopējiem EEIA, tādējādi lielākoties EEIA tiek sadalīts frakcijās un eksportēts uz pārstrādi Lietuvā, Polijā, u.c.

Atbilstoši LVĢMC datu bāzē pieejamai informācijai, tekstilmateriālu atkritumu pārstrādes apjomi ir bijuši no 22 t 2014. gadā līdz 2039 t 2018. gadā. Latvijas tekstila atkritumu pārstrādes kopējās jaudas ir identificētas 2000 tonnu apjomā. Izvērtējot Latvijas nolietoto transportlīdzekļu atkritumu šķirošanas kopējās jaudas, tad tās kopumā ir identificētas 59 tūkst. t apjomā.

Pēc LVĢMC informācijas kopējais ražošanas atkritumu pārstrādes apjoms gadā Latvijā ir samazinājies no 106 tūkst. t 2014. gadā līdz 76 tūkst. t 2018.gadā.

Pēc LVĢMC pārstrādes informācijas kopējais bīstamo sadzīves atkritumu pārstrādes apjoms gadā Latvijā ir bijis no 24474 tūkst. t 2014.gadā līdz 22141 tūkst. t 2018.gadā. 2015 un 2016. gadā bija strauji pārstrādāto apjomu samazinājumi, 2016. gadā pārstrādāja tikai 3578 t minētās kategorijas atkritumus. 2018. gadā gandrīz tik pat liels apjoms bīstamo sadzīves atkritumus pārstrādes apjoms kā 2014. gadā.

2.5.4. Atkritumu šķirošana, sagatavošana pārstrādei un apglabāšanai

Latvijā dalīti savāktu un nešķirotu atkritumu pāršķirošana lielākoties norit manuālajās vai daļēji automatizētajās **šķirošanas līnijās**. Kopumā Latvijā ir 36 šādas iekārtas ar kopējo jaudu ap 700 000 tonnām/gadā, kuras lielākoties ir izvietotas sadzīves atkritumu poligonos.[44]

Latvijā pieejamā tehniskās infrastruktūras kapacitāte (mehāniskās priekšapstrādes un šķirošanas jaudas) atkritumu pārstrādei vērtējama kā salīdzinoši laba, sniedzot iespēju pārstrādāt savākto un atkritumu poligonos pieņemto atkritumu daudzumu. Vienlaikus, joprojām salīdzinoši augstais nešķiroto mājsaimniecības atkritumu īpatsvars apglabāto atkritumu daudzumā - aptuveni ceturtā daļa no atkritumu poligonos pieņemtajiem atkritumiem - norāda uz nepieciešamību to optimizēt, kā

arī papildināt šķirošanas un mehāniskās priekšapstrādes tehniskās iespējas atsevišķos atkritumu poligonos, kuros fiksēts kapacitātes trūkums.

2.5.5. Blakusprodukti un atkritumu beigu statuss

Direktīva 2008/98/EK un nacionālie normatīvie akti nosaka, ka vielas vai priekšmetus, kas radušies tādā ražošanas procesā, kura galvenais mērķis nav saražot šādu vielu vai priekšmetu, neuzskata par atkritumiem, bet gan par blakusproduktiem, ja ir ievēroti šādi nosacījumi:

- vielu vai priekšmetu turpmāk noteikti lietos;

- vielu vai priekšmetu var tieši izmantot bez turpmākas apstrādes, izņemot parastu rūpniecisko praksi;

- viela vai priekšmets ir radies kā ražošanas procesa neatņemama daļa un turpmāka lietošana ir likumīga, proti, viela vai priekšmets atbilst visām attiecīgajām produkta, vides un veselības aizsardzības prasībām konkrētajam lietojumam un neatstāj nelabvēlīgu ietekmi uz vidi un cilvēku veselību.

Saskaņā ar normatīvajiem aktiem pārstrādātus vai kā citādi reģenerētus atkritumus vairs neuzskata par atkritumiem, ja tie atbilst šādiem nosacījumiem:

- viela vai priekšmets tiks izmantoti konkrētiem nolūkiem;

pastāv tirgus vai pieprasījums pēc šādas vielas vai priekšmeta;

- viela vai priekšmets atbilst konkrētajos nolūkos noteiktajām tehniskajām prasībām, kā arī pastāvošajiem tiesību aktiem un produktiem piemērojamajiem standartiem;

- vielas vai priekšmeta lietošanai nebūs nelabvēlīgas ietekmes uz vidi un cilvēku veselību.

ES līmenī atkritumu beigu statuss tiek reglamentēts vairākām atkritumu plūsmām:

- Padomes 2011. gada 31. marta Regula Nr. 333/2011, ar ko paredz kritērijus, kuri nosaka, kad dažu veidu metāllūžņi vairs nav atkritumi saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2008/98/EK;

- EK 2012. gada 10. decembra Regula Nr. 1179/2012, ar ko paredz kritērijus, kuri nosaka, kad stikla lauskas vairs nav atkritumi saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2008/98/EK;

- EK 2013. gada 25. jūlija Regula Nr. 715/2013, ar ko paredz kritērijus, kuri nosaka, kad vara lūžņi vairs nav atkritumi saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2008/98/EK.

MK 2018. gada 13. novembra noteikumi Nr. 682 "Kārtība, kādā izbeidz piemērot atkritumu statusu no nolietotām riepām iegūtiem gumijas materiāliem" ir noteikti kritēriji atkritumu statusa piemērošanas izbeigšanai no nolietotām riepām iegūtiem gumijas materiāliem. 2018. gada 26. jūlijā valsts sekretāru sanāksmē izsludināts MK noteikumu projekts "Noteikumu projekts "Kārtība atkritumu statusa piemērošanas izbeigšanai koksnes šķeldas materiāliem, kas iegūti no koksnes iepakojuma atkritumiem" (VSS-755, protokols Nr. 29, 24. §), vēlāk papildināts un virzīts ar nosaukumu "Kārtība, kādā izbeidz piemērot atkritumu statusu šķeldai, skaidām un putekļiem, kas iegūti no koksnes iepakojuma vai noteikta veida koksnes būvniecības atkritumiem".

MK 2011. gada 19. aprīļa noteikumos Nr. 302 "Noteikumi par atkritumu klasifikatoru un īpašībām, kuras padara atkritumus bīstamus" (turpmāk - MK noteikumi Nr. 302) ir noteikti kritēriji, kad ražošanas procesā radušos vielu vai priekšmetu, kura ražošana nav šā procesa galvenais mērķis, iekārtu operators klasificē attiecīgo vielu vai priekšmetu kā blakusproduktu.

2.5.6. Kompostēšana

Atkritumu kompostēšana (atkritumu reģenerācijas veidi R3A un R10) pamatā tiek veikta sadzīves atkritumu poligonos, kur tiek radīts apmēram 40% no visa komposta apjoma un kurš tiek izmantots inženiertehniskajām vajadzībām poligonā un apglabāto atkritumu slāņu pārsegšanai. Atkritumu kompostēšana tiek veikta arī speciāli ierīkotās kompostēšanas iekārtās un vietās ārpus poligoniem, kurās iespējams ražot kvalitatīvu kompostu (sk. 2.6. att.).

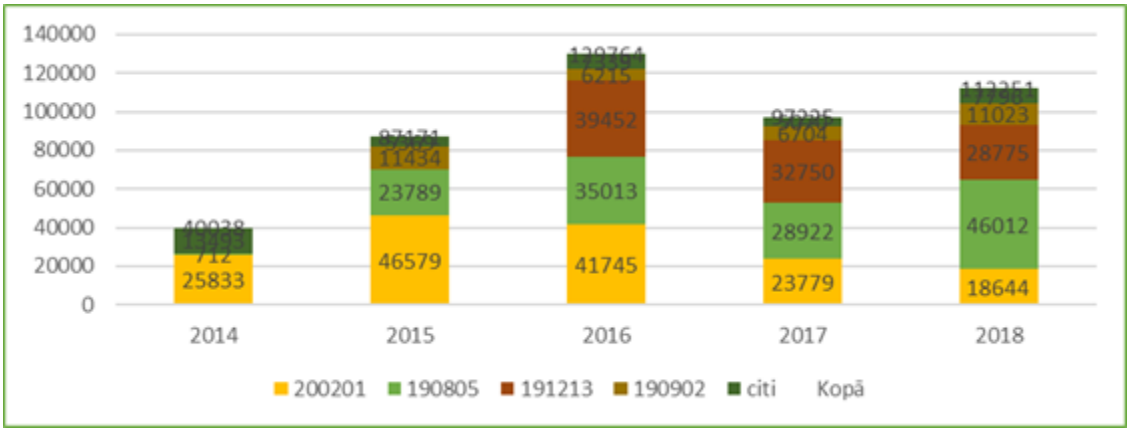

2.6. attēls. Kompostētais atkritumu apjoms laika posmā no 2014. līdz 2018. gadam, t[45]

Atkritumu poligonu darbībai izsniegtajās atļaujās norādītās kompostēšanas laukumu potenciālās jaudas ir nedaudz virs 100 tūkst. tonnu gadā, tomēr tās netiek izmantotas pilnā apmērā.

Atkritumu kompostēšanas laukumi ir izvietoti arī ārpus sadzīves atkritumu poligoniem. To kopējā kompostēšanas jauda sasniedz 34 tūkstošus tonnu/gadā. Ārpus poligoniem kompostēšanas laukumi ir izveidoti Piejūras, Pierīgas un Vidusdaugavas AAR.

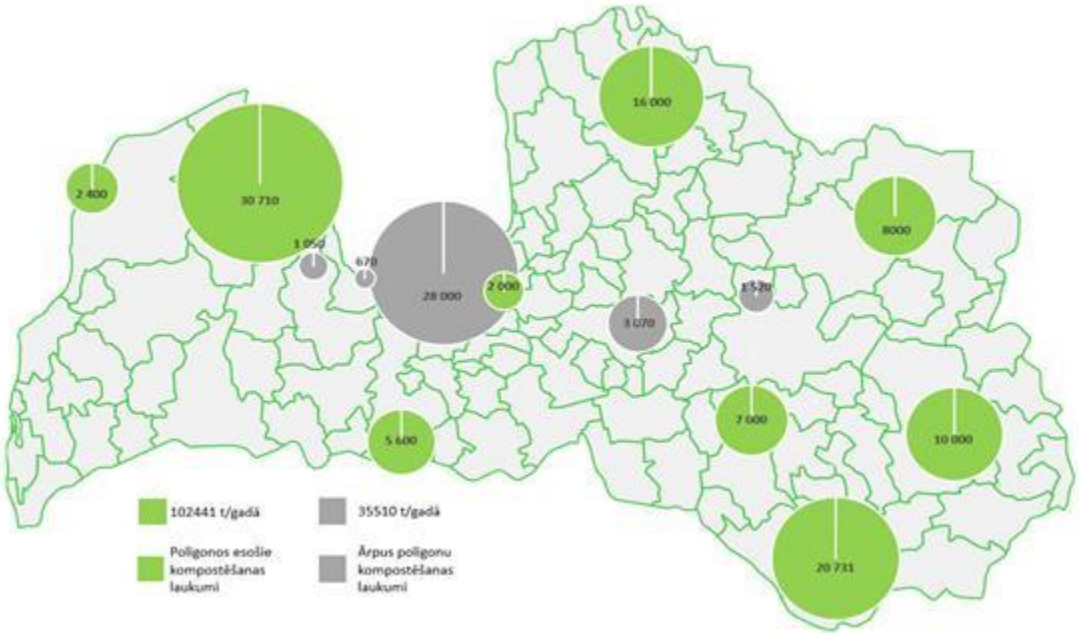

2.7. attēls. Kompostēšanas laukumu infrastruktūras jaudas poligonos un ārpus poligoniem (saskaņā ar saņemtajām atļaujām), tonnas
(Avots: SIA "GatewayBaltics", 2020)

Nepieciešams paplašināt mikrokompostēšanas un mājkompostēšanas iespējas privātpersonām un komersantiem.

No 2027. gada 1. janvāra BNA, kas nonāk aerobā vai anaerobā apstrādē, varēs ieskaitīt kā pārstrādātus vienīgi tad, ja tie ir dalīti savākti vai nodalīti to rašanās vietā[46.] Līdz ar dalītās atkritumu vākšanas nodrošināšanu, ir nepieciešami esošo šķirošanas līniju tehnoloģiskie uzlabojumi, lai sagatavotu pārstrādei un reģenerācijai materiālus.

2.5.7. Atkritumu reģenerācija

Atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likumam, atkritumu reģenerācija ir jebkura darbība, kuras galvenais rezultāts ir atkritumu lietderīga izmantošana ražošanas procesos vai tautsaimniecībā, aizstājot ar tiem citus materiālus, kuri būtu izmantoti attiecīgajai darbībai, vai atkritumu sagatavošana šādai izmantošanai.

Šajā nodaļā ir aprakstīts atkritumu reģenerācijas veids R1.

Atkritumu reģenerācijai, sadedzinot atkritumus ar enerģijas ieguvi, ir būtiski riski: Direktīvas 2008/98/EK ietvaros noteiktajā atkritumu apsaimniekošanas veidu hierarhijā enerģijas ieguvi ar atkritumu sadedzināšanas metodi iedalīta vienā no pēdējām prioritātes pakāpēm, raugoties no ilgtspējīgās attīstības skatījuma, jo tā rada ievērojamas gaisu piesārņojošo vielu emisijas, kā arī ir atkarīga no atkritumiem kā izejvielas, tādējādi atstājot potenciāli negatīvu ietekmi uz citām atkritumu apsaimniekošanas metodēm. Atkritumu sadedzināšanu vai līdzsadedzināšanu uzskata par reģenerāciju, ja minēto darbību energoefektivitāte sadzīves atkritumu sadedzināšanas iekārtās ir līdzvērtīga vai lielāka par 0,60 vai 0,65. Ja iekārtu energoefektivitāte ir zemāka, tad atkritumu sadedzināšanu vai līdzsadedzināšanu uzskata par atkritumu apglabāšanas darbību D10[47].

Kurināmā ražošana no pārstrādei nederīgās atkritumu frakcijas un reģenerācija ar enerģijas atguvi ir ES valstīs plaši īstenota prakse apglabāto atkritumu apjomu samazināšanai. Latvija ir viena no ES valstīm, kur atkritumu sadedzināšana praktiski netiek izmantota kā viens no atkritumu apsaimniekošanas veidiem.

Latvijā notiek no atkritumiem iegūta kurināmā (NAIK) līdzsadedzināšana SIA "SCHWENK Latvija" cementa rūpnīcā.

Atkarībā no izmantojamās tehnoloģijas, enerģijas ieguvei iespējams izmantot dažāda veida atkritumus, tostarp nešķirotus speciāli sagatavotos sadzīves atkritumus (NAIK), ražošanas atkritumus (it īpaši zemas kvalitātes mežistrādes atkritumus), komerciālos atkritumus, kā arī notekūdeņu dūņas.

Pēc Ekonomikas ministrijas pasūtītā pētījuma[48] par augstas efektivitātes koģenerācijas un centralizētās siltumapgādes izmantošanas potenciālu rezultātiem Latvijā vislielākais siltumenerģijas pieprasījums ir Rīgā - 24,2 GWh/km^2, un 8 republikas nozīmes pilsētās, kur tas variē no 5,4 GWh/km^2 - 14,3 GWh/km^2. Citur Latvijā siltuma pieprasījums ir vien līdz 0,27 GWh/km^2, bet Pierīgas reģionā tas ir 0,78-5,0 GWh/km^2.

Vienlaikus ir jāņem vērā, ka atkritumu sagatavošanas pārstrādei un reģenerācijai darbību rezultātā rodas daudzums ap 200-220 tūkst. t gadā pārstrādei nederīgu, bet augstas energoietilpības materiālu, ko iespējams sagatavot kā energoresursu enerģijas ražošanai, tā kā ES direktīvās noteiktie mērķi paredz, ka 2035. gadā ir jānodrošina, ka tiek pārstrādāti 65% no radītājiem sadzīves atkritumiem, savukārt sadzīves atkritumu poligonos ir pieļaujams apglabāt 10% no radītajiem sadzīves atkritumiem. Pašreizējā situācijā, tā kā nav pieejamas atbilstošas atkritumu pārstrādes vai reģenerācijas iekārtas ar attiecīgām jaudām, šis energoresursu apjoms tiek apglabāts atkritumu poligonos. Kā norādīts plāna 5.1.4. nodaļā, ir paredzēti pasākumi atkritumu pārstrādes uzlabošanai. Lai samazinātu apglabāto atkritumu apjomu, īpaši ņemot vērā noteiktos apglabāšanas ierobežojumus 2035. gadā un nodrošinātu atkritumu lietderīgu apsaimniekošanu atbilstoši Latvijas un ES normatīvajos aktos noteiktajai atkritumu apsaimniekošanas hierarhijai, nepieciešams izskatīt iespējas atkritumu reģenerācijas iekārtu ar enerģijas atguvi izbūvei. Atbilstoši Latvijas normatīvajiem aktiem, atkritumu sadedzināšanas iekārtu būvniecībai tiek piemērots ietekmes uz vidi novērtējumu procedūra, kuras ietvaros tiek izvērtēta šo iekārtu ietekme uz vidi, atkritumu sadedzināšanas tehnoloģiskie risinājumi un to alternatīvas, kā arī tiek nodrošināta ieceres sabiedriskā apspriešana, ietverot visas iesaistītās puses.

Šobrīd ieviešanas stadijā ir NAIK reģenerācijas iekārtu projekti - reģenerācijas iekārtas izbūve Ventspilī, plānotā reģenerācijas jauda - 15,5 tūkst. t gadā un NAIK

līdzsadedzināšana šķeldas katlumājā Jelgavā - prognozējamā NAIK reģenerācijas jauda lēšama 20-30 tūkst. t gadā. Saskaņā ar prognozēm par radīto un apsaimniekoto sadzīves atkritumu plūsmām (skat. 4. nodaļu) ikgadējais saražojamā NAIK apjoms ir vismaz 150 tūkst. t. materiāla, kas galvenokārt var tikt saražots, apstrādājot nešķirotu sadzīves atkritumu plūsmu, kā atlikumi šķirojot pārstrādei derīgus materiālus, kā arī apstrādājot citas atkritumu plūsmas, kā piemēram būvniecības atkritumi, tekstils u.c. materiālus ar augstu kaloritāti.

Novērtējot prognozētos NAIK ražošanas apjomus un pieejamās reģenerācijas jaudas (skat. 7.2. nodaļu) secināms, ka no sadzīves atkritumiem saražota NAIK reģenerācijai ir nepieciešams papildus jaudas ~ 90 tūkst. t/gadā, prognozējamais NAIK apjoms no citām atkritumu plūsmām ir ~50-60 tūkst. t/gadā, attiecīgi kopējais jaudu iztrūkums ir vērtējams ~ 150 tūkst. t gadā. Analizējot NAIK reģenerācijas iekārtu nepieciešamību kontekstā ar sadzīves atkritumu apglabāšanas limitu 10% 2035. gadā var prognozēt, ka apglabāšanas limitu ievērošanas nodrošināšanai kopējā nepieciešamā sadzīves atkritumu reģenerācijas jauda būs ~215 tūkst. t gadā.

Analizējot iespējamās NAIK reģenerācijas alternatīvas ir izskatīti vairāki scenāriji, t.sk. inerces scenārijs, eksporta iespējas, SIA "SCHWENK Latvija" cementa rūpnīcas jaudu izmantošana, jaunu reģenerācijas iekārtu izbūve.

1) Inerces scenārijs

Inerces scenārijā tiek pieņemts, ka NAIK reģenerācija tiek veikta trīs iekārtās - SIA "SCHWENK Latvija" cementa rūpnīcā Brocēnos, PSIA "Ventspils labiekārtošanas kombināts" un PSIA "Ventspils siltums" NAIK reģenerācijas iekārtās, SIA "Fortum" līdzsadedzināšanas iekārtās Jelgavas pilsētā. Atbilstoši līdzšinējai pieredzei prognozējams, ka SIA "SCHWENK Latvija" kvalitātes prasībām atbilstošs NAIK tiks sagatavots ~ 25 tūkst. t gadā, papildus, pēc Ventspils un Jelgavas reģenerācijas iekārtu ekspluatācijas uzsākšanas tiek sagatavots un reģenerēts līdz 40 tūkst. t NAIK. Raugoties no infrastruktūras pārklājuma viedokļa, NAIK reģenerācija tiek nodrošināta Latvijas rietumu daļā, centrālajā un austrumu daļā reģenerācijas iespējas netiek nodrošinātas un aptuveni 90 tūkst. t NAIK, jeb ~11% (2025. gads) no radītā sadzīves atkritumu apjoma ir jāapglabā atkritumu poligonos. Kā minēts iepriekš, līdz prasības par atkritumu apglabāšanas limitu stāšanās spēkā brīdim, šāds scenārijs ir īstenojams, tomēr ņemot vērā

Direktīvā 2008/98/EK noteikto atkritumu apsaimniekošanas hierarhiju, kā arī apsvērumus par atkritumos esošu energoresursu lietderīgu izmantošanu, šāda scenārija īstenošana netiek rekomendēta. Tāpat jāņem vērā, ka, ja vien laika posmā līdz 2035. gadam netiek attīstītas progresīvākas tehnoloģijas, atkritumu sadedzināšanas ar enerģijas atguvi tehnoloģijas pielietošana būs obligāts priekšnosacījums nepieciešamo atkritumu apglabāšanas limitu sasniegšanai.

2) Eksporta iespēju novērtējums

Novērtējot eksporta iespējas nepieciešams nošķirt divus NAIK veidus - augstas kvalitātes NAIK, ko raksturo augsta siltumspēja (>15 GJ/t), zems mitruma līmenis (<20%), specifiski noteikti frakcijas izmēri un zemas kvalitātes NAIK, kam raksturīga zemāka siltumspēja (<15 GJ/t), augstāks mitruma līmenis un mazāk ierobežojumu uz kurināmā frakcijas izmēriem. Šiem diviem materiālu veidiem ir atšķirīgas reģenerācijas iekārtas, kas pirmajā gadījumā, pamatā ir cementa ražošanas industrija, otrajā gadījumā siltuma vai kombinētās siltuma - elektroenerģijas spēkstacijas. Vērtējot NAIK eksporta iespējas jāatzīmē, kā jau minēts - augstas kvalitātes NAIK pamatā tiek izmantots kā augstvērtīgs energoresurss ražošanas nozarē - šādu NAIK potenciāli iespējams nodot reģenerācijai bez papildus samaksas. Attiecībā uz zemākas kvalitātes NAIK utilizācijas iespējām jāsecina, ka tās ir plašākas, tomēr jāņem vērā, ka visos gadījumos zemas kvalitātes NAIK utilizācija būs jāapmaksā, tādejādi radot papildus izmaksas. Attiecībā uz NAIK eksporta attīstību, jāsecina, ka līdzšinējā pieredze neapliecina šāda NAIK apsaimniekošanas virziena potenciālu, jo augstas kvalitātes NAIK ražošanas apjomi ir nelieli (iepriekšējos gados vidēji 25 tūkst t. gadā) turklāt šādu NAIK ir iespējams nodot reģenerācijai Latvijā. Savukārt zemākas kvalitātes NAIK eksportam, ņemot vēra utilizācijas un transporta izmaksas, līdzšinējā praksē un arī nākotnē nav ekonomiska pamatojuma. Kopumā var secināt, ka NAIK eksportēšana utilizācija uz ārvalstīm nav perspektīvs apsaimniekošanas risinājums.

3) SIA "SCHWENK Latvija" jaudu izmantošana

Atbilstoši SIA "SCHWENK Latvija" izsniegtajai atļaujai A kategorijas piesārņojošu darbību veikšanai atļautais NAIK reģenerācijas apjoms ir 250 tūkst. t gadā. 2019. gadā SIA "SCHWENK Latvija" reģenerētais NAIK apjoms bija 121 tūkst. t, no kurām Latvijā saražots NAIK 26,1 tūkst. t. Analizējot Latvijā saražotā

NAIK reģenerācijas apjomu SIA "SCHWENK Latvija" cementa rūpnīcā dinamiku pēdējo piecu gadu laikā, var konstatēt, ka tas ir palielinājies no 14 tūkst. t/gadā 2014. gadā līdz minētajiem 26 tūkst. t 2019. gadā, tomēr reģenerācijas apjoms 21-26 tūkst. t robežās ir vērojams pēdējo četru gadu laikā, kas norāda, ka saimnieciski un tehniski pamatotas, SIA "SCHWENK Latvija" prasībām atbilstošas NAIK plūsmas sagatavošanas iespējas ir izsmeltas. Cementa rūpnīcas reģenerācijas jaudu izmantošanu ierobežo augstās kvalitātes prasības, kas izvirzītas no atkritumiem iegūtajam kurināmajam. Zemākās pieļaujamās robežvērtības kaloritātei ir 14 MJ/kg, kas ir izpildāms rādītājs, turpretim, pieļaujamais mitruma līmenis <20% un NAIK frakcijas izmērs <70x70x5 mm, bez resursu ietilpīgas NAIK sagatavošanas nav sasniedzami un, ņemot vērā papildus izmaksas, kas rodas sagatavošanas un transportēšanas procesā, nav saimnieciski izdevīgs risinājums. Ņemot vērā šos apstākļus, NAIK reģenerācija cementa rūpnīcā var tik izskatīta kā alternatīva daļas no saražotā NAIK reģenerācija, bet ne pamat risinājums potenciāli saražotā NAIK apjoma reģenerācijai.

4) Jaunu reģenerācijas iekārtu izbūve

Vadoties no esošā NAIK reģenerācijas iekārtu izvietojuma, īstenošanā esošo projektu ietvaros pieejamo iekārtu izvietojuma (Ventspilī un Jelgavā), un potenciāli sagatavojamiem NAIK apjomiem nepieciešams izskatīt iespējas reģenerācijas iekārtu izveidei Rīgas pilsētā, Vidzemes un Latgales reģionos. Potenciāli reģenerējamai NAIK apjoms ir novērtēts 110 tūkst. t Rīgas un Pierīgas pašvaldībās, Vidzemes un Latgales reģionos aptuveni 20 tūkst. t katrā reģionā. Iepriekš veikti pētījumi attiecībā uz NAIK enerģētiskajiem un tehniskajiem rādītājiem liecina, ka sagatavojamā materiāla kaloritāte ir robežās no 12-16 MJ/kg, mitruma līmenis vidēji 30-35%, frakcijas izmērs 40-350 mm. Viena no biežāk izmantotajām tehnoloģijām šādas kvalitātes NAIK reģenerācijai ir katlumājas ar kustīgo ārdu kurtuvi, karstā ūdens boileri siltumenerģijas ražošanai (ar vai bez elektroenerģijas ražošanas). Noteicošais faktors ekonomiski pamatotai NAIK reģenerācijas iekārtu izveidei ir iespēja saražoto siltumenerģiju nodot centralizētajā siltumapgādes tīklā, jo, pat gadījumā, ja tiek īstenots koģenerācijas tehnoloģiskais risinājums, saražotās elektroenerģijas īpatsvars nepārsniegs 20% no iekārtas nominālās jaudas. Rīgas pilsētas gadījumā, pie zemākās NAIK siltumspējas 12 MJ/kg, reģenerācijas iekārtas aprēķinātā enerģijas ražošanas jauda ir ~ 50 MW, kas nozīme, ka siltumapgādes tīklā ir jāspēj uzņemt līdz 40 MW siltumenerģijas. Iekārtām ar

reģenerācijas jaudu 20 tūkst. t/gadā, prognozētā enerģijas ražošanas jauda ir ~ 8,5 MW, attiecīgi koģenerācijas režīmā siltumenerģijas daudzums būs ~ 6,8 MW. Lai nodrošinātu lietderīgu siltumenerģijas izmantošanu, ir jāizpildās vairākiem nosacījumiem, pirmkārt, iekārta izvietojama pilsētā, kur ir pietiekami liels siltumenerģijas patēriņš, t.sk. vasaras mēnešos, kad tiek veikta tikai siltā ūdens sagatavošana, otrkārt siltumapgādes sistēmai ir jābūt centralizētai, t.i., vairumam patērētāju ir jāatrodas vienotā tīklā, nevis autonomas katlumājas ar tīkliem individuālu pilsētas mikrorajonu siltumapgādei. Ņemot vērā iepriekš minēto, Rīgā vai tiešā tās tuvumā, ar iespēju nodrošināt pieslēgumu Rīgas pilsētas centralizētajam siltumapgādes tīklam, rekomendējams izbūvēt 110 tūkst. t/gadā (50 MW) reģenerācijas iekārtu. Vidzemes reģionā, optimāli, reģenerācija iekārta ar jaudu līdz 20 tūkst. t/gadā (10 MW) izbūvējama Valmierā. Latgales reģionā reģenerācija iekārta ar jaudu līdz 20 tūkst. t/gadā (10 MW) izbūvējama Daugavpilī. Jāatzīmē, ka Daugavpilī reģenerācijas iekārtu izveides projekts tika uzsākts 2018. gadā, tomēr tas tika pārtraukts sabiedrības iebildumu dēļ.

Novērtējot atkritumu reģenerācijas iekārtu izveides iespējas minētajās pilsētās, ir apzināti esošie siltumenerģijas ražotāji Rīgā un Valmierā ar iespēju atkritumu reģenerāciju - sadedzināšana ar enerģijas ieguvi, nodrošināt ar esošajām siltumenerģijas jaudām. Patlaban Rīgas pilsētas teritorijā esošās siltumenerģijas ražošanas iekārtās, kurās kā kurināmais tiek izmantota tikai biomasa, nav iespējams atkritumus sadedzināt, ja netiek veikta šo iekārtu būtiska pārveide, kas ļautu kā kurināmo daļēji izmantot arī attiecīgi sagatavotus atkritumus.

Atkritumu reģenerācijas iekārtu izveide minētajās pilsētās ir izvērtēta, ievērojot nepieciešamību pēc minētajām siltumenerģijas ražošanas jaudām. Atkritumu sadedzināšanas procesā saražotās siltumenerģijas rentabilitāte, saražotās siltumenerģijas izmaksas un siltumenerģijas centralizētās siltumapgādes sistēmas pieprasījums pēc šādas enerģijas tiks vērtēts katra projekta izstrādes un izveides projekta ietvaros. Saskaņā ar Enerģētikas likumu[49] centralizētās siltumapgādes sistēmas operators iepērk neatkarīgā ražotāja saražoto siltumenerģiju, ja šis neatkarīgais ražotājs spēj saražot siltumenerģiju, kas ir lētāka nekā paša centralizētās siltumapgādes sistēmas operatora saražotā siltumenerģija.

Kopumā vērtējot izskatītās alternatīvas ir rekomendējams papildus inerces scenārijā paredzētajai infrastruktūrai veikt trīs jaunu NAIK reģenerācijas iekārtu

izbūvi, tādejādi virzoties uz atkritumu apsaimniekošanas darbību hierarhijas ievērošanu. Papildus reģenerācijas jaudu izveide ļaus samazināt apglabāto atkritumu apjomu, nodrošinās atkritumu lietderīgu izmantošanu ražojot enerģiju, kā arī nodrošinās 2035. gadā noteikto sadzīves atkritumu apglabāšanas limitu ievērošanu. Pirms papildus reģenerācijas jaudu izveides nepieciešams izstrādāt tehniski- ekonomisko pamatojumu un veikt ietekmes uz vidi novērtējumu, lai izvērtētu piemērotākās vietas NAIK reģenerācijas jaudu izveidošanai.

Kā vēl viens atkritumu reģenerācijas attīstības virziens ir jāatzīmē atkritumu pārstrāde degvielā vai šķidrajā kurināmajā. Atkritumus enerģētikas sektorā var izmantot ne tikai atkritumu sadedzināšanai ar enerģijas ieguvi vai biogāzes ieguvei no atkritumu apglabāšanas, bet arī atkritumu kā izejvielas izmantošanai degvielas ražošanai, kur pēc tam minētā degviela kā biodegviela ir izmantojama transportlīdzekļos, aviācijā un kuģniecībā.

2.5.8. Biogāzes ieguve sadzīves atkritumu poligonos

Atbilstoši normatīvo aktu regulējumam[50] poligona gāzu savākšanas sistēmu projektē visiem sadzīves atkritumu poligoniem, kuros pieņem apglabāšanai BNA. Šīs nodaļas izpratnē jēdzieni "poligonu gāze" un "biogāze" tiek lietoti kā sinonīmi. Visos sadzīves atkritumu poligonos ir izveidotas sistēmas poligona gāzes savākšanai.

Vairākos poligonos savākto gāzi apstrādā un izmanto enerģijas iegūšanai. Šajos poligonos ir izveidotas arī bioenerģētiskās šūnas[51], kurās tiek ievietoti BNA. Informācija par komersantiem - atkritumu poligona biogāzes savācējiem, kas gūst ieņēmumus no šīs biogāzes, koģenerācijas iekārtās, saražojot elektroenerģiju un to realizējot obligātā iepirkuma ietvaros, ir sniegta 2.7. tabulā.

2.7. tabula

Komersanti-atkritumu poligona biogāzes savācēji, biogāzes koģenerācijas iekārtas, to uzstādītā elektriskā jauda (MW)[52], plānotais vai faktiskais biogāzes ražošanas apjoms (m^3/gadā)

Komersants	Uzstādītā elektri	Atkritumu daudzu	Plānotais vai faktisk	Bioenerģētiskajās šūnās apglabājam	Bioenerģētiskajā šūnā apstrādātai	Savāktā atkritu	Saražotā elektroenerģija

	skā jauda, MW	ms, t/gadā[53]	ais biogāzes ražošanas apjoms, m^3 gadā	ais apjoms, t/gadā	s atkritumu daudzums 2018.g., t/gadā	mu biogāze 2018.g., tūkst. m3/gadā[54]	2018.g., MWh/gadā[55]
SIA "Getliņi EKO"	6,280	163 000	21 715 600	800 000	162 020	14 570	32031
SIA "ZAAO Enerģija"	0,350	n/a	867 621	n/a	n/a	774	1067
SIA "Liepājas RAS"	1,050	28 729	1 743 155	n/a	16 872	1862	3408
SIA "Brakšķu Enerģija"	0,160	20 000	n/a	20 000	16 240	n/a	
Kopā (norādītais):	7,84		24 326 376	820 000	195 112	17 206	36 506

Avots: VPVB, 2020

Lielākais biogāzes ražošanas apjoms 2018. gadā tika sasniegts poligonā "Getliņi", kur uzstādītā biogāzes ražotne ir ievērojami lielākā uzstādītā elektriskā jauda- 6,28 MW. Sadzīves atkritumu poligonos kopīgā uzstādītā elektriskā jauda ir 7,84 MW. Kopā 2018. gadā biogāze tika savākta 16 276 tūkst. m^3 apmērā, un saražota elelektroenerģija - 35 463 MWh apmērā. Investīciju projekta ietvaros poligonā

"Pentuļi" ir uzstādīta atkritumu mehāniskās priekšapstrādes līnija, kur tehnoloģiskā procesa rezultātā iegūst izejmateriālu no atkritumiem iegūtā kurināmā ražošanai un BNA frakciju, no kuras var iegūt biogāzi. Plānotais biogāzes ražošanas apjoms 1338 tūkst. m^3/ gadā.

Poligonos, kuros ir uzstādītas koģenerācijas stacijas, radītā biogāze tiek novirzīta koģenerācijas stacijā enerģijas ražošanai. Latvijā koģenerācijas stacijas uzstādītas sadzīves atkritumu poligonos "Getliņi", "Daibe" un "Ķīvītes", savukārt poligonā "Brakšķi" radītā biogāze tiek nodota enerģijas ražošanai uzņēmuma SIA "Brakšķu enerģija" koģenerācijas stacijā. Kopā šajos poligonos radītā un savāktā biogāze ļauj saražot aptuveni 10% no visām Latvijas biogāzes koģenerācijas stacijās saražotās elektroenerģijas, kas 2018.gadā bija 374 GWh. Ja poligonā "Getliņi" ik gadu saražo ap 35 GWh elektroenerģijas un ap 20 MWh siltumenerģijas, tad poligonā "Ķīvītes" - vien ap 3.3 GWh elektroenerģijas un ap 0,5 MWh siltumenerģijas, poligonā "Daibe" - ap 1,1 GWh elektroenerģijas un ap 1,2 MWh siltumenerģijas, savukārt no poligona "Brakšķi" novirzītajā SIA "Brakšķi enerģija" stacijā - ap 0,42 GWh elektroenerģijas un ap 0,16 MWh siltumenerģijas. Biogāze tiek iegūta arī pašvaldības SIA "Ventspils labiekārtošanas kombināts" apsaimniekotajā sadzīves atkritumu poligonā "Pentuļi", kur savāktā biogāze tiek izmantota siltumenerģijas ražošanai, ko izmanto tehnoloģisko procesu nodrošināšanai un poligona infrastruktūras objektu apsildei. Savukārt SIA "Atkritumu apsaimniekošanas sabiedrība "Piejūra"" apsaimniekotajā poligonā "Janvāri" savāktā biogāze tiek sadedzināta lāpā.

Biogāzes ražotnēm ir pieejamas ap 502 tūkst. t BNA un pārtikas atkritumu. 2018. gadā Latvijā darbojās 52 biogāzes stacijas, no kurām 6 izvietotas sadzīves atkritumu poligonos, savukārt 43 biogāzes stacijas darbojās lauksaimniecības uzņēmumos (sk. 2.8. att.).

2020. gadā Latvijā darbojās 48 biogāzes stacijas.

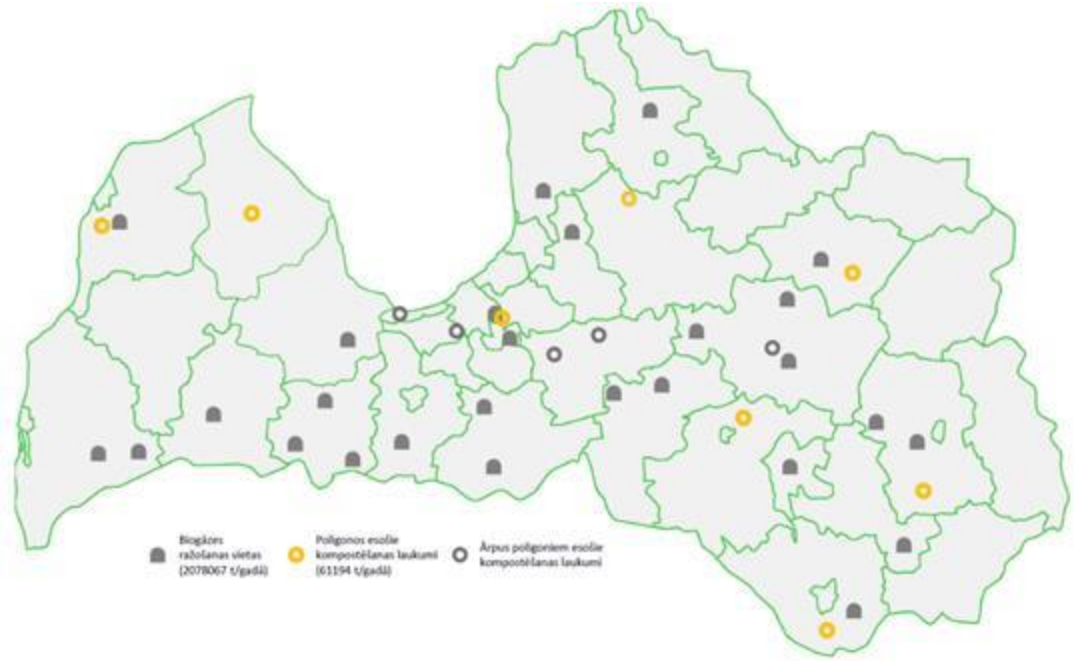

2.8. attēls. Kompostēšanas laukumu un biogāzes iekārtu pārklājums
(Avots: SIA "GatewayBaltics", 2020)

2.5.9. Atkritumu apglabāšana poligonos un rekultivēto izgāztuvju izmantošanas ierobežojumi

Latvijā 2020. gadā darbojas 10 SAP un viens bīstamo atkritumu apglabāšanas poligons. SAP "Grantiņi" tika slēgts 2020. gada 1. aprīlī, kad pilnībā bija aizpildīts atkritumu šūnas tilpums.

Visos SAP ir izveidotas un darbojās iekārtas atkritumu sagatavošanai reģenerācijai, kurās no nešķiroto sadzīves atkritumu plūsmas tiek atdalīti bioloģiski noārdāmie atkritumi un pārstrādei derīgi atkritumi (sk. 2.8. tab.).

Atsevišķos poligonos tiek ekspluatētas iekārtas lielizmēra, ražošanas u.c. specifisku atkritumu apstrādei, kā arī pārstrādei derīgu atkritumu šķirošanas iekārtas, kurās galvenokārt tiek apstrādāti atkritumi no atkritumu dalītās vākšanas sistēmas un pārstrādei derīgi materiāli, kas atgūti no nešķiroto sadzīves atkritumu plūsmas.

2.8. tabula

Sadzīves atkritumu poligonos esošās atkritumu apstrādes un izvietošanas infrastruktūras raksturojums 2020. gadā[56]

Poligons	Atkritumu sagatavošanas reģenerācijai iekārtas NSA (R12B) t/gadā	Atkritumu sagatavošanas reģenerācijai iekārtas lielizmēra, ražošanas u.c. atkritumi (R12B t/gadā	Pārstrādei derīgu atkritumu šķirošanas iekārtas (R12B) t/gadā	Kompostēšanas laukums (R3A) m2	BNA Anaeroba fermentācija (R3D) t/gadā	Šūnas atlikusī ietilpība (D1) m3
Getliņi	300 000	90 000		1 400	125 000*	1 190 000 (t.sk. energošūna 200 000)
Brakšķi	30 000			2 600		540 000 (t.sk. energošūna 240 000)
Cinīši	30 000			1 600		164 906
Daibe	30 000		10 000	5 600		213 000
Janvāri	30 000		10 000	5 000		160 260
Pentuļi	20 000		12 000	1 700	20 000	219 307
Ķīvītes	26 000	30 000		0		160 000 (t.sk. energošūna 160 000)

Križevniki	20 000			4 400		334 856
Kaudzītes	20 000		10 000	3 500		490 975
Dziļā vāda	30 000			8 000		605 859
Kopā	**536 000**	**120 000**	**42 000**	**33 800**	**145 000**	**3 919 163**

* ekspluatāciju plānots uzsākt 2022. gadā

Pieejamā atkritumu apglabāšanas infrastruktūra, t.sk. bioreaktora šūnas ir raksturotas (sk. 2.9. tab.). Kopējā šūnu ietilpība atkritumu apglabāšanai un novietošanai ir 4 milj. m^3, pieņemot, ka poligonos nogādāto atkritumu apjomi, kā arī pārstrādes apjomi saglabājas 2019. gada līmenī, esošo atkritumu krātuvju ekspluatācijas laiks pēc aprēķiniem svārstās no 3 līdz 54 gadiem. Aprēķini ir balstīti uz situāciju, kurā netiek nodrošinātas izmantošanas iespējas pārstrādāto atkritumu plūsmai un visi atkritumi ir apglabāti vai novietoti atkritumu krātuvēs. Veicot atkritumu krātuvju aizpildīšanas optimizāciju - modificējot krātuves aizpildījuma ģeometriskos parametrus attiecībā uz atkritumu slāņa augstumu un krātuves nogāžu slīpumu, iespējams palielināt ietilpību. Modelējot aizpildījumu poligonos, kur blakus atrodas vairākas atsevišķas atkritumu apglabāšanas šūnas, tika paredzēta šūnu apvienošana un attiecīgi tilpuma starp šūnām izmantošana atkritumu apglabāšanai (šāda prakse līdz šim ir īstenota atsevišķos Latvijas poligonos). Modelēšanas rezultāti liecina, ka izmantojot šādu pieeju iespējams būtiski palielināt atlikušo ekspluatācijas laiku vairākos poligonos.

2.9. tabula

Sadzīves atkritumu poligonu atkritumu apglabāšanas šūnu un bioreaktora šūnu atlikušais ekspluatācijas laiks uz 2019. gada 31. decembri[57]

Poligons	Šūnā atlikusī ietilpība tonnas	Šūnā novietotais atkritumu daudzums, t/gadā	Šūnā atlikušais ekspluatācijas laiks, gadi

Getliņi	1 190 000	395 000	3,0
Brakšķi	540 000	38 400	14,1
Cinīši	164 906	43 500	3,8
Daibe	213 000	45 106	4,7
Janvāri	160 260	31 300	5,1
Pentuļi	219 307	7 000	15,7
Ķīvītes	160 000	38 100	4,2
Križevņiki	334 856	18 100	18,5
Kaudzītes	490 975	9 100	54,0
Dziļā vāda	605 859	23 900	25,3
Kopā	4 079 163	656 506	

Poligona gāzes savākšanas sistēmas ir ierīkotas 8 poligonos. Četros atkritumu poligonos savāktā gāze tiek novadīta koģenerācijas iekārtās: trīs koģenerācijas iekārtas apsaimnieko pats atkritumu poligona apsaimniekotājs (SIA "Getliņi EKO", SIA "ZAAO", SIA "Liepājas RAS"), bet poligona "Brakšķi" 2.kārtas biošūnā savākto biogāzi (apglabāšanas krātuvē biogāzes savākšanas sistēmu plānots ierīkot 2020.-2021. gada laikā) SIA "Jelgavas komunālie pakalpojumi" nodod SIA "Brakšķu enerģija", kas no tās koģenerācijas stacijā ražo elektrību un to pārdod obligātā iepirkuma ietvaros.

Pašvaldības SIA "Ventspils labiekārtošanas kombināts" atkritumu poligona "Pentuļi" anaerobās fermentēšanas iekārtās saražoto biogāzi sadedzina apkures katlā, siltumu izmantojot atkritumu poligona infrastruktūras uzturēšanā (poligona gāzes savākšanas sistēmu atkritumu krātuvē izbūvēt nav plānots, jo mehāniskās priekšapstrādes rezultātā visi bioloģiski noārdāmie atkritumi tiek nodalīti un pārstrādāti, lai tos izmantotu biogāzes ražošanai).

SIA "ALAAS", SIA "Atkritumu apsaimniekošanas Dienvidlatgales starppašvaldību organizācija" un SIA "Atkritumu apsaimniekošanas sabiedrība "Piejūra""

apsaimniekotajos atkritumu poligonos ir izveidota biogāzes savākšanas sistēma un biogāzes utilizēšanai uzstādīta lāpa.

Poligonu gāzes apsaimniekošanas sistēmu attīstība, t.sk. koģenerācijas iekārtu uzstādīšana ir jāplāno kontekstā ar BNA anaerobās fermentācijas iekārtu izveidi, paredzot pietiekamas gāzes apsaimniekošanas un koģenerācijas jaudas gan BNA pārstrādes rezultātā, gan no atkritumu šūnām savāktās gāzes saimnieciskai izmantošanai.

Kopējā tendence pēdējo gadu laikā liecina, ka vidējais poligonos nogādāto atkritumu apjoms pieaug, 2019. gadā, kopējais poligonos ievesto atkritumu apjoms sasniedz 786,5 tūkst. t. Lielāko īpatsvaru veido nešķiroto sadzīves atkritumu plūsma 501,2 tūkst. t jeb 63% no kopējā apjoma. Poligonos nogādātā nešķiroto sadzīves atkritumu plūsma ~ 90% apmērā tiek apstrādāta sagatavošanas reģenerācijai iekārtās, kur tiek atdalīta BNA frakcija un pārstrādei derīgi materiāli. BNA frakcija, atkarībā no pieejamās infrastruktūras tiek novietota kompostēšanas laukumos vai bioreaktoros. Pēc kompostēšanas tā saucamais "tehniskais komposts" tiek izmantots apglabāto atkritumu slāņa ikdienas pārklājuma veidošanai, atkritumu krātuves iekšējo pagaidu ceļu un laukumu izbūvei u.c. poligona ekspluatācijas vajadzībām.

No kopējā ienākošā atkritumu daudzuma uz vietas poligonos tiek pārstrādāti un izmantoti aptuveni 19%, 14% tiek izvesti pārstrādei, aptuveni 37% no kopējā apjoma tiek novietoti bioreaktoros, attiecīgi apglabātais atkritumu daudzums veido līdz 28% no kopējā poligonos ievestā atkritumu daudzuma.

Rekultivētu izgāztuvju pārrakšana saskaņā ar AAL pieļaujama tikai tādā gadījumā, ja pēc pārrakšanas darbību veicējs sedz šo atkritumu apglabāšanas izmaksas un nodrošina izgāztuves rekultivāciju. Atkritumu apsaimniekotājs pirms attiecīgo darbību veikšanas saņem VVD atļauju rekultivēto atkritumu izgāztuvju atrakšanai un pāršķirošanai. Atļaujā izvirzāmās prasības, tajā skaitā norādot, kādus materiālus šīs darbības rezultātā atgūst, atbilstoši kādiem kritērijiem jāveic izgāztuves atkārtota rekultivācija pēc pāršķirošanas veikšanas, prasības atkārtoti rekultivētās izgāztuves pēcaprūpes monitoringam. Šo darbību veicējam ir pienākums VVD iesniegt informāciju par no izgāztuves izvestajiem atkritumiem un veikto izgāztuves atkārtoto rekultivāciju pēc darbu pabeigšanas. Atkritumu apsaimniekotājam pirms šādas darbības uzsākšanas un dokumentu iesniegšanas

atļaujas saņemšanai jāsedz valstij vai pašvaldībai visi izdevumi, kas bija veikti no valsts vai pašvaldību budžetiem saistībā ar atkritumu izgāztuves rekultivāciju un tai sekojošo monitoringu, un jāiesniedz VVD finanšu nodrošinājums.

2.6. Atkritumu sastāvs un atkritumu plūsmu apsaimniekošana

Sadzīves atkritumi ir nešķiroti atkritumi un dalīti savākti atkritumi no mājsaimniecībām, tai skaitā papīrs un kartons, stikls, metāli, plastmasa, bioloģiskie atkritumi, koksne, tekstilmateriāli, iepakojums, elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi, bateriju un akumulatoru atkritumi, liela izmēra atkritumi, tostarp matrači un mēbeles, kā arī nešķiroti atkritumi un no citiem avotiem dalīti savākti atkritumi, kuru īpašības un sastāvs ir līdzīgs atkritumiem no mājsaimniecībām. Sadzīves un ražošanas atkritumu sastāvs ir noteikts pētījumā "Novērtējums par sadzīves, bīstamo un ražošanas atkritumu sastāvu AAR, atsevišķu atkritumu veidu apsaimniekošanu un atkritumu poligonos apglabājamo atkritumu daudzuma samazināšanas iespējām"[58] (sk. 2.10. tab.).

2.10. tabula

Sadzīves atkritumu sastāvs, %

Sadzīves atkritumu frakcija	**Saturs sadzīves atkritumos (no sadzīves atkritumu sastāva), %**
BNA	34,2
Papīra atkritumi	8
Plastmasas atkritumi	12,9
Stikla atkritumi	9,2
Metāla atkritumi	3,7
Izlietotais iepakojums	21,8
Inertie atkritumi	10,8
Bīstamie atkritumi	2,2

Citi atkritumi (koksne, tekstils, gumija, higiēnas preču atkritumi)	14,7

2.6.1. Sadzīves (mājsaimniecības) atkritumi

Sadzīves atkritumu daudzums kopš 2010. gada ir palielinājies par apmēram 20% (sk. 2.9. att.).

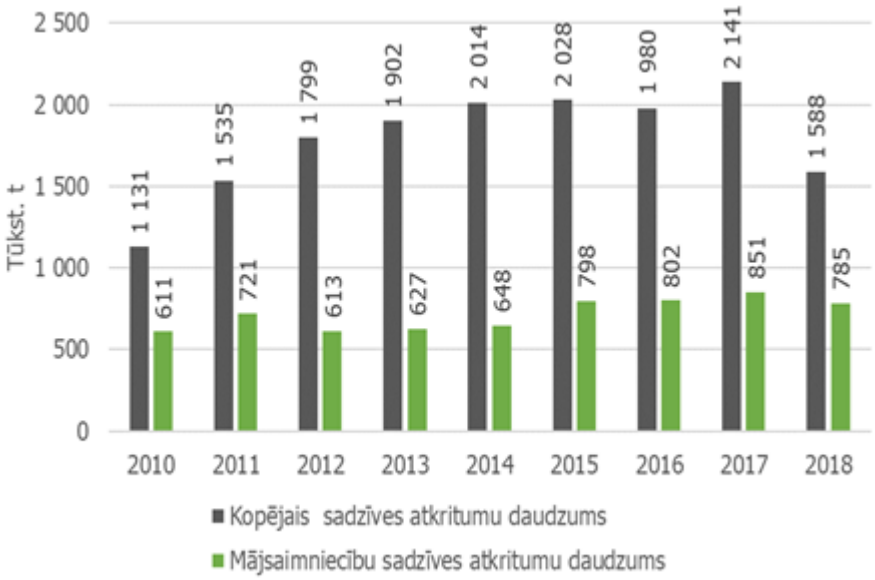

2.9. attēls. Radītais SA un mājsaimniecības atkritumu daudzums, 2013.-2018. gadā (Avots: LVĢMC, 2020[59])

2018. gadā 63,3% iedzīvotāju mitinājās daudzdzīvokļu namos: pilsētās tas veido 76,6% (atsevišķi Rīgā - 87,5%, ēkās, kurās ir vairāk nekā 10 dzīvokļi. Tikai 6% Rīgas iedzīvotāju dzīvo savrupmājā, 1,9% - vienā no savrupmājas daļām vai arī rindu mājā. Laukos cilvēki lielākoties (2/3 no iedzīvotāju skaita) dzīvo viensētās, un tikai trešdaļa - daudzdzīvokļu mājā. Līdzīga tendence ir Pierīgas reģionā, kur vairāk nekā trešdaļa iedzīvotāju dzīvo savrupmājās, bet puse - daudzdzīvokļu mājās. Pēdējos desmit gados savrupmāju proporcija ir pieaugusi, īpaši Pierīgas reģionā, kā arī daudzdzīvokļu māju ar vairāk nekā 10 dzīvokļiem proporcija ir mainījusies, ievērojami pieaugot Rīgas reģionā.[60] 2.11. tabulā ir sniegta informācija par mājsaimniecības atkritumu apsaimniekošanu laika posmā no 2013. līdz 2019. gadam.

2.11. tabula

Apsaimniekotie sadzīves atkritumu apjomi laika posmā no 2013.-2019. gada, t

Gads	Radīti	Ievestie	Izvestie	Pārstrādāti (R2-R11)	Pārstrādāti (R10; R10A)	Pārstrādāti (R3A)	Pārstrādāti (R3D)	Reģenerēti (R1)	Apglabāti poligonos (D1)	Apglabāti poligonos (D1)	Apglabāti citā veidā (D2-D15)*	Uzglabāti (R13)**
Klase***					191213	191213	191213	191210		191212		
2013	704 387	35 931	80 566	181 381				1 633	492 134		32 364	2
2014	726 039	49 578	69 110	192 178				3 148	499 353	4 212	25 414	854
2015	798 121	66 474	86 345	229 813				14 595	457 731	10 023	49 361	3
2016	802 474	73 469	93 975	226 600	3 583	39 452		22 771	186 627	80 351	11	384
2017	798 060	61 716	75 389	212 406	12 785	32 750	479 300	21 093	174 130	88 449	21	57
2018	785 074	82 652	98 687	212 105	13 817	28 775	245 041	25 731	137 961	96 605	28	7 096
2019	800 413****	95 387	123 391	248 940	18 509	31 904	258 590	26 130	128 938	94 100	891	1 792
% pret radīto	n/a	n/a	15.4	31.1	2.3	4.0	32.3	3.3	16.1	11.8	0.1	0.2

daudzumu 2019. gadā												

* Aplūkotajā periodā SA tikuši apglabāti ar kodiem D2 (44 t), D4 (1180 t), D5 (85702 t), D8 (3846 t), D10 (73 t), un D13 (17246 t).
** Aplūkotajā periodā no kopumā 10188 t, kas tikušas uzglabātas pirms tālāku darbību veikšanas (R13), 10061 t ir iepakojums (1501.grupa) un 127 t - citi SA (2000.grupa), t.sk. 57 t - plastmasa (200139. klase) un 65 t - nešķiroti SA (200301. klase).
*** - 2000. un 1501. grupās ietilpstošās klases, izņemot, kur norādīts citādāk.
**** Aplēstais kopējais SA daudzums, ņemot vērā SPRK datus par nešķiroto SA daudzumu.

2.6.2. Bioloģiski noārdāmie un bioloģiskie atkritumi

BNA un BA ir vairāki potenciālie avoti - mājsaimniecības, pakalpojumu sektors (tirdzniecības un ēdināšanas uzņēmumi, tūrisma un izklaides pakalpojumu sniedzēji u.tml.), valsts un pašvaldību iestādes (izglītības un ārstniecības iestādes, dārzi un parki, kapsētas u.tml.), primārās ražošanas, pārstrādes un apstrādes uzņēmumi (primārā pārtikas ražošana, pārtikas pārstrāde un ražošana, kokapstrāde u.tml.) (sk. 2.10. att.).

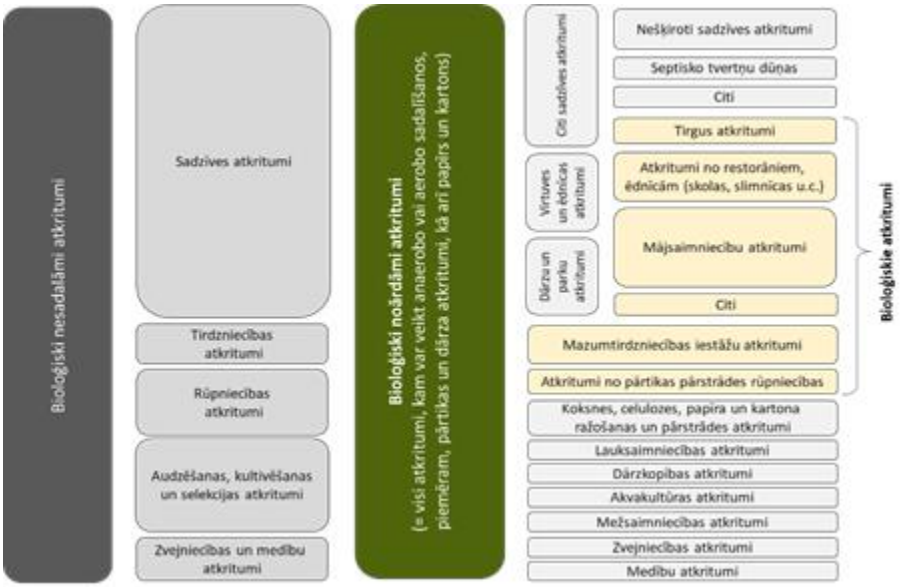

2.10. attēls. BNA un BA potenciālie rašanās avoti
(Avots: SIA GatewayBaltics, 2020)

Radītais BNA daudzums 2019. gadā salīdzinājumā ar 2013. gadu palielinājies par 12%, savukārt savāktais BNA daudzums - par 20%. Kopš 2016. gada 40 - 57% radīto BNA tiek sagatavoti pārstrādei un reģenerācijai (atbilst kodiem R12, R12A, R12B).

2.12. tabula

Radītais un savāktais BNA daudzums, t.sk. nešķirotos sadzīves atkritumos esošā BNA daļa, un to apsaimniekošana 2013.-2019.gadā[61], t

Gads	Radīti	Savākti	Ieveseti	Izveseti	Pārstrādāti (R2-R11)***	Reģenerēti (R1)	Apglabāti poligonos (D1)	Apglabāti citā veidā (D2-D15)*	Uzglabāti (R13)**
2013	425 628	381 050	24 758	77 158	173 360	14 197	245 228	14 595	0
2014	424 630	394 191	24 411	67 319	130 681	22 012	250 800	10 980	0
2015	557 900	472 861	326	87 475	180 391	39 909	227 460	37 752	3
2016	547 595	458 019	2 934	78 303	221 665	6 763	110 484	178	318
2017	650 827	549 569	3 642	67 803	288 325	6 721	114 306	224	29
2018	557 271	505 855	12 784	84 736	208 212	6 607	88 976	0	78
2019	475 273	457 279	9 367	99 921	149 135	7 652	82 348	0	7

% pret radīto 2019. g.	n/a	96.2	n/a	21.0	31.4	1.6	17.3	0.0	0.0

* Aplūkotajā periodā BNA tikuši apglabāti ar kodu D5 (62069 t) un D10 (1660 t).
** Aplūkotajā periodā pirms tālāku darbību veikšanas kopumā tikušas uzglabātas (R13) 434 t BNA, t.sk. 317 t - koka iepakojums (150103.klase) un 81 t - papīra iepakojums (150101.klase).
*** Ietver arī tos BNA daudzumus, kuri ir ievietoti sadzīves atkritumu poligonu bioreaktoros biogāzes ieguvei.

Darbībām, kas veiktas ar BNA, nav pastāvīga pieauguma vai krituma tendences, izņemot apglabāšanu, kas ar katru gadu pakāpeniski samazinās un 2019. gadā veido 23% no radītā BNA daudzuma. Lielāko daļu (50-75 %) BNA veido BNA no nešķirotiem sadzīves atkritumiem. Atlikušo daļu BNA (25-50%) veido pārtikas atkritumi un citi BNA (sk. 2.11. att.).

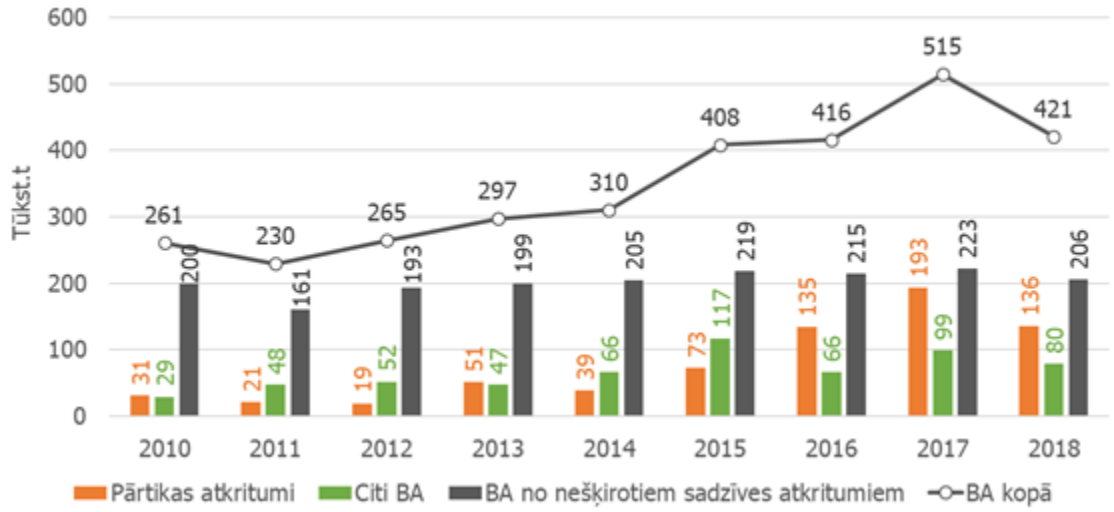

2.11. attēls. Radītais BNA un BA daudzums 2013.-2018. gadā, tonnas (Avots: SIA GatewayBaltics, 2020[62])

Saskaņā ar MK 2013. gada 2. aprīļa noteikumiem Nr. 184 "Noteikumi par atkritumu dalītu savākšanu, sagatavošanu atkārtotai izmantošanai, pārstrādi un materiālu reģenerāciju"[63] Pierīgas AAR pašvaldībām sadarbībā ar atkritumu

apsaimniekotājiem, kas izraudzīti saskaņā ar normatīvajiem aktiem par atkritumu apsaimniekošanu, līdz 2020. gada 31. decembrim jāizveido BNA dalītas savākšanas sistēma. Savukārt, pārējos AAR BNA dalītas savākšanas sistēmu jāizveido līdz 2023. gadam.

Lielākā BNA daļa pašreiz nonāk poligonos nešķirotā veidā kopā ar citiem mājsaimniecības atkritumiem. Mājsaimniecībām BNA dalīta savākšana šobrīd tiek nodrošināta tikai 13 atkritumu dalītās vākšanas laukumos[64, 65]. Dalīti savāktie BNA var tikt izmantots komposta ražošanai augsnes organisko vielu satura paaugstināšanai. BNA izmantošana, kas ar mehāniskās apstrādes paņēmieniem tiek iegūti no nešķirotiem sadzīves atkritumiem, var saturēt gan sadzīves bīstamos atkritumus (piemēram, baterijas), gan fizikālus piemaisījumus (piemēram, stikls, plastmasas), kas var radīt vides piesārņojuma risku, ja to izmantotu augsnes uzlabošanai. Tāpēc to parasti izmanto kā apglabāto atkritumu pārklāšanas materiālu, poligona gadījumā.

Attiecībā par BNA noteikts, ka, sākot no 2020. gada 16. jūlija, poligonos drīkst apglabāt vairs tikai 35% BNA masas, salīdzinot ar 1995. gadā radīto apjomu.

Pamatojoties uz prognozēm, var secināt, ka Direktīvā 1999/31/EK noteikto prasību sasniegšanai var tikt pieļauta 161 tūkst. t bioloģisko sadzīves atkritumu daudzumu apglabāšana sadzīves atkritumu poligonos (sk. 2.12. att.).

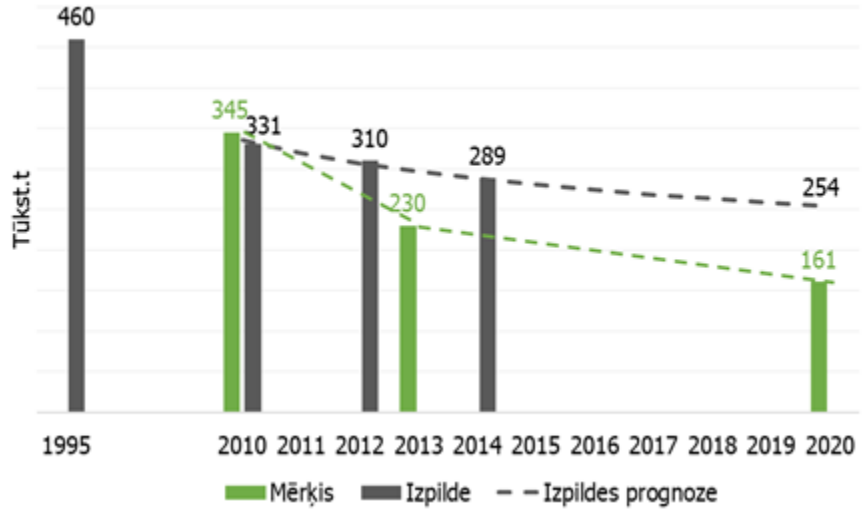

2.12. attēls. Pieļaujamais poligonos apglabātais sadzīves BNA daudzums, mērķis un izpilde saskaņā ar oficiālajiem ziņojumiem atbilstoši Direktīvai 1999/31/EK[66, 67]

2.6.3. Pārtikas atkritumi

Saskaņā ar normatīvajiem aktiem pārtikas atkritumi ir visu veidu pārtika, kas kļuvusi par atkritumiem. Pie pārtikas nepieder dzīvnieku barība, dzīvi dzīvnieki (ja vien tie nav sagatavoti laišanai tirgū patēriņam cilvēku uzturā), augi pirms novākšanas, zāles, kosmētiskie līdzekļi, tabaka un tabakas izstrādājumi, narkotiskās vai psihotropās vielas, kā arī atliekas un piesārņotāji.

Balstoties uz EK Deleģēto lēmumu (ES) 2019/1597 (2019. gada 3. maijs), ar ko, attiecībā uz vienveidīgai pārtikas atkritumu un pārpalikumu līmeņu mērīšanai paredzētu vienotu metodiku un obligātām kvalitātes prasībām, papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2008/98/EK, Latvijā ir sagatavota metodika, saskaņā ar kuru, sākot ar 2020. gadu vienu reizi vismaz četros gados tiek vākta un apkopota informācija par pārtikas atkritumu mērījumiem katrā pārtikas piegādes ķēdes posmā - primārajā ražošanā, pārstrādē un ražošanā, mazumtirdzniecībā un cita veida izplatīšanā, sabiedriskajā ēdināšanā un mājsaimniecībās (pārtikas atkritumu potenciālie avoti).

2019. gadā ir izpētīta un adaptēta Latvijas situācijai ES apstiprinātā metodika pārtikas atkritumu un pārpalikumu noteikšanai.[68] Sagatavots informatīvs materiāls "Pārtikas atkritumu mērīšanas rokasgrāmata"[69], kas ir pielāgota uzņēmumu un mājsaimniecību vajadzībām. 2020. gadā izveidots aprēķins aptuvenām pārtikas apjoma aplēsēm, pēc kā noskaidrots, ka, ievērojamu pārtikas atkritumu un pārpalikumu daudzumu rada tirdzniecības, ēdināšanas un mājsaimniecību gala patēriņa posms, kur radītie pārtikas atkritumi tiek iejaukti nešķiroto sadzīves atkritumu masā (sk. 2.13. att.).

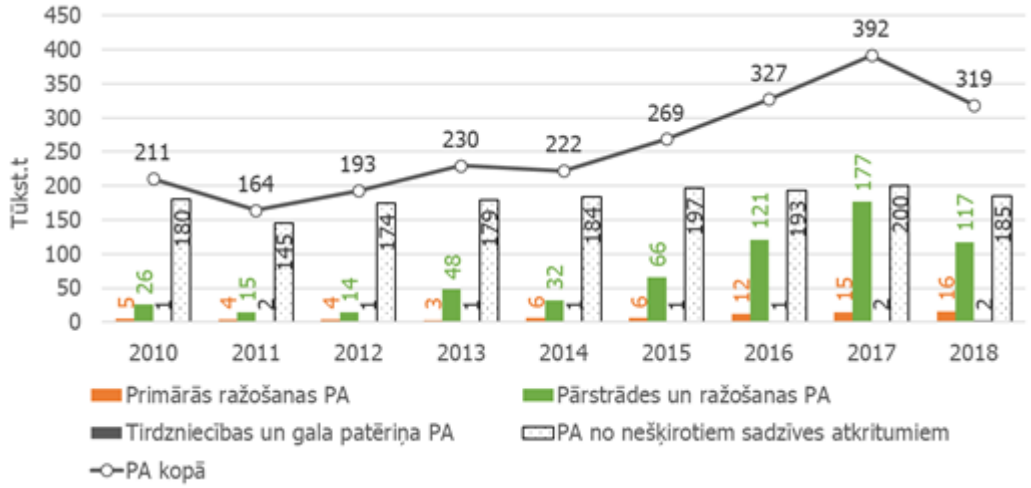

2.13. attēls. Kopējais radītais (aprēķinātais) pārtikas atkritumu apjoms pārtikas piegādes ķēdes posmos
(Avots: SIA "GatewayBaltic", 2020)

Ne visiem pārtikas atkritumu un pārpalikumu radītājiem ir pienākums ziņot par radīto un apsaimniekoto atkritumu daudzumu. Līdz ar to 2.13. attēlā apkopotā informācija par radīto pārtikas atkritumu un pārpalikumu daudzumu ir indikatīva un parāda kopējo tendenci.

2.6.4. Izlietotais iepakojums

Iepakojuma apsaimniekošanu Latvijā regulē Iepakojuma likums un uz tā pamata izdotie MK noteikumi. Iepakotājiem, kas rada vairāk kā 300 kg izlietotā iepakojuma gadā, ir jānodrošina izlietotā iepakojuma reģenerācija normatīvajos aktos noteiktā apjomā.

Lai izpildītu valsts noteiktās izlietotā iepakojuma pārstrādes un reģenerācijas normas, iepakotāji izlietotā iepakojuma apsaimniekošanu var nodrošināt paši vai slēgt līgumus ar iepakojuma apsaimniekotājiem.

Valstī radītais izlietotā iepakojuma daudzums ir pakāpeniski palielinājies no 214 tūkst. t 2010. gadā līdz 255 tūkst. t 2018. gadā, kopumā palielinoties par 20%.[70]

Lielāko daļu (27 %) izlietotā iepakojuma veido koka iepakojums ar tendenci tā īpatsvaram palielināties, savukārt izlietotā iepakojuma apjomā papīra iepakojumam ir tendence samazināties. Par 1% ir palielinājies izlietotā stikla iepakojuma un plastmasas iepakojuma īpatsvars, tiem veidojot attiecīgi 25% un 17% kopējā radītā

izlietotā iepakojuma daudzuma. Metāla izlietotā iepakojuma īpatsvars ir saglabājis nemainīgi 5% līmenī. Saskaņā ar statistikas datiem izlietotā iepakojuma reģenerācijas mērķis tiek sasniegts. 2018. gadā par 20 tūkst. t palielinājies reģenerētais izlietotā iepakojuma daudzums. Izlietotā iepakojuma pārstrādes mērķi tikuši sasniegti visiem materiālu veidiem, turklāt papīram un kartonam, plastmasai, metālam un kokam ar ievērojamu pārsvaru. Plastmasas iepakojuma pārstrādes mērķrādītāju izpilde līdz 2013. gadam pārsniedza pārstrādes mērķus par 4-6%, bet kopš 2014. gada, kad darbu Latvijā uzsāka vairākas plastmasas pārstrādes rūpnīcas, - jau par 12-14%.

2010.-2018. gada periodā pārstrādātais izlietotā iepakojuma daudzums Latvijā kopumā ir palielinājies par 37%, 2018. gadā sasniedzot 143 tūkst. t. Nozīmīgākie iepakojuma pārstrādes komersanti ir AS "PET Baltija" (plastmasas iepakojums), kas kopumā ir pārstrādājis 33% no izlietotā iepakojuma apjoma, kam seko SIA "Priekuļu Bloks" (stikla iepakojums) ar 17%, kā arī SIA "Nordic Plast" (plastmasas iepakojums) un SIA "Dankers&Partners" (stikla iepakojums) ar attiecīgi 13% un 11% no kopējā iepakojuma pārstrādes apjoma.

2.6.5. Ražošanas atkritumi

Radīto ražošanas atkritumu daudzums laika posmā no 2013. gada līdz 2018. gadam ir pakāpeniski pieaudzis, īpaši pieaudzis nebīstamo ražošanas atkritumu daudzums (sk. 2.14. att.).

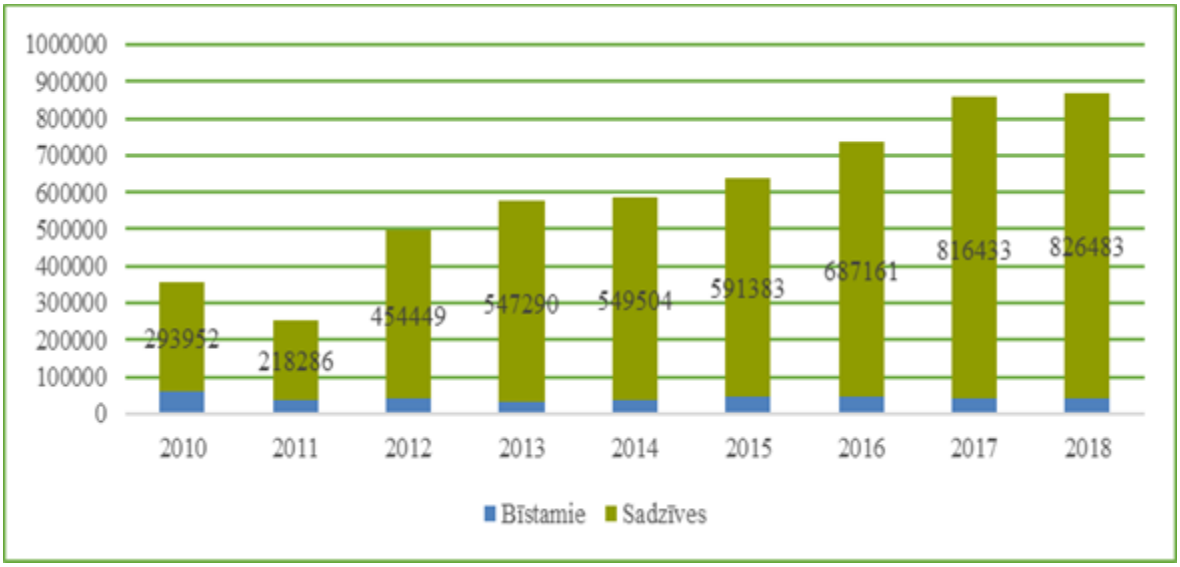

2.14 .attēls. Radītais ražošanas atkritumu daudzums , tonnas
(Avots: SIA "GatewayBaltic", 2020.)

Kopējais radīto rūpniecisko atkritumu daudzums ikgadēji nevienmērīgi palielinājies par 11,6%. No kopējā ikgadēji radītā rūpniecisko atkritumu apjoma vidēji 60,8% tiek pārstrādāti, 14,7% sagatavoti tālākai pārstrādei, bet 8,4% apglabāti.

NACE saimnieciskās darbības statistiskās klasifikācijas sekciju griezumā lielāko radīto nebīstamo un bīstamo ražošanas atkritumu apjomu laika posmā no 2013. līdz 2018. gadam rada apstrādes rūpniecība (36%) un lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība (32%). Būtiski bīstamo un nebīstamo ražošanas atkritumu apjomi rodas arī tādās nozarēs kā "Elektroenerģijas, gāzes apgādes, siltumapgādes un gaisa kondicionēšana" un "Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonta".

2.6.6. Būvniecības atkritumi

Informācija par būvniecības atkritumu apsaimniekošanu laika posmā no 2013. līdz 2019. gadam ir sniegta 2.14. tabulā.

2.14. tabula

Nebīstamo būvniecības atkritumu apsaimniekošana 2013.-2019. gadā[71], t

Gads	Savākti	Ievesti	Izvesti	Pārstrādāti (R2-R11)	Reģenerēti (R1)	Apglabāti poligonos (D1)	Apglabāti citā veidā*	Sagatavoti pārstrādei un reģenerācijai (R12)	Uzglabāti (R13)
2013	449 861	8 595	6 960	85 583	33	58 161	3 822	175 579	972
2014	460 800	6 853	10 337	109 954	25	10 086	4 400	96 343	0

2015	329 102	92 499	9 690	192 103	269	8 980	26 380	141 631	0
2016	192 761	106 673	3 759	112 384	0	2 717	19 725	140 504	16 517
2017	189 437	75 182	16 178	125 241	0	10 210	22 373	155 573	0
2018	385 292	57 966	13 262	179 381	0	13 855	349	191 448	2
2019***	287 821	92 550	16 717	164 233	0	2 835	17 670	127 529	15
% pret savākto daudzumu 2019.gadā	100	n/a	5,8	57,1	0,0	1,0	6,1	44,3	0,0

Tabulas paskaidrojumi:
* D5 - uzglabāšana speciāli iekārtotos atkritumu poligonos (piemēram, atkritumu ievietošana ar izolācijas materiālu izklātos atsevišķos nodalījumos, kuri tiek noslēgti un ir izolēti viens no otra un no vides); D15 - atkritumu uzglabāšana (izņemot pagaidu uzglabāšanu atkritumu rašanās vietās pirms to savākšanas), pirms tiek veiktas jebkuras darbības, kas apzīmētas ar kodu D1, D2, D3, D4, D5, D6, D7, D8, D9, D10, D11, D12, D13 un D14; ***2019.gada dati nav verificēti.

Vērtējot savākto būvniecības atkritumu sastāvu, 70% no savāktajiem atkritumiem 2019. gadā veidoja jaukti būvniecības atkritumi un inertie materiāli - 20% 2019. gadā. Dominējošā atkritumu apsaimniekošanas darbība būvniecības atkritumiem ir pārstrāde, t.sk. izrakto tilpju aizbēršana vai izmantošana inženiertehniskām vajadzībām.

2.6.7. Bīstamie atkritumi

Bīstamo atkritumu radītājam, valdītājam vai īpašniekam ir jānogādā bīstamie atkritumi speciāli aprīkotās bīstamo atkritumu savākšanas vietās vai jāslēdz līgums ar atkritumu apsaimniekotāju par bīstamo atkritumu apsaimniekošanu. Informācija par lielākajām savākto bīstamo atkritumu grupām redzamas 2.15. attēlā.

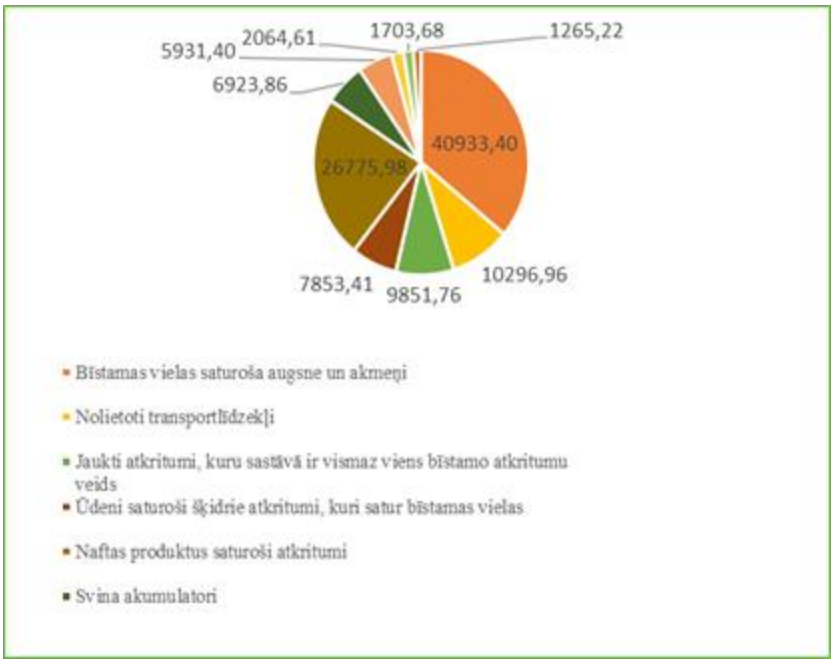

2.15. attēls. Savāktais bīstamo atkritumu apjoms 2018. gadā, t[72]

No bīstamajiem atkritumiem tiek pārstrādāti galvenokārt eļļains ūdens no eļļas un ūdens atdalīšanas iekārtām. Bīstamie atkritumi tiek nodoti uzglabāšanai, reģenerācijai vai apglabāšanai bīstamo atkritumu apsaimniekošanas komersantiem Latvijā vai citās ES valstīs, kā arī uzglabāti to rašanās vietās atbilstoši bīstamo atkritumu radītajam izsniegtajai atļaujai A vai B kategorijas piesārņojošās darbības veikšanai. Latvijā esošajās bīstamo atkritumu pārstrādes iekārtās ir iespējams pārstrādāt aptuveni 86 000 tonnu bīstamo atkritumu.

2013.-2018. gadam Latvijas uzņēmumos savāktais PHB un PHT saturošo atkritumu apjoms ir samērā neliels - vidēji gadā 18 t. Savāktie PHB/PHT atkritumi tiek nogādāti sadedzināšanai citās ES valstīs.

Ārstniecības iestādēs radīto bīstamo atkritumu dalītā savākšana, iepakošana marķēšana un uzglabāšana ir jānodrošina pašām iestādēm. Ārstniecības iestādēs radušos atkritumu apsaimniekošanas prasības nosaka MK 2012. gada 22. maija noteikumi Nr. 353[73] un MK 2018. gada 7. augusta noteikumi Nr. 494.[74] Ja iestādei

(ar gultas vietu skaitu virs 100) atbilstoši MK 2010. gada 30. novembra noteikumiem Nr. 1082[75] ir atbilstošs aprīkojums atkritumu priekšapstrādes veikšanai un tā ir saņēmusi atļauju B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai, iestāde var veikt atkritumu priekšapstrādi uz vietas, lai mazinātu atkritumu bīstamību (dezinficējot, sterilizējot) vai mainīt to izskatu (sasmalcinot). Ja iestāde neveic atkritumu priekšapstrādi, tā atkritumus nodod atkritumu apsaimniekotājam. Šajā atkritumu grupā ir iekļauti arī neizlietoti medikamenti un zāles, kas rodas ārstniecības iestādēs, sociālās aprūpes institūcijās, vispārējās un slēgta tipa aptiekās, kuru apsaimniekošana noteikta ar MK 2007. gada 27. marta noteikumu Nr. 220[76] prasībām.

Kopumā gadā vidēji tiek savākti ap 2000 tonnu ārstniecības iestādēs radušos atkritumu. Kopš 2014. gada iedzīvotāji Latvijas aptiekās var nodot nederīgos medikamentus, kurus aptiekas tālāk nodod bīstamo atkritumu apsaimniekošanas komersantiem iznīcināšanai.

2.6.8. Sadzīves bīstamie atkritumi

Par sadzīves bīstamajiem atkritumiem ir uzskatāmas EEIA (t.sk. hlorfluorūdeņražus saturošas nederīgas iekārtas (ledusskapju, citu saldēšanas iekārtu) un luminiscentās spuldzes), kā arī bateriju un akumulatoru atkritumi. Detalizēta informācija par šīm EEIA un akumulatoriem / baterijām sniegta Plānā nodaļās 2.6.11. un 2.6.12. Šajā nodaļā ir sniegta informācija par pārējo sadzīvē radušos bīstamo atkritumu apsaimniekošanu.

Lielākās sadzīves bīstamo atkritumu plūsmas ir šķīdinātāji, skābes, sārmi, pesticīdi, nederīga pārtikas eļļa un tauki, bīstamas vielas saturošas krāsas, tintes, saistvielas un sveķi, kā arī bīstamas vielas saturoši deterģenti.

2.15. tabula

Savāktie sadzīves bīstamo atkritumu daudzumi 2016.-2018. gadā, t

Gads	Savāktais daudzums, t
2016	334,03
2017	223,16

2018	148,71

Avots: LVĢMC[77]

EEIA (t.sk. hlorfluorūdeņražus saturošu nederīgo iekārtu (ledusskapju, citu saldēšanas iekārtu) un luminiscento spuldžu) un bateriju un akumulatoru atkritumu apsaimniekošana, tai skaitā dalītā savākšana, tiek veikta atbilstoši ražotāja atbildības principam un ar minēto atkritumu dalītās savākšanas un pārstrādes organizēšanu nodarbojas VKP apsaimniekotāji.

2.6.9. Naftas produktu (eļļu) atkritumi

Smēreļļu un eļļas filtru apsaimniekošanā tiek piemērots ražotāja atbildības princips, t.i., smēreļļu un eļļas filtru atkritumu savākšanu, reģenerāciju un apglabāšanu nodrošina un minēto darbību izmaksas sedz šo VKP ražotājs.

Naftas produktu atkritumi (smēreļļas) 2018. gadā Latvijā tika savākti 45% apmērā. Naftas produktu atkritumu savākšana notiek galvenokārt autotransporta līdzekļu tehniskās apkopes vietās. Liela daļa šo atkritumu, kas pēc tam netiek nodoti atbilstošai tālākai apsaimniekošanai, rodas lauksaimniecības un mežizstrādes nozarē. Nereti dažādas eļļas un smērvielas tiek uzglabātas neatbilstošos iepakojumos, kā rezultātā tās laika gaitā nonāk apkārtējā vidē. Savāktie naftas produktu atkritumi tiek pārstrādāti gan Latvijā (galvenokārt kā degviela cementa ražošanas procesos), gan ārzemēs. Informācija par smēreļļu atkritumu apsaimniekošanu norādīta 2.16. tabulā.

Savāktie eļļas filtru atkritumi galvenokārt tiek pārstrādāti Latvijā (sk. 2.17. tab.). Latvijā atkritumeļļu pārstrādes infrastruktūra atrodas Latvijas centrālajā daļā - Rīgā un Zemgales AAR, kā arī Liepājā un Ventspilī, kur atrodas ostas.

2.16. tabula

Smēreļļu atkritumu apsaimniekošana izveidoto VKP atkritumu apsaimniekošanas sistēmu ietvaros 2016.-2018. gadā, t

Gads	Realizēts	Savākts	Pārstrādāts	Reģenerēts	

			Latvijā	Citā ES valstī	Kopā	Latvijā	Citā ES valstī	Kopā	Kopā pārstrādāts un reģenerēts
2016	14908	6126,7	0	0	0	5134	770,1	5904,1	5904,1
2017	15135	6837,9	5092,8	859,4	5952,2	0	34,6	34,6	5986,8
2018	15591	7058,2	4504,3	1331,1	5835,4	0	0	0	5835,4

Datu avots: VVD[78]

2.17. tabula

Eļļas filtru atkritumu apsaimniekošana izveidoto VKP atkritumu apsaimniekošanas sistēmu ietvaros 2016.-2018. gadā, tūkst. gab.

Gads	Realizēts	Savākts	Pārstrādāts			Reģenerēts			Kopā pārstrādāts un reģenerēts
			Latvijā	Citā ES valstī	Kopā	Latvijā	Citā ES valstī	Kopā	
2016	769,167	210,411	82,3	0	0	82,3	106,8	14,36	121,16
2017	822,562	247,977	240,27	0	75,44	247, 81	0	0	0
2018	835,229	257,092	257, 07	0	0	257,07	0	0	0

Avots: VVD[79]

2.6.10. Nolietotās riepas

2020. gadā VARAM izstrādāja informatīvo ziņojumu "Par nolietotu riepu apsaimniekošanu", kurā ir analizēta situācija nolietoto riepu apsaimniekošanā, izvērtētas galvenās problēmas un sagatavoti priekšlikumi turpmākai rīcībai.

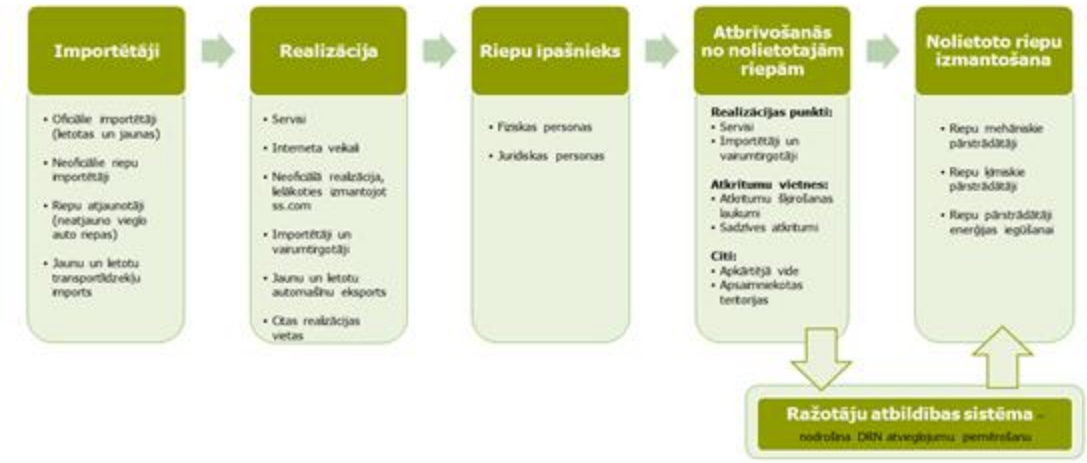

2.16. attēls. Riepu aprites cikls Latvijā
(Avots: SIA "Gateways&Partners", 2018)

Nolietoto riepu apsaimniekošanā Latvijā tiek piemērots ražotāja atbildības princips, t.i., nolietoto riepu savākšanu, reģenerāciju un apglabāšanu nodrošina šo VKP apsaimniekotājs. 2020. gadā ar nolietoto riepu apsaimniekošanu nodarbojās pieci VKP atkritumu apsaimniekotāji.[80] Nolietoto riepu savākšana pamatā notiek autotransporta līdzekļu tehniskās apkopes vietās, kā arī [209] VKP atkritumu savākšanas vietās.

2018. gadā Latvija tika realizētas apmēram 16 358 t riepu, bet savāktas apmēram 10871 t nolietoto riepu (aptuveni 66% no tirgū laistā apjoma).[81] Daļa nolietoto riepu izmanto cementa ražošanas procesā, bet lielāko daļu izved pārstrādei ārpus Latvijas (sk. 2.18. tabulu).

2.18. tabula

Nolietotu riepu apsaimniekošana izveidotajās VKP atkritumu apsaimniekošanas sistēmas ietvaros 2016.-2018. gadā, t

Gads	Realizēts	Savākts	Pārstrādāts				Reģenerēts				Kopā pārstrādāts un reģenerēts
			Latvijā	Citā ES valstī	ārpus ES	Kopā	Latvijā	Citā ES valstī	Ārpus ES	Kopā	

2016	15003	9492,5	5036,56	0	287,4	5323,96	3173,4	0	762,12	3935,5	9277
2017	11848	7226,7	1055,75	2446,97	337,97	3840,69	3172,3	0	0	3172,3	7013
2018	16358	10870,8	2731,73	3486,21	89,86	6307,81	3542,8	935,454	0	4478,3	10786

Avots: VVD, 2019

Prakse liecina, ka iedzīvotāji joprojām nav pietiekoši informēti par iespēju nodot nolietotās riepas, tās nonāk vidē, radot piesārņojumu un degradējot vidi. Problēma ir arī arvien pieaugošie riepu pārdošanas apjomi e-komercijas vidē un nepietiekamā atbildība par to apsaimniekošanu. Riepu aprites ciklam jābūt efektīvam.

Ievērojot MK 2017. gada 20. jūnija noteikumus Nr. 353 "Prasības zaļajam publiskajam iepirkumam un to piemērošanas kārtība", ZPI prasību attiecināšana uz no nolietotām riepām iegūtā materiāla izmantošanu būvniecībā, tai skaitā ceļu būvniecībā un uzturēšanā dos iespēju izmantot pārstrādāto materiālu betonā un mūrī, kā arī izmantot pārstrādāto materiālu ceļu būvē. Esošais tiesiskais regulējums, tai skaitā būvnormatīvi, pieļauj būvizstrādājumu ražošanu no materiāliem, kas iegūti no nolietotām riepām, kā arī izmantot ceļu būvniecībā būvizstrādājumus, kuru ražošanā tiek izmantotas nolietotas riepas, vienlaikus atzīstot, ka pilnveidojami būvniecības standarti.

2.6.11. Elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi

EEIA apsaimniekošanā tiek piemērots ražotāja atbildības princips, t.i. EEIA savākšanu, reģenerāciju un apglabāšanu nodrošina VKP apsaimniekotājs, un minēto darbību izmaksas sedz šo VKP ražotājs. EEI ražotājiem ir jāreģistrējas EEI ražotāju reģistrā (www.elektroregistrs.lv). Minētā ražotāju reģistra turētājs ir Latvijas Elektrotehnikas un elektronikas rūpniecības asociācija.

EEIA savākšanu, pārstrādi un reģenerāciju organizē VKP apsaimniekotāji, ar kuriem EEI ražotāji ir noslēguši līgumus par EEIA apsaimniekošanu. 2020. gadā trīs VKP apsaimniekotāji veic elektrisko un elektronisko iekārtu

apsaimniekošanu.[82] EEIA atkritumu tiek savākti VKP atkritumu savākšanas punktos, atkritumu dalītās savākšanas laukumos. VKP apsaimniekotājs var nodrošināt mājsaimniecībās radīto EEIA pieņemšanu videi kaitīgu preču tirdzniecības vietās, tehniskās apkopes darbnīcās un remontdarbnīcās, kā arī ar pieņemšanas transporta vai mobilo pieņemšanas punktu starpniecību. Uz 2020. gada sākumu Latvijā darbojas 192 EEIA savākšanas vietas[83]. Kopumā pēdējos gados ir vērojams būtisks EEIA dalītās savākšanas apjomu pieaugums (sk. 2.17. att.).

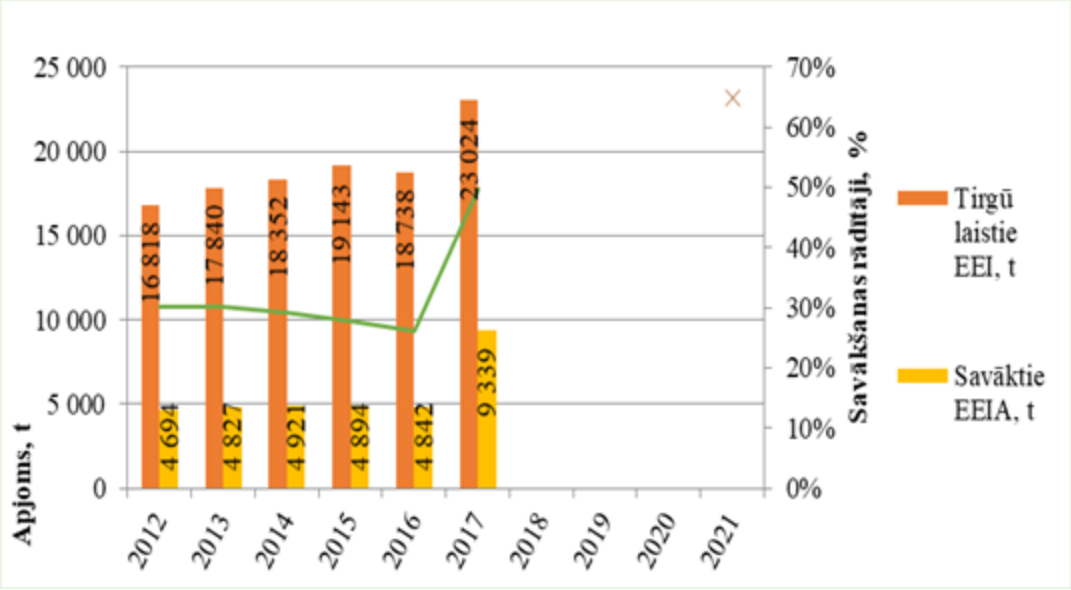

2.17. attēls. EEI tirgū laistie apjomi un EEIA savākšanas apjomi 2012.-2017. gadā, t

2018. gadā Latvijā tika laistas tirgū 24 258 t EEI, bet savāktas 10 051 t EEIA.

Lielākā daļa savākto EEIA tiek pārstrādātas Latvijā, atsevišķi EEIA veidi tiek pārstrādāti citās ES valstīs (piemēram, Lietuva, Vācija, Dānija).

2.6.12. Bateriju un akumulatoru atkritumi

Bateriju un akumulatoru atkritumu apsaimniekošanā tiek piemērots ražotāja atbildības princips, t.i., bateriju un akumulatoru atkritumu savākšanu, reģenerāciju un apglabāšanu nodrošina VKP apsaimniekotājs un minēto darbību izmaksas sedz šo VKP ražotājs. 2020. gadā pieci VKP apsaimniekotāji veic bateriju un akumulatoru atkritumu apsaimniekošanu.[84] Bateriju un akumulatoru ražotājiem ir jāreģistrējas bateriju un akumulatoru ražotāju reģistrā (www.elektroregistrs.lv),

kura turētājs saskaņā ar normatīvajiem aktiem un noslēgto līgumu ar VARAM ir Latvijas Elektrotehnikas un elektronikas rūpniecības asociācija. 2020. gadā Latvijā ir izveidotas 299 vietas bateriju un akumulatoru atkritumu savākšanai. Baterijas pārsvarā tiek pārstrādāts citās valstīs. Piemēram, akumulatorus pārstrādā Igaunijā, Spānijā, Polijā un Lietuvā, bet pārnēsājamās baterijas - Beļģijā un Francijā. Informācija par bateriju un akumulatoru apsaimniekošanu sniegta 2.19. tabulā.

2.19. tabula

Bateriju un akumulatoru atkritumu apsaimniekošana 2016.-2018. gadā, t

Gads	Realizēts	Savākts	Pārstrādāts Latvijā	Pārstrādāts citā ES valstī
2016	5433,39	1416,1	14,420	1295,64
2017	5123,01	2436,37	24,12	2378,15
2018	5384,91	2459,66	0	2439,57

Avots: VVD dati[85]

Baterijas un akumulatori ir sadzīves bīstamo atkritumu grupa, kam tiek prognozēts visstraujākais apjomu pieaugums. Visstraujāk augošā akumulatoru loma tuvākajās desmitgadēs ir paredzama transporta jomā, kur ir aizsācies auto industrijas elektrifikācijas process un arvien plašāku popularitāti iemanto elektriskie skrejriteņi. Paredzams, ka šādu atkritumu rašanās 5 gadu laikā pieaugs par 1 t uz 10000 iedzīvotājiem.

2.6.13. Nolietotie transportlīdzekļi

Valstī palielinās savākto NTL un arī apstrādāto NTL apjomi (sk. 2.20. tab.). Savāktais NTL apjoms pēdējos gadus svārstās ap 10 000 tonnu. 82% savākto NTL tiek pārstrādāti, bet 7% izmantoti atkārtoti. Attiecībā uz NTL apsaimniekošanu tiek piemērots ražotāja atbildības princips. 2020. gadā darbojas tikai viena RAS - SIA "Auto pārstrāde", kas veic NTL apsaimniekošanu.

2.20. tabula

NTL un apstrādes apjomi 2013.-2018. gadā, gab.

Kategorija	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Neapstrādāto NTL uzkrājums gada sākumā	199	189	264	596	558	277
Gada laikā savāktie NTL	9061	9322	8924	7947	12020	11863
Gada laikā apstrādātie NTL	9003	9267	8924	8049	11439	11435
Neapstrādāto NTL atlikums gada beigās	215	244	353	351	645	318
Iesniegto atskaišu skaits	36	34	46	49	56	47

Avots: LVĢMC, 2020

2.6.14. Tekstilmateriālu atkritumi

Pēc VRUA sniegtās informācijas, Latvijas tekstilizstrādājumu ražotāji eksportē 90% savu saražoto produkciju, vietējā tirgū realizējot tikai 10% no kopējā īpatsvara. 2019. gadā, ņemot vērā neto eksporta datus, Latvijas tirgū no jauna laistas 24 tūkst. t tekstilizstrādājumu, kas ir 12,52 kg uz iedzīvotāju gadā. Kopumā vieglās rūpniecības nozarē darbojas ap 4 tūkstoši uzņēmumi, kas veic arī apģērbu labošanu un pāršūšanu. Lielu daļu no tekstilizstrādājumu atkritumiem veido mājsaimniecību vajadzībām iegādātie tekstilizstrādājumi. Laikā no 2010. līdz 2019. gadam Latvijas tirgū ik gadu vidēji tika ievestas aptuveni 12 tūkst. t lietotu tekstilizstrādājumu[86]. 2019. gadā lietotu tekstilizstrādājumu importa apjoms sasniedza gandrīz 15 532 t[87].

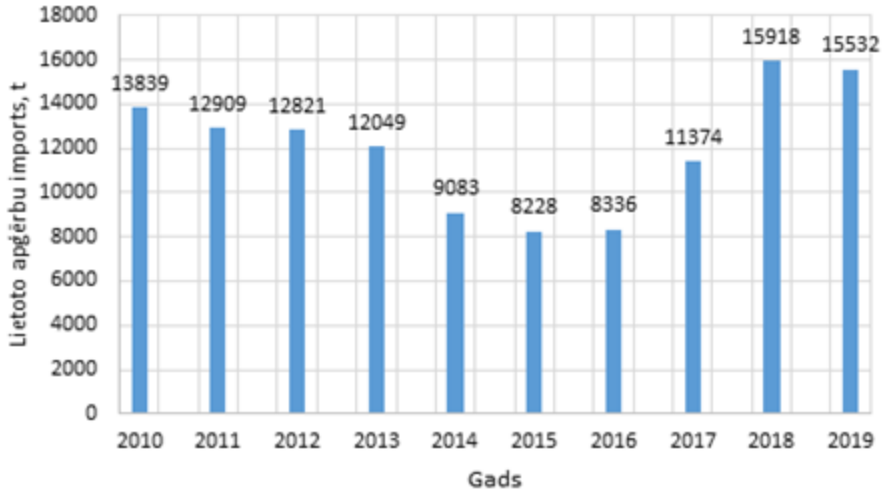

2.18. attēls. Lietoto apģērbu imports Latvijā laika periodā no 2010.-2019. gadam, t (Avots: CSP, 2020)

2019. gadā lietotais apģērbs sastādīja ap 57% no visa apģērbu importa, jauno apģērbu importam sasniedzot 11 661 t. 2019. gada augustā Rīgā un Pierīgā atkritumu apsaimniekošanas komersanti eksperimentālā kārtā izvietoja pirmos 20 konteinerus tekstila atkritumu - apģērba, virsdrēbju, gultas veļas, segu, somu, apavu, jostu u.c. izstrādājumu - šķirošanai. Eksperimenta ietvaros šķirošanu nodrošina 30 dažādiem tekstila veidiem. Sašķirotais materiāls tiek lietots dažādu matraču un segu pildījuma ražošanai (20%), 40 - 50% materiāla tiek eksportēts otrreizējai lietošanai citās valstīs. Atlikušais materiāls, ja tas ir tik ļoti sairis, ka tālāk nav izmantojams, tiek apglabāts.

Tekstilizstrādājumu pārstrādes sistēmas uzlabošanai un attīstībai ir nepieciešami gan ieguldījumi vecās infrastruktūras atjaunošanā, gan jaunas infrastruktūras celtniecībā, kā arī investīcijas jaunāko tehnoloģisko risinājumu ieviešanā, jo no importētajiem nešķirotajiem lietotajiem tekstilizstrādājumiem tikai 0,3% tiek pārstrādāti vietējā tirgū, bet 62 % - izvesti.

2.6.15. Mēbeļu atkritumi

Mēbeļu atkritumi atkritumu plūsmu uzskaites sistēmā netiek izdalīti kā atsevišķa atkritumu plūsma, tāpēc mēbeļu atkritumus ieskaita gan liela izmēra atkritumu plūsmā, gan būvniecības atkritumu plūsmā, ja šie atkritumi nodoti kopā ar būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumiem. Laikā no 2010. gada līdz 2018.

gadam poligonos nodotais lielgabarīta atkritumu daudzums katru gadu vidēji sasniedza 10,4 tūkst. t. Ņemot vērā, ka mēbeļu atkritumi veido lielu daļu no liela izmēra atkritumu masas, ir nepieciešams izdalīt atsevišķu mēbeļu atkritumu plūsmu šo atkritumu patiesā apjoma apzināšanai un atbilstošas apsaimniekošanas nodrošināšanai.

2.6.16. Atkritumi, kas satur kritiski svarīgās izejvielas

Atbilstoši EK 2017. gada 13. septembra paziņojumam[88] ES par kritiski svarīgām ir atzītas 27 izejvielas, kuru Eiropā ir ļoti maz - antimonu, barītu, beriliju, bismutu, borātu, kobaltu, koksa ogles, fluoršpatu, galliju, germāniju, hafniju, hēliju, indiju, magniju, dabisko grafītu, dabisko kaučuku, niobiju, fosfāta iežus, fosforu, skandiju, silīciju, platīna grupas metālus, smagos un vieglos retzemju metālus, tantalu un volframu. Kritisko izejvielu loma īpaši uzsvērta Eiropas Industriālajā stratēģijā, kuru EK publiskoja 2020. gada 10 .martā[89]. Atbilstoši spēkā esošajam regulējumam, veicot NTL un EEIA uzglabāšanu un izjaukšanu, ir jānodrošina tādu sastāvdaļu atdalīšana, kuras satur kritiskās izejvielas.

2.6.17. Plastmasu atkritumi

Plastmasas atkritumi aiz bioloģiski noārdāmajiem un bioloģiskajiem atkritumiem veido nākošo lielāko daļu no nešķiroti savāktajiem atkritumiem. Latvijā pēdējos gados novērtēts plastmasas atkritumu sastāvs pa veidiem[90], analizējot iedzīvotāju nešķiroti savākto konteineru saturu. Tas parāda būtiskas atšķirības starp iedzīvotāju izmantotajiem plastmasu veidiem, kas tālāk ļauj prognozēt to pārstrādi (sk. 2.21. tab.).

2.21. tabula

Plastmasu atkritumu sastāvs sadzīves atkritumos 2017. gadā, %

Plastmasas veids	% no kopējiem atkritumiem
Elastīgā plastmasa (plēve PE)	1,3
Elastīgā plastmasa (PE iepakojums)	1,6
Elastīgā plastmasa (maisiņi, PE)	3,6

Blīvā plastmasa (HDPE u.c.)	0,8
Blīvā plastmasa (iepakojuma PET)	5
Kopā sadzīves atkritumos	12,3

Šie rādītāji atbilst arī ES apkopoto radīto plastmasas atkritumu sadalījumam pa nozarēm[91] - plastmasas atkritumu sastāvā dominē iepakojums - 62,2%, bet pārējās nozares sniedz daudz mazāku plastmasas atkritumu daudzumu - celtniecības un ēku nojaukšanas atkritumi - 6%, lauksaimniecības atkritumi 5%, automašīnu atkritumi - 5%, elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi - 5%, mājsaimniecības sporta un atpūtas priekšmetu atkritumi -3%, citi - 14%.

Plastmasas atkritumu apsaimniekošanas statistiskie dati par 2017. gadu norāda, ka tikai neliela daļa radīto plastmasas atkritumu tiek dalīti savākti un nodoti pārstrādei. Vidējais nešķiroto atkritumu daudzums, ko savāc valstī gada laikā[92], ir ~556 000 t. Tie satur ~19% jeb 104973 t dažādu plastmasu. Salīdzinot 2017. gada datus un 2019. gada mērījumus, redzams, ka plastmasu daudzums nešķirotajos sadzīves atkritumos ir pieaudzis no 14% līdz 19%. Augstskolas, piemēram, Rīgas Tehniskās universitātes Ķīmijas tehnoloģijas fakultāte aktīvi nodarbojas ar pētījumiem par dažādu plastmasas veidu atkritumu izmantošanu celtniecības materiālos.

Plastmasu, it īpaši vienreizlietojamo plastmasu, atkritumu radītais piesārņojums veicināja EK 2019. gada 5. jūnijā pieņemt Direktīvu 2019/904 par konkrētu plastmasas izstrādājumu ietekmes uz vidi samazināšanu. Lai līdz 2021. gada 3. jūlijam pārņemtu Direktīvas 2019/904 prasības, VARAM izstrādājusi Plastmasu saturošu izstrādājumu likumprojektu, ko 2020. gada 5. novembrī izsludināja valsts sekretāru sanāksmē. Likumprojekts paredz konkrētu plastmasas saturošu izstrādājumu laišanas tirgū aizliegumu, pasākumus plastmasas saturošu izstrādājumu patēriņa samazināšanai un prasības attiecībā uz izstrādājumu dizainu un pārstrādājamās plastmasas saturu tajos, kā arī nepieciešamību izveidot PET pudeļu dalītās savākšanas sistēmu un mērķus, ko var veikt RAS ietvaros vai depozīta sistēmas ietvaros. Latvijā noteikts, ka 2022. gada 1. februārī darbību uzsāks dzērienu iepakojuma depozīta sistēma, kas attiecas arī uz PET pudelēm.

Direktīvas 2019/04 prasības attiecas arī uz tādām plastmasām, kas iegūtas no atjaunojamiem resursiem jeb biobāzētām plastmasām. Lai veidotu vienotu izpratni par biobāzētas plastmasas terminu, EK Jaunā aprites ekonomikas rīcības plāna "Par tīrāku un konkurētspējīgāku Eiropu" mērķu un pasākumu īstenošanas ietvaros EK līdz 2021. gadam izstrādās un pieņems biobāzētu plastmasu un bionoārdāmu vai kompostējamu plastmasu rīcībpolitikas satvaru.

2.7. Atkritumu ievešana un izvešana

Atkritumu ievešana (imports) un izvešana (eksports) Latvijā notiek atbilstoši Bāzeles konvencijas, regulas Nr. 1013/2006 un AAL nosacījumiem. Atkritumus, kuru sagatavošana atkārtotai izmantošanai, atkārtota izmantošana, reģenerācija vai apglabāšana Latvijā nav iespējama ekonomisku vai tehnisku apsvērumu dēļ, attiecīgo darbību veikšanai var izvest uz citām valstīm. Savukārt, Latvijas teritorijā aizliegts ievest atkritumus apglabāšanai, arī sadedzināšanai, ja minētā darbība ir klasificējama kā atkritumu apglabāšana, vai arī ilgstošai uzglabāšanai. Atkritumus reģenerācijai vai sadedzināšanai, ja sadedzināšana klasificējama kā atkritumu reģenerācija, ir atļauts ievest tikai tādā gadījumā, ja valsts teritorijā darbojas atkritumu reģenerācijas iekārtas, kurām ir atbilstoša jauda un kuru īpašnieks ir saņēmis atļauju attiecīgo atkritumu reģenerācijai, un atkritumu ievešanas rezultātā netiek apdraudēta atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā vai reģionālajos atkritumu apsaimniekošanas plānos noteiktā Latvijas teritorijā radīto atkritumu apstrāde un reģenerācija.

Direktīva 2008/98/EK paredz, ka, atkāpjoties no Regulas Nr. 1013/2006, dalībvalstis, lai aizsargātu savu iekārtu tīklu, var ierobežot ienākošos atkritumu sūtījumus uz atkritumu pārstrādes vai atkritumu sadedzināšanas iekārtām, kuras ir klasificējamas kā reģenerācijas iekārtas, ja ir noskaidrots, ka šādu sūtījumu dēļ būtu jāapglabā atkritumi, kas radušies pašā dalībvalstī. Par katru šādu lēmumu jāpaziņo EK. Šo atkāpi Latvija nav izmantojusi. Latvijā pārstrādei un reģenerācijai ievesto sadzīves atkritumu daudzums ir lielāks nekā izvesto sadzīves atkritumu daudzums (sk. 2.22. tab.).

Lielākās Latvijā ievesto sadzīves atkritumu plūsmas bija no atkritumiem iegūts kurināmais, metāli, plastmasas, plastmasas iepakojums. Savukārt lielākās no Latvijas izvesto sadzīves atkritumu plūsmas bija metāli, papīra un kartona

iepakojums, kā arī plastmasas iepakojums. Latvijā nav iekārtu visu veidu sadzīves atkritumu pārstrādei vai reģenerācijai.

2.22. tabula

Latvijā ievestais un izvestais atkritumu daudzums 2013.-2018. gadā, t

Veids	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Imports (ievests), tai skaitā:	221 953	323 920	325 852	308 875	301 707	325 963
Sadzīves atkritumi	219994	320937	324 114	306 154	290 298	311791
Bīstamie atkritumi	1959	2983	1738	2721	11 409	14172
Eksports (izvests), tai skaitā:	578 437	558 672	345 134	233 293	208 145	202 926
Sadzīves atkritumi	546 353	550 217	337 384	222 993	200 340	193 833
Bīstamie atkritumi	14084	8455	7750	10 300	7805	9093

Avots: LVĢMC, 2020.

Turpretī attiecībā uz bīstamo atkritumu pārrobežu pārvadājumiem vērojama tendence, ka no valsts izvesto bīstamo atkritumu apjoms ievērojami pārsniedz ievesto bīstamo atkritumu daudzumu, tā kā Latvijā nav iekārtu visu veidu bīstamo atkritumu reģenerācijai. Lielākās izvesto bīstamo atkritumu plūsmas veido svina akumulatori, dažādas motoreļļas, savukārt lielākās ievesto bīstamo atkritumu plūsmas - EEIA un luminiscentās spuldzes. Gan atkritumu ievešanā, gan izvešanā pēdējos gados vērojams neliels pieaugums (sk. 2.19. att.).

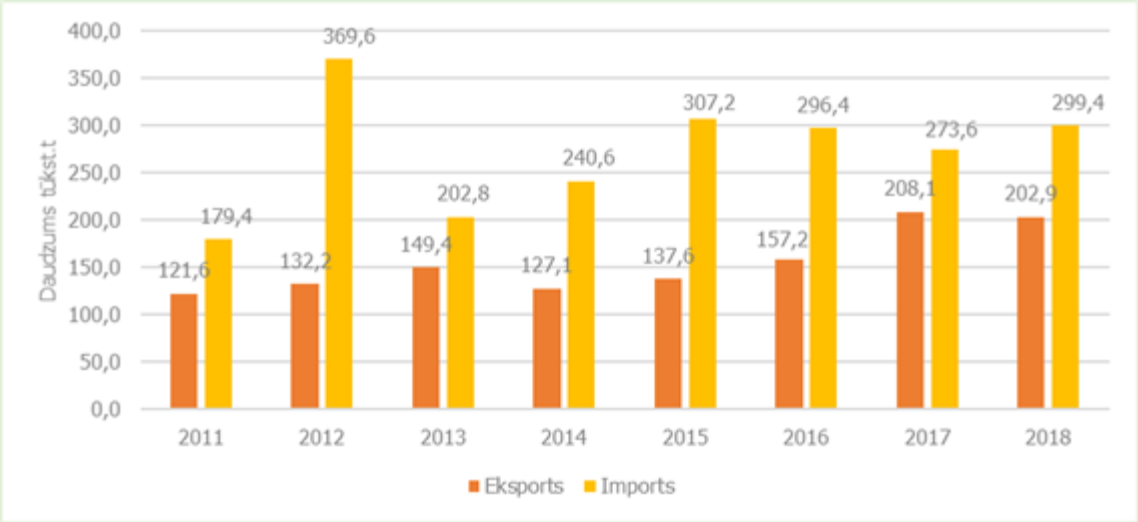

2.19. attēls. Izvestais un ievestais atkritumu daudzums Latvijā 2011.-2018. gadā, tūkst. t
(Avots: GatewayBaltics, 2020)

Latvijas uzņēmumi no 2014. līdz 2018. gadam izveda atkritumus uz vairāk kā 31 valsti. Visvairāk atkritumus izveda uz tuvākajām kaimiņvalstīm - 2018. gadā uz Lietuvu izvesti 44% no kopējā izvestā daudzuma, uz Igauniju - 21%, savukārt uz Poliju - 13%. Atkritumus izved arī uz tālākām valstīm, tādām kā Ukraina - 5%, Šveice - 4%, Ķīna - 3%, Indija - 2%.

2018. gadā 28% no atkritumiem, ko izveda uz Lietuvu, bija dalīti savāktais papīrs un kartons, 22% - papīra un kartona iepakojums, 19% - papīrs un kartons, kas radies mehāniskās apstrādes rezultātā, 11% - zāģskaidas un koksnes atgriezumi, savukārt 6% - plastmasas iepakojums. Uz Igauniju pārsvarā izvesti krāsainie metāli - 48% no kopējā atkritumu apjoma, savukārt stikla iepakojumu izveda 17% no kopējā apjoma, bet papīru un kartonu - 11%, 10% - čugunu un tēraudu un 6% - jauktos metālus.

3. ATKRITUMU PLŪSMU NĀKOTNES ATTĪSTĪBAS TENDENCES LĪDZ 2035. GADAM

Šajā Plāna nodaļā ir sniegts novērtējums par atkritumu plūsmu attīstības tendencēm laika posmā līdz 2035. gadam, izskatot 3 scenārijus:

1) bāzes scenāriju;

2) scenāriju ar pasākumiem atkritumu rašanās novēršanai un

3) scenāriju ar aprites ekonomikas pasākumu ieviešanu.

Nodaļas sagatavošanā izmantots materiāls no VARAM publiskā iepirkuma īstenota pētījuma "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028. gadam izstrādei", kura izpildītājs bija SIA Geo Consultants[93].

3.1. Bāzes scenārijs

Radītā sadzīves atkritumu daudzuma prognoze līdz 2035. gadam veidota, ņemot vērā iedzīvotāju skaita un iekšzemes kopprodukta (IKP) izmaiņu prognozi līdz 2035. gadam. Tiek ņemts vērā arī IKP kritums par 7% 2020. gadā[94] COVID-19 radītās pandēmijas dēļ. Atbilstoši VARAM veiktajām konsultācijām ar atkritumu apsaimniekošanas komersantiem, nav konstatēts, ka COVID-19 pandēmija būtiski ietekmēs radīto sadzīves atkritumu daudzumu. Tiek pieņemts, ka radītais SA daudzums uz iedzīvotāju gadā tuvosies Eiropas ekonomiski attīstītāko valstu vidējam līmenim, kas 2018.gadā bija 534 kg/iedzīvotāju[95]/gadā, ar tendenci pieaugt. Sadzīves atkritumu radītā un apsaimniekotā (savāktā, pārstrādātā, reģenerētā un apglabātā) daudzuma prognoze balstīta uz pieņēmumu, ka esošā SA apsaimniekošanas sistēma turpinās attīstīties kā līdz šim bez būtiskām politikas instrumentu piemērošanas izmaiņām. Prognozē nav ņemta vērā iekārtu nolietošanās (un jaudu samazināšanās) un citi uzstādīto jaudu samazināšanās iemesli.

ES KF specifiskā atbalsta mērķa "5.2.1. Veicināt dažāda veida atkritumu atkārtotu izmantošanu, pārstrādi un reģenerāciju" ietvaros 2014.-2020. gada plānošanas periodā izveidota atkritumu pārstrādes un reģenerācijas iekārtu jauda dažādu plastmasas atkritumu pārstrādei kopumā 30 304 t/gadā apmērā, bioloģiski noārdāmo atkritumu pārstrādei 100 000 t/gadā apmērā un no atkritumiem iegūtā kurināmā reģenerācijai 15 300 t/gadā apmērā.

Pēc 2020. gada sekos ekonomiskās situācijas uzlabošanās un attiecīgi radītā SA daudzuma palielināšanās, 2035. gadā sasniedzot 921 185 tonnas (sk. 3.1. tab.). Savākto SA daudzums būs vienāds ar radīto SA daudzumu, t.i. radītie SA tiks savākti 100% apmērā

3.1. tabula

Prognozētais radīto un savākto SA daudzums un darbības ar tiem* 2020.-2035. gadā[96], t

Gads	Radīti	Savākti	% pret radīto daudzumu	Pārstrādāti (R2-R11)	% pret radīto daudzumu	Reģenerēti (R1)	% pret radīto daudzumu	Apglabāti poligonos (D1)	% pret radīto daudzumu
2020	773 995	773 995	100.0	314 040	40.6	44 513	5.8	144 694	18.7
2021	832 059	832 059	100.0	354 479	42.6	46 636	5.6	128 609	15.5
2022	872 370	872 370	100.0	261 387	30.0	47 979	5.5	123 363	14.1
2023	887 743	887 743	100.0	274 457	30.9	48 807	5.5	126 175	14.2
2024	902 724	902 724	100.0	288 180	31.9	49 647	5.5	129 513	14.3
2025	904 387	904 387	100.0	302 589	33.5	49 280	5.4	137 325	15.2
2026	906 053	906 053	100.0	317 718	35.1	49 641	5.5	138 362	15.3
2027	907 722	907 722	100.0	333 604	36.8	50 099	5.5	137 439	15.1
2028	909 394	909 394	100.0	350 284	38.5	50 620	5.6	136 349	15.0
2029	911 069	911 069	100.0	367 798	40.4	51 195	5.6	135 306	14.9

2030	912 748	912 748	100.0	386 188	42.3	51 823	5.7	134 225	14.7
2031	914 429	914 429	100.0	405 498	44.3	52 508	5.7	133 000	14.5
2032	916 113	916 113	100.0	425 772	46.5	53 253	5.8	131 544	14.4
2033	917 800	917 800	100.0	447 061	48.7	54 114	5.9	129 826	14.1
2034	919 491	919 491	100.0	469 414	51.1	55 224	6.0	127 825	13.9
2035	921 185	921 185	100.0	492 885	53.5	56 446	6.1	125 307	13.6

* Prognozēs tiek pieņemts, ka uzglabāto un citos veidos apglabāto atkritumu daudzums ir pielīdzināms nullei, tādēļ tabulā netiek attēlots.

Šajā laika periodā pārstrādāti un reģenerēti tiks līdz 60% radītā sadzīves daudzuma. Pārstrādāto sadzīves atkritumu daudzuma palielināšanos kavēs nešķiroto sadzīves atkritumu daudzums un joprojām to lielais īpatsvars kopējā sadzīves atkritumu masā (ne mazāk kā 46 %). Līdz ar to reģenerācijai un pārstrādei sagatavoto sadzīves atkritumu daudzums atkritumu poligonu priekšapstrādes iekārtās pakāpeniski samazināsies, tādējādi pakāpeniski atbrīvojot pieejamo uzstādīto jaudu[97] avotā šķirotu atkritumu pāršķirošanai un apstrādei.

Apglabāto sadzīves atkritumu daudzuma īpatsvars prognozētajā periodā saglabāsies aptuveni 135 000 tonnu apjomā, kas veidos aptuveni 13-15% no radītā sadzīves atkritumu daudzuma.

Atbilstoši plānotajam IKP pieaugumam, kā arī būtiskāko valsts tautsaimniecības nozaru attīstības novērtējumam iepriekšējā periodā, var uzskatīt, ka, ja valsts attīstība kopumā būtiski nemainīsies, IKP pieaugs pirmo piecu gadu laikā par 3-5% , bet nākošo 10 gadu laikā vidēji par 2-3% gadā.[98] Tomēr tieši saistīt rūpniecības attīstību kopumā ar tās radīto atkritumu daudzumu nav iespējams. (sk. 3.2. tab.).

3.2. tabula

Prognozējamie ražošanas atkritumu daudzumi 2035. gadā[99], t

Nodaļa	Nodaļas nosaukums	Atkritumu daudzums 2019.gadā, t	Atkritumu daudzums 2035.gadā, t
01	Izrakteņu izpētes, ieguves un karjeru izstrādes, fizikālās un ķīmiskās apstrādes atkritumi	100	100
02	Lauksaimniecības, dārzkopības akvakultūras, mežsaimniecības, medniecības un zvejniecības, pārtikas ražošanas un apstrādes atkritumi	600 000	1 000 000
03	Kokapstrādes un papīra, kartona, celulozes, plākšņu un mēbeļu ražošanas atkritumi	60 000 - 70 000	60 000 - 70 000
04	Ādu un kažokādu apstrādes un tekstilrūpniecības atkritumi	41	100
05	naftas produktu attīrīšanas, dabasgāzes attīrīšanas un ogļu pirolītiskās apstrādes atkritumi	2,7	2
06	neorganiskās ķīmijas tehnoloģisko procesu atkritumi	4000	4500
07	organiskās sintēzes tehnoloģisko procesu atkritumi	1000	2000
08	Pārklāšanas līdzekļu (krāsu, laku un stiklveida emalju), līmju, ķitu, tepju un tipogrāfijas krāsu ražošanas,		4000

	sagatavošanas, piegādes un izmantošanas atkritumi		
09	Fotorūpniecības atkritumi	2	1
10	10- Termisko procesu atkritumi	70 000	70 000
11	11- Metālu un citu materiālu virsmu ķīmiskās apstrādes un pārklāšanas procesu atkritumi, krāsaino metālu hidrometalurģijas atkritumi	200	200
12	12- Metālu un plastmasu formēšanas, kā arī virsmu fizikālās un mehāniskās apstrādes atkritumi	3000	5000
13	13 - Eļļu atkritumi (izņemot pārtikas eļļas un 05, 12 un 19 nodaļā minētās eļļas)	3	2
	Kopā		1 155 905

2035. gadā maksimālais prognozētais radīto atkritumu daudzums būs 1 155 905 t.

Nebīstamo būvniecības atkritumu plūsmu nākotnes prognozes līdz 3035. gadam sniegtas 3.3. tabulā. Prognozei izmantoti būvniecības atkritumu daudzumu dati no oficiālās statistikas pārskata "A3- Atkritumi". Modelēšanā izmantotie parametri:

- iedzīvotāju demogrāfiskā skaita dinamika (datu avots: SIA "Jāņa sēta" prognoze 2030. gadam);

- galvenie makroekonomiskie rādītāji un prognozes līdz 2023. gadam[100];

- būvniecības apjoma izmaiņas pret iepriekšējo gadu;

- pieņemts, ka būs ietekme no 2024. gada ES fondu finansējuma samazinājuma, tādēļ pieaugums 3 x mazāks nekā prognozes pēc CSP datiem.

Būvniecības atkritumu radītā un apsaimniekotā (pārstrādātā, reģenerētā un apglabātā) daudzuma prognoze balstīta uz pieņēmumu, ka esošā būvniecības atkritumu apsaimniekošanas sistēma turpinās attīstīties bez būtiskas politikas instrumentu ietekmes.

3.3. tabula

Nebīstamo būvniecības atkritumu daudzuma un apsaimniekošanas prognozes 2020.-2035. gadā*, t[101]

Gads	Pieaugums, %	Savākti	Pārstrādāti	Sagatavoti pārstrādei un reģenerācijai	Apglabāti poligonos	Apglabāti citā veidā
2020	0	287 821	164 233	127 529	2 835	17670
2021	0	287 821	164 233	127 529	2 835	17670
2022	-15	244 648	139 598	108 400	2 410	15019
2023	-5	232 416	132 619	102 980	2 289	14268
2024	6	246 361	140 576	109 159	2 426	15124
2025	7	263 606	150 416	116 800	2 596	16183
2026	4	274 150	156 433	121 472	2 700	16830
2027	5	287 857	164 254	127 545	2 835	17672
2028	1	290 736	165 897	128 821	2 864	17849
2029	-3	282 014	160 920	124 956	2 778	17313
2030	1	284 834	162 529	126 206	2 805	17486
2031	6	301 924	172 281	133 778	2 974	18536
2032	7	323 059	184 340	143 143	3 182	19833
2033	4	335 981	191 714	148 868	3 309	20626
2034	5	352 780	201 300	156 312	3 475	21658
2035	1	356 308	203 313	157 875	3 509	21874

* Prognozēs tiek pieņemts, ka radītais būvniecības atkritumu daudzums ir vienāds ar savākto. Reģenerēto un uzglabāto atkritumu daudzums ir pielīdzināms nullei, tādēļ tabulā netiek attēlots.

Bioloģiski noārdāmo atkritumu (BNA) radītā un apsaimniekotā daudzuma prognoze balstīta uz pieņēmumu, ka esošā BNA apsaimniekošanas sistēma turpinās attīstīties kā līdz šim, bez būtiskas politikas instrumentu ietekmes. Prognozēs tiek ņemti vērā dati par demogrāfisko un ekonomisko rādītāju izmaiņām un to ietekmi uz radīto atkritumu daudzumu. Netiek veidotas jaunas atkritumu apsaimniekošanas jaudas, bet tās tiek saglabātas līmenī, ko nodrošina ES KF 2014.-2020. gada plānošanas perioda laikā izveidotā un izveidojamā atkritumu pārstrādes un reģenerācijas (ar enerģijas atguvi) iekārtu jauda, BNA gadījumā sausās fermentācijas bioreaktors poligonā "Getliņi" ar uzstādīto jaudu 100 000 t/gadā (maksimālo jaudu plānots sasniegt 2025. gadā[102]). Prognozē nav ņemta vērā iekārtu nolietošanās (līdz ar to jaudu samazināšanās) un citi uzstādīto jaudu samazināšanās iemesli.

Iegūtie rezultāti parāda, ka radītais BNA daudzums turpinās pieaugt un 2035. gadā sasniegs 624 133 tonnas (pieaugums par 18% pret 2019. gadu) (sk. 3.4. tab.). Radītā BNA daudzuma prognozē tiek pieņemts, ka tiks radīti 113 kg/iedzīvotāju/gadā[103] pārtikas atkritumu. Nešķirotie sadzīves atkritumi un līdz ar to arī to sastāvā esošā BNA daļa tiks savākti 100% apmērā no radītā daudzuma, pārējie BNA tiks savākti aptuveni 90% apmērā. Tādējādi kopumā palielināsies arī savākto BNA daudzums, kam būs nepieciešama pārstrādes jauda.

3.4. tabula

Prognozētais radīto un savākto BNA daudzums un darbības ar tiem* 2020.-2035. gadā, t[104]

Gads	Radīti	Savākti	% pret radīto daudzumu	Pārstrādāti (R2-R11)	% pret radīto daudzumu	Reģenerēti (R1)	% pret radīto daudzumu	Apglabāti poligonos (D1)	% pret radīto daudzumu

2020	573 159	514 599	89.8	198 651	34.7	36 022	6.3	79 197	13.8
2021	593 148	534 085	90.0	198 651	33.5	37 386	6.3	66 861	11.3
2022	606 896	547 115	90.1	248 651	41.0	38 298	6.3	63 025	10.4
2023	612 174	555 244	90.7	258 651	42.3	38 867	6.3	65 358	10.7
2024	617 295	562 774	91.2	278 651	45.1	39 394	6.4	68 106	11.0
2025	610 806	560 146	91.7	298 651	48.9	39 210	6.4	74 753	12.2
2026	612 053	561 717	91.8	298 651	48.8	39 320	6.4	76 162	12.4
2027	613 325	564 334	92.0	298 651	48.7	39 503	6.4	76 239	12.4
2028	614 619	567 219	92.3	298 651	48.6	39 705	6.5	76 224	12.4
2029	615 933	570 117	92.6	298 651	48.5	39 908	6.5	76 252	12.4
2030	617 265	572 961	92.8	298 651	48.4	40 107	6.5	76 255	12.4
2031	618 612	575 748	93.1	298 651	48.3	40 302	6.5	76 148	12.3
2032	619 974	578 509	93.3	298 651	48.2	40 496	6.5	75 858	12.2

2033	621 349	581 005	93.5	298 651	48.1	40 670	6.5	75 436	12.1
2034	622 736	582 680	93.6	298 651	48.0	40 788	6.5	75 070	12.1
2035	624 133	584 502	93.7	298 651	47.9	40 915	6.6	74 321	11.9

* Prognozēs tiek pieņemts, ka bioreaktoros ievietotais BNA daudzums ir pielīdzināms nullei, tādēļ tabulā netiek attēlots.

Tiek prognozēts, ka līdz ar 100 tūkst. t/gadā pārstrādes jaudas uzstādīšanu poligonā "Getliņi", ievērojami palielināsies arī pārstrādāto un reģenerēto BNA daudzums, tomēr šī jauda nespēs nodrošināt visu savākto BNA pārstrādi. Apglabāto BNA daudzuma īpatsvars prognozētajā periodā veidos aptuveni 12-14% no radītā daudzuma jeb līdz 80 tūkst. t/gadā, ar tendenci samazināties.

Vērtējot 2004. līdz 2018. gadā radīto bīstamo atkritumu daudzumu un īpatsvaru kopējā radīto atkritumu apjomā, Latvijai vidēji ir tāds pats īpatsvars 4,1% kā ES valstīs (sk. 3.5. tab.).

3.5. tabula

Radītais bīstamo atkritumu daudzums kopējā atkritumu apjomā ES 28 un Latvijā 2004.-2018. gadā[105], t

Gads	ES - 28 valstis			Latvija			
	Kopējais atkritumu daudzums, tūkst. t	t.sk. bīstamie atkritumi, tūkst. t	bīstamo atkritumu īpatsvars kopējā apjomā, %	Kopējais atkritumu apjoms, t	t.sk. bīstamie atkritumi, t	bīstamo atkritumu īpatsvars kopējā apjomā, %	% izmaiņas pret iepriekšējo periodu
2004	2 547 590	88 730	3,5%	1 257 225	16 955	1,3%	

2006	2 567 270	101 550	4,0%	1 858 551	65 333	3,5%	2,2%
2008	2 427 000	95 060	3,9%	1 495 084	67 462	4,5%	1,0%
2010	2 454 720	96 040	3,9%	1 498 200	67 904	4,5%	0,0%
2012	2 484 280	95 370	3,8%	2 309 581	95 114	4,1%	-0,4%
2014	2 507 100	94 870	3,8%	2 621 495	104 142	4,0%	-0,1%
2016	2 536 280	100 740	4,0%	1 909 631	66 223	3,5%	-0,5%
2018	2 599 440	107 570	4,1%	1 773 726	77 334	4,4%	0,9%
Vidējās vērtības	3,9%					4,1%	0,4%

Atkritumu apjomu prognozē izmantots vidējās procentuālās izmaiņas pret iepriekšējo periodu 0,4%. Prognozes līdz 2035. gadam par kopējo bīstamo atkritumu apjomu, to pārstrādi un apglabāšanu sniegtas 3.6. tabulā.

3.6. tabula

Kopējais bīstamo atkritumu apjoms un pārstrādes un apglabāšanas situācija un prognozes 2020.-2035. gadam[106], t

Gads	Savākšana	Reģenerācija (R1)	Pārstrāde (R2-R11)	Sagatavošana pārstrādei un reģenerācijai (R 12)	Apglabāšana - atkritumu poligons (D1)	Apglabāšana - sadedzināšana (D10)	Apglabāšana (D5; D9: D14; D15)
2020	124 660	23 629	19 079	76 429	3 910	37	1 880
2021	125 158	23 724	17 542	78 810	3 580	40	1 777

2022	125 659	23 819	16 512	80 701	3 175	44	1 730
2023	126 162	23 914	15 016	82 735	2 917	49	1 860
2024	126 666	24 010	14 905	83 020	3 103	55	1 905
2025	127 173	24 106	15 183	83 099	3 172	60	1 884
2026	127 682	24 202	14 941	83 791	3 180	45	1 856
2027	128 193	24 299	16 233	82 790	3 304	47	1 849
2028	128 705	24 396	15 825	83 707	3 217	49	1 845
2029	129 220	24 494	15 578	84 414	3 165	50	1 854
2030	129 737	24 592	15 445	84 952	3 164	51	1 872
2031	130 256	24 690	15 506	85 275	3 199	51	1 874
2032	130 777	24 789	15 592	85 604	3 213	51	1 869
2033	131 300	24 888	15 651	85 968	3 219	49	1 867
2034	131 825	24 988	15 753	86 285	3 225	50	1 869
2035	132 353	25 088	15 684	86 792	3 213	50	1 872
% īpatsvars pret savākto		19%	12%	66%	2%	0,04%	1%

Liela daļa neizlietotu medikamentu un zāļu, ambulatorās aprūpes un ārstu privātprakšu medicīnas, veterinārmedicīnas atkritumi nonāk nešķiroto sadzīves atkritumu plūsmā, tāpēc modelēšanā netiek plānoti atsevišķi atkritumu daudzuma samazināšanas pasākumi (sk. 3.7. tab.).

3.7. tabula

Ārstniecības un veterinārmedicīnas atkritumi, tai skaitā bīstamo atkritumu apjoms un pārstrādes un apglabāšanas prognozes 2020.-2035. gadā,[107] t

Gads	Iedzīvotāju skaits	Radītas atkritumu daudzums stacionāros, t	Ambulatorās aprūpes un ārstu privātprakses atkritumu daudzums, t	Izlietoti medikamenti un zāles, t	Kopā medicīnas aprūpes atkritumi, t	Pārstrāde (R2-R11), t (1. un 2.scenārijs)	Apglabāšana - sadedzināšana (krematoriji) (D10), t (1. un 2.scenārijs)	Apglabāšana - atkritumu poligons (D1), t (1.scenārijs)	Apglabāšana - atkritumu poligons (D1), t (2.scenārijs)	Apglabāšana - sadedzināšana (D1), t (2.scenārijs)
2020	1 900 864	1 251	926	90	2 267	29	40	2 198	659	2 198
2021	1 881 951	1 239	916	96	2 252	29	41	2 181	654	2 181
2022	1 863 225	1 227	907	103	2 237	30	42	2 165	650	2 165
2023	1 844 685	1 214	898	110	2 223	30	43	2 150	645	2 150
2024	1 826 331	1 202	889	118	2 210	31	44	2 135	641	2 135
2025	1 811 580	1 193	882	127	2 202	32	44	2 125	638	2 125
2026	1 796 947	1 183	875	136	2 194	32	45	2 116	635	2 116
2027	1 782 433	1 174	868	146	2 187	33	46	2 108	632	2 108

2028	1 768 036	1 164	861	156	2 181	34	47	2 100	630	2 100
2029	1 753 755	1 155	854	168	2 176	35	48	2 093	628	2 093
2030	1 739 590	1 145	847	180	2 172	35	49	2 087	626	2 087
2031	1 725 539	1 136	840	183	2 160	36	51	2 073	622	2 073
2032	1 711 601	1 127	833	187	2 148	37	52	2 059	618	2 059
2033	1 697 776	1 118	827	191	2 136	38	53	2 046	614	2 046
2034	1 684 063	1 109	820	195	2 124	38	54	2 032	610	2 032
2035	1 670 460	1 100	813	200	2 113	39	55	2 019	606	2019

Normatīvajos aktos noteiktie mērķi ir NTL atkārtoti izmantot un reģenerēt vismaz 95% apmērā no savāktā nolietotā transportlīdzekļa vidējās masas, NTL atkārtoti izmantot un pārstrādāt vismaz 85% apmērā no savāktā nolietotā transportlīdzekļa vidējās masas.

Modelēšanā izmantotie parametri un pieņēmumi:

- iedzīvotāju demogrāfiskā skaita dinamika (datu avots: apgāds "Jāņa sēta");

- Pārskats "Reģistrēto, pirmoreiz reģistrēto un norakstīto transportlīdzekļu skaits" un "Pirmoreiz reģistrēto transportlīdzekļu skaits" (datu avots: CSDD; autoru aprēķins); Nav ņemts vērā CSDD reģistrēto, satiksmē pielaisto (tehniskā kārtībā) un apdrošināto transportlīdzekļu skaits;

- kā pamatindikators reģistrēto pamatlīdzekļu pieaugumam izvēlēts vieglais autotransports, kas kopējā transportlīdzekļu reģistrā valstī veido 76% īpatsvaru, ja

2019. gadā Latvijā reģistrēts 380 vieglie transportlīdzekļi uz 1 000 iedzīvotājiem, tad 2035. gadā Latvija sasniegs rādītāju - 514 vieglie transporta līdzekļi uz 1 000 iedz. (ES-28 vidējais rādītājs 2016.gadā - 506 pasažieru transportlīdzekļi uz 1 000 iedz.[108]);

- pieņemts, ka savāktais transportlīdzekļu skaits atbilst norakstītajam transportlīdzekļu skaitam pie vidējas pilnas masas 3,5 t.

Prognozes par nolietoto transportlīdzekļu pārstrādi ir norādītas 3.8. tabulā.

3.8. tabula

Nolietotu transportlīdzekļu pārstrādes prognozes 2020.-2035. gadā[109], t

Gads	Norakstīti transporta līdzekļi, skaits	Savākšana	Pārstrāde (R2-R11) pie 85%	Pārstrāde (R2-R11) pie 95%
2020	24 705	37 058	31 499	35 205
2021	24 665	36 997	31 448	35 147
2022	24 742	37 114	31 547	35 258
2023	24 985	37 478	31 856	35 604
2024	25 386	38 079	32 367	36 175
2025	25 783	38 675	32 874	36 741
2026	25 929	38 893	33 059	36 948
2027	26 188	39 283	33 390	37 318
2028	26 407	39 611	33 669	37 630
2029	26 666	39 999	33 999	37 999
2030	26 872	40 309	34 262	38 293
2031	27 084	40 626	34 532	38 595

2032	27 278	40 917	34 779	38 871
2033	27 452	41 177	35 001	39 119
2034	27 641	41 462	35 242	39 389
2035	27 831	41 747	35 485	39 660

Baterijas un akumulatori ir sadzīves bīstamo atkritumu grupa, kam tiek prognozēts visstraujākais apjomu pieaugums. Jaunu akumulatoru tehnoloģiju attīstības rezultātā arvien pieaugošā bateriju un akumulatoru energokapacitāte, enerģijas blīvums un uzlādes ātrums ir ļāvis būtiski attīstīties pārnēsājamo viedierīču tirgum. Plaši sastopami akumulatori ir arī rokas elektriskajos darbarīkos - urbjos, slīpmašīnās, profesionālajās videokamerās, u.tml.

Visstraujāk augošā akumulatoru loma tuvākajās desmitgadēs ir paredzama transporta jomā, kur ir aizsācies auto industrijas elektrifikācijas process un arvien plašāku popularitāti iemanto elektriskie skrejriteņi. Akumulatori tiek izmantoti arī saules elektroenerģijas uzkrāšanai dienā, lai šo enerģiju izmantotu naktī. Šobrīd Latvijā šī joma nav izteikti populāra, taču, pieaugot šādu risinājumu izplatībai un samazinoties paneļu izmaksām, tie nākotnē, īpaši lauku reģionos, arī Latvijā varētu kļūt izplatītāki.

Paredzams, ka bateriju un akumulatoru atkritumu rašanās 5 gadu laikā pieaugs par 1 t uz 10000 iedzīvotājiem (sk. 3.1. att.).

3.1. attēls. Bateriju un akumulatoru atkritumu daudzuma prognoze laika posmam no 2004. gada līdz 2035. gadam kā prognozes, t/10 000 iedzīvotājiem

EEIA ir nozīmīga atkritumu kategorija, kuras apjomi strauji pieaug gan pasaules, gan Latvijas mērogā. Ir sagaidāms, ka šīs kategorijas atkritumu daudzuma palielināšanās tendences turpināsies arī nākotnē.

Latvijas EEIA ražošanas prognoze 2019.-2035. gadam ir sagatavota atbilstoši EEIA radītā apjoma Latvijā datu kopai laika posmam no 2004. līdz 2018. gadam. Paredzams, ka šādu atkritumu rašanās 5 gadu laikā pieaugs par 10 t uz 10000 iedzīvotājiem (sk. 3.2. att.):

3.2. attēls. EEIA radītā apjoma prognoze, t/10 000 iedzīvotājiem

Lai izveidotu un optimizētu pārskatāmu EEIA uzskaites sistēmu, ir jāuzlabo EEIA savākšanas iekārtu kontrole attiecībā uz informāciju par atkritumu savākšanu no iepriekš minētajām kategorijām, tāpat ir nepieciešams uzlabot sabiedrības informētību par EEIA negatīvo ietekmi, ja EEIA tiek izmesti kopā ar sadzīves atkritumiem.

Potenciālais eļļu samazinājums līdz ar transportlīdzekļu elektronizāciju un attiecīgu eļļu apjoma samazināšanu varētu būt ap 2030. gadu, taču to īpatsvars tikai nedaudz samazina pārstrādātā atkritumu apjomu (sk. 3.3. att.).

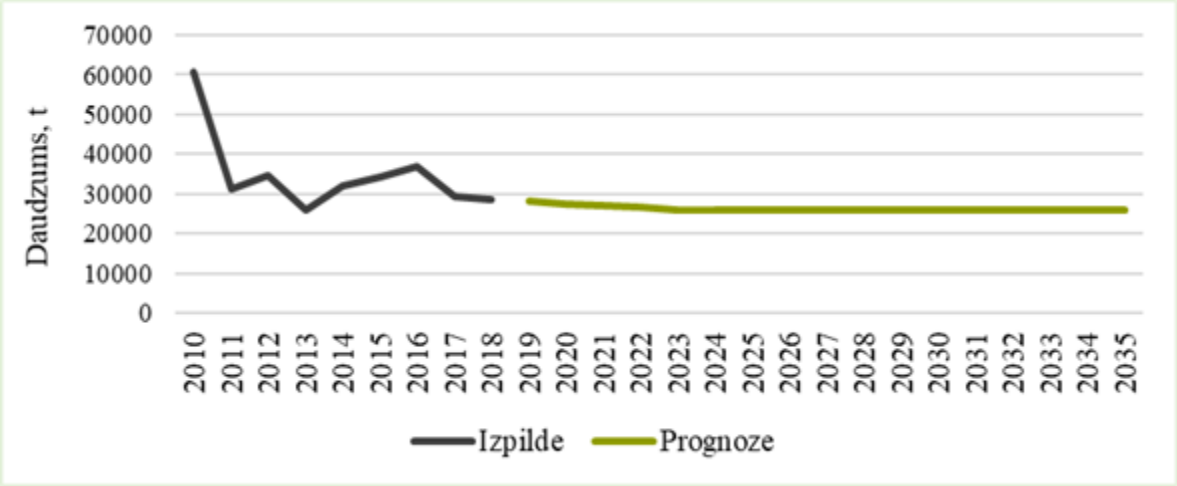

3.3. attēls. Savāktā atkritumeļļu daudzuma prognoze, t/gadā[110]

Vienlaikus jāņem vērā, ka direktīvas 2008/98/EK 21. panta 4. punkts paredz, ka EK jāapsver iespēja pieņemt pasākumus attiecībā uz atkritumeļļu apstrādi, tostarp kvantitatīvus mērķrādītājus attiecībā uz atkritumeļļu reģenerāciju.

3.2. Scenārijs ar pasākumiem atkritumu rašanās novēršanai

Scenāriju ar pasākumiem atkritumu rašanās novēršanai balstīts uz pieņēmumu, ka papildus bāzes scenārijam tiek veikti jauni atkritumu rašanās novēršanas pasākumi, un atkritumu apsaimniekošanas jaudas paliek bāzes līmenī, ko nodrošina ES fondu 2014.-2020. gada plānošanas perioda laikā izveidotā un izveidojamā atkritumu pārstrādes un reģenerācijas iekārtu jauda.

Tiek papildus nošķirotas jaunas atkritumu plūsmas (bioloģiskie atkritumi, tekstilmateriāli, sadzīves bīstamie atkritumi), tiek samazināts apglabāto atkritumu daudzums.

Scenārijā simulēta radīto nešķiroto SA daudzuma pakāpeniska mazināšanās, kāpinot dalīto atkritumu vākšanu dažādām nešķiroto SA sastāvā esošajām frakcijām. Simulētais dalītās atkritumu vākšanas kāpuma temps atkarībā no frakcijas ir 0.5-3.0% gadā. Prognožu veidošanā tiek izmantoti SIA "Geo Consultants" (2016)[111] dati par 2019. gada nešķiroto SA sastāvu. Palielinoties dalīti savāktajam dažādu atkritumu veidu daudzumam, ne vien mazināsies radīto nešķiroto SA daudzums, bet arī mainīsies nešķiroto SA sastāvs (sk. 3.4. att.).

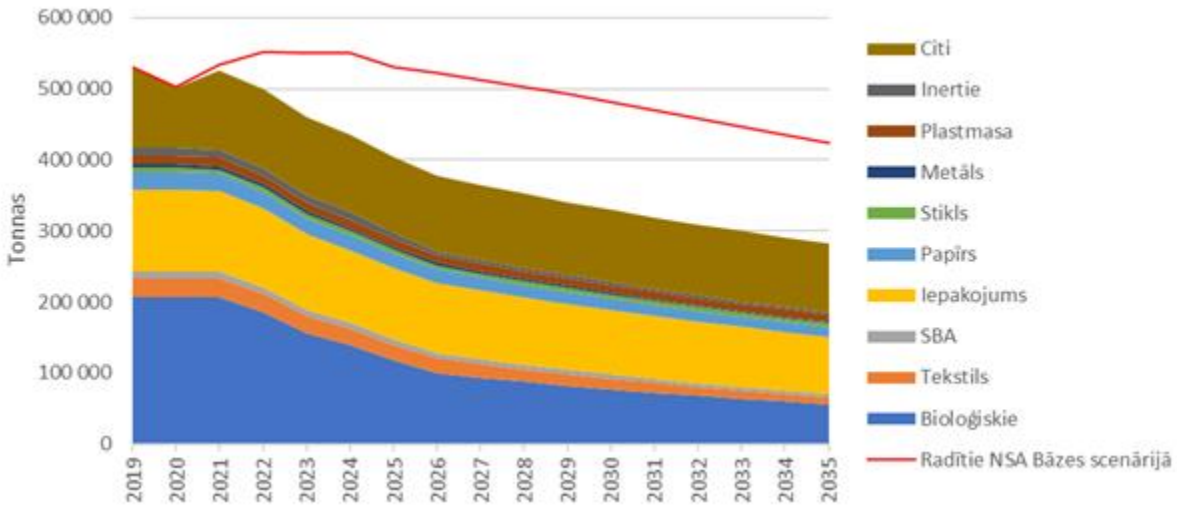

3.4. attēls. Radītā nešķiroto SA daudzuma un sastāva izmaiņas 2019.-2035. gadā[112], t

Scenārijs parāda, ka, veicinot dažādu atkritumu veidu dalītās atkritumu vākšanas sistēmas attīstību, radīto nešķiroto SA daudzums mazināsies un 2035. gadā sasniegs 282 241 t (-46.7% pret 2019. gada daudzumu). Nešķiroto SA daudzuma izmaiņu rezultātā palielināsies pārstrādāto un reģenerēto SA daudzums.

2035. gadā pārstrādāto SA īpatsvars no radītā atkritumu apjoma sasniegs 51.4%, reģenerēto - 1.7%, bet apglabāto - 0.5%. Atlikusī SA daļa nonāks atkritumu priekšapstrādes iekārtās, kur tiks sagatavota pārstrādei un reģenerācijai. Augstāka pārstrādāto un reģenerēto SA īpatsvara iegūšanu kavēs jaudu iztrūkums bioloģisko atkritumu pārstrādei un SA reģenerācijai.

Scenārijā simulēta BA dalītā vākšana, pieņemot, ka 2021. gadā dalīti tiks savākti 10% no šobrīd nešķirotu SA masā esošā bioloģisko atkritumu daudzuma. Atbilstoši SIA "Getliņi EKO" oficiālajā statistikas pārskatā sniegtajai informācijai, Pierīgas AAR 2019.gadā dalīti tika savāktas 30 tūkst. t SA, kas aptuveni ir 10% no radītajiem SA. Tiek pieņemts, ka 2024. gadā šī vērtība sasniegs 30%, pēc tam ik gadu palielinoties par 3%.

Ņemot vērā atkritumu rašanās avotā dalīti savāktā BA daudzuma palielināšanos, ievērojami palielināsies arī pārstrādājamo BNA daudzums, pārsniedzot pieejamās pārstrādes jaudas - veidosies pārstrādes jaudu iztrūkums 50-80 tūkst. t apmērā. Nodrošinot nepieciešamo jaudu pieaugumu tiktu sasniegta 60% BNA pārstrāde 2035. gadā. Jaudām saglabājoties esošajā līmenī, pārstrādāto BNA īpatsvars

svārstīsies ap 48%. Nešķiroto SA masā palikusī BNA daļa būs jāsagatavo pārstrādei un reģenerācijai, izmantojot poligonos esošās mehāniskās priekšapstrādes jaudas.

Jāņem vērā, ka no 2027. gada ar mehānisko priekšapstrādi no nešķirotiem SA atdalītais un kompostētais BNA daudzums nevarēs tikt ieskaitīts pārstrādāto BNA daudzumā. Tas nozīmē, ka dalīti savākto BA daudzums būtu jākāpina straujāk, vienlaikus nodrošinot iespējas savākto BNA daudzumu pārstrādāt kvalitatīvā, tirgū realizējamā kompostā.

3.3. Scenārijs ar aprites ekonomikas pasākumu ieviešanu

Scenārijs ar aprites ekonomikas pasākumu ieviešanu balstās uz pieņēmumu, ka atbilstoši Aprites ekonomikas rīcības plānam Latvijai 2020.-2028. gadam un ES Jaunajam aprites ekonomikas rīcības plānam, kuros paredzētās rīcības papildina scenārijā ar pasākumiem atkritumu rašanās novēršanai modelētos pasākumus, turklāt jaudas tiek saglabātas līmenī, ko nodrošina ES fondu 2014.-2020. gada plānošanas perioda laikā izveidotā un izveidojamā atkritumu pārstrādes un reģenerācijas iekārtu jauda.

Scenārijā simulēta paplašinātās RAS piemērošana atsevišķām atkritumu grupām (tekstils, mēbeles, būvmateriāli, plastmasa un pārtikas atkritumi), kā rezultātā no 2024. gada ik gadu samazinās attiecīgo atkritumu radītais apjoms par 1%. Rezultāti parāda, ka šādā veidā līdz 2035. gadam izdosies samazināt nešķiroto SA daudzumu kopumā par 150 tūkst. t salīdzinot ar bāzes scenāriju, un par 9 300 t salīdzinot ar B scenāriju (scenārijs ar pasākumiem atkritumu rašanās novēršanai) (3.5. att. un 3.9. tab.). Scenārijā tiek arī izdarīts pieņēmums, ka nepieciešamajā apjomā tiks palielinātas arī SA reģenerācijas jaudas un bioloģisko atkritumu pārstrādes jaudas.

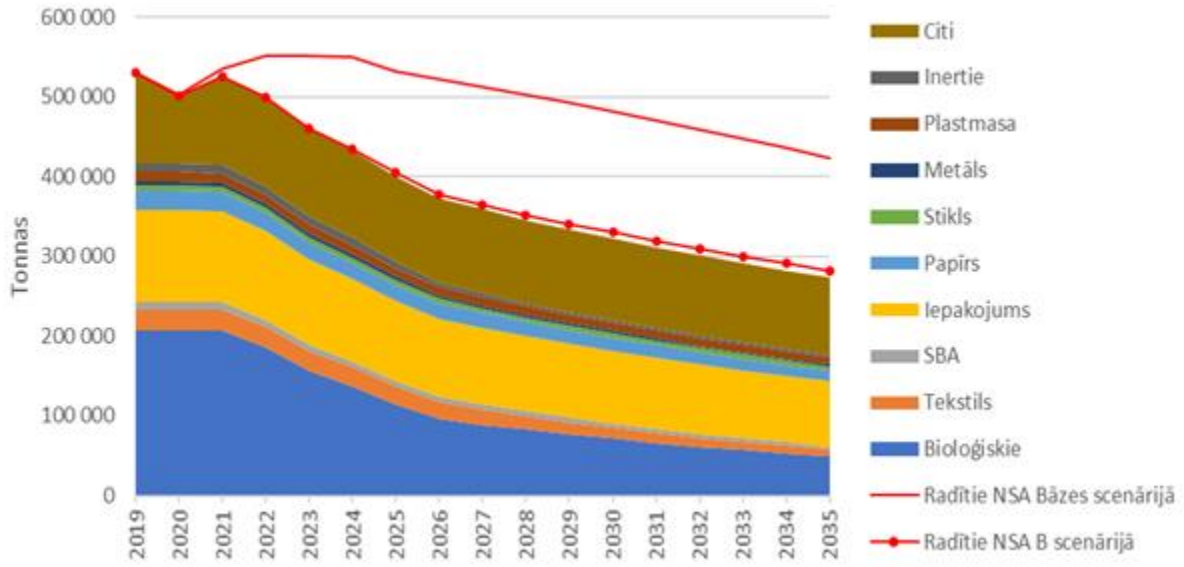

3.5. attēls. Radītā nešķiroto SA daudzuma un sastāva izmaiņas 2019.-2035. gadā[113], t

3.9. tabula

Prognozētais radīto nešķiroto SA daudzums un sastāvs 2020.-2035. gadā[114], t

Gads	Bioloģiskie	Tekstils	SBA	Iepakojums	Papīrs	Stikls	Metāls	Plastmasa	Inertie	Citi	NSA kopā
2020	206 700	26 712	10 070	115 010	24 465	6 127	5 300	11 764	10 812	83 481	500 440
2021	206 700	26 445	9 567	113 860	23 731	6 127	5 141	11 646	10 812	111 793	525 821
2022	186 030	25 649	8 776	111 571	22 522	6 127	4 828	11 530	10 812	110	498 519

										675	
2023	156 059	24 607	8 226	107 085	21 597	6 127	4 529	11 414	10 812	109 568	460 024
2024	137 550	23 356	7 716	102 667	20 715	6 127	4 248	11 186	10 704	108 472	432 740
2025	114 754	22 163	7 237	100 570	19 869	6 096	3 985	10 962	7 921	107 388	400 944
2026	96 523	20 588	6 789	98 538	19 057	6 035	3 738	10 743	4 928	106 314	373 252
2027	89 316	18 672	6 368	96 546	18 278	5 974	3 506	10 528	4 493	105 250	358 934
2028	82 937	16 915	5 973	94 596	17 532	5 914	3 289	10 318	4 166	104 198	345 837
2029	77 023	15 322	5 603	92 684	16 816	5 855	3 085	10 111	3 864	103 156	333 520

2030	71 531	13 879	5 256	90 811	16 129	5 796	2 894	9 909	3 585	102 124	321 915
2031	66 431	12 573	4 930	88 976	15 470	5 738	2 714	9 711	3 325	101 103	310 971
2032	61 694	11 389	4 624	87 179	14 838	5 680	2 546	9 517	3 085	100 092	300 644
2033	57 295	10 316	4 338	85 417	14 232	5 623	2 388	9 326	2 862	99 091	290 889
2034	53 210	9 345	4 069	83 691	13 650	5 567	2 240	9 140	2 655	98 100	281 667
2035	49 416	8 465	3 817	82 000	13 093	5 511	2 101	8 957	2 463	97 119	272 941

Nešķiroto SA daudzuma izmaiņu rezultātā samazināsies kopējais radīto SA daudzums. Pārstrādes un reģenerācijas jaudu palielināšanas rezultātā palielināsies arī pārstrādāto un reģenerēto SA daudzums. 2035. gadā pārstrādāto SA īpatsvars no radītā sasniegs 60.4% (+9%, salīdzinot ar B scenāriju), reģenerēto - 2.5%, bet apglabāto 0%. Atlikusī SA daļa nonāks atkritumu priekšapstrādes iekārtās, kur tiks sagatavota pārstrādei un reģenerācijai.

Scenārijā simulēta PA rašanās novēršana, kas attiecīgi ietekmē bioloģisko atkritumu daudzumu. Tiek pieņemts, ka 2024. gadā novērsto PA daudzums būs 1% no B scenārijā radītā, pēc tam ik gadu novērstajam daudzumam palielinoties par

1%. Ņemot vērā bioloģisko atkritumu pārstrādes jaudu palielināšanos, palielināsies arī pārstrādājamo BNA daudzums, tādējādi ļaujot sasniegt 60.7% BNA pārstrādi 2035. gadā. Atlikusī nešķiroto SA masā palikusī BNA daļa būs jāsagatavo pārstrādei un reģenerācijai, izmantojot poligonos esošās mehāniskās priekšapstrādes jaudas.

4. ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANAS INSTITUCIONĀLĀS SISTĒMAS ATTĪSTĪBA

4.1. Vispārējās situācijas raksturojums

Latvijas teritorija pašlaik ir sadalīta 10 AAR, katra reģiona vienojošais elements ir SAP. AAR izveides mērķis bija nodrošināt ekonomiski pamatotu atkritumu apsaimniekošanu, kas ietver samērīgu atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras un reģionā radīto atkritumu apsaimniekošanas balansu, saprātīgus atkritumu pārvadājumu attālumus no atkritumu rašanās vietām līdz SAP u.c. Pašreizējie AAR (4.1. att.):

1) Austrumlatgales AAR;

2) Dienvidlatgales AAR;

3) Liepājas AAR;

4) Malienas AAR;

5) Piejūras AAR;

6) Pierīgas AAR;

7) Ventspils AAR;

8) Vidusdaugavas AAR;

9) Zemgales AAR;

10) Ziemeļvidzemes ARR.

4.1. attēls. Atkritumu apsaimniekošanas reģioni un atkritumu poligoni Latvijā (2020. gada septembris)

Kopš AAR izveides ir pagājuši vairāk kā 10 gadi un situācija atkritumu apsaimniekošanas jomā ir mainījusies:

– atkritumu apglabāšana nav galvenā atkritumu apsaimniekošanas sistēmas funkcija, līdz ar to aktualitāti zaudē SAP kā atkritumu apglabāšanas vieta un vienojošais elements,

– ir notikušas būtiskas izmaiņas iedzīvotāju skaita ziņā AAR, kā rezultātā ir izmainījušies radītie atkritumu apjomi,

– galvenā aktualitāte atkritumu apsaimniekošanas sektorā ir atkritumu atkārtotas izmantošanas, pārstrādes un reģenerācijas veicināšana, kā sekmes lielā mērā nosaka atbilstošas infrastruktūras pieejamība.

Saskaņā ar Atkritumu apsaimniekošanas likumu nepārstrādātie SA, atbilstoši sagatavoti, jāapglabā tā reģiona, kurā tie ir radīti, SAP, ievērojot, ka katrā reģionā ir viens SAP. Šobrīd AAR apsaimniekoto atkritumu apjomi būtiski atšķiras (no nepilniem 10 tūkst. t Malienas AAR, līdz vairāk kā 450 tūkst. t Pierīgas AAR). Līdz ar to ir nepieciešams izvērtējums par turpmāko AAR dzīvotspēju, lietderību, funkcijām, pienākumu un atbildības sadalījumu. Faktiski, vienīgais AAR vienojošais funkcionālais elements ir prasība sadzīves atkritumus apglabāt tā AAR

sadzīves atkritumu poligonā, kurā tie ir radīti. SIA "Geo Consultants" pētījuma "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028. gadam izstrādei"[115] ietvaros apkopoti dati par ATR rezultātā izveidotajās pašvaldībās radīto atkritumu apjomiem, kas potenciāli nogādājami poligonos, balstoties uz 2019. gada faktiskajiem datiem par atkritumu plūsmām uz poligoniem, iedzīvotāju skaitu pašvaldībās un aprēķināto radīto atkritumu daudzumu uz vienu iedzīvotāju.

Esošo poligonu noslodze, pieejamā infrastruktūra un darbības rezultāti ir atšķirīgi. Viens no būtiskākajiem kritērijiem, kas ietekmē poligonu spēju izpildīt normatīvo aktu prasības, ir ienākošo atkritumu plūsma, proti, lielāki poligonā pieņemto atkritumu daudzumi nodrošina lielāku finanšu resursu apriti un attiecīgi spēju investēt infrastruktūrā. Otrs faktors ir esošās infrastruktūras un apsaimniekoto atkritumu apjomu attiecības samērība - vairākos poligonos būtiska problēma ir nesamērīgi maza ienākošo atkritumu plūsma attiecībā pret atkritumu apglabāšanas jaudām, kā rezultātā ieņēmumi ir nepietiekami kvalitatīvai infrastruktūras uzturēšanai.

Minētā SIA "Geo Consultants" pētījuma ietvaros tika novērtēti katrā AAR radītie atkritumu apjomi pa atkritumu grupām, esošā atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūra, atkritumu apsaimniekošanas finanšu ekonomiskie aspekti. Tāpat pētījuma ietvaros tika apkopoti dati par administratīvi teritoriālās reformas rezultātā izveidotajās pašvaldībās radīto atkritumu apjomiem, kas potenciāli nogādājami poligonos.

Balstoties uz 2019. gada faktiskajiem datiem par atkritumu plūsmām uz poligoniem, iedzīvotāju skaitu pašvaldībās un aprēķināto radīto atkritumu daudzumu uz vienu iedzīvotāju, sagatavota prognoze laika posmam no 2020. gada līdz 2035. gadam, balstoties uz izstrādātiem pieņēmumiem par radīto atkritumu apjomu dinamiku un demogrāfiskajām prognozēm.

Galvenie izmantotie kritēriji AAR robežu un tajos ietilpstošo pašvaldību saraksta pārskatīšanai ir:

- atkritumu rašanās "smaguma centri" attiecībā pret to apsaimniekošanai nepieciešamās infrastruktūras novietojumu,

- esošie atkritumu plūsmu pārvadājumu virzieni,

- infrastruktūras kapacitāte, un poligonu optimizācijas pasākumi,

- finanšu ekonomiskie kritēriji, t.sk. esošo saistību segšanas iespējas, jaunu infrastruktūras objektu finansēšanas iespējas,

- piedāvāto izmaiņu ietekme uz atkritumu radītāju maksātspēju.

Poligonos apsaimniekojamo atkritumu apjoms pārskata periodā tiek lēsts no 669 tūkst.t 2020. gadā, līdz 826 tūkst. t 2035. gadā, kopā 16 gadu periodā 12 milj. t. Saskaņā ar aprēķinu rezultātiem dažādās pašvaldībās ir vērojamas atšķirīgas tendences apsaimniekojamo atkritumu apjomu pieauguma - samazinājuma ziņā, ko nosaka iedzīvotāju skaita izmaiņas. Prognozēts, ka faktiskais poligonos nogādāto atkritumu apjoms būs mazāks, ko ietekmēs pārstrādei derīgu materiālu dalītās vākšanas apjomu pieaugums, tāpat samazināsies poligonos nogādāto nešķiroto sadzīves atkritumu plūsma BNA dalītās vākšanas sistēmas attīstības rezultātā.

Vērtējot ATR ietekmi uz reģionu robežām (sk. 4.2. att.) var secināt, ka ietekme uz AAR ir vērojama vairākos reģionos - visbūtiskāk ir samazinājusies Zemgales AAR teritorija, ko nosaka Iecavas, Rundāles un Vecumnieku novada pievienošanas Bauskas novadam, kas ir Pierīgas AAR sastāvā. Tāpat, pievienojot Apes novadu Smiltenes novadam un Cesvaines novadu Madonas novadam, ir samazinājusies Malienas AAR teritorija. Teritorijas samazinājums ir vērojams arī Liepājas AAR.

4.2. attēls. AAR robežas, ņemot vērā ATR ietvaros izveidotās pašvaldības[116]

Lai novērtētu atkritumu poligonu turpmākās izmantošanas iespējas, ekonomisko dzīvotspēju un efektivitāti, tika analizēti arī poligonu darbības rādītāji un kredītsaistības, kas apkopotas 4.1. tabulā.

4.1. tabula

Sadzīves atkritumu poligonu darbības rādītāji un kredītsaistības

Poligona nosaukums	**mērv.**	**Getliņi**	**Brakšķi**	**Cinīši**	**Daibe**	**Dziļā vāda**	**Jan vāri**	**Kaudzītes**	**Križevņiki**	**Ķīvītes**	**Pentuļi**
Poligona apsaim		**SIA "Getliņi**	**SIA "JKP"**	**SIA "AADSO"**	**SIA "ZAAO"**	**SIA "Vidusdaugavas**	**SIA "AAS Piej**	**SIA "AP Kaudzītes"**	**SIA "ALAAS"**	**SIA "Liepāja s**	**PSIA "VLK"**

niekotājs		**EKO"**				**SPAAO"**	**ūra"**			**RAS"**	
AAR		**Pierīgas AAR**	**Zemgales AAR**	**Dienvidlatgales AAR**	**Ziemeļvidzemes AAR**	**Vidusdaugavas AAR**	**Piejūras AAR**	**Malienas AAR**	**Austrumlatgales AAR**	**Liepājas AAR**	**Ventspils AAR**
Poligonu darbības rādītāji 2019. gadā											
Pieņemto atkritumu daudzums	t	463 684	46 947	45 431	53 818	22 968	45 500	9 586	18 460	41 747	28 943
Apglabāto atkritumu īpatsvars	%	18,4 %	43,7 %	56,4%	51,3%	88,6%	27,2 %	38,5 %	52,5%	28,6 %	12,8 %
Ražošanas izdevumi uz pieņemto atkritumu 1 tonnu, neiesk. DRN un PL	EUR/t	25,88	20,84	20,95	25,81	30,31	29,26	32,53	25,47	33,05	25,38

nolietojumu											
Ražošanas personāla izmaksas uz pieņemto atkritumu 1 tonnu	EUR/t	6,98	8,38	9,87	6,60	12,60	14,13	11,94	13,22	11,30	4,25
PL nolietojums uz pieņemto atkritumu 1 tonnu	EUR/t	8,53	3,93	7,60	9,57	33,11	28,85	26,64	21,57	21,40	12,96
Administrācijas izmaksu īpatsvars no kopējiem poligona izdevumiem	%	7,1 %	5,5%	7,8%	6,0%	3,0%	10,2 %	6,8%	3,8%	10,5 %	0,0 %

Izdevumi uz pieņemto atkritumu 1 tonnu	EUR/t	45,54	46,81	57,84	62,31	104,68	78,16	81,64	72,92	74,71	43,84
Ieņēmumi uz pieņemto atkritumu 1 tonnu	EUR/t	54,21	53,30	50,10	62,01	76,82	59,13	64,99	55,03	65,20	43,01
Kredīts aistības											
Kredītsaistību atlikums uz 31.12.2019.	EUR	7 464 330	342 705	0	1 300 867	2 856 386	2 424 800	152 965	402 715	295 000	689 348
Kredītu atmaksas termiņš	gads	2026	2023	-	2026	2041	2030	2027	2026	2022	2026

Reģionu tehniski ekonomiskie rādītāji ATR rezultāta ir raksturoti 4.2. tabulā**.**

4.2. tabula

AAR tehniski ekonomiskie rādītāji, prognoze 2020. gadā[117]

AAR	Pašvaldību skaits	Iedzīvotāju skaits	Radīto atkritumu daudzums NSA, t	Radīto atkritumu daudzums Citi, t	Radīto atkritumu daudzums 2035. pret 2020.gadu, t	Radīto atkritumu daudzums 2035. pret 2020.gadu, %
Austrumlatgales	3	79 391	15 959	1 755	-793	-4%
Dienvidlatgales	5	156 866	35 150	6 327	-1 160	-3%
Liepājas	3	127 651	30 221	7 555	1 689	4%
Malienas	3	52 707	6 357	1 780	-856	-11%
Piejūras	3	128 956	32 096	12 838	7 302	16%
Pierīgas	11	925 272	298 925	95 656	141 687	36%
Ventspils	3	72 665	16 689	7 010	1 179	5%
Vidusdaugavas	3	102 107	18 523	4 075	391	2%
Zemgales	3	115 494	34 302	3 773	5 951	16%
Ziemeļvidzemes	5	142 877	26 948	13 474	1 636	4%

Vērtējot iespējamās radīto atkritumu izmaiņas un attiecīgi pieprasījumu pēc atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumiem un noslodzi uz infrastruktūru, secināts, ka 3 AAR radītais atkritumu apjoms pārskata periodā samazinās, savukārt pārējos AAR palielinās. Īpaši būtisks pieaugums prognozējams Pierīgas AAR, kas skaidrojams ar demogrāfiskajām tendencēm. Ievērojot, ka izstrādātais atkritumu ražošanas dinamikas scenārijs attiecībā uz atkritumu rašanās ierobežošanas pasākumu efektivitāti ir piesardzīgs, gadījumā, ja īstenotie atkritumu rašanās

novēršanas pasākumi ir efektīvi, radīto atkritumu apjoma pieaugums būs mazāks, kas palielina riskus par atkritumu apsaimniekošanas pakalpojuma pieprasījumu un infrastruktūras noslodzi īpaši tajos AAR, kur jau šajā scenārijā ir vērojama negatīva pieauguma dinamika. Šāda modeļa gadījumā nebūs iespējams sasniegt ambiciozos atkritumu apsaimniekošanas mērķus, ko pierāda arī pašreizējā situācija atkritumu apsaimniekošanā.

Prognozējama atkritumu dalītās vākšanas apjomu turpmāka palielināšanās, kas nosaka nepieciešamību attīstīt infrastruktūru, kas nepieciešama dalīti savākto pārstrādei derīgo materiālu sagatavošanai pārstrādei. Sākot ar 2021. gadu ir paredzēta BNA dalītās vākšanas sistēmas attīstība, kas savukārt nosaka nepieciešamību attīstīt BNA pārstrādes jaudas. BA ir "smagā" atkritumu frakcija, līdz ar to ir jāievēro arī atkritumu pārvadāšanas attālumi, veidojot jaunus BA pārstrādes objektus.

Atbilstoši AAL bioloģiskos atkritumus kompostē sadzīves atkritumu poligonos vai bioloģisko atkritumu kompostēšanai speciāli ierīkotās vietās vai pārstrādā citādā veidā, ja saņemta atļauja attiecīgās darbības veikšanai. Tas nozīmē, ka BA var kompostēt arī speciāli ierīkotās vietās ārpus sadzīves atkritumu poligoniem. Kompostēšanas laukumi izveidoti daudzās pašvaldībās un dažos SAP, tomēr tie nevar nodrošināt pakalpojuma pieejamību visiem atkritumu radītājiem, kā arī tajos iespējams kompostēt un iegūt tālāk izmantojamu materiālu - kompostu, izmantojot tikai zaļos dārzu un parku atkritumus vai tiem līdzīgus atkritumus. Šos laukumus paredzēts izmantot arī turpmāk. Nākamajā plānošanas periodā paredzēts attīstīt kompostēšanas laukumus ārpus poligoniem.

Iepriekš minētie faktori atstāj ietekmi uz infrastruktūru, kas paredzēta nešķirotu sadzīves atkritumu plūsmas sagatavošanai pārstrādei un reģenerācijai. Nepieciešams vērtēt arī atkritumu apglabāšanas kapacitātes attīstības nepieciešamību, kā arī jāņem vērā, ka atkritumu apsaimniekošanas sektorā noteikto mērķu sasniegšanai būs nepieciešams attīstīt arī atkritumu sadedzināšanu ar enerģijas atguvi, kas tālāk tiek lietderīgi izmantota.

Attiecīgi **pamatpieņēmumi un kritēriji AAR un infrastruktūras optimizācijai ir sekojoši**:

• Sekmīgai atkritumu apsaimniekošanas sektorā noteikto mērķu sasniegšanai ir nepieciešama atkritumu apsaimniekošanas sistēmas centralizācija, tādejādi nodrošinot lielāku vienuviet apsaimniekojamo atkritumu apjomu, kas sniedz iespēju efektīvāk investēt tehnoloģijās, kas nepieciešamas atkritumu pārstrādes apjomu palielināšanai;

• Vērtējot infrastruktūras pieejamību un ieguldījumu nepieciešamību, īpaši teritorijās ar zemāku apsaimniekojamo atkritumu apjomu jāizskata specializācijas iespējas noteiktu atkritumu plūsmu un/vai atkritumu apsaimniekošanas darbību īstenošanā;

• Plānojot sistēmas centralizācijas pasākumus, jāņem vērā nākotnes atkritumu plūsmu virzieni, t.i., zinot, ka ekonomiski pamatotu atkritumu sadedzināšanas ar enerģijas atguvi iekārtu skaits nepārsniedz 3-4 iekārtas, optimizējot atkritumu sagatavošanas pārstrādei un reģenerācijai infrastruktūru, šai infrastruktūrai būtu jāatrodas pēc iespējas tuvāk potenciāli izveidojamām atkritumu reģenerācijas iekārtām.

4.2. Atkritumu apsaimniekošanas reģionu optimizācijas modelis

Noteikto sistēmas centralizācijas uzdevumu īstenošanai tiek piedāvāts izveidot 5 līdz 7 AAR modeli, kas izstrādāts, pamatojoties uz iepriekš analizētajiem principiem, t.sk., ņemot vērā ATR. ATR ir balstīta uz visiem nozīmīgākajiem reģionu raksturojošajiem rādītājiem, t.i. līdzšinējo un prognozēto iedzīvotāju skaita dinamiku reģionā, ceļu infrastruktūru un tās stāvokli, ekonomiskās attīstības līdzšinējo un prognozēto dinamiku nozaru griezumā. Līdz ar to ir pamatoti AAR reorganizācijas modeļa robežas saskaņot ar ATR rezultātā jauno izveidoto administratīvo teritoriju robežām. Pretējā gadījumā varētu nākties saskarties ar administratīviem šķēršļiem tālākā AAR darbībā, ja, piemēram, AAR robeža sadalītu kādu no jaunizveidotajiem novadiem.

4.2.1. Atkritumu apsaimniekošanas reģionu optimizācija - septiņu reģionu modelis

Izstrādājot optimizācijas priekšlikumu 7 AAR robežās, tiek piedāvāta sekojošu AAR izveide (sk. 4.3. attēlu):

1) Apvienojoties Dienvidlatgales AAR, Austrumlatgales AAR un daļai no Vidusdaugavas AAR, tiek izveidots Latgales AAR;

2) Apvienojoties Ziemeļvidzemes, Malienas AAR, daļai no Vidusdaugavas AAR un daļai no Pierīgas AAR, tiek izveidots Vidzemes AAR;

3) Pierīgas AAR apvienojoties ar daļu Vidusdaugavas AAR, tiek paplašināts Pierīgas AAR;

4) Piejūras AAR saglabājas tā esošajās robežās;

5) Liepājas AAR saglabājas tā esošajās robežās;

6) Zemgales AAR saglabājas tā esošajās robežās;

7) Ventspils AAR saglabājas tā esošajās robežās.

4.3. attēls. AAR optimizācija, 7 AAR modelis

Apkopojumu par pašvaldību piekritību izveidojamajiem atkritumu apsaimniekošanas reģioniem skatīt 4.3. tabulu.

4.3. tabula

Pašvaldību piekritība 7AAR

AAR	Valsts pilsētu pašvaldības	Novadu pašvaldības
Latgales	Daugavpils, Rēzekne	Ludzas nov., Rēzeknes nov., Augšdaugavas nov., Krāslavas nov., Līvānu novads., Preiļu nov., Jēkabpils nov.
Liepājas	Liepāja	Dienvidkurzemes nov., Saldus nov.
Piejūras	Jūrmala,	Talsu nov., Tukuma nov.
Pierīgas	Rīga,	Aizkraukles nov., Ādažu nov., Bauskas nov., Ķekavas nov., Mārupes nov., Ogres nov., Olaines nov., Ropažu nov., Salaspils nov.
Ventspils	Ventspils	Ventspils nov., Kuldīgas nov.
Vidzemes	-	Madonas nov., Alūksnes nov., Balvu nov., Gulbenes nov., Cēsu nov., Limbažu nov., Smiltenes nov., Valkas nov., Valmieras nov., Saulkrastu nov., Siguldas nov.
Zemgales	Jelgava	Dobeles nov., Jelgavas nov.

AAR tehniski ekonomiskie rādītāji ir raksturoti 4.4. tabulā. Apvienojot pašvaldības un ievērojot atkritumu plūsmas un infrastruktūras izvietojumu, joprojām saglabājās būtiskas atšķirības starp potenciālajos AAR apsaimniekojamo atkritumu apjomu, tomēr arī mazākajos AAR palielinās vienkopus apsaimniekojamo atkritumu apjoms.

4.4. tabula

7 AAR tehniski ekonomiskie rādītāji, prognoze 2020. gadā[118]

AAR	Pašvaldību skaits	Iedzīvotāju skaits	Radīto atkritumu	Radīto atkritumu	Radīto atkritumu	Radīto atkritumu

			daudzums NSA t	daudzums Citi t	daudzums 2035. pret 2020.gadu t	daudzums 2035. pret 2020.gadu %
Latgales	9	276 939	60 655	10 183	-1 686	-2%
Liepājas	3	127 651	30 221	7 555	1 689	4%
Piejūras	3	128 956	32 096	12 838	7 302	16%
Pierīgas	10	910 470	293 454	93 347	137 417	36%
Ventspils	3	72 665	16 689	7 010	1 179	5%
Vidzemes	11	271 812	47 752	19 538	5 165	8%
Zemgales	3	115 494	34 302	3 773	5 951	16%

Reģionos apsaimniekojamo atkritumu apjoms ir robežās no 23,7 tūkst. t Ventspils reģionā līdz 386,8 tūkst. t Pierīgas reģionā. Negatīva radīto atkritumu pieauguma dinamika saglabājās vienā AAR - Latgales AAR.

4.2.2. Atkritumu apsaimniekošanas reģionu optimizācija - piecu reģionu modelis

Izstrādājot optimizācijas priekšlikumu 5 AAR robežās, sākotnēji tiek piedāvāta sekojošu AAR izveide (sk. 4.4. att.) :

1) Apvienojoties Dienvidlatgales AAR, Austrumlatgales AAR un daļai no Vidusdaugavas AAR, tiek izveidots Latgales AAR;

2) Apvienojoties Ziemeļvidzemes, Malienas AAR, daļai no Vidusdaugavas AAR un daļai no Pierīgas AAR, tiek izveidots Vidzemes AAR;

3) Apvienojoties daļai no Pierīgas AAR apvienojoties ar Zemgales AAR un daļu no Vidusdaugavas AAR, tiek izveidots Viduslatvijas AAR;

4) Piejūras AAR apvienojoties ar Ventspils AAR, tiek izveidots Ziemeļkurzemes AAR;

5) tiek izveidots Dienvidkurzemes AAR, kura pamats ir Liepājas AAR, kas saglabājas gandrīz tā esošajās robežās (ievērojot, ka daļa no novadiem, kas iepriekš bija Liepājas AAR sastāvā, ATR rezultātā pievienoti Kuldīgas novadam, kurš ir Ziemeļkurzemes AAR sastāvā).

4.4. attēls. AAR optimizācijas 5 AAR modelis

Apkopojumu par pašvaldību piekritību izveidojamajiem atkritumu apsaimniekošanas reģioniem skatīt 4.5. tabulā.

4.5. tabula

Pašvaldību piekritība 5AAR

AAR	**Valsts pilsētu pašvaldības**	**Novadu pašvaldības**
Dienvidkurzemes	Liepāja	Dienvidkurzemes nov., Saldus nov.

Latgales	Daugavpils, Rēzekne	Ludzas nov., Rēzeknes nov., Augšdaugavas nov., Krāslavas nov., Līvānu novads., Preiļu nov., Jēkabpils nov.
Viduslatvijas	Rīga, Jelgava	Ādažu nov., Bauskas nov., Ķekavas nov., Mārupes nov., Ogres nov., Olaines nov., Ropažu nov., Salaspils nov., Dobeles nov., Jelgavas nov., Aizkraukles nov., Siguldas nov.
Vidzemes	-	Madonas nov., Alūksnes nov., Balvu nov., Gulbenes nov., Cēsu nov., Limbažu nov., Smiltenes nov., Valkas nov., Valmieras nov., Saulkrastu nov.,
Ziemeļkurzemes	Jūrmala, Ventspils	Ventspils nov., Talsu nov., Tukuma nov., Kuldīgas nov.

Reģionu tehniski ekonomiskie rādītāji ATR rezultāta raksturoti 4.6. tabulā. Ņemot vērā atšķirīgo situāciju dažādos Latvijas reģionos, arī 5 AAR modelī nav iespējams izlīdzsvarot viena reģiona robežās apsaimniekojamo atkritumu daudzumus, tomēr šāds modelis nodrošina iespēju kāpināt vienuviet apsaimniekojamos apjomus.

4.6. tabula

Jaunveidojamo 5 AAR tehniski ekonomiskie rādītāji, prognoze 2020. gadā[119]

AAR	**Pašvaldību skaits**	**Iedzīvotāju skaits**	**Radīto atkritumu daudzums NSA t**	**Radīto atkritumu daudzums Citi t**	**Radīto atkritumu daudzums 2035. pret 2020. gadu t**	**Radīto atkritumu daudzums 2035. pret 2020.gadu %**
Dienvidkurzemes	3	127651	30 221	7555	1689	4%
Latgales	9	276939	60 655	10183	-1686	-2%

Viduslatvijas	14	1059472	336 590	99947	147052	34%
Vidzemes	10	238304	38 918	16711	1481	3%
Ziemeļkurzemes	6	201621	48 785	19848	8481	12%

AAR apsaimniekojamo atkritumu apjoms ir robežās no 30,2 tūkst. t Dienvidkurzemes AAR līdz 336 tūkst. t Viduslatvijas AAR. Negatīva radīto atkritumu pieauguma dinamika saglabājās vienā AAR - Latgales AAR.

Atkritumu apsaimniekošanas pasākumu finansēšanā tiek piemērots Vides aizsardzības likumā noteiktais princips "piesārņotājs maksā", kas nozīmē, ka atkritumu radītājs sedz izmaksas, kas saistītas ar tā radīto atkritumu apsaimniekošanu proporcionāli radītajam atkritumu apjomam un atkritumu bīstamībai. Taču atkritumu apsaimniekošanas maksai, tāpat kā attiecībā uz citiem sabiedriskam pakalpojumiem (ūdensapgāde, siltumapgāde, u.c.), ir novērojama korelācija ar debitoru pieaugumu, respektīvi - jo lielāka pakalpojuma maksa, jo lielāks ir to patērētāju skaits, kas kavē samaksu par pakalpojumiem. Tādēļ veicot aprēķinus tika ievērots priekšnosacījums, kas balstīts uz Pasaules bankas rekomendācijām, ka maksājumu apmērs par atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumiem nedrīkst pārsniegt 1% no mājsaimniecības ienākumiem.

Atkritumu apsaimniekošanas maksājumi 2020. gadā sastāda vidēji 0.6% no mājsaimniecības ienākumiem. Atkritumu apsaimniekošanas maksas pieaugums aprēķinu periodā tiek vērtēts ~ 40% apjomā, tādējādi SA apsaimniekošanas izdevumu īpatsvars mājsaimniecību ienākumos var palielināties, bet nepārsniedzot 1% procentu no mājsaimniecības ienākumiem (vidēji periodā 0,92%) (sk. 4.7. tabulu).

4.7. tabula

Iedzīvotāju maksātspējas aprēķini[120]

Iedzīvotāju maksātspējas aprēķins	Mērvienība	2021	2025	2030	2035
Ienākumi vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli	EUR/mēn.	548,29	591,16	639,88	692,61

NSA radītais daudzums uz vienu iedzīvotāju gadā	tonnas	0,294	0,334	0,356	0,382
Iedzīvotāju skaits	iedz.	1,887,156	1,819,838	1,742,028	1,658,983
Atkritumu apsaimniekošanas maksa	EUR/t	119,50	161,39	171,43	165,18
Atkritumu apsaimniekošanas maksājums mēnesī, ar PVN		3,54	5,44	6,16	6,37
PVN likme		21%	21%	21%	21%
NSA apsaimniekošanas izdevumu īpatsvars mājsaimniecību ienākumos		0,65%	0,92%	0,96%	0,92%

Vienlaikus jāņem vērā, ka atkritumu apglabāšanas tarifs un līdz ar to arī apsaimniekošanas maksa pieaugs neatkarīgi no AAR izmaiņām, jo saskaņā ar normatīvajiem aktiem turpinās pieaugt DRN likmes par atkritumu apglabāšanu.

4.3. Poligonu infrastruktūras optimizācija

Vienlaikus ar AAR robežu pārskatīšanu, tika vērtēta arī atkritumu apglabāšanas poligonu turpmākā ekspluatācija, atsevišķu to funkciju pildīšanas iespējas un lietderība. Tika izskatītas šobrīd esošo atkritumu apglabāšanas poligonu turpmākās darbības alternatīvas:

1) **Poligonu ekspluatācijas līdzšinējā praksē - "inerces scenārijs", nenotiek būtiskas izmaiņas poligonu ekspluatācijā**, visos poligonos tiek veiktas visas atkritumu apsaimniekošanas darbības, t.sk. atkritumu sagatavošana pārstrādei un reģenerācijai, atkritumu pārstrāde (tai skaitā BA), atkritumu apglabāšana;

2) **Atsevišķu poligonu slēgšana** - atsevišķi poligoni tiek pilnībā slēgti un atkritumu krātuves tiek rekultivētas, kam nepieciešami papildus resursi rekultivācijas un monitoringa veikšanai, jo uzkrājumi šo darbību veikšanai vēl nav pašlaik pietiekami. Vienlaikus šajās vietās nevarēs attīstīt citas atkritumu apsaimniekošanas darbības, kuru veidošanai un izvietošanai būs nepieciešamas gan investīcijas, gan laiks un procedūras atbilstoši normatīvajiem aktiem par piesārņoto darbību veikšanu;

3) **Poligonu funkciju specializācija** - atkritumu apglabāšanas poligonu vietas tiek reorganizētas par atkritumu apsaimniekošanas centriem, specializējot funkcijas, t.i. poligonos tiek nodrošināts atšķirīgs atkritumu apsaimniekošanas funkciju klāsts. Atkarībā no poligonu apglabāšanas iespējām tos turpina izmantot, ciktāl tas ir ekonomiski un tehnoloģiski pamatoti.

Saskaņā ar AAL atkritumu poligons ir speciāli ierīkota un aprīkota vieta atkritumu apglabāšanai uz zemes vai zemē, kur nodrošināti normatīvajos aktos noteiktie vides aizsardzības pasākumi. Sākotnēji atkritumu poligoni tika ierīkoti atbilstoši minētajai definīcijai, un šajās vietās tika nodrošināta tikai atkritumu apglabāšana, ievērojot normatīvajos aktos noteiktās vides aizsardzības prasības. Vienlaikus poligonu teritorijas platības bija un ir daudz plašākas nekā teritorijas, kas tiek izmantotas atkritumu apglabāšanai.

Ar laiku aizpildot ar atkritumiem vienu teritoriju (šūnu/krātuvi), tiek veidota atbilstoša jauna apglabāšanas vieta (šūna/krātuve) poligona teritorijā. Paralēli apglabāšanas darbībām kopējā teritorijā tiek attīstītas arī citas atkritumu apsaimniekošanas darbības (sagatavošana pārstrādei, reģenerācijai, atkritumu šķirošana u.c.). Tāpat arī jāņem vērā, ka apglabājamo atkritumu apjoms pakāpeniski samazinās, kas paver vēl lielākas iespējas šajās teritorijās attīstīt citas atkritumu apsaimniekošanas darbības, jo tur jau tiek veiktas piesārņojošas darbības, un nepieciešams attīstīt atkritumu apstrādes, pārstrādes un reģenerācijas darbības. Tas nozīmē, ka nepieciešams pārskatīt atkritumu apsaimniekošanas vietas apzīmējumu, ievērojot, ka apglabāšana tiek veikta speciāli ierīkotā un aprīkotā vietā (poligona šūnā/krātuvē), bet kopējā teritorija tiek izmantota arī citām atkritumu apsaimniekošanas darbībām. Tiek piedāvāts uz poligonu bāzes veidot atkritumu apsaimniekošanas centrus, kuros atrodas apglabāšanas poligoni. Ar laiku aizpildot ar atkritumiem vienu teritoriju, tiek veidota atbilstoša jauna apglabāšanas vieta poligona teritorijā. Paralēli apglabāšanas darbībām kopējā teritorijā tiek attīstītas arī citas atkritumu apsaimniekošanas darbības (sagatavošana pārstrādei, reģenerācijai, atkritumu šķirošana u.c.). Tāpat jāņem vērā, ka apglabājamo atkritumu apjoms pakāpeniski samazinās un turpinās samazināties, ievērojot izvirzītos mērķus šajā jomā, kas paver vēl lielākas iespējas šajās teritorijās attīstīt citas atkritumu apsaimniekošanas darbības, jo tur jau tiek veiktas piesārņojošas darbības, un vienlaikus nepieciešams attīstīt atkritumu apstrādes, pārstrādes un reģenerācijas darbības. Tas nozīmē, ka nepieciešams pārskatīt atkritumu

apsaimniekošanas vietas apzīmējumu, ievērojot, ka apglabāšana tiek veikta speciāli ierīkotā un aprīkotā vietā, bet kopējā teritorija tiek izmantota arī citām atkritumu apsaimniekošanas darbībām. Tāpēc piedāvāts uz poligonu bāzes veidot atkritumu apsaimniekošanas centrus, kuros atrodas apglabāšanas poligoni.

Kā minēts iepriekš, esošo atkritumu poligonu noslodze, pieejamā infrastruktūra un darbības rezultāti ir atšķirīgi. Viens no būtiskākajiem kritērijiem, kas ietekmē poligonu spēju izpildīt normatīvo aktu prasības un sasniegt noteiktos mērķus atkritumu pārstrādei un apglabājamo atkritumu apjoma samazināšanai, ir ienākošo atkritumu plūsma - proti, lielāki poligonā pieņemto atkritumu daudzumi nodrošina lielāku finanšu resursu apriti un attiecīgi spēju investēt infrastruktūrā.

Otrs faktors ir esošās infrastruktūras un apsaimniekoto atkritumu apjomu attiecības samērība - vairākos poligonos būtiska problēma ir nesamērīgi maza ienākošo atkritumu plūsma attiecībā pret atkritumu apglabāšanas jaudām, kā rezultātā ieņēmumi ir nepietiekami kvalitatīvai infrastruktūras uzturēšanai.

Vērtējot atkritumu poligonus pēc pieņemto atkritumu apjoma, pirmkārt, nepieciešams atsevišķi izdalīt poligonu Getliņi, kas apsaimnieko vairāk kā pusi Latvijas teritorijā poligonos nogādāto atkritumu apjomu. Poligonā Getliņi tiek būvēta nepieciešamā infrastruktūra (plānots pabeigt 2021.gada sākumā) normatīvajos aktos noteikto prasību izpildei. Prognozes par ienākošo atkritumu plūsmu nākotnē liecina par apjomu pieaugumu, līdz ar to poligons Getliņi slēgšanas vai specializācijas kontekstā netiek analizēts.

Parējos atkritumu poligonus var nosacīti grupēt 2 grupās:

– **pirmā grupa** - ar ienākošo atkritumu plūsmu **zem 30 tūkst. t gadā**, t.sk. Dziļā vāda, Križevņiki, Kaudzītes, Pentuļi,

– **otrā grupa** - poligoni ar ienākošo atkritumu plūsmu **ap 40 un vairāk tūkst. t gadā**, t.sk. Cinīši, Daibe, Brakšķi, Janvāri un Ķīvītes.

Analizējot poligonu turpmākās ekspluatācijas iespējas un nepieciešamību, pirmkārt, ir vērtējama tieši pirmās grupas poligonu ekspluatācijas lietderība. Papildus faktors, kas jāņem vērā analīzes ietvaros, ir AAR robežu pārskatīšana un attiecīgi poligonu atrašanās jaunajos AAR (sk. 4.8. tabulu).

4.8. tabula

Poligonu izvietojums AAR

AAR	Poligoni
7 AAR Modelis	
Latgales	Cinīši, Dziļā vāda, Križevņiki
Liepājas	Ķīvītes
Piejūras	Janvāri
Pierīgas	Getliņi
Ventspils	Pentuļi
Vidzemes	Daibe, Kaudzītes
Zemgales	Brakšķi
5 AAR Modelis	
Dienvidkurzemes	Ķīvītes
Latgales	Cinīši, Dziļā vāda, Križevņiki
Viduslatvijas	Getliņi, Brakšķi
Vidzemes	Daibe, Kaudzītes
Ziemeļkurzemes	Janvāri, Pentuļi

Ievērojot iepriekš izskatītos faktorus un balstoties uz pieņēmuma, ka katrā AAR vidējā termiņā primāri ir nepieciešams viens atkritumu poligons atkritumu apglabāšanas darbību veikšanai, kā potenciāli restrukturizējamie atkritumu poligoni:

7 AAR modelī ir:

- Latgales AAR: Dziļā vāda, Križevņiki;

- Vidzemes AAR: Kaudzītes.

5 AAR modelī restrukturizējamie SAP:

- Latgales AAR: Dziļā vāda, Križevņiki;

- Vidzemes AAR: Kaudzītes;

- Ziemeļkurzemes AAR: Pentuļi.

Ņemot vērā Viduslatvijas AAR kopējo atkritumu apjomu, tai skaitā SAP "Brakšķi" prognozēto atkritumu plūsmu, tad 5AAR modelī tiek noteikts, ka Viduslatvijas AAR darbību turpina divi poligoni.

Izvērtējot izskatītās priekšrocības un trūkumus, tiek rekomendēts īstenot poligonu specializācijas scenāriju, saglabājot visu poligonu ekspluatāciju, bet diferencējot poligonos veicamo atkritumu apsaimniekošanas darbību klāstu, pārveidojot tos par **reģionāliem atkritumu apsaimniekošanas centriem (RAAC)**.

RAAC ir pašvaldību veidoti vai konkursa kārtībā pašvaldību izvēlēti atkritumu apsaimniekošanas operatori, kuru funkcijas ar saglabātu poligona darbību tiek noteiktas sekojošas: atkritumu sagatavošana reģenerācijai un pārstrādei, BNA pārstrāde, atkritumu apglabāšana, atkritumu pārkraušana. SAP specializācijas scenārija īstenošanas AAR apvienošanas procesā tiek rekomendēts ievērot šādus pamatnosacījumus:

• Reformām saistībā ar AAR apvienošanu jāparedz **pārejas periods 3 gadi, bet** SAP darbības specializācijai un RAAC attīstībai var paredzēt ilgāku periodu, ja tas ir pamatoti.

• Pārejas periodā līdz jaunās sistēmas darbības uzsākšanai nepieciešams katrā AAR izveidot BNA pārstrādes infrastruktūru, kur tas ir ekonomiski pamatoti un veikt citus jaunās sistēmas darbības uzsākšanai nepieciešamos pasākumus;

• Uzsākot darbu jaunajai sistēmai, **RAAC**, kur netiek veikta atkritumu apglabāšana un pārstrāde, tiek nogādāti tikai tādi atkritumi, kuru sagatavošanai reģenerācijai un pārstrādei attiecīgajā centrā ir pieejama atbilstoša infrastruktūra. Pārējie savāktie atkritumi, izmantojot centru kā pārkraušanas staciju vai tieši no savākšanas vietas tiek nogādāti uz piemērotu apstrādes vai pārstrādes vietu. Šāda pieeja piemērojama arī atkritumiem, kurus nav iespējams pārstrādāt vai reģenerēt un kurus līdz ar to nepieciešams apglabāt SAP.

• Attiecībā uz **atkritumu apglabāšanas jaudu nodrošināšanu** ievērot principu, ka jaunu atkritumu krātuvju būvniecība tiek veikta tikai tad, kad AAR esošās poligonu

krātuves ir aizpildītas vai esošo krātuvju turpmāka ekspluatācija nav ekonomiski pamatota. Vienlaikus tas reģionālā atkritumu apsaimniekošanas plāna izstrādē jāpamato ar ekonomiskiem aprēķiniem. Vienlaikus, ja aprēķini apliecina nepieciešamību, tiek uzsākta nākamās krātuves būvniecība reģionālajā atkritumu apsaimniekošanas centra SAP , kur plānota arī turpmāka atkritumu apglabāšana.

• AAR ietvaros ir rekomendējama specializācija ne tikai sadzīves atkritumu apsaimniekošanas darbībās, bet arī speciālo atkritumu grupu, kā, piemēram, būvniecības atkritumu sagatavošanā reģenerācijai.

• Plānojot atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstībai nepieciešamās investīcijas, jāparedz finansējums arī ar AAR apvienošanu un poligonu specializāciju saistīto pasākumu finansēšanai.

• Plānā netiek vērtēta informācija un dati par to, kā palielināsies atkritumu apsaimniekošanas transportlīdzekļu veiktie attālumi, lai savāktie atkritumi tiktu nogādāti uz SAP, jo piedāvātais 5AAR modelis vidējā termiņā nepalielinās slodzi uz autoceļiem, kā arī nepalielināsies šo transportlīdzekļu izmantotais transporta enerģijas apjoms un to radītais siltumnīcefekta gāzu un gaisa piesārņojošo vielu emisiju apjoms. Pašvaldībām, izstrādājot AAR apsaimniekošanas plānus un plānojot atsevišķu SAP reorganizāciju, jāņem vērā minētie aspekti un jāizvērtē siltumnīcefekta gāzu un gaisa piesārņojošo vielu emisiju apjoms un kompensējošie pasākumi, tajā skaitā prasības atkritumus pārvadājošiem transportlīdzekļiem.

Ievērojot poligonu specializācijas priekšlikumus, kas ietver bioloģiski noārdāmo atkritumu anaerobās fermentācijas iekārtu izbūvi tikai vienā no katra AAR reģionālajiem atkritumu apsaimniekošanas centriem (izņemot Viduslatvijas AAR, kur pamatota pārstrādes jaudu izveide divos RAAC), prognozējams apglabājamo atkritumu un anaerobās fermentācijas iekārtās pārstrādājamo BNA pārvadāšanas apjomu pieaugums, kas tika analizēts, sagatavojot priekšlikumus poligonu specializācijai - proti, novērtējot potenciāli pārvadājamo atkritumu apjomu, apglabāšanas un BNA pārstrādi nodrošinošais poligons (RAAC) tika noteikts ar mērķi pēc iespējas minimizēt papildus pārvadājumu apjomu.

4.4. Atkritumu apsaimniekošanas reģionu apvienošanas finansiāli ekonomiskie aspekti

Īstenojot AAR optimizāciju un specializējot esošos atkritumu apglabāšanas poligonus, veidojās atšķirīgas nepieciešamo infrastruktūras attīstības pasākumu investīciju izmaksas, kā arī ekspluatācijas izmaksas. Optimizācijas scenārijā 5AAR un 7AAR gadījumā investīciju izmaksu ekonomija pamatā tiek panākta BNA pārstrādes iekārtu izveides, infiltrāta un gāzes apsaimniekošanas sistēmu pozīcijās.

Katra SAP darbības ekonomiskais pamatojums ir jāvērtē reģionālo atkritumu apsaimniekošanas plānu izstrādes procesā, sagaidāms, ka SAP krātuvju konservācija vidējā termiņā (vismaz 3 gadi pārejas periods vai ilgāk) varētu skart divus poligonus, kuru turpmāka ekspluatācija varētu nebūt ekonomiski un tehniski pamatota. Attiecīgi optimizācijas scenāriju 5AAR un 7AAR īstenošanā jāņem vērā izmaksas, kas saistītas ar to krātuvju konservāciju, kuru ekspluatācija vidējā termiņā tiks apturēta. Tā kā poligonu konservācijas izdevumus nav iespējams segt no uzkrātajiem līdzekļiem SAP rekultivācijai un monitoringa, tad šo izdevumu segšanai būs nepieciešams rast risinājumu. Šajā sakarā VARAM līdz 2022. gada 30. decembrim jāizstrādā un jāiesniedz Ministru kabinetā Informatīvais ziņojums par sadzīves atkritumu apglabāšanas poligonu finanšu saistībām.

Indikatīvi novērtējot nepieciešamās investīcijas, aprēķināts, ka poligonu infrastruktūras attīstībai nepieciešamā investīciju summa laika posmā līdz 2035. gadam sasniedz 301,9 milj. *euro* - 10AAR scenārijā, 278,7 milj. *euro* -7AAR scenārijā un 266,4 milj. *euro* - 5AAR scenārijā.

ES fondu līdzfinansētie projekti saistībā ar atkritumu apglabāšanu un atbilstošas infrastruktūras veidošanu SAP tika īstenoti 2007.-2013. gada plānošanas periodā 3.5.1.2.2. apakšaktivitātes "Reģionālu atkritumu apsaimniekošanas sistēmu attīstība" ietvaros. Savukārt 2014.-2020. gada plānošanas periodā ieguldījumi no ES fondu līdzekļiem BNA pārstrādei notiek tikai poligonā "Getliņi EKO".

Līdz ar to, veicot institucionālās sistēmas reformu, netiek apdraudēti ES fondu ieguldījumi.

4.9. tabula

Indikatīvs investīciju izmaksu novērtējums, *euro*[121]

Izmaksu pozīcijas	**Inerces scenārijs**	**7AAR scenārijs**	**5AAR scenārijs**

Sagatavošana pārstrādei / reģenerācijai (R12B)	52 900 000	52 900 000	52 900 000
BNA pārstrādes iekārtas (R3D)	86 500 000	74 100 000	69 600 000
Infiltrāta apsaimniekošana	28 800 000	21 000 000	15 400 000
Gāzes apsaimniekošana	19 350 000	17 350 000	15 650 000
Atkritumu apglabāšanas infrastruktūra (D1)	10 650 000	10 050 000	9 540 000
Esošo krātuvju rekultivācija	4 825 000	4 825 000	4 825 000
Vides aizsardzības, infrastruktūras paplašināšanas pasākumi	98 850 000	98 450 000	98 450 000
Kopā	**301 875 000**	**278 675 000**	**266 365 000**

Padziļinātās analīzes ietvaros tika veikta finanšu ekonomisko rādītāju analīze periodam no 2021. līdz 2035. gadam. Investīciju finanšu efektivitāte ir augstāka 5AAR scenārijā. NSA apsaimniekošanas izdevumu īpatsvars mājsaimniecību ienākumos būs zemāks 7AAR vai 5AAR scenārijā un tas varētu sasniegt 1.23% un 1.12% attiecīgi, tai pat laikā 10AAR scenārijā šis rādītājs sasniegtu 1.30%.

Padziļinātās analīzes ietvaros tika veikta arī finanšu ekonomisko rādītāju analīze periodam no 2021. līdz 2035. gadam. Iegūtie salīdzinošie rezultāti ir sniegti 4.10. tabulā.

4.10. tabula

Finanšu-ekonomiskie rādītāji, īstenojot AAR modeļus, 2021.-2035. gadā

Rādītājs	**Mērvienība**	**10 AAR scenārijs**	**7 AAR scenārijs**	**Starpība**	**5 AAR scenārijs**	**Starpība**
Investīciju apjoms	milj. EUR	301.9	278.7	-23.2	266.4	-35.5

Investīcijas uz atkritumu radīto 1 tonnu	EUR/t min.	17.1	17.1		17.0	
	EUR/t maks.	72.1	36.3		32.8	
Kredītresursi	milj. EUR	199.6	179.4	-20.2	169.9	-29.2
Papildus finansējums	milj. EUR	8.6	6.0	-2.6	4.9	-3.7
Poligonu infrastruktūras ekspluatācijas izdevumi	milj. EUR	1 019.6	962.4	-57.2	927.3	-92.3
t.sk. papildus ekspluatācijas izdevumi	milj. EUR	178.7	165.9	-12.8	158.8	-20.0
Investīciju finanšu efektivitāte						
NPV, milj. EUR	min.	0.2	0.2		5.4	
	maks.	50.0	49.7		54.0	
IRR	min.	4.4%	4.4%		10.2%	
	maks.	16.8%	16.8%		14.7%	
Sabiedrības izdevumi par atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumiem (NSA un citi)	milj. EUR	2 000.0	1 919.1	-80.9	1 877.4	-122.6

NSA apsaimniekošanas maksa (EUR/t)	min.	166.6	162.2		160.5	
	maks.	313.4	206.0		191.2	
NSA apsaimniekošanas izdevumu īpatsvars mājsaimniecību ienākumos	min.	0.89%	0.95%		0.74%	
	maks.	1.30%	1.23%		1.12%	

4.5. Kopsavilkums par atkritumu apsaimniekošanas reģionu robežu pārskatīšanu un reģionālās pieejas turpmāka attīstība

AAR Latvijā būtiski atšķiras gan no apsaimniekoto atkritumu apjomu, gan pieejamās infrastruktūras viedokļa. Lai optimizētu nepieciešamos ieguldījumus un ar poligonu ekspluatāciju saistītās izmaksas, nepieciešams veikt atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras konsolidāciju. Vienlaikus jāņem vērā, ka AAR robežu pārskatīšana un to apvienošana nespēj ietekmēt atkritumu ražošanu teritoriālā griezumā, proti, atkritumu ražošana saglabājās esošajās lokācijās, tādēļ būtiski saglabāt esošo infrastruktūru, kur tas ir ekonomiski un tehniski pamatoti.

Galvenie secinājumi:

1) Neviens apvienošanas modelis nenodrošina izlīdzsvarotas sistēmas izveidi, kas ļautu noteikt universālus, visiem AAR piemērojamus kritērijus. Esošās infrastruktūras pieejamība un kvalitāte ir atšķirīga, tādēļ atkritumu apsaimniekošanas sistēmas plānošana detalizētā līmenī ir jāveic, izstrādājot reģionālos atkritumu apsaimniekošanas plānus katrā AAR.

2) Uz SAP bāzes nepieciešams izveidot RAAC, kuros atrodas SAP. Jebkurā gadījumā jānodrošina pakalpojuma nepārtrauktība.

3) Paralēli nepieciešams normatīvajos aktos noteikt reģionālo atkritumu apsaimniekošanas centru funkcijas un pienākumus atkritumu apsaimniekošanas reģiona ietvaros izvirzīto atkritumu apsaimniekošanas mērķu sasniegšanai.

4) Reģionālajā atkritumu apsaimniekošanas plānā bez atkritumu apsaimniekošanas tehniskajiem un ekonomiskajiem aspektiem detalizēti jānosaka pienākumu un atbildības sadalījums par atkritumu apsaimniekošanas sektorā noteikto mērķu sasniegšanu attiecīgajā AAR atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

5) Esošās infrastruktūras attīstība, specializācijas un reorganizācijas pasākumi, atsevišķu infrastruktūras elementu ekspluatācijas apturēšana ir jābalsta uz AAR tehnisko un ekonomisko faktoru analīzi, t.sk. esošās infrastruktūras jaudas, to izvietojums attiecībā pret atkritumu ražošanas smaguma centriem, atkritumu loģistikas optimizācijas iespējas.

6) Pašvaldībām, izstrādājot AAR apsaimniekošanas plānus un plānojot atsevišķu SAP reorganizāciju, jāņem vērā minētie aspekti un jāizvērtē siltumnīcefekta gāzu un gaisa piesārņojošo vielu emisiju apjoms un kompensējošie pasākumi, tajā skaitā prasības atkritumus pārvadājošiem transportlīdzekļiem. Jāatzīmē, ka atbilstoši Eiropas Reģionālā Attīstības fonda un Kohēzijas fonda Regulas projekta (ERDF/CF Regulation, Nr. 13716/20) 6. panta 1. punkta h) apakšpunkta iii) apakšapakšpunkta prasībām šo fondu ietvaros netiek atbalstīta fosilo energoresursu transportlīdzekļu iegāde, izņemot, ja investīciju ietvaros publiskiem mērķiem paredzēts iegādāties "tīrus" transportlīdzekļus, kas definēti grozītās Direktīvas 2009/33/EK 4. panta 4. punkta prasībās.

7) Veiktās ieguvumu - izdevumu analīzes rezultāti liecina, ka atkritumu apsaimniekošanas maksas kāpumu var ierobežot, specializējoties bioloģiski noārdāmo atkritumu anaerobās fermentācijas iekārtu izveidē. Tādēļ tiek rekomendēts, pirmkārt, izvērtēt tieši šīs infrastruktūras ekspluatācijas vai izveides lietderību.

8) **Veiktās ieguvumu - izdevumu analīzes rezultāti liecina, ka vislabākos rezultātus attiecībā uz investīciju un ekspluatācijas izmaksu ekonomiju uzrāda 5 AAR scenārijs**. Tādēļ rekomendējama šī scenārija īstenošana.

AAR robežas Plānā noteiktas kā indikatīvas. Plānots, ka MK noteiks jaunos AAR un tajos ietilpstošās pašvaldības līdz 2021.gada maijam.

Lai sasniegtu definētos mērķus un īstenotu aprites ekonomikas principus, ir nepieciešamas sistēmiskas izmaiņas atkritumu apsaimniekošanas institucionālās sistēmas organizācijā, veidojot reģionālos atkritumu apsaimniekošanas centrus.

Nepieciešams attīstīt reģionālo pieeju atkritumu apsaimniekošanā, koncentrējot gan uzdevumus, gan atbildību atkritumu apsaimniekošanas mērķu sasniegšanā. Katram AAR jāizstrādā integrēts atkritumu apsaimniekošanas reģionālais plāns, kura izstrāde ir obligāta atbilstoši normatīvajiem aktiem.

Atkritumu apsaimniekošanas institucionālās sistēmas organizācijas sistēmisko izmaiņu īstenošanai un RAAC veidošanai tiks izstrādāti normatīvo aktu grozījumi.

Reģionālie atkritumu apsaimniekošanas centri

RAAC izveides pamatā būs sadzīves atkritumu apsaimniekošanas poligoni, izmantojot pieejamo atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūru un veicinot simbiozi starp reģiona komersantiem un pašvaldībām aprites ekonomikas ieviešanai.

Pašvaldības, izstrādājot atkritumu apsaimniekošanas plānus, tajos norāda AAR sadalījumu zonās atkarībā no poligonu skaita un izvietojuma un to, kuras pašvaldības ietilpst kurā zonā un uz kuru SAP ved tās teritorijā savāktos nešķirotos atkritumus. Katrā zonā atkritumu apsaimniekošanas darbības veic viens RAAC, un zonā ir vienots atkritumu apsaimniekošanas tarifs. Viduslatvijas AAR izveido divus RAAC uz SAP "Getliņi" un SAP "Brakšķi" bāzes, un kuriem katram ir savs atkritumu apsaimniekošanas tarifs. RAAC veidos tās pašvaldības, kuras ietilpst vienā atkritumu apsaimniekošanas zonā. AAR ietvaros esošās pašvaldības var lemt arī, ka visās zonās nešķirotos atkritumus apsaimnieko viens RAAC komersants.

RAAC komersantus pašvaldības veidos atbilstoši AAR ietilpstošo pašvaldību lēmumam un regionālajos atkritumu apsaimniekošanas plānos noteiktajam vienā no šādiem veidiem:

– esošā SAP operatora pamatkapitāla palielināšana, iesaistoties AAR zonā ietilpstošajām pašvaldībām;

– jauna komersanta (piemēram, reorganizācijas ceļā) dibināšana;

– RAAC komersanti var palikt esošie SAP operatori, nemainoties īpašnieku sastāvam.

RAAC nodrošinās atkritumu poligonu apsaimniekošanu, nodrošinās saņemto atkritumu apstrādi, sagatavošanu pārstrādei, reģenerācijai, apglabāšanai un apglabāšanu un atbilstošās infrastruktūras uzturēšanu.

RAAC kā atkritumu apsaimniekošanas komersants, pamatojoties uz pašvaldību ekonomiski pamatotu lēmumu tiek **veidots uz katra poligona bāzes**, kas nodrošina atkritumu apsaimniekošanu no brīža, kad savās infrastruktūrās saņem no atkritumu radītājiem savāktos atkritumus.

AAR pašvaldībām, izstrādājot reģionālos atkritumu apsaimniekošanas plānus, tajos jāiekļauj informācija par RAAC izveidi uz esošo SAP bāzes, par RAAC apsaimniekotāja (pašvaldību kapitālsabiedrība) izveidi un funkcijām, vienlaikus nosakot poligonu turpmāko izmantošanu.

Pašvaldību pienākums būs noteikt RAAC izveidošanu savā administratīvajā teritorijā, noteikt funkcijas RAAC specializācijai, ekonomiski pamatotu lēmumu pieņemšana par atkritumu apglabāšanas turpināšanu 2024.-2027. gada periodā. Pēc atkritumu apsaimniekošanas reģionu pārdales reģiona pašvaldības būs atbildīgas par lēmumu pieņemšanu saistībā ar komersantu, kas turpinās reģionālā atkritumu poligona vai poligonu un RAAC apsaimniekošanu, izvēli, kā arī nepieciešamības gadījumā par komersantu reorganizācijas procesu nodrošināšanu, tajā skaitā nosakot, kā notiks esošo aktīvu un saistību pārņemšana.

Tarifs par atkritumu apsaimniekošanu

Sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojuma, ko nodrošina reģionālais atkritumu apsaimniekošanas centrs, tarifu apstiprina SPRK.

Sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojums, par kuru tiek noteikts vienots tarifs RAAC, ietver darbības ar centrā saņemtajiem nešķirotajiem sadzīves atkritumiem - atkritumu apstrādi, sagatavošanu pārstrādei, reģenerācijai, apglabāšanai un apglabāšanu, kas tiek veiktas RAAC ietvaros vai to uzdevumā, izmantojot RAAC piederošo vai apsaimniekošanā esošo infrastruktūru SAP vai ārpus tā. Izstrādājot normatīvos aktus par RAAC veicamo atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu apjomu, nepieciešams izvērtēt termina "atkritumu apsaimniekošanas tarifs" lietojumu un precizēt to, lai būtu nepārprotami skaidrs, par kādu tarifu ir runa. Tāpat nepieciešams izstrādāt normatīvo regulējumu, lai nodrošinātu SPRK iespēju pārbaudīt visu regulējamā sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojuma sniegšanas izmaksu ekonomisko pamatotību, tostarp gadījumos, ja daļu no darbībām RAAC uzdevumā veic cits komersants, kā

arī gadījumos, ja RAAC regulētā pakalpojuma nodrošināšanai izmanto citām personām piederošu infrastruktūru.

Šajā sakarā nepieciešami normatīvo aktu grozījumi, kas veicami 2021. gada laikā. Pašvaldību izveidotais RAAC apsaimniekotājs saņem VVD atbilstošu piesārņojošās darbības atļauju, reģistrējas SPRK sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju reģistrā un iesniedz atkritumu apsaimniekošanas tarifa projektu kopā ar tarifu veidojošo izmaksu pamatojošiem dokumentiem SPRK.

Gada laikā pēc jauno AAR un RAAC izveides, bet ne vēlāk kā līdz 2024. gada beigām, jaunajam atkritumu apsaimniekošanas tarifa projektam jābūt iesniegtam izvērtēšanai SPRK. 2024. komersants var sākt pārrēķināt tarifus pēc jauniem noteikumiem, bet līdz tam laikam strādā vai nu ar apglabāšanas tarifu (ja nemainās infrastruktūra un darbības, ko veic), vai pats noteic savu maksu (ja mainās komersants, tā veicamās darbības vai mainās apsaimniekotā infrastruktūra), līdz Regulators apstiprina tarifu.

Reģionālie atkritumu apsaimniekošanas plāni

Pašreizējais normatīvais regulējums paredz, ka atkritumu apsaimniekošanas reģionālo plānu izstrādē un to īstenošanā, pašvaldības var veidot kopīgas iestādes, kā arī deleģēt pārvaldes uzdevumus privātpersonai un citai publiskai personai, ievērojot likuma "Par pašvaldībām" un Valsts pārvaldes iekārtas likuma noteikumus.

Saskaņā ar Atkritumu apsaimniekošanas likumu atkritumu apsaimniekošanas reģionos ietilpstošajām pašvaldībām līdz **2022. gada 30. decembrim** jāizstrādā un jāapstiprina **atkritumu apsaimniekošanas reģionālie plāni**, laikposmam līdz 2027. gada 30. decembrim, tāpēc pašvaldībām savlaicīgi jāzina, kura atkritumu apsaimniekošanas reģiona ietvaros tās turpmāk organizēs atkritumu apsaimniekošanu un saskaņā ar normatīvajiem aktiem sadarbosies atkritumu mērķu sasniegšanas nodrošināšanā.

AAR reforma, kas ietver arī SAP darbības izmaiņas, pozitīvi ietekmēs uzņēmumus, kuri nodarbojas ar atkritumu pārstrādi, jo tiks attīstīta un palielināta dalītā atkritumu vākšana un palielināta atkritumu šķirošana, rezultātā iegūstot kvalitatīvu materiālu pārstrādei, tādejādi palielinot pārstrādāto atkritumu apjomu un samazinot apglabājamo atkritumu apjomu poligonos. SAP, kuros netiks turpināta atkritumu

apglabāšana, varēs arī attīstīt atkritumu sagatavošanu reģenerācijai un sagatavot atbilstošas kvalitātes kurināmo materiālu no atkritumiem, ja tas ir ekonomiski pamatoti. AAR reforma neietekmēs materiāla ražošanu reģionā esošu siltumapgādes uzņēmumu vajadzībām, jo to ražošana tiks turpināta tāpat kā līdz šim, tajā skaitā SAP, kas tiks pārveidoti par RAAC.

Saskaņā ar AAL atkritumu apsaimniekošanas reģionos ietilpstošajām pašvaldībām līdz 2022. gada 30. decembrim jāizstrādā un jāapstiprina atkritumu apsaimniekošanas reģionālie plāni. Plānu izstrādes gaitā pašvaldībām jāizvērtē, kā tās AAR ietvaros īstenos atkritumu apsaimniekošanu un sasniegs normatīvajos aktos par atkritumu apsaimniekošanu noteiktos mērķus. Līdz ar to AAR pašvaldībām būs iespēja izlemt, vai SAP apsaimniekošanu AAR ietvaros veiks viens vai vairāki jau esošie SAP apsaimniekotāji. Viduslatvijas AAR izveido divus RAAC uz SAP "Getliņi" un SAP "Brakšķi" bāzes, un kuriem katram ir savs atkritumu apsaimniekošanas tarifs.

Pašvaldībām būs jāpieņem lēmums par SAP apsaimniekošanas uzņēmumu saglabāšanu vai apvienošanu (jaunu uzņēmumu veidošanu) AAR ietvaros. Plānos nosaka arī, uz kuru sadzīves atkritumu poligonu katra pašvaldība AAR ietvaros ved atkritumus apglabāšanai.

Jāņem vērā, ka SAP apsaimniekošanas uzņēmumi ir kapitālsabiedrības, kuru kapitāla daļu turētājas pārsvarā gadījumu (tikai viens no uzņēmumiem, kas apsaimnieko poligonu, kas atrodas Zemgales atkritumu apsaimniekošanas reģionā - "Brakšķi", SIA "Jelgavas komunālie pakalpojumi" pieder Jelgavas pilsētas domei (51,00%) un privātai kapitālsabiedrībai - SIA "KULK" (49,00%), kura patiesā labuma guvējs ir fiziska persona), ir tikai pašvaldības, kurām pieder noteikts daudzums no kapitālsabiedrības pamatkapitāla. Saskaņā ar Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likumu publiskai personai ir pienākums ne retāk kā reizi piecos gados pārvērtēt katru tās tiešo līdzdalību kapitālsabiedrībā. Lēmumu par publiskas personas līdzdalības saglabāšanu kapitālsabiedrībās pieņem attiecīgās publiskās personas augstākā lēmējinstitūcija.

Saeimā izskatīšanā esošajiem šī likuma grozījumiem ir izteikts priekšlikums noteikt, ka pašvaldību, kuras ir tādu kapitālsabiedrību kapitāla daļu turētājas, kurās dalībnieces ir divas vai vairākas pašvaldības, domes pieņem lēmumu par to tiešās līdzdalības saglabāšanu kapitālsabiedrībās līdz 2022. gada 1. jūnijam. Šāds termiņš

ir atbilstošs jauno pašvaldību izveidei, situācijas izvērtēšanai un lēmuma pieņemšanai par SAP apsaimniekotājiem.

Ja pašvaldības pieņems lēmumu, ka nepieciešams apvienot AAR esošo SAP apsaimniekošanas uzņēmumus, tad visas saistības, tajā skaitā finanšu, jāpārņem jaunizveidotajam (kas apvienos iepriekšējos uzņēmumus) atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumam. Tādejādi tiks nodrošināta saistību izpilde tajos poligonos, kuros netiks turpināta atkritumu apglabāšana, it īpaši gadījumos, ja šajos poligonos iepriekš ir ieguldīti Eiropas Savienības fondu finanšu līdzekļi.

AAR ietilpstošās pašvaldības, izstrādājot un apstiprinot atkritumu apsaimniekošanas reģionālo plānu, atkritumu plūsmās balstītos aprēķinos un izmaksu pamatotā gadījumā var lemt, ka pārstrukturizācijai paredzētajos poligonos var turpināt veikt atkritumu apglabāšanas darbības arī pēc šajā ziņojumā noteiktā pārejas perioda beigām, pagarinot termiņu par ne vairāk kā trīs gadiem.

Iespējamie komersantu restrukturizācijas veidi ir norādīti un skaidroti Komerclikumā. Komerclikuma regulējums, atbilstoši Komerclikuma 1., 2. un 3. pantam, attiecas uz visiem komersantiem, kas ierakstīti komercreģistrā. Savukārt, Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likums attiecas uz publiskai personai piederošu kapitāla daļu un publiskas personas kapitālsabiedrību efektīvu pārvaldību, publiskas personas kapitālsabiedrību racionālu un ekonomiski pamatotu resursu izmantošanu, labas korporatīvās pārvaldības principu ievērošanu, kā arī publiskas personas līdzdalības nosacījumu ievērošanas nodrošināšanu. Līdz ar to ir jāapzina RAAC veidošana no Komerclikuma un Likuma regulējuma attiecināmības katrā konkrētajā gadījumā, papildinot ar izvērtējumu un skaidrojumu kā tiks veidots RAAC.

Jautājumu par SAP, kur pēc specializācijas vairs netiks nodrošināts atkritumu apglabāšanas tehnoloģiskais process, turpinās apsaimniekot tie paši komersanti, kas pašlaik nodrošina regulētā pakalpojuma sniegšanu, kā arī lēmumus par apsaimniekotāju (pašvaldību uzņēmumu) reorganizācijas procesu un esošo aktīvu un saistību pārņemšanu pieņems AAR ietilpstošās pašvaldības. Šos jautājumus regulē Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma regulējums G sadaļā "Publiskas personas kapitālsabiedrību reorganizācija". Tāpat arī šajos procesos jāņem vērā Komerclikuma C daļas "Komercsabiedrību

reorganizācija" noteikumi. Publiskas personas augstākā lēmējinstitūcija attiecībā uz pašvaldību kapitālsabiedrību un kapitāldaļu pārvaldību ir pašvaldības dome. Pieņemot lēmumu par reorganizācijas uzsākšanu, publiskas personas augstākā lēmējinstitūcija var paredzēt reorganizācijas nosacījumus. Plāna īstenošanas laikā VARAM vērtēs nepieciešamību veikt grozījumus atkritumu apsaimniekošanas jomu regulējošajos normatīvajos aktos.

Vienlaikus jāņem vērā, ka Attīstības plānošanas sistēmas likuma 5. panta otrās daļas 12. punkts noteic, ka dokumentu saskaņotības princips - pieņemot attīstības plānošanas dokumentu vai izdarot grozījumus šādā dokumentā, nodrošina izmaiņu veikšanu arī citos saistītajos dokumentos un normatīvajos aktos, ievērojot tiesiskās paļāvības principu, un 8. pants nosaka politikas plānošanas dokumentu darbības termiņus. Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns ir politikas plānošanas dokuments noteiktam laika periodam. Līdz ar to secināms, ka uz šī attiecīgā laika periodu, personai īstenojas tiesiskās paļāvības princips, tomēr tas nenozīmē, ka nākamajā plānošanas periodā nevar būt izmaiņas, tāpēc, ka tiesiskās paļāvības princips nedod pamatu ticēt, ka reiz noteiktā tiesiskā situācija nekad nemainīsies.

Atkritumu apsaimniekošanas reģionu robežu pārskatīšana un reģionālās pieejas turpmāka attīstība īstenojama šādos termiņos:

• Līdz 2021. gada maija beigām MK nosaka **jaunos AAR, tajās ietilpstošās pašvaldības**;

• Līdz 2022. gada 31. decembrim AAR pašvaldības izstrādā un apstiprina **reģionālos atkritumu apsaimniekošanas plānus**;

• Līdz 2023. gada 31. decembrim pašvaldības uz SAP bāzes izveido **RAAC (komersantu), kas nodrošina** atkritumu apstrādi, sagatavošanu pārstrādei, reģenerācijai, apglabāšanai un apglabāšanu;

• Līdz 2024. gada beigām **RAAC ir saņēmis piesārņojošās darbības atļauju, reģistrējies SPRK un iesniedzis SPRK apstiprināšanai sadzīves atkritumu apsaimniekošanas tarifu**.

4.6. Ražotāju paplašināto atbildības sistēmu tālāka attīstība

Latvijā ir izveidotas un darbojas vairākas RAS. Direktīvā 2008/98/EK ir iekļautas prasības un nosacījumi RAS darbības pilnveidošanai, tai skaitā nosakot "minimālās

prasības", kurām ir jāatbilst jebkurai no valstī izveidotajām RAS. Šo prasību mērķis ir uzlabot RAS pārvaldību un pārredzamību, kā arī mazināt interešu konfliktu iespēju starp organizācijām, kuras pilda ražotāja paplašinātas atbildības pienākumus produktu ražotāju uzdevumā, un atkritumu apsaimniekotājiem, kurus minētās organizācijas nolīgst.

RAS sistēmām, kas izveidotas līdz 2018. gada 4. jūlijam, jānodrošina atbilstība jaunajām prasībām līdz 2023. gada 5. janvārim. Līdz ar to Plāna ieviešanas periodā īpaša uzmanība tiks pievērsta RAS darbībai un to efektivitātei, lai sasniegtu izvirzītos vides mērķus, tai skaitā īstenojot šādus pasākumus:

– Ražotāju paplašinātās atbildības sistēmām, kas uzsākušas darbību pirms 2020. gada 1. augusta, jānodrošina atbilstība Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Direktīvas 2018/851/ES, ar ko groza Direktīvu 2008/98 par atkritumiem, prasībām sākot ar 2022. gada 1. janvāri saskaņā ar Dabas resursu nodokļa likumu. RAS, kas uzsāk darbību no 2020. gada 1. augusta, minētās prasības jānodrošina jau ar darbības uzsākšanu;

– Noteikt, ka no 2022. gada RAS ir obligāta visa veida iepakojumam;

– Izvērtēt DRN atbrīvojumu atcelšanu nepārstrādājamam un grūti pārstrādājamam iepakojumam;

– Izveidot RAS noteiktiem vienreizlietojamiem plastmasas izstrādājumiem (mitrās salvetes, baloni, tabakas izstrādājumi ar filtriem un filtri lietošanai kopā ar tabakas izstrādājumiem) un plastmasu saturošu zvejas rīkiem;

– Noteikt, ka no 2023. gada RAS izveido un piemēro tekstilmateriāliem un tekstilizstrādājumiem, lai samazinātu atkritumu poligonos apglabāšanai nodoto tekstilmateriālu.

Tāpat nepieciešams izvērtēt nepieciešamību piemērot RAS mēbelēm, kā arī izvērtēt nepieciešamību RAS ietvaros noteikt lielāku maksu par EEIA, kas satur lielus metālu apjomus, vienlaikus aizliedzot metāllūžņu savācējiem pieņemt EEIA.

Viens no būtiskiem uzdevumiem ir arī plaša sabiedrības informēšana un izglītošana par RAS darbību saistītiem jautājumiem.

4.7. Ziņošanas, kontroles un uzraudzības kapacitātes stiprināšana

Ziņošanas prasību apjoms saistībā ar ES direktīvās noteikto mērķu izpildi aizvien pieaug, kas aptver gan atkritumu plūsmu detālāku un plašāku tvērumu, gan jauna veida mērķu sasniegšanas regulāru monitoringu, prasa kompetences celšanu publiskās pārvaldes iestādēs ziņošanas, kontroles un uzraudzības kapacitātes stiprināšanai.

Lai varētu nodrošināt Plānā paredzēto pasākumu ieviešanu un noteikto mērķu sasniegšanu, ir jāstiprina uzraudzības un kontroles prasmes un kapacitāte atkritumu jomā. Atkritumu apsaimniekošanas kontrolē būtiska ir plūsmu analīze, atkritumu aprites uzraudzība, lai nodrošinātu, ka tiek sasniegta nepieciešamā atkritumu reģenerācijas un pārstrādes efektivitāte, tiek veikta atbilstoša atkritumu uzskaite, neveidojas ilgstoši neapsaimniekotu atkritumu uzkrājumi, netiek iepludināti no ārvalstīm ievesti atkritumi. VVD īstenotā kontrole jāveic koordinēti ar Valsts ieņēmumu dienesta struktūrvienībām, Valsts policiju un citu valstu kontrolējošām institūcijām pārrobežu atkritumu sūtījumu kontrolē. VVD šobrīd nav pietiekamu cilvēkresursu iepriekšminētā kontrolei un uzraudzībai. VVD saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir jāveic efektīva RAS, ražotāju, uzsākot importētāju un tirgotāju faktisko kontroli, tai skitā, lai noskaidrotu, vai DRN maksātāji atskaitās par visu apjomu un nav slēpti, sagrozīti DRN objektu apjomi, veikta DRN nomaksa pilnā apmērā.

Kapacitātes celšana kas ietver gan cilvēkresursu, gan sistēmu attīstību un pilnveidošanu, nepieciešama plašā spektrā valsts iestāžu un to funkciju, it īpaši attiecībā uz VVD, CSP.

Lai stiprinātu VVD analītikas un kontroles spējas atkritumu plūsmu kontrolē, lai nodrošinātu atkritumu reģenerācijas mērķu izpildes kontroli, nepieciešams izveidot specializētu atkritumu apsaimniekošanas kontroles struktūrvienību VVD ietvaros, kas veic atkritumu plūsmu analīzi un uzskaites kontroli, atkritumu apsaimniekošanas inspekcijas (pārbaudes).

Nepieciešams pilnveidot VVD kapacitāti "3-Atkritumi" pārskatu pārbaudei, nodrošinot, ka visi komersanti, kuriem izsniegtas atļaujas un ir jāatskaitās, to izdara normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un termiņos. Nepieciešams ieviest vienotu pieeju A un B kategoriju un atkritumu apsaimniekošanas atļauju izsniegšanā.

Nepieciešama arī metodiskā atbalsta un konsultāciju plašāka nodrošināšana komersantiem, tai skaitā, izstrādājot vadlīnijas vai skaidrojumus par normatīvo aktu piemērošanu attiecībā uz problemātisko statistikas kontekstā atkritumu plūsmu (būvniecības atkritumi, metāllūžņi, biogāzes ieguves digestāts, koksnes apstrādes atlikumi, kūtsmēsli, lauksaimniecības atlikumi, pārtikas atlikumi, kuri vairs nav izmantojami cilvēku un dzīvnieku uzturam) uzskaiti.

No vienas puses, arvien pieaugošais ziņošanas prasību apjoms saistībā ar ES direktīvās noteikto mērķu izpildi, kas aptver gan atkritumu jomu detālāku un plašāku tvērumu, gan jauna veida mērķu sasniegšanas regulāru monitoringu, prasa veidot jaunas datu kopas un to integrēšanu kopējā datu sistēmā. Tāpēc viena no VARAM prioritātēm nākamajā periodā ir būtiski pilnveidot oficiālās statistikas datu kvalitāti, kas ļaus piedāvāt labākus risinājumus plānā ietverto mērķu sasniegšanai.

Šai nolūkā nepieciešams nodrošināt digitālos risinājumus kontroles pilnveidošanai, t.sk. nodrošinot, ka VVD atļauju sistēma (Tulpe) tiek savienota ar Vienotās vides informācijas sistēmu (VVIS).

Vairākkārt starpinstitūciju darba grupās ir vērtētas iespējas izveidot integrētu pārstrādāto būvmateriālu aprites sistēmu, paplašinot sasaisti ar Būvniecības informācijas sistēmu - BIS, ko EM plāno veikt nākamajā BIS sistēmas attīstības kārtā.

5. ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANAS SISTĒMAS ATTĪSTĪBAS VIRZIENI

Vēlamie attīstības virzieni atkritumu apsaimniekošanā normatīvajos aktos ir nostiprināta kā atkritumu hierarhijas sistēma (sk. 5.1. att).

5.1. attēls. Atkritumu apsaimniekošanas hierarhijas sistēma

Šajā Plāna nodaļā ir sniegts kopsavilkums esošās sistēmas novērtējumam, analizēti atsevišķi infrastruktūras elementi, kā arī sagatavoti priekšlikumi prioritārajiem attīstības virzieniem un to ietvaros īstenojamām aktivitātēm.

5.1. Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstības virzieni

5.1.1. Atkritumu dalītās vākšanas sistēmas attīstība

Atkritumu dalītās vākšanas sistēmas attīstība ir svarīga atkritumu pārstrādes apjomu palielināšanai, jo, galvenokārt kvalitatīvus pārstrādei nododamus materiālus ir iespējams iegūt, šķirojot atkritumus to rašanās vietās.

Līdzšinējā pieredze liecina, ka atkritumu radītāju iesaisti dalītās vākšanas sistēmā ietekmē gan dalītās vākšanas infrastruktūras pieejamība, gan atkritumu radītāju vides apziņas veidošana. Attiecībā uz sadzīves atkritumu dalītās vākšanas infrastruktūras pieejamības nodrošinājumu iepriekšējo gadu laikā ir vērojams būtisks progress un vidēji valstī dalītās vākšanas infrastruktūras pieejamība pārsniedz normatīvajos aktos noteiktās minimālās prasības. Atkritumu radītāju šķirošanas ieradumus ietekmē atbilstoša un pieejama šķirošanas infrastruktūra - ērti sasniedzami, savlaicīgi iztukšoti publiskie atkritumu dalītās vākšanas konteineri, šķirošanas iespējas arī privātmājās, ērti pieejami un patērētājam izdevīgos laikos atvērti dažādu preču atkritumu šķirošanas laukumi utt. - tas viss veicina patērētāju vēlmi un iespējas šķirot atkritumus.

Lai turpinātu sistēmas attīstību, ievērojot, ka dalītās vākšanas infrastruktūras izveidē vairumā reģionu ir sasniegti noteiktie minimālie standarti, būtu nepieciešama dalītās vākšanas integrēšana kopējā atkritumu un materiālu apsaimniekošanas sistēmā, nosakot, ka atsevišķs konteiners pārstrādei derīgu materiālu uzkrāšanai ir jānodrošina noteiktā daļā vietu, kur ir izvietoti konteineri sadzīves atkritumu uzkrāšanai. Šāda pieeja pēc būtības jau tiek īstenota, jo daļā no šķirošanas laukumiem, kas izvietoti daudzdzīvokļu māju masīvos, vienuviet ir uzstādīti konteineri gan nešķirotu sadzīves atkritumu savākšanai, gan pārstrādei derīgu materiālu savākšanai - šādas prakses paplašināšana ir rekomendējama, ciktāl tas ir iespējams, ņemot vērā izmaksu un ieguvumu attiecību.

Otrs virziens sistēmas attīstībā ir normatīvajos aktos noteiktās prasības jaunu atkritumu plūsmu iekļaušanai dalītās vākšanas sistēmā, t.i. BNA dalītā vākšana un tekstila atkritumu dalītā vākšana. Attiecībā uz BNA plūsmu, kas kopējā apjomā sastāda līdz 40%, ir rekomendējama konteineru izvietošana un atkritumu savākšana tieši no atkritumu rašanās vietām, savukārt tekstila atkritumu savākšanu rekomendējams īstenot, izmantojot savākšanas punktu un laukumu sistēmu.

Kopumā atkritumu dalītās vākšanas sistēmas turpmākai attīstībai būtu nepieciešama sekojošu aktivitāšu īstenošana:

1) SA dalītās savākšanas infrastruktūras pārklājuma paplašināšana - esošo SA dalītās vākšanas punktu pilnveidošana, jaunu punktu ierīkošana. Virzoties uz atkritumu dalītās savākšanas pakalpojuma pieejamības palielināšanu, turpmāk būtu atbalstāma arī atsevišķu konteineru dalīto atkritumu savākšanai iegāde, uzstādīšanai tieši atkritumu rašanās vietās;

2) Šķiroto atkritumu savākšanas laukumu infrastruktūras paplašināšana - esošo šķiroto atkritumu savākšanas laukumu pilnveidošana, jaunu laukumu ierīkošana. Šobrīd analizējot šķiroto atkritumu savākšanas laukumu ierīkošanas normatīvu izpildi konstatēts, ka minimālo prasību izpildei nepieciešams ierīkot papildus 14 šķiroto atkritumu savākšanas laukumus. Vēlams izvērtēt minimālās prasības un noteikt pienākumu ierīkot šķiroto atkritumu savākšanas laukumus visās līdzšinējo novadu teritorijas, kur iedzīvotāju skaits sasniedz vismaz 5000. Nosakot šādu minimālo slieksni laukumu izveidei būtu nepieciešama vēl papildu 13 laukumu izveide;

3) Ieviešot BNA dalītās savākšanas sistēmu, ir nepieciešama savākšanas konteineru iegāde uzstādīšanai atkritumu rašanās vietās, t.sk. specializēto konteineru iegāde, kas ļauj samazināt izvešanas biežumu;

4) Tekstila atkritumu dalītās vākšanas infrastruktūras izveide - ietver tekstila atkritumu savākšanas konteineru uzstādīšana esošajos un jaunveidojamos šķiroto atkritumu savākšanas laukumos, kā arī speciālu konteineru uzstādīšanu publiski ieejamās vietās - pie lielveikaliem, pašvaldību iestādēm u.c. ērti sasniedzamās vietās. Sistēmas ieviešana būtu īstenojama pakāpeniski;

5) Sadzīves bīstamo atkritumu apsaimniekošana - tā kā joprojām atkritumu radītājiem ir ierobežotas iespējas videi droša veidā atbrīvoties no sadzīves bīstamajiem atkritumiem, piemēram, sadzīves ķīmijas, piesārņota iepakojuma, medikamentiem, kam beidzies derīguma termiņš, u.c., tiek rekomendēta sadzīves bīstamo atkritumu uzglabāšanas konteineru izvietošana visos šķiroto atkritumu savākšanas laukumos;

6) PA dalītā savākšana no uzņēmumiem un iestādēm - attīstot PA dalīto vākšanu un pārstrādi ir rekomendējama specializētu konteineru iegāde PA savākšanai no pārtikas vairumtirdzniecības bāzēm, loģistikas centriem, tirgiem, pārtikas ražošanas uzņēmumiem, arī lielveikaliem, kur vienuviet regulāri rodas lieli attiecīgās atkritumu plūsmas apjomi.

5.1.2. Atkritumu sagatavošanas atkārtotai izmantošanai infrastruktūra

Atkritumu sagatavošanas atkārtotai izmantošanai veicināšanai nepieciešams uzsākt organizētas lietotu preču aprites sistēmas izveidi, kas ietver preču savākšanas un sagatavošanas atkārtotai izmantošanai infrastruktūru. Sākotnēji tās izveidi varētu uzsākt pilotprojekta veidā, kas ļautu iegūt informāciju, par atkārtotai lietošanai sagatavojamu preču daudzumiem, veidiem, iedzīvotāju iesaistes rādītājiem. Sākotnējai sistēmas infrastruktūrai būtu jāietver:

1) Preču savākšanas infrastruktūras izveide, kas ietver šim nolūkam paredzētu konteineru izvietošanu šķiroto atkritumu savākšanas laukumos. Papildus savākšanas laukumiem būtu organizējamas kampaņu veida savākšanas akcijas atkārtotai izmantošanai derīgu preču savākšanai tieši no mājsaimniecībām;

2) Preču labošanas un sagatavošanas atkārtotai izmantošanai centru izveide - preču labošanas un sagatavošana atkārtotai izmantošanai centru funkcijās būtu jāietver savākto preču pārbaude, labošana / sagatavošana atkārtotai izmantošanai, atkārtotai izmantošanai sagatavoto preču uzglabāšana un nodošana jaunajiem lietotājiem. Centru izveidē atbalsts būtu piešķirams piemērotu telpu izveidei, kā arī pakalpojuma nodrošināšanai nepieciešamā aprīkojuma iegādei. Sistēmas ieviešanas pilotprojektu fāzē rekomendējams izveidot vienu šādu centru katra AAR teritorijā.

5.1.3. Atkritumu sagatavošanas reģenerācijai un pārstrādei iekārtu modernizācija

Paralēli poligonu infrastruktūrai atkritumu sagatavošana pārstrādei un reģenerācijai tiek veikta sadzīves atkritumu šķirošanas stacijās, būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumu apstrādes centros, elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu apstrādes centros u.c. Ar mērķi palielināt atkritumu apstrādes apjomus un atgūto pārstrādei derīgo materiālu īpatsvaru, kā arī attīstot jaunu atkritumu plūsmu sagatavošanu pārstrādei un reģenerācijai, ir nepieciešama sekojošu aktivitāšu īstenošana:

1) Esošo mehānisko un manuālo atkritumu šķirošanas iekārtu efektivitātes uzlabošana, ar mērķi nodrošināt iespējami augstu pārstrādes / reģenerācijas apjomu sasniegšanu. Nepieciešams atbalstīt pasākumus, kas palielina pārstrādei nodoto materiālu apjoma un kvalitātes pieaugumu, nodrošina NAIK sagatavošanu, dalīti savākto BNA sagatavošanu pārstrādei atbilstoši katra reģionālā atkritumu apsaimniekošanas centra veiktspējai;

2) Tādu atkritumu plūsmu kā būvniecības atkritumu, elektrisko un elektronisko iekārtu, nolietotu transportlīdzekļu, u.c. sagatavošanas pārstrādei / reģenerācijai tehnoloģisko procesu pilnveidošana;

3) Reģionālo tekstila atkritumu šķirošanas centru vai centralizētas sistēmas izveidei jāietver telpu izbūvi / iekārtošanu un aprīkojuma piegādes dalīti savākto tekstila atkritumu šķirošanai un sagatavošanai atbilstoši turpmākajam izmantošanas veidam pa plūsmām, kas: 1) nododamas atkārtotai izmantošanai, 2) pārstrādei, 3) reģenerācijai un 4) apglabāšanai.

5.1.4. Atkritumu pārstrādes infrastruktūras attīstība

Lai veicinātu atkritumu pārstrādes apjomu pieaugumu, nepieciešams sniegt atbalstu jaunu pārstrādes iekārtu izveidei un esošo iekārtu tehnoloģisko procesu pilnveidošanai. Tiek pieņemts, ka pārstrādes jaudu pieejamība radīs kumulatīvu efektu - veicinās papildu atkritumu apjoma atdalīšanu no apglabājamo atkritumu plūsmas. Ņemot vērā prasības par tekstila atkritumu dalītās vākšanas sistēmas ieviešanu, īpaša uzmanība būtu vēršama tieši šī materiāla veida pārstrādes jaudu attīstīšanu.

Turpmākai pārstrādes attīstībai būtu nepieciešama sekojošu aktivitāšu īstenošana:

1) BA un PA pārstrāde transporta degvielā - atsevišķu iekārtu izbūve BA un PA pārstrādei, kas savākti no vairumtirdzniecības bāzēm, loģistikas centriem, tirgiem, pārtikas ražošanas uzņēmumiem, arī lielveikaliem un sabiedriskās ēdināšanas;

2) Iekārtas tādu materiālu kā stikls, plastmasas, papīrs, tekstils, u.c. pārstrādei. Prioritāri atbalstāmas tādu materiālu pārstrādes iekārtas, kuru tirgus un eksporta iespējas ir ierobežotas;

3) BNA pārstrādei nepieciešamā infrastruktūra sadzīves atkritumu apglabāšanas poligonos, tajā skaitā arī BNA pārstrādei kopā ar sadzīves notekūdeņu attīrīšanas iekārtu dūņām;

4) Dabasgāzes kvalitātes biometāna sagatavošanas iekārtas - iekārtas poligonu gāzes, t.sk. gāzes no BNA anaerobās fermentācijas iekārtām, attīrīšanai un sagatavošanai, lai gāzi izmantotu kā videi draudzīgu degvielu autotransportam.

5.1.5. Atkritumu reģenerācijas iekārtas

ES direktīvās noteiktie mērķi paredz, ka 2035. gadā ir jānodrošina, ka tiek pārstrādāti 65% no radītājiem sadzīves atkritumiem, savukārt SAP ir pieļaujams apglabāt 10% no radītajiem sadzīves atkritumiem. Atkritumu sagatavošanas pārstrādei un reģenerācijai darbību rezultātā rodas ap 200-220 tūkst. t/gadā pārstrādei nederīgu, bet augstas energoietilpības materiālu daudzums, ko iespējams sagatavot kā energoresursu enerģijas ražošanai. Pašreizējā situācijā, kad nav pieejamas atbilstošas atkritumu pārstrādes vai reģenerācijas iekārtas ar attiecīgām jaudām, šis energoresursu apjoms tiek apglabāts atkritumu poligonos. Kā norādīts Plāna 5.1.4. nodaļā, ir paredzēti pasākumi atkritumu pārstrādes uzlabošanai. Tomēr, lai samazinātu apglabāto atkritumu apjomu, īpaši ņemot vērā noteiktos

apglabāšanas ierobežojumus 2035. gadā, un nodrošinātu atkritumu lietderīgu apsaimniekošanu atbilstoši Latvijas un ES normatīvajos aktos noteiktajai atkritumu apsaimniekošanas hierarhijai, nepieciešams izskatīt iespējas atkritumu reģenerācijas iekārtu ar enerģijas atguvi izbūvei.

Attīstot enerģijas reģenerācijas tehnoloģijas, obligāts priekšnoteikums energoefektīvai un ekonomiski pamatotai tehnoloģijas ekspluatācijai ir saražotās siltumenerģijas lietderīga izmantošana, kas ir nodrošināma tikai, ja saražotā siltumenerģija tiek nodota centralizētajā siltumapgādes tīklā. Izvērtējot potenciāli pieejamās energo reģenerācijas jaudas nākamo gadu laikā, kā arī iespējas nodot saražoto siltumenerģiju patēriņam centralizētajā siltumapgādes tīklā, jāizvērtē sekojošu aktivitāšu īstenošanu:

1) Atkritumu reģenerācijas iekārtu izveide Viduslatvijas AAR - atkritumu reģenerācijas iekārtas ar enerģijas atguvi izveide Viduslatvijas AAR, Rīgā. Iekārtām jānodrošina pārstrādei nederīgas atkritumu daļas reģenerācija gūstot siltumenerģiju ar elektroenerģijas ražošanu. Orientējošā nepieciešamā jauda 110 000 t/gadā;

2) Atkritumu reģenerācijas ar enerģijas atguvi iekārtu izveide Latgales AAR - atkritumu reģenerācijas iekārta ar enerģijas atguvi izveide Latgales AAR, Daugavpilī. Iekārtām jānodrošina pārstrādei nederīgas atkritumu daļas reģenerācija gūstot siltumenerģiju ar elektroenerģijas ražošanu. Orientējošā nepieciešamā jauda 20 000 t/gadā;

3) Atkritumu reģenerācijas ar enerģijas atguvi iekārtu izveide Vidzemes AAR - atkritumu reģenerācijas iekārta ar enerģijas atguvi izveide Vidzemes AAR, Valmierā. Iekārtām jānodrošina pārstrādei nederīgas atkritumu daļas reģenerācija gūstot siltumenerģiju ar elektroenerģijas ražošanu. Orientējošā nepieciešamā jauda 20 000 t/gadā.

5.1.6. Poligonu infrastruktūras attīstība

Poligonu infrastruktūra ir attīstīta gan no inženiertehnisko risinājumu, gan vides aizsardzības prasību viedokļa, tādēļ ir izvērtējama to turpmāka pilnveidošana par RAAC. Līdzšinējo funkciju optimizācijai un jaunu atkritumu apsaimniekošanas darbību ieviešanai ir nepieciešama sekojošu aktivitāšu īstenošana:

1) Atkritumu sagatavošana pārstrādei un reģenerācijai esošo iekārtu un/vai jaunu iekārtu, kas paredzētas pārstrādei / reģenerācijai derīgu materiālu atdalīšanai no nešķiroto atkritumu plūsmas, modernizācija, t.sk. iekārtas dalīti savākto BNA apstrādei pirms pārstrādes darbību veikšanas;

2) BNA pārstrāde - anaerobās fermentācijas iekārtas mehāniski atšķiroto un dalīti savākto BNA pārstrādei. Iekārtas paredzēts izvietot piecos atkritumu apglabāšanas poligonos, t.sk. paredzēt finansējumu būvniecības stadijā esošo poligona "Getliņi" BNA pārstrādes iekāru nākamo attīstības kārtu investīciju finansēšanai;

3) Infiltrāta apsaimniekošana - infiltrāta attīrīšanas iekārtu jaudas palielināšana un papildus infiltrāta attīrīšanas iekārtu tehnoloģisko risinājumu ieviešana atkritumu apglabāšanas poligonos, kur plānots turpināt atkritumu apglabāšanas pakalpojumu sniegšanu;

4) Poligonu gāzes apsaimniekošana - poligonu gāzes apsaimniekošanas sistēmu pilnveidošana un attīstība. Investīcijas poligonu gāzes utilizācijas ar enerģijas atguvi apjomu palielināšanai poligonos, kur tiek turpināta atkritumu apglabāšana un plānota BNA anaerobā pārstrāde;

5) Atkritumu apglabāšanas infrastruktūra - jaunu atkritumu krātuvju izbūve poligonā "Getliņi" un "Ķīvītes", pietiekamu atkritumu apglabāšanas jaudu nodrošināšanai. Sakarā ar uzsāktajiem projektēšanas darbiem jauna atkritumu apglabāšanas krātuve tiek plānota arī poligonā "Daibe".

6) Esošo krātuvju rekultivācija - atkritumu krātuves, kuras pārskata periodā līdz 2035. gadam tiek piepildītas, slēgšana un rekultivācija - poligonā "Getliņi", "Ķīvītes" un "Daibe";

7) Esošo krātuvju konservācija: neaizpildīto, bet turpmāk neizmantoto atkritumu apglabāšanas krātuvju konservācija poligonos. Konservācijas darbi nepieciešami, lai samazinātu krātuvju uzturēšanas izmaksas un ietekmi uz vidi;

8) Vides aizsardzības pasākumu īstenošana, infrastruktūras paplašināšanas pasākumi: poligona "Getliņi" piegulošās teritorijas sanācijas darbi un teritorijas paplašināšana, poligona "Dziļā vāda" meliorācijas sistēmas rekonstrukcija un poligona "Daibe" pievedceļa asfaltēšana un vides monitoringa sistēmas attīstība.

5.1.7. Sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumi

Sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumu mērķis galvenokārt ir **atkritumu radītāju iesaistīšana atkritumu rašanās samazināšanā, pareizā apsaimniekošanā**, apziņas veidošana par izvairīšanos no atkritumu radīšanas, par to, ka atkritumu satur daudz tautsaimniecībā potenciālu izmantojamus resursus, atkritumu radītāju (individuālās mājsaimniecības, ražošanas un apkalpošanas sfēras uzņēmumi, valsts un pašvaldību iestādes, u.c.) iesaistīšana atkritumu dalītās vākšanas sistēmā, jo faktiski dalītās vākšanas sistēmas efektivitāte ir atkarīga ne tikai no pakalpojuma pieejamības, bet arī no atkritumu radītāja vēlmes un motivācijas piedalīties atkritumu šķirošanā. Ņemot vērā nesen noteiktās iniciatīvas attiecībā uz jaunu atkritumu plūsmu dalītās vākšanas ieviešanu, t.sk. BNA dalītā vākšana un tekstila atkritumu dalītā vākšana, kā arī preču sagatavošanas atkārtotai izmantošanai sistēmas attīstību, sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumu īstenošana ir neatņemama paredzēto pasākumu ieviešanas sastāvdaļa. Informēšanas pasākumi būtu atbalstāmi ne tikai kā infrastruktūras izveides projektu informatīvā sastāvdaļa, bet arī kā atsevišķas patstāvīgas aktivitātes. Paralēli infrastruktūras attīstības pasākumiem ir nepieciešams veikt uz sabiedrības informēšanu un izglītošanu vērstus pasākumus:

1) Izglītošanas un informēšanas kampaņas par atkritumu dalītās vākšanas sistēmas attīstību, jauniem sistēmas elementiem visā plāna īstenošanas laikā (t.sk. BNA dalītā vākšana, tekstila atkritumu dalītā vākšana, preču atkārtotas izmantošanas centru attīstība u.c.);

2) Izglītības kompetences centru izveide un pilnveidošana atkritumu apsaimniekošanas reģionos, paredzot vismaz viena kompetences centra izveide katrā atkritumu apsaimniekošanas reģionā, kas pastāvīgi nodarbojas ar atkritumu apsaimniekošanas un aprites ekonomikas satura izglītības aktivitāšu plānošanu un īstenošanu.

5.1.8. Atkritumu ievešana un izvešana

Latvijā nav tādu atkritumu pārstrādes iekārtu, kas ļautu ekonomiski pamatoti pārstrādāt vai reģenerēt visus radīto atkritumu veidus Latvijā radītos atkritumus, tāpēc daļa no radītajiem atkritumiem tiek pārstrādāta citās ES valstīs un valstīs, kuras nav ES dalībvalstis. Vienlaikus jāatzīmē, ka Latvijā tiek ievesti pārstrādei citās ES valstīs radītie atkritumi, jo Latvijā dažu veidu radīto un savākto atkritumu daudzums ir nepietiekams, lai attiecīgās pārstrādes jaudas pilnībā noslogotu, vai arī

atkritumu kvalitāte un cena neatbilst atkritumu pārstrādes uzņēmumu nosacījumiem. Nepieciešams pastiprināti kontrolēt ievesto atkritumu kvalitāti un piemērotību pārstrādei.

VVD pirms attiecīgo atkritumu ievešanas izvērtē atkritumu reģenerācijas iekārtas jaudu un plānoto reģenerējamo atkritumu apjomu un veidu, atbilstoši šo iekārtu darbībai izsniegtajai A vai B kategorijas piesārņojošās darbības atļaujai.

6. ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANAS VALSTS PLĀNĀ PAREDZĒTIE RĪCĪBAS VIRZIENI UN PASĀKUMI

6.1. tabula

Plāna rīcības virzieni un pasākumi to ietvaros

Nr. p. k.	Rīcības virzieni (RV) un pasākumi	Plāna mērķi[122]	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Atbildīgā iestāde	Līdzatbildīgās iestādes	Indikatīvais finansējuma avots	Termiņš (gads)
POLITIKAS REZULTĀTI[123] UN REZULTATĪVIE RĀDĪTĀJI[124]	1) Novērsta atkritumu rašanās un nodrošināta kopējā radīto atkritumu daudzuma ievērojama samazināšanās 2) Nodrošināta atkritumu kā resursu racionāla izmantošana, balstoties uz aprites ekonomikas pamatprincipiem; 3) Nodrošināts, ka radītie atkritumi nav bīstami vai arī tie rada nelielu risku videi un cilvēku veselībai; 4) Nodrošināta apglabājamo atkritumu daudzuma samazināšanās un atkritumu apglabāšana cilvēku veselībai un videi drošā veidā.							
RV 1. ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANAS SISTĒMAS NORMATĪVĀS BĀZES UN INSTITUCIONĀLĀS SISTĒMAS PILNVEIDOŠANA								
1.1.	Nepieciešamās normatīvās bāzes izstrāde **atkritumu pārvēršanai par resursiem un otrreizējai izmantošanai**							

	1.1.1. Izstrādāt normatīvos aktus par atkritumu statusa piemērošanas izbeigšanu šādām atkritumu plūsmām: a) BNA; b) nolietotām eļļām; c) būvniecības un ēku nojaukšanas atkritumiem; d) tekstila atkritumiem (ja tas ir tehniski un ekonomiski pamatots)[125]	M2, M3, M4, 1.1., 1.6.	Izstrādāti normatīvie akti	Nodrošināta aprites ekonomikas principu ieviešana 4 atkritumu plūsmām	VARAM	VVD	Esošā budžeta ietvaros[126]	a), b), c) 2021 d) 2023
	1.1.2. Pilnveidot nolietoto riepu apsaimniekošanas sistēmu, izstrādājot	M2, M4	Izstrādāti normatīvo aktu projekti	Tiek nodrošināta nolietotu riepu atbilstoša apsaimniekošana,	VARAM	SM, EM, VVD	Esošā budžeta ietvaros	2022

	normatīvos aktus, kuros: a) diferencēta DRN likme jaunām un lietotām riepām; b) riepām piemērotu depozīta vai alternatīvas sistēmas izveide; c) paaugstināts nolietoto riepu savākšanas un reģenerācijas mērķis			neuzkrājas nolietotas riepas un tiek veikta uzkrāto riepu pārstrāde vai reģenerācija				
	1.1.3. Pilnveidot prasības ZPI, lai veicinātu no atkritumiem iegūta materiālu izmantošanu.	M1, M2, M4, 1.6., 2.1.	Izstrādāti normatīvo aktu projekti	Nodrošināta aprites ekonomikas principu ieviešana ZPI	VARAM	SM, EM	Esošā budžeta ietvaros	2021

	1.1.4. Izvērtēt nepieciešamību pārskatīt minimālās prasības attiecībā uz šķiroto atkritumu savākšanas laukumu pārklājumu atkarībā no iedzīvotāju skaita	M2, 1.1., 1.2., 1.5., 1.6., 5.1., 7.1.	Izstrādāti normatīvo aktu projekti	Pilnveidota atkritumu dalīta savākšana	VARAM	RAAC, pašvaldības	Esošā budžeta ietvaros	2022
	1.1.5. Noteikt prasības otrreizēji izmantojamo lietu nodošanas un labošanas vietām sniegt informāciju par pieņemtajām un salabotajām mēbelēm un citām sadzīves precēm valsts	M1	Izstrādāti normatīvo aktu projekti	Pieaudzis preču labošana /remonta sektors	VARAM	EM	Esošā budžeta ietvaros	2023

	un pašvaldības iestādēm.							
1.2.	Nepieciešamās normatīvās bāzes izstrāde **atkritumu pārstrādes** veicināšanai							
	1.2.1. Veikt pasākumus piesārņojošo darbību atļauju kvalitātes uzlabošanai	M1, M2, M3, M4	Pārskatītas atļaujas	Integrēta atļauju izdošana	VVD	VARAM	Esošā budžeta ietvaros	Visā plāna darbības laikā
	1.2.2. Veikt pētījumus par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu, to sastāvu	M2, 1.2., 1.3., 2.1., 3.1., 7.1.	Veikts pētījums	Noteiktas nepieciešamās izmaiņas atkritumu sastāvā	VARAM	RAAC, komersanti, pašvaldības	LVAF, LIFE	2024; 2028
	1.2.3. Izvērtēt iespējas paaugstināt nolietotu riepu savākšanas un pārstrādes/reģenerācijas normas	M1, M2, M4	Izstrādāti normatīvo aktu projekti	Tiek nodrošināta nolietotu riepu atbilstoša apsaimniekošana, neuzkrājas nolietotas riepas un tiek veikta uzkrāto riepu	VARAM	VVD, nozaru asociācijas, RAS	Esošā budžeta ietvaros	2022

				pārstrāde vai reģenerācija				
	1.2.4. Izvērtēt iespējas paaugstināt savākšanas un pārstrādes/reģenerācijas normas atbilstoši EK prasībām citiem materiāliem	M2, M4, 1.2., 1.3., 2.1., 3.1., 7.1.	Izstrādāti normatīvo aktu projekti	Izstrādāti priekšnosacījumi atkritumu pārstrādei	VARAM	Nozaru asociācijas, komersanti, RAS	Esošā budžeta ietvaros	2025
	1.2.5. Sagatavot normatīvos aktus, kas paredz stingrāku un precīzāku nosacījumu noteikšanu attiecībā uz riepu savākšanu un pārstrādi vai reģenerāciju RAS un	M2, M4	Izstrādāti normatīvo aktu projekti	Tiek nodrošināta nolietotu riepu atbilstoša apsaimniekošana, neuzkrājas nolietotas riepas un tiek veikta uzkrāto riepu pārstrāde vai	VARAM	VVD, komersanti, RAS	Esošā budžeta ietvaros	2022

	apsaimniekotājiem			reģenerācija				
	1.2.6. Noteikt pārstrādātā materiāla obligāto minimālo īpatsvaru dzērienu PET iepakojumam	M1, 7.1., 7.2.	Izstrādāti normatīvo aktu projekti	Noteikti priekšnosacījumi PET iepakojuma pārstrādei un otrreizēju materiālu izmantošanai	VARAM	EM, ZM, komersanti (iepakotāji)	Esošā budžeta ietvaros	1) 2025 2) 2030
	1.2.7. Izvērtēt un nepieciešamības gadījumā pilnveidot uzņēmumu grāmatvedības uzskaites sistēmu ieviešot atkārtoti izmantoto materiālu uzskaiti un labdarībai norakstīto preču uzskaiti	M1	Izstrādāti normatīvo aktu projekti	Pieaudzis preču labošanas /remonta darbu apjoms un attīstījies preču labošanas /remonta sektors, kā arī samazinās radīto atkritumu apjoms	FM	EM, VARAM, komersanti, nozaru asociācijas, RAS	Esošā budžeta ietvaros	2023

1.3.	Atkritumu **uzskaites un ziņošanas procesu pilnveidošana un digitālo risinājumu** ieviešana labākai atkritumu apsaimniekošanas jomas un materiālu plūsmas pārvaldībai							
	1.3.1. Nodrošināt digitālos risinājumus kontroles pilnveidošanai, t.sk. nodrošinot, ka VVD atļauju sistēmu (Tulpe) savienotu ar Vienotās vides informācijas sistēmu (VVIS)	M2, M4	Pilnveidota informatīvā sistēma	Pilnveidota valsts informatīvā sistēma	VVD	VARAM, LVĢMC, EM, VRAA	Esošā budžeta ietvaros	2022
	1.3.2. Ieviest vienotu pieeju piesārņojošās darbības A un B kategoriju un atkritumu apsaimniekošanas atļauju izsniegšanā un nodrošināt	M2, M4, 1.2., 1.3., 2.1., 3.1., 3.2., 4.1., 4.2., 5.1., 5.2., 6.1.,	Izstrādātas vadlīnijas	Optimizēta darbības atļauju izsniegšana	VVD,	VARAM, LVĢMC, EM, VRAA, ZM	Esošā budžeta ietvaros	2023

	metodisko atbalstu un konsultācijas komersantiem, tai skaitā, izstrādājot vadlīnijas vai skaidrojumus par normatīvo aktu piemērošanu attiecībā uz problemātisko statistikas kontekstā atkritumu plūsmu (t.sk. būvniecības atkritumi, metāllūžņi, biogāzes ieguves digestāts, koksnes apstrādes atlikumi, kūtsmēsli, lauksaimniecības atlikumi, pārtikas atlikumi, kuri vairs nav izmantojami	7.1., 7.2.						

	cilvēku un dzīvnieku uzturam) uzskaiti.							
	1.3.3. Pilnveidot un regulāri uzturēt /atjaunot datus tīmekļa vietnē "Šķiro viegli", vienlaikus informējot sabiedrību par tās izmantošanas iespējām	M1, M2, 1.1., 1.2., 1.5., 1.6., 3.1., 5.1., 5.2., 6.1, 7.1.	Nodrošināta vietnes "Šķiro viegli" darbība	Uzlabojas info aprite par atkritumu dalītu vākšanu	VVD	VARAM	Esošā budžeta ietvaros	Visā plāna darbības laikā
	1.3.4. Uzlabot pārstrādei paredzēto bateriju un akumulatoru atkritumu uzskaites sistēmu	M2, 6.1.	Izstrādāti sistēmas priekšlikumi	Uzlabota atkritumu datu uzskaite	VARAM, LETERA	VVD	Esošā budžeta ietvaros	2023
	1.3.5. Normatīvajos aktos noteikt kārtību, kādā uzskaitāmi	M1, M2, 1.2., 1.3.	Izstrādāti normatīvo aktu projekti	Uzlabota atkritumu datu uzskaite	VARAM	VVD	Esošā budžeta ietvaros	2024

	atkritumi, kas sagatavoti atkārtotai izmantošanai un kam sniedzama šī informācija							
	1.3.6. Uzturēt un pilnveidot radītā un apsaimniekotā izlietotā iepakojuma uzskaites un kontroles sistēmu. Paplašināt ar datu vākšanu par atkārtoti lietojamo iepakojumu	M1, M2, 3.1., 3.2., 7.1.	Izstrādāti normatīvo aktu projekti	Uzlabota atkritumu datu uzskaite	VARAM	VVD	Esošā budžeta ietvaros	2024
	1.3.7. Atkritumu pārvadājumu uzskaites valsts informācijas sistēmas (APUS) būtiska transformēša	M1, M2, 1.2., 1.3., 1.6., 2.1., 3.1., 3.2., 4.1., 4.2.,	Izstrādāti normatīvo aktu projekti	Uzlabota atkritumu datu uzskaite	VARAM	VVD, EM, LVĢMC	ES KF	2023

	na par kompleksu atkritumu aprites uzskaites un kontroles informācijas sistēmu	5.1., 5.2., 6.1., 7.1., 7.2.						
	1.3.8. Izvērtēt iespējas pilnveidot statistikas informāciju par realizētajiem un pārstrādei un reģenerācijai nodotajiem riepu apjomiem	M1, M2	Izstrādāti normatīvo aktu projekti	Uzlabota atkritumu datu uzskaite	VARAM	VVD, RAS	Esošā budžeta ietvaros	2022
	1.3.9. Uzlabot pārstrādei paredzēto EEIA uzskaites sistēmu	M2, 5.1., 5.2., 5.3.	Izstrādāti normatīvo aktu projekti	Uzlabota atkritumu datu uzskaite	VARAM	VVD, LETERA	Esošā budžeta ietvaros	2024
	1.3.10. Izvērtēt iespējas	M2, 1.6.	Izstrādāti normatīvo	Uzlabota materiālu	EM	Latvijas Būvuzņēmēju	LIFE, ES KF	2024

	izveidot integrētu pārstrādāto būvmateriālu aprites sistēmu (sinerģijā ar elektroniska būvniecības apjomu monitoringa sistēmu sasaitē ar Būvniecības informācijas sistēmu - BIS)		aktu projekti	aprites uzraudzība		partnerība, VARAM, VVD		
	1.3.11. Stiprināt VVD analītikas un kontroles spējas atkritumu plūsmu kontrolē, lai nodrošinātu atkritumu reģenerācijas mērķu izpildes kontroli (t.sk. viedu un uz	M2, M4, 1.1., 1.2., 1.3., 1.6., 2.1., 3.1., 3.2., 4.1., 4.2., 4.3., 5.1., 5.2., 5.3., 6.1.,	Izveidota specializēta kontroles struktūrvienība	Uzlabota atkritumu apsaimniekošanas kontrole	VARAM	VVD	Esošā budžeta ietvaros	2022 un turpmāk katru gadu

	risku un datu analīzi balstītu atkritumu apsaimniekošanas un DRN maksātāju par iepakojumu, videi kaitīgām precēm, EEI, kā arī transportlīdzekļiem kontroli, uzskaites un kontroles nodrošināšana Depozīta sistēmas ietvaros savāktajam visa veida iepakojumam)	7.1., 7.2.						
1.4.	Pilnveidot **atkritumu apsaimniekošanas reģionu darbību un lomu plāna mērķu sasniegšanā**							
	1.4.1. Izstrādāt normatīvo regulējumu jaunu	M1, M2, M4	Izstrādāti normatīvo aktu projekti	Pilnveidota AAR darbība	VARAM		Esošā budžeta ietvaros	2021

	atkritumu apsaimniekošanas reģionu robežu noteikšanai, atbilstoši ATR un ņemot vērā informatīvajā ziņojumā "Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanas reģionu attīstību Latvijā pēc 2020. gada"[127] ietverto informāciju							
	1.4.2. Izstrādāt un iesniegt MK informatīvo ziņojumu par sadzīves atkritumu apglabāšanas poligonu finanšu saistībām	M1, M2, M4	MK iesniegts informatīvais ziņojums	Pilnveidota AAR darbība	VARAM	Pašvaldības, atkritumu apsaimniekošanas komersanti	Esošā budžeta ietvaros	2022

	1.4.3. Sniegt atbalstu reģionālo atkritumu apsaimniekošanas plānu izstrādei	M1, M2, M4	Izstrādāti reģionālie atkritumu apsaimniekošanas plāni	Pilnveidota AAR darbība	VARAM	RAAC	LIFE	2022
	1.4.4. Sniegt atbalstu reģionālo ceļa karšu aprites ekonomikas principu ieviešanai sagatavošanai	M1, M2, M4	Izstrādātas vadlīnijas	Pilnveidota AAR darbība	VARAM	RAAC	LIFE	2023
	1.4.5. Veicināt reģionu simbiozes projektu sagatavošanu uz apriti balstītu atkritumu apsaimniekošanas risinājumu /inovāciju ieviešanai. Atbalsts reģionālo	M1, M2, M4	Projekti reģionu simbiozei	Pilnveidota AAR darbība	VARAM	EM, LIIA, RAAC, komersanti, reģionu pašvaldības	ES KF, ESF, LIFE	2024

	aprites ekonomikas sadarbības platformu izveidei							
1.5.	Pilnveidot **ekonomisko instrumentu** izmantošanu atkritumu jomā							
	1.5.1. Izvērtēt **DRN** likmes un to efektivitāti attiecībā uz atkritumu apsaimniekošanas mērķu sasniegšanu.	M2, M4, 1.2., 1.3., 2.1., 3.1., 3.2.	Veikts pētījums	Izvērtēta DRN piemērošanas efektivitāte	VARAM		Esošā budžeta ietvaros	Pēc nepieciešamības
	1.5.2. Pilnveidot principu *"maksā, kad izmet"* piemērošanu, it īpaši attiecībā uz daudzdzīvokļu mājām	M2, 1.1., 1.2., 1.3., 1.5., 3.1., 3.2.	Principa piemērošanas iespēju izvērtējums un vadlīniju izstrāde	Radīto atkritumu apjoma samazināšana un dalīti vākto atkritumu apjoma pieaugums	VARAM	Pašvaldības, LASUA, LPS	Esošā budžeta ietvaros	2022
	1.5.3. Izvērtēt kā nosakāma maksa par dalīto BNA	M2, 1.2., 1.3., 1.5.	Veikts izvērtējums/pētījums, izstrādāti normatīvo	dalīti vākto BNA apjoma pieaugums	VARAM	LASUA, pašvaldības/ LPS	Esošā budžeta ietvaros	2022

	apsaimniekošanu		aktu projekti					
	1.5.4. Noteikt diferencētas DRN likmes un atbrīvojuma nosacījumus par plastmasas un kompozīta materiālu iepakojumu, kas ir/ nav vai grūti pārstrādājams Latvijā ("pašu resursi" koncepta ietvaros)	M2, 3.1., 3.2., 7.1., 7.2.,	Veikts pētījums, izstrādāti normatīvo aktu projekti	Plastmasas un kompozīta materiālu iepakojumu patēriņa īpatsvara samazinājums kopējā iepakojuma plūsmā	VARAM		Esošā budžeta ietvaros	2022
	1.5.5. DRN par atkritumu apglabāšanu pakāpeniska paaugstināšana	M4, 2.1.	Izstrādāti normatīvo aktu projekti	Samazināts apglabāto atkritumu apjoms	VARAM		Esošā budžeta ietvaros	Visā plāna darbības laikā
	1.5.6. Izvērtēt diferencēta DRN	M1, M2, 1.1., 1.2.,	Veikts pētījums, izstrādāti normatīvo	Radīto atkritumu apjoma	VARAM	RAS, nozaru asociācijas	Esošā budžeta ietvaros	2023

	piemērošana, lai veicinātu tādu produktu un materiālu izmantošanu, kas ir sagatavoti atkārtotai lietošanai vai pārstrādāti	1.3., 1.5., 1.6., 2.1., 3.1., 3.2.	aktu projekti	samazināšana				
1.6.	Pilnveidot **finanšu nodrošinājuma** piemērošanu atkritumu jomā							
	1.6.1. Finanšu nodrošinājuma diferencēšana atkarībā no apsaimniekotā atkritumu daudzuma, bīstamības vai citiem faktoriem	M2, M4	Izstrādāti normatīvo aktu projekti	Uzlabota atkritumu apsaimniekošanas kontrole un atbildība	VARAM	Nozaru asociācijas	Esošā budžeta ietvaros	2021
1.7.	Paplašināt un pilnveidot **ražotāja paplašinātās atbildības sistēmas (RAS)** darbību							
	1.7.1. Noteikt, ka no 2022. gada RAS ir obligāta visa	M2, 1.2., 1.3., 2.1., 3.1.,	Izstrādāti normatīvo aktu projekti	Pilnveidota ražotāju atbildības principa piemēroša	VARAM	VVD	Esošā budžeta ietvaros	2021

	veida iepakojumam	3.2., 7.1., 7.2.		na iepakojumam				
	1.7.2. Izveidot RAS noteiktajiem vienreizlietojamiem plastmasas izstrādājumiem (mitrās salvetes, baloni, tabakas izstrādājumi ar filtriem un filtri lietošanai kopā ar tabakas izstrādājumiem) un plastmasu saturošu zvejas rīkiem	M2, 3.1., 3.2., 7.1., 7.2.	Izstrādāti normatīvo aktu projekti	Papildināta ražotāju atbildības principa piemērošana	VARAM	Nozaru asociācijas, komersanti, RAS	Esošā budžeta ietvaros, LIFE	2024
	1.7.3. Izvērtēt nepieciešamos instrumentus tekstilmateriālu un tekstilizstrād	M2, 1.1., 2.1.	Veikts pētījums	Izstrādāti risinājumi tekstilizstrādājumu apsaimniekošanas sistēmas	VARAM	VVD, nozares asociācijas	Esošā budžeta ietvaros	2022 2025

	ājumu apsaimniekošanā ar mērķi samazināt atkritumu poligonos nodoto tekstilmateriālu			pilnveidošanai				
	1.7.4. Izvērtēt nepieciešamos instrumentus mēbeļu apsaimniekošanā ar mērķi samazināt atkritumu poligonos nodoto mēbeļu atkritumu apjomu	M2, 2.1.	Veikts pētījums	Izstrādāti risinājumi mēbeļu apsaimniekošanas sistēmas pilnveidošanai	VARAM	VVD, nozares asociācijas	Esošā budžeta ietvaros	2027
	1.7.5. Izvērtēt nolietoto riepu apsaimniekošanas sistēmu ar mērķi noskaidrot Latvijai	M2, 2.1	Veikts pētījums	Pilnveidota ražotāju atbildības principa piemērošana riepām	VARAM		Esošā budžeta ietvaros	2021

	izdevīgāko un piemērotāko riepu apsaimniekošanas modeli RAS ietvaros							
1.8.	**Aizliegumu un ierobežojumu** noteikšana atsevišķu materiālu apritē							
	1.8.1. Izstrādāt normatīvos aktus attiecībā uz plastmasu saturošo izstrādājumu patēriņa samazināšanu un to atkritumu apsaimniekošanu	M3, 7.1., 7.2.	Izstrādāti normatīvo aktu projekti	Samazināts plastmasas atkritumu apjoms	VARAM	VVD, nozares asociācijas	Esošā budžeta ietvaros	2021
	1.8.2. Izvērtēt NTL apsaimniekošanas sistēmas efektivitāti un sagatavot normatīvo aktu grozījumus	M2, 4.1., 4.2., 4,3,	Izstrādāti normatīvo aktu projekti	Izstrādāti risinājumi NTL apsaimniekošanas pilnveidošanai	VARAM	VVD, CSDD	Esošā budžeta ietvaros	Visā plāna darbības laikā

	sistēmas pilnveidošanai, lai nodrošinātu apsaimniekošanas sistēmas efektivitāti un izsekojamību un samazinātu un novērstu darbības "pelēkās zonas" segmentā							
	1.8.3. Atkritumu pārvadājumu uzskaites sistēmā integrēt atkritumu, uz kuru ievešanu attiecas paziņošanas procedūra, uzskaiti	M2, M4, 1.2., 1.3., 3.1., 3.2., 5.3.	Valsts informācijas sistēma APUS	Pilnveidota datu uzskaite APUS	VVD		Esošā budžeta ietvaros	Visā plāna darbības laikā
	1.8.4. Aizliegums tirgū laist atsevišķus	M1, 7.1., 7.2.	Izstrādāti normatīvo	Tirgū netiek laists attiecīgais	VARAM		Esošā budžeta ietvaros	2021

	vienreizlietojamos plastmasas izstrādājumus, kas attiecas uz iepakojumu, tostarp no putu polistirola izgatavotu pārtikas taru un no oksonoārdāmas plastmasas izgatavotus izstrādājumus (saskaņā ar Direktīvas 2019/904 5. panta un pielikuma B daļas prasībām)		aktu projekti	iepakojums, samazinās plastmasas īpatsvars atkritumu plūsmā				
	1.8.5. Veikt izvērtējumu un izstrādāt kritērijus, saskaņā ar kuriem novērtē un piemēro atkritumu	M1	Veikts izvērtējums	Samazināts valstī ievestais nepārstrādājamo atkritumu apjoms	VARAM	VVD, EM	Esošā budžeta ietvaros	2025

	ievešanas ierobežošanas noteikšanu							
	1.8.6. Veikt izvērtējumu par aizliegumu būvgružus un citus atkritumus ievešanu tilpju aizbēršanai un inženiertehniskajām vajadzībām ainavu veidošanai vai būvniecībai	M1, 1.6.	Veikts izvērtējums	Veicināta materiālu otrreizēja izmantošana/ pārstrāde	VARAM	VVD, EM	Esošā budžeta ietvaros	2025
RV2. RĪCĪBU VIRZIENI UN PASĀKUMI ATBILSTOŠI ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANAS HIERARHIJAI								
2.1.	**Atkritumu rašanās novēršana (detāla informācija par atkritumu rašanās novēršanas pasākumiem ir sniegta plāna 9. un 10. nodaļā)**							
	2.1.1. Īstenot "Pārtikas atkritumu rašanās novēršanas programmas" pasākumus	M1, M2, M4, 1.2., 1.3., 1.5., 2.1.	Īstenoti "Pārtikas atkritumu rašanās novēršanas programm	Samazināts radītais pārtikas daudzums	VARAM	ZM, EM, PVD, NVO, nozaru asociācijas	Esošā budžeta ietvaros, LIFE, komersantu līdzekļi	Atbilstoši programmai

	(skat. 9. nodaļu)		as" pasākumi					
	2.1.2. Veicināt ekoinovāciju attīstību, ieviešanu un pielietojumu preču iepakojumā un preču dizainā	M1, M2 1.2., 1.3., 1.4., 2.1., 3.1., 3.2., 4.1., 4.2., 5.1., 5.2., 5.3., 6.1., 7.1., 7.2.	Veikti informatīvie pasākumi	Plašāka ekodizaina pielietošanas prakse	VARAM	EM, LIAA	Esošā budžeta ietvaros	Visā plāna darbības laikā
	2.1.3. Veicināt sinerģiju starp ražošanas, ekoinovācijas, atkritumu rašanās novēršanas, bioenerģijas un klimata jomu pasākumiem	M1, M2, 1.2., 1.3., 1.4., 2.1., 3.1., 3.2., 4.1., 4.2., 5.1., 5.2., 5.3., 6.1.,	Veikti informatīvie pasākumi	Nodrošināta integrēta problēmu risināšana, radot vairāk atkārtoti lietojamus, labojamus un remontējamus izstrādāju	VARAM	EM, LIAA	Esošā budžeta ietvaros	Visā plāna darbības laikā

		7.1., 7.2.		mus, kā rezultātā samazinās radīto atkritumu apjoms				
	2.1.4. Veicināt tādu produktu atkārtota izmantošana, kuri ir kritiski svarīgu izejvielu galvenie avoti, lai nepieļautu, ka šīs izejvielas kļūst par atkritumiem (t.sk. baterijas, akumulatori, EEIA)	M2, 1.4., 4.1., 4.2., 4.3., 5.1., 5.2., 6.1.	Izstrādāti normatīvo aktu projekti	Pieaugusi materiālu atkārtota izmantošana	VARAM	LETERA	Esošā budžeta ietvaros	2022
	2.1.5. Sniegt informāciju un izglītot patērētājus par ilgtspējīgu preču izvēli,	M1	Veikti informatīvie pasākumi	Attīstījies preču otrreizējās izmantošanas sektors	VARAM,	EM, PTAC nozaru asociācijas,	Esošā budžeta ietvaros	Visā plāna darbības laikā

	lietošanu, un sniegt informāciju par pareizu preču atkārtotu izmantošanu vai remontēšanu un par preču atkritumu apsaimniekošanu					pašvaldības		
2.2.	**Atkritumu dalītā vākšana**							
	2.2.1. Paagustināt sabiedrības informētību sagatavojot **informatīvus materiālus** un **digitālus risinājumus** par atkritumu dalīto vākšanu (t.sk. par BNA, sadzīvē radušiem bīstamajiem atkritumiem,	M1, M2, 1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 1.5., 1.6., 2.1., 3.1., 5.1., 5.2., 6.1., 7.1., 7.2.	Izstrādāti informatīvie materiāli un digitālie risinājumi	Pilnveidota sabiedrības informētība un iesaiste atkritumu apsaimniekošanā	VARAM, atkritumu apsaimniekošanas komersanti, RAS	Pašvaldības		Visā plāna darbības laikā

	tekstilmateriāliem, būvniecības materiāliem)							
	2.2.2. Pilnveidot pašvaldību rīcībā esošo atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūru: a) izveidot jaunas un papildināt esošās publiski pieejamās dalīto atkritumu vākšanas vietas (vai individuālu pakalpojumu mājsaimniecībām) un laukumus, t.sk. attīstīt depozīta sistēmu; b) izveidot viedo	M1, M2, 1.1., 1.4., 1.5., 1.6., 3.1., 5.1., 5.2., 6.1., 7.1., 7.2.	Izveidotas jaunas publiski pieejamas atkritumu savākšanas vietas; viedo atkritumu konteineru punkti. Iegādāti konteineri	Palielināji es dalīti savākto atkritumu īpatsvars	Pašvaldī bas	VARAM, atkritumu apsaimniekošanas komersanti	ES KF,	Visā plāna darbības laikā

	atkritumu konteineru punktus; c) atbalstīt dalīto atkritumu vākšanas konteineru iegādi uzņēmumiem un privātpersonām							
	2.2.3. Atbalstīt pasākumus, kas uzlabo sabiedrības informētību un mudina iedzīvotājus nodot sadzīves atkritumus atkritumu dalītās savākšanas vietās, tai skaitā izmantojot interneta vietni "Šķiro viegli.lv"	M1, M2, 1.1., 1.4., 1.5., 1.6., 3.1., 5.1., 5.2., 6.1., 7.1., 7.2.	Portāla "Šķiro viegli" darbības nodrošināšana	Palielināji es dalīti savākto atkritumu īpatsvars	VVD	VARAM	VVD budžeta līdzekļu ietvaros	Visā plāna darbības laikā

	2.2.4. Izlietotā plastmasas iepakojuma dalītas atkritumu vākšanas attīstība	M2, 1.2., 1.3., 3.1., 3.2., 7.1., 7.2.	Izveidota dalītas vākšanas sistēma	Palielināts dalīti savākta izlietotā iepakojuma daudzums (77% no tirgū laistā plastmasas dzērienu iepakojuma (PET) ar ietilpību līdz 3 l)	VARAM	Pašvaldības, iepakojuma apsaimniekotajai		2025
Atkritumu <u>dalītās vākšanas pasākumi</u> atbilstoši <u>atkritumu plūsmām:</u>								
	2.2.5. Informēt iedzīvotājus un veidot izpratni par EEIA atkritumu bīstamību un iespējām tos nodot bez maksas	M1, M2, M3, 5.1., 5.2., 5.3.	Realizēti 4 informatīvi pasākumi 1 kalendāraj ā gadā	Palielinājies dalīti savākto atkritumu daudzums	RAS	VVD	RAS līdzekļi	Visā plāna darbības laikā
	2.2.6. Veicināt BNA dalītās savākšanas sistēmas	M2, M4, 1.5., 2.1.	Iegādāti specializēti konteineri	Palielinājies dalīti savākto atkritumu daudzums	Atkritumu apsaimniekošanas	VARAM, pašvaldības	ES KF, atkritumu apsaimniekošanas	2023

	attīstību visās pašvaldībās, izmantojot un paplašinot jau izveidoto atkritumu dalītās vākšanas infrastruktūru (t.sk. specializēto konteineru iegāde)				komersanti		komersantu līdzekļi	
	2.2.7. Atbalsts SA dalītās savākšanas infrastruktūras pārklājuma paplašināšanai	M2, M4, 1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 1.5., 1.6., 3.1., 5.1., 5.2., 6.1., 7.1., 7.2.	Iegādāti konteineri atkritumu dalītai savākšanai. Paplašināta šķiroto atkritumu savākšanas laukumu infrastruktūra	Palielinājies dalīti savākto atkritumu daudzums	Atkritumu apsaimniekošanas komersanti	VARAM, pašvaldības	ES KF, atkritumu apsaimniekošanas komersantu līdzekļi	2023
	2.2.8. Nodrošināt sadzīvē radušo bīstamo atkritumu	M2, M3, M4, 1.4., 5.1.,	Iegādāti konteineri sadzīvē radušos bīstamo	Palielinājies dalīti savākto atkritumu daudzums	Atkritumu apsaimniekošanas	VARAM, pašvaldības	ES KF, atkritumu apsaimniekošanas komersa	2025

	savākšanas iespējas visos izveidotajos atkritumu dalītās savākšanas laukumos (aptverot sadzīves ķīmiju, piesārņotu iepakojumu, medikamentus u.c.)	5.2., 6.1.	atkritumu savākšanai		komersanti		ntu līdzekļi	
	2.2.9. Izveidot dalītās savākšanas sistēmu tekstilmateriālu atkritumiem, sniedzot atbalstu nepieciešamās infrastruktūras izveidei	M2, M4, 1.1., 2.1.	Iegādāti konteineri tekstilmateriālu atkritumu savākšanai	Palielinājies dalīti savākto atkritumu daudzums un materiālu otrreizēja izmantošana	Atkritumu apsaimniekošanas komersanti	VARAM, pašvaldības, RAS	ES KF, atkritumu apsaimniekošanas komersantu, RAS līdzekļi	2023
	2.2.10. Izveidota dalītās savākšanas sistēma	M2, M4, 2.1.	Izveidotas dalītās savākšanas vietas mēbeļu	Palielinājies dalīti savākto atkritumu daudzums	Atkritumu apsaimniekošanas	VARAM, pašvaldī	ES KF, atkritumu apsaimniekošanas	Visā plāna darbības laikā

	mēbeļu atkritumiem		atkritumiem	un materiālu otrreizēja izmantošana	komersanti	bas, RAS	komersantu, RAS līdzekļi	
	2.2.11. Veicināt tādu atkritumu savākšanu un sagatavošanu pārstrādei, kas satur ievērojamu daudzumu kritisko izejvielu (galvenokārt, EEIA, baterijas un akumulatori, NTL un to sastāvdaļas)	M2, M4, 4.1., 4.2., 4.3., 5.1., 5.2., 5.3., 6.1.	Iegādāti konteineri EEIA un bateriju savākšanai	Palielinājies dalīti savākto atkritumu daudzums un materiālu otrreizēja izmantošana	RAS	VARAM, VVD, pašvaldības	RAS līdzekļi	Visā plāna darbības laikā
	2.2.12. Veicināt pārtikas atkritumu dalītu savākšanu no uzņēmumiem un iestādēm	M2, M4, 1.5., 2.1.	Konteineru iegāde	Samazinātas radītais PA daudzums	Komersanti	VARAM, ZM, pašvaldības	ES KF, komersantu līdzekļi	Visā plāna darbības laikā
	2.2.13. Depozīta	M2, 3.1.,	1) Ieviesta depozīta	Palielinājies dalīti	VARAM	Depozīta sistēmas	1) Depozīta	1) 2022

	sistēmas ieviešana un pilnveidošana: 1) ieviest depozīta sistēmu dzērienu iepakojumam Latvijā; 2) izvērtēt iespējas paplašināt depozīta sistēmas piemērošanu papildus normatīvajos aktos noteiktajiem dzērieniem un iepakojuma materiāliem (piemēram, dzērienu kartons u.c.).; 3) sadarbībā ar Baltijas valstīm (ar Igaunijas vides	3.2., 7.1., 7.2.	sistēma dzērienu iepakojumam; 2) Izvērtēta depozīta sistēmas paplašināšana; 3) Izvērtēta vienota depozīta sistēma.	savākto atkritumu daudzums un materiālu otrreizēja izmantošana		operators, nozaru asociācijas	sistēmas operators 2) LIFE 3) Interreg EE-LV	2) 2025 3) 2027

	ministriju) izvērtēt stratēģiski vienotas depozīta sistēmas izveides pamatotību un iespējas							
	2.2.14. Izstrādāt priekšlikumu par atbalsta mehānismu iedzīvotājiem specifisku bīstamo atkritumu (azbestu saturošo) apsaimniekošanai	M3, 1.4.	Priekšlikums par atbalsta mehānismu iedzīvotājiem izstrādāts	Samazināta bīstamo atkritumu nonākšana vidē, radot kaitējumu	VARAM	EM, LPS, VVD, LLPA	Esošā budžeta ietvaros, LVAF	2023
2.3.	**Atkritumu sagatavošana atkārtotai izmantošanai un pārstrādei**							
	2.3.1. Izvērtēt sistēmu, lai veicināt labošanu un sagatavošanu atkārtotai izmantošanai	M2, M4, 2.1.	Izstrādāti normatīvo aktu projekti	Samazināts atkritumu poligonos nonākošais atkritumu apjoms	VARAM		Esošā budžeta ietvaros	2021

	ar mērķi palielināt preču otrreizēju izmantošanu un mazināt to nonākšanu poligonos							
	2.3.2. Esošo sadzīves atkritumu šķirošanas līniju tehnoloģisko procesu pilnveidošana	M2, M4 1.2., 1.3., 3.1., 3.2., 5.3.	Īstenoti investīciju projekti	Palielinājies pārstrādāto atkritumu apjoms	Atkritumu apsaimniekošanas komersanti	VARAM	komersantu līdzekļi	Visā plāna darbības laikā
	2.3.3. Būvniecības atkritumu, EEI, NTL sagatavošanas pārstrādei / reģenerācijai procesu un pārstrādes tehnoloģisko procesu pilnveidošana	M2, M4, 1.6., 2.1., 4.1., 4.2., 4.3., 5.3.	Īstenoti investīciju projekti	Palielinājies pārstrādāto atkritumu apjoms	Komersanti	VARAM, EM	ES KF, komersantu līdzekļi	Visā plāna darbības laikā
2.4.	**Atkritumu pārstrādes veicināšana**							

	2.4.1. Modernizēt atkritumu pārstrādei izmantotās esošās un plānotās iekārtas palielinot materiālu pārstrādi enerģijā vai otrreizējās izejvielas	1.2., 1.3., 3.1., 3.2., 4.1., 4.2., 4.3., 5.3.	Īstenoti investīciju projekti	Modernizētas atkritumu pārstrādes iekārtas	Komersanti	VARAM, EM	ES KF	2028
	2.4.2. Mājkompostēšanas un sadzīves BNA atkritumu mikrokompostēšanas, tajā skaitā, mazizmēra kolektīvās kompostēšanas, iespēju izvērtēšana mērķu sasniegšanai	M2, M4, 1.2., 1.3., 1.5., 2.1.,	Veikts pētījums	Identificēti risinājumi mikrokompostēšanas attīstībai	Pašvaldības, NVO	VARAM, atkritumu apsaimniekošanas komersanti	LIFE	2023

	2.4.3. Atbalsts BNA kompostēšanas infrastruktūras izveidei un attīstībai	M2, M4, 1.2., 1.3., 1.5., 2.1.	Īstenoti investīciju projekti	Palielinājies pārstrādāta is BNA daudzums	Kompostēšanas iekārtu operatori	VARAM	ES KF, kompostēšanas iekārtu operatori	Visā plāna darbības laikā
	2.4.4. Atbalsts bioloģisko atkritumu un pārtikas atkritumu pārstrādei - ar augstvērtīgu energoresursu ražošanu (piemēram, dabasgāzes kvalitātes biometāns, bioetanols, transporta degviela), kas savākti no vairumtirdzniecības bāzēm, loģistikas centriem,	M2, M4, 1.5., 2.1.	Īstenoti investīciju projekti	Palielinājies pārstrādāta is BNA daudzums	ZM, Biogāzes, bioetanola, transporta degvielas ražotņu operatori	EM, SM, VARAM	Biogāzes ražotņu operatoru finansējums, valsts budžeta finansējums (piemēram, ieņēmumi no emisijas kvotu izsolīšanas), komersantu līdzekļi, ES finansējums.	Visā plāna darbības laikā

	tirgiem, pārtikas ražošanas uzņēmumiem, arī lielveikaliem un sabiedriskās ēdināšanas							
	2.4.5. Poligonu gāzes apsaimniekošana - poligonu gāzes apsaimniekošanas sistēmu pilnveidošana un attīstība, lai nodrošinātu biogāzes izmantošanu koģenerācijā vai tās drošu sadedzināšanu, ja tās apjoms nav piemērots lietderīgai izmantošanai.	M4	Īstenoti investīciju projekti	Pilnveidotas poligona gāzu apsaimniekošanas sistēmas.	VARAM, Poligonu operatori	VARAM, EM, VVD	Poligonu operatori	2028

	2.4.6. Realizēt projektus: 1) tehnoloģiju ieviešanai no būvniecības un ēku nojaukšanas radušos atkritumu sagatavošanai pārstrādei un atkalizmantošanai; 2) plastmasas un plastmasas atkritumu pārstrādei ar mērķi atkritumus pārstrādāt otrreizējās izejvielās; 3) materiālu (stikls, plastmasas, papīrs, tekstils u.c.) pārstrādei, it īpaši tādu	M1, M2, M3, M4, 1.1, 1.2., 1.3., 1.6., 2.1., 3.1., 3.2., 7.1., 7.2.	Īstenoti investīciju projekti	Pieaudzis pārstrādāto atkritumu/ materiālu daudzums	Komersanti	VARAM, EM, pašvaldības	ES KF līdzekļi, Komersantu līdzekļi	Visā plāna darbības laikā

	materiālu pārstrādes iekārtu izveidei, kuru tirgus un eksporta iespējas ir ierobežotas							
2.5.	**Atkritumu reģenerācija**							
	2.5.1. Pasākumi kokapstrādes, papīra, kartona, celulozes, plākšņu vai mēbeļu ražošanas atkritumu reģenerācijai	M1, M2, M3, M4, 2.1.	Īstenoti investīciju projekti	Pieaudzis pārstrādāto atkritumu/ materiālu daudzums	Iekārtu operatori	VARAM, EM	Iekārtu operatoru finansējums	Visā plāna darbības laikā
	2.5.2. Atkritumu reģenerācijas ar enerģijas atguvi pasākumi pārstrādei nederīgas atkritumu daļas reģenerācijai	M2, M4, 2.1.	Īstenoti investīciju projekti	Samazināts poligonos nonākošais atkritumu apjoms	Iekārtu operatori	VARAM, EM, pašvaldības	Iekārtu operatoru finansējums	Visā plāna darbības laikā

	(ievērojot tehniski - ekonomisko izvērtējumu un ietekmes uz vidi novērtējumu)							
2.6.	**Poligonu infrastruktūras attīstības pasākumi**							
	2.6.1. Atbalsts poligonu pārstrukturizācijas pasākumiem, pirms tam veicot izmaksu efektivitātes izvērtējumu, veicinot pāreju uz citām atkritumu apsaimniekošanas darbībām, kas nav apglabāšana un BNA pārstrāde un kas ir	M4, 2.1.	Īstenoti investīciju projekti	Pilnveidota AAR darbība	VARAM	Poligonu operatori, pašvaldības	Iekārtu operatoru finansējums	2024

	nepieciešamas AAR							
	2.6.2. Poligonu gāzes apsaimniekošanas sistēmu pilnveidošana un attīstība, lai nodrošinātu biogāzes izmantošanu koģenerācijā vai tās drošu sadedzināšanu, ja tās apjoms nav piemērots lietderīgai izmantošanai	M4	Īstenoti investīciju projekti	Pilnveidotas poligona gāzu apsaimniekošanas sistēmas	Poligonu operatori	VARAM, EM, VVD	Poligonu operatori	2028
	2.6.3. Esošo atkritumu apglabāšanas krātuvju konservācija, kur pēc 2024. gada netiks veikta atkritumu apglabāšana	M4, 2.1.	Īstenoti investīciju projekti	Slēgti un rekultivēti atkritumu apglabāšanas nodalījumi 3 SAP	Poligonu operatori	VARAM, VVD	Poligona operatoru finansējums	2024

RV3. SABIEDRĪBAS INFORMĒTĪBAS PAR ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANAS JAUTĀJUMIEM, VIDES IZGLĪTĪBAS UN LĪDZDALĪBAS VEICINĀŠANA								
	3.1. Paplašināt atkritumu radītāju informēšanas un izglītošanas pasākumus, lai atkritumu radītāji būtu ieinteresēti atkritumu rašanās novēršanā un dalītā vākšanā. Atbalsts pasākumiem, kas motivē atkritumu radītājus iesaistīties atkritumu rašanās novēršanā, atkritumu dalītā vākšanā (tai skaitā attiecībā uz	M1, M2 1.1., 1.2., 1.5., 3.1., 3.2., 5.1., 5.2., 6.1. 7.1., 7.2.	Veikti informatīvi un izglītojoši pasākumi	Samazinājies radītais sadzīves atkritumu daudzums	VARAM, pašvaldība, atkritumu apsaimniekošanas komersanti, RAS	RAAC, atkritumu apsaimniekošanas komersanti, RAS	LVAF, ES KF LIFE	Visa plāna darbības laikā

	vienreizlietojamiem plastmasas izstrādājumiem							
	3.2. Atbalsts vides izglītības aktivitātēm jūras piegružojuma novēršanai, samazināšanai un sabiedriskajam monitoringam (piemēram, iniciatīva "Mana jūra")	M1, M2, 1.2., 1.3., 2.1., 3.1., 3.2., 7.1., 7.2.	Veikti informatīvi un izglītojoši pasākumi, veikts sabiedriskais monitorings	Samazināts jūras piegružojums	VARAM	Vides izglītības fonds, pašvaldības	LVAF, ES KF LIFE	Visa plāna darbības laikā
	3.3. Izglītošanas un informēšanas kampaņas par atkritumu dalītās vākšanas sistēmas attīstību, jauniem sistēmas	M1, M2, 1.1., 1.2., 1.5., 1.6., 3.1., 5.1., 7.1.	Veikti informatīvi un izglītojoši pasākumi	Palielinājies dalīti savākto atkritumu daudzums un materiālu otrreizēja izmantošana	Pašvaldības	VARAM, Komersanti, pašvaldības, RAAC, RAS	Pašvaldības, komersanti, LVAF, LIFE	Visa plāna īstenošanas laikā

	elementiem (t.sk. BNA dalītā vākšana, tekstila atkritumu dalītā vākšana, preču atkārtotas izmantošanas centru attīstība u.c.)							
	3.4. Aprites ekonomikas veicināšanas un izglītības kompetences centru izveide un pilnveidošana atkritumu apsaimniekošanas reģionos	M1, M2, M3, M4	Izveidoti kompetences centri	Pilnveidota AAR darbība	RAAC	Komersanti	ES KF LIFE	2024
	3.5. Atbalsts vides izglītības projektiem un iniciatīvām atkritumu un aprites ekonomikas	M1, M2, M3, M4	Ieviesti vides izglītības projekti un iniciatīvas	Augusi sabiedrības vides apziņa	IZM	VARAM NVO izglītības iestādes, pašvaldības	ES KF, LVIF	Visa plāna īstenošanas laikā

	jomās izglītības iestādēs, it īpaši Ekoskolu tīkla ietvaros							
	3.6. Atbalsts bezatkritumu dzīvesveida un pakalpojumu projektu ieviešanai (piemēram, bezatkritumu veikali, bezatkritumu kopienas)	M1, M2, M3, M4	Ieviesti projekti	Samazinājies radītais sadzīves atkritumu daudzums	VARAM	ZM , NVO, nozaru asociācijas	Leader, ES KF LVAF	Visa plāna īstenošanas laikā
	3.7. Atkritumu apsaimniekošanas operatoru, namu pārvaldnieku un dzīvojamo ēku kooperatīvu kapacitātes celšana atkritumu apsaimniekoš	M1, M2, 1.1., 1.2., 1.4., 1.6., 3.1., 5.1., 6.1., 7.1.	Realizēti informatīvi semināri, informatīvi materiāli	Uzlabojusies atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu kvalitāte	LASUA	atkritumu apsaimniekošanas komersanti, pašvaldības	LIFE	2023

	anas jautājumos							
	3.8. Izstrādāt motivācijas instrumentu: a) atkritumu rašanās novēršanu rūpniecībā un produktu ražošanas sākuma (dizaina) posmos, tai skaitā attiecībā uz iepakojumu; b) ekoinovāciju attīstību, ieviešanu un pielietojumu preču iepakojumā un preču dizainā; c) tehnoloģijas un pasākumus, kas nodrošina	M1, M2, 1.2., 1.3., 1.4., 2.1., 3.1., 3.2., 4.1., 4.2., 5.1., 5.2., 5.3., 6.1., 7.1., 7.2.	Veikts publicitātes pasākums	Samazinājies radītais ražošanas atkritumu daudzums	VARAM	EM, LIAA, nozaru asociācijas	Esošā budžeta ietvaros	Katru gadu, sākot ar 2022

	sinerģijas starp ražošanas, ekoinovācijas, atkritumu rašanās novēršanas, bioenerģijas un klimata jomu pasākumiem							
RV4. ATBALSTA PASĀKUMI INOVĀCIJĀM, PĒTĪJUMIEM UN PILOTPROJEKTIEM AR LIETIŠĶO/RŪPNIECISKO IEVIRZI[128]								
	4.1. Pilotprojekts sintētiskās gāzes kā dabas gāzes ekvivalenta izstrāde nepārstrādājamo atkritumu (non-recycable) gazifikācijai un vitrificētu pelnu frakcijas formulācija jaunos būvniecības produktos.	M2, M4, 2.1.	Ieviests pilotprojekts	Pieaudzis pārstrādāto atkritumu daudzums	VARAM[129]	Komersanti, EM	LIFE	2027

	4.2. Pilotprojekts pārtikas produktu iepakojuma ekodizaina izstrādei atbilstoši aprites ekonomikas principiem	M1, M2, 3.1.,	Ieviests pilotprojekts	Samazināts radītā iepakojuma daudzums	VARAM,	VARAM, LPUF, Komersanti	LIFE	2027
	4.3. Paraugprojektu popularizēšana publiskajā sektorā, kuri realizē atkārtoti lietojamu, labotu un pārstrādātu produktu iepirkumu	M1, M2, M4, 2.1.	Ieviests pilotprojekts	Pieaudzis preču otrreizējās izmantošanas/ labošanas sektors	VARAM	Publiskās pārvaldes iestādes	LIFE	2025
	4.4. Inovatīvi risinājumi būvniecības atkritumu apjoma samazināšanai (industriālās simbiozes	M1, M2, M4, 1.6.	Ieviests pilotprojekts	Pieaudzis pārstrādāto atkritumu daudzums	VARAM	Komersanti, LASUA	LIFE	2024

	centrs, materiālu platformas izveide, dalīšanās modelis)							
	4.5. Pilotprojekts koksnes atkritumu (it īpaši no būvniecības, sadzīves atkritumiem) pārstrādes iespēju izpētei, pievienojot no citām atkritumu pozīcijām sintezētas vielas un radot jaunus produktus ar augstu pievienoto vērtību, kas derīgi ilgtermiņa lietošanai	M1, M2, M4, 1.2., 1.3., 1.6. 2.1., 3.1., 3.2., 7.1., 7.2.	Ieviests pilotprojekts	Pieaudzis pārstrādāto atkritumu daudzums	VARAM	ZM, EM, komersanti	LIFE	2027

6.2. tabula

Kopsavilkums par Plāna 6. nodaļas pasākumu atbilstību Plāna mērķiem

Mērķa Nr.	Politikas rezultāts un attiecīgais rezultatīvais rādītājs[130]	Plāna pasākumi[131], kas nodrošina Plāna mērķu sasniegšanu
1.1.	līdz 2023. gada 1. janvārim izveidota dalītas savākšanas sistēma tekstilmateriāliem	1.1.1.,1.1.4., 1.3.3.,1.5.2., 1.5.6., 1.7.3., 2.2.1., 2.2.2., 2.2.3., 2.2.4., 2.2.7., 2.2.9., 2.4.6., 3.1., 3.3., 3.7.,
1.2.	līdz 2025. gadam atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjomu palielināts vismaz līdz 55% pēc masas	1.1.4., 1.2.2., 1.2.4., 1.3.2., 1.3.3.,1.3.5., 1.3.7.,1.3.11., 1.5.1., 1.5.2., 1.5.3., 1.5.6., 1.7.1., 1.8.3., 2.1.1., 2.2.1., 2.2.4., 2.2.7., 2.3.2., 2.4.1., 2.4.2., 2.4.3., 2.4.6., 3.1., 3.2., 3.3., 3.7., 3.8., 4.5.
1.3.	nodrošināta virzība uz mērķi, ka līdz 2030. gadam atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjoms tiek palielināts vismaz līdz 60% pēc masas	1.2.2., 1.2.4., 1.3.2.,1.3.5., 1.3.7., 1.3.11., 1.5.1., 1.5.2., 1.5.3., 1.5.6., 1.7.1., 1.8.3., 2.1.1., 2.1.2., 2.1.3., 2.2.1., 2.2.4., 2.2.7., 2.3.2., 2.4.1, 2.4.2., 2.4.3., 2.4.6.,3.2., 3.3., 3.8., 4.5.
1.4.	līdz 2025 .gada 1. janvārim izveidota dalītas savākšanas sistēma sadzīves bīstamajiem atkritumiem	2.1.2., 2.1.3., 2.1.4., 2.2.1., 2.2.2., 2.2.3., 2.2.7., 2.2.8., 2.2.14., 3.7., 3.8.,
1.5.	līdz 2023. gada 31. decembrim nodrošināts, ka bioloģiskie atkritumi ir vai nu pārstrādāti rašanās vietā, vai dalīti savākti un nodoti pārstrādei	1.1.4., 1.3.3., 1.5.2., 1.5.3., 1.5.6., 2.1.1., 2.1.2., 2.1.3., 2.2.1., 2.2.2., 2.2.3., 2.2.3., 2.2.6., 2.2.7., 2.2.12., 2.4.2., 2.4.3., 2.4.4., 3.1.,
1.6.	vismaz 70% pēc svara nebīstamo būvgružu un ēku nojaukšanas atkritumi, sagatavoti atkārtotai izmantošanai,	1.1.1.,1.1.3., 1.1.4., 1.3.3., 1.3.7.,1.3.10., 1.3.11.,1.8.5., 2.2.2., 2.2.3.,2.3.3., 2.4.6., 3.7., 4.4., 4.5.

	pārstrādei un citai materiāla reģenerācijai, tostarp aizbēršanai	
2.1.	nodrošināta virzība uz mērķi līdz 2035. gadam nodrošināt, ka poligonos apglabāto sadzīves atkritumu īpatsvars ir samazinājies līdz 10% no kopējā radīto sadzīves atkritumu daudzuma (pēc svara);	1.1.3., 1.2.2., 1.2.4., 1.3.2., 1.3.7., 1.3.11., 1.5.1., 1.5.5. ,1.5.6., 1.7.1., 1.7.3., 1.7.4., 1.7.5., 2.1.1., 2.1.2., 2.1.3., 2.2.1., 2.2.6., 2.2.9., 2.2.10., 2.2.12., 2.3.1., 2.3.2., 2.3.3., 2.4.2., 2.4.3., 2.4.4., 2.4.6., 2.5.1., 2.5.2., 2.6.1., 2.6.3., 3.2., 3.3., 3.8., 4.1., 4.3., 4.5.
3.1.	līdz 2025. gada 31. decembrim tiek pārstrādāti 60% no izlietotā iepakojuma gadā un tiek sasniegti normatīvajos aktos noteiktie minimālie pārstrādes mērķi konkrētām atkritumu plūsmām	1.2.2., 1.3.2., 1.3.3.,1.3.6., 1.3.7., 1.3.11., 1.5.1., 1.5.2., 1.5.4., 1.5.6., 1.7.1.,1.7.2., 1.8.3., 2.1.2., 2.1.3., 2.2.1., 2.2.2., 2.2.3., 2.2.4., 2.2.7., 2.2.13., 2.3.2., 2.4.1, 2.4.6., 3.1., 3.2., 3.7., 3.8., 4.2., 4.5.
3.2.	nodrošināta virzība uz mērķi, ka līdz 2030. gada 31. decembrim tiek pārstrādāti 70% no izlietotā iepakojuma gadā un tiek sasniegti normatīvajos aktos noteiktie minimālie pārstrādes mērķi	1.3.2., 1.3.6., 1.3.7., 1.3.11., 1.5.1., 1.5.2., 1.5.4., 1.5.6., 1.7.1., 1.7.2., 1.8.3., 2.1.2., 2.1.3., 2.2.1., 2.2.2., 2.2.3., 2.2.4., 2.2.7., 2.2.13., 2.4.1, 2.4.6., 3.1., 3.2., 3.8., 4.5.
4.1.	NTL savākšanas apmērs ir ne mazāk kā 50% no attiecīgajā gadā realizēto transportlīdzekļu skaita	1.3.2., 1.3.7., 1.3.11.,1.8.2., 2.2.11., 2.3.3., 2.4.1, 3.8.,
4.2.	visu savākto NTL sastāvdaļu un materiālu atkārtota izmantošana un pārstrāde notiek vismaz 85% apmērā no NTL vidējās pašmasas	1.3.2., 1.3.7., 1.3.11.,1.8.2., 2.1.2., 2.2.11., 2.3.3., 2.4.1, 3.8.,

4.3.	savākto NTL sastāvdaļu un materiālu atkārtota izmantošana un reģenerācija notiek vismaz 95% apmērā no nolietotu transportlīdzekļu vidējās pašmasas	1.3.11.,1.8.2., 2.1.2., 2.2.11., 2.3.3., 2.4.1
5.1.	līdz 2021. gada 13. augustam ir palielināts EEIA savākšanas apjoms līdz 40-45% gadā, no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados	1.1.4., 1.3.2., 1.3.3., 1.3.7.,1.3.8., 1.3.11., 2.1.2., 2.1.4., 2.2.1., 2.2.2., 2.2.3., 2.2.5., 2.2.7., 2.2.8., 2.2.11., 3.1., 3.3., 3.7., 3.8.,
5.2.	no 2021.gada 14.augusta ir palielināts EEIA atkritumu savākšanas apjoms līdz 65% no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados	1.3.2., 1.3.3., 1.3.7., 1.3.8., 1.3.11., 2.1.2., 2.1.4., 2.2.1., 2.2.2., 2.2.3., 2.2.5., 2.2.7., 2.2.8., 2.2.11., 3.1., 3.8.,
5.3.	EEIA reģenerācija un pārstrāde notiek atbilstoši normatīvo aktu prasībām	1.3.8., 1.3.11., 1.8.3., 2.1.2., 2.1.3., 2.1.4., 2.2.5., 2.2.11., 2.3.2., 2.3.3., 3.8.,
6.1.	tiek savākti 45% no iepriekšējos trīs gados tirgū laistā pārnēsājamo bateriju un akumulatoru vidējā svara	1.3.2., 1.3.3.,1.3.4., 1.3.7., 1.3.11., 2.1.2., 2.1.3., 2.1.4., 2.2.1., 2.2.2., 2.2.3., 2.2.7., 2.2.8., 2.2.11., 3.7., 3.8.,
7.1.	līdz 2025.gadam nodrošināta dalīta izlietotā vienreiz lietojamā plastmasas dzērienu iepakojuma savākšana 77% no attiecīgajā gadā tirgū laisto dzērienu attiecīgā iepakojuma apjoma pēc masas	1.1.4., 1.2.2., 1.2.4.,1.2.6., 1.3.2., 1.3.3., 1.3.6., 1.3.7., 1.3.11., 1.5.4., 1.7.1., 1.7.2., 1.8.1., 2.1.2., 2.1.3., 2.2.1., 2.2.2., 2.2.3., 2.2.4., 2.2.7., 2.2.13., 2.4.6., 3.1., 3.2., 3.3., 3.7., 3.8., 4.5.
7.2.	līdz 2029. gadam nodrošināta dalīta izlietotā vienreiz lietojamā plastmasas dzērienu iepakojuma savākšana 90% no	1.2.6., 1.3.2., 1.3.7., 1.3.11., 1.5.4., 1.7.1., 1.7.2., 1.8.1., 2.1.2., 2.1.3., 2.2.1., 2.2.2., 2.2.3., 2.2.4.,

	attiecīgajā gadā tirgū laisto dzērienu attiecīgā iepakojuma apjoma pēc masas	2.2.7., 2.2.13., 2.4.6., 3.1., 3.2., 3.8., 4.5.

7. PLĀNĀ PAREDZĒTO PASĀKUMU ĪSTENOŠANAI NEPIECIEŠAMAIS UN PIEEJAMAIS FINANSĒJUMS UN TĀ AVOTI

Vēl nav apstiprināta ES parlamenta un Padomes regula, ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu Plus, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un finanšu noteikumus attiecībā uz tiem un uz Patvēruma un migrācijas fondu, Iekšējās drošības fondu un Robežu pārvaldības un vīzu instrumentu, kā arī saistīto regulu, kas nosaka ES fondu finansējuma izmantošanas nosacījumus un principus. Tikai pēc minēto regulu apstiprināšanas Darbības programma "Izaugsme un nodarbinātība" varēs tikt saskaņota ar EK un apstiprināta.

2014.-2020. gada reģionālā atbalsta kartes darbības termiņš ir pagarināts līdz 2021. gada 31. decembrim, savukārt Valstu reģionālā atbalsta pamatnostādnes 2021.-2027. gadam raitas procedūras izpildes gadījumā indikatīvi varētu tikt apstiprinātas tikai 2022. gadā. Pēc šo dokumentu apstiprināšanas varēs tikt uzsākta MK noteikumu izstrāde investīciju saņemšanai.

Pēc MK noteikumu izstrādes un apstiprināšanas plānota atlases procedūra - atlases nolikuma izstrāde un saskaņošana, atlases izsludināšana, pieteikšanās periods, iesniegto projektu vērtēšana, kam seko līguma slēgšana ar finansējuma saņēmēju. Ievērojot minēto, 2023. gada otrajā pusgadā varētu tikt plānoti pirmie maksājumu pieprasījumi (t.sk., avanss).

Investīciju projektu ieviešanai plānojamais finansējums sastāv no KF finansējuma un finansējuma saņēmēja līdzfinansējuma. Līdzfinansējuma apmērs atkarīgs no valsts atbalsta likmes intensitātes (minimālā līdzfinansējuma likme - 15% sabiedriskā pakalpojuma sniedzējiem; maksimālā - komersantiem un pašvaldībām indikatīvi līdz 50-65%) atkarībā no finansējuma saņēmēja veidiem. Konkrētas valsts atbalsta likmes noteiks valsts atbalsta regulējums (t.sk., Valstu reģionālā atbalsta pamatnostādnes 2021.-2027. gadam).

Ietekme uz pašvaldību un valsts budžetu atkarīga no pašvaldību intereses iesniegt projektus atkritumsaimniecības jomā un līdz ar to ieguldīt līdzfinansējumu projektu īstenošanā. ES fondu 2014-2020.gada plānošanas periodā pašvaldību iesniegto

atkritumsaimniecības projektu finansējums no pašvaldību līdzekļiem nepārsniedza 0,8 milj. eiro (to veido 65% līdzfinansējuma likme).

Valsts budžeta ieņēmumi ir maksimāli iespējamā finansējuma KF daļa (maksimāli 85%) apmērā no projektam pieejamā kopējā attiecināmā finansējuma (attiecināmām izmaksām). Budžeta izdevumi ir projektu ieviešanai nepieciešamie kopējie finanšu līdzekļi, t.sk. KF finansējums, kā arī līdzfinansējums, kas atbilstoši nosacījumiem, jānodrošina no valsts budžeta un pašvaldību budžeta. Precīzu finansējuma apjomu budžeta izdevumu sadaļā, kas tiks izmantots no publiskajiem resursiem, nav iespējams norādīt detalizācijā pa pasākumiem un gadiem pirms nav apstiprināta Darbības programma "Izaugsme un nodarbinātība".

Attiecīgi Plānā informācija par nepieciešamo valsts un pašvaldību budžeta finansējumu ir sniegta atšķirīgā formā no tā, ko paredz Ministru kabineta 2014. gada 2. decembra noteikumu Nr.7 37 "Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi" 2. pielikumā un 25.6. apakšpunktā noteiktais.

Kopā ES fondu 2021.-2027. gada plānošanas perioda Darbības programmā indikatīvi paredzētais finansējums atkritumu apsaimniekošanas jomā ir raksturots 7.1. tabulā.

7.1. tabula

ES fondu 2021.-2027. gada plānošanas perioda Darbības programmā indikatīvi paredzētais finansējums atkritumu apsaimniekošanas jomā

Specifiskais atbalsta mērķis (SAM)	2.2.2.SAM "Pārejas uz aprites ekonomiku veicināšana" (iekļaujot aktivitātes gan atkritumu apsaimniekošanai gan aprites ekonomikai[132]
ES fondu finansējums, EUR	103 530 000[133]
Līdz 2025. gadam pieejamais ES fondu finansējums bez elastības finansējuma (50% no 2026. un 2027. g.), EUR	87 482 850

Darbības programmas ieviešanai plānojamie provizoriskie rādītāji atkritumu apsaimniekošanas nozarē, kas var tikt precizēti līdz ar Darbības programmas apstiprināšanu, ir norādīti plāna 7.2. tabulā.

7.2. tabula

Darbības programmas ieviešanai plānojamie provizoriskie rādītāji atkritumu apsaimniekošanas nozarē

Rādītāji	**Bāzes vērtība (2018. g.),t**	**Sasniedzamā vērtība t /gadā uz 31.12.2029.**	**Tiks sniegts ieguldījumu sekojošu mērķu sasniegšanas veicināšanā**
Iznākuma rādītāji "Papildu jauda atkritumu pārstrādei"		95 000	1) Pārstrādātie sadzīves atkritumi 2025. g. sasniedz 55% no radītā apjoma, 2030 .g. - 60%; 2) Samazināts poligonos apglabātais sadzīves atkritumu daudzums (% no radītā sadzīves atkritumu daudzuma). Plāna mērķi - 1.2, 1.3., 1.5., 2.1., 3.1., 3.2.
Rezultāta rādītāji "Pārstrādāto atkritumu apjoms"	355 050	594 0	1) Pārstrādātie sadzīves atkritumi 2025.g. sasniedz 55 % no radītā apjoma, 2030.g.- 60%; 2) Samazināts poligonos apglabātais sadzīves atkritumu daudzums (% no radītā sadzīves atkritumu daudzuma). Plāna mērķi - 1.2, 1.3., 1.5., 2.1., 3.1., 3.2.
Rezultāta rādītāji	188 807	198 807	1) Nodrošināta dalīti atkritumu apjoma palielināšanās.

"Dalīti savākti atkritumi"			Plāna mērķi - 1.1., 1.5., 1.4.

Pašvaldību budžetu plāna īstenošanai šobrīd nav iespējams aprēķināt, jo saskaņā ar šo plānu un normatīvajiem aktiem par atkritumu apsaimniekošanu līdz 2022. gada 31. decembrim AAR pašvaldībām jāizstrādā un jāapstiprina reģionālie atkritumu apsaimniekošanas plāni, kuros jāiekļauj arī reģionālajā atkritumu apsaimniekošanas plānā paredzēto pasākumu īstenošanai pieejamais un papildus nepieciešamais finansējums un tā avoti, tai skaitā izveidotās atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras uzturēšanas izmaksas. 2021. gadā paredzēts izveidot jaunus AAR, ievērojot arī ATR rezultātā izveidotās pašvaldības.

Indikatīvs attīstības vajadzību novērtējums par atkritumu apsaimniekošanas sektora efektīvai ekspluatācijai un attīstības nodrošināšanai nepieciešamo investīciju apjomu laika posmā līdz 2035. gadam ir atspoguļots 6. pielikumā. Nepieciešamais investīciju apjoms noteikts, vadoties no nepieciešamajiem pasākumiem, pasākumu apjoma un šo pasākumu īstenošanas izmaksām, kas aprēķinātas pamatojoties uz īstenošanā esošiem un iepriekš īstenotiem infrastruktūras attīstības projektiem. Investīciju vajadzību novērtējums prioritāri īstenojamo pasākumu īstenošanai ir apkopots 7.3. tabulā. Tas sagatavots, ņemot vērā patreiz spēkā esošās un nākotnē aktuālās normatīvo aktu prasības atkritumu apsaimniekošanas sektorā, veiktās analīzes ietvaros konstatētās neatbilstības un apsvērumus par optimālo sistēmas attīstības scenāriju. Jāņem vērā, ka prioritāri īstenojamo pasākumu saraksts ir savstarpēji pakārtots, līdz ar to mainot prioritāti kādai atsevišķai aktivitātei, prioritātes var mainīties arī citām saistītajām aktivitātēm.

Raugoties no atbalsta un finansējuma avota viedokļa, ne visas prioritāri īstenojamās aktivitātes ir plānots finansēt izmantojot ES fondu līdzekļus - finansējuma avots tiks noteikts, vadoties no finanšu instrumentu pielietošanas nosacījumiem un atbalsta ietvaros finansējamajām aktivitātēm. 7.4. tabulā ir identificēti potenciālie investīciju pasākumu finansēšanas avoti, t.sk. arī ES finansējums un tā līdzfinansējuma apmērs publiskās privātās partnerības projekta ietvaros, ES fondu finansējums. Ieviešot pasākumus un lemjot par paredzēto pasākumu īstenošanu atkritumu apsaimniekošanas sektorā, tiks ievērotas atbilstošas komercdarbības atbalsta kontroles normas. Papildu finansējuma piešķiršana 2022., 2023. un tālākos gados notiks atbilstoši valsts budžeta iespējām.

Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstības pasākumu finansēšana ir jābalsta uz principu "piesārņotājs maksā". Tas nozīmē, ka atkritumu apsaimniekošana sistēmas tiek nodrošinātas no atkritumu apsaimniekošanas maksas, ko maksā atkritumu radītājs. Vienlaikus sistēmas attīstībai nepieciešamas investīcijas infrastruktūras izveides, tajā skaitā atkritumu pārstrādes jaudu attīstīšanas, nodrošināšanai.

Investīciju vajadzību atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstībā finansēšanas potenciālie avoti ir:

1) Valsts un pašvaldību budžets un to veidojošie nodokļu ieņēmumi;

2) ES fondu līdzekļi;

3) Citi ārvalstu finanšu instrumenti (t.sk. Norvēģijas finanšu instruments, Šveices finanšu instruments).

4) Privātie līdzekļi, ko veido operatoru ienākumi no:

– atkritumu apsaimniekošanas maksām un tarifiem,

– atkritumu apsaimniekošanas operatoru ienākumi no šķiroto un pārstrādei vai reģenerācijai nodoto atkritumu realizācijas (plastmasa, PET, papīrs, stikls, komposts, metāls, u.c.),[134]

– ienākumi no atkritumu apsaimniekošanas procesā radītajiem un realizētajiem blakusproduktiem: gāze, siltumenerģija, elektroenerģija u.c.

– citi ienākumi (papildus saistītie pakalpojumi un/vai produkti - piemēram, transports, konteineru noma, dārzeņu audzēšana izmantojot gāzes pārstrādes procesā radušos siltumu u.c.);

– kredītresursi

7.3. tabula

Investīciju vajadzību atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstībā apkopojums

Nr.	Pasākums	Piezīmes un pamatojums	Rezultāts	Investīcijas EUR	Plāna mērķi

p. k.					
1.	**Investīcijas atkritumu apglabāšanas poligonu infrastruktūrā**				
1.1.	Sagatavošana pārstrādei / reģenerācijai (R12B)	Iekārtu modernizācija 10 atkritumu poligonos, t.sk. nešķiroto sadzīves atkritumu plūsmas apstrādes pilnveidošanai, dalīti savākto BNA sagatavošanai pārstrādei, NAIK sagatavošana reģenerācijai. Poligonos apstrādājamo nešķiroto sadzīves atkritumu un dalīti savākto BNA apjoms vidēji plāna pārskata periodā ir 540 tūkst. t/gadā, nepieciešamās	– BNA sagatavošana pārstrādei - vidēji 210 tūkst. t/gadā – NAIK sagatavošana reģenerācijai - vidēji 130 tūkst. t/gadā	52 900 000	M2, M4 1.2, 1.3., 1.5., 2.1., 3.1.,3.2.

		iekārtu modernizācijas izmaksas tiek lēstas vidēji 95-100 EUR uz vienu apstrādes jaudas tonnu.			
1.2.	BNA pārstrādes iekārtas (R3D)	BNA pārstrādes iekārtu izveide 5 atkritumu apglabāšanas poligonos. atkritumu poligona "Pentuļi" BNA pārstrādes iekārtu darbības jaudas palielināšana, poligona "Getliņi" BNA pārstrādes iekārtu attīstības II kārta. BNA pārstrādes iespējas un BNA pārstrādes iekārtas izveidošana poligonā	– BNA pārstrādes jaudu palielinājums par vidēji 110 tūkst. t/gadā	65 600 000	M2, M4 1.2., 1.3., 1.5., 2.1.

		"Brakšķi". Bez poligona "Getliņi" būvniecības fāzē esošā esošā BNA pārstrādes iekārtu izveides projekta, jaudu iztrūkums tiek lēsts 110 tūkst. t/gadā. BNA pārstrādes iekārtu izveides investīciju izmaksa uz vienu pārstrādes jaudas tonnu tiek lēstas no 550-650 EUR/t.			
1.3.	Infiltrāta apsaimniekošana	Infiltrāta attīrīšanas sistēmas kapacitātes paaugstināšana 6 sadzīves atkritumu apglabāšanas poligonos.	– Nodrošināta nepieciešamā infiltrāta attīrīšanas iekārtu kapacitāte	15 400 000	M4 1.3.-1.8. pasākumi nepieciešami direktīvas 1999/31/EK prasību izpildei

		Poligonos, kuros tiek nodrošināts atkritumu apglabāšanas pakalpojums, ir nepieciešams veikt infiltrāta attīrīšanas sistēmas modernizāciju, kas ietver priekšattīrīšanas sistēmu uzstādīšanu, jaudas palielināšanu un infiltrāta koncentrāta apsaimniekošanas optimizāciju. Nepieciešamās investīciju izmaksas tiek plānotas: poligonā "Getliņi" 7,5 milj. EUR; pārējos poligonos, kur vidējā termiņā tiks turpināta atkrituma			

		apglabāšanas darbība 1,8-2,5 milj. EUR (katram poligonam). Publiskais finansējums nav paredzēts.			
1.4.	Gāzes apsaimniekošana	Poligona gāzes apsaimniekošanas sistēmas kapacitātes paaugstināšana 6 sadzīves atkritumu apglabāšanas poligonos, kur tiek veikta atkritumu apglabāšana - investīcijas paredzētas nākamo gāzes savākšanas sistēmas kārtu izbūvei un reģenerācijas iekārtu pilnveidošanai. Indikatīvi noteiktās nepieciešamo investīciju	– Nodrošināta poligona gāzes savākšanas un utilizācijas sistēmu efektīva darbība	15 750 000	

		izmaksas ir: 8,5 milj. EUR poligonā "Getliņi" (t.sk. gāzes attīrīšana un sagatavošana biometānam atbilstošā kvalitātē); 1,1-3,0 milj. EUR pārējos poligonos. Ja atkritumu apglabāšanas poligons turpina darbību, tad poligona operators nodrošina, ka tiek turpināta poligona gāzu savākšana. Šis jautājums tiks vērtēts, izstrādājot reģionālos atkritumu apsaimniekošanas plānus. 4 poligonos, kur atkritumu apglabāšana			

		tiek apturēta, minimālo poligona gāzes apsaimniekoša nas prasību izpildei paredzēti ieguldījumi robežās no 150-200 tūkst. EUR. Biogāzes ieguve poligonos tiks turpināta atbilstoši MK 27.12.2011. noteikumiem Nr. 1032 "Atkritumu poligonu ierīkošanas, atkritumu poligonu un izgāztuvju apsaimniekoša nas, slēgšanas un rekultivācijas noteikumi", tā kā prasība nodrošināt poligona gāzu savākšanu videi un			

		cilvēku dzīvībai drošā veidā attiecas arī uz rekultivētiem poligoniem.			
1.5.	Atkritumu apglabāšanas infrastruktūra (D1)	Atkritumu apsaimniekošanas reģionos, kur pārskata periodā saskaņā ar aprēķiniem atkritumu apglabāšanas jaudas būs nepietiekamas, paredzēta jaunu atkritumu apglabāšanas krātuvju izbūve. Nepieciešamā papildus kapacitāte tiek lēsta 1,5 milj. t poligonā "Getliņi" un 0,45 milj. t poligonā "Ķīvītes", 0,4 milj. t "Daibe".	– Papildus nepieciešamās atkritumu apglabāšanas jaudas līdz 2035. gadam: 1950 tūkst. t – Nepieciešamās investīciju izmaksas tiek plānotas: poligonā Getliņi 7,5 milj. EUR; pārējos poligonos, kur vidējā termiņā tiks turpināta atkrituma apglabāšanas darbība 1,8-2,5 milj. EUR (katram poligonam). Publiskais	10 500 000	

		Atkritumu krātuves izbūves investīciju izmaksas vidēji 400-550 tūkst. EUR par atkritumu krātuves ar ietilpību 100 tūkst. t izbūvi.	finansējums nav paredzēts.		
1.6.	Esošo krātuvju rekultivācija	Piepildīto krātuvju rekultivācija poligonos "Ķīvītes" un "Getliņi", kopējā rekultivējamā krātuvju platība 19,4 ha, t.sk. 6,1 ha poligonā "Ķīvītes", 3,4 ha poligonā "Daibe", 9,9 ha poligonā "Getliņi" - rekultivācijas darbu izmaksas noteiktas vidēji 300 tūkst. EUR/ha	– Veikti rekultivācijas darbi 19,4 ha platībā	4 825 000	

1.7.	Esošo krātuvju konservācija	Krātuvju iekonservēšana un infiltrāta attīrīšana poligonos, kur atkritumu apglabāšanas darbības tiek apturētas. Darbi ietver uzkrātā infiltrāta attīrīšanu pilnā apjomā, atkritumu pārvietošanu vienā krātuves sektorā, norobežojošā vaļņa izbūvi un nokrišņu necaurlaidīga pārklājuma izveidi. Konservācijas darbu izmaksas novērtētas vidēji 290 tūkst. EUR/ha	– Veikti krātuvju iekonservēšanas darbi 4 poligonos, kopējā platība 25 ha	7 330 100	
1.8.	Vides aizsardzības, infrastruktūras	Poligona "Getliņi" un piegulošās teritorijas	– Minimizēta sadzīves atkritumu poligonu	98 450 000	

	paplašināšanas pasākumi	sanācijas darbi - lai mazinātu vēsturisko piesārņojumu paredzēts veikt bijušās atkritumu izgāztuves (~25 ha platībā) pārrakšanu, grunts/ gruntsūdens sanāciju, tāpat paredzēts veikt poligona teritorijas paplašināšanu ~ 10 ha platībā. Poligona "Daibe" paredzēta pievedceļa rekonstrukcija (3,7 km). Poligona "Dziļā vāda" paredzēta meliorācijas sistēmas rekonstrukcija.	izraisītā ietekme uz vidi un ekspluatācijas drošība		
KOPĀ 270 755 100					

2.	**Investīcijas atkritumu dalītās vākšanas infrastruktūras attīstībā**				
2.1.	Sadzīves atkritumu dalītās savākšanas infrastruktūras pārklājuma paplašināšana	Papildus sadzīves atkritumu dalītās vākšanas konteineru izvietošana papīra, plastmasas, stikla un metāla dalītajai vākšanai. Paredzēta gan pārvietojamo, gan pazemes tipa konteineru iegāde un izvietošana. Vidējās konteineru iegādes izmaksa tiek lēstas 350 EUR par vienu konteineru.	– Izvietoti ~6 tūkstoši dažāda tilpuma dalītās vākšanas konteineri	2 200 000	M2, M4 1.2.; 1.3.; 1.4; 12..; 3.1.; 3.2.; 7.1.; 7.2.
2.2.	Šķiroto atkritumu savākšanas laukumu infrastruktūra	Jaunu šķiroto atkritumu savākšanas laukumu ierīkošana. Laukuma	– Ierīkoti papildus 27 šķiroto atkritumu	2 100 000	M2, M4 1.1.; 1.2.; 1.3.; 1.4.; 1.5.; 2.1.; 3.1.; 3.2.; 5.1.;5.2.; 5.3.; 6.1.; 7.1.; 7.2.

	s paplašināšana	ierīkošana ietver normatīvo aktu prasībām atbilstoša laukuma izbūvi un aprīkošanu, t.sk. nepieciešamo konteineru iegādi. Lai nodrošinātu spēkā esošo normatīvo aktu prasību izpildi nepieciešama papildu 14 laukumu ierīkošana, īstenojot priekšlikumu palielināt laukumu izvietojuma intensitāti līdz vienam laukumam katrā novadā (esošajā administratīvi teritoriālajā iedalījumā) kur iedzīvotāju skaits ir vismaz	savākšanas laukumi		

		5 tūkst. iedz., nepieciešami vēl papildus 13 laukumi, kas kopā veido 27 laukumus. Viena laukuma ierīkošanas indikatīvās izmaksas noteiktas vidēji 80 tūkst. EUR.			
2.3.	Bioloģiski noārdāmo atkritumu dalītā vākšana	Bioloģiski noārdāmo atkritumu dalītās vākšanas konteineru iegāde un izvietošana - dažāda tilpuma pārvietojamu un stacionāri uzstādāmu specializēto konteineru iegāde BNA dalītajai vākšanai no iedzīvotājiem, uzņēmumiem un iestādēm. Sākotnēji	– Izvietoti ~25 tūkstoši dažāda tilpuma BNA dalītās vākšanas konteineri	6 400 000	M2, M4 1.2.; 1.3.; 1.5.; 2.1.

		nepieciešamais konteineru skaits tiek lēsts ~ 25 tūkst. konteineru. Vidējās izmaksas uz viena konteinera iegādi un uzstādīšanu prognozētas 250 EUR.			
2.4.	Tekstila atkritumu dalītās vākšanas infrastruktūras izveide	Īpaši tekstila atkritumu savākšanai piemērotu konteineru iegāde un uzstādīšana publiski pieejamās vietās. Sākotnēji nepieciešamo konteineru skaits tiek lēsts ~ 500 gab., prognozētās viena konteinera iegādes un uzstādīšanas	– Izvietoti ~500 tekstila atkritumu dalītās savākšanas punkti	1 250 000	M2, M4 1.1.; 1.2.; 1.3.; 2.1.

		izmaksas ~ 2,5 tūkst. EUR.			
2.5.	Sadzīves bīstamo atkritumu apsaimniekošana	Sadzīves bīstamo atkritumu uzkrāšanas konteineru (ekotvertņu) izvietošana visos šķiroto atkritumu savākšanas laukumos, kur tādas nav izvietotas. Konteineram jābūt aprīkotam ar nepieciešamajam tvertnēm atsevišķu sadzīves bīstamo atkritumu plūsmu uzkrāšanai. Viena konteinera iegādes un uzstādīšanas izmaksas indikatīvi tiek	– Izvietoti ~80 papildus sadzīves bīstamo atkritumu savākšanas konteineri	360 000	M2, M4 1.2.; 1.3.; 1.4.; 2.1.; 5.1.; 5.2.; 5.3.; 6.1.

		lēstas 4,0 tūkst. EUR			
2.6.	Pārtikas atkritumu dalītā savākšana no uzņēmumiem un iestādēm	Speciālu pārtikas atkritumu uzkrāšanai un pārvadāšanai piemērotu lielizmēra konteineru iegāde - pārtikas atkritumu savākšanai no ražošanas uzņēmumiem, loģistikas centriem, lielveikaliem. Plānotās viena konteinera iegādes izmaksas vidēji 6,0 tūkst. EUR, indikatīvi nepieciešamais konteineru skaits ~100. gab.	– Iegādāti ~100 specializētie lielizmēra konteineri	600 000	M2, M4 1.2.; 1.3.; 1.5.; 2.1.
KOPĀ 12 910 000					
3.	**Investīcijas atkritumu sagatavošanas atkārtotai izmantošanai infrastruktūrā**				

3.1.	Preču savākšanas infrastruktūras izveide	Konteineru izvietošana šķiroto atkritumu savākšanas laukumos, viena konteinera iegādes izmaksas vidēji 5,0 tūkst. EUR, nepieciešamais konteineru skaits ~100 gab.	– Izvietoti ~100 konteineri atkārtotai izmantošanai paredzētu preču pieņemšanai un uzglabāšanai	500 000	M2, M4 1.1.; 1.2.; 1.3.; 2.1.; 5.1.;5.2.; 5.3.
3.2.	Preču labošanas un sagatavošanas atkārtotai izmantošanai centru izveide	Preču labošanas un sagatavošana atkārtotai izmantošanai centru izveide - telpu iekārtošana un aprīkošana. Sākotnēji izveidojams pa vienam centram katrā atkritumu apsaimniekošanas reģionā, indikatīvās viena centra	– Sākotnēji izveidoti 5 centri, pa vienam katrā atkritumu apsaimniekošanas reģionā	1 750 000	M2, M4 1.1.; 1.2.; 1.3.; 2.1.; 5.1; 5.2.; 5.3.

		izveides izmaksas ~ 350 tūkst. EUR			
KOPĀ 2 250 000					
4.	**Investīcijas atkritumu sagatavošanas pārstrādei un reģenerācijai infrastruktūrā**				
4.1.	Esošo dalīti savākto sadzīves atkritumu šķirošanas līniju tehnoloģisko procesu pilnveidošana	Iekārtu modernizācija dalīti savākto atkritumu sagatavošanai pārstrādei, materiālu kvalitātes uzlabošana, jaudu palielināšana. Plānotais jaudu pieaugums 100 tūkst. t/gadā, indikatīvās investīciju izmaksas uz vienu sagatavošanas pārstrādei iekārtu jaudas tonnu 250 EUR	– Dalīti savākto atkritumu sagatavošanas pārstrādei jaudu palielinājums par 100 tūkst. t./gadā	25 000 000	M2 1.2.; 1.3.; 2.1.; 3.1.; 3.2.
4.2.	Citu atkritumu plūsmu (piem., EEI,	Tādu atkritumu plūsmu, kā būvniecības atkritumu,	– Pilnveidoti atsevišķu atkritumu plūsmu	10 000 000	M2, M4

	NTL, būvniecības atkritumu) apstrādes tehnoloģisko procesu pilnveidošana	elektrisko un elektronisko iekārtu, nolietotu transportlīdzekļu, u.c. sagatavošanas pārstrādei / reģenerācijai tehnoloģisko procesu pilnveidošana ar mērķi palielināt pārstrādei nodoto materiālu apjomu. Precīzs sasniedzamais rezultāts netiek definēts, pasākuma mērķis ir jaunu tehnoloģisko risinājumu ieviešanas veicināšana.	sagatavošanas pārstrādei / reģenerācijai tehnoloģiskie procesi samazinot apglabāto atkritumu daudzumu		1.1., 1.2.; 1.3.; 1.4.; 1.6.; 2.1; 4.1.; 4.2.; 4.3.; 5.1.; 5.2.; 5.3.
4.3.	Tekstila atkritumu savākšana un šķirošanas centra izveide	Telpu izbūve / iekārtošana un aprīkojuma piegādes dalīti savākto tekstila	– Izveidots tekstila atkritumu šķirošanas centrs ar	1 750 000	M2, M4 1.1.; 1.2.; 1.3.; 2.1.

		atkritumu šķirošanai un sagatavošanai atbilstoši turpmākajam izmantošanas veidam. Sākotnēji nepieciešamās apstrādes jaudas tiek lēstas no 5 līdz 10 tūkst. t/gadā, indikatīvās investīciju izmaksas 175 EUR uz vienu šķirošanas iekārtu jaudas tonnu.	darbības jaudu līdz 10 tūkst. t/gadā		
KOPĀ 36 750 000					
5.	**Investīcijas atkritumu pārstrādes infrastruktūrā**				
5.1.	Bioloģisko atkritumu un pārtikas atkritumu pārstrāde	BA un PA pārstrāde transporta degvielā - atsevišķu iekārtu izbūve BA un PA pārstrādei, kas savākti no	– Jaunu, augstas pievienotās vērtības, pārstrādes iekārtu izveide, prognozējama is pārstrādes	25 000 000	M2 1.2.; 1.3.; 1.5.; 2.1.

		vairumtirdznie cības bāzēm, loģistikas centriem, tirgiem, pārtikas ražošanas uzņēmumiem arī lielveikaliem un sabiedriskās ēdināšanas. Atbalstāma tādu iekārtu izbūve, kas nodrošina augstvērtīgu energoresursu ražošanu, piemēram, dabasgāzes kvalitātes biometāns, bioetanols. Nepieciešamā iekārtu jauda tiek lēsta 20 tūkst. t/gadā - PA un ~20 tūkst. t/gadā pārtikas ražošanas blakusprodukti, prognozētās	jaudu pieaugums līdz 20 tūkst. t/gadā		

		investīciju izmaksas ~ 625 EUR uz pārstrādes jaudas tonnu. Pasākuma īstenošanas rezultātā nodrošināta jaunu, augstas pievienotās vērtības, pārstrādes iekārtu izveide, prognozējamais pārstrādes jaudu pieaugums līdz 40 tūkst. t/gadā.			
5.2.	Materiālu pārstrādes infrastruktūra	Investīcijas tādu materiālu, kuriem vietējās pārstrādes iespējas ir ierobežotas (papīrs, stikls atsevišķi plastmasu veidi) pārstrādes jaudu palielināšanā.	– Jaunu pārstrādes iekārtu izveide, prognozējamais pārstrādes jaudu pieaugums līdz 20 tūkst. t/gadā	15 000 000	M2 1.2.; 1.3.; 2.1.; 3.1.; 3.2.

		Prognozētās investīciju izmaksas uz vienu iekārtas pārstrādes jaudas tonnu - vidēji 750 EUR, sagaidāmais vietējo pārstrādes jaudu pieaugums līdz 20 tūkst. t/gadā			
5.3.	Sadzīves NAI dūņu pārstrāde	Investīcijas NAI dūņu pārstrādes infrastruktūras izveidē 6-8 sadzīves atkritumu apglabāšanas poligonos - infrastruktūras pielāgošana, iekārtu iegāde notekūdeņu dūņu komposta sagatavošanai. Prognozētais dūņu pārstrādes apjoma	– NAI dūņu pārstrādes apjomu pieaugums par ~ 50 tūkst. t/gadā	2 500 000	M2, M4 1.5.; 2.1.

		pieaugums novērtēts ~50 tūkst. t/gadā. Vidēji viena dūņu pārstrādes laukuma izveides investīciju izmaksas (t.sk. iekārtu un aprīkojuma piegādes) indikatīvi novērtētas ~350 tūkst. EUR.			
5.4.	Dabasgāzes kvalitātes biometāna sagatavošanas rūpnīcas no bio / poligonu gāzes	Iekārtas poligonu gāzes, (t.sk. gāzes no BNA pārstrādes iekārtām) attīrīšanai un sagatavošanai izmantošanai kā transporta degvielu. Iekārtas izvietojamas poligonos "Daibe", "Cinīši",	– Izveidotas 5 iekārtas, ar darbības jaudu no 250-350Nm^3/h	15 000 000	M2, M4 1.5.

		"Janvāri", "Ķīvītes" un "Brakšķi". Prognozētā iekārtu jauda 250-350 Nm^3/h. Plānotās investīciju izmaksas viena iekārtu komplekta izveidei 3,5-4,0 milj. EUR.			
KOPĀ 57 500 000					
6.	**Investīcijas atkritumu reģenerācijas infrastruktūrā**				
6.1.	Atkritumu reģenerācijas ar enerģijas atguvi iekārtu izveide Viduslatvijas AAR	Iekārtu izbūve Viduslatvijas AAR, orientējoši Rīgā vai Rīgas aglomerācijā, reģenerācijas jauda ~ 110 tūkst. t/gadā, investīciju izmaksas 900-1100 EUR uz vienu reģenerācijas iekārtas jaudas t (ievērojot	– Reģenerācijas jaudu pieaugums par ~ 110 tūkst. t/gadā	120 000 000	M2, M4 2.1.

		tehniski - ekonomisko izvērtējumu un ietekmes uz vidi novērtējumu).			
6.2.	Atkritumu reģenerācijas ar enerģijas atguvi iekārtu izveide Latgales AAR	Iekārtu izbūve Latgales AAR, orientējoši orientējoši Daugavpilī vai citā AAR pilsētā, reģenerācijas jauda ~ 20 tūkst. t/gadā, investīciju izmaksas 900-1100 EUR uz vienu reģenerācijas iekārtas jaudas t (ievērojot tehniski - ekonomisko izvērtējumu un ietekmes uz vidi novērtējumu).	– Reģenerācijas jaudu pieaugums par ~ 20 tūkst. t/gadā	20 000 000	M2, M4 2.1.
6.3.	Atkritumu reģenerācijas ar enerģijas atguvi iekārtu	Iekārtu izbūve Vidzemes AAR, orientējoši	– Reģenerācijas jaudu pieaugums	20 000 000	M2, M4 2.1.

	izveide Vidzemes AAR	Valmierā vai citā AAR pilsētā, reģenerācijas jauda ~ 20 tūkst. t/gadā, investīciju izmaksas 900-1100 EUR uz vienu reģenerācijas iekārtas jaudas t (ievērojot tehniski - ekonomisko izvērtējumu un ietekmes uz vidi novērtējumu).	par ~ 20 tūkst. t/gadā		
KOPĀ 160 000 000					
7.	**Sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumi**				
7.1.	Sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumu finansēšana	Kampaņveidīga un pastāvīgās informācijas nodrošināšana. Izmaksas indikatīvi noteiktas 0,20-0,50 EUR uz iedzīvotāju gadā.	– Sabiedrībai nodrošinātā nepieciešamā informācija, tiek veicināta sabiedrības iesaiste	3 600 000	M2, M4 1.1.; 1.2.; 1.3.; 1.4.; 1.5.; 1.6.; 2.1.; 3.1.; 3.2.; 4.1., 5.1.; 5.2.; 5.3.; 6.1.; 7.1.; 7.2.

7.2.	Izglītības kompetences centru izveide AAR	Reģionālo izglītības centru izveide un pilnveidošana - nepieciešamo telpu iekārtošana un aprīkošana, viena centra izveides izmaksas tiek lēstas 500 tūkst. EUR.	– Izveidoti 5 izglītības kompetences centri - pa vienam centram katrā atkritumu apsaimniekošanas reģionā	2 500 000	M2, M4 1.1.; 1.2.; 1.3.; 1.4.; 1.5.; 1.6.; 2.1.; 3.1.; 3.2.; 4.1.; 5.1.; 5.2.; 5.3.; 6.1.; 7.1.; 7.2.
KOPĀ 6 100 000					
8.	**IT risinājumi**				
8.1.	Esošo atkritumu aprites un apsaimniekošanas uzskaites sistēmu optimizācija un attīstība	IT risinājumu izstrāde un pilnveidošana atkritumu apsaimniekošanas darbību uzskaitei	– Lēmumpieņēmēji un ieinteresētās puses ir nodrošinātas ar savlaicīgu un ticamu informāciju	2 500 000	M2, M4 1.1., 1.2.; 1.3.; 1.4.; 1.5.; 1.6., 3.1.; 3.2.; 4.1., 4.2., 4.3., 5.1.; 5.2.; 5.3.; 6.1.; 7.1.; 7.2.
KOPĀ 2 500 000					
KOPĀ (1:8) 5 48 765 100					

7.4. tabula

Investīciju pasākumu finansēšanas avoti

Nr.	**Pasākums** (atbilstoši 7.3. tabulai)	**Finansēšanas avotu apraksts**[135]
1.	**Investīcijas atkritumu apglabāšanas poligonu infrastruktūra**	
1.1.	Sagatavošana pārstrādei / reģenerācijai (R12B)	Atkritumu poligonu apsaimniekotāju pašu resursi: – poligona pieņemšanas maksa, – atšķiroto pārstrādei derīgo materiālu realizācijas ienākumi, – elektroenerģijas ražošana pašpatēriņam vai biometāns, – ienākums no blakus produktu ražošanas, kuru ražošanas procesā tiek izmantota pašu ražotā elektroenerģija un biometāns; Ārējais finansējums: – kredītresursi, – valsts finansējums, – potenciāli piesaistāms ir arī ES finansējums, kas atkarībā no projekta specifikas, atbalsta saņēmēja tipa var sasniegt līdz 85%, Infiltrāta apsaimniekošanai, jaunu atkritumu apglabāšanas krātuvju izveidei, esošo krātuvju rekultivācijai, konservācijai ES finansējums nav paredzēts
1.2.	BNA pārstrādes iekārtas (R3D)	
1.3.	Infiltrāta apsaimniekošana	
1.4.	Gāzes apsaimniekošana	
1.5.	Atkritumu apglabāšanas infrastruktūra (D1)	
1.6.	Esošo krātuvju rekultivācija	
1.7.	Esošo krātuvju konservācija	
1.8.	Vides aizsardzības, infrastruktūras paplašināšanas pasākumi	
2.	**Investīcijas atkritumu dalītās vākšanas infrastruktūras attīstībā**	

2.1.	Sadzīves atkritumu dalītās savākšanas infrastruktūras pārklājuma paplašināšana	Atkritumu apsaimniekotāja pašu resursi t.sk.: – ieņēmumi, kas gūti atkārtotās izmantošanas centru gūtajiem ienākumiem no preču realizācijas; Ārējais finansējums: – kredītresursi, potenciāli piesaistāms ir arī ES finansējums, kas atkarībā no projekta specifikas var sasniegt 35%
2.2.	Šķiroto atkritumu savākšanas laukumu infrastruktūras paplašināšana	
2.3.	Bioloģiski noārdāmo atkritumu dalītā vākšana	
2.4.	Tekstila atkritumu dalītās vākšanas infrastruktūras izveide	
2.5.	Sadzīves bīstamo atkritumu apsaimniekošana	
2.6.	Pārtikas atkritumu dalītā savākšana no uzņēmumiem un iestādēm	
3.	**Investīcijas atkritumu sagatavošanas atkārtotai izmantošanai infrastruktūrā**	
3.1.	Preču savākšanas infrastruktūras izveide	Atkritumu apsaimniekotāja pašu resursi: – t.sk. ieņēmumi, kas gūti atkārtotās izmantošanas centru gūtajiem ienākumiem no preču realizācijas; Ārējais finansējums: – kredītresursi, potenciāli piesaistāms ir arī ES finansējums, kas atkarībā no projekta specifikas var sasniegt 35%
3.2.	Preču labošanas un sagatavošanas atkārtotai izmantošanai centru izveide	

4.	**Investīcijas atkritumu sagatavošanas pārstrādei un reģenerācijai infrastruktūrā**	
4.1.	Esošo dalīti savākto sadzīves atkritumu šķirošanas līniju tehnoloģisko procesu pilnveidošana	Atkritumu apsaimniekotāja pašu resursi: – t.sk. ieņēmumi, kas iegūti no atšķiroto pārstrādei derīgo materiālu realizācijas; Ārējais finansējums: – kredītresursi, potenciāli piesaistāms ir arī ES finansējums, kas atkarībā no projekta specifikas var sasniegt 35%
4.2.	Citu atkritumu plūsmu (piem., būvniecības atkritumu, EEI, NTL, u.c.) apstrādes tehnoloģisko procesu pilnveidošana	
4.3.	Tekstila atkritumu savākšana un šķirošanas centru izveide	
5.	**Investīcijas atkritumu pārstrādes infrastruktūrā**	
5.1.	Bioloģisko atkritumu un pārtikas atkritumu pārstrāde	Atkritumu apsaimniekotāja pašu resursi: – biometāna, bioetanola realizācija, – otrreizējo izejvielu realizācija, – biogāzes realizācija, – sadzīves NAI dūņu pārstrādes izmaksas gadījumā arī ienākums no notekūdeņu tarifa; Ārējais finansējums: – kredītresursi, potenciāli piesaistāms ir arī ES finansējums, kas atkarībā no projekta specifikas, ģeogrāfiskās atrašanās vietas var sasniegt 35%
5.2.	Pārstrādei derīgu materiālu pārstrāde	
5.3.	Sadzīves NAI dūņu pārstrāde	
5.4.	Dabasgāzes kvalitātes biometāna sagatavošanas rūpnīcas no bio / poligonu gāzes	
6.	**Investīcijas atkritumu reģenerācijas infrastruktūrā**	

6.1.	Atkritumu reģenerācijas ar enerģijas atguvi iekārtu izveide Viduslatvijas AAR (Rīga)	Atkritumu apsaimniekotāja pašu resursi: – saņemtā maksa par NAIK apsaimniekošanu, – siltumenerģijas realizācija, – elektroenerģijas realizācija; Ārējais finansējums: – kredītresursi. ES finansējums šim pasākumam nav paredzēts
6.2.	Atkritumu reģenerācijas ar enerģijas atguvi iekārtu izveide Latgales AAR (Daugavpils)	
6.3.	Atkritumu reģenerācijas ar enerģijas atguvi iekārtu izveide Vidzemes AAR (Valmiera)	
7.	**Sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumi**	
7.1.	Sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumu finansēšana	Atkritumu apsaimniekotāja pašu un pašvaldību resursi, ES fondu finansējums
7.2.	Izglītības kompetences centru izveide AAR	
8.	**IT risinājumi**	
8.1.	Esošo atkritumu aprites un apsaimniekošanas uzskaites sistēmu optimizācija un attīstība	Atkritumu apsaimniekotāja pašu resursi, ES fondu finansējums

8. STRATĒĢIJA BIOLOĢISKI NOĀRDĀMO ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANAI

8.1. Direktīvas 1999/31/EK par atkritumu poligoniem prasības attiecībā uz bioloģiski noārdāmo sadzīves atkritumu apsaimniekošanu

Saskaņā ar Direktīvu 1991/31/EK, dalībvalstīm ir jāizveido nacionāla līmeņa stratēģija, lai samazinātus tos BA daudzumus, kas tiek apglabāti poligonos. Stratēģijai ir jāsatur pasākumi, lai sasniegtu direktīvā noteiktos mērķus, it īpaši,

izmantojot atkritumu pārstrādi, kompostēšanu, biogāzes ieguvi vai materiālu/enerģijas reģenerāciju.

Latvijai ir saistoši šādi ES izvirzītie mērķi:

1) Latvijā atbilstoši Direktīvai 1999/31/EK no 2020. gada 16. jūlija poligonos drīkst apglabāt tikai 35% no tādu bioloģiski noārdāmu sadzīves atkritumu masas, kas radīti 1995. gadā un par ko ir pieejami standartizēti *Eurostat* dati;

2) Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30.maija Direktīvai 2018/850/ES, ar ko groza Direktīvu 1999/31/EK par atkritumu poligoniem[136] paredz, ka dalībvalstīm jānodrošina, lai 2035. gadā atkritumu poligonos tiktu apglabāti 10% no radītajiem sadzīves atkritumiem;

3) Direktīva 2018/850/ES paredz, ka dalībvalstīm līdz 2023. gada 31. decembrim jānodrošina BNA atdalīšana un pārstrāde rašanās vietā, vai dalīta savākšana, nodrošinot, ka BNA nav sajaukti ar citiem atkritumu veidiem, kam nav BNA līdzīgas bioloģiskās noārdīšanās un kompostēšanās īpašības. Tādējādi, piemēram, iepakojums, kas ir reģenerējams kompostējot un bioloģiskās noārdīšanās procesā, varētu tikt savākts kopā ar BA.

Latvijā BNA obligāta dalīta savākšana jānodrošina līdz 2023. gada 31. decembrim un jāvirzās uz PA rašanās novēršanas mērķi, kas paredz līdz 2030.gadam par 50% samazināt pārtikas atkritumu rašanos salīdzinājumā ar 2014.gada līmeni, kas Latvijai ir liels izaicinājums. Apsaimniekošanas izaicinājumu rada savāktā BNA tālākas apstrādes un izmantošanas iespēju nodrošināšana.

8.2. Radītais bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzums

Atbilstoši Direktīvā 1999/31/EK 5.2. pantā minētajam BNA apglabāšanai poligonā mērķi tiek noteikti, izmantojot datus par BNA daudzumu, kas ir radies 1995.gadā vai pēdējā gadā pirms 1995. gada, par kuru ir pieejami standartizēti Eurostat dati.

Tā kā statistikas datu vākšana un apkopošana par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu tika uzsākta tikai 2001. gadā, tad Latvijā nav pieejami oficiāli dati par 1995.gadā radīto BNA daudzumu. Tāpēc, lai varētu novērtēt poligonos apglabājamo BNA daudzumu un to BNA daudzumu, kuru poligonos apglabāt nevarēs, ir izmantotas Eurostat sagatavotās standarta vērtības (sk. 8.1. tab.).

8.1. tabula

EUROSTAT sagatavotās standarta vērtības par bioloģiski noārdāmo sadzīves atkritumu daudzumiem Latvijā 1995. gadā

	Iedzīvotāju skaits uz 1995.gada 31.decembri	Savāktais sadzīves atkritumu daudzums	Radītais sadzīves atkritumu daudzums	Bioloģiski noārdāmie sadzīves atkritumi			Apglabāti sadzīves atkritumi
	tūkst.	tūkst. t	tūkst. t	%	tūkst. t	Kg/ iedz.	%
Latvija	2501,7	328	657	70	460	184	100

Datu avots: Eurostat

Prognozes sagatavošanā tika pieņemts, ka bioloģisko atkritumu daudzums ir 62,5% no radītā sadzīves atkritumu daudzuma.[137]

Direktīvā 1999/31/EK noteikto prasību sasniegšanai var tikt pieļauta ierobežota bioloģisko sadzīves atkritumu daudzuma, kas norādīta 8.2. tabulā, apglabāšana sadzīves atkritumu poligonos.

8.2. tabula

Pieļaujamie apglabājamie bioloģiski noārdāmo sadzīves atkritumu daudzumi atbilstoši direktīvas 1999/31/EK prasībām

Gads	Prognozētais radītais bioloģiski noārdāmo sadzīves atkritumu daudzums, t	Bioloģiski noārdāmo sadzīves atkritumu daudzums, ko drīkst apglabāt poligonā, t	Bioloģiski noārdāmo sadzīves atkritumu daudzums, ko nedrīkst apglabāt poligonos, t
2010	607 000	345 000	262 000
2013	632 000	230 000	402 000
2020	461 228	161 000	299 798

Datu avots: Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013.-2020. gadam[138]

8.3. Bioloģiski noārdāmo sadzīves atkritumu apsaimniekošana

Situācijas detāls apraksts un analīze par BNA apsaimniekošanu Latvijā ir pieejama Plāna 2.6.2. sadaļā Bioloģiski noārdāmie un bioloģiskie atkritumi. Šī nodaļa dod īsas atsauces un aptver tur neapskatītos jautājumus.

BNA raksturojums

Direktīva 1999/31/EK[139] (arī direktīva 2018/850[140]) par atkritumu poligoniem piemēro plašāku definīciju - par bioloģiski noārdāmiem atkritumiem (BNA), klasificējot organiskos atkritumus, kas spēj sadalīties aerobos vai anaerobos vides apstākļos, t.sk. papīrs un kartons.

BNA ietver arī:

1) Direktīvā 2018/850/EK definētos bioloģiskos atkritumus (BA), kas ir bioloģiski noārdāmi bioloģiski noārdāmi dārza un parka atkritumi, mājsaimniecību, biroju, restorānu, vairumtirdzniecības, ēdnīcu, sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumu un mazumtirdzniecības telpu pārtikas un virtuves atkritumi un tiem pielīdzināmi pārtikas rūpniecības uzņēmumu atkritumi[141];

2) Direktīvā 2018/850/EK definētos pārtikas atkritumus, kas ir visu veidu pārtika atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 28. janvāra regulas (EK) Nr. 178/2002, ar ko paredz pārtikas aprites tiesību aktu vispārīgus principus un prasības, izveido Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi un paredz procedūras saistībā ar pārtikas nekaitīgumu 2. pantam[142], kas ir kļuvusi par atkritumiem.

BNA avoti un BNA dalītā savākšana

BNA potenciālie avoti ir mājsaimniecības, pakalpojumu sektors, valsts un pašvaldību iestādes, primārās ražošanas, pārstrādes un apstrādes uzņēmumi (sk. 2.6.2. nodaļas 2.10. att.).

Patlaban Latvijā BNA pamatā savāc sadzīves atkritumu savākšanas sistēmā. Rezultātā tiek pasliktināta gan pārstrādei pieejamo sadzīves atkritumu kvalitāte, gan pārstrādei pieejamo BNA atkritumu kvalitāte.

BNA dalītā vākšana tiek veikta 2020. gadā tikai atsevišķās pašvaldībās. Pierīgas AAR ietilpstošajām pašvaldībām ir pienākums sadarbībā ar atkritumu apsaimniekotājiem, kas izraudzīti saskaņā ar normatīvajiem aktiem par atkritumu

apsaimniekošanu, līdz 2020. gada 31. decembrim izveidot dalītas savākšanas sistēmu bioloģiski noārdāmiem atkritumiem. Pārējām pašvaldībām šādas sistēmas izveide jānodrošina līdz 2023. gada beigām.

Dalīti savāktie BNA var tikt izmantoti komposta ražošanai augsnes organisko vielu satura paaugstināšanai.

BNA pārstrāde

Lielākā BNA daļa pašreiz nonāk sadzīves atkritumu poligonos nešķirotā veidā kopā ar citiem mājsaimniecības atkritumiem. Poligonos pieņemtie atkritumi poligonos izvietotajās šķirošanas līnijās tiek sašķiroti nodalot atkritumus, kuri ir piemēroti turpmākai pārstrādei atkritumu pārstrādēs iekārtās.

BNA pārstrāde tiek veikta, realizējot šo atkritumu kompostēšanu. Detāla analīze par situāciju attiecībā uz kompostēšanu (atkritumu reģenerācijas veidi R3A un R10) ir pieejama Plāna 2.5.6. nodaļā Kompostēšana. Jāņem vērā, ka iegūtā BNA komposta kvalitāte ir atkarīga no kompostēšanas procesā ievadīto atkritumu kvalitātes un cik rūpīgi ir veikta dažādu nevēlamu komponentu (piemēram, sadzīves bīstamie atkritumu, plastmasa, stikls, metāli) atdalīšana pirms kompostēšanas procesa.

BNA, kas ar mehāniskās apstrādes paņēmieniem tiek iegūti no nešķirotiem sadzīves atkritumiem, var saturēt gan sadzīves bīstamos atkritumus, piemēram, baterijas, gan fizikālus piemaisījumus, piemēram, stiklu, plastmasas, kas var radīt vides piesārņojuma risku, ja to izmantotu augsnes uzlabošanai. Tāpēc to parasti izmanto kā apglabāto atkritumu pārklāšanas materiālu, poligona gadījumā.

Šobrīd valstī problemātiska ir kompostēšanas rezultātā iegūtā BNA turpmākā izmantošana, ko nosaka gan piemērotu tehnoloģiju trūkums, gan iegūtā komposta kvalitāte.

Plāna īstenošanas gaitā paredzēts:

1) Sagatavot priekšlikumus BA pārstrādes rezultātā iegūto materiālu iedalīšanai vairākās kategorijās atkarībā no komposta sastāva/kvalitātes, lai uz šī pamata noteiktu atkritumu beigu statusu BNA;

2) Sagatavot priekšlikumus BA pārstrādē iegūto materiālu izmantošanai tautsaimniecībā (atkarībā no kvalitātes kategorijas).

No 2027. gada 1. janvāra EK direktīva ir norādījusi, ka bioloģiskus sadzīves atkritumus, kas nonāk aerobā vai anaerobā apstrādē, var ieskaitīt kā pārstrādātus vienīgi tad, ja tie ir dalīti savākti vai nodalīti to rašanās vietā[143.] Tādējādi mehāniski atdalītos BNA ir iespēja uzskatīt kā pārstrādātus tikai līdz minētajam laika posmam. Līdz ar dalītās atkritumu vākšanas ieviešanas nodrošināšanu ir nepieciešamas efektīvākas un tehnoloģiski modernākas iekārtas, kas spētu starp atkritumiem, kuros vairs nav iepakojuma un bioloģisko atkritumu, atlasīt vēl vērtīgos un pārstrādājamos materiālus.

BNA reģenerācija un apglabāšana

Detālu situācijas analīzi par BNA reģenerāciju sniedz Plāna 2.5.8. sadaļa Biogāzes ieguve sadzīves atkritumu poligonos. Kopumā biogāzes ražotnēm ir pieejamas ap 502 tūkst. t BNA un pārtikas atkritumu. 2020. gadā Latvijā darbojās 48 biogāzes stacijas. 2.5.9. nodaļā Atkritumu apglabāšana poligonos un rekultivēto izgāztuvju izmantošanas ierobežojumi ir apskatīti jautājumi, kas skar BNA apglabāšanas infrastruktūru.

Poligonos pieņemtie atkritumi SAP izvietotajās šķirošanas līnijās tiek sašķiroti, nodalot atkritumus, kuri ir piemēroti turpmākai pārstrādei atkritumu pārstrādēs iekārtās. Tiek veikta arī atkritumu mehāniski-bioloģiskā pārstrāde, kuras rezultātā samazinās poligonos apglabātais atkritumu apjoms (sk. 8.1. att.).

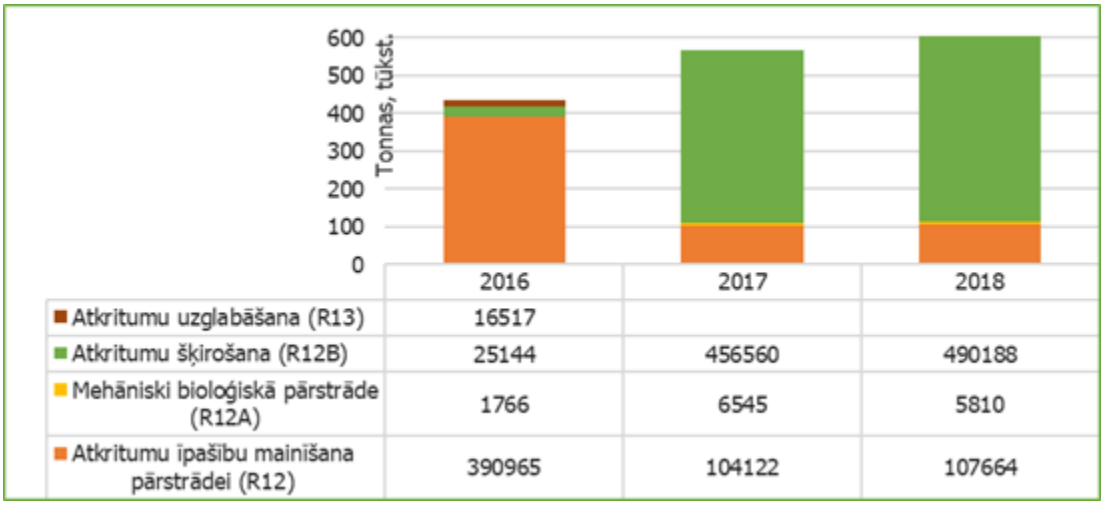

	2016	2017	2018
Atkritumu uzglabāšana (R13)	16517		
Atkritumu šķirošana (R12B)	25144	456560	490188
Mehāniski bioloģiskā pārstrāde (R12A)	1766	6545	5810
Atkritumu īpašību mainīšana pārstrādei (R12)	390965	104122	107664

8.1. attēls. Poligonos apstrādei sagatavotais (R12), šķirotais (R12B), mehāniski - bioloģiski apstrādātais (R12A), un uzglabāšanā novietotais (R13) BNA daudzums 2016.-2018. gadā, t[144]

Sagatavotie BNA tālākai reģenerācijai poligonos tālāk tiek virzīti galvenokārt tādām reģenerācijas darbībām kā organisko vielu pārstrāde ar bioloģiskās pārveidošanas procesiem (R3), tostarp biogāzes ieguvei (R3D) un kompostēšanai (R3A). Tāpat arī daļa atkritumu tiek izmantota izrakto tilpju aizbēršanai (R5), apstrāde augsnē, kas rada ekoloģiskus vai lauksaimniecības uzlabojumus (R10).

Kopējais poligonos reģenerēto atkritumu daudzums, kuram veikta reģenerācija pēc šķirošanas un priekšapstrādes, ir palielinājies no 341 031 t 2016.gadā līdz 386 076 t 2018.gadā, t.i., par 13%. Reģenerēto atkritumu daudzuma pieaugums galvenokārt noticis, palielinoties atkritumu apjomam, kas izmantots biogāzes ieguvei (R3D), kas pieaudzis no 250,3 tūkst. t 2016. gadā līdz 289,5 tūkst. t 2018. gadā, no 8,6 tūkst. t 2016. gadā līdz 41 353 t 2018. gadā.

8.4. Prognoze par bioloģiski noārdāmiem atkritumiem, bioloģiskiem atkritumiem un pārtikas atkritumiem

BNA radītā un apsaimniekotā (savāktā, pārstrādātā, reģenerētā un apglabātā) daudzuma prognozes pie dažādiem scenārijiem ir apskatītas Plāna 3. nodaļā. Iegūtie rezultāti parāda, ka radītais BNA daudzums turpinās pieaugt un 2035. gadā sasniegs 624 133 t (pieaugums par 18% pret 2019. gadu). Nešķirotie sadzīves atkritumi un līdz ar to arī to sastāvā esošā BNA daļa tiks savākti 100% apmērā no radītā daudzuma, pārējie BNA tiks savākti aptuveni 90% apmērā. Tādējādi kopumā palielināsies arī savākto BNA daudzums, kuram būs nepieciešama pārstrādes jauda.

Tiek prognozēts, ka līdz ar 100 tūkst. t/gadā pārstrādes jaudas uzstādīšanu poligonā Getliņi, ievērojami palielināsies arī pārstrādāto un reģenerēto BNA daudzums, tomēr šī jauda nespēs nodrošināt visu savākto BNA pārstrādi. Īpaši izteikti pietrūks pasterizācijas un higienizācijas jaudas pārtikas atkritumu apstrādei pirms anaerobās pārstrādes biogāzes stacijās. Līdz ar to nebūs iespējams pilnībā izmantot jau esošo biogāzes ražošanas staciju infrastruktūru un jaudu (potenciāli līdz 400 tūkst. t/gadā pārtikas atkritumu pārstrādei).

Apglabāto BNA daudzuma īpatsvars prognozētajā periodā veidos aptuveni 12-14% no radītā daudzuma jeb līdz 80 tūkst. t/gadā ar tendenci samazināties.

8.5. Izvērtējums par Direktīvas 1999/31/EK mērķu izpildi

Patreiz spēkā esošā plāna[145] izstrādē izmantotās prognozes liecina, ka 2013. gadā tika apglabāti 67% no 1995. gadā apglabātā BNA daudzuma. Patlaban var prognozēt, ka 2020.gadā tiks apglabāti 55% no 1995. gadā apglabātā BNA daudzuma, tādējādi netiks izpildīts direktīvas 1999/31/EK noteiktais mērķis - poligonos apglabāt ne vairāk kā 35% no BNA daudzuma, kurš tika apglabāts 1995. gadā (sk. 8.7. att.).

Poligonos nogādātā nešķiroto sadzīves atkritumu plūsma ~ 90% apmērā tiek apstrādāti sagatavošanas reģenerācijai iekārtās, kur tiek atdalīta BNA frakcija un pārstrādei derīgi materiāli. BNA frakcija, atkarībā no pieejamās infrastruktūras tiek novietota kompostēšanas laukumos vai bioreaktoru šūnās. Pēc kompostēšanas t.s. tehniskais komposts tiek izmantots apglabāto atkritumu slāņa ikdienas pārklājuma veidošanai, atkritumu krātuves iekšējo pagaidu ceļu un laukumu izbūvei u.c. poligona ekspluatācijas vajadzībām. (sk. 8.3. tabulu).

8.3. tabula

Sadzīves atkritumu poligonos apsaimniekoto atkritumu apjomu novērtējums 2019. gadā, t[146]

	Pieņemtais apjoms	**Veiktās pārstrādes darbības t/gadā**	**Izvests pārstrādei t/gadā (pārstrādei derīgi materiāli, no atkritumiem iegūts kurināmais)**	**Biorekatorā ievietotais apjoms (BNA, kas piemēroti kompostēšanai vai anaerobai pārstrādei)**	**Apglabāšana t/gadā (atkritumu mehāniskās apstrādes atkritumi, ražošanas u.c. atkritumi)**
Nešķiroti sadzīves atkritumi	501 189	60 892	36 367	256 039	147 834
BNA	42 318	7 484	0	33 863	971

Otrreizējās izejvielas	21 963	87	11 767	451	10 175
Citi	221 044	79 610	61 861	0	61 478
Kopā	786 514	148 073	109 995	290 353	220 458

Lai nodrošinātu direktīvā 1999/31/EK mērķu izpildi, Plānā ietverti pasākumi, kas veicinās:

1) BNA dalītu vākšanu un to pārstrādi, kā arī saražotā komposta un

2) BNA pārstrādes pārpalikumu izmantošanu.

Pārējie rīcību virzieni un pasākumi, kas sniedz ieguldījumu stratēģijas BNA apsaimniekošanas ieviešanai, ir ietverti Plāna 6. nodaļas 6.1. tabulā.

9. ATKRITUMU RAŠANĀS NOVĒRŠANAS VALSTS PROGRAMMA

9.1. Atkritumu rašanās novēršanas saikne ar aprites ekonomiku

Atkritumu rašanās novēršanas valsts programmu[147] (turpmāk - programma) veido pasākumu kopums, kas aprakstīts šajā un arī citās Plāna sadaļās (stratēģijās, programmās, nodaļās - sk. 9.1. att.).

Atkritumu rašanās novēršanas pasākumi ir ieviešami katrā no materiālu aprites cikla posmiem, kas tieši saista šo programmu ar Rīcības plānu pārejai un aprites ekonomiku 2020.-2027. gadam[148] un konkrētiem rīcību virzieniem un pasākumiem, kas tajā noteikti.

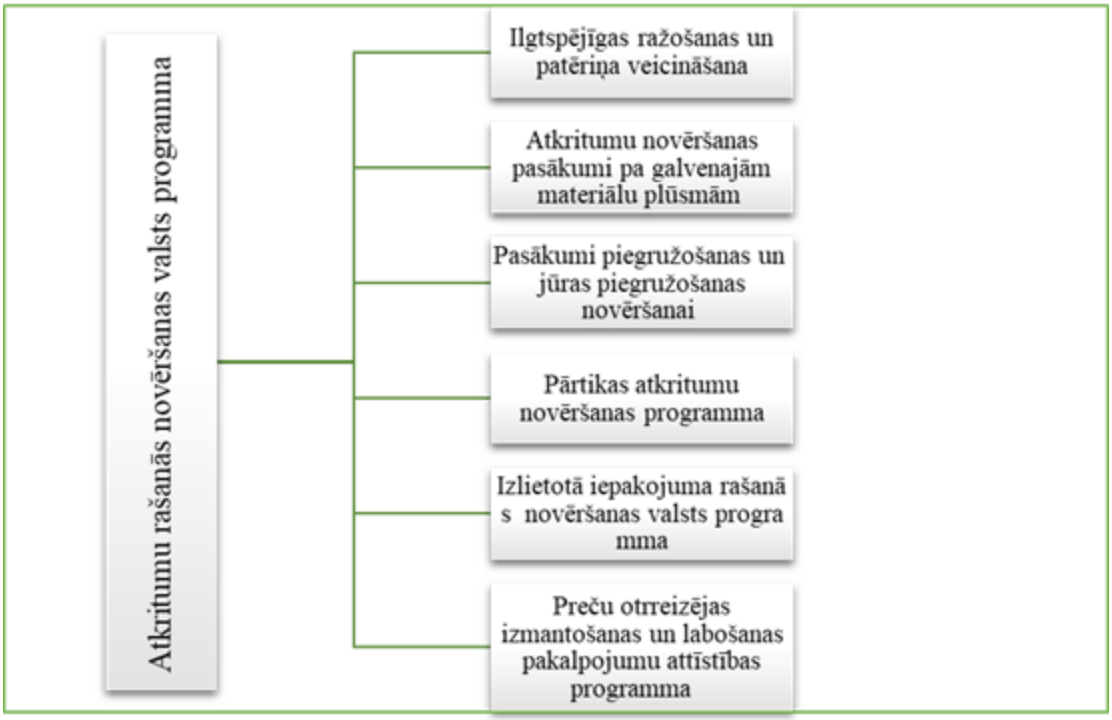

9.1. attēls. Atkritumu rašanās novēršanas valsts programmas sastāvdaļas

9.2. Programmas indikatori

Lai veiktu programmas ieviešanas uzraudzību un novērtētu atkritumu rašanās novēršanas pasākumu īstenošanas efektivitāti, ir noteikti atkritumu rašanās novēršanas kvantitatīvie indikatori (kvalitatīvie vai kvantitatīvie rādītāji un mērķrādītāji), kas ir arī izmantojami kā šīs Programmas ieviešanas uzraudzības rezultatīvie rādītāji (sk. 9.1. tab.)

9.1. tabula

Atkritumu rašanās novēršanas pasākumu programmas efektivitātes novērtēšanas kvantitatīvie indikatori (rezultatīvie rādītāji)

Nr.	Kvantitatīvais indikators	Mērvienība	Bāzes gads (2018)	2028. gads
1.	Sadzīvē (mājsaimniecībās) radītais atkritumu daudzums	kg uz iedzīvot. gadā	409[149]	Ne vairāk kā 400

2.	Kopējais radītais sadzīves (mājsaimniecības) atkritumu daudzums	t/ gadā	785 074	Ne vairāk kā 650 tūkst.
3.	Kopējais radītais bīstamo atkritumu daudzums	t/ gadā	118 142	Ne vairāk kā 50 tūkst.
4.	Kopējais pārstrādātais sadzīves (mājsaimniecības) atkritumu apjoms	% no gadā radītā apjoma	43[150]	55[151]
5.	Kopējais pārstrādātais bīstamo atkritumu apjoms	% no gadā radītā apjoma	31	75
6.	Kopējais pārstrādātais ražošanas atkritumu apjoms	% no gadā radītā apjoma	83.3	85
7.	Kopējais apglabāto sadzīves (mājsaimniecības) atkritumu daudzums	% no gadā radītā apjoma	58,9	Ne vairāk kā 40%
9.	Kopējais apglabāto ražošanas atkritumu apjoms	% no gadā radītā apjoma	5	Ne vairāk kā 25%
10.	Kopējais apglabāto bīstamo atkritumu apjoms	% no gadā radītā apjoma	4,5	Ne vairāk kā 25%

9.3. Politikas instrumenti un pasākumi atkritumu rašanās novēršanas veicināšanai

9.3.1. Maksājumi un ierobežojumi attiecībā uz atkritumu apglabāšanu poligonos un atkritumu sadedzināšanu

Maksājumi un ierobežojumi attiecībā uz atkritumu apglabāšanu poligonos (SAP) un atkritumu sadedzināšanu, kas veicina atkritumu rašanās novēršanu un pārstrādi, vienlaikus nodrošinot, ka apglabāšana poligonos ir vismazāk vēlamais atkritumu apsaimniekošanas veids.

Laika posmā no 2016. gada līdz 2018. gadam SAP pieņemtais kopējais nebīstamo atkritumu apjoms ir būtiski pieaudzis - no 657,8 tūkst. t 2016.gadā līdz 820,2 tūkst. t 2018. gadā. Vienlaikus nešķirotu mājsaimniecības atkritumu daļa šai apjomā ir samazinājusies - no 531,7 tūkst. t 2016.gadā līdz 526.0 tūkst. t 2018. gadā. (sk. 9.2. att.).

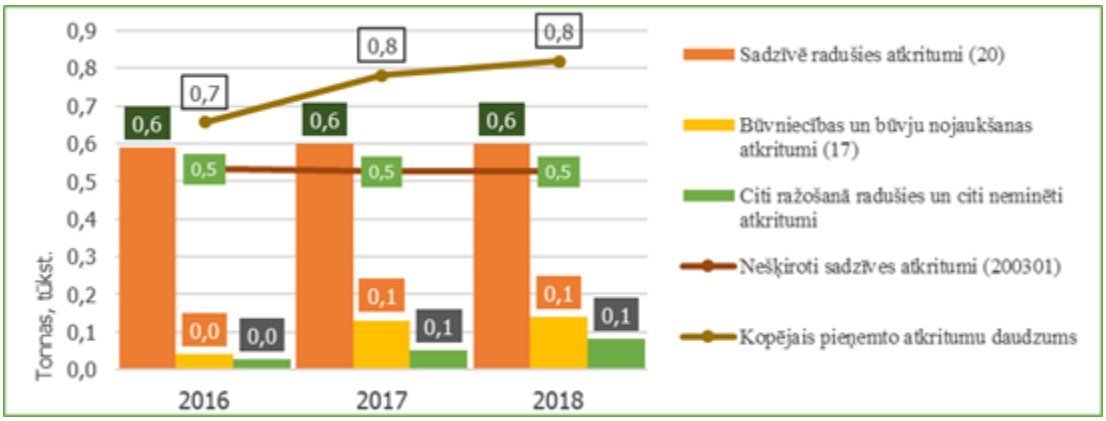

9.2. attēls. Sadzīves atkritumu poligonos pieņemtie galvenie nebīstamo atkritumu veidi 2016.-2018. gadā, t
(Avots: LVĢMC[152])

Lai veicinātu atkritumu rašanās novēršanu, sagatavošanu un pārstrādi, jāturpina palielināt DRN likmes par sadzīves atkritumu apglabāšanu sadzīves atkritumu poligonos.

9.3.2. "Maksā, kad izmet" princips

"Maksā, kad izmet" ir princips, saskaņā ar kuru atkritumu radītāji maksā par atkritumu apsaimniekošanu, pamatojoties uz faktiski radīto atkritumu daudzumu. Tas ir stimuls pārstrādājamo atkritumu atdalīšanai to rašanās vietā un nešķirotu atkritumu apjoma samazināšanai, kas Latvijā šobrīd tiek piemērots tikai vienā pašvaldībā - Jūrmalā, kur savākto atkritumu svēršanu uzsāka 2018. gada 1. martā. Īpaši svarīgi ir atrast šāda principa piemērošanas optimālo modeli daudzdzīvokļu mājās. Tomēr interese par principa ieviešanu nav guvusi viennozīmīgu atbalstu, kā viens no iemesliem ir arī paredzamais atkritumu apsaimniekošanas maksas pieaugums, kas saistīts ar šādas sistēmas ieviešanas un uzturēšanas investīcijām. Šāds maksas pieaugums var izrādīties sociāli nepieņemams risinājums iedzīvotājiem patreizējos apstākļos. Vienlaikus pastāv bažas, ka patērētāja iespējas iegādāties neiepakotu ražotāja preci pašlaik ir ļoti ierobežotas. Šai sakarā

risinājums ir saistāms ar Eiropas Jaunā aprites ekonomikas rīcības plāna "Par tīrāku un konkurētspējīgāku Eiropu" īstenošanas ietvaros paredzētajiem tiesību aktiem, kas vērsti uz iepakojuma apjoma samazināšanu vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā.

Lai rastu risinājumu par principa "Maksā, kad izmet" ieviešanas iespējām Latvijā, nepieciešams veikt pētījumu, izvērtējot sistēmas izveides un uzturēšanas izmaksas, kā arī resursus, kas būs nepieciešami, lai novērstu nelegālās izgāztuves un atkritumu izmešanu sistēmai nepiederošu atkritumu konteineros (sk. 1.5.2. pasākumu plāna 6. nodaļas 6.1. tabulā). Vienlaikus ir nepieciešams paplašināt atkritumu dalītās vākšanas pakalpojumu pieejamību blīvi apdzīvotās vietās un mikrorajonos, tai skaitā ieviešot atsevišķi savāktu lietotās elektrotehnikas, tekstila un mēbeļu dalītās atkritumu šķirošanas plūsmu, kam ir augsts potenciāls ievērojami samazināt vides piesārņojumu un nešķiroto atkritumu apjomu. Minēto pasākumu realizācija ir paredzēta Plāna 6. nodaļas 6.1. tabulas 2.2. punktā, savukārt nepieciešamais finansējums ir raksturots plāna 7. nodaļas 7.1. tabulas 2. punktā.

9.3.3. Ekonomiskie stimuli produktu ziedošanai

Latvijā tiek izmantoti vairāki instrumenti, kas veicina produktu ziedošanu.

Ja komersants ziedo sabiedriskā labuma organizācijai, budžeta iestādei vai valsts kapitālsabiedrībai, kura pilda Kultūras ministrijas deleģētās funkcijas, tas var izmantot uzņēmumu ienākuma nodokļa (UIN) atvieglojumus, ko nosaka Uzņēmumu ienākuma nodokļa likums. Komersanti, kuri ziedo, var izvēlēties vienu no trim UIN atvieglojumu veidiem, proti, ziedojuma apmēra noteikšanai izmantot iepriekšējā gada peļņu, ziedojuma apmēra noteikšanai izmantot iepriekšējā gada darba samaksas apmēru, vai, izmantojot ziedojuma apmēru, samazināt uzņēmumu ienākuma nodokli no dividendēm.

No 2020. gada 18. augusta ir spēkā MK noteikumi Nr. 514 "Prasības pārtikas izplatīšanai pēc minimālā derīguma termiņa beigām"[153]. Noteikumi nosaka produktu grupas, to izplatīšanas veidu un kārtību, kā arī laikposmu, kādā pārtiku, kas marķēta ar norādi "Ieteicams līdz ", atļauts izplatīt pēc minimālā derīguma termiņa beigām.

Pārtiku atļauts nodot ziedošanai biedrībām un nodibinājumiem, kā arī reliģiskajām organizācijām un to iestādēm, kas nodarbojas ar labdarību un ir reģistrētas Pārtikas un veterinārajā dienestā (PVD) saskaņā ar normatīvajiem aktiem par pārtikas uzņēmumu atzīšanas un reģistrācijas kārtību. Ziedošanai nodot var tikai fasētu pārtiku, kas marķēta ar uzņēmuma izveidotu īpašu skaidri saskatāmu, salasāmu un neizdzēšamu norādi. Savukārt labdarības organizācijām jānodrošina ziedošanai paredzētās pārtikas izsekojamība un uzglabāšanas nosacījumi, ja tādi tiks norādīti marķējumā.

MK 2020. gada 17. marta noteikumi Nr. 145 "Prasības mazumtirdzniecības uzņēmumiem, kas piegādā mājputnu olas vai ziedo dzīvnieku izcelsmes pārtiku" nosaka prasības mazumtirdzniecības uzņēmumiem, kas mazā daudzumā ziedo saldētu svaigu gaļu, saldētus svaigus un svaigus sagatavotus zvejniecības produktus vai mājputnu olas citiem mazumtirdzniecības uzņēmumiem vai mazā daudzumā piegādā mājputnu olas citiem mazumtirdzniecības uzņēmumiem saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Regulas (EK) Nr. 853/2004, ar ko nosaka īpašus higiēnas noteikumus attiecībā uz dzīvnieku izcelsmes pārtiku, panta 5. punkta "b" apakšpunkta "ii" un "c" apakšpunktu. Šo noteikumu izpratnē cits mazumtirdzniecības uzņēmums, kam atļauts saņemt ziedošanai paredzēto pārtiku, ir biedrība, nodibinājums, reliģiska organizācija vai tās iestāde, kas nodarbojas ar labdarību un ir reģistrēta Pārtikas un veterinārajā dienestā (PVD) saskaņā ar normatīvajiem aktiem par pārtikas uzņēmumu atzīšanas un reģistrācijas kārtību.

Saskaņā ar 2020. gada 18. jūnija grozījumiem noteikumos Nr. 104 "Pārtikas uzņēmumu atzīšanas un reģistrācijas kārtība" PVD jāreģistrējas arī biedrībām, nodibinājumiem un reliģiskajām organizācijām un to iestādēm, kas nodarbojas ar labdarību un līdz ar to iesaistās pārtikas apritē.

Latvijā darbojas Pārtikas banka "Paēdušai Latvijai", kas ir Latvijas Samariešu apvienības vadīta pārtikas programma, kas palīdz trūkumā nonākušiem iedzīvotājiem, izsniedzot pārtikas pakas. To saturu veido no ražotāju, pārstrādātāju un tirgotāju ziedotajiem pārtikas produktiem. Pieņem neierobežotā daudzumā kvalitatīvus, lietošanai derīgus produktus, kuru uzglabāšanai nav nepieciešams nodrošināt īpašu temperatūru. Produktus, kas ātri bojājas un kuriem istabas temperatūrā ir īss derīguma termiņš, pieņem tikai tādā gadījumā, ja ir iespēja tos

ātri nogādāt palīdzības saņēmējam. Pārtikas banka pieņem arī higiēnas un saimniecības preces, piemēram, zobu pastas, zobu birstes, ziepes, veļas pulveri, šampūnu, pamperus un citas preces. Pārtikas pakas tiek dalītas iedzīvotājiem visā Latvijā sadarbībā ar vietējām labdarības organizācijām un pašvaldību sociālajiem dienestiem. No ziedojumiem netiek ieturēta nekāda starpniecības vai komisijas maksa. Visi ziedojumi pilnā apmērā tiek izlietoti pārtikas paku nokomplektēšanai.

Nepieciešams paredzēt iespēju nodrošināt ziedošanu no veikaliem bez labdarības organizāciju starpniecības, veicinot pārtikas atkritumu samazināšanu.[154] Līdz ar to nepieciešams precizēt normatīvajos aktos ziedošanas nosacījumus pārtikas un nepārtikas precēm un paplašināt organizāciju loku, kam pārtikas produktu ziedošana varētu būt nepieciešama (piemēram, pansionāti).

9.3.4. Depozīta sistēma

Lai veicinātu izmantotā dzērienu iepakojuma efektīvu savākšanu un atgriešanu apritē vai pārstrādi, tiek izmantota depozīta sistēma un citi instrumenti. Grozījumi Iepakojuma likumā nosaka, ka no 2022. gada 1. februāra Latvijā tiks uzsākta depozīta sistēmas piemērošana dzērienu iepakojumam. Depozīta sistēmas piemērošana dzērienu iepakojumam:

- veicinās izlietotā iepakojuma apjoma, kas jāapglabā atkritumu poligonā, samazināšanu;

- nodrošinās dabas resursu efektīvu izmantošanu, novirzot pārstrādei plastmasas, stikla un metāla dzērienu iepakojumus;

- veicinās iedzīvotāju iesaistīšanos iepakojuma apsaimniekošanā.

Plānots, ka depozīta sistēma aptvers 7% ko kopēja tirgū laistā iepakojuma daudzuma.

9.3.5. Investīcijas atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūrā un ekonomiskie stimuli

Atkritumu apjoma radīšanas samazināšanu veicina atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūrā veicamo investīciju pārdomāta plānošana, tostarp izmantojot ES fondus. Šāds pārdomāts investīciju plānojums caurstrāvo visus nacionālā līmeņa plānošanas dokumentus un tas pamatojas uz nozares investīciju vajadzību izvērtējumu, kas regulāri tiek pārskatīts.

Nacionālais attīstības plāns 2021-2027. gadam (NAP) paredz, ka nepieciešama rīcība atkritumu šķirošanas un pārstrādes uzlabošanā. Resursu otrreizējā pārstrāde nodrošinās ekonomikas dažādošanu un palielinās katras resursa vienības lietderīgāku izmantošanu. Atkritumu atkārtota izmantošana, atkritumu daudzuma samazināšana un bezatkritumu dzīvesveids un tā popularizēšana mazinās atkritumu daudzumu un vides piesārņojumu.[155]

Saskaņā ar NAP, antropogēnā piesārņojuma samazināšana ir sabiedrības atbildīga rīcība, lai mazinātu apkārtējās vides piesārņojumu. Tā ir iespēja mainīt ekonomikas paradigmu, veidot jaunu, klimatneitrālu ekonomiku, izmantojot pieejamos vai radot jaunus tehnoloģiskos risinājumus ekonomikas dažādošanai, atkārtoti izmantojot atkritumus kā izejvielas.

ES finanšu plānošanas periodā 2014.-2020. gadam tika paredzēts piešķirt atbalstu mērķtiecīgai atkritumu apsaimniekošanas direktīvās[156] noteikto prasību īstenošanai, kā arī visas nozares attīstību veicinošām darbībām, lietderīgai atkritumu kā resursu izmantošanai, kas īstenojama, paplašinot atkritumu dalītu vākšanu un stimulējot pārstrādi (sk. 9.2. tabula).

9.2. tabula

ES fondu atbalsts atkritumu atkārtotai izmantošanai, pārstrādei un reģenerācijai periodā no 2014. līdz 2020. gadam

SAM 5.2.1. "Veicināt dažāda veida atkritumu atkārtotu izmantošanu, pārstrādi un reģenerāciju"		
5.2.1.1. pasākums "Atkritumu dalītas savākšanas sistēmas attīstība"	- atkritumu dalītas savākšanas punktu izveide, t.sk. konteineru iegāde - šķiroto atkritumu savākšanas laukumu izveide, t.sk. konteineru iegāde - specializētā autotransporta iegāde, kas no mājsaimniecībām savāc jau sašķirotus atkritumus (nav paredzēts esošu punktu vai laukumu apkalpošanai)	KF: 161 891 *euro* Privātais un pašvaldību līdzfinansējums: 261 579 *euro* Kopā: 423 470 *euro*

5.2.1.2. pasākums "Atkritumu pārstrādes veicināšana"	Atkritumu pārstrādes iekārtu izveide (iekārtu izveide, iekārtu kompleksā uzstādot pārstrādes/reģenerācijas procesam nepieciešamās iekārtas): - BNA pārstrāde (aerobas/anaerobas tehnoloģijas) - sadzīves atkritumu pārstrāde (stikls, papīrs, metāls, plastmasa, t.sk. šo materiālu iepakojums) - citu atkritumu pārstrāde	KF: 49 485 412 *euro* Privātais un pašvaldību līdzfinansējums:17 828 530 *euro* Kopā: 67 313 942 *euro*
5.2.1.3. pasākums "Atkritumu reģenerācijas veicināšana"	Atkritumu reģenerācijas iekārtu izveide: - iekārtas, kurās tiek sadedzināts no atkritumiem iegūtais kurināmais	KF: 9 184 249 *euro* Privātais un pašvaldību līdzfinansējums:1 620 750 *euro* Kopā: 10 804 999 *euro*

9.3.6. Zaļais publiskais iepirkums

ZPI ir process, kura ietvaros valsts un pašvaldību iestādes cenšas iepirkt preces un pakalpojumus ar iespējami mazāku ietekmi uz vidi, ņemot vērā dzīves cikla izmaksas produktiem vai pakalpojumiem ar vienādu primāro funkciju. Šis risinājums palīdz:

- samazināt ietekmi uz vidi - katra nopirktā prece vai pakalpojums atstāj ietekmi uz vidi visās tās aprites cikla stadijās;

- veicināt sociālus uzlabojumus - ar iepirkumu procedūrā iestrādātu nosacījumu palīdzību iespējams nodrošināt labākus darba apstākļus, piemēram, samazinot toksisko ķīmisko vielu saturu tīrīšanas līdzekļos uzlabo dzīves un darba vides apstākļus, transports ar samazinātu izmešu apjomu veicina gaisa kvalitātes uzlabošanos un saslimstības ar elpvadu slimībām riska samazināšanos;

- panākt ietaupījumus budžetā - plānojot iegādāties kādu preci vai pakalpojumu, vispirms tiek izvērtētas reālās vajadzības, tādējādi samazinot iepirkumu apjomu.

Otrkārt, tiek veikts preces aprites cikla izmaksu novērtējums. Tādā veidā iespējams ņemt vērā visus faktorus (ne tikai preces vai pakalpojuma sākotnējo cenu, bet arī ekspluatācijas un radīto atkritumu apsaimniekošanas izmaksas) un galarezultātā panākt līdzekļu ekonomiju.

ZPI ir viens no ES vides, klimata un enerģijas politikas prioritārajiem instrumentiem, un vides nosacījumu iekļaušana iepirkumu specifikācijās kļūst prioritārs uzdevums arī Latvijā. ZPI normatīvo ietvaru kopš 2004. gada veido divas publiskā iepirkuma direktīvas,[157, 158] kas paredz vides nosacījumu iekļaušanu iepirkuma procedūrās, ja iepirkums pārsniedz noteiktu robežlielumu (slieksni).

No 2017. gada 1. jūlija ir spēkā MK 2017. gada 20. jūnija noteikumi Nr. 353 "Prasības zaļajam publiskajam iepirkumam un to piemērošanas kārtība"[159]. Šo noteikumu 1. pielikumā noteiktas septiņas obligātās preču un pakalpojumu grupas (biroja papīrs, drukas iekārtas, datortehnika un IKT infrastruktūra, pārtika un ēdināšanas pakalpojumi, tīrīšanas līdzekļi un pakalpojumi, iekštelpu apgaismojums, ielu apgaismojums un satiksmes signāli), kurām ZPI ir jāpiemēro obligāti. Savukārt minēto noteikumu 2. pielikumā ir definēti ZPI kritēriji 14 preču un pakalpojumu grupām, bet 3. pielikumā - metodoloģija aprites cikla izmaksu aprēķinam enerģiju patērējošām precēm.

ZPI īpatsvara pieaugumā Latvijā iezīmējās pozitīvas tendences. Saskaņā ar IUB datiem 2019. gadā ZPI īpatsvars jau veidoja 17,3% no visiem iepirkumiem finansiālā izteiksmē, kas veikti saskaņā ar Publisko iepirkumu likumu jeb 515 milj. *euro*. Pēc iepirkumu skaita tas veido 13,2% jeb gandrīz 1500 iepirkumus. ZPI vadlīnijas ir jau aktualizētas un tajās ir integrēti aprites ekonomikas principi, kā piemēram, veicināta nolietotu riepu pārstrāde un izmantošana atpūtas un sporta infrastruktūras iepirkumos. Arī turpmāk ZPI vadlīnijās arvien vairāk tiks integrēti aprites principi.

9.3.7. Pasākumi, ar ko ierobežo subsīdijas, kuras neatbilst atkritumu apsaimniekošanas hierarhijai

Atkritumu apsaimniekošanas likumā ir noteikta atkritumu apsaimniekošanas hierarhija. Minētais princips ir nostiprināts arī normatīvajos aktos[160] attiecībā uz ierobežojumiem ES struktūrfondu izmantošanai atkritumu apsaimniekošanas

darbībām, kuras atrodas atkritumu apsaimniekošanas hierarhijas zemākajā posmā - atkritumu apglabāšanai poligonos.

Normatīvie akti paredz, ka atbalsts no ES struktūrfondiem netiek piešķirts:

1) darbībām, kas palielina poligonos noglabājamo atkritumu daudzumu;

2) manuālo un mehānisko atkritumu šķirošanas (apstrādes) iekārtu iegādei vai uzlabošanai;

3) iekārtu izveidei, kas nav iekļautas pārstrādes iekārtas kompleksā un kuru darbības rezultātā atkritumi netiek pārstrādāti;

4) atkritumu reģenerācijai, kas nav pārstrāde, un tādām atkritumu pārstrādes darbībām, kurās pārstrādes process ilgst vairāk nekā trīs gadus;

5) pārstrādāšanai materiālos, kas izmantojami par degvielu vai kurināmo.

9.3.8. Fiskālo pasākumu vai citu līdzekļu izmantošana, lai veicinātu produktu un materiālu, kas ir sagatavoti atkārtotai izmantošanai vai pārstrādāti, izmantošanu

Nākamajā ES fondu finansējuma plānošanas periodā 2021.-2027. gadam paredzēts atbalstīt darbības šādās jomās:

- Uz atkritumu apsaimniekošanas hierahiju balstītas aprites ekonomikas principu ieviešana ražošanā un pakalpojumos, veicinot atkritumu apjoma mazināšanas procesus, samazinot materiālu ietilpību un palielinot pārstrādājamību un ilglietojamību (atkārtota lietošana, preču labošanas pakalpojumu attīstība), attīstot racionālu izejvielu un resursu izmantošanu, veicinot pāreju uz otrreizēji izmantojamu un videi nekaitīgu izejvielu izmantošanu ražošanas tehnoloģiskajos risinājumos ("safe by design"), otrreizēju un slēgtu materiālu ciklu tehnoloģiju, ieviešot ekodizaina principus preču ražošanā, materiālu un iepakojuma izmantošanā, veidojot inovatīvus aprites uzņēmējdarbības modeļus, izmantojot ekoefektīvu tehnoloģiju un ekoinovāciju ieviešanu, kā arī veicinot industriālo simbiozi, atbalstāmajos projektos paredzot informēšanas un publicitātes pasākumus atbilstoši finansējuma avotu nosacījumiem. Atbalsta sniegšanu aprites ekonomikas principu ieviešanai un attīstībai lielākoties paredzēta maziem un vidējiem uzņēmumiem;

- Vietējā līmeņa atkritumu radīšanas samazināšanas, preču labošanas pakalpojumu attīstības un aprites ekonomikas veicināšanas pasākumi.

Ekodizains ir produktu un pakalpojumu projektēšana, lai minimizētu ietekmi uz vidi visā dzīves ciklā, vienlaicīgi nodrošinot nepieciešamo funkcionalitāti, kvalitāti, izmaksas un estētisko izskatu. Ekodizaina mērķis ir samazināt resursu patēriņu, izmantot videi draudzīgus materiālus, optimizēt produkta ražošanu, izplatīšanu un lietošanu, kā arī nodrošināt tā pienācīgu apsaimniekošanu aprites cikla beigās - atjaunošanu, apstrādi vai noglabāšanu. Ar ekodizaina metožu palīdzību var novērst un samazināt produkta nelabvēlīgo ietekmi uz vidi visā tā dzīves ciklā - sākot no izejvielu ražošanas un piegādes, produkta ražošanas, iepakošanas, piegādes, lietošanas un nonākšanos atkritumos. Vērtējamās ietekmes - globālā pasiltināšanās, paskābināšanās, resursu pārtēriņš, biodaudzveidības samazināšanās, toksisko vielu klātbūtne atmosfēras, kā arī iekštelpu gaisā un ūdenī, ozoņa slāņa noārdīšanās u.c. Ekodizaina pieeja īsteno ilgtspējīgas attīstības principu, jo novērš piesārņojumu, pirms tas ir radies.

Direktīvā 2008/98/EK ir ietverti nosacījumu, kas uzliek par pienākumu jebkurai personai, kas pirmo reizi lieto tādu materiālu, kas atzīts par atkritumu statusu zaudējušu, vai izplata to tirgū (pirmreizēji), jānodrošina, ka materiāls atbilst normatīvajām prasībām, kas izriet no produktu un ķīmisko vielu regulējuma. Plāna 2.5.5. nodaļā ir sniegta informācija par atkritumu beigu statusa piemērošanu, un 6. nodaļas 6.1. tabulā ietverti plānotie pasākumi.

Pasākumi saistībā ar pārstrādāto materiālu saturu iepakojumā ir apskatīti plāna 10. nodaļā par atkritumu rašanās novēršanas pasākumiem attiecībā uz iepakojumu.

9.3.9. Atbalsts pētniecībai un inovācijām modernajās pārstrādes tehnoloģijās un atjaunošanā

Latvijā tiek īstenota Klasteru programma, kurā Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) ieguldījums ir vairāk nekā 5 milj. *eiro*. Klasteru programmas mērķis ir veidot sadarbības tīklu, kurā komersanti apvienojas ar pētniecības, izglītības un zināšanu izplatīšanas organizācijām. Šāda sadarbība tiek veicināta, lai paaugstinātu komersantu konkurētspēju, palielinātu eksporta apjomu un attīstītu inovācijas un jaunu produktu veidošanos. Projektu iesniedzēji šajā programmā ir biedrības vai nodibinājumi, kas pārstāv ne mazāk kā 20 savstarpēji nesaistītus sīkos (mikro),

mazos un vidējos komersantus (klastera dalībniekus), kā arī tiem jāspēj nodrošināt dalībnieku skaita turpmāka palielināšana.

Inovāciju atbalstam pieejamas arī citas programmas, t.sk. atbalsts zinātniskajām institūcijām pētniecisko izstrādņu komercializācijai, atbalsts uzņēmumiem inovācijas vaučera veidā, atbalsts Kompetences centru programmas ietvaros, atbalsts eksperimentālu ražošanas iekārtu izstrādei un uzstādīšanai, atbalsts nodarbināto apmācībām u.c., kā arī paredzēts ieviest Norvēģijas finanšu instrumenta 2014.-2021. gada programmu "Uzņēmējdarbības attīstība, inovācijas un mazie un vidējie uzņēmumi", kuras ietvaros atbalsts pieejams MVU zaļo tehnoloģiju, kā arī IKT izstrādei un ieviešanai ražošanā.

9.3.10. Labāko pieejamo tehnisko paņēmienu izmantošana atkritumu apstrādē

Saskaņā ar likumu "Par piesārņojumu" un MK 2010. gada 30. novembra noteikumiem Nr. 1082 "Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai" atļaujas nosacījumu pārskatīšana un iekārtas darbības atbilstība labākiem pieejamiem tehniskiem paņēmieniem (LPTP) jānodrošina ne vēlāk kā četru gadu laikā pēc attiecīgo secinājumu publicēšanas. Operatoram ir jāizvērtē iekārtas darbības atbilstība, nepieciešamie pārveidojumi, jāsastāda plāns prasību ieviešanai un jāvēršas VVD ar iesniegumu par atļaujas nosacījumu pārskatīšanu piesārņojošas darbības veikšanai. VVD, pārskatot atļaujas nosacījumus piesārņojošas darbības veikšanai, ņem vērā visus jaunos vai atjaunotos secinājumus par LPTP, kas piemērojami iekārtā.

9.3.11. Sabiedrības apziņas veicināšana

Latvijā regulāri tiek īstenoti pasākumi sabiedrības izpratnes veicināšanas kampaņas, jo īpaši attiecībā uz dalīto savākšanu, atkritumu rašanās novēršanu un piegružojuma mazināšanu, un šo jautājumu integrēšana izglītībā un apmācībā.

Dažādas sabiedrības grupu iniciatīvas sociālajos medijos popularizē videi draudzīgus patērētāju uzvedības modeļus un izvēles, piemēram, biedrība "Zero waste", kuras ietvaros domubiedru grupas dalās pieredzē kā samazināt ikdienā radīto atkritumu apjomu, pievēršot uzmanību saviem patēriņa un iepirkšanās paradumiem. Līdzīgi darbojas arī kopienu izpārdošanas (krāmu) tirdziņi. Tādu

organizāciju kā biedrība "Repair cafe Rīga" u.c. galvenais mērķis ir caur dažādiem pasākumiem popularizēt ideju par mantu labošanu. Savukārt beziepakojuma veikali popularizē iepakojuma samazināšanas un atkārtotas lietošanas pieeju.

Būtiskas ir iniciatīvas pārtikas atkritumu apjoma samazināšanā, kur nozīmīga loma ir NVO projektiem, īpaši biedrības "Vides izglītības fonds" ieviestajai starptautiski atzītai Ekoskolu programmai, kuru ietvaros ar panākumiem ir īstenotas iniciatīvas pārtikas atkritumu samazināšanai daudzās Latvijas izglītības iestādēs, un arī biedrībai "Zaļā brīvība", kas organizē un piedalās dažādos atkritumu (gan pārtikas, gan industriālo) samazināšanas projektos un attīsta iniciatīvas vides un cilvēku dzīves kvalitātes uzlabošanai.

Lai veicinātu sabiedrības informētību par atkritumiem kā resursu ar vērtību, VARAM ir atbalstījusi informatīvo kampaņu un attiecīgu materiālu un tīmekļa vietņu izstrādi, piem., "www.neizmet.lv" un "Izmests miskastē nav pazudis". VVD strādā pie interaktīvas kartes par atkritumu dalītas vākšanas vietām "Šķiro viegli".

Savstarpēja atkritumu statistikas datu bāzu sasaiste, tostarp ar jauniem digitāliem risinājumiem, starp kompetentajām iestādēm, kuras iesaistītas atkritumu apsaimniekošanā, var būtiski uzlabot izsekojamību materiālu plūsmām un kļūt par efektīvu rīku informācijas pieejamības uzlabošanai par izmantojamiem resursiem.

Digitālo tehnoloģiju izmantošana ir nozīmīgs instruments aprites ekonomikas veicināšanai, tāpēc pasākumi tiek ieviesti sinerģijā ar Rīcības plānā pārejai uz aprites ekonomiku 2020.-2027. gadam plānotajiem pasākumiem atkritumu un materiālu plūsmas uzskaites uzlabošanai komersantu, pašvaldību un valsts līmenī, kas veicinās statistikas izmantošana informētas politikas veidošanā. Tāpēc arī turpmāk nepieciešams turpināt esošo sistēmu darbības uzturēšanu un pilnveidošanu, nodrošinot savstarpēju informācijas apmaiņu starp tām. Tas attiecas uz šādām sistēmām:

- VVD sistēma "TULPE";

- Atkritumu pārvadājumu uzskaites sistēma;

- Vides SOS;

- Valsts informācijas sistēma par vides statistiku;

- Elektrisko un elektronisko iekārtu ražotāju reģistrs;

- Bateriju un akumulatoru ražotāju reģistrs;

- Jaunveidojamā pārtikas uzskaites sistēmu;

- Atkritumu šķirošanas tīmekļa vietne www.skiroviegli.lv.

9.3.12. Dialogs, sadarbība un brīvprātīgās vienošanās

Vides aizsardzības likums paredz brīvprātīgu vienošanos un līgumu slēgšanu vides mērķu sasniegšanai. VARAM izvērtēs šādu līgumu slēgšanas iespējas attiecībā uz atkritumu rašanās novēršanas pasākumu veikšanu tautsaimniecības nozarēs, no savas puses piedāvājot sniegt informatīvu un publicitātes atbalstu līguma ietvaros veiktajiem pasākumiem un sasniegtajiem rezultātiem.

2020. gadā noslēgti šādi sadarbības memorandi:

– Ilgtspējīgas būvniecības atkritumu apsaimniekošanas sistēmas pilnveidošanā, aprites ekonomikas plāna mērķtiecīgā ieviešanā būvniecībā, komersantu nelegālu darbību izbeigšanā, efektīvā dabas resursu izmantošanā, otrreizēju izejvielu izmantošanā un būvniecības atkritumu efektīvā apsaimniekošanā starp VARAM, VVD, SIA "Clean R", LASUA, LPS, Latvijas Būvuzņēmēju partnerību, Būvmateriālu ražotāju asociāciju un EM;

– Ilgtspējīgas tekstila atkritumu apsaimniekošanas sistēmas izveidē un ieviešanā starp VARAM, LTRK, LDDK, VVD, VRUA, LASUA, LASA, biedrība "Latvijas Sarkanais krusts", SIA "Rimi Latvia", SIA " R.D.A".

VARAM īsteno nepārtrauktu dialogu un sadarbību starp visām ieinteresētajām pusēm atkritumu apsaimniekošanā, izmantojot Atkritumu apsaimniekošanas normatīvo aktu darba grupu un Vides konsultatīvo padomi. VARAM eksperti regulāri piedalās dažādos forumos un pasākumos, piemēram, pasākumā LAMPA, zaļā dzīves veida popularizēšanas aktivitātēs, atbalsta publicitātes un informatīvos pasākumus no valsts budžeta programmas "Latvijas Vides aizsardzības fonds".

9.4. Plānotie atkritumu rašanās novēršanas pasākumi

Pasākumi tiek ieviests sinerģijā ar Rīcības plānā aprites ekonomikas veicināšanai 2020.-2027. gadam[161] plānotajiem pasākumiem, it īpaši šādiem pasākumiem:

1) Ekodizaina principu attīstība ražošanā un produktu izstrādē, izglītībā un inovācijās saistībā arī ar produktu politikas pilnveidošanu;

2) Atbalsta instrumentu izstrāde jaunu biznesa modeļu veicināšana preču ražošanā un izplatīšanā;

3) Atbalsts produktu atkārtotai izmantošanai un labošanai, tostarp jo īpaši attiecībā uz EEI, tekstilmateriāliem un mēbelēm, kā arī iepakojumu, būvmateriāliem un būvniecībā izmantojamiem produktiem.

Plāna īstenošanas gaitā paredzētie atkritumu novēršanas pasākumi, kas ir sagrupēti pa galvenajām materiālu plūsmām, ir uzskaitīti 9.3. tabulā.

Vienlaikus jāņem vērā, ka atsevišķi atkritumu rašanās novēršanas pasākumi, kas attiecas uz pārtikas atkritumu plūsmu, ir detāli aprakstīti Plāna 10. nodaļā Pārtikas atkritumu novēršanas programma. Atkritumu rašanās novēršanas pasākumiem atbilst arī 12. nodaļā Preču otrreizējas izmantošanas un labošanas pakalpojumu attīstības programmā aprakstītā situācija un tās analīzē pamatotie pasākumi, kuri ir iekļauti arī Plāna 6. nodaļas 6.1. tabulā.

9.3. tabula

Atkritumu rašanās novēršanas programmas 1. daļa: pasākumi pa galvenajām materiālu plūsmām[162]

Nr. p. k.	**Rīcību virzieni (RV) un pasākumi**	**Plāna mērķi[163]**	**Darbības rezultāts**	**Rezultatīvais rādītājs**	**Atbildīgā iestāde**	**Līdzatbildīgās iestādes**	**Indikatīvais finansējuma avots**	**Termiņš (gads)**
POLITIKAS REZULTĀTI[164] UN REZULTATĪVIE RĀDĪTĀJI[165]	1) Novērsta atkritumu rašanās un nodrošināta kopējā radīto atkritumu daudzuma ievērojama samazināšanās 2) Nodrošināta atkritumu kā resursu racionāla izmantošana, balstoties uz aprites ekonomikas pamatprincipiem 3) Nodrošināt apglabājamo atkritumu daudzuma samazināšana PROGRAMMAS REZULTATĪVIE RĀDĪTĀJI: Indikators 1: Sadzīvē (mājsaimniecībās) radītais atkritumu daudzums nepārsniedz 450 kg uz iedzīvot. gadā							

	Indikators 2: Kopējais radītais sadzīves (mājsaimniecības) atkritumu daudzums nepārsniedz 650 tūkst. t/ gadā Indikators 3: Kopējais radītais bīstamo atkritumu daudzums nepārsniedz 50 tūkst. t/ gadā Indikators 4: Kopējais pārstrādātais sadzīves (mājsaimniecības) atkritumu apjoms 55% no gadā radītā apjoma Indikators 5: Kopējais pārstrādātais bīstamo atkritumu apjoms 75% no gadā radītā apjoma Indikators 6: Kopējais pārstrādātais ražošanas atkritumu apjoms 85% no gadā radītā apjoma Indikators 7: Kopējais apglabāto sadzīves (mājsaimniecības) atkritumu daudzums nepārsniedz 40 % no gadā radītā apjoma Indikators 8: Kopējais apglabāto ražošanas atkritumu apjoms nepārsniedz 25 % no gadā radītā apjoma Indikators 9: Kopējais apglabāto bīstamo atkritumu apjoms nepārsniedz 25 % no gadā radītā apjoma

1. PASĀKUMI, KAS ATTIECAS UZ VISĀM MATERIĀLU PLŪSMĀM								
1.1.	Veicināt atkritumu rašanās novēršanu rūpniecībā un produktu ražošanas sākuma (dizaina) posmos: - veicināt tādu	M1, 1.2., 1.3., 1.4., 2.1., 3.1., 3.2., 4.1., 4.2., 5.1., 5.2., 5.3., 6.1.,	Veikti informatīvie pasākumi	Samazināts radītais ražošanas atkritumu apjoms	VARAM	EM, LIAA	Esošā budžeta ietvaros[16]	Visā plāna darbības laikā

	materiālu izmantošanu, kas rada mazāku ietekmi uz vidi, ņemot vērā pilnu iekārtas dzīves cikla analīzi; - samazināt bīstamu vielu saturu izmantojamos materiālos (attiecinot arī uz tekstilmateriāliem, iepakojumu)	7.1., 7.2.						
1. 2.	Sniegt informāciju un izglītot patērētājus par ilgtspējīgu preču izvēli, lietošanu, un sniegt informāciju par pareizu	M1	Veikti informatīvie pasākumi	Attīstījies preču otrreizējās izmantošanas sektors	VARAM,	EM, PTAC nozaru asociācijas, pašvaldības	Esošā budžeta ietvaros	Visā plāna darbības laikā

	preču atkārtotu izmantošanu vai remontēšanu un par preču atkritumu apsaimniekošanu							
1.3.	Patērētāju uzvedības ietekmēšana: - izglītošana par apzinātām un videi draudzīgām izvēlēm (piem., par marķējuma nozīmi); - atbalsts un informācija par izturīgākiem un ilglaicīgi izmantojamiem produktiem (piem., ar garāku	M1, M2, M3, M4, 1.2., 1.3., 2.1., 3.1., 3.2., 5.1., 5.2., 7.1., 7.2.	Veikti informatīvie pasākumi	Attīstījusies plašāk videi draudzīga uzvedība un patēriņa modeļi	VARAM	EM, PTAC	Esošā budžeta ietvaros	Visā plāna darbības laikā

	garantijas periodu); - ierobežojumi darbībām, kas veicina vienreizlietojamu vai īslaicīgi lietojamu produktu izmantošanu.							
2. PĀRTIKAS ATKRITUMI								
2.1.	Īstenot "Pārtikas atkritumu rašanās novēršanas programmas" pasākumus **(skat. pasākumu aprakstu 10.3. nodaļā un 10.4. tabulā).**	M1, M2, M4, 1.2., 1.3., 2.1.	Īstenoti "Pārtikas atkritumu rašanās novēršanas programmas" pasākumi	Samazināts radītais pārtikas atkritumu daudzums	VARAM, ZM	EM, VM, FM, IZM, NVO, nozaru asociācijas, komersanti, pašvaldības	Esošā budžeta ietvaros, LIFE programma, komersantu līdzekļi	Visā plāna laikā, atbilstoši programmai
3. BŪVNIECĪBAS ATKRITUMI[167]								

3.1.	Atbalstīt būvniecības materiālu atkārtotu izmantošanu būvniecības procesos (iekļaušana ZPI, standartos)	M1, M2, M3, M4, 1.6., 2.1.	Izstrādāti normatīvo aktu projekti	Pieaudzis otrreiz izmantoto materiālu apjoms	VARAM	EM, nozaru asociācijas	Esošā budžeta ietvaros	Visā plāna laikā, atbilstoši programmai
3.2.	Veicināt un popularizēt tādu būvniecības praksi, kuras rezultātā rodas maz atkritumu un pēc iespējas vairāk atkritumu tiek izmantots būvniecības procesā (apmācība, kritēriju iekļaušana konkursos par labāko būvi, balva par būvi, kura ir videi	M1, M2, M3, M4, 1.6., 2.1.	Veikti informatīvie pasākumi	Samazinājies būvniecībā radīto atkritumu apjoms	VARAM	EM, nozaru asociācijas	Esošā budžeta ietvaros	Visā plāna laikā, atbilstoši programmai

	visdraudzīgākā)							
3.3.	Atbalstīt augsnes virskārtas un asfalta atkārtotu izmantošanu (caur iekļaušanu ZPI, standartos)	M1, M2, M3, M4, 1.6., 2.1.	Izstrādāti normatīvo aktu projekti	Palielinājusies pārstrādātā materiāla izmantošana	VARAM	EM, nozaru asociācijas	Esošā budžeta ietvaros	Visā plāna laikā, atbilstoši programmai
3.4.	Veicināt no BNA radītā komposta izmantošanu tautsaimniecībā	M2, 1.2., 1.3., 1.5., 1.6., 2.1.	Veikts 1 pētījums, Izstrādāti normatīvo aktu projekti	Samazinājies apglabātais BNA daudzums	VARAM	Atkritumu apsaimniekošanas komersanti	Esošā budžeta ietvaros	2022.
4. VKP UN ELEKTRONIKA								
4.1.	Veicināt nolietoto riepu atkārtotas izmantošanu tautsaimniecībā, it īpaši piemērojot ZPI	M1, M2, 1.2., 1.3., 2.1.	Veikts 1 pētījums, izstrādāti ZPI kritēriji	Pieaugusi materiālu pārstrāde un otrreizēja izmantošana	VARAM	Atkritumu apsaimniekošanas komersanti	Esošā budžeta ietvaros	2022.

4.2.	Veicināt tādu produktu atkārtota izmantošana, kuri ir kritiski svarīgu izejvielu galvenie avoti, lai nepieļautu, ka šīs izejvielas kļūst par atkritumiem (t.sk. baterijas, akumulatori)	M2, 4.1., 4.2., 5.1., 5.2., 5.3., 6.1.	Izstrādāti normatīvo aktu projekti	Pieaugusi materiālu pārstrāde un otrreizēja izmantošana	VARAM	LETERA	Esošā budžeta ietvaros	Visā plāna darbības laikā
4.3.	Ierobežot un neatbalstīt darbības, kas veicina vienreizlietojamu vai īslaicīgi lietojamu produktu izmantošanu (piem., produktu izmanto tikai tik ilgi,	M1, 2.1.	Izstrādāti normatīvo aktu projekti	Samazinājies radīto atkritumu apjoms	VARAM	LETERA	Esošā budžeta ietvaros	Visā plāna darbības laikā

	cik uz to attiecas garantija)							
4.4.	Dzīves cikla pagarināšanas pasākumi EEI: - attīstīt un popularizēt iespējas komersantu, iedzīvotāju un kopienu līmenī apmainīties un iznomāt EEI (elektriskie instrumenti u.tml.), šādu iekārtu atkārotai izmantošanai; - veicināt iespējas vākt EEIA, lai sagatavotu tās atkārtotai izmantošanai;	M1, M2, M4, 5.1., 5.2., 5.3.	Realizēti informatīvie pasākumi	Pieaugusi preču ilglaicīgāka (atkārtota) izmantošana	VARAM, EM, komersanti	Pašvaldības, nozaru asociācijas, iedzīvotāju kopienas	Esošā budžeta ietvaros, kopienām pieejamie instrumenti	Visā plāna darbības laikā

	- ieviest atbalsta pasākumus EEI labošanas sektora attīstībai; - veicināt EEIA atkārtotu izmantošanu, izmantojot ZPI; - iekļaut ZPI prasībās pagarinātu garantijas laiku.							
4.5.	Specifiski pasākumi ES Vienotā tirgus ietvarā ekodizaina principu veicināšanai EEI jomā: - EEI standartizācija, paredzot iespēju izmantot	M1, 2.1., 5.1., 5.2., 5.3.,	Realizēti informatīvie pasākumi	Samazinājies atkritumos nonākušais EEI daudzums	EM	VARAM	Esošā budžeta ietvaros	Atbilstoši EK darba kārtībai

	iekārtu ražošanā rezerves daļas no EEIA; - preču dizains un projektēšana, kas paredz iekārtu noturību un izturību; - preču dizains un projektēšanai, kas nodrošina to vieglu un vienkāršu izjaukšanu un remontēšanu							
5. TEKSTILS								
5.1.	Informācija, atbalsts un izglītošana, lai mainītu sabiedrības un komersantu attieksmi tekstilizstrād	M1, M2, M3, M4., 1.1., 1.2., 1.3., 2.1.	Realizēti informatīvie pasākumi	Pilnveidota sabiedrības izpratne	VARAM, EM, nozares asociācijas	RAS, komersanti	Esošā budžeta ietvaros	Visā plāna darbības laikā

	ājumu patēriņa jautājumos							
5.2.	RAS piemērošana tekstilmateriālu un tekstilizstrādājumu ražošanā, lai samazinātu atkritumu poligonos nodoto tekstilmateriālu apjomu	M1, M2, M3, M4, 1.1., 1.2., 1.3., 2.1.	Izstrādāti normatīvo aktu projekti	Pieaudzis tekstilmateriālu otrreizējās izmantošanas/pārstrādes daudzums	VARAM	RAS, pašvaldības, nozares asociācijas, atkritumu psaimniekošanas komersanti	Esošā budžeta ietvaros	2025
5.3.	Dalītās savākšanas sistēmas izveidošana tekstilmateriālu atkritumiem (ietver savākšanas punktos/laukumos nepieciešamo papildus konteineru skaita nepieciešam	M1, M2, M3, M4, 1.1., 1.2., 1.3., 2.1.	Izveidota tekstilmateriālu atkritumu dalītās savākšanas sistēma	Pieaudzis tekstilmateriālu otrreizējās izmantošanas/pārstrādes daudzums	VARAM, pašvaldības, RAS	nozares asociācijas, atkritumu apsaimniekošanas komersanti	ES KF, atkritumu apsaimniekošanas komersantu, RAS līdzekļi	2023

	ības novērtēšanu)							
6. MĒBELES								
6.1.	Dalītās savākšanas sistēmas pilnveidošana, nosakot prasības mēbeļu atkritumu nošķiršanu no lielgabarīta un būvniecības atkritumu plūsmām, attiecīgi izveidojot jaunu atkritumu plūsmu mēbeļu atkritumiem	M1, M2, M4, 1.2., 1.3., 2.1.	Izveidotas dalītās savākšanas vietas mēbeļu atkritumiem	Pieaudzis mēbeļu pārstrādes/ otrreizējās izmantošanas apjoms	Atkritumu apsaimniekošanas komersanti	VARAM, pašvaldības, RAS	ES KF, atkritumu apsaimniekošanas komersantu, RAS līdzekļi	Visā plāna darbības laikā
6.2.	Paplašinātās RAS piemērošana mēbeļu ražošanā, lai samazinātu atkritumu	M1, M2, M4, 1.2., 1.3., 2.1.	Izstrādāti normatīvo aktu projekti	Pieaudzis mēbeļu pārstrādes/ otrreizējās izmantošanas apjoms	VARAM	RAS, pašvaldības, nozares asociācijas, atkritumu	Esošā budžeta ietvaros	2027

	poligonos nodoto mēbeļu atkritumu apjomu					apsaimniekošanas komersanti		
6.3.	Atbalsts mēbeļu labošanas sektora attīstībai	M1, M2, M4, 2.1.	Izstrādāti normatīvo aktu projekti	Pieaudzis mēbeļu otrreizējās izmantošanas apjoms	VARAM	RAS, pašvaldības, nozares asociācijas, atkritumu apsaimniekošanas komersanti	Esošā budžeta ietvaros	2027
6.4.	Ekodizaina principu veicināšana mēbeļu ražošanā un izstrādē	M1, M2, M4, 1.2., 1.3., 2.1.	Realizēti informatīvi pasākumi	Augusi izpratne par ekodizaina principiem	VARAM, EM, komersanti	nozaru asociācijas,	Esošā budžeta ietvaros	Visā plāna darbības laikā
6.5.	Mēbeļu otrreizējā izmantošana kā daļa no ilgtspējīgu biroja un koplietošanas telpu un citu resursu izmantošana	M1, M2, M4, 1.2., 1.3., 2.1	Izstrādāti normatīvo aktu projekti Realizēti informatīvie	Samazinājies jaunu mēbeļu patēriņš valsts pārvaldē	VARAM	Valsts un pašvaldību iestādes, komersanti, nozaru asociācijas	Esošā budžeta ietvaros, kopienām pieejamie instrumenti	Visā plāna darbības laikā

	s attīstības valsts pārvaldē		pasāku mi					
6. 6.	Valsts sektora iepirkumu īstenošana ZPI ietvaros, augstāko prioritāti nosakot no atjaunojamie m un atkārtoti izmantojami em resursiem ražotu mēbeļu un biroja inventāra iegādei un obligātas atkritumu šķirošanas prakses ieviešanu valsts sektora iestādēs	M1, M2, M4, 1.2., 1.3., 2.1.	Izstrādāt i normatī vo aktu projekti	Samazinājies jaunu mēbeļu patēriņš valsts pārvaldē	VARAM	Nozaru asociācija s	Esošā budžeta ietvaros	Visā plāna darbīb as laikā
7. MĀJSAIMNIECĪBĀ IZMANTOJAMĀ ĶĪMIJA								

7.1.	Patērētāju izglītošana par ekomarķējumu un samazinātu bīstamo vielu izmantošanu un par pareizu uzglabāšanu, kas novērš saskari ar citiem produktiem	M1, M2, M3, M4, 2.1.	Informēšanas un izglītošanas pasākumi par apzinātu iepirkšanos	Uzlabota patērētāju izpratne	Produktu ražotāji	PTAC, VARAM,	Produktu ražotāju finansējums	Visā plāna darbības laikā
7.2.	Veikt izpēti par iespējām aizliegt tādu produktu izplatīšanu tirgū, kuru sastāvā ir iekļauta mikroplastmasa (piemēram, higiēnas un tīrīšanas līdzekļi)	M1, M2, M3, M4, 2.l.	Veikts pētījums	Noteikti rīcības virzieni, lai samazinātu mikroplastmasas lietošanu	VARAM	EM, PTAC	LVAF	2023
8. IEPAKOJUMS								

8.1.	Pārstrādātā materiāla obligātā minimālā īpatsvara noteikšana dzērienu PET iepakojumam un plastmasas dzērienu iepakojumam.	M1, M2, 3.1., 3.2., 7.1., 7.2.	Izstrādāti normatīvo aktu projekti	Pieaudzis pārstrādātā materiāla īpatsvars līdz 25%	VARAM	EM, ZM, komersanti (iepakotāji)	Esošā budžeta ietvaros	2025
8.2.	Diferencēta DRN piemērošana, lai veicinātu tādu produktu un materiālu izmantošanu, kas ir sagatavoti atkārtotai lietošanai vai pārstrādāti	M1, M2, 1.1., 1.2, 1.3., 1.4., 1.6., 2.1., 3.1., 3.2., 5.2., 7.1., 7.2.	Izstrādāti normatīvo aktu projekti	Palielināts atkārtoti lietojama un pārstrādātā iepakojuma daudzums līdz 65%	VARAM	Pašvaldības, iepakojuma apsaimniekotāji	Esošā budžeta ietvaros	2025
8.3.	DRN par atkritumu apglabāšanu turpmāka	M4, 2.1.	Izstrādāti normatī	Samazināts apglabātā izlietotā iepakojuma	VARAM	Pašvaldības, iepakojuma	Esošā budžeta ietvaros	2025

	paaugstināša na.		vo aktu projekti	daudzums līdz 28%		apsaimni ekotāji		
8. 4.	Aizliegums tirgū laist atsevišķus vienreizlieto jamos plastmasas izstrādājumu s, kas attiecas uz iepakojumu, tai skaitā no putu polistirola un oksonoārdā mas plastmasas izgatavotu pārtikas iepakojumu (saskaņā ar Direktīvas 2 019/904 5. panta un pielikuma B daļas prasībām)	M3, 7.1., 7.2.	Izstrādāt i normatī vo aktu projekti	Tirgū netiek laists iepakojums no oksonoārdām as plastmasas. Samazināts iepakojuma daudzums no putu polistirola	VARAM		Esošā budžeta ietvaros	2021
8. 5.	Izlietotā plastmasas iepakojuma dalītas	M1, M2, 3.1., 3.2.,	Izstrādāt i normatī	Palielināts dalīti savākta izlietotā iepakojuma	VARAM	Pašvaldīb as, iepakoju ma		2025

	atkritumu vākšanas attīstība	7.1., 7.2.	vo aktu projekti	daudzums līdz 77% no tirgū laistā plastmasas dzērienu iepakojuma		apsaimnieekotajai		
8.6.	Depozīta sistēmas ieviešana un pilnveidošana: 1) ieviest depozīta sistēmu dzērienu iepakojumam Latvijā; 2) sniegt atbalstu nozarei ar mērķi paplašināt depozīta sistēmas tvērumu uz citiem dzērieniem un iepakojuma veidiem (t.sk.	M1, M2, 1.2., 1.3., 2.1., 3.1., 3.2., 7.1., 7.2.	1) Ieviesta depozīta sistēma; 2) Izvērtēta depozīta sistēmas paplašināšana; 3) Izvērtēta vienota depozīta sistēma.	Pieaudzis pārstrādātā iepakojuma materiāla daudzums	VARAM	Depozīta sistēmas operators, VVD, nozaru asociācijas	1) Depozīta sistēmas operators 2) LIFE 3)Interreg EE-LV	1) 2022. 2) 2025 3) 2027

	kompozītmateriāliem); 3) sadarbībā ar Baltijas valstīm (ar Igaunijas vides ministriju) izvērtēt vienotas depozīta sistēmas izveides pamatotību un iespējas.							

9.4. tabula

Kopsavilkums par Programmas 1. daļas pasākumu atbilstību Plāna mērķiem

Mērķa Nr.	**Politikas rezultāts un attiecīgais rezultatīvais rādītājs[168]**	**Programmas pasākumi[169], kas nodrošina Plāna mērķu sasniegšanu**
1.1.	līdz 2023. gada 1. janvārim izveidota dalītas savākšanas sistēma tekstilmateriāliem	5.1., 5.2., 5.3., 8.2.,
1.2.	līdz 2025. gadam atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjomu palielināts vismaz līdz 55% pēc masas	1.1.,1.2.,1.3.,2.1., 3.4., 4.1., 5.1., 5.2., 5.3., 6.1., 6.2.,6.4., 6.5., 6.6., 8.2.,8.6.,
1.3.	nodrošināta virzība uz mērķi, ka līdz 2030. gadam atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves	1.1., 1.2., 1.3.,2.1., 3.4., 4.1., 5.1., 5.2., 5.3., 6.1., 6.2., 6.4.,6.5., 6.6., 8.2.,8.6.,

	atkritumu apjoms tiek palielināts vismaz līdz 60 % pēc masas	
1.4.	līdz 2025. gada 1. janvārim izveidota dalītas savākšanas sistēma sadzīves bīstamajiem atkritumiem	1.1., 8.2.,
1.5.	līdz 2023. gada 31. decembrim nodrošināts, ka bioloģiskie atkritumi ir vai nu pārstrādāti rašanās vietā, vai dalīti savākti un nodoti pārstrādei	3.4.,
1.6.	vismaz 70% pēc svara nebīstamo būvgružu un ēku nojaukšanas atkritumi, sagatavoti atkārtotai izmantošanai, pārstrādei un citai materiāla reģenerācijai, tostarp aizbēršanai	3.1., 3.2., 3.3., 8.2.,
2.1.	nodrošināta virzība uz mērķi līdz 2035. gadam nodrošināt, ka poligonos apglabāto sadzīves atkritumu īpatsvars ir samazinājies līdz 10 % no kopējā radīto sadzīves atkritumu daudzuma (pēc svara);	1.1., 1.2., 1.3., 2.1., 3.1., 3.2., 3.3., 4.1., 4.3., 4.5., 5.1., 5.2., 5.3., 6.1., 6.2., 6.3., 6.4., 6.5., 6.6., 7.1., 7.2., 8.2., 8.3., 8.6.,
3.1.	līdz 2025. gada 31. decembrim tiek pārstrādāti 60% no izlietotā iepakojuma gadā un tiek sasniegti normatīvajos aktos noteiktie minimālie pārstrādes mērķi konkrētām atkritumu plūsmām	1.1., 1.3., 8.1., 8.2.,8.5., 8.6.,
3.2.	nodrošināta virzība uz mērķi, ka līdz 2030. gada 31. decembrim tiek pārstrādāti 70% no izlietotā iepakojuma gadā un tiek sasniegti normatīvajos	1.1., 1.3., 8.1., 8.2., 8.5., 8.6.,

	aktos noteiktie minimālie pārstrādes mērķi	
4.1.	NTL savākšanas apmērs ir ne mazāk kā 50 % no attiecīgajā gadā realizēto transportlīdzekļu skaita	1.1., 4.2.,
4.2.	visu savākto NTL sastāvdaļu un materiālu atkārtota izmantošana un pārstrāde notiek vismaz 85 % apmērā no NTL vidējās pašmasas	1.1., 4.2.,
4.3.	savākto NTL sastāvdaļu un materiālu atkārtota izmantošana un reģenerācija notiek vismaz 95 % apmērā no nolietotu transportlīdzekļu vidējās pašmasas	1.1., 4.2.
5.1.	līdz 2021. gada 13. augustam ir palielināts EEIA savākšanas apjoms līdz 40-45 % gadā, no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados	1.1., 1.3., 4.2., 4.4., 4.5.,
5.2.	no 2021. gada 14. augusta ir palielināts EEIA atkritumu savākšanas apjoms līdz 65 % no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados	1.1., 1.3., 4.2.,4.4., 4.5., 8.2.,
5.3.	EEIA reģenerācija un pārstrāde notiek atbilstoši normatīvo aktu prasībām	1.1., 4.4.,
6.1.	tiek savākti 45 % no iepriekšējos trīs gados tirgū laistā pārnēsājamo bateriju un akumulatoru vidējā svara	1.1., 4.2.,

7.1.	līdz 2025. gadam nodrošināta dalīta izlietotā vienreiz lietojamā plastmasas dzērienu iepakojuma savākšana 77% no attiecīgajā gadā tirgū laisto dzērienu attiecīgā iepakojuma apjoma pēc masas	1.1., 1.3., 8.1., 8.2.,8.4., 8.5., 8.6.
7.2.	līdz 2029. gadam nodrošināta dalīta izlietotā vienreiz lietojamā plastmasas dzērienu iepakojuma savākšana 90% no attiecīgajā gadā tirgū laisto dzērienu attiecīgā iepakojuma apjoma pēc masas	1.1., 1.3., 8.1., 8.2., 8.4., 8.5., 8.6.

9.4.1. Pasākumi piegružošanas mazināšanai

Rīcību jūru piesārņojošo atkritumu (JPA) rašanās novēršanai paredz 2016. gadā MK apstiprinātās "Pasākumu programmas laba jūras vides stāvokļa panākšanai 2016.-2020. gadā"[170] rīcības virziens "Atkritumu rašanās novēršana, informācijas bāzes pilnveidošana, sabiedrības informētības līmeņa celšana (attiecībā uz Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 17. jūnija direktīvā 2008/56/EK, ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai jūras vides politikas jomā[171] noteiktā kvalitatīvā raksturlielumu Nr. 10 "Jūru piesārņojošie atkritumi")" ietver 5 pasākumus atkritumu mazināšanai un novēršanai, tostarp sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumus, ko līdztekus atkritumu sabiedriskajam monitoringam pludmalē īsteno Vides izglītības fonds ikgadējās kampaņas "Mana jūra" ietvaros. Iegūtie monitoringa dati tiek izmantoti jūras vides stāvokļa novērtēšanai, tiek ziņoti EK un HELCOM.

Latvijas situācija JPA jomā vērtējama kā neatbilstoša, turklāt tendence nacionālā līmenī ir negatīva. ES Aprites ekonomikas veicināšanas mērķu kontekstā satraucošs ir arī pieaugošais plastmasas materiālu īpatsvars piekrastes atkritumos un to dominance izplatītāko atkritumu veidu sastāvā. Būtisks priekšnoteikums situācijas uzlabojumiem tādēļ ir ne tikai starptautisko saistību izpilde datu apkopošanā, bet arī turpmāks darbs sabiedrības izglītošanā un iesaistē, kā arī zināšanu paaugstināšanā prioritārās mērķauditorijās (pašvaldības, piekrastes uzņēmumi) par rīcībām JPA problēmas novēršanai.

Ievērojot minēto, nepieciešams turpināt un pilnveidot Vides izglītības fonda ikgadējo kampaņu "Mana jūra", kas tiek īstenota kopš 2012. gada. 2019. gadā fonds ir izstrādājis vadlīnijas pašvaldībām par rīcībām jūru piesārņojošo atkritumu plūsmu novēršanai no prioritārajiem sektoriem, ieskaitot labās prakses piemēru apkopojumu no Baltijas jūras reģiona un citām valstīm.

Savukārt pasākumi jūras piegružojuma (jūru piesārņojošo atkritumu), kas rodas uz sauszemes, mazināšanai, ir izstrādāti, balstoties uz HELCOM Reģionālais rīcības plānu jūru piesārņojošo atkritumu mazināšanai (HELCOM rekomendācija 36/1 (2015.) "Regional Action Plan on Marine Litter", pielikums[172], kas ir detāli aprakstītas Pasākumu programmā laba jūras vides stāvokļa panākšanai 2016.-2020.gadam (MK 13.07.2016. rīkojums Nr. 393), 3. Rīcības virziena (RV), kas izriet no nospraustā jūras vides mērķa "(JVM6) Cietie atkritumi nerada nevēlamu ietekmi uz jūras ekosistēmu", sasniegšanai "RV3 Atkritumu rašanās novēršana, informācijas bāzes pilnveidošana, sabiedrības informētības līmeņa celšana".

Ievērojot, ka Pasākumu programma laba jūras vides stāvokļa panākšanai tiks precizēta un turpinātā arī šī Plāna darbības laikā, 9.5. tabulā, kas ietver plašāku pasākumu kopumu jūras, piekrastes, iekšzemes ūdeņu, īpaši aizsargājamo dabas teritoriju un citu teritoriju piegružojuma mazināšanai, ir apkopotas arī tās galvenās rīcības ar jūras piegružojuma, kas rodas uz sauszemes, mazināšanai un ir svarīgas šī Plāna mērķu sasniegšanai.

9.5. tabula

Atkritumu rašanās novēršanas programmas 2. daļa: Pasākumi jūras, piekrastes, iekšzemes ūdeņu, īpaši aizsargājamo dabas teritoriju un citu teritoriju piegružojuma mazināšanai

Nr. p. k.	Rīcību virzieni (RV)un pasākumi	Plāna mērķi[173]	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Atbildīgā iestāde	Līdzatbildīgās iestādes	Indikatīvais finansējuma avots	Termiņš (gads)
RV1. VISPĀRĒJI UZLABOJUMI ATKRITUMU RAŠANĀS NOVĒRŠANĀ UN ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANĀ								

1.1.	Veikt pasākumus, lai motivētu uzņēmumus ražot produktus, kuri ir pietiekami izturīgi atkārtotai izmantošanai un pārstrādei, kā arī izmantot mazāk kaitīgus izejmateriālus, fokusējoties uz jūras un piekrastes piegružojumā biežāk sastopamiem izstrādājumiem	M1, M2, M3, M4, 1.2., 1.3., 2.1., 3.1., 3.2., 7.1., 7.2.	Informatīvie pasākumi	Veikti informatīvie pasākumi	VARAM	EM, nozaru asociācijas, RAS	Esošā budžeta ietvaros[1][74], RAS finansējums	Visā Plāna darbības laikā, saskaņā ar plāna 9.3. tabulu
RV2. PASĀKUMI BŪTISKĀKIEM PIESĀRŅOJUMA VEIDIEM								
2.1.	Veicināt nepiegružošanas pasākumus īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, t.sk. kampaņu "Dabā ejot, ko atnesi, to aiznes"	M1, M2 M3, M4, 1.2., 1.3., 2.1., 3.1., 3.2.	Informatīvie pasākumi	Veikti informatīvie pasākumi	VARAM, DAP	ZM, pašvaldības, RAS	Esošā budžeta ietvaros, RAS finansējums	Visā plāna darbības laikā
2.2.	Veikt pētījumu, lai apzinātu mikroplastmasas lietošanu/ietekmes Latvijā un pilnveidot	M1, M2, M3, 1.2., 1.3., 2.1.,	Pētījums	Veikts 1 pētījums	VARAM	Zinātniskie institūti	LVAFA, LIFE	2025

	normatīvo regulējumu, lai mazinātu ietekmi uz jūras vidi	3.1., 3.2.						
2.3.	Veicināt brīvprātīgu vienošanos noslēgšanu ar mazumtirdzniecību, lai mazinātu plastmasas maisiņu patēriņu	M1, M2, M3, M4, 1.2., 1.3., 3.1., 3.2.	Brīvprātīgas vienošanās	Noslēgtas brīvprātīgas vienošanās	VARAM	Nozaru asociācijas	Esošā budžeta ietvaros	2025
2.4.	Izveidot un ieviest dzērienu depozīta sistēmu (sk. 9.4. tabulas 8.6. pasākumu) un, kur iespējams, veicināt atkārtotas dzērienu pildīšanas sistēmas	M1, M2, 1.2., 1.3., 2.1., 3.1., 3.2., 7.1., 7.2.						sk. 9.3. tab. 8.6. pasākumu termiņus
2.5.	Nodrošināt speciālas tabakas izstrādājumiem paredzētas atkritumu tvertņu izvietošanu, publiskās vietās, kurās atļauts smēķēt, piem., pludmalēs un ārtelpās esošos	M1, M2,. 2.1.,	speciālas tabakas izstrādājumiem paredzētas atkritumu tvertņu	Izvietotas speciālas tabakas izstrādājumiem paredzētas atkritumu tvertņu	Pašvaldības, RAS	VARAM, nozaru asociācijas	Esošā budžeta ietvaros, RAS līdzfinansējums	2025

	restorānos, bāros, publiskās būvēs (iekšzemē un piekrastē, pludmalēs, uz prāmjiem)							
2.6.	Izveidot platformu labai piekrastes sakopšanas praksei, tajā skaitā par pašvaldību un iedzīvotāju veikto pludmales un upju krastu attīrīšanu, kā arī jūras ūdeņu attīrīšanu, arī ostās, jahtu ostās un iekšzemes ūdeņos sadarbībā ar attiecīgajām nozarēm un institūcijām, tai skaitā, attīstīt labākās tehnoloģijas un metodes attīrīšanai no jūras un piekrastes piegružojuma	M1, M2, 1.2., 1.3., 2.1., 3.1., 3.2., 7.1., 7.2.	Informatīva platforma Informatīvi pasākumi	Izveidota un darbojas informatīva platforma Realizēti informatīvi pasākumi	NVO, pašvaldības	VARAM, ostu pārvaldes, nozaru asociācijas	LIFE	Visā plāna darbības laikā
2.7.	Veicināt pasākumus attiecībā jūras piegružojuma, kas rodas uz sauszemes,	M1, M2, 1.2., 1.3.,	Sanitārā infrastruktūra	Izveidota un darbojas sanitārā	Pašvaldības, DAP	komersanti	Pašvaldību	Visā plāna darbī

	mazināšanai, nodrošinot sanitāro infrastruktūru jūras piekrastē un iekšzemes dabas tūrisma objektos	2.1., 3.1., 3.2., 7.1., 7.2.		infrastruktūra			budžeta ietvaros	bas laikā
RV 3. RĪCĪBAS, KAS VĒRSTAS UZ KUĢNIECĪBAS ATKRITUMIEM, TAI SKAITĀ KUĢU ATKRITUMU NODOŠANAS IESPĒJAS OSTĀS UN JAHTU OSTĀS								
3.1.	Nodrošināt uz kuģa sašķiroto kuģu atkritumu (direktīvas 2019/883/ES izpratnē) dalīto pieņemšanu ostu atkritumu pieņemšanas iekārtās	M1, M2, 1.2., 1.3., 2.1., 3.1., 3.2., 7.1., 7.2.	Atkritumu pieņemšanas iekārtas ostās	Darbojas atkritumu pieņemšanas iekārtas ostās	Ostu pārvaldes	VARAM, SM, pašvaldības, atkritumu apsaimniekošanas komersanti	Ostu budžeta līdzekļi	Visā plāna darbības laikā
3.2.	Veicināt atkritumu savākšanu no atpūtas kuģiem jahtu ostās (piemēram, atbilstoši ekosertifikāta "Zilais Karogs" prasībām atkritumu pieņemšanai un apsaimniekošanai jahtu ostās)	M1, M2, 1.2., 1.3., 2.1., 3.1., 3.2., 7.1., 7.2.	Atkritumu pieņemšana jahtu ostās	Nodrošināta atkritumu pieņemšana jahtu ostās	Jahtu ostu pārvaldes	VARAM, SM, pašvaldības, atkritumu apsaimniekošanas komersanti	Ostu budžeta līdzekļi	Visā plāna darbības laikā

RV4. RĪCĪBAS, KAS VĒRSTAS UZ ZVEJNIECĪBAS UN AKVAKULTŪRAS ATKRITUMIEM								
4.1.	Uzlabot ES regulas 1224/2009[17] [5] ieviešanu attiecībā uz ziņošanu par pazaudētajiem tīkliem un pazaudēto zvejas rīku atgūšanu	M1, M2, 1.2., 1.3., 2.1.	Normatīvie akti	Izstrādāti normatīvie akti. Ziņojumi par pazaudētajiem tīkliem un to atgūšanu	ZM	VARAM, VVD	Esošā budžeta līdzekļu ietvaros	Visā plāna darbības laikā
4.2.	Veikt pētījumu par zvejniecības, akvakultūras un kuģniecības darbību rezultātā radīto plastmasas atkritumu apjomiem un par ekonomiskajiem instrumentiem šādu atkritumu atkārtotas izmantošanas un pārstrādes veicināšanai	M1, M2, 1.2., 1.3., 3.1., 3.2., 7.1., 7.2.	Pētījums	Sagatavots novērtējums un priekšlikumi par ekonomisko instrumentu piemērošanu	VARAM	VVD[176], nozares asociācijas	Esošā budžeta līdzekļu ietvaros	2026
RV5. PIESĀRŅOJUMA MAZINĀŠANAS PASĀKUMI JŪRAS VIDĒ								
5.1.	Veicināt pazudušo zvejas tīklu izcelšanu	M1, M2, 1.2.,	Izcelti pazuduši	Izcelti pazuduši	ZM, VARAM	RAS, nozares	Esošā budžeta	2027

		1.3., 2.1.	e zvejas tīkli	e zvejas tīkli		asociācijas	līdzekļu ietvaros	
RV6. PASĀKUMI, KAS SAISTĪTI AR SABIEDRĪBAS IESAISTĪŠANU								
6.1.	Veicināt izglītojošus pasākumus par jūras piegružošanu sinerģijā ar citiem pasākumiem ilgtspējīgas attīstības jomā un sadarbībā ar sabiedrību (t.sk. saistībā ar atkritumu rašanās novēršanu un ilgtspējīga patēriņa un ražošanas veicināšanu)	M1, M4, 1.2., 1.3., 2.1., 3.1., 3.2., 7.1., 7.2.	Informatīvi pasākumi	Veikti informatīvi pasākumi	VARAM, pašvaldības, NVO	IZM, nozaru asociācijas	LIFE, LVAF, ES KF līdzekļi	Visā plāna darbības periodā
6.2.	Veicināt mācību programmas, citu starpā ietverot rekreācijas sektoru (piemērām, niršanas un burāšanas skolas), kuru ietvaros tiek attīstīta apziņa, izpratne un respekts pret jūras vidi	M1, M4, 1.2., 1.3., 2.1., 3.1., 3.2., 7.1., 7.2.	Mācību programmas	Apstiprinātas mācību programmas	IZM, NVO, izglītības iestādes	Nozaru asociācijas, ekoskolas, NVO	Esošā budžeta ietvaros, LVAFA, LIFE	Visā plāna darbības periodā

6.3.	Atbalstīt piedalīšanos starptautiskajos, ES, Baltijas jūras reģionālajos un nacionālajos procesos un iniciatīvās jūras piegružojuma novēršanai un mazināšanai[177]	M1, M4, 2.1.	Stiprināta starptautiskā sadarbība	Mazināts jūras piesārņojums Realizēti kopīgi pasākumi	VARAM	SM, VVD pašvaldības, nozaru asociācijas, NVO	Esošā budžeta ietvaros	Visā plāna darbības periodā
	Turpināt un pilnveidot LVAF īstenoto kampaņu "Mana jūra" pludmales atkritumu monitoringam, stāvokļa novērtēšanai un sabiedrības līdzdalības veicināšanai		Informatīvs pasākums Mērījumi	Veikts informatīvs pasākums Veikti jūras piegružojuma mērījumi	NVO	VARAM, LVAF	LVAF finansējums	Visā plāna darbības periodā
6.4.	Veicināt sabiedrības apziņu, tajā skaitā izmantojot informatīvās kampaņas bērniem, jauniešiem un patērētajiem par jūras piegružojuma rašanos un novēršanu	M1, M4, 1.2., 1.3., 2.1., 3.1., 3.2., 7.1., 7.2.	Informatīvi pasākumi	Veikti informatīvi pasākumi par jūras piegružošanas	Ekoskolas, NVO, pašvaldības	VARAM, LVAF	LVAF finansējums	Visā plāna darbības periodā

	(piemēram, par ēdienu un dzērienu iepakojuma vai plastmasas maisiņu savākšanu pēc izlietošanas), ņemot vērā jau pieejamos informatīvos materiālus un izmantojot grafiskos materiālus, tai skaitā pludmales zonās			novēršanu				

9.6. tabula

Kopsavilkums par Programmas 2. daļas pasākumu atbilstību Plāna mērķiem

Mērķa Nr.	**Politikas rezultāts un attiecīgais rezultatīvais rādītājs**	**Programmas pasākumi[178], kas nodrošina Plāna mērķu sasniegšanu**
1.2.	līdz 2025. gadam atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjomu palielināts vismaz līdz 55% pēc masas	1.1., 2.1.,2.2.,2.3., 2.4., 2.6., 2.7., 3.1., 3.2., 4.1., 4.2., 5.1., 6.1., 6.2., 6.4.,
1.3.	nodrošināta virzība uz mērķi, ka līdz 2030. gadam atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjoms tiek palielināts vismaz līdz 60% pēc masas	1.1., 2.1., 2.2.,2.3.,2.4., 2.6., 2.7., 3.1., 3.2., 4.1., 4.2., 5.1., 6.1., 6.2., 6.4.,

2.1.	nodrošināta virzība uz mērķi līdz 2035. gadam nodrošināt, ka poligonos apglabāto sadzīves atkritumu īpatsvars ir samazinājies līdz 10% no kopējā radīto sadzīves atkritumu daudzuma (pēc svara)	1.1., 2.1., 2.2.,2.3., 2.4., 2.5., 2.6., 2.7., 3.1., 3.2., 4.1., 4.2., 5.1., 6.1., 6.2.,6.3., 6.4.,
3.1.	līdz 2025.gada 31.decembrim tiek pārstrādāti 60% no izlietotā iepakojuma gadā un tiek sasniegti normatīvajos aktos noteiktie minimālie pārstrādes mērķi konkrētām atkritumu plūsmām	1.1., 2.1., 2.2., 2.3.,2.4.. 2.6., 2.7., 3.1., 3.2., 4.2., 6.1., 6.2., 6.4.,
3.2.	nodrošināta virzība uz mērķi, ka līdz 2030. gada 31. decembrim tiek pārstrādāti 70% no izlietotā iepakojuma gadā un tiek sasniegti normatīvajos aktos noteiktie minimālie pārstrādes mērķi	1.1., 2.1., 2.2., 2.3., 2.4., 2.6., 2.7., 3.1., 3.2., 4.2., 6.1., 6.2., 6.4.,
7.1.	līdz 2025. gadam nodrošināta dalīta izlietotā vienreiz lietojamā plastmasas dzērienu iepakojuma savākšana 77% no attiecīgajā gadā tirgū laisto dzērienu attiecīgā iepakojuma apjoma pēc masas	1.1.,2.4.,2.6., 2.7., 3.1., 3.2., 4.2., 6.1., 6.2., 6.4.,
7.2.	līdz 2029. gadam nodrošināta dalīta izlietotā vienreiz lietojamā plastmasas dzērienu iepakojuma savākšana 90% no attiecīgajā gadā tirgū laisto dzērienu attiecīgā iepakojuma apjoma pēc masas	1.1.,2.4., 2.6., 2.7., 3.1., 3.2., 4.2., 6.1., 6.2., 6.4.,

2016. gada 23. janvārī LVIF un VARAM ir noslēgta vienošanās par sadarbības ietvaru, kurā kā viena no prioritārajām sadarbības sfērām tika atzīta kampaņas "Mana Jūra" īstenošana, "veidojot nacionālo sabiedriskā monitoringa sistēmu jūras piesārņojošo atkritumu jomā un nacionālās *Adopt the Beach* sistēmas izveidē

saskaņā ar HELCOM rekomendāciju 36/1 (2015) "Reģionālais rīcības plāns jūru piesārņojošo atkritumu jomā" un ANO Vides programmas metodiku".

Atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 23. oktobra direktīvai 2000/60/EK, ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā[179] pasākumi piegružošanas novēršanai iekšzemes ūdenstilpju tuvumā ir ietverti Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānā un plūdu riska pārvaldības plānā 2016.-2021.gadam[180], Gaujas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānā un plūdu riska pārvaldības plānā 2016-2021.gadam[181], Lielupes upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānā un plūdu riska pārvaldības plānā 2016.-2021. gadam[182], un Ventas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānā un plūdu riska pārvaldības plānā 2016.-2021. gadam[183].

9.4.2. Atkārtotas izmantošanas apjomu mērījumi

Atkārtotas izmantošanas mērījumi uzsākti 2020. gadā un tiks turpināti visā Plāna īstenošanas laikā. Tie tiks veikti atbilstoši Eiropas Komisijas deleģētajam lēmumam[184], ar kuru nosaka kopīgu metodoloģiju, ziņošanas formātu un kvalitātes pārbaudes ziņojuma formātu attiecībā uz produktu atkārtotu izmantošanu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvu 2008/98/EK. Pārtikas atkritumu apjomu mērījumi detāli aprakstīti 10. nodaļā "Pārtikas atkritumu rašanās novēršanas programma".

Pārtikas atkritumu mērīšana tiks veikta atbilstoši EK 2019. gada 3. maija Deleģētajam lēmumam 2019/1597, ar ko attiecībā uz vienveidīgai pārtikas atkritumu līmeņu mērīšanai paredzētu vienotu metodiku un obligātām kvalitātes prasībām papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2008/98/EK.

Izvērtējums par atkritumu rašanās pasākumu piemēru un citu attiecīgo pasākumu lietderību Latvijas situācijas kontekstā, kas sagatavots atbilstoši EK prasībām par šāda izvērtējuma nepieciešamību, ir apkopots 9.6. tabulā. Atkritumu rašanās pasākumu piemēru un citu attiecīgo pasākumu lietderības izvērtējums ir veikts, izmantojot ekspertu vērtēšanas metodi, kas balstās uz datu un informācijas analīzi un sintēzi.

9.6. tabula

Izvērtējums par atkritumu rašanās pasākumu piemēru un citu attiecīgo pasākumu lietderību

Nr. p. k.	Pasākumi, kuru mērķis ir saraut saikni starp ekonomisko izaugsmi un ar atkritumu rašanu saistīto ietekmi uz vidi	Izvērtējums par to lietderību	Latvijā realizēto atkritumu rašanās novēršanas pasākumu piemēri	Atbildīgā institūcija
1.	Plānošanas pasākumu vai citu ekonomisko instrumentu izmantošana, kas veicina resursu efektīvu izmantošanu	Pasākums ir lietderīgs	1. Atkritumu rašanās novēršana kā prioritāra darbība ir norādīta Atkritumu apsaimniekošanas likumā, kā arī Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā 2021.-2028.gadam. 2. DRN piemērošana atkritumu apglabāšanai, plastmasas iepirkumu maisiņiem, iepakojumam, transportlīdzekļiem un videi kaitīgām precēm.	VARAM
2.	Pētniecības un attīstības veicināšana, lai izstrādātu tīrākus un mazāku atkritumu daudzumu	Pasākums ir lietderīgs	Aktuālie pētniecības projekti.	VARAM, IZM, EM

	radošas preces un tehnoloģijas, un tādas pētniecības un attīstības rezultātu izplatīšana un izmantošana			
3.	Tādu efektīvu un nozīmīgu rādītāju izstrāde, kas ļauj konstatēt ar atkritumu radīšanu saistītu ietekmi uz vidi un kas vērsta uz atkritumu rašanās novēršanu visos mērogos, piemēram, ES mērogā veikti preču salīdzinājumi, valsts un pašvaldību	Pasākums ir lietderīgs	1. Ietekmes uz vidi novērtējumu regulējošajos normatīvajos aktos noteikts, ka, veicot ietekmes uz vidi novērtējumu, tiek novērtētas arī dažādas iespējamās alternatīvas, piemēram, dažādiem ražošanas procesiem, izejvielām. 2. Atbilstoši normatīvajiem aktiem par piesārņojumu, piesārņojošo iekārtu operatoriem ir jāizmanto tādi labākie tehniskie paņēmieni, kas nodrošina iespējami mazāku atkritumu rašanos.	VARAM

	iestāžu darbības un valsts mērogā veikti pasākumi			
4.	Ekodizaina veicināšana	Pasākums ir lietderīgs	1. Atkritumu apsaimniekošanas likumā, Iepakojuma likumā un Nolietoto transportlīdzekļu apsaimniekošanas likumā ir noteiktas prasības atsevišķu preču veidu ekodizainam, it īpaši attiecībā uz dažādu bīstamo ķīmisko vielu lietošanas ierobežojumiem. 2. Pašreiz ekodizaina prasības ir iekļautas MK 2011.gada 6. decembra noteikumos Nr. 941 "Noteikumi par ekodizaina prasībām ar enerģiju saistītām precēm (produktiem)". Īstenojot Ekodizaina direktīvā (2009/125/EK) noteiktās ekodizaina prasības ar enerģiju saistītiem ražojumiem, Ekonomikas ministrija veic informatīvus pasākumus un sadarbojas ar maziem un vidējiem uzņēmumiem, arodbiedrībām, asociācijām, patērētāju organizācijām u.tml., lai nodrošinātu pilnīgu iesaistīto pušu līdzdalību Ekodizaina direktīvā noteikto pasākumu izvērtēšanā, noteikšanā un pārskatīšanā. Ekonomikas ministrija informē visas iesaistītās/ieinteresētās puses par plānotajiem apspriežu forumiem un EK izstrādātajiem izpētes un ietekmes	VARAM, EM, IZM

			novērtējumiem, lai kopīgi sagatavotu viedokli par Latvijas interesēm. EK īstenošanas pasākumus pieņem regulatīvās kontroles procedūras ietvaros. 3. Latvijas Iepakojuma asociācijas konkurss "Labākais iepakojums Latvijā", kura ietvaros tiek vērtēts iepakojums kategorijā "Videi draudzīgs iepakojums". Viens no rādītājiem ir arī materiālietilpība.	
5.	Informācijas sniegšana par atkritumu rašanās novēršanas metodēm, lai rūpniecībā ieviestu labākās pieejamās metodes	Pasākums ir lietderīgs	1. Labākie pieejamie tehniskie paņēmieni (latviešu valodā - LPTP, angļu valodā - BAT) un to izvēle attiecībā uz A kategorijas piesārņojošām darbībām noteikta likuma "Par piesārņojumu" 21. pantā. Minētajos LPTP ir ieteiktas metodes atkritumu rašanās novēršanai dažādās ražošanas jomās (http://www.vpvb.gov.lv/lv/piesarnojums/informacija) 2. Normatīvajos aktos noteiktas prasības iekļaut atkritumu rašanās novēršanas pasākumus atļaujās A kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai (MK 30.11.2010. noteikumi Nr. 1082 "Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai")	VARAM

6.	Mācību organizēšana VVD darbiniekiem saistībā ar atkritumu rašanās novēršanas prasību ietveršanu atļaujās piesārņojošo darbību veikšanai un atkritumu apsaimniekošanas atļaujās saskaņā ar normatīvajiem aktiem par piesārņojumu un par atkritumu apsaimniekošanu	Pasākums ir lietderīgs	VVD darbinieku zināšanu un iemaņu celšana atbilstoši VVD ikgadējam darba plānam.	VARAM, VVD
7.	Atkritumu rašanās novēršanas pasākumu ieviešana iekārtās, uz ko neattiecas normatīvie	Pasākums ir lietderīgs	Normatīvajos aktos ir noteiktas prasības iekļaut atkritumu rašanās novēršanas pasākumu atļaujās A vai B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai (MK 30.11.2010. noteikumi Nr. 1082 "Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un	VARAM

	akti par piesārņojumu, ietverot atkritumu rašanās novēršanas izvērtējumus vai plānus		izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai")	
8.	Informētības veicināšanas kampaņu izmantošana vai finansiāla, lēmumu pieņemšanas vai citāda atbalsta sniegšana uzņēmumiem, it īpaši, maziem un vidējiem uzņēmumiem vai pielāgoti tiem	Pasākums ir lietderīgs	1. Latvijas Tirgotāju asociācijas organizētais konkurss "Videi draudzīgākais tirgotājs" 2. Latvijas Iepakojuma asociācijas konkurss "Labākais iepakojums Latvijā", kura ietvaros tiek vērtēts iepakojums kategorijā "Videi draudzīgs iepakojums". Viens no rādītājiem ir arī materiālietilpība. 3. Izlietotā iepakojuma un videi kaitīgo preču atkritumu apsaimniekotāju veiktie sabiedrības izglītošanas pasākumi: - www.zalais.lv - www.zalajosta.lv	VARAM, komersanti
9.	Brīvprātīgu vienošanos, patērētāju un ražotāju diskusiju vai nozares apspriežu	Pasākums ir lietderīgs	Vides aizsardzības likuma 36. pantā paredzēts, ka Valsts iestāde var noslēgt vienošanos ar komersantu vai komersantus pārstāvošu organizāciju par tādu vides aizsardzības prasību ievērošanu, kuras pārsniedz vides	VARAM

	izmantošana, lai attiecīgie uzņēmumi vai rūpniecības nozares izstrādātu atkritumu rašanās novēršanas plānus vai mērķus, vai uzlabotu preci vai iepakojumu, kas rada lielu daudzumu atkritumu		normatīvo aktu prasības, vai par noteiktu vides mērķu sasniegšanu.	
10.	Vides vadības un audita sistēmu izmantošanas veicināšana, lai novērtētu un uzlabotu publisko un privāto tiesību subjektu (iestāžu, komersantu, biedrību,	Pasākums ir lietderīgs	ES Vides pārvaldības un audita sistēma (EMAS) izveidota un ieviesta kā pārvaldības instruments, kas veicina vides aizsardzības, resursu racionālas izmantošanas un sabiedrības informēšanas pasākumu pilnveidošanu un uzlabošanu uzņēmumos un organizācijās, kuras brīvprātīgi iesaistās EMAS sistēmā vai līdzvērtīgām. ES dalībvalstīs šī sistēma darbojas kopš 1995. gada atbilstoši Regulai EEC Nr. 1836/93 un sākotnēji tajā iesaistījās rūpniecības uzņēmumi. Kopš 2001. gada atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 25. novembra	VARAM, VPVB

	saimniecisko darbību veicēju u.tml.) veikumu atkritumu rašanās novēršanas jomā		Regulai (EK) Nr. 1221/2009 par organizāciju brīvprātīgu dalību Kopienas vides vadības un audita sistēmā (EMAS), kā arī par Regulas (EK) Nr. 761/2001 un Komisijas Lēmumu 2001/681/EK un 2006/193/EK atcelšanu[185], sistēma ir atvērta visām organizācijām. Veicot nepieciešamo sagatavošanos, tajā var iekļauties jebkurš komersants, komercsabiedrība, iestāde un pašvaldība. Uzņēmumu un organizāciju, kuri ir iekļauti EMAS reģistrā, reģistrāciju veic nacionālā kompetentā institūcija. Atbilstoši Regulā noteiktajam, Vides pārraudzības valsts birojs izvērtēs pretendenta atbilstību Regulas prasībām, reģistrēs organizācijas, kā arī lems par to izslēgšanu no reģistra.	
11.	Ekonomiskie instrumenti, piemēram, veicinot "videi draudzīgu iepirkšanos" vai ieviešot obligātu maksājumu, kas pircējiem jāmaksā par konkrētu preci vai	Pasākums ir lietderīgs	DRN par plastmasas iepirkuma maisiņiem. Sākot no 2008. gada plastmasas iepirkuma maisiņiem noteikts diferencēts DRN likmes, par tradicionālajiem plastmasas maisiņiem noteiktas augstākas DRN likmes atkarībā no maisiņu pielietošanas un apsaimniekošanas iespējām, iepakojumam vienlaikus, no bioplastmasas un oksi-sadalošās plastmasas noteiktas ievērojami zemākas nodokļu likmes.	VARAM

	iepakojuma elementu, ko citādi nodrošinātu bez maksas			
12.	Informētības veicināšanas kampaņu izmantošana un informācijas sniegšana, kas vērsta un sabiedrību kopumā vai konkrētu patērētāju grupu	Pasākums ir lietderīgs	1. Latvijas Iepakojuma asociācijas konkurss "Labākais iepakojums Latvijā", kura ietvaros tiek vērtēts iepakojums kategorijā "Videi draudzīgs iepakojums". Viens no rādītājiem ir arī materiālietilpība. 2. Izlietotā iepakojuma un videi kaitīgo preču atkritumu apsaimniekotāju veiktie sabiedrības izglītošanas pasākumi: - www.zalais.lv - www.zalajosta.lv	VARAM
13.	Ekomarķējuma izmantošanas veicināšana	Pasākums ir lietderīgs	Latvijas Tirgotāju asociācija ir izveidojusi videi draudzīgo preču zīmolu "Zaļais pirkums".	VARAM, komersanti
14.	Vienošanās starp VARAM un biedrību vai nodibinājumu, kas pārstāv rūpniecības vai tirdzniecības nozari, par	Pasākums ir lietderīgs	Vides aizsardzības likuma 36. pantā paredzēts, ka Valsts iestāde var noslēgt vienošanos ar komersantu vai komersantus pārstāvošu organizāciju par tādu vides aizsardzības prasību ievērošanu, kuras pārsniedz vides normatīvo aktu prasības, vai par noteiktu vides mērķu sasniegšanu.	VARAM

	preču ražošanu vai izmantošanu, piemērojot integrēto produktu politiku, vai par atkritumu rašanās novēršanas informācijas un tādu preču pieejamību, kas mazāk ietekmē vidi			
15.	Vides un atkritumu rašanās novēršanas kritēriju ietveršana valsts un pašvaldību iestāžu un komersantu veikto iepirkumu dokumentācijā saskaņā ar Zaļā iepirkuma nacionālajie	Pasākums ir lietderīgs	MK 2017. gada 20. jūnija noteikumi Nr. 353 "Prasības zaļajam publiskajam iepirkumam un to piemērošanas kārtība"	VARAM, EM

	m un ES ieteikumiem			
16.	Atkritumos izmestu produktu vai to sastāvdaļu atkārtotas izmantošanas un/vai labošanas veicināšana, izmantojot tādus pasākumus kā izglītošana, ekonomiski, loģistiski vai citi pasākumi, piemēram, izveidojot vai atbalstot akreditētus labošanas un atkārtotas izmantošanas centrus un tīklus, jo īpaši blīvi apdzīvotos reģionos	Pasākums ir lietderīgs	1. MK 2010. gada 23. jūlija rīkojums Nr. 422 "Par izlietotā papīra, nolietoto elektrisko un elektronisko iekārtu un nolietoto bateriju un akumulatoru apsaimniekošanu" nosaka, ka valsts iestādēm ir jānodrošina rīkojuma minēto atkritumu dalītā savākšana un nodošana pārstrādei. 2. VARAM akcija "Izmests nav pazudis", www.neizmet.lv	VARAM, citas ministrijas, pašvaldības, atkritumu apsaimniekošanas komersanti

10. PĀRTIKAS ATKRITUMU RAŠANĀS NOVĒRŠANAS PROGRAMMA

Pārtikas atkritumu (turpmāk - PA) rašanās novēršanas programma 2021.-2028. (turpmāk - Programma) ir daļa no Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028., tā ietvaros izstrādātās Atkritumu rašanās novēršanas programmas.

PA programma ir viens no instrumentiem, lai sistēmiski īstenotu pasākumus un sasniegtu mērķus, kuri noteikti Direktīvā 2008/98/EK, tostarp Ilgtspējīgas attīstības programmā 2030. gadam noteikto mērķrādītāju - līdz 2030. gadam uz pusi samazināt PA daudzumu uz vienu iedzīvotāju mazumtirdzniecības un patēriņa līmenī un samazināt pārtikas zudumus ražošanas un piegādes ķēdēs, tostarp zudumus pēc ražas novākšanas.

Dažādu iemeslu dēļ, pārtika tiek izmesta un izšķērdēta (rodas pārtikas pārpalikumi) visos pārtikas aprites ķēdes posmos - primārajā ražošanā, pārstrādē un izgatavošanā, mazumtirdzniecībā un citos pārtikas sadales kanālos, restorānos un sabiedriskajā ēdināšanā arī mājsaimniecībās. Viena trešā daļa no pasaulē saražotās pārtikas - apmēram 1,3 miljardi t gadā - tiek izmesta atkritumos[186], kas veido aptuveni 30 % no saražoto produktu daudzuma. Ar šo izmestās pārtikas daudzumu varētu pabarot 3 miljardus cilvēku. Īpaši saistoši tas būtu tiem 821 milj. no 7,7 miljardiem pasaules iedzīvotāju, kam 2017. gadā pārtika nav bijusi pieejama pietiekošā daudzumā[187]. Pārtikas izšķērdēšana lielākoties ir cilvēku lēmumu un rīcības rezultāts. Tāpēc pārtikas pārprodukcija un izmešana atkritumos ir vērtējama arī no ētiskas rīcības skatu punkta un no atbildības par globālajām problēmām.

ES katru gadu tiek izšķērdēti gandrīz 90 milj. t. pārtikas - rodas pārtikas pārpalikumi jeb vidēji 180 kg pārtikas produktu uz vienu iedzīvotāju[188]. Tas veido ap 20% no visiem saražotajiem pārtikas produktiem, un ar to ražošanu saistītās izmaksas sasniedz 143 miljardus *eiro*[189]. Izniekota pārtika (pārtikas pārpalikumi) nav tikai ekonomisks zaudējums - izšķiesta nauda. Atkritumos izmestai pārtikai (pārtikas pārpalikumiem) ir ievērojama ietekme uz vidi un klimatu. PA mazināšana ir svarīga saistībā ar pārtikas nodrošinājumu, pārtikas un vides ilgtspēju. Izniekotai pārtikai ir arī sociāla ietekme, kas izpaužas kā pārtikas audzēšanā, pārstrādē, ražošanā, transportēšanā un tirdzniecībā iesaistītā darbaspēka resursa izniekošana. Ja pārtika tiek izmesta atkritumos, neapēstās pārtikas audzēšanai un ražošanai nevajadzīgi tiek noplicināti un izšķērdēti dabas resursi, apdraudēta bioloģiskā daudzveidība un izniekota no dabas resursiem iegūtā enerģija.

PA un pārpalikumi veido aptuveni 35% no nešķirotiem sadzīves atkritumiem.[190] PA sadaloties, rodas fotoķīmiskie oksidanti un siltumnīcefekta gāzes (turpmāk - SEG). Atsevišķi emisijas no PA netiek aprēķinātas, tās ietilpst apakšsektorā atkritumu apglabāšana. 2018. gadā 4,7% no kopējām valsts SEG emisijām veidoja atkritumu apsaimniekošana, kas ietver arī PA apsaimniekošanu. Tās ietver CH_4 emisijas no atkritumu apglabāšanas, kas veido vairāk kā pusi (69,6%) no kopējām SEG emisijām atkritumu apsaimniekošanas sektorā, CH_4 un N_2O emisijas no atkritumu bioloģiskās pārstrādes (8,7% no kopējām atkritumu apsaimniekošanas emisijām)[191].

Tiesiskais pamats programmas izstrādāšanai ir Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 19. novembra Direktīvas 2008/98/EK[192] par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu (turpmāk - Direktīvas 2008/98/EK) 29. panta 2.a punkts, kurš nosaka, ka dalībvalstis savās atkritumu rašanās novēršanas programmās iekļauj īpašas PA Programmas.

Ņemot vērā Direktīvu 2008/98/EK un jo īpaši tās 9. panta pirmā punkta g) un h) apakšpunktos noteikto - dalībvalstis veic atkritumu rašanās novēršanas pasākumus, ar kuriem tiek samazināta PA rašanās visos tās aprites ķēdes posmos, lai tādējādi palīdzētu sasniegt ANO ilgtspējīgas attīstības mērķi; tiek veicināta pārtikas ziedošana un cita veida sadalīšana cilvēku patēriņam, priekšroku dodot tās izmantošanai cilvēku uzturā, nevis dzīvnieku barošanai un pārstrādāšanai nepārtikas precēs. Lai novērstu pārtikas izšķērdēšanu, nepieciešams katrā posmā ierobežot pārtikas pārpalikumu rašanos un, ja tie tomēr radušies, atgūt pārtikas pārpalikumus un nodrošināt vislietderīgāko pārtikas resursu izlietojumu saskaņā ar atkritumu rašanās novēršanas hierarhiju.

ES 2018. gada jūlijā stājās spēkā pārskatīts tiesiskais regulējums atkritumu jomā[15], kas saistībā ar bioloģiskajiem atkritumiem, t.sk. PA, ietver jaunus, vērienīgus pārstrādes rādītājus, vienkāršākas un saskaņotākas definīcijas un aprēķina metodes un pārstrādāto materiālu un blakusproduktu precizētu tiesisko statusu, stingrākus noteikumus un jaunus pienākumus saistībā ar bioloģisko atkritumu dalītu savākšanu, kā arī stingrākus atkritumu rašanās novēršanas un atkritumu apsaimniekošanas pasākumus attiecībā uz PA.

Pārtikas izšķērdēšana un tās ietekme uz ekonomisko, vides un sociālo ilgtspējību nozīmē, ka šīs programmas īstenošana ir jāsaista ar citām valsts iniciatīvām, kuru

mērķi ir vai nu papildinoši, vai sakrīt, piemēram, ar Atkritumu rašanās novēršanas valsts programmu un ar Rīcības plānu pārejai uz aprites ekonomiku 2020.-2027. gadam[166], arī ar Latvijas Bioekonomikas stratēģiju 2030.[193]

10.1. Situācijas raksturojums pārtikas atkritumu jomā

Darbību veikšanā ar PA uzņēmumiem ir saistoši šādi likumi: Pārtikas aprites uzraudzības likums, Dzīvnieku barības aprites likums, Veterinārmedicīnas likums, Farmācijas likums, Atkritumu apsaimniekošanas likums. Attiecīgie uzņēmumi ir pakļauti Pārtikas un veterinārā dienesta (turpmāk - PVD) uzraudzībai un Zemkopības ministrijas kompetences jomas regulējošajiem normatīvajiem aktiem. PVD reģistrē, atzīst vai licencē šo uzņēmumu saimniecisko darbību.

Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2018/851[194] PA ir visu veidu pārtika, kā definēts Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 178/2002[195] 2. pantā, kas kļuvusi par atkritumiem. Pārtika (jeb pārtikas produkts) Regulā Nr. 178/2002 definēta kā jebkura apstrādāta, daļēji apstrādāta vai neapstrādāta viela vai produkts, kas paredzēts cilvēkiem uzturam vai ko saprātīgi paredzamos apstākļos cilvēki varētu lietot uzturā. Pie "pārtikas" pieder[196] dzērieni, košļājamās gumijas un jebkura viela, tostarp ūdens, kas apzināti pievienotas pārtikai tās ražošanas, sagatavošanas vai apstrādes laikā.

Atbilstoši šai definīcijai atlasītas noteiktas atkritumu klasifikatora klases, kas tiek izmantotas radīto un apsaimniekoto PA daudzuma noteikšanai (sk. 10.1. tab.).

10.1. tabula

PA klasifikatora klases[197]

Nr	Nodaļa	Grupa	Klase	Atkritumu nosaukums
29.	2			Lauksaimniecības, dārzkopības, akvakultūras, mežsaimniecības, medniecības un zvejniecības, pārtikas ražošanas un apstrādes atkritumi
30.		201		Lauksaimniecības, dārzkopības, akvakultūras, mežsaimniecības, medniecības un zvejniecības atkritumi

32.			20102	Dzīvnieku audu atkritumi[10]
33.			20103	Augu audu atkritumi
41.		202		Gaļas, zivju un citu dzīvnieku valsts izcelsmes pārtikas produktu ražošanas un apstrādes atkritumi
43.			20202	Dzīvnieku audu atkritumi[10]
44.			20203	Patēriņam vai apstrādei nederīgi materiāli
47.		203		Augļu, dārzeņu, graudaugu, pārtikas eļļu, kakao, kafijas, tējas un tabakas izstrādājumu ražošanas un apstrādes atkritumi; konservu ražošanas, kā arī rauga, rauga ekstrakta un melases ražošanas un fermentācijas atkritumi
49.			20302	Konservēšanas līdzekļu atkritumi
54.		204		Cukura ražošanas atkritumi
55.			20401	Biešu tīrīšanas un mazgāšanas atkritumi
59.		205		Piena produktu ražošanas atkritumi
60.			20501	Pārstrādei vai patēriņam nederīgi materiāli
63.		206		Ceptuvju un konditorejas izstrādājumu ražošanas atkritumi
64.			20601	Pārstrādei vai patēriņam nederīgi materiāli
65.			20602	Konservēšanas līdzekļu atkritumi
68.		207		Alkoholisko un bezalkoholisko dzērienu (izņemot kafiju, tēju un kakao) ražošanas atkritumi
70.			20702	Spirta destilēšanas atkritumi

71.			20703	Ķīmiskās apstrādes atkritumi
72.			20704	Patēriņam vai pārstrādei nederīgi materiāli
927.	20			Sadzīvē radušies atkritumi (mājsaimniecību atkritumi un tiem līdzīgi tirdzniecības un rūpniecības uzņēmumu un iestāžu atkritumi), arī atsevišķi savāktie atkritumu veidi
928.		2001		Atsevišķi savāktie atkritumu veidi (izņemot 1501 grupu)
931.			200108	Bioloģiski noārdāmi virtuves atkritumi
931.[1]			200109	Mājsaimniecību, restorānu, sabiedriskās ēdināšanas iestāžu un mazumtirdzniecības telpu PA un citi tiem pielīdzināmi pārtikas ražošanas atkritumi

Lai gan Komisijas Lēmums 2000/532/EK (5), ar kuru izveidots Eiropas atkritumu saraksts, nedod iespēju vienmēr precīzi identificēt pārtikas atkritumus, iestādes to var izmantot par vadlīnijām pārtikas atkritumu mērīšanas sakarā.

2019. gadā ES metodika PA un pārpalikumu noteikšanai tika adaptēta Latvijas situācijai un tika sagatavota "PA mērīšanas rokasgrāmata"[198], kurā ir paskaidrots, ka pārtika ir jebkurš ēdams vai dzerams produkts, kas ir audzēts vai ražots lietošanai cilvēka uzturā. Tie pārtikas produkti, kas ir sagatavoti ēšanai taču netiek apēsti, sabojājas pirms apēšanas vai kādā citā veidā kļūst nederīgi cilvēka patēriņam, kļūst par PA. Tos PA, no kuriem, plānojot savu patēriņu, var izvairīties dēvē par novēršamajiem PA. Pie PA ir pieskaitāmas arī pārtikas neēdamās daļas - kauli, asakas, riekstu čaulas, olu čaumalas, gliemežvāki, serdes, mizas, utt., ko dēvē arī par nenovēršamajiem jeb neizbēgamajiem pārtikas atkritumiem.

Daļu no pārtikas, kas ir droša lietošanai, bet uzturā izmantota netiks, uzņēmums var paglābt no izmešanas atkritumos, ja to atdod cilvēku patēriņam, tieši vai pēc apstrādes novirza dzīvnieku barošanai vai izmanto pārstrādei kā otrreizējās ražošanas izejvielas savā vai citā uzņēmumā. Šādi, mainot apsaimniekošanas

galamērķi, uzturā neizmantotie un atkritumos neizmestie pārtikas produkti un pārtikas neēdamās daļas tiek dēvētas par pārtikas pārpalikumiem.

10.1.1. Radītais pārtikas atkritumu daudzums un tā noteikšanas metodes

PA radīšanu katrā pārtikas piegādes ķēdes posmā ietekmē dažādi iemesli, kas raksturo to, cik veiksmīgā mijiedarbībā ir pārtikas sistēmas elementi - vide, cilvēki, izejvielas, procesi, infrastruktūras, iestādes - un pārtikas piegādes ķēdes darbības.

PA rašanās vispārīgie iemesli ir:

- Primārās ražošanas (audzēšanas) posmā daļa no patēriņam derīgas pārtikas netiek novākta vai nogādāta pārstrādei vai ražošanai;

- Pārstrādes un ražošanas posmā daļa no patēriņam derīgas pārtikas tiek izmesta dažādu infrastruktūras vai rūpniecības menedžmenta problēmu dēļ. ES šajos abos sektoros rodas 39% PA apjoma;

- Transportēšanas posmā daļa no pārtikas sabojājas vai nenonāk tirdzniecībā, dažādu pārvadāšanas vai uzglabāšanas iekārtu un menedžmenta problēmu dēļ.

- Mazumtirdzniecības un citas izplatīšanas posmā daļa tiek izmesta, jo augļi un dārzeņi tiek izbrāķēti neatbilstošu vizuālu standartu dēļ, jo ir neprecīzi prognozējams pieprasījuma daudzums, neatbilstoša produktu izvietošana un iepakojums, pārtika netiek pārdota pirms derīguma termiņa beigām;

- Sabiedriskās ēdināšanas posmā daļa no pagatavotās pārtikas tiek izmesta pārprodukcijas dēļ, un šajā sektorā rodas 14% PA;

- Mājsaimniecībās lielāko PA daļu - gandrīz pusi - rada pārtika, kas sabojājas, jo ir sagādāts vairāk, nekā var izlietot.[199]

Latvijā oficiālās statistikas ikgadēji pārskati un ziņojumi par PA daudzumu līdz 2020. gadam netika veidoti, jo to nenoteica normatīvie akti.

Kvantitatīvu informāciju par PA pamatā sniedz dati par PA daudzumu pēc to iedalījuma pa atkritumu apsaimniekošanas galamērķiem un informācija, kas iegūta aprēķinu ceļā. 2020. gadā veiktās aplēses par pārtikas daudzumiem ļauj secināt, ka ievērojamu PA un pārpalikumu daudzumu (ap 180-200 tūkst.t/gadā) rada tirdzniecības, ēdināšanas un mājsaimniecību gala patēriņa posms, kura radītie PA un pārpalikumi tiek iejaukti nešķiroto sadzīves atkritumu masā (sk. 10.1. att.).

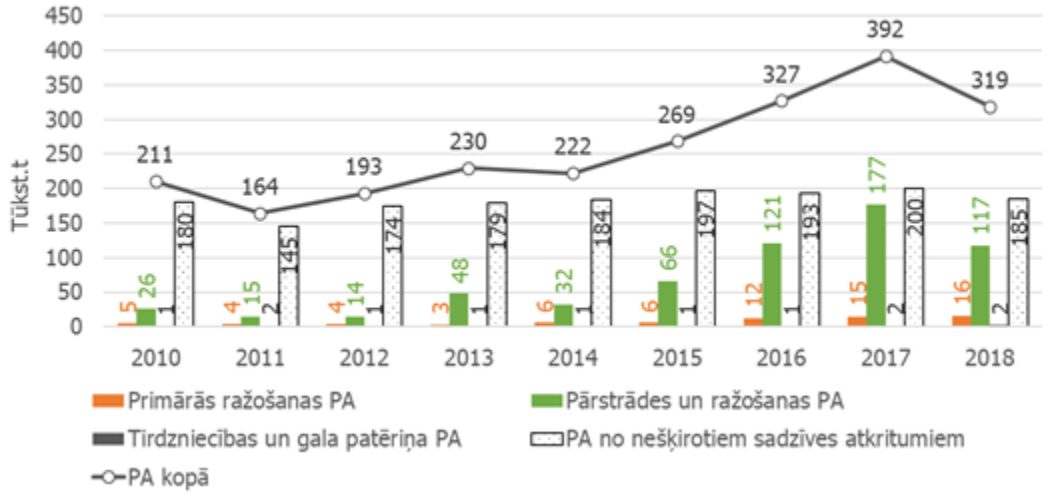

10.1. attēls. Kopējais radītais PA apjoms pārtikas piegādes ķēdes posmos 2010.-2018. gadā, t (SIA "GatewayBaltic", 2020)

10.1. attēlā apkopotā informācija par radīto PA un pārpalikumu daudzumu ir indikatīva un parāda kopējo tendenci, taču neparāda patieso valstī kopējo radīto PA un pārpalikumu daudzumu. PA daudzumu noteikšanu ietekmē apstāklis, ka ne visiem PA un pārpalikumu radītājiem ir pienākums ziņot par radīto un apsaimniekoto atkritumu daudzumu. Tāpat nav datu un informācijas par kompostēto, sadedzināto, dzīvnieku barībā izmantoto un citādi likvidēto atkritumu daudzumu ārpus formālās atkritumu apsaimniekošanas sistēmas.

Pēc veiktajiem aprēķiniem secināms, ka PA un pārpalikumi veido aptuveni 35% no nešķirotiem sadzīves atkritumiem. Radīto PA daudzums 2013.-2019.gadā bijis robežās no 222 tūkst. t līdz 393 tūkst. t (sk. 10.2. tab.). Lai gan 2019. gadā savākti 99.9% radīto PA, pārstrādāti un reģenerēti (biogāze) vien aptuveni 21%, bet apglabāti poligonos - 9.6%, pārējam daudzumam nonākot sagatavošanā pārstrādei un reģenerācijai, kas saistīts ar nešķiroto sadzīves atkritumu apsaimniekošanas darbībām.

10.2. tabula

Radītais un savāktais PA daudzums, t.sk. nešķirotos sadzīves atkritumos esošā PA daļa, un darbības ar tiem 2013.-2019. gadā[200], t

Gads	Radīti	Savākti	Ievestie	Izvestie	Pārstrādāti (R2-R11)	Reģenerēti (R1)	Apglabāti poligonos (D1)	Apglabāti citā veidā (D2-D15)*	Uzglabāti (R13)
2013	229 805	194 949	20 241	13 446	61 766	10 620	166 766	10 309	0
2014	222 989	208 278	20 236	15 683	44 710	11 809	172 266	7 470	0
2015	268 938	229 783	0	20 194	91 781	0	155 612	187	3
2016	327 180	250 127	934	13 560	134 445	42	48 262	177	0
2017	393 043	304 733	1 879	10 810	191 155	42	28 491	221	20
2018	320 925	285 992	57	7 111	126 062	29	25 500	0	3
2019	236 855	236 582	68	3 561	48 784	336	22 730	0	0
% pret radīto daudzumu 2019.gadā	n/a	99.9	n/a	1.5	20.6	0.1	9.6	0.0	0.0

* Aplūkotajā periodā PA tikuši apglabāti ar kodu D5 (18658 t) un D10 (1549 t).

Aplūkojot PA, kas nav ietverti nešķiroto sadzīves atkritumu plūsmā, redzams, ka radītais PA daudzums svārstījies no 39 tūkst. t 2014. gadā līdz 193 tūkst. t 2017. gadā. Savākti tikuši no 30% 2013. gadā līdz 99% 2019. gadā. 2019. gadā

pārstrādāti tika 95% radīto PA. Poligonos apglabātais PA daudzums no radītajiem un savāktajiem PA daudzumiem, neskaitot nešķirotos sadzīves atkritumos esošos PA, pārsvarā bijis zem 2%.

10.3. tabula

Radītais un savāktais PA daudzums, neskaitot nešķirotos sadzīves atkritumos esošo PA daļu, un darbības ar tiem 2013.-2019. gadā[201], t

Gads	Radīti	Savākti	Ievestie	Izvestie	Pārstrādāti (R2-R11)	Reģenerēti (R1)	Apglabāti poligonos (D1)	Apglabāti citā veidā (D2-D15)*	Uzglabāti (R13)
2013	51 267	16 411	20 241	13 446	61 764	10 620	167	602	0
2014	39 076	24 365	20 236	15 683	44 707	11 809	269	1 044	0
2015	72 667	33 512	0	20 191	91 779	0	783	187	3
2016	134 553	57 501	934	13 381	134 265	42	278	177	0
2017	193 037	104 727	1 856	10 810	191 155	42	360	221	0
2018	135 728	100 795	0	7 111	126 062	29	707	0	0
2019	51 355	51 082	0	3 561	48 784	336	954	0	0
% pret radīto daudzu	n/a	99.5	n/a	6.9	95.0	0.7	1.9	0.0	0.0

mu 2019.gadā									

* Aplūkotajā periodā PA tika apglabāti ar kodu D5 (682 t) un D10 (1549 t).

Kopumā, PA veido aptuveni 50-60% no visa radītā bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzuma (t.sk., nešķirotajos sadzīves atkritumos esošo daļu) un 65-80% visa radītā bioloģisko atkritumu daudzuma[202]. Summējot aptuvenās aplēses (sk. 10.2. un 10.3. tab.) secināms, ka poligonos varētu būt noglabāti aptuveni 11,6% no radītā un savāktā PA daudzuma 2019. gadā.

Atšķirības radīto atkritumu aprēķinos atsauču materiālos skaidrojamas ar to, ka aprēķinos nav iekļautas vienas un tās pašas atkritumu klases, tomēr atšķirība nav tik būtiska, lai tiktu ņemta vērā.

Datu kopas par radīto PA daudzumu būs pilnīgāka, ņemot vērā EK pieņemtos lēmumus par metodiku PA daudzuma noteikšanai katrā pārtikas piegādes ķēdes posmā[203]. Balstoties uz EK Deleģēto lēmumu 2019/1597, Latvijā ir sagatavota metodika, pēc kuras arī, sākot ar 2020. gadu, vienu reizi vismaz četros gados, tiks vākta un apkopota informācija par PA mērījumiem katrā pārtikas piegādes ķēdes posmā - primārajā ražošanā, pārstrādē un ražošanā, mazumtirdzniecībā un cita veida izplatīšanā, sabiedriskajā ēdināšanā un mājsaimniecībās (PA potenciālie avoti). Šī informācijas vākšanas procesa sagatavošanu un pašu vākšanu 2019.-2020. gadā nodrošināja VARAM ar publiskā iepirkuma līgumu palīdzību.

2019. gadā ES metodika PA un pārpalikumu noteikšanai tika adaptēta Latvijas situācijai un tika sagatavots skaidrojošs materiāls "PA mērīšanas rokasgrāmata", kas ir pielāgota uzņēmumu un mājsaimniecību vajadzībām (rokasgrāmatas autori ir biedrība "Zaļā brīvība" un VARAM). Rokasgrāmata ir pamats, pēc kura Latvijā vienotā veidā no 2020. gada tiek veikti PA un pārpalikumu daudzuma mērījumi visos pārtikas piegādes ķēdes posmos. Pēc PA un pārpalikumu mērījumiem tiks gūts pilnīgāks priekšstats par PA un pārtikas pārpalikumu daudzumu un atbilstoši iegūtajiem rezultātiem tiks plānoti pasākumi turpmākam monitoringam un atbilstoša normatīvā regulējuma izstrādei.

PA daudzuma mērīšana ir svarīgs pārtikas atkritumu apsaimniekošanas posms, kas dod nozīmīgu informāciju par PA daudzumu katrā piegādes ķēdes posmā, un

nozīmīga rīcība, kas ļauj konstatēt PA daudzumu un sekot līdzi tā mazināšanai. Šie mērījumu dati tiks izmantoti apkopotā veidā valsts un ES līmenī sekojoši:

- Valsts līmenī dati nodrošinās PA mazināšanas programmas pilnveidi un ieviešanu ar detalizētu datu bāzi, ko izmantot, lai pieņemtu pierādījumos balstītus lēmumus par turpmāko attīstību PA apsaimniekošanas jomā;

- ES līmenī valstu dati tiks apkopoti, analizēti un izmantoti, lai iezīmētu PA daudzumu un tā izmaiņas ES dalībvalstīs kopā un veicinātu ANO Ilgtspējīgas attīstības 12.3 mērķa sasniegšanu attiecībā uz PA mazināšanu.

10.1.2. Pārtikas atkritumu savākšana

Lielākais PA un pārpalikumu daudzums tiek savākts kopā ar nešķirotiem sadzīves atkritumiem. Tikai atsevišķās pašvaldībās atkritumu apsaimniekotāji pēc savas iniciatīvas veic PA un pārtikas pārpalikumu dalītu savākšanu no uzņēmumiem un iestādēm.

Atkritumu savākšanas veids (jaukti, dalīti) lielā mērā nosaka atkritumu tālākās apstrādes un pārstrādes iespējas. Latvijā lielākā PA un pārpalikumu daļa pašreiz nonāk atkritumu poligonos kā nešķiroti atkritumi. Lai samazinātu PA daļu nešķiroto sadzīves atkritumu masā, lai to varētu izmantot kvalitatīva komposta vai biogāzes ieguvei, jānodrošina augsta PA dalītās vākšanas pieejamība iedzīvotājiem visās pašvaldībās. Pēc VARAM laika posmā no 2019. gada decembra līdz 2020. gada februārim veiktās republikas pilsētu un novadu domju (pašvaldību) aptaujas par aktuālo situāciju un plānotajiem pasākumiem un to ieviešanas termiņiem saistībā ar BA dalītās savākšanas sistēmas izveidošanu, tika saņemta informācija pēc kuras apkopošanas secināms, ka vismaz 57 no visām Latvijas 119 pašvaldībām līdz 2020. gada 31. decembrim nespēs nodrošināt BA dalītas apsaimniekošanas sistēmas darbību.

10.1.3. Pārtikas atkritumu un pārpalikumu sagatavošana pārstrādei, pārstrāde un apglabāšana

PA un pārpalikumu apsaimniekošana veicama saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes regulu (EK) Nr. 178/2002[204,] ar ko paredz pārtikas aprites tiesību aktu vispārīgus principus un prasības, izveido Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi un paredz procedūras saistībā ar pārtikas nekaitīgumu. Veselības aizsardzības

noteikumi attiecībā uz dzīvnieku izcelsmes blakusproduktiem un atvasinātajiem produktiem, kā arī prasības kompostēšanas un biogāzes iekārtām, kas apstrādā dzīvnieku izcelsmes blakusproduktus, ir noteiktas Dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu regulā Nr. 1069/2009 un Regulā Nr. 142/2011[205].

2016. gada pētījumā "Pārtikas atkritumu pārstrādes nosacījumu izstrāde to turpmākai pārstrādei, izmantojot biotehnoloģijas"[206] secināts, lai organiskos atkritumus varētu izmantot biogāzes stacijās un galvenokārt tādēļ, lai saražotās fermentācijas atliekas un komposts būtu izmantojams kā mēslošanas līdzeklis, nepieciešama šo atkritumu priekšapstrāde un drošības kontrole. Tradicionālās priekšapstrādes metodes ir smalcināšana un homogenizācija, nevēlamo piemaisījumu mehāniska atdalīšana un higienizācija.

Attīstoties dalītai PA apsaimniekošanas sistēmai, to pārstrāde ir iespējama, izmantojot un attīstot jau esošo pārstrādes infrastruktūru, kā arī, izveidojot infrastruktūru balstoties uz labākajiem pieejamiem paņēmieniem un saskaņā ar nosacījumiem un prasībām, ko reglamentē normatīvie akti.

Katra ES valsts var noteikt savas atļautās 3. kategorijas blakusproduktu pārstrādes tehnoloģijas un nacionālās metodes, taču šajā gadījumā iegūtais komposts vai fermentācijas atliekas ir realizējamas tikai vietējā tirgū un nav atļauta to tirdzniecība citās ES valstīs, pat ja potenciālā tirgus valstī ir atļautas tādas pašas 3.kategorijas blakusproduktu pārstrādes metodes. Līdz ar to, pirms pārstrādes metodes izvēle jāizvērtē iegūtā produkta tālākas realizācijas iespējas.

Nosakot atkritumu statusa izbeigšanās nosacījumus BA (to skaitā PA un pārpalikumiem), tiktu radīts pamats tādu reģenerācijas iekārtu attīstībai Latvijā, kuru saražotais gala produkts (piemēram, komposts) atbilstu noteiktiem kritērijiem un būtu pieprasīts tirgū. Nepieciešams noteikt kritērijus tāda materiāla iegūšanai, ko droši var izmantot tautsaimniecībā, lai nodrošinātu atkritumu apsaimniekošanas mērķu izpildi un radītu iespējas izmantot pārstrādāto materiālu.

Līdz šim valstī PA lielākoties kopējā nešķiroto atkritumu plūsmā vai arī dalīti savākti tiek nogādāti atkritumu poligonos apglabāšanai vai apglabāšanai bioreaktoros. Piemēram, poligonā Getliņi ir izvietota infrastruktūra BA pārstrādei (bioreaktors, kompostēšanas laukums). Pilnveidojot BA pārstrādes risinājumus, poligonā norisinās BNA anaerobās fermentācijas iekārtu būvniecība. Plānotā

iekārtu neto pārstrādes jauda 100 tūkst. t/gadā. Iekārtās būs nodrošināta iespēja pārstrādāt gan mehāniski atšķirotos, gan dalīti savāktos BA. Pārstrādes procesā radītā biogāze tiks savākta un novadīta utilizācija poligona energoblokā. Paredzamais iekārtu kalpošanas laiks ir 10 gadi no ekspluatācijas uzsākšanas.

Statistikas datu, kas iegūti ar uzskaites metodi, par apglabāto PA daudzumu patlaban nav, tomēr pēc veiktajiem aprēķiniem, kuri balstīti uz oficiālās statistikas informāciju, secināms, ka 2019. gadā poligonos varētu būt noglabāti aptuveni 11,6% no saražotā pārtikas daudzuma.

10.1.4. Iedzīvotāju viedoklis par pārtikas atkritumu mazināšanu

EK regulāri seko sabiedriskās domas attīstībai visās 27 dalībvalstīs un veic aptaujas, kas palīdz noskaidrot iedzīvotāju viedokļus, kas ir būtiski lēmumu pieņemšanai un īstenošanai par dažādiem rīcībpolitikas aspektiem. Eirobarometr[207] (Eiropas Parlamenta veiktās viedokļu aptaujas, turpmāk - EB) aptaujās apkopotie iedzīvotāju viedokļi raksturo ES un Latvijas sabiedrības attieksmi, ar ko politikas veidotājiem ir jārēķinās, veicot pārmaiņas PA apsaimniekošanas un PA mazināšanas jomās. Ar PA tematiku saistītos ES, tai skaitā Latvijas iedzīvotāju viedokļus, raksturo trīs EB aptaujas: EB 425: PA un derīguma termiņa marķējumi[208]; EB 388: Eiropiešu attieksme pret atkritumu apsaimniekošanu un resursu efektivitāti[209;] EB 2019 - Wave EB 91.3: Pārtikas drošība ES[210].

Pamatojoties uz aptauju datiem, ir secināms, ka:

- Latvijas un Eiropas iedzīvotāji kopumā līdzīgi uzskata, ka PA rašanos mājās varētu mazināt labāka pirkumu un ēdienreižu plānošana.

- Eiropas iedzīvotāji vairāk nekā Latvijas iedzīvotāji vienmēr pievērš uzmanību "izlietot līdz" un "ieteicams līdz" datumiem. Latvijas iedzīvotāji mazāk nekā Eiropas iedzīvotāji kopumā zina "ieteicams līdz" nozīmi: lielākā Eiropas iedzīvotāju daļa uzskata, ka, pārtikas produktu ar šo marķējumu drīkst lietot uzturā pēc norādītā datuma, bet tā kvalitāte varētu būt zemāka, taču lielākā daļa Latvijas iedzīvotāju uzskata, ka pēc šī datuma pārtikas produktu lietot nevajadzētu.

- Latvijas un Eiropas iedzīvotāji uzskata, ka efektīva resursu izmantošana Eiropā kopumā ir svarīga, tā visvairāk ietekmētu dzīves kvalitāti valstī un ekonomisko izaugsmi.

- Latvijas iedzīvotājus pārliecināt šķirot lielāko daļu no saviem atkritumiem vislabāk varētu vairāk un labākas otrreizējās pārstrādes un kompostēšanas iespējas dzīvesvietā, ērtāka sašķiroto atkritumu vākšana mājās un apliecinājums, ka šie atkritumi patiešām tiek efektīvi otrreiz pārstrādāti.

Pēc Latvijā darbojošās mazumtirdzniecības komersanta veiktas aptaujas noskaidrots, ka izmest atkritumos pārtikas produktus mēdz vairāk nekā divas trešdaļas jeb 67% Latvijas iedzīvotāju. Visbiežāk atkritumos nonāk piens un piena produkti, maize un tās izstrādājumi, kā arī dārzeņi, augļi, ogas un zaļumi. Visbiežāk produktus, kam beidzies derīguma termiņš, izmet pilsētnieki, savukārt laukos dzīvojošie ar šādiem produktiem biežāk uzcienā savus četrkājainos draugus[211].

10.2. Pārtikas atkritumu rašanās novēršanas priekšnosacījumi un pasākumu hierarhija

PA rašanās novēršanas veicināšanai būtiski ir vairāki priekšnosacījumi:

1) Atbilstošs normatīvais regulējums;

2) Sabiedrības informēšana un izglītošana par pārtikas ziedošanas procesu un par atbildīgu pārtikas patēriņu;

3) Pārtikas banku attīstība, lai veicinātu ziedošanu un informācijas apmaiņu starp ieinteresētajām pusēm;

4) Finansējuma un citu līdzekļu mērķtiecīgāka izmantošana pārtikas ziedošanas un PA rašanās novēršanas jomā;

5) Koordinēta rīcība, kas vērsta uz visiem pārtikas piegādes ķēdes posmiem, veidojot dialogus par PA samazināšanu, pārtikas ziedošanu un veicinot motivāciju, piešķirot īpašus apliecinājumus ievērojamākajiem labas prakses piemēriem pārtikas izšķērdēšanas novēršanā;

6) Pasākumu ieviešanas monitorings (rezultatīvo rādītāju uzraudzība).

Atkritumu apsaimniekošanas hierarhija, ko nosaka Direktīva 2008/98/EK ir attiecināma arī uz PA apsaimniekošanu. Saskaņā ar to bioloģisko atkritumu atdalīšana no sadzīves atkritumiem, pārstrādāšana to rašanās vietā vai savākšana dalīti, nesajaucot ar citiem atkritumu veidiem, Latvijā ir jāievieš, sākot no 2021. gada.

PA apsaimniekošanas hierarhijā (sk. 10.3. att.) ir trīs virzieni, kas attēlo PA apsaimniekošanas prioritāro secību: izvairīšanās no PA radīšanas, PA pārstrāde un PA izniekošana, kas ietver piecus līmeņus: rašanās novēršana, samazināšana, otrreizējā pārstrāde, enerģijas atgūšana un izmešana. Katrā no šiem līmeņiem ieviešami konkrēti PA mazināšanas pasākumi, kuru izvēle atbilstoši situācijai nosaka to, cik veiksmīgi tiks atgūti pārtikas piegādes ķēdē izmantotie resursi.

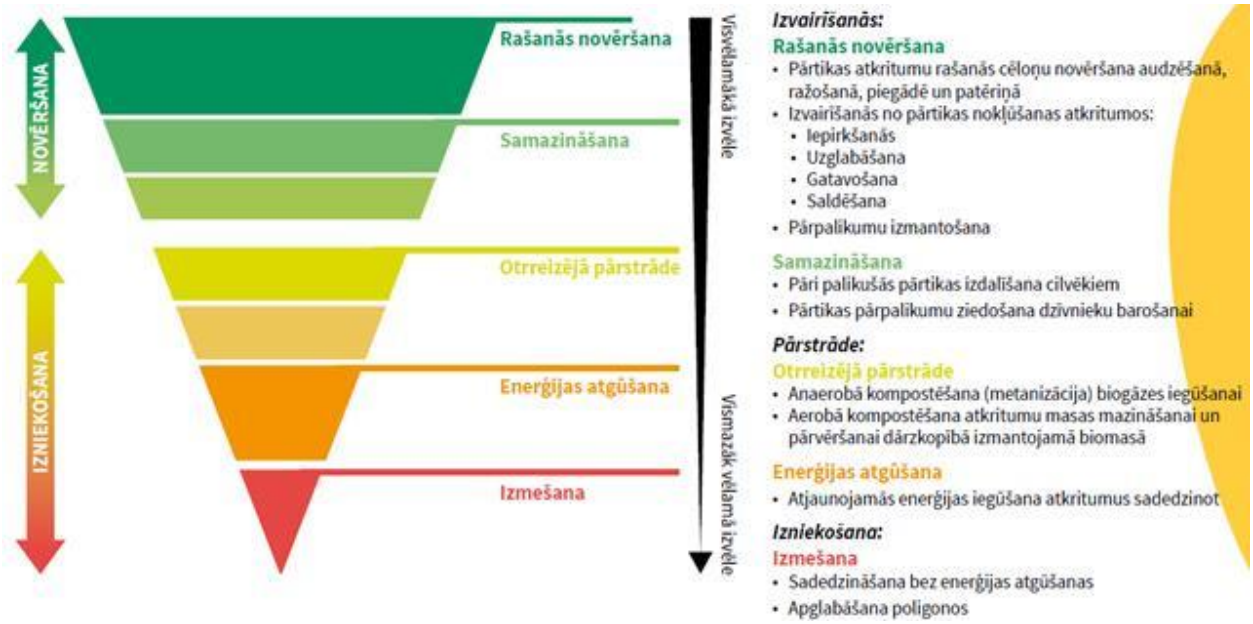

10.3. attēls. Pārtikas atkritumu apsaimniekošanas pasākumu hierarhija (Avots: Biedrība "Zaļā brīvība", 2019)

10.3. Programmas rīcības virzieni un pasākumi

Turpmāk ir izvērsti pamatoti PA programmas rīcības virzieni un attiecīgie pasākumi. Atbildīgās un līdzatbildīgās institūcijas, finansējuma avotu un apjomu jautājumi, kā arī ieviešanas termiņi PA programmas īstenošanai sniegti apkopotā veidā 10.4. nodaļā.

10.3.1. Pārtikas ziedošanas sistēmas pilnveidošana

Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 178/2002 3. panta 8. punktu pārtikas ziedošanu uzskata par pārtikas laišanu tirgū, un uz to attiecas visi pārtikas aprites tiesību akti. Pārtikas ziedošana ne tikai palīdz cīņā pret pārtikas trūkumu, bet var būt arī efektīvs instruments to pārtikas pārpalikumu daudzuma mazināšanai, ko izmanto rūpnieciskām vajadzībām vai nosūta uz atkritumu apstrādi un visbeidzot - uz atkritumu poligonu. Pārtikas ziedošana var būt arī veids, kā mazināt vajadzību sniegt neatliekamo pārtikas palīdzību. Tomēr, lai gan pārtikas pārpalikumu pārdale kļūst aizvien izplatītāka un pārtikas ražotāji un mazumtirgotāji ir gatavi ziedot savus pārpalikumus pārtikas bankām un pārtikas pārdales organizācijām, joprojām tiek pārdalīta tikai neliela daļa no kopējiem uzturā derīgajiem pārtikas pārpalikumiem.

Pārtikas ziedošanu ietekmē un tā ir cieši saistīta ar citos pārtikas piegādes ķēdes posmos īstenotajiem pasākumiem. Ņemot vērā, ka pārtikas pārdalē ir iesaistītas dažādas nozares, daudzus ieteikumus, kā rīkoties šajā jomā, var atrast attiecīgajā horizontālo pasākumu sadaļā. Jāatzīmē, ka, ņemot vērā ieteikumu sarežģītību, visi ieteikumi rīcībai saistībā ar pārtikas ziedošanu ir jāīsteno ciešā sadarbībā ar dažādiem dalībniekiem, piemēram, valsts iestādēm, pārtikas pārdalīšanas organizācijām un citiem pārtikas piegādes ķēdes dalībniekiem. Svarīga ir pārtikas ziedošanas procedūru atvieglošana ar mērķi, lai tiktu samazināts laiks, kas tiek patērēts pārtikas pārdalē (sākot no informācijas apkopošanas līdz reālai pārtikas nogādei tiem, kam tā ir nepieciešama).

1) Turpināt normatīvo aktu par pārtikas ziedošanas sistēmu pilnveidošana

Pastāvīgi jāpilnveido pārtikas produktu grupas un laikposms, kādā atļauts izplatīt pārtiku pēc minimālā derīguma termiņa "ieteicams līdz..." beigām ar noteikumu, ka pārtika ir nekaitīga, lai pārtika, kas ir droša lietošanai pārtikā, nebūtu nevajadzīgi izšķērdēta jeb nerastos pārtikas pārpalikumi. Turklāt ir jāpaplašina to gala saņēmēju loks, kuriem var ziedot pārtiku un kuri var piedalīties pārtikas ziedojumu ķēdē.

Kā motivācijas instruments nepieciešams izvērtējums par iespējamiem atvieglojumiem pārtikas ziedotājiem par ziedotu pārtiku pēc ieteicamā izlietošanas termiņa beigām.

2) Pārtikas ziedošanas vadlīniju sagatavošana

EK 2017. gadā publicēja vispārīgas pamatnostādnes (2017/C 361/01) par pārtikas ziedošanu[212,] ar kurām precizē pārtikas aprites tiesību aktu piemērošanu saistībā ar pārtikas ziedošanu. Turklāt ES pārtikas zudumu un PA platformas darba rezultātā ir izveidota pārtikas ziedošanas apakšgrupa, kas publicē dokumentus, kuri atbalsta šo pamatnostādņu ieviešanu. Taču EK mudina dalībvalstis izstrādāt arī valstu vadlīnijas par pārtikas ziedošanu.

Vadlīniju mērķis būtu precizēt gan ES noteiktās prasības, gan valsts tiesību aktus[213, 214,] lai palīdzētu novērst šķēršļus pārtikas ziedošanas sistēmā un veicinātu to, ka visas ieinteresētās personas ievēro tiesību aktus saistībā ar pārtikas nekaitīgumu un kvalitāti, higiēnu, izsekojamību, patērētāju informēšanu par pārtiku, pienākumu sadali, nodokļu noteikumiem utt. Vadlīnijās jāprecizē pārtikas apritē iesaistīto tirgus dalībnieku loma un pienākumi jomās, kurās piemēro valstu noteikumus, un jāsniedz labas prakses piemēri. Vadlīnijas papildināmas ar pārskata piemēru par pasākumiem ziedotājiem, kas vienkāršā veidā izklāstīs darbību secību no sākotnējās vēlēšanās/idejas ziedot. Attiecībā uz starpniekiem ir jāformulē pārtikas nekaitīguma un kvalitātes sistēmas noteikumi vienkāršā veidā, ņemot vērā starpnieku darbību pārtikas ziedošanas ķēdē.

3) <u>Pārtikas ziedošanas un PA rašanās novēršanas darbības pilnveidošana</u>

Atbilstoši pieejamiem finanšu līdzekļiem tiek organizēti pasākumi, kuri vērsti uz pārtikas ziedošanas iespēju pilnveidi, kā arī pārtikas atkritumu rašanās novēršanu. Līdzekļi izmantojami pētniecības nolūkos, infrastruktūras pilnveidei.

Lai pārtikas pārdales organizācijas varētu modernizēties, jo īpaši, lai risinātu loģistikas problēmas un personāla trūkumu, pieaugot ziedotās pārtikas daudzumiem, varētu izstrādāt finanšu mehānismus (piemēram, finanšu atbalstu saimnieciskās darbības izmaksu segšanai uz laiku, kamēr tiek veikta modernizāciju, veiktu finanšu piesaisti loģistikas problēmām - atbilstoša autotransporta un apkalpojošā personāla nodrošināšanai).

Viens no galvenajiem pārtikas ziedošanas pamatiem ir labi funkcionējošas partnerības. Tādējādi pārtikas ziedošanā iesaistītajiem dažādajiem dalībniekiem galvenā uzmanība jāpievērš partnerību stiprināšanai no darbības un sadarbības viedokļa, izmantojot dažādus līdzekļus (piemēram, finanšu atbalsts, pieredzes apmaiņa un darbinieku iesaistīšana). Izšķiroša loma pārtikas ziedošanas sistēmu

modernizācijā un jauninājumu ieviešanā varētu būt pašvaldībām, ņemot vērā to, ka tās ir pirmās, kas saskaras ar pārtikas ziedošanas jautājumu vietējā līmenī un praktiski iesaistās tās īstenošanā. Attiecīgā gadījumā var izmantot publiskā un privātā partnera sadarbību, lai veicinātu un palielinātu pārtikas ziedošanas efektivitāti un līdzdalību visā pārtikas sistēmā.

4) Informatīvi pasākumi pārtikas ziedošanas un PA samazināšanas veicināšanai

Lai sabiedrību ieinteresētu par pārtikas ziedošanas veicināšanu un nabadzības novēršanu, ir nepieciešams veikt valsts mēroga informatīvu pasākumu, kura rezultātā rastos sociālā izpratne un iespēja pārdalīt pārtiku trūcīgākajiem. Darbība galvenokārt ir vērsta uz pārtikas apritē iesaistītajiem tirgus dalībniekiem (primārajā ražošanā, pārstrādē un izgatavošanā, mazumtirdzniecībā un citos pārtikas sadales kanālos, restorānos un sabiedriskajā ēdināšanā arī mājsaimniecībās) ņemot vērā viņu izšķirošo lomu pārtikas ziedošanas sistēmā. Ņemot vērā pārtikas nozares komersantu atšķirīgos saimnieciskās darbības apstākļus, kā arī viņu produktu daudzveidību, informatīvos pasākumos var izmantot dažādus kanālus un rīkus mērķu sasniegšanai.

Īpaši svarīgi sniegt ieguldījumu interaktīvā komunikācijā, iespējamo problēmu atklāšanā, kā arī rast konceptuālus risinājumus, lai stiprinātu pārtikas ziedošanas sistēmu ieviešanu.

Pārtikas ziedotājiem ieguvums no informatīviem pasākumiem izpaužas plānotajā pārtikas pārpalikumu pārdalē un ziedošanas organizēšanā pavadītā laika optimizācijā (piemēram, saīsinot laiku, kas tiek patērēts, meklējot starpniekus, kuri spēj saņemt ziedojumu). No otras puses, starpnieki starp ziedotāju un saņēmēju var rēķināties ar pastāvīga noteikta ziedotā pārtikas daudzuma pieplūdumu un tādējādi efektīvāk plānot tā sadali.

10.3.2. Pārtikas atkritumu rašanās novēršana

1) Sadarbība ar nozaru asociācijām - nozaru vadlīniju sagatavošana PA rašanās novēršanai

Saskaņā ar PA apsaimniekošanas hierarhiju prioritāte tiek piešķirta tieši PA rašanās novēršanai un tādējādi efektīvai pārtikas ražošanai, pārstrādei un uzglabāšanai ar minimālu pārpalikumu.

Nozaru vadlīniju sagatavošanā PA rašanās novēršanai izmantojami ES Pārtikas zudumu un pārtikas izšķērdēšanas novēršanas platformas 2019. gadā izstrādātie ieteikumi rīcībai pārtikas izšķērdēšanas novēršanas jomā.

Katrā pārtikas ražošanas, pārstrādes un izplatīšanas posmā ir vajadzīga atšķirīga pieeja, lai risinātu pārmērīgu pārtikas izšķērdēšanu. Tāpēc ir jānodrošina priekšnoteikumi, lai pārtika netiktu izniekota.

Saskaņā ar integrēto visaptverošo pieeju, kas nepieciešama, lai risinātu pārtikas izšķērdēšanas jautājumu, neapdraudot pārtikas nekaitīgumu, ES Pārtikas zudumu un pārtikas izšķērdēšanas novēršanas platforma ir noteikusi, kā jārīkojas katrā pārtikas piegādes ķēdes posmā (tostarp pārtikas pārdales posmā), kurā iesaistās visi publiskā un privātā sektora galvenie dalībnieki.

Lai novērstu pārtikas izšķērdēšanu, galvenais ir rīkoties katrā pārtikas piegādes posmā (t. i., ražošanas, pārstrādes, izplatīšanas un patēriņa posmos), proti, katrā posmā ierobežot pārtikas pārpalikumu rašanos un, ja tie tomēr radušies, atgūt pārtikas pārpalikumus un nodrošināt vislietderīgāko pārtikas resursu izlietojumu saskaņā ar atkritumu rašanās novēršanas hierarhiju.

2) <u>Turpināt atbalstīt pārtikas tirdzniecības veicināšanu tieši no ražotājiem</u>

Pārtikas ķēdē, kur pārtikas produkti nonāk no ražotājiem vai pārstrādātājiem, izplatītājiem, mazumtirgotājiem vai ēdināšanas uzņēmumiem, jo pārtikas apritē iesaistīto komersantu skaits ir lielāks, jo pārtikas uzglabāšana, transportēšana un apstrāde, sabojāšanās vai bojāšanās iespējamība palielinās, padarot pārtiku nepiemērotu pārdošanai un tā veicinot kopējo PA daudzuma pieaugumu.

Tāpēc nepieciešams veicināt pārtikas produktu pārdošanu tieši no ražotājiem. Šī pasākuma mērķis ir veicināt un palielināt tiešo saziņu starp ražotājiem un patērētājiem ar mērķi pārdot pārtiku tieši no ražotājiem patērētājiem. Tas saīsina pārtikas piegādes ķēdi un optimizē laiku, kas nepieciešams, lai pārtika nonāktu pie patērētājiem. Saīsinot izplatīšanas ķēdi, mazāka ir iespēja sabojāt iepakojumu, kā rezultātā var tikt sabojāta pārtika.

Nepieciešams atbalstīt arī citas iniciatīvas, kas paredzētas vietējo produktu, mājražotāju popularizēšanai un pārdošanai vietējās teritorijās, lai saīsinātu un veicinātu īsāku izplatīšanas/mazumtirdzniecības ķēžu darbību, kā arī dotu iespēju

veidot tiešus kontaktus starp vietējiem pārtikas ražotājiem un viesmīlības un tūrisma nozari. Kā piemērs minama tirdzniecība internetā, ielu tirdzniecība, iespēja iegādāties produktus mazos apjomos.

10.3.3. Informētības palielināšana un patērētāju informēšana par pārtikas atkritumu rašanās novēršanu un samazināšanu

1) Dialogs ar ražotājiem, pārstrādātājiem un tirgotājiem par PA rašanās samazināšanu. Atbalsts bezatlikumu tehnoloģiju ieviešanai

Atbildība par PA rašanās novēršanu un samazināšanu ir sadalīta starp visām ieinteresētajām pusēm visos pārtikas piegādes ķēdes posmos. Būtu jāveicina sadarbība un dialogs starp pārtikas apritē iesaistītajiem tirgus dalībniekiem, pārtikas apritē iesaistīto komersantu asociācijām, iepakojuma ražotājiem u.c., izmantojot brīvprātīgas vienošanās ar dažādām ieinteresētajām personām. Jāveicina labo praksi, kas vērsta uz preventīviem pasākumiem attiecībā uz PA rašanos un jāveicina pārtikas pārpalikumu pārdale (pārtikas ziedošana).

Galvenais mērķis, veidojot dialogus ar dažādām ieinteresētajām pusēm, ir uzlabot resursu un izejvielu izmantošanu, novēršot un samazinot PA rašanos visā pārtikas ķēdē, "no lauka līdz galdam", izveidojot sistēmu, kas ļauj novērtēt sasniegumus attiecībā uz PA samazināšanu un nenovēršami radīto pārtikas pārpalikumu otrreizēju izmantošanu. Dialogu mērķis ir stiprināt sadarbību un veicināt informācijas apmaiņu starp ražotājiem, pārstrādātājiem, izplatītājiem, viesmīlības uzņēmumiem, tirgotājiem, lai izvairītos no pārtikas krājumu radīšanas nepietiekamas plānošanas dēļ un tādējādi līdz minimumam samazinātu PA, kas citādi būtu jāiznīcina nekaitīgā veidā, tādējādi radot papildu izmaksas ieinteresētajām personām.

2) Labas prakses PA rašanās novēršanā popularizēšana un godināšana

Pēc tam, kad ar komersantiem, kas iesaistīti pārtikas apritē, ir samazinājuši PA, ir jāizstrādā kritēriji un jāizveido sistēma īpašu apstiprinājumu piešķiršanai par labas prakses piemēriem PA rašanās novēršanā, lai vēl vairāk motivētu ieinteresētās puses un veicinātu apņemšanos sasniegt mērķus attiecībā uz PA rašanās novēršanu un samazināšanu. Šiem kritērijiem būtu jābūt specifiskiem attiecībā uz primārajiem ražotājiem, ražotājiem, mazumtirdzniecības ķēdēm un viesmīlības uzņēmumiem utt.

3) Izpratnes veidošanas informatīvie pasākumi patērētājiem (īpaši bērnu un jaunatnes mērķauditorijām) par PA rašanās novēršanu un samazināšanu

Lai sasniegtu optimālus rezultātus, pastāvīgi jāveicina patērētāju informētība. Izmantojot spēcīgus informatīvos pasākumus ir jānorāda, ka nevajadzīgi PA ir globāla problēma un ka pārtika ir dārga, un tās ražošanai ir nepieciešams patērēt daudzus resursus, kas ir neatgriezeniski zaudēti, kad pārtika tiek izšķērdēta un tādā veidā rodas pārtikas pārpalikumi. Pārtikas izšķērdēšanu mājsaimniecībās var samazināt, mainot patēriņa un uzvedības modeļus. Informatīvajos pasākumos jo īpaši būtu jāvērš uzmanība jauniešiem, kuriem nepieciešams izaugt, domājot, ka pārtikas izšķērdēšana nav sociāli pieņemama rīcība. Ir svarīgi mudināt citas ieinteresētās puses pieņemt jaunus paradumus, piemēram, plānotu iepirkšanos, pagatavot optimālo ēdiena daudzumu attiecībā pret cilvēku skaitu un izmantot šodienas maltītes pārpalikumus, lai pagatavotu nākamās dienas maltīti.

Latvijā NVO ir realizējušas atsevišķus projektus par atbildīgu pārtikas patēriņa īstenošanu, pieejami materiāli par tēmu "Gudrā iepirkšanās", tomēr ir nepieciešams šo tēmu aktualizēt nepārtraukti, jo informēta sabiedrība daudz atbildīgāki izturēsies pret pārtiku tās patēriņu un zudumiem. Lai arī izglītošanas pasākumi par atkritumu rašanās novēršanu, t.sk., pārtikas atkritumu rašanās novēršanu ir iekļauti skolu programmās un pat izglītības iestādēs īstenoti projekti ar konkrētu mērķi - būt atbildīgiem pārtikas patērētājiem, šādi izglītošanas informatīvie pasākumi ir nepieciešami arī sabiedrības daļai, kura ikdienā vairs nesaskarās ar izglītības iestādēm.

ES Pārtikas zudumu un pārtikas izšķērdēšanas novēršanas platformas 2019. gada 12. decembrī izstrādātajos ieteikumos rīcībai pārtikas izšķērdēšanas novēršanas jomā uzskaitīti galvenie pasākumi indivīdiem (mājsaimniecībām), kā samazināt PA ikdienā. Šos ieteikumus var izmantot kā informatīvu materiālu sabiedrībai, kā ar reālu rīcību var samazināt PA rašanos.[215]

4) Informatīvi pasākumi patērētājiem par pārtikas derīguma termiņu izpratni un pārtikas izšķērdēšanas samazināšanu

Pārtikas derīguma termiņš ir atzīmēts ar norādi "Ieteicams līdz…." un "Izlietot līdz…". "Ieteicams līdz…." norāda pārtikas minimālā derīguma termiņa datumu, t. i., datumu, līdz kuram pārtikas produkts saglabā paredzēto kvalitāti, un šīs pārtikas

patēriņš vēl ir iespējams noteiktu laiku pat pēc attiecīgā termiņa beigām. Pārtika ir jāpārbauda, un, ja tā tiek pareizi uzglabāta, nav redzamas pirmiepakojuma bojājuma pazīmes vai bojāšanās pazīmes, to var lietot uzturā." "Izlietot līdz…" apzīmē datumu, līdz kuram pārtika ir droša lietošanai pārtikā, un pēc šā datuma pārtiku vairs nedrīkst lietot.

Lai patērētāji varētu pareizi interpretēt fasētās pārtikas derīguma termiņu un lai labāk informētu par to, turpināt lietot pārtiku pēc "Ieteicams līdz…." derīguma termiņa beigām, vai nu izmantojot tiešu patēriņu, vai veicot pārtikas apstrādi, piemēram, augļos, sulās, kēksos u. c., tādējādi samazinot pārtikas izšķērdēšanas daudzumu, būtu jāveic informatīvi pasākumi, lai parādītu atšķirības pārtikas marķējumā, kas norādīts pārtikas produkta derīguma termiņa beigu datumā, un iespēju, ka pēc tam, kad pārtikas produkts ir bijis visizdevīgākais, varētu tikt patērēts.

5) Sabiedrības informēšana, veicinot pārtikas ziedošanu.

Pārtikas ziedošanas sistēmā ir nepieciešams informēt esošās un potenciālās jaunas ieinteresētās personas (mērķgrupas) pārtikas ziedošanas ķēdē par izmaiņām normatīvajos aktos. Labdarības organizācijām, kas nodarbojas ar pārtikas atbalsta sniegšanu dažādām nabadzības un sociālās atstumtības riskam pakļautajām iedzīvotāju grupām, ir būtiska loma arī pārtikas atlikumu samazināšanā. Šāda veida ziedojumi ļauj palielināt un dažādot sniegtā atbalsta apjomu.

Sistēmas dalībnieku pienākumi jāizklāsta skaidri un saprotami, jāuzsver pārtikas ziedošanas priekšrocības salīdzinājumā ar citiem veidiem, kā atbrīvoties no pārtikas. Ziedojuma saņēmējiem un ziedotājiem jābūt ērti pieejamai informācijas apmaiņas vietnei, lai būtu zināms, kur saņemt ziedoto pārtiku, kā arī, kur to var ziedot

Ieinteresētās personas jābrīdina, ka pārtikas pārpalikuma pārdale, kas rodas no pārtikas, ir nepiemērota laišanai tirgū kvalitātes, iepakošanas, marķēšanas, masas vai citu līdzīgu iemeslu dēļ, bet tas neietekmē pārtikas nekaitīgumu, samazina pārtikas daudzumu, no kura iespējami varētu atbrīvoties kā atkritumiem un pārtiku drošā veidā izplata tiem, kam tā ir vajadzīga. Pārtikas pārpalikumu ziedošana ir atļauta tikai fasētai pārtikai, kurai ir beidzies minimālais derīguma termiņš "ieteicams līdz…", un kura atbilst noteiktajām vispārējām nekaitīguma prasībām,

kā arī ziedotājs un saņēmējs nodrošina ziedošanai paredzētās pārtikas izsekojamību un uzglabāšanu atbilstoši marķējumā norādītajām prasībām. Informēšanas pasākumiem jābūt pielāgotiem un paredzētiem dažādiem pārtikas ķēdes posmu dalībniekiem un tematiski pielāgotiem noteiktas mērķgrupas interesēm.

10.3.4. Pārtikas atkritumu daudzuma mērījumi un monitorings

1) PA gada daudzuma mērīšana

Atbildīga PA daudzuma mērīšana ir sistēmiska datu vākšana par PA daudzumu katrā pārtikas piegādes ķēdes posmā, izvēloties šī posma specifikai atbilstošāko datu vākšanas instrumentu, godprātīgi pierakstot datus un tos regulāri iesniedzot atbildīgajai iestādei.

PA daudzuma mērīšana ir svarīgs PA apsaimniekošanas posms, kas dod nozīmīgu informāciju par PA daudzumu katrā piegādes ķēdes posmā, un nozīmīga rīcība, kas ļauj konstatēt PA daudzumu un sekot līdzi tā mazināšanai.

Balstoties uz EK Deleģēto lēmumu (ES) 2019/1597 (2019. gada 3. maijs), ar ko, attiecībā uz vienveidīgai PA un pārpalikumu līmeņu mērīšanai paredzētu vienotu metodiku un obligātām kvalitātes prasībām, papildina Direktīvu 2008/98/EK, visās ES dalībvalstīs ir sagatavota metodika, pēc kuras arī Latvijā vienu reizi vismaz četros gados, tiks veikti mērījumi PA un pārpalikumu daudzuma noteikšanai katrā pārtikas piegādes ķēdes posmā.

10.3.5. Atbalsts pētniecībai un inovācijām, kas vērstas uz pārtikas atkritumu rašanās samazināšanu

1) Atbalsta sniegšana projektiem, kas veicina PA rašanās novēršanu un samazināšanu. Atbalsts inovatīvu bezatlikumu tehnoloģiju ieviešanai.

Ir jāstimulē pārtikas nozares un zinātnisko institūciju sadarbība, ieguldot jaunās ražošanas, pārstrādes, transportēšanas, uzglabāšanas, jaunu iepakojuma materiālu un citās tehnoloģijās, lai iegūtu jaunus kvalitatīvus risinājumus, kas veicinās PA rašanās samazināšanu.

10.4. tabula

Pārtikas atkritumu rašanās novēršanas programmas rīcības virzieni un pasākumi

Nr. p.k.	Rīcības virzieni (RV) un pasākumi[216]	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Atbildīgā iestāde	Līdzatbildīgās iestādes	Indikatīvs finansējuma avots	Termiņš
Atbilstība plāna mērķiem: M1, M2, M3 Politikas rezultāts: samazināts PA apjoms Rezultatīvais rādītājs: līdz 2030. gadam uz pusi samazināts PA daudzums uz vienu iedzīvotāju mazumtirdzniecības un patēriņa līmenī.							
	RV 10.3.1. Pārtikas ziedošanas sistēmas pilnveidošana						
10.3.1.1.	Turpināt normatīvo aktu par pārtikas ziedošanas sistēmu pilnveidošanu	Izstrādāti normatīvo aktu projekti	Atvieglota pārtikas ziedošana	ZM	VM, FM	Esošā budžeta ietvaros[217]	Visā plāna darbības laikā
10.3.1.2.	Pārtikas ziedošanas vadlīniju sagatavošana	Izstrādātas vadlīnijas	Atvieglota pārtikas ziedošana	ZM	IZM, VARAM, VM, FM	Esošā budžeta ietvaros	2024
10.3.1.3.	Pārtikas ziedošanas un PA rašanās novēršanas darbības pilnveidošana	Pilnveidota sistēma	Samazināts PA apjoms	VARAM	FM	Esošā budžeta ietvaros, LIFE	Visā plāna darbības laikā
10.3.1.4.	Informatīvie pasākumi pārtikas ziedošanas un PA	Informatīvi pasākumi	Atvieglota pārtikas ziedošana	VARAM,	ZM, Pašvaldības	Esošā budžeta ietvaros, LIFE,	Visā plāna darbīb

	samazināšanas veicināšanai	un materiāli				LVAF, ES KF	as laikā
	RV 10.3.2. PA rašanās novēršana						
10.3.2.1.	Sadarbība ar nozaru asociācijām - nozaru vadlīniju sagatavošana PA rašanās novēršanai	Izstrādātas un apstiprinātas vadlīnijas	Samazināts PA apjoms	VARAM	ZM	LIFE, LVAF	2025
10.3.2.2.	Turpināt atbalstīt pārtikas tirdzniecības veicināšanu tieši no ražotājiem	Pilnveidota sistēma	Samazināts PA apjoms	ZM	VARAM, EM, Pašvaldības	Esošā budžeta ietvaros un piesaistot papildus finansēšanas avotus	2023
	RV 10.3.3. Informētības palielināšana un patērētāju informēšana par PA rašanās novēršanu un samazināšanu						
10.3.3.1.	Dialogs ar ražotājiem, pārstrādātājiem un tirgotājiem par PA rašanās samazināšanu. Atbalsts bezatlikumu tehnoloģiju/risinājumu ieviešanai.	Informatīvi materiāli un atbalsta instrumenti	Samazināts PA apjoms	ZM	VARAM, EM, FM, Pašvaldības	Esošā budžeta ietvaros un piesaistot papildus finansēšanas avotus	2026

10.3.3.2.	Labas prakses PA rašanās novēršanā popularizēšana	Publicitātes pasākums	Pilnveidota sabiedrības izpratne	VARAM	ZM, Pašvaldības, NVO	LIFE	2027
10.3.3.3.	Izpratnes veidošanas informatīvie pasākumi patērētājiem (īpaši bērnu un jaunatnes mērķauditorijām) par PA rašanās novēršanu un samazināšanu	Informatīvi pasākumi un materiāli	Pilnveidota sabiedrības izpratne	IZM, VARAM	ZM, pašvaldības, komersanti, NVO	Valsts budžeta finansējums prioritāraji em pasākumie m (*0,15 milj. euro*)*	2024
10.3.3.4.	Informatīvi pasākumi patērētājiem par pārtikas derīguma termiņu izpratni un pārtikas izšķērdēšanas samazināšanu	Informatīvi pasākumi un materiāli	Samazināts radītais PA apjoms	ZM	VARAM, pašvaldības, NVO	ES KF, LIFE, LVAF	2024
10.3.3.5.	Sabiedrības informēšana, veicinot pārtikas ziedošanu.	Informatīvi pasākumi un materiāli	Samazināts radītais PA apjoms	ZM	IZM, VARAM	Esošā budžeta ietvaros, ES KF	2025
	RV 10.3.4. PA daudzuma mērījumi un monitorings						

10.3.4.1.	PA uzskaites sistēmas attīstība	Izveidota PA uzskaites sistēma	Uzlabota PA datu uzskaite	VARAM	Nozaru asociācijas, pašvaldības	Valsts budžeta finansējums prioritāraji em pasākumie m (*0,15 milj. euro 2023.gada m*)*	2023 2027
	RV 10.3.5. Atbalsts pētniecībai un inovācijām, kas vērstas uz PA rašanās samazināšanu						
10.3.5.1.	Atbalsta sniegšana projektiem, kas veicina PA rašanās novēršanu un samazināšanu. Atbalsts inovatīvu bezatlikumu tehnoloģiju ieviešanai	Sagatavoti normatīvo aktu projekti atbalsta instrument iem	Samazināts radītais PA apjoms	EM	VARAM, ZM	Esošā budžeta ietvaros un piesaistot papildus finansēšan as avotus	2027

11. IZLIETOTĀ IEPAKOJUMA RAŠANĀS NOVĒRŠANAS PROGRAMMA

Atbilstoši Atkritumu rašanās novēršanas programmas vispārīgiem mērķiem Izlietotā iepakojuma rašanās novēršanas programmas mērķi ir:

1) saraut saikni starp ekonomikas izaugsmi un atkritumu radīšanu un ar to saistīto ietekmi uz vidi;

2) samazināt radīto atkritumu apjomu, veicinot produktu pārstrādi, atkārtotu izmantošanu vai ilgāku izmantošanu;

3) samazināt materiālu un produktu ražošanā izmantoto kaitīgo vielu daudzumus.

Programmas izstrādē izmantota informācija no publiskā iepirkuma "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028. gadam izstrādei" materiāliem[218] par iepakojuma plūsmām, tendencēm un nākotnes prognozēm.

11.1. Situācija izlietotā iepakojuma apsaimniekošanā un nākotnes prognoze

Esošā izlietotā iepakojuma apsaimniekošanas sistēma turpinās attīstīties kā līdz šim bez būtiskas politikas instrumentu ietekmes, ņemot vērā prognozes par demogrāfisko un ekonomisko rādītāju izmaiņām un to ietekmi uz radīto atkritumu daudzumu, pieejamās atkritumu apsaimniekošanas jaudas, kā arī plānotais pārstrādes jaudu pieaugums, par kuru ir informācija.

Tiek ņemts vērā, ka tiks turpināta sekojošu atkritumu apsaimniekošanas pasākumu īstenošana:

• nešķirotu sadzīves atkritumu savākšana ar tai sekojošu atkritumu plūsmas mehānisko šķirošanu 2 vai 3 frakcijās (ievērojot atšķirotā materiāla atbilstību reģenerācijas un pārstrādes prasībām);

• izlietotā iepakojuma dalītās savākšanas sistēmas attīstība līdzšinējā tempā.

Ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija direktīvā (ES) 2018/852, ar ko groza Direktīvu 94/62/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu (turpmāk - Direktīva 2018/852) un Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 5. jūnija direktīvā (ES) 2019/904 par konkrētu plastmasas izstrādājumu ietekmes uz vidi samazināšanu (turpmāk - Direktīva 2019/904) noteiktās prasības, tika atsevišķi vērtēti arī radītā atkārtoti lietojamā stikla, PET materiālu grupas, vienreizlietojama plastmasas dzērienu iepakojuma, tai skaitā no kompozītmateriāliem, (turpmāk - dzērienu plastmasas iepakojums) un alumīnija iepakojuma plūsmas. Attiecībā uz atsevišķu vienreizlietojamo plastmasas izstrādājumu ierobežojumiem, kas noteikti Direktīvā 2019/904, tiek izdarīts pieņēmums, ka tie tiks aizstāti ar alternatīviem plastmasas izstrādājumiem, uz kuriem Direktīva 2019/904 šobrīd neattiecas.

Pārstrādes rezultātu novērtēšanas vajadzībām tiek pieņemts, ka izlietotā iepakojuma pārstrādes mērķi 2035. gadā saglabāsies 2030. gada līmenī. Tiek ņemta vērā arī Direktīvas 2019/904 prasība iekļaut noteiktu daudzumu pārstrādāta materiāla jaunu produktu ražošanā.

Tā kā nav precīzu datu par pārstrādātās plastmasas īpatsvaru dzērienu iepakojumā, tad tiek pieņemts, ka 2020. gadā pārstrādāta PET īpatsvars dzērienu iepakojumā veido 8%, savukārt citu pārstrādātu plastmasas materiālu veidu (HDPE, LDPE, polipropilēns u.c.) īpatsvars dzērienu iepakojumā veido 1%. Pieņēmums tiek pamatots ar 2016. gada novērtējumu[219] par pārstrādātas plastmasas īpatsvaru plastmasas iepakojumā ES tirgū, kā arī to, ka pārstrādāta PET izmantošana pārtikas produktu iepakojumā atšķirībā no citu pārstrādātu plastmasas materiālu izmantošanas tiek uzskatīta par drošu.

Radītais izlietotā iepakojuma daudzums turpinās palielināties, 2035. gadā sasniedzot 276 tūkst.t, kas nozīmē pieaugumu par 14%. (sk. 11.1. att.).

Radītajā daudzumā turpinās dominēt stikls, koks, papīrs un kartons, taču to procentuālais sadalījums mainīsies, 2020. gadā dominēs papīrs un kartons, 2035. gadā - stikls. Pēc pašreizējām prognozēm, visstraujāk palielināsies stikla daudzums (par 32%) un plastmasas daudzums (par 23%). 2035. gadā stikla daudzums sasniegs 75 tūkst.t, plastmasa - 53 tūkst.t, metāla - 12 tūkst.t, savukārt koka - 68 tūkst.t.

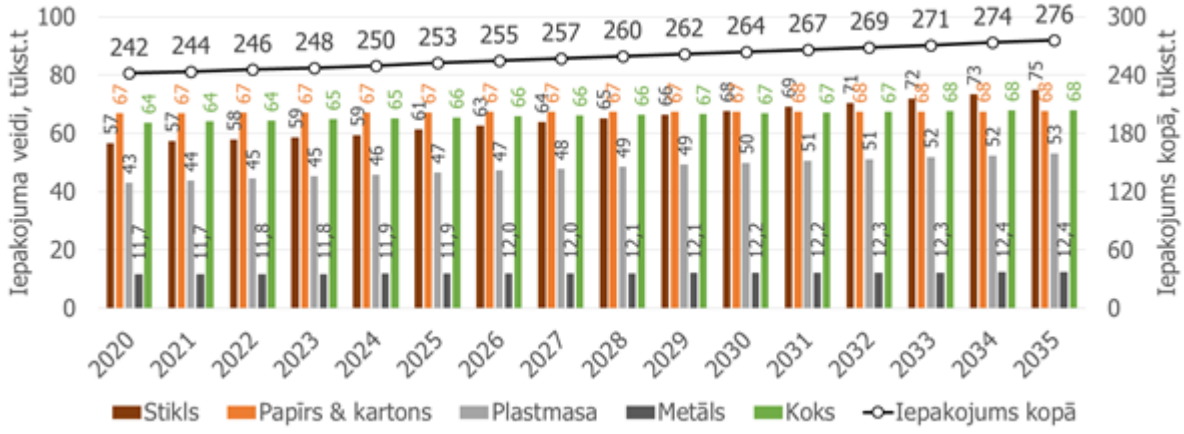

11.1. attēls. Latvijā radītā izlietotā iepakojuma daudzums 2020.-2035. gadā, t (Avots: SIA "GatewayBaltic", 2020)

Turpinās attīstīties dalītās atkritumu vākšanas sistēma, palielinot ar šķirošanas iespējām nodrošināto mājsaimniecību īpatsvaru no 67% 2020. gadā līdz 90% 2035. gadā. Neskatoties uz to, paredzēts, ka patērētāju iesaiste izlietotā iepakojuma dalītā vākšanā būs viduvēja, t.i. 2035. gadā izlietoto iepakojumu šķiros vien aptuveni 60% patērētāju.

Līdz ar radītā izlietotā iepakojuma daudzuma palielināšanos pieaugs arī kopējais savākto izlietotā iepakojuma daudzums, taču dalīti savākti tiks vien no 62% radītā iepakojuma 2020. gadā līdz 74% 2035. gadā. Visu radīto izlietotā iepakojuma materiālu veidu daudzums 2020.-2035. gada periodā palielināsies līdzīgi kopējām izlietotā iepakojuma pieauguma tendencēm.

Līdz ar pārstrādātā izlietotā iepakojuma daudzuma palielināšanos, ievērojami samazināsies apglabāto izlietotā iepakojuma daudzums, 2035. gadā sastādot 57 tūkst.t. Nepieciešams īstenot papildu pasākumus gan iepakotājiem ilgtspējīga iepakojuma dizaina izveidošanā, gan patērētājiem dalītās atkritumu vākšanas iespēju aktīvākā izmantošanā, lai sasniegtu pārstrādes mērķus.

11.2. Pasākumi atkritumu rašanās novēršanai

Pasākumi atkritumu rašanās novēršanai balstās uz Direktīvā 2018/851 ietverto pasākumu kopumu un iespējamiem instrumentiem to īstenošanai, konkrēti:

1) pārstrādātā materiāla obligātā minimālā īpatsvara noteikšana dzērienu PET iepakojumam, kas sasniedzams līdz 2025. gadam, un plastmasas dzērienu iepakojumam, kas sasniedzams līdz 2030. gadam;

2) diferencēta DRN piemērošana no 2022. gada, lai veicinātu tādu produktu un materiālu izmantošanu, kas ir sagatavoti atkārtotai lietošanai vai pārstrādāti;

3) DRN par atkritumu apglabāšanu turpmāka paaugstināšana.

Tiek pieņemts, ka līdz ar aizlieguma stāšanos spēkā oksonoārdāmās plastmasas izstrādājumi tiks aizstāti ar līdzvērtīgas plastmasas izstrādājumiem (piemēram no LDPE). Līdzīgs pieņēmums izdarīts attiecībā uz izstrādājumiem no putu polistirola.

Pieņemts, ka DRN likmes izmaiņu rezultātā mainīsies arī RAS komersantu pakalpojuma maksa par pārstrādātiem materiāliem. Rezultātā iepakotāji izvēlēsies

iepakot produktus iepakojumā, kurā izmantots pārstrādāts materiāls, ja tas izmaksu ziņā summāri būs lētāks (materiāla cena, DRN un RAS apsaimniekošanas maksa).

Atkritumu rašanās novēršanas pasākumu īstenošanas rezultātā radītais izlietotā iepakojuma daudzums palielināsies un 2035. gadā sasniegs 275 tūkst.t. (sk.11.2.att.) Tas saistīts ar pārstrādājamo materiālu intensīvāku izmantošanu iepakojuma ražošanā, kas ietekmē izmantotā iepakojuma materiāla daudzuma palielināšanos uz vienu iepakojuma vienību. Pārstrādātu materiālu izmantošanu veicinās gan pārstrādātā materiāla obligātā minimālā īpatsvara noteikšana plastmasas dzērienu iepakojumam, gan pazemināts DRN pārstrādātiem materiāliem salīdzinājumā ar izejmateriāliem (visiem materiālu veidiem attiecībā 0,4:1).

Radīto izlietotā iepakojuma daudzumu iespējams mazināt, paaugstinot DRN likmi iepakojumam kopumā, taču vienlaikus arī saglabājot pazemināto DRN likmi pārstrādātiem materiāliem.

Radītā dzērienu iepakojuma kontekstā tiek novērtēts arī iepakojuma dizains, t.i. pārstrādātā jeb otrreizējā materiāla īpatsvars iepakojumā. Modelēšanas rezultāti parāda, ka, lai gan iepakotāji ir informēti par Direktīvas 2019/904 noteikto mērķi attiecībā uz dzērienu PET un plastmasas dzērienu iepakojumu un cenšas šo mērķi sasniegt, tomēr bez papildu stimuliem mērķis netiks sasniegts ne 2025. gadā, ne 2030. gadā (sk. 11.2. att.).

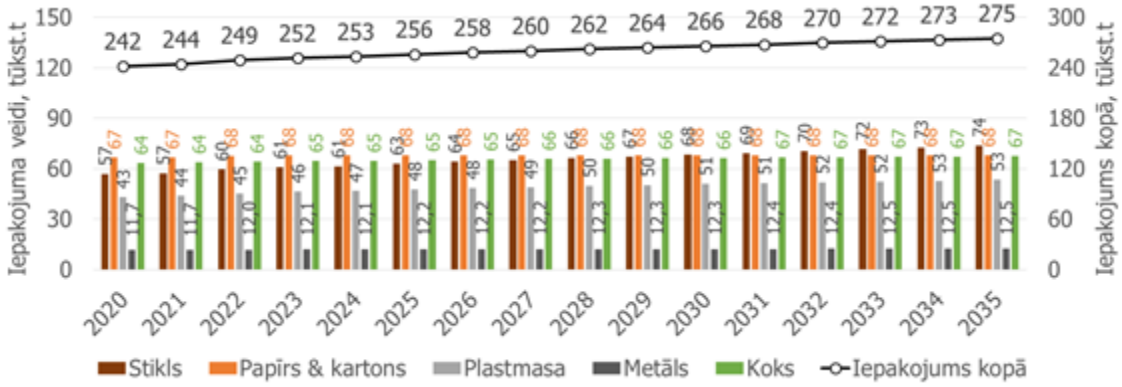

11.2. attēls. Latvijā radītā izlietotā iepakojuma daudzums, piemērojot iepakojumam augstāku DRN likmi 2020.-2035. gadā, t
(Avots: SIA "GatewayBaltic", 2020)

2025. gadā pārstrādātais dzērienu PET iepakojums tiks izmantots aptuveni 19% izstrādājumu, atpaliekot no mērķa par 6%. Iepakotāji nespēs izpildīt arī pārstrādātā plastmasas dzērienu iepakojuma izmantošanas mērķi, kas noteikts 2030. gadam 30% apmērā - pārstrādātais plastmasas dzērienu iepakojums veidos vien aptuveni 21% plastmasas dzērienu iepakojuma. Redzams, ka pārstrādātais dzērienu PET iepakojums tiks izmantots vairāk, t.i. 24% 2030. gadā, un tiks ieskaitīts kopējā izmantotajā pārstrādātā plastmasas dzērienu iepakojuma īpatsvarā.

Iepakojumam ir būtiska nozīme iepakotā produkta pasargāšanā no bojājumiem, tādēļ tam jāatbilst noteiktām tehniskām kvalitātes prasībām. Ne visi pārstrādātie materiāli spēj to nodrošināt līdzvērtīgi izejmateriāliem. Nosakot pārstrādātā materiāla īpatsvaru iepakojumā, tika novērots t.s. atsitiena efekts. Lai gan kopējais radītais izlietotā iepakojuma daudzums palielinās, kopējā ietekme uz vidi salīdzinājumā ar izejmateriālu izmantošanu vēl būtu vērtējama, ņemot vērā visus iepakojuma aprites cikla posmus.

1) Lai gan tiek īstenoti pasākumi gan ilgtspējīga iepakojuma dizaina veicināšanai, gan mājsaimniecību dalītās atkritumu vākšanas sistēmas straujākai attīstīšanai, gan arī aizliedzot atsevišķu nepārstrādājamu plastmasas izstrādājumu izmantošanu, atsevišķi izlietotā iepakojuma apsaimniekošanas mērķi netiek sasniegti, t.sk. pārstādītā dzērienu PET iepakojuma un plastmasas dzērienu iepakojuma īpatsvars dzērienu iepakojumā, plastmasas dzērienu iepakojuma dalītas savākšanas mērķis, kā arī plastmasas un melnā metāla iepakojuma pārstrādes mērķi.

2) Rezultāti rāda, ka nepieciešams īstenot papildu pasākumus, kas veicinātu patērētāju aktīvāku iesaisti atkritumu dalītā vākšanā un atkritumu rašanās novēršanā.

11.3. Pasākumi atkritumu rašanās novēršanai un aprites ekonomikas ieviešanai

Pasākumi atkritumu rašanās novēršanai ir papildināti ar pasākumiem aprites ekonomikas veicināšanai, t.i. depozīta sistēmas ieviešana dzērienu iepakojumam Latvijā no 2022. gada 1. februāra.

Depozīta sistēmā tiks ietverti gāzēti un negāzēti bezalkoholiskie dzērieni (minerālūdens, dzeramais ūdens, limonādes, enerģijas dzērieni, ledus tēja u.c.), alus, citi fermentētie produkti, izņemot vīnu un augļu vīnu ar alkohola saturu līdz

6% (piemēram, sidrs, alkoholiskie kokteiļi ar alkohola saturu 0,5- %). Depozīta sistēmā tiks iekļautas:

- stikla pudeles ar tilpumu no 0,1 līdz 3 l (neieskaitot);

- stikla pudeles citiem fermentētiem produktiem ar alkohola saturu līdz 6% no 0,1 l līdz 0,75 l (neieskaitot);

- PET pudeles ar tilpumu no 0,33 līdz 3 l (neieskaitot);

- PET pudeles alum un citiem fermentētiem produkti ar alkohola saturu līdz 6 % no 0,33 l līdz 0,5 vai 1 l;

- skārdenes ar tilpumu no 0,2 līdz 1 l.

Paredzēts, ka depozīta sistēmā tiktu ietverti 58% no kopējā patērētā dzērienu daudzuma Latvijā, savukārt no kopējā patērētā dzērienu iepakojuma depozīta sistēmai būt atbilstošs 41%[220]. Depozīta maksa par jebkuru iepakojuma veidu būs 0,10 *euro* par iepakojuma vienību. Par vienu no depozīta sistēmas priekšrocībām tiek uzskatīta aktīva mājsaimniecību iesaiste atkritumu šķirošanā, nodrošinot augstu atgrieztā iepakojuma īpatsvaru.

Depozīta iepakojuma pieņemšana:

1) depozīta sistēmas pārdevējam ir pienākums pieņemt no galalietotāja visu veidu izlietoto dzērienu depozīta iepakojumu savā tirdzniecības vietā, tās teritorijā vai tirdzniecības vietas tuvumā, bet ne tālāk kā 150 m attālumā no tirdzniecības vietas:

- republikas pilsētās, ja tirdzniecības zāles platība ir vienāda ar 300 m^2 vai lielāka;

- citās administratīvajās teritorijās, ja tirdzniecības zāles platība ir vienāda ar 60 m^2 vai lielāka;

2) ja pašvaldības teritorijā nav depozīta iepakojuma pārdevēja, kuram ir pienākums pieņemt no galalietotāja izlietoto dzērienu depozīta iepakojumu, vai šādu tirdzniecības vietu skaits neatbilst minimālajām prasībām attiecībā uz depozīta iepakojuma pieņemšanas vietu teritoriālo pārklājumu, lēmumu par depozīta iepakojuma pieņemšanas vietu pieņem pašvaldība.

Depozīta sistēmas operators nodrošina depozīta iepakojuma savākšanu no tirdzniecības vietām, iepakojuma pieņemšanas punktiem vai šķiroto atkritumu

savākšanas laukumiem, vai nodrošinot izlietotā dzērienu depozīta iepakojuma pieņemšanu mobilā veidā. SPRK apstiprina depozīta sistēmas maksu un izvērtē tās pamatotību.

Depozīta sistēma palīdz palielināt dalīti savāktā izlietotā iepakojuma daudzumu, 2035. gadā panākot par 5 tūkst.t vairāk savākto iepakojumu kā 10.2. apakšpunktā un par 13 tūkst. t vairāk kā 10.1. apakšpunktā, lielākā atšķirība vērojama savāktā izlietotā plastmasas iepakojuma daudzumā - tiek panākts gandrīz divkāršs savāktā izlietotā plastmasas iepakojuma daudzuma pieaugums (sk. 11.3. att.).

VARAM pēc depozīta sistēmas darbības uzsākšanas un sākotnējo rezultātu saņemšanas, vērtēs iespēju attīstīt depozīta sistēmu šādos virzienos:

1) paplašinot dzērienu klāstu, iekļaujot pienu un piena produktus, alkoholiskos dzērienus;

2) paplašinot iepakojuma materiālu veidus, iekļaujot dzērienu kartona iepakojumu un iepakojumu no kompozītmateriāliem (laminātiem).

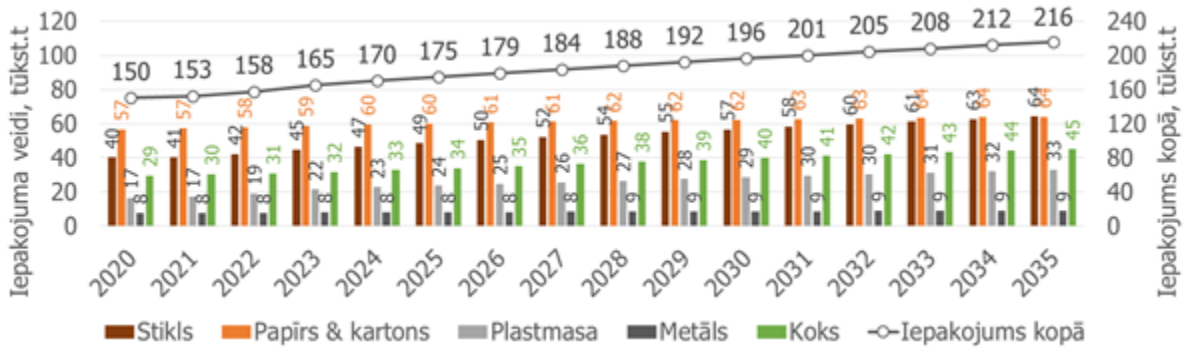

11.3. attēls. Latvijā savāktā izlietotā iepakojuma daudzums 2020.-2035. gadā, t (Avots: SIA "GatewayBaltic", 2020)

Palielinās pārstrādātais kopējais izlietotā iepakojuma daudzums, kā arī stikla, plastmasas un metāla daudzums (sk. 11.4. att.). Tas ļauj sasniegt kopējo izlietotā iepakojuma pārstrādes mērķi gan 2025. gadā, gan 2030. gadā. Pieņemot, ka pārstrādes mērķi 2035. gadā saglabāsies 2030. gada līmenī, 2035. gada mērķis tiks izpildīts ar 6% pārsvaru.

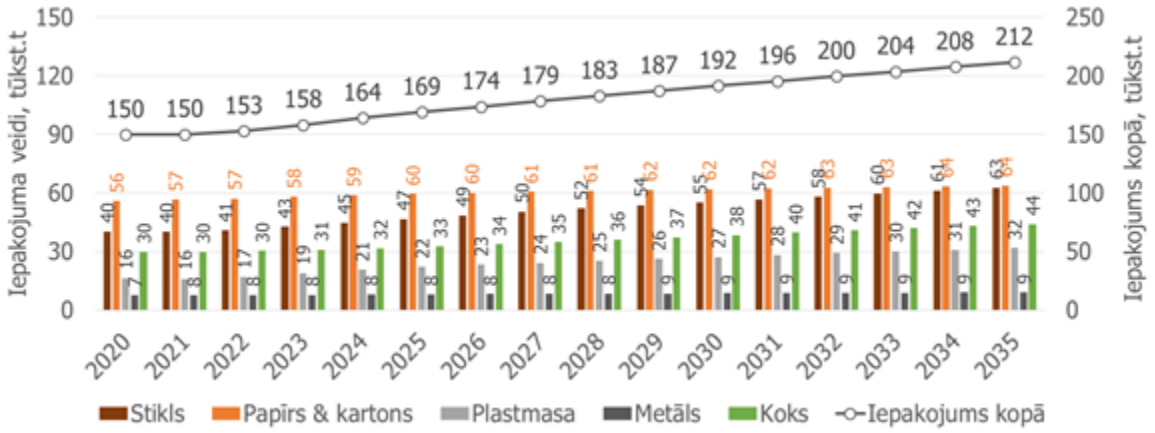

11.4. attēls. Pārstrādātā izlietotā iepakojuma daudzums 2020.-2035. gadā, t (Avots: SIA "GatewayBaltic", 2020)

Īstenojot kompleksu pasākumu kopumu izlietotā iepakojuma rašanās novēršanai un aprites ekonomikas principu ieviešanai, atsevišķu iepakojuma materiāla veidu (plastmasa un melnais metāls) pārstrādes mērķu sasniegšana joprojām paliek liels izaicinājums, kas prasīs ievērojamu resursu ieguldījumu.

Ievērojot, ka ES var lemt par valsts iemaksu par katru nepārstrādātā izlietotā plastmasas iepakojuma svara vienību 0,80 *euro*/kg apmērā, būtu jānosaka papildu pasākumi, kas ļauj efektīvi sasniegt ievērojamu pārstrādātā izlietotā plastmasas iepakojuma pieaugumu. Ja šāda valsts iemaksa dalībvalstīm tiks noteikta, tad atkarībā no īstenotā scenārija Latvijai var nākties maksāt 16-22 milj. *euro* gadā par nepārstrādātā plastmasas iepakojuma daudzumu. Tas vēl vairāk motivē radītā plastmasas iepakojuma apjoma samazināšanu - atkritumu rašanās novēršanu.

Pasākumi izlietotā iepakojuma apsaimniekošanas rezultatīvo rādītāju sasniegšanai ir iekļauti Plāna 6. nodaļā (sk. 11.1. tabulu).

11.1. tabula

Plāna 6. nodaļā iekļautie pasākumi izlietotā iepakojuma apsaimniekošanas mērķu sasniegšanai

Mērķa Nr.	**Politikas rezultāts un attiecīgais rezultatīvais rādītājs**	**Plāna pasākumi[221], kas nodrošina Plāna mērķu sasniegšanu**

3.1.	līdz 2025. gada 31. decembrim tiek pārstrādāti 60% no izlietotā iepakojuma gadā un tiek sasniegti normatīvajos aktos noteiktie minimālie pārstrādes mērķi konkrētām atkritumu plūsmām	1.2.2., 1.3.2., 1.3.3.,1.3.6., 1.3.7., 1.3.11., 1.5.1., 1.5.2., 1.5.4., 1.5.6., 1.7.1.,1.7.2., 1.8.3., 2.1.2., 2.1.3., 2.2.1., 2.2.2., 2.2.3., 2.2.4., 2.2.7., 2.2.13., 2.3.2., 2.4.1, 2.4.6., 3.1., 3.2., 3.7., 3.8., 4.2., 4.5.
3.2.	nodrošināta virzība uz mērķi, ka līdz 2030. gada 31. decembrim tiek pārstrādāti 70% no izlietotā iepakojuma gadā un tiek sasniegti normatīvajos aktos noteiktie minimālie pārstrādes mērķi	1.3.2., 1.3.6., 1.3.7., 1.3.11., 1.5.1., 1.5.2., 1.5.4., 1.5.6., 1.7.1., 1.7.2., 1.8.3., 2.1.2., 2.1.3., 2.2.1., 2.2.2., 2.2.3., 2.2.4., 2.2.7., 2.2.13., 2.4.1, 2.4.6., 3.1., 3.2., 3.8., 4.5.
7.1.	līdz 2025. gadam nodrošināta dalīta izlietotā vienreiz lietojamā plastmasas dzērienu iepakojuma savākšana 77% no attiecīgajā gadā tirgū laisto dzērienu attiecīgā iepakojuma apjoma pēc masas	1.1.4., 1.2.2., 1.2.4.,1.2.6., 1.3.2., 1.3.3., 1.3.6., 1.3.7., 1.3.11., 1.5.4., 1.7.1., 1.7.2., 1.8.1., 2.1.2., 2.1.3., 2.2.1., 2.2.2., 2.2.3., 2.2.4., 2.2.7., 2.2.13., 2.4.6., 3.1., 3.2., 3.3., 3.7., 3.8., 4.5.
7.2.	līdz 2029. gadam nodrošināta dalīta izlietotā vienreiz lietojamā plastmasas dzērienu iepakojuma savākšana 90 % no attiecīgajā gadā tirgū laisto dzērienu attiecīgā iepakojuma apjoma pēc masas	1.2.6., 1.3.2., 1.3.7., 1.3.11., 1.5.4., 1.7.1., 1.7.2., 1.8.1., 2.1.2., 2.1.3., 2.2.1., 2.2.2., 2.2.3., 2.2.4., 2.2.7., 2.2.13., 2.4.6., 3.1., 3.2., 3.8., 4.5.

Pasākumi izlietotā iepakojuma rašanās novēršanai ir iekļauti Plāna 9.4. nodaļā (sk. 11.2. tabulu).

11.2. tabula

Plāna 9.4. apakšnodaļā ietvertie pasākumi izlietotā iepakojuma rašanās novēršanai

Mērķa Nr.	Politikas rezultāts un attiecīgais rezultatīvais rādītājs	Programmas pasākumi[222], kas nodrošina Plāna mērķa sasniegšanu
3.1.	līdz 2025. gada 31. decembrim tiek pārstrādāti 60% no izlietotā iepakojuma gadā un tiek sasniegti normatīvajos aktos noteiktie minimālie pārstrādes mērķi konkrētām atkritumu plūsmām	1.1., 1.3., 8.1., 8.2.,8.5., 8.6.,
3.2.	nodrošināta virzība uz mērķi, ka līdz 2030. gada 31. decembrim tiek pārstrādāti 70% no izlietotā iepakojuma gadā un tiek sasniegti normatīvajos aktos noteiktie minimālie pārstrādes mērķi	1.1., 1.3., 8.1., 8.2., 8.5., 8.6.,
7.1.	līdz 2025. gadam nodrošināta dalīta izlietotā vienreiz lietojamā plastmasas dzērienu iepakojuma savākšana 77 % no attiecīgajā gadā tirgū laisto dzērienu attiecīgā iepakojuma apjoma pēc masas	1.1., 1.3., 8.1., 8.2.,8.4., 8.5., 8.6.
7.2.	līdz 2029. gadam nodrošināta dalīta izlietotā vienreiz lietojamā plastmasas dzērienu iepakojuma savākšana 90 % no attiecīgajā gadā tirgū laisto dzērienu attiecīgā iepakojuma apjoma pēc masas	1.1., 1.3., 8.1., 8.2., 8.4., 8.5., 8.6.

Plāna 9.4.1. apakšnodaļā ir raksturoti izlietotā iepakojuma rašanās novēršanas pasākumi, kuri mazina jūras, piekrastes, iekšzemes ūdeņu, īpaši aizsargājamo dabas teritoriju un citu teritoriju piegružojumu (sk. 11.3. tabulu).

11.3. tabula

Plāna 9.4.1. apakšnodaļā minētie iepakojuma rašanās novēršanas pasākumi, kuri mazina jūras, piekrastes, iekšzemes ūdeņu, īpaši aizsargājamo dabas teritoriju un citu teritoriju piegružojumu

Mērķa Nr.	Politikas rezultāts un attiecīgais rezultatīvais rādītājs	Programmas pasākumi[223], kas nodrošina Plāna mērķu sasniegšanu
3.1.	līdz 2025. gada 31. decembrim tiek pārstrādāti 60% no izlietotā iepakojuma gadā un tiek sasniegti normatīvajos aktos noteiktie minimālie pārstrādes mērķi konkrētām atkritumu plūsmām	1.1., 2.1., 2.2., 2.3.,2.4.. 2.6., 2.7., 3.1., 3.2., 4.2., 6.1., 6.2., 6.4.,
3.2.	nodrošināta virzība uz mērķi, ka līdz 2030. gada 31. decembrim tiek pārstrādāti 70% no izlietotā iepakojuma gadā un tiek sasniegti normatīvajos aktos noteiktie minimālie pārstrādes mērķi	1.1., 2.1., 2.2., 2.3., 2.4., 2.6., 2.7., 3.1., 3.2., 4.2., 6.1., 6.2., 6.4.,
7.1.	līdz 2025. gadam nodrošināta dalīta izlietotā vienreiz lietojamā plastmasas dzērienu iepakojuma savākšana 77% no attiecīgajā gadā tirgū laisto dzērienu attiecīgā iepakojuma apjoma pēc masas	1.1.,2.4.,2.6., 2.7., 3.1., 3.2., 4.2., 6.1., 6.2., 6.4.,
7.2.	līdz 2029. gadam nodrošināta dalīta izlietotā vienreiz lietojamā plastmasas dzērienu iepakojuma savākšana 90% no attiecīgajā gadā tirgū laisto dzērienu attiecīgā iepakojuma apjoma pēc masas	1.1.,2.4., 2.6., 2.7., 3.1., 3.2., 4.2., 6.1., 6.2., 6.4.,

12. PREČU OTRREIZĒJAS IZMANTOŠANAS UN LABOŠANAS PAKALPOJUMU ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA

Preču otrreizējas izmantošanas un labošanas pakalpojumu attīstības programmas sniedz tiešu pienesumu šādu Plāna virsmērķu ieviešanā:

(M1) Novērst atkritumu rašanos un nodrošināt kopējā radīto atkritumu daudzuma ievērojamu samazināšanu, izmantojot maksimāli visas labākās pieejamās atkritumu rašanās novēršanas iespējas un labākos pieejamos tehniskos paņēmienus, palielinot resursu izmantošanas efektivitāti un veicinot ilgtspējīgākas patērētāju uzvedības modeļa attīstību;

(M2) Nodrošināt atkritumu kā resursu racionālu izmantošanu, balstoties uz aprites ekonomikas pamatprincipiem un veicinot, ka resursi pēc iespējas tiek atgriezti atpakaļ ekonomiskajā apritē tautsaimniecībai noderīgā veidā;

Programmas izstrādē izmantota pētījuma "Investīciju vajadzību izvērtējuma atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028. gadam izstrādei"[224] informācija un apkopotie dati par otrreizēji izmantojamu un labojamu preču plūsmām, tendencēm un nākotnes prognozēm.

Līdz šim atkritumu apsaimniekošanas statistika valstī neaptvēra preču otrreizēju izmantošanu un labošanu. Praktiski ar ikdienas preču labošanu un otrreizējo izmantošanu nodarbojās mazie uzņēmumi, kuru darbībai tika piešķirti atsevišķi NACE 2. red. kodi, un mikro uzņēmumi (sk. 7. pielikuma 12.1. tab.) Te pamatā ir dažādu mājsaimniecības preču remonta pakalpojumi, kā arī labdarības organizācijas un mazumtirdzniecības veikali, kas pārdod otrreizēji izmantojamas preces. Šī sektora lielums 2018. gadā sasniedza 564,3 milj. *euro*, kas ir apmēram 1% no kopējā valsts uzņēmējdarbības ekonomikas apgrozījuma[225]. Divas lielākās kategorijas labošanas un atkārtotas izmantošanas sektorā ir automobiļu apkope un remonts, kā arī metāla izstrādājumu, mehānismu un iekārtu remonts, kas katra veido 43% no kopējā apjoma[226].

12.1. tabula

Atkārtotas izmantošanas un labošanas daļa kopējā preču plūsmā Latvijā, %[227]

	EEI	Tekstilmateriāli un mēbeles	Transporta līdzekļi	Iepakojums	Būvmateriāli un būvniecībā izmantojamie produkti

Atkārtotas izmantošanas un labošanas daļa kopējā preču plūsmā	8	11	84	3	< 0,5

Rūpniecisko iekārtu remontēšanas uzņēmumu NACE kodi apkopoti 7. pielikuma 12.2. tabulā, bet ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits laikā no 2013.-2018. gadam ir sniegts 7. pielikuma 12.3. tabulā. Kā izriet no datiem, ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits nedaudz mainās apskatītajā laika posmā, bet kopumā šai izmaiņai ir tendence palielināties. Tas nozīmē, ka remonta pakalpojumu skaits nesamazinās un tiek aktīvi izmantots. Izteikti lielākais skaits no uzņēmumiem darbojas automobiļu remontā.

Konkrēto uzņēmumu apraksti un dati ir meklējami Lursoft datu bāzē[228], bet individuāli pakalpojuma izmantotāji tos var atlasīt, izmantojot internetā pieejamās informācijā meklēšanas programmā, ievietojot nepieciešamā pakalpojuma nosaukumu (piemēram, EEI remonts - sniedz vairākus pakalpojuma sniedzējus tai skaitā https://tsc.lv/visu-iekartu-remonts).

Lielākās tīmekļa vietnēs ievietotās datu bāzes apkopo noteiktu pakalpojumu veidu sniedzējus un dod iespēju jau tieši saņemt informāciju par pakalpojuma veidu, darba laiku un pakalpojuma sniegšanas vietu. Praktiski redzams, ka remonta pakalpojumi, kas snieguši par sevi informāciju tīmeklī, ar atsevišķiem izņēmumiem pamatā ir izvietoti Latvijas lielākajās pilsētās - Rīgā un Daugavpilī[229]. Tas pakalpojumu izmantotājiem būtiski apgrūtina pieejamību pakalpojumam.

12.1. Pakalpojumu pieejamības novērtējums

Lielai Latvijas iedzīvotāju daļai jau kultūrvēsturiski iesakņojusies apziņa, ka sadzīves lietai ir vērtība. Nereti sadzīves lietu taupīšanu ietekmē ierobežotie iedzīvotāju ienākumi, kas dažkārt noved arī pie pretēja efekta - lētu un nekvalitatīvu lietu, ar īsu kalpošanas laiku, pirkšanas. Bet kopumā tāda iedzīvotāju rīcība, kā lietu taupīšana, mantošana, uzkrāšana, labošana, uzlabošana, atdošana vai pārdošana citiem lietotājiem ir visai izplatīta valstī, taču šie dati netiek nekur uzskaitīti un uzkrāti.

Lai novērtētu iedzīvotāju paradumus un sadzīves lietu kalpošanas laika pagarinājuma iespējas, biedrība LASA sadarbībā[230] ar Pasaules dabas fondu[231] no 2020. gada 30. jūnija līdz 7. jūlijam veica iedzīvotāju anketēšanu, kuras laikā tika iegūtas 110 respondentu atbildes. Respondenti norāda, ka visbiežāk pašiem nevajadzīgus bērnu apģērbus un apavus: atdodu radu/draugu/paziņu ģimenēm (66 atbildes); ziedoju labdarībai (52 atbildes) un tirgoju nākošajam lietotājam (21 atbilde). Attiecībā uz rīcībām ar saplīsušu apģērbu un apaviem visvairāk sniegtās atbildes: nesu salabot uz šūšanas ateljē vai darbnīcu (71 atbilde); salaboju pats (51 atbilde) un izmetu nešķiroto sadzīves atkritumu konteinerā (28 atbildes). Attiecībā uz mājsaimniecībā esošajām sadzīves lietām, kuras ir bojātas, bet salabotas un atjaunotas tās vēl var turpināt lietot, respondenti visbiežāk norādījuši: paši atjaunojam/salabojam (53 atbildes); nesu salabot uz darbnīcu vai izsaucu meistaru (58 atbildes) un nododu dalīto atkritumu laukumā (46 atbildes).

Līdzīga saimniekošanas pieredze ir vērojama arī komercsektorā, kurā galvenais mērķis ir gūt peļņu un materiālu atkārtota izmantošana tehnoloģiskajos procesos ir iespēja samazināt saimnieciskās darbības izmaksas. Piemēram, ceļu būvē noņemtā asfalta virskārta, tiek izmantota atjaunotā ceļa seguma sastāvā. Celtniecībā un būvniecībā, būvniecības materiāli tiek pirkti tādā apjomā, lai nerastos atlikumi un tiek atstāti tikai apdares materiāli, kas varētu būt nepieciešami klientam garantijas laikā. Tā kā celtniecības uzņēmumi, nespecializējas viena noteikta tehnoloģiskā procesa veikšanā, bet piedalās dažādu būvniecības projektu realizācijā, tad tie nestrādā ar lielām izejmateriālu noliktavām, kas ļautu efektīvāk izmantot celtniecības materiālus. Uzņēmumi pērk lietotas iekārtas un specializētās tehnikas; iegādājas vairākus unificētus instrumentus, lai pēc iespējas ilgāku laiku spētu nodrošināt remontēšanas iespējas, taču šie dati netiek atsevišķi uzskaitīti.

12.2. Situācija dažādās preču plūsmās

12.2.1. Transportlīdzekļi

Liela daļa no valstī reģistrētajiem remonta uzņēmumiem ir saistīta ar auto transporta un motociklu remontu. To nosaka gan izmantoto transporta līdzekļu tehniskais stāvoklis, gan to vērtība. Aprēķināts, ka no vidēji gadā veikto darījumu skaita jaunu transportlīdzekļu darījumi veido tikai 4%, kas norāda, ka lietotu transportlīdzekļu iegāde veido 96% no kopējā darījumu skaita[232].

Informācija par valstī reģistrēto transportlīdzekļu skaitu un dinamiku no 2013. līdz 2019. gadam apkopota pēc Valsts akciju sabiedrība "Ceļu satiksmes drošības direkcija" (CSDD) pārskata "Reģistrēto, pirmoreiz reģistrēto un norakstīto transportlīdzekļu skaits" (sk. 7. pielikuma 12.4. tab.). Salīdzinot ar 2013.gadā reģistrēto transportlīdzekļu skaitu, 2019. gadā to skaits ir pieaudzis par 20%.

Tā kā Latvijā uz vietas netiek veikta transportlīdzekļu ražošana, tad pirmā reģistrācija ir saistīta tikai ar importu.

Pēc apkopotajiem datiem, salīdzinot ar 2013. gadā importēto transportlīdzekļu skaitu, 2019. gadā tas ir pieaudzis par 30%, tai skaitā jaunu (1-2 gadi) transportlīdzekļu īpatsvars kopējā apjomā pieaudzis - 2013. gadā tas bija 25%, bet 2019. gadā jau sasniedza 33% - attiecīgi importēto lietotu transporta līdzekļu skaits samazinās.

Samazinās arī norakstīto transportlīdzekļu skaits pret importēto transportlīdzekļu kopējo skaitu, ja 2013. gadā norakstīto transportlīdzekļu īpatsvars bija 39%, tad 2019. gadā - 26%.

Pēc LR Uzņēmumu reģistra datu licenciāta Firmas.lv datu apkopojuma par nozari "Autotirgus un apkope", TOP 25 uzņēmumu kopējais 2018. gada neto apgrozījums bija 1 210 milj. EUR (uzņēmumos kopējais nodarbināto skaits bija 3 255), tai skaitā apkopju un rezerves daļu tirdzniecības neto apgrozījums veidoja 33% no kopējā neto apgrozījuma (sk. 12.1. att.). Taču šeit jāpiemin arī tas, ka arī specializētie auto tirgotāji nodrošina autoremonta pakalpojumus savām tirgotajām automašīnām, kas atsevišķi statistikas pārskatos netiek uzskaitīts.

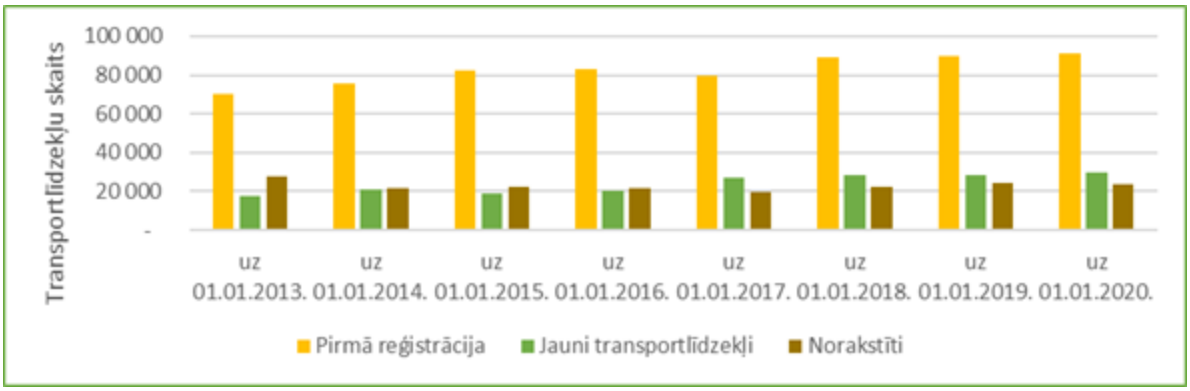

12.1. attēls. Pirmā reģistrācija, tai skaitā jauni transportlīdzekļi un norakstīti transportlīdzekļi 2013.-2020. gadā[233], gab.
(Avots: SIA "Geo Consultants", 2020)

Vērtējot aprites ekonomikas principu ieviešanu transporta sektorā būtiska sadaļa ir transportlīdzekļu noma un pakalpojuma pieejamība. Pēc Firmas.lv. apkopotajiem datiem par TOP 5 lielākajiem uzņēmumiem - 2018.gada neto apgrozījums sadaļā Auto noma: vieglie auto bija 66 milj. EUR[234], bet autobusu un mikroautobusu noma - 3,6 milj. EUR[235].

Kopumā transporta sektorā vērojama uz tirgus nosacījumiem balstīta transportlīdzekļu iegāde, remonts un noma. Pieaugot iedzīvotāju labklājībai tiek pirktas vairāk jaunas automašīnas, kas savukārt pagarina transportlīdzekļu kalpošanas laiku vietējā tirgū. Iedzīvotāji, kas nevēlas iegādāties automašīnas, var tās nomāt. Šī pieeja plaši piedāvāta arī komercsektorā. Ir pieejamas remonta iespējas, cik tālu ir ekonomiski pamatoti remontēt transportlīdzekli. Nepieciešams uzlabot un jāturpina uzraudzīt bīstamo atkritumu, kas rodas šajā sektorā, apsaimniekošanas sistēmu un izsekojamību, jo īpaši, kas rodas "pelēkās zonas" segmentā.

12.2.2. Tekstilizstrādājumu atkritumi

EK aprites ekonomikas ieviešanai Atkritumu pamatdirektīvā (Direktīva (ES) 2018/851) iestrādātas vairākas normatīvās izmaiņas attiecībā uz tekstilizstrādājumu atkritumiem, tai skaitā 9. pantā ir iekļauta prasība, ka dalībvalstīm jāveic pasākumi, lai veicinātu tekstilizstrādājumu labošanu un atkārtotu izmantošanu atkritumu savākšanas novēršanas pasākumu ietvaros. ES atkritumu politikas plānotajiem virzieniem nākamajos 20 gados tekstilizstrādājumu plūsmai tiek noteikta prioritāte investīcijām. Līdz 2024. gada 31. decembrim EK ir noteikusi dalībvalstīm veikt sagatavošanās darbus tekstilizstrādājumu atkārtotai izmantošanai un pārstrādei, kā arī noteikt īpašus kritērijus atkritumu rašanās pārtraukšanai, izstrādājot kritērijus beigu statusa piemērošanai dažādiem materiāliem.

Aprēķināts, ka kopā ar labošanas sektora daļu kopējā tekstilizstrādājumu un mēbeļu tirgus vērtība ir 509 milj. *euro*, un tekstilizstrādājumu un mēbeļu labošanas

un atkārtotas izmantošanas sektors veido gandrīz 11% no kopējā labošanas sektora[236].

Pēc CSP datiem apkopotajiem datiem (sk. 12.2. att, 12.1. tab.) "Eksports un imports pa valstīm, valstu grupām un teritorijām (kg) - Kombinētā nomenklatūra"[237], Latvijas kopējais tekstilizstrādājumu neto eksports[238] 2019.gadā bija negatīvs - 23 918 tonnas, kas ir par 24% lielāks nekā tas bija 2013. gadā, kas parāda, ka vietējā tirgū vairāk iegādājas ārvalstu ražotus produktus nekā vietējos. Būtiski pieaudzis lietotu apģērbu imports un eksports, kas ļauj secināt, ka Latvija ir savā ziņā lietotu apģērbu tranzītvalsts to turpmākai realizācijai trešās pasaules valstīs.

Pēc biedrības VRUA sniegtās informācijas, Latvijas tekstilizstrādājumu ražotāji eksportē 90% savu saražoto produkciju, vietējā tirgū realizējot tikai 10% no kopējā īpatsvara.

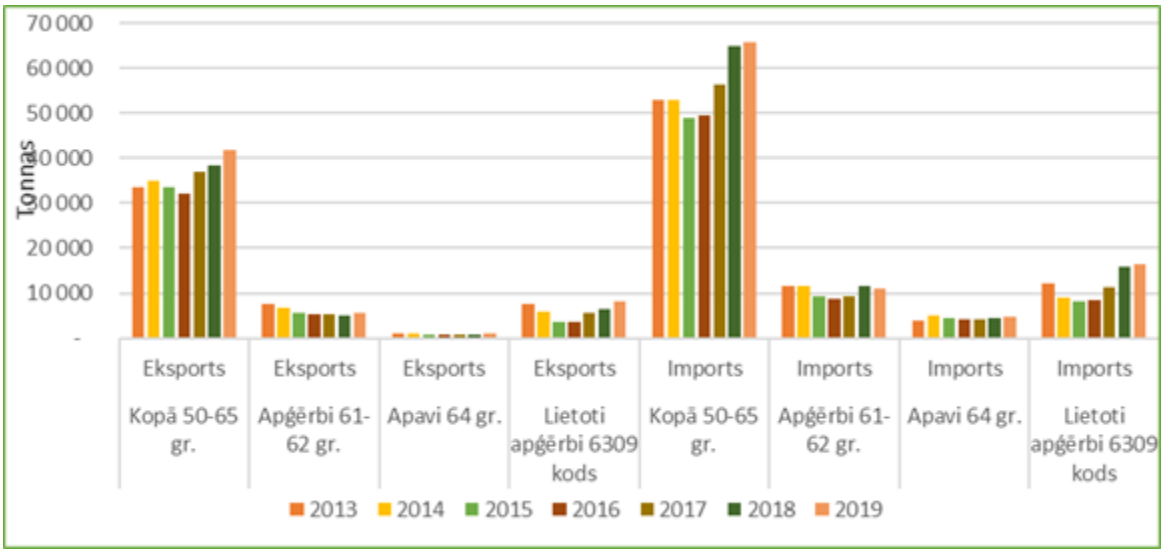

12.2. attēls. Tekstilizstrādājumu izvešana un ieviešana 2013.-2019. gadā[239], t. (Avots: SIA "Geo Consultants", 2020)

12.2. tabula

Tekstilizstrādājumu ievešana, tai skaitā apģērbu, lietotu apģērbu un citu tekstilizstrādājumu apjoms 2013.-2019. gadā[240], t, kg/iedz.

Gads	Iedzīvotāju skaits	Kopā tekstilizstrādājumi		Apģērbi		Lietoti apģērbi		Kopā apģērbi		Citi tekstilizstrādājumi un apavi	
		t	kg/ iedz.	t	kg/ iedz	t	kg/ iedz	t	kg/ iedz.	t	kg/ iedz.
2013	2 067 878	19 413	9,39	12 478	6,03	4 482	2,17	16 960	8,20	2 453	1,19
2014	2 047 302	18 162	8,87	12 307	6,01	3 130	1,53	15 437	7,54	2 725	1,33
2015	2 026 931	15 588	7,69	9 789	4,83	4 554	2,25	14 343	7,08	1 245	0,61
2016	2 006 763	17 464	8,70	9 230	4,60	4 879	2,43	14 109	7,03	3 355	1,67
2017	1 986 795	19 465	9,80	9 839	4,95	5 799	2,92	15 638	7,87	3 826	1,93
2018	1 967 027	26 494	13,47	12 000	6,10	9 487	4,82	21 487	10,92	5 006	2,55
2019	1 915 132	23 975	12,52	11 631	6,07	8 273	4,32	19 904	10,39	4 070	2,13

Pēc apkopotajiem datiem 12.2. tabulā 2019. gadā, ņemot vērā ievešanas datus, Latvijas tirgū no jauna laistas 24 tūkst. t tekstilizstrādājumu, kas ir 12,52

kg/iedz./gadā, un tas ir nedaudz mazāk nekā bija 2018. gadā - 13,47 kg/iedz./gadā. Apģērbu patēriņa pieaugumu uz vienu iedzīvotāju pēdējos gados ietekmē tieši lietoto apģērbu ienākšana tirgū, kas 2019. gadā veido 42% no kopējā apģērbu apjoma uz vienu iedzīvotāju, bet salīdzinoši 2013. gadā - tas bija tikai 26%.

12.2. tabulā (sk. 7. pielikumā) apkopoti vieglās rūpniecības nozares ekonomiski aktīvie uzņēmumi sadalījumā pa galvenajiem darbības veidiem pēc NACE 2 kodiem par 2018. gadu. Pavisam nozarē darbojas ~ 4 tūkst. uzņēmumi, tai skaitā fiziskas personas -1 630 - un individuālie komersanti -250, kas visbiežāk, nodrošinot individuālo klientu apkalpošanu un veic arī apģērbu labošanu un pāršūšanu, taču šie dati netiek uzskaitīti.

VRUA norāda, ka pati nozare nerada daudz atkritumus, apmēram 1,5 tūkst. t gadā, jo vairums uzņēmumi atgriezumus un atlikumus, kas rodas ražošanas procesā, izmanto atkārtoti (apmēram 10% otrreizējos izejmateriālus drīkst pievienot jaunu izstrādājumu ražošanā) un pārstrādā uz vietas uzņēmumā. Vislielākais atkritumu daudzums rodas veļas ražotājiem (~150 t gadā), kas ražo izstrādājumus no poliamīda (vairāk pazīstams kā neilons) materiāliem.

Lielākās problēmas rada stikla šķiedras ražošanā radušies atkritumi, kuriem nav īsta pārstrādes risinājuma. Tikai 10% no radītā atkritumu daudzuma tiek pārstrādāti un izmantoti ražošanas procesā uz vietas ražotnēs, bet pārējais nonāk atkritumu apglabāšanā. Viens no risinājumiem būtu stikla šķiedru smiltis pievienot betona ražošanā, taču pagaidām tas vēl nav attīstījies.

Uzņēmums AS "Latvijas Zaļais punkts"[241] laika periodā no 2019. gada septembra līdz 2020. gada februārim realizēja pilotprojektu, uzstādot konteinerus lietotu drēbju un apavu savākšanai. Kopumā tika savāktas 108,5 t lietotu apģērbu un apavu (vidēji vienā konteinerā 883 kg mēnesī; vidēji vienā konteinerā pie lielveikala 1 510 kg mēnesī; vidēji vienā konteinerā citur pilsētā - 596 kg mēnesī), kuru turpmākā utilizācija bija šāda: 34% - realizēti atkārtotai lietošanai (uz trešās pasaules valstīm); 1% - bez atlīdzības nodoti pārstrādei; 44% nodoti apglabāšanai atkritumu poligonā; 21% - atlikums (gaida tirgus pieprasījumu) 0,1% - ziedoti organizācijai "Taureņa efekts".

Latvijas iedzīvotāji dažādu iemeslu dēļ bieži izvēlas lietotus apģērbus, ko pierāda pieaugošais patēriņš uz vienu iedzīvotāju, jo īpaši lauku reģionos. No vienas puses

tas ir pozitīvi vērtējams, jo tas var veicināt vietējā tirgū laistu apģērbu un apavu atkārtotu lietošanu, no otras puses - lietotu apģērbu mūžs ir īsāks nekā jaunu apģērbu kalpošanas laiks; dažkārt iedzīvotājiem lietotie apģērbi ir tik pieejami, ka viņi pat nemēģina tos valkāt vairāk kā vienu reizi un izmet sadzīves atkritumos.

Novērtējot esošo situāciju tekstila atkritumu apsaimniekošanā, jāsecina, ka Latvijai ir iespējas veidot pašpietiekamu tekstila atkritumu aprites sistēmu šādos virzienos:

– kā pārstrādi, izmantojot vietējo vieglās rūpniecības pārstrādes jaudu un citas tautsaimniecības nozares, kas tekstila atkritumus var izmantot kā tehniskos materiālus (slaucīšanai, pildīšanai);

– lai samazinātu lietotu apģērbu ievešanu, un veicinātu pašu tirgū laistu apģērbu atkārtotu izmantošanu un labošanu, būtu nepieciešams paplašināt RAS. Kultūrvēsturiski veidotais iedzīvotāju dzīves veida modelis ir atvērts apģērbu un apavu kalpošanas laika pagarināšanai, izmantojot vietējo mazo komersantu sniegto pakalpojumu klāstu un esošo sadzīves lietu īpašnieku mainīšanas iespējas, šim mērķim nepieciešams mērķtiecīgāks sabiedrības izglītošanas darbs.

12.2.3. Plastmasas

Pēdējos gados veiktie mērījumi parāda, ka plastmasas atkritumi aiz bioloģiski noārdāmajiem un bioloģiskajiem atkritumiem veido nākošo lielāko daļu no nešķiroti savāktajiem atkritumiem. Dažādi plastmasu veidi kā viegls, izturīgs un atbilstoši nepieciešamajām īpašībām salīdzinoši parocīgi modificējams materiāls tiek plaši izmantoti tautsaimniecībā. EK ziņojumā paredzēts, ka tās pielietojums pieaugs līdz 2036. gadam divas reizes[242]. Tas nozīmē, ka jau tagad ir jāveic precīzāka šo atkritumu veidu uzskaite un to pārstrādes novērtējums.

Vidēji valstī gada laikā nešķiroti savākto atkritumu daudzums[243] veido ~556 000 t. Tie satur ~19% jeb 104973 t dažādu plastmasu. Salīdzinot 2017. gada datus un 2019. gada mērījumus, redzams, ka plastmasu daudzums nešķirotajos sadzīves atkritumos ir pieaudzis no 14% līdz 19%. Kaut arī plastmasas ir vairumā gadījumu parocīgs materiāls ražotājam, ilgstoša vai atkārtota plastmasas izstrādājumu izmantošana nav paredzama.

Pēc datiem, ko sniedz RAS sistēmā[244] un kas parādās pēc 3A anketu apkopojuma, tiek izmantots un savākts ap četras reizes vairāk plastmasas iepakojuma, nekā tas ir

deklarēts RAS. Pēc RAS ziņotā 2018. gadā tika reģenerēti 29,4%, pārstrādāti 24% un izvesti- 46% plastmasas iepakojuma materiālu. Plastmasas piesārņotais iepakojums var tikt sadedzināts 30%, PET un PE tiks pārstrādāts, līdz ar to pārstrāde Latvijā palielināsies līdz 50 %.

Galvenais uzdevums ir aizstāt vienreiz lietojamās plastmasas izstrādājumu izmantošanu ar līdzīgu īpašību materiāliem. Piemēri par plastmasas iepakojuma nomaiņu ar stikla iepakojumu[245], bīstamo plastmasu veidu aizstāšana ar nebīstamām[246], kā arī aktīva plastmasu atkārtota pārstrāde pārslās un granulās[247], kas tālāk tiek izmantotas izstrādājumu ražošanā, ir jau ikdienas prakse daudzās valstīs. Iespēja aizstāt naftas izmantošanu ar biomasu sekmīgi tiek pētīta arī Latvijā, Koksnes ķīmijas institūtā.

12.2.4. Elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi

Salīdzinot datus starp divām atkritumu grupām, kas abas satur bīstamos atkritumus (EEIA un baterijas un akumulatori) un uz kurām attiecas RAS, ir redzams, ka nešķiroto atkritumu plūsmā tās veido salīdzinoši nelielu daļu. Tomēr jārēķinās, ka prognozējot šo atkritumu daudzuma izmaiņas, tiek noteikts 2.5-2.7% to ikgadējais pieaugums[248]. Tas nozīmē, ka ne tikai ir jāuzlabo esoša savākšanas sistēma, bet arī tā būtiski jāpaplašina.

Izmantojot sniegtos datus un pieņemot, ka kopējais ikgadēji radītais nešķiroti savāktais atkritumu daudzums ir 556 tūkst. t, EEIA un baterijas un akumulatori veido ap 0,65% no tās jeb 3614 t.

Saskaņā ar ES Direktīvas A 2012/19/ES (2012. gada 4. jūlijs) par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem (EEIA)[249] katra dalībvalsts nodrošina ražotāja atbildības principa īstenošanu un to, ka tā iznākumā minimālais savākšanas apjoms tiek sasniegts ik gadu. No 2016.gada minimālais savākšanas apjoms ir 45 %, un to aprēķina, izmantojot to EEIA kopējo svaru, kas attiecīgajā gadā un dalībvalstī savākti saskaņā ar 5. un 6. pantu, un izsakot to kā procentuālo daļu no to EEI vidējā svara, kas attiecīgajā dalībvalstī ir laistas tirgū trīs iepriekšējos gados. Dalībvalstis nodrošina, lai savākto EEIA apjoms pakāpeniski pieaugtu laika posmā no 2016. līdz 2019. gadam, ja vien jau nav sasniegts šā punkta otrajā daļā noteiktais savākšanas apjoms. No 2019. gada minimālais savākšanas apjoms, kas ir jāsasniedz katru gadu, ir 65% no to EEI vidējā svara, kuras attiecīgajā dalībvalstī ir

laistas tirgū trīs iepriekšējos gados, vai arī 85% no minētās dalībvalsts teritorijā radītajiem EEIA.

Latvijas tirgū laistais EEIA apjoms 2018. gadā sasniedz 24290 t[250]. No tām 10096 t ir savāktas un nodotas pārstrādei. Tas ir tuvu ES direktīvā 2012/19 noteiktajam mērķim.

Kopumā EEIA atkritumu apsaimniekošanas izmaksas ir lielākas par šiem pasākumiem pieejamiem līdzekļiem, izmantojot RAS. Lai realizētu normatīvajos aktos noteiktos mērķus, ir nepieciešams ieguldīt papildus līdzekļus. Liela daļa no EEIA ar augstu metāla saturu nonāk metāllūžņu savākšanas punktos, kas maksā iedzīvotājiem par nodoto metālu daudzumu. Tas savukārt samazina savākto un uzskaitīto EEIA daudzumu. EEIA apsaimniekotājiem papildus izmaksas rada transporta izdevumi uz Latvijas attālākajām vietām. Tas nozīmē, ka tādos centros kā Liepāja un Daugavpils būtu jāizveido šo atkritumu savākšanas un uzkrāšanas centri.

Lai nodrošinātu atbilstošu EEIA savākšanu un uzskaiti, ir nepieciešams iesaistīt RAS sistēmā arī attiecīgos uzņēmumus, kas pašlaik nodarbojas ar metāllūžņu savākšanu un uzpirkšanu iepērkot arī EEIA, kā arī izvirzot tiem nosacījumus iekārtu komplektācijai un uzglabāšanai.

Nepieciešams svina akumulatoru uzpircējus iesaistīt RAS sistēmās, kā arī kontrolēt nododamos akumulatoru daudzumus un to tālāko pārstrādi.

12.2.5. Mēbeles

Saskaņā ar atkritumu klasifikatoru, mēbeles, kopā ar citiem atsevišķi savāktiem liela izmēra sadzīves atkritumiem, tiek iedalītas citu sadzīves atkritumu klasē "Liela izmēra atkritumi" (kods 200307)[251]. Mēbeles kā atkritumi nonāk gan sadzīves liela izmēra atkritumu plūsmā, gan būvniecības atkritumu plūsmā, gan mēbeļu ražošanas plūsmā (Kokapstrādes, plākšņu un mēbeļu ražošanas atkritumi - kods 30100).

Uzņēmumi, kas nodarbojas ar mēbeļu remontu tiek iedalīti 95.24 NACE klasē: "Mēbeļu un dzīvokļu iekārtu remonts". Šajā klasē ietilpst: - mēbeļu un dzīvokļu iekārtu, kā arī biroja mēbeļu atkārtota polsterēšana, atkārtota apdare, remonts un atjaunošana. Mēbeļu ražošana, remonts un atjaunošana ir viena no nozarēm, kurā

iespējams ieviest aprites ekonomikas principus. Aprēķināts, ka kopā ar labošanas sektora daļu kopējā tekstilizstrādājumu un mēbeļu tirgus vērtība ir 509 milj. *euro*, un tekstilizstrādājumu un mēbeļu labošanas un atkārtotas izmantošanas sektors veido gandrīz 11% no kopējā labošanas sektora[252].

Jau pašreiz Latvijā norit aktīva lietoto mēbeļu tirdzniecība, piemēram, interneta portālā ss.lv, kā arī bērnu mēbeļu atdošana un pārdošana portālā calis.lv. Datu apkopošana par šiem darījumiem valsts mērogā netiek veikta, lai gan ietekme uz mēbeļu otrreizējo izmantošanu ir būtiska.

Pasākumi preču otrreizējas izmantošanas un labošanas pakalpojumu attīstības programmas ieviešanai ir iekļauti plāna 6. nodaļā (sk. paskaidrojumu 12.3.tabulā).

12.3. tabula

Plāna 6. nodaļā iekļautie pasākumi preču otrreizējas izmantošanas un labošanas pakalpojumu attīstības programmas ieviešanai

Mērķa Nr.	**Politikas rezultāts un attiecīgais rezultatīvais rādītājs**	**Pasākumi[253], kas nodrošina Plāna mērķu sasniegšanu**
1.1.	līdz 2023. gada 1. janvārim izveidota dalītas savākšanas sistēma tekstilmateriāliem	1.1.1.,1.1.4., 1.3.3.,1.5.2., 1.5.6., 1.7.3., 2.2.1., 2.2.2., 2.2.3., 2.2.4., 2.2.7., 2.2.9., 2.4.6., 3.1., 3.3., 3.7.,
1.4.	līdz 2025.gada 1. janvārim izveidota dalītas savākšanas sistēma sadzīves bīstamajiem atkritumiem	2.1.2., 2.1.3., 2.1.4., 2.2.1., 2.2.2., 2.2.3., 2.2.7., 2.2.8., 2.2.14., 3.7., 3.8.,
4.1.	NTL savākšanas apmērs ir ne mazāk kā 50% no attiecīgajā gadā realizēto transportlīdzekļu skaita	1.3.2., 1.3.7., 1.3.11.,1.8.2., 2.2.11., 2.3.3., 2.4.1, 3.8.,
4.2.	visu savākto NTL sastāvdaļu un materiālu atkārtota izmantošana un pārstrāde notiek vismaz 85% apmērā no NTL vidējās pašmasas	1.3.2., 1.3.7., 1.3.11.,1.8.2., 2.1.2., 2.2.11., 2.3.3., 2.4.1, 3.8.,

4.3.	savākto NTL sastāvdaļu un materiālu atkārtota izmantošana un reģenerācija notiek vismaz 95% apmērā no nolietotu transportlīdzekļu vidējās pašmasas	1.3.11.,1.8.2., 2.1.2., 2.2.11., 2.3.3., 2.4.1
5.1.	līdz 2021. gada 13. augustam ir palielināts EEIA savākšanas apjoms līdz 40-45% gadā, no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados	1.1.4., 1.3.2., 1.3.3., 1.3.7.,1.3.8., 1.3.11., 2.1.2., 2.1.4., 2.2.1., 2.2.2., 2.2.3., 2.2.5., 2.2.7., 2.2.8., 2.2.11., 3.1., 3.3., 3.7., 3.8.,
5.2.	no 2021. gada 14. augusta ir palielināts EEIA atkritumu savākšanas apjoms līdz 65% no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados	1.3.2., 1.3.3., 1.3.7., 1.3.8., 1.3.11., 2.1.2., 2.1.4., 2.2.1., 2.2.2., 2.2.3., 2.2.5., 2.2.7., 2.2.8., 2.2.11., 3.1., 3.8.,
5.3.	EEIA reģenerācija un pārstrāde notiek atbilstoši normatīvo aktu prasībām	1.3.8., 1.3.11., 1.8.3., 2.1.2., 2.1.3., 2.1.4., 2.2.5., 2.2.11., 2.3.2., 2.3.3., 3.8.,
7.1.	līdz 2025. gadam nodrošināta dalīta izlietotā vienreiz lietojamā plastmasas dzērienu iepakojuma savākšana 77% no attiecīgajā gadā tirgū laisto dzērienu attiecīgā iepakojuma apjoma pēc masas	1.1.4., 1.2.2., 1.2.4.,1.2.6., 1.3.2., 1.3.3., 1.3.6., 1.3.7., 1.3.11., 1.5.4., 1.7.1., 1.7.2., 1.8.1., 2.1.2., 2.1.3., 2.2.1., 2.2.2., 2.2.3., 2.2.4., 2.2.7., 2.2.13., 2.4.6., 3.1., 3.2., 3.3., 3.7., 3.8., 4.5.
7.2.	līdz 2029. gadam nodrošināta dalīta izlietotā vienreiz lietojamā plastmasas dzērienu iepakojuma savākšana 90% no attiecīgajā gadā tirgū laisto dzērienu attiecīgā iepakojuma apjoma pēc masas	1.2.6., 1.3.2., 1.3.7., 1.3.11., 1.5.4., 1.7.1., 1.7.2., 1.8.1., 2.1.2., 2.1.3., 2.2.1., 2.2.2., 2.2.3., 2.2.4., 2.2.7., 2.2.13., 2.4.6., 3.1., 3.2., 3.8., 4.5.

Pasākumi šajā Plāna nodaļā minēto preču atkritumu rašanās novēršanai ir iekļauti arī Plāna 9.4. apakšnodaļā (sk. 12.4. tabulu).

12.4. tabula

Plāna 9.4. apakšnodaļā iekļautie pasākumi preču atkritumu rašanās novēršanai

Mērķa Nr.	Politikas rezultāts un attiecīgais rezultatīvais rādītājs[254]	Pasākumi, kas nodrošina Plāna mērķu sasniegšanu
1.1.	līdz 2023. gada 1. janvārim izveidota dalītas savākšanas sistēma tekstilmateriāliem	5.1., 5.2., 5.3., 8.2.,
1.2.	līdz 2025. gadam atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjomu palielināts vismaz līdz 55% pēc masas	1.1.,1.2.,1.3.,2.1., 3.4., 4.1., 5.1., 5.2., 5.3., 6.1., 6.2.,6.4., 6.5., 6.6., 8.2.,8.6.,
4.1.	NTL savākšanas apmērs ir ne mazāk kā 50% no attiecīgajā gadā realizēto transportlīdzekļu skaita	1.1., 4.2.,
4.2.	visu savākto NTL sastāvdaļu un materiālu atkārtota izmantošana un pārstrāde notiek vismaz 85% apmērā no NTL vidējās pašmasas	1.1., 4.2.,
4.3.	savākto NTL sastāvdaļu un materiālu atkārtota izmantošana un reģenerācija notiek vismaz 95% apmērā no nolietotu transportlīdzekļu vidējās pašmasas	1.1., 4.2.
5.1.	līdz 2021. gada 13.a ugustam ir palielināts EEIA savākšanas apjoms līdz 40-45% gadā, no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados	1.1., 1.3., 4.2., 4.4., 4.5.,

5.2.	no 2021. gada 14. augusta ir palielināts EEIA atkritumu savākšanas apjoms līdz 65% no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados	1.1., 1.3., 4.2.,4.4., 4.5., 8.2.,
5.3.	EEIA reģenerācija un pārstrāde notiek atbilstoši normatīvo aktu prasībām	1.1., 4.4.,
7.1.	līdz 2025. gadam nodrošināta dalīta izlietotā vienreiz lietojamā plastmasas dzērienu iepakojuma savākšana 77% no attiecīgajā gadā tirgū laisto dzērienu attiecīgā iepakojuma apjoma pēc masas	1.1., 1.3., 8.1., 8.2.,8.4., 8.5., 8.6.
7.2.	līdz 2029. gadam nodrošināta dalīta izlietotā vienreiz lietojamā plastmasas dzērienu iepakojuma savākšana 90% no attiecīgajā gadā tirgū laisto dzērienu attiecīgā iepakojuma apjoma pēc masas	1.1., 1.3., 8.1., 8.2., 8.4., 8.5., 8.6.

13. PLĀNA REALIZĀCIJAS IETEKME UZ CITU SEKTORU POLITIKU ĪSTENOŠANU

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/98/EK (2008. gada 19. novembris) par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu[255] nosaka, ka atkritumu apsaimniekošanas plāni atbilst Direktīvas 94/62/EK[256] 14. pantā noteiktajām atkritumu apsaimniekošanas plānošanas prasībām, šīs direktīvas 11. panta 2. un 3. punktā noteiktajiem mērķrādītājiem un Direktīvas 1999/31/EK[257] 5. pantā noteiktajām prasībām, un attiecībā uz piegružojuma novēršanu tie atbilst prasībām, kas noteiktas Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/56/EK[258] 13. pantā un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2000/60/EK[259] 11. pantā. Šajā nodaļā ir veikts Plāna atbilstības izvērtējums minētajiem normatīvajiem aktiem.

Plānā ir ietverti pasākumi, kuri atbilst Direktīvas 94/62/EK 14. pantā noteiktajām atkritumu apsaimniekošanas plānošanas prasībām, direktīvas 2008/98/EK 11. panta 2. un 3. punktā noteiktajiem mērķrādītājiem un Direktīvas 1999/31/EK 5. pantā noteiktajām prasībām.

13.1. Atbilstība normatīvajiem aktiem jūras vides politikas jomā

Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 17. jūnija Direktīvas 2008/56/EK, ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai jūras vides politikas jomā (Jūras stratēģijas pamatdirektīva) 13.pants nosaka, ka dalībvalstis, pamatojoties uz sākotnējo jūras vides stāvokļa novērtējumu, izstrādā pasākumu programmu, lai sasniegtu vai saglabātu labu vides stāvokli to jūras ūdeņos. Latvijā minētās prasības ir ietvertas plānā "Pasākumu programma laba jūras vides stāvokļa panākšanai 2016.-2020. gadā"[260] (turpmāk - pasākumu programma). Pasākumu programmā ir paredzēti šādi pasākumi laba jūras vides stāvokļa sasniegšanai (sk. 13.1. tab.).

13.1. tabula

Pasākumu programmā laba jūras vides stāvokļa panākšanai 2016.-2020. gadā paredzētie pasākumi

Papildu pasākumi (P) izvirzītā jūras vides mērķu (JVM) sasniegšanai		**Izpildes termiņš**	**Atbildīgā un iesaistītās iestādes**	**Darbības rezultāts**	**Rezultatīvais rādītājs**	**Indikatīvs finansējuma avots**
JVM6: Cietie atkritumi nerada nevēlamu ietekmi uz jūras ekosistēmu		Rīcības virziens (RV3) mērķa sasniegšanai: **Atkritumu rašanās novēršana**, informācijas bāzes pilnveidošana, sabiedrības informētības līmeņa celšana (attiecībā uz D10 Jūru piesārņojošie atkritumi)				
JVM6 P1	Izlietotā iepakojuma atpakaļnodošanas sistēmas izveide piekrastē (t.sk.	2020	Komersanti VARAM, pašvaldības (atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas valsts	Mazumtirdzniecības sektora un iedzīvotāju informētības un atbildības līmeņa palielināšanās pludmales	Tirdzniecības vietu skaits, kurās tiek nodrošināta izlietotā iepakojuma atpakaļnodo	Komersantu privātais finansējums; esošā valsts budžeta ietvaros.

	pludmalē) esošās tirdzniecības vietās (uz brīvprātības principa)		plānam (2013.-2020) attiecībā uz sabiedrības informēšanu un atkritumu rašanās novēršanu)	teritorijā, attīstot tādu infrastruktūru, kas veicinātu izlietotā iepakojuma savākšanu un atgriešanu atpakaļ mazumtirgotāja. Mazinājies sauszemes izcelsmes jūru piesārņojošo atkritumu daudzums un ietekme uz vidi.	šanas iespēja (izlietotā iepakojuma pieņemšanas punkti).	
JV M6 P2	Pasākumi plastmasas iepirkumu maisiņu patēriņa noturīga samazinājuma panākšanai	2018-2020	VARAM	Koordinēti ar Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam īstenošanu pakāpeniski notiek vienreizējas lietošanas plastmasas maisiņu patēriņa samazināšanās	Plastmasas maisiņu patēriņa samazinājums, ieviešot mērķa sasniegšanai atbilstošus instrumentus.	Esošā valsts budžeta ietvaros; Eiropas Ekonomikas zonas un Norvēģijas finanšu instrumenta finansējums *~ 7600 euro*

				un aizstāšana ar papīra vai cita videi draudzīgāka materiāla maisiņiem, izvērtējot, tālāk attīstot un ieviešot mērķa sasniegšanai atbilstošus instrumentus. Mazinājies sauszemes izcelsmes jūru piesārņojošo atkritumu daudzums un ietekme uz vidi.		
JV M6 P3	Atkritumu monitoringa veikšana piekrastē (pludmalē)	2020 ikgadēji	NVO, VARAM	Regulāra atkritumu monitoringa nodrošināšana piekrastē (pludmalē), kā rezultātā iegūti dati, kas ļauj novērtēt vides stāvokli un sekot līdzi	Īstenots monitorings pludmalē.	Esošā valsts budžeta ietvaros, t.sk. LVAFA, un ESI (Interreg) finansējums kopā/ gadā ~ *16 000 euro*

				tā izmaiņu tendencēm.		
JV M6 P4	Sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumi	2020 ikgadēji	NVO, VARAM	Veicināta sabiedrības izpratne par jūru piesārņojošajiem atkritumu problēmu kopumā.	Sabiedrības informēšanas pasākumu skaits	Esošā valsts budžeta ietvaros, t.sk. LVAFA, un ESI fondi (Interreg) finansējums kopā /gadā ~ *14 000 euro*
JV M6 P5	Pētījumi zināšanu bāzes uzlabošanai par ūdens kolonnas piesārņojuma līmeni ar mikroskopiskajām plastikāta daļiņām.	2020	VARAM	Izpētes rezultātā noskaidrots esošais ūdens kolonnas piesārņojuma līmenis ar mikroskopiskajām plastikāta daļiņām, kā arī izstrādāta sistēma jūras un pludmales piesārņojuma ekoloģiskās ietekmes novērtēšanai.	Īstenots pētījums. Izstrādāta sistēma ekoloģiskās ietekmes novērtēšanai.	ESI fondi (EJZF). Rīcības programmas zivsaimniecības attīstībai 2014.-2020.g. (2014LV14MFOP001) ES īpašais mērķis: Integrētās jūrlietu politikas izstrāde un īstenošana; pasākums: Uzlabot zināšanas par jūras vides stāvokli.

Izvērtējot Plāna 6., 9., 10. un 11. nodaļā ietvertos pasākumus, rīcības un atkritumu apsaimniekošanas tehnoloģiskos risinājumus, var secināt, ka tie atbilst Pasākumu

programmā laba jūras vides stāvokļa panākšanai 2016.-2020. gadā ietvertajiem pasākumiem un veicina to ieviešanu, radot sinerģijas efektu, it īpaši saistībā ar:

1) atkritumu dalītās savākšanas sistēmas attīstību un pieejamības nodrošināšanu;

2) izlietotā iepakojuma dalītās savākšanas sistēmas attīstību;

3) atkārtoti lietojamā un vienreiz lietojamā bezalkoholisko dzērienu iepakojuma sistēmas izveidi un darbības nodrošināšanu;

4) izlietotā iepakojuma pārstrādes veicināšanu;

5) normatīvo aktu izstrādi un tirdzniecības ierobežojumu noteikšanu attiecībā uz vienreiz lietojamiem plastmasas izstrādājumiem, zvejas rīkiem un cigaretēm;

6) RAS paplašināšanu, ietverot arī vienreiz lietojamos plastmasas izstrādājumus, zvejas rīkus un cigaretes;

7) atkritumu rašanās novēršanas valsts programmā ietvertajiem pasākumiem piegružošanas un jūras vides piegružojuma mazināšanai.

Kā papildinoši pasākumi Plānā minētajiem pasākumiem ir jāatzīmē pasākumu programmā minētie pasākumi attiecībā uz atkritumu monitoringa veikšanu piekrastē (pludmalē), sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumi par jūru piesārņojošo atkritumu problēmu kopumā un pētījumi zināšanu bāzes uzlabošanai par ūdens kolonnas piesārņojuma līmeni ar mikroskopiskajām plastikāta daļiņām.

13.2. Atbilstība normatīvajiem aktiem ūdens resursu politikas jomā

Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 23. oktobra Direktīva 2000/60/EK, ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā, 11. pants paredz, ka visas dalībvalstis nodrošina, ka katrā upju baseinu apgabalā vai starptautiska upju baseina daļā, kas atrodas tās teritorijā tiek īstenoti upju baseinu plānos paredzētie pasākumi. Latvijā ir izstrādāti un apstiprināti šādi upju baseinu plāni (turpmāk - upju baseinu plāni):

1) Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns un plūdu riska pārvaldības plāns 2016.-2021. gadam[261];

2) Gaujas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns un plūdu riska pārvaldības plāns 2016.-2021. gadam[262];

3) Lielupes upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns un plūdu riska pārvaldības plāns 2016.-2021. gadam[263];

4) Ventas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns un plūdu riska pārvaldības plāns 2016.-2021. gadam[264].

Visos upju baseinu plānos attiecībā uz cieto atkritumu slodzi uz ūdensobjektiem norādīts, ka viena no būtiskām slodzēm, kuru upju nestie ūdeņi rada Baltijas jūrai, ir piesārņojums ar cietajiem atkritumiem, īpaši, mikroplastmasu, kura nonāk jūrā ar iekšzemes ūdeņiem.

2015. gadā, izstrādājot priekšlikumus pasākumu programmai laba jūras vides stāvokļa panākšanai, uzsākts darbs pie monitoringa sistēmas un programmas izstrādes cieto atkritumu piekrastē un ūdeņos novērtēšanai. Bieži vien ar aci nesaskatāmie, mazie plastmasas gabaliņi "mikroplastmasa" rada vēl lielākus draudus videi un cilvēkiem. Tā sastopama ūdens ekosistēmās, uzkrājoties pelaģiskajā zonā un sedimentos. Mazo izmēru dēļ (< 5 mm), mikroplastmasa ir viegli pieejama visiem ūdens barības ķēdes locekļiem. To sastāvs un relatīvi lielais virsmas laukums veicina toksisku organisko piesārņotāju absorbciju, plastmasas materiālam kļūstot toksiskākiem un negatīvi ietekmējot vidi. Daudzi ūdens organismi šo plastmasas materiālu uzskata par barību un uzņem organismā. Mikroplastmasas uzņemšana organismā izraisa to pārnesi tālāk pa barības ķēdi. Pētījumu rezultāti parāda, ka mikroplastmasu uzņem ne tikai ūdensputni un zivis, bet arī zooplanktona organismi. Plastmasas uzkrāšanās organismā samazina reproduktīvās sistēmas aktivitāti, vai pat izraisa badošanos un to bojāeju.

Kaut arī plastmasa mūsdienās ir plaši izplatīta un tās ražošanas tempi aizvien pieaug, tikai pēdējos gados sāk parādīties informācija par šī materiāla inhibējošo ietekmi uz ūdensorganismiem un vidi kopumā. Vides organizācijas izvirza tēzi, ka Baltijas jūrā ik gadu nonāk ap 40 tūkst./t mikroplastmasas. Notekūdeņu attīrīšanas iekārtas nespēj attīrīt ūdeņus no šīm daļiņām, to niecīgā izmēra dēļ.

Izvērtējot Plānā ietvertos pasākumus, rīcības un atkritumu apsaimniekošanas tehnoloģiskos risinājumus, var secināt, ka tie atbilst upju baseinu plāniem un veicina to ieviešanu.

13.3. Atbilstība normatīvajiem aktiem un politikai klimata un gaisa kvalitātes jomā

Kā viens no SEG emisijas avotiem ir atkritumu apsaimniekošana. Plāna darbības laikā uzsāktas jaunas atkritumu apsaimniekošanas darbības, kurām tiks izdotas piesārņojošās atļaujas, radīs papildus piesārņojumu, bet tiks ievērotas normatīvajos aktos minētās robežvērtības un mērķlielumi.

MK 2017. gada 12. decembra noteikumi Nr. 737 "Siltumnīcefekta gāzu inventarizācijas un prognožu sagatavošanas nacionālās sistēmas izveidošanas un uzturēšanas noteikumi"[265] (turpmāk - MK noteikumi Nr. 737) nosaka kārtību, kādā tiek sagatavots ziņojums EK par valsts politiku, pasākumiem un SEG prognozēm - informācijas apkopojums par SEG emisiju un oglekļa dioksīda piesaistes prognožu aprēķiniem, par aprēķinos izmantotajiem rādītājiem, politiku un pasākumiem, kas apkopoti noteiktā ziņošanas formātā atbilstoši Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām (turpmāk - konvencija) un tās Kioto protokola, Parīzes nolīguma un Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 21. maija Regulas Nr. 525/2013 par mehānismu SEG pārraudzībai un ziņošanai un citas informācijas ziņošanai valstu un Savienības līmenī saistībā ar klimata pārmaiņām un par Lēmuma Nr. 280/2004/EK atcelšanu[266] (turpmāk - regula Nr. 525/2013) prasībām (turpmāk - ziņojums par valsts politiku, pasākumiem un SEG prognozēm).

Atbilstoši MK noteikumiem Nr. 737 ziņojums par valsts politiku, pasākumiem un SEG prognozēm ir jāiesniedz EK līdz 2021. gada 15. martam (pēc tam reizi divos gados). VARAM koordinē ziņojuma par valsts politiku, pasākumiem un SEG prognozēm sagatavošanu, kā arī SEG prognožu sagatavošanas nacionālo sistēmu (turpmāk - prognožu sagatavošanas nacionālā sistēma). LVĢMC sagatavo un līdz 2018. gada 1. jūnijam un turpmāk reizi divos gados iesniedz VARAM primāros datus - atkritumu saimniecības nozares rādītāju prognozes, izmantojot prognozes par radīto sadzīves atkritumu daudzumu, bioloģiski noārdāmo atkritumu daļa no kopējā sadzīves atkritumu daudzuma, poligonos apglabāto sadzīves atkritumu daudzumu, sadedzināto sadzīves atkritumu daudzumu un kompensēto sadzīves atkritumu daudzumu.

Plānā ietvertās prognozes par sadzīves atkritumu daudzumiem, pasākumi poligonos apglabāto atkritumu daudzuma samazināšanai un kompensējošie pasākumi ir būtiski elementi SEG emisiju prognožu sagatavošanā. SEG emisiju prognožu sagatavošanā tiks ņemti vērā Plāna 7. nodaļas 1.1. un 1.2. apakšpunktā

ietvertie emisiju samazinošie pasākumi, kā arī Plānā un normatīvajos aktos par atkritumu poligonu ierīkošanu, atkritumu poligonu un izgāztuvju apsaimniekošanu, slēgšanu un rekultivāciju noteiktie mērķi apglabājamo atkritumu daudzuma samazināšanai.

Atkritumu apsaimniekošanas reģionu robežu pārskatīšana un atkritumu poligonu pārstrukturēšana var palielināt attālumus, kuros tiek transportēti atkritumu, kas radīs papildus gaisa piesārņojumu no transporta. Tomēr prognozes par augstas kvalitātes degvielas (metanola) radīšanu no atkritumiem un izmantošana kā alternatīvo degvielu nozares transportā var kopumā mazināt šādas ietekmes.

Pasākumi, kas saistīti ar sabiedrības izglītošanu un dzīves veida maiņu, it īpaši BNA (un pārtikas atkritumu) jomā pozitīvi ietekmēs klimata mērķus.

13.4. Plāna atbilstība normatīvajiem aktiem atkritumu apsaimniekošanas jomā

Saskaņā ar noteikumu Nr. 564[267] 2.12. apakšpunktu atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā cita starpā iekļauj izvērtējumu par plāna atbilstību normatīvajiem aktiem atkritumu apsaimniekošanas jomā un to, kādā veidā plānā iekļautie pasākumi veicinās normatīvajos aktos noteikto mērķu sasniegšanu.

Plāns ir izstrādāts atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likuma[268] 9. pantam. Atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likuma 11. pantam, plāna 9. nodaļā ir ietverta Atkritumu rašanās novēršanas valsts programma, kurā ir noteikti atkritumu rašanās novēršanas mērķi un pasākumi šo mērķu sasniegšanai, pasākumi, kas veicina atkritumu apsaimniekošanas darbību piemērošanu prioritārā secībā, kā arī atkritumu rašanās novēršanas pasākumu kvalitatīvie un kvantitatīvie indikatori. Plānā ir ietverta arī pārtikas atkritumu rašanās novēršanas programma. Plānā ir ievērota Atkritumu apsaimniekošanas likuma 5. panta pirmajā daļā noteiktā atkritumu apsaimniekošanas darbību prioritārā secība. Plānā ir ietverti pasākumi atkritumu rašanās novēršanai un pasākumi, kas veicina atkritumu apsaimniekošanas darbību piemērošanu prioritārā secībā. Atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likuma 37. panta pirmajai daļai plānā ir paredzēti pasākumi, kas veicina no bioloģiskajiem atkritumiem ražotu videi nekaitīgu materiālu izmantošanu, bioloģisko atkritumu atsevišķu savākšanu to reģenerācijai, kompostēšanai un pārstrādei, kā arī pasākumus bioloģisko atkritumu apstrādei.

Atbilstoši Iepakojuma likuma[269] 14. panta pirmajai daļai plānā ir ietverta izlietotā iepakojuma rašanās novēršanas programma un pasākumi izlietotā iepakojuma apsaimniekošanas attīstībai. Plānā ir ietverti ekonomikas instrumenti, RAS apraksts un citi pasākumi, lai mazinātu iepakojuma ietekmi uz vidi un stimulētu atkritumu apsaimniekošanas hierarhijas piemērošanu.

Plāna saturs, plānā ietvertās atkritumu rašanās novēršanas programmas saturs, atkritumu rašanās novēršanas kvalitatīvie un kvantitatīvie indikatori, pārtikas atkritumu rašanās novēršanas programmas saturs atbilst MK noteikumu Nr. 564 prasībām. Plāna un minēto programmu saskaņošana un sabiedriskās apspriešanas kārtība atbilst šo noteikumu prasībām.

Plānā ietvertie atkritumu apsaimniekošanas mērķi un pasākumi minēto mērķu sasniegšanai atbilst šādiem normatīvajiem aktiem:

- MK 2014. gada 18. jūlija noteikumiem Nr.388 "Elektrisko un elektronisko iekārtu kategorijas un marķēšanas prasības un šo iekārtu atkritumu apsaimniekošanas prasības un kārtība"[270] attiecībā uz noteiktajiem EEIA dalītās savākšanas un EEIA pārstrādes mērķiem;

- MK 2013. gada 2. aprīļa noteikumiem Nr. 184 "Noteikumi par atkritumu dalītu savākšanu, sagatavošanu atkārtotai izmantošanai, pārstrādi un materiālu reģenerāciju"[271] attiecībā uz prasībām sadzīves atkritumu atsevišķu veidu dalītai savākšanai, sadzīves atkritumu sagatavošanas atkārtotai izmantošanai, pārstrādes un reģenerācijas mērķiem, būvniecības atkritumu pārstrādes un materiālu reģenerācijas mērķiem;

- MK 2011. gada 27. decembra noteikumiem Nr. 1032 "Atkritumu poligonu ierīkošanas, atkritumu poligonu un izgāztuvju apsaimniekošanas, slēgšanas un rekultivācijas noteikumi"[272] attiecībā uz mērķiem poligonos apglabājamo bioloģiski noārdāmo atkritumu un sadzīves atkritumu apglabāšanas samazināšanai;

- MK 2011. gada 21. jūnija noteikumiem Nr. 485 "Atsevišķu veidu bīstamo atkritumu apsaimniekošanas kārtība un prasības titāna dioksīda ražošanas iekārtu radīto emisiju ierobežošanai, kontrolei un monitoringam"[273] attiecībā uz mērķiem bateriju un akumulatoru dalītai savākšanai un pārstrādei;

- MK 2011. gada 22. februāra noteikumiem Nr. 135 "Noteikumi par nolietotu transportlīdzekļu pārstrādi un apstrādes uzņēmumiem noteiktajām vides prasībām" attiecībā uz mērķiem NTL pārstrādei un reģenerācijai"[274];

- MK 2010. gada 19. oktobra noteikumiem Nr. 983 "Noteikumi par izlietotā iepakojuma reģenerācijas procentuālo apjomu, reģistrēšanas un ziņojumu sniegšanas kārtību un iepakojuma definīcijas kritēriju piemērošanas piemēriem"[275] attiecībā uz izlietotā iepakojuma pārstrādes mērķiem.

Vienlaikus jāatzīmē, ka izveidotā atkritumu apsaimniekošanas jomas normatīvo aktu sistēma veicinās Plānā ietverto atkritumu apsaimniekošanas mērķu sasniegšanu noteiktajos termiņos. Plāns iezīmē arī turpmākos atkritumu apsaimniekošanas jomas normatīvā regulējuma attīstības virzienus.

14. SABIEDRĪBAS LĪDZDALĪBA

Plāna izstrādes procesā sabiedrības līdzdalība tika nodrošināta, balstoties uz MK 2009. gada 25. augusta noteikumu Nr. 970 "Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā" 7.4^1 punktā noteikto kārtību - rakstiski sniedzot viedokli par attīstības plānošanas dokumentu tā izstrādes stadijā.

Ņemot vērā paredzamo Plāna apjomu un tā komplekso raksturu bija skaidrs, ka tā sagatavošanai un sabiedrības iesaistei šajā procesā būs nepieciešams ilgs laiks, tāpēc tika pieņemts lēmums, ka visoptimālāk un savlaicīgāk šādu iesaisti ir organizēt, publiskojot Plāna projektu pa nodaļām.

Plāna projekta 1. un 2. nodaļa ar attiecīgajiem pielikumiem tika **ievietotas VARAM tīmekļvietnē** 2020. gada 6. jūnijā sadaļās. Termiņš komentāru sniegšanai noteikts 2020. gada 30. jūnijam. Plāna projekta 8., 9.un 10. nodaļa tika ievietotas VARAM tīmekļvietnē 06.07.2020. sabiedrības ar termiņu komentāru sniegšanai 2020. gada 3. augusta). Pēc saņemtajiem komentāriem, Plāna projekta precizētās 1., 2., 8.,9., 10. nodaļas tika ievietotas VARAM tīmekļvietnē komentāriem 2020. gada 31. augustā. Atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likumam, Plānu izstrādā VARAM sadarbībā ar Ekonomikas ministriju. Ekonomikas ministrija ir sniegusi atzinumus par sabiedriskajai apspriešanai nodotajām Plāna nodaļām.

Kā teikts Plāna ievada daļā, Plāna pasākumi aptvers plašu sabiedrību, it īpaši nozares komersantus (vairāk nekā 1000 operatoru, 3000 atkritumu datu sniegšanā

iesaistītos komersantus, 60 komersantus, kas sniedz atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus, ap 100 tirgotāju un starpnieku). Šo nozares pārstāvju iesaiste Plāna izstrādē un apspriešanā tika nodrošināta gan vispārīgā kārtībā, nodrošinot piekļuvu Plāna sagatavošanā esošajām nodaļām VARAM tīmekļa vietnē to izstrādes agrīnajā stadijā, kā arī rīkojot klātienes un tiešsaiste sanāksmes VARAM ietvaros darbojošās **Atkritumu apsaimniekošanas darba grupas,** kur piedalās arī pašvaldību un izglītības un pētniecības institūciju pārstāvji, ietvaros.

Plāna izstrādes laikā plāns tika apspriests sešās **Atkritumu apsaimniekošanas darba grupas sanāksmēs** šādos datumos: 2020. gada 20. janvārī, 2020. gada 17. februārī, 2020. gada 8. jūnijā, 2020. gada 5. jūlijā, 2020. gada 31. augustā un 2020. gada 5. oktobrī. Šajās sanāksmēs dalībnieki tika iepazīstināti ar Plāna izstrādes procesu, izstrādātajiem Plāna nodaļu projektiem un arī ar pamatojošajiem datiem un pētījumu, kuru rezultātā tie ir iegūti (t.sk. ar rezultātiem no publiskā iepirkuma pētījumam "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028. gadam izstrādei" .

Atsevišķi aicinātas sniegt savus ieteikumus Plāna izstrādei tika vairākas organizācijas, to skaitā LPS; LBAS; LTRK; biedrība "Latvijas Pilsoniskā alianse"; LLPA; LASUA; LASA; LETERA; Latvijas kokrūpniecības federācija; VRUA; MASOC; LPUF un Latvijas Būvnieku asociācija. Plāna izstrādē iesaistījās arī vairākas vides nevalstiskās organizācijas, gan sniedzot mutiskus, gan rakstiskus komentārus. Atsevišķos Plāna jautājumos notika konsultācijas ar nevalstiskajām organizācijām un pētniekiem, skaidrojot arī Plāna pasākumus un sabiedrības iespējas iesaistīties to īstenošanā (Sociālās uzņēmējdarbības asociācija, centrs "RUCKA", AS "Latvijas Zaļais punkts", u.c.).

Atbilstoši MK 2011. gada 12. jūlija noteikumu Nr. 564 "Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas valsts un reģionālajiem plāniem un atkritumu rašanās novēršanas valsts programmu" 11. punktam Plāna projekts (1.-14. nodaļa ar pielikumiem) tika publicēts VARAM[276] un Valsts kancelejas[277] tīmekļvietnē 2020. gada 13. oktobrī. Atbilstoši MK 2004. gada 23. marta noteikumiem Nr. 157 "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums" 2020. gada 15. oktobrī tika uzsākta Plāna projekta Vides pārskata sabiedriskā apspriešana[278]. 2020. gada 28. oktobrī notika videokonference par Plāna projektu.[279] un tā vides pārskatu, kurā sabiedrībai bija iespējas sniegt priekšlikumus, komentārus, kā arī

saņemt atbildes tiešsaistē. Par plānu viedokļus varēja sūtīt līdz 2020. gada 21. novembrim.

Izziņa par Plāna projekta sabiedriskajā apspriešanā saņemtajiem un izvērtētajiem viedokļiem ir pievienota Plāna 8. pielikumā.

Plāna sabiedriskās apspriešanas laikā notika arī četras reģionālās sanāksmes (sk. sanāksmju protokolus Plāna 9. pielikumā):

1) 2020. gada 16. novembrī notika sanāksme ar Vidzemes atkritumu apsaimniekošanas reģiona pašvaldībām, SAP operatoriem un atkritumu apsaimniekošanas komersantiem,

2) 2020. gada 17. novembrī notika sanāksme ar Ziemeļkurzemes un Dienvidkurzemes atkritumu apsaimniekošanas reģionu pašvaldībām un SAP operatoriem,

3) 2020. gada 19. novembrī notika sanāksme ar Viduslatvijas atkritumu apsaimniekošanas reģiona pašvaldībām, SAP operatoriem un atkritumu apsaimniekošanas komersantiem;

4) 2020. gada 20. novembrī notika sanāksme ar Latgales atkritumu apsaimniekošanas reģiona pašvaldībām, SAP operatoriem un atkritumu apsaimniekošanas komersantiem.

[1] Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 17. aprīļa Direktīva 2019/883/ES par ostas atkritumu pieņemšanas iekārtām kuģu atkritumu nodošanai un ar ko groza Direktīvu 2010/65/ES un atceļ Direktīvu 2000/59/EK; Pieejams: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A32019L0883&qid=1606217135446

[2] Atbilstoši MK 2011. gada 26. aprīļa noteikumiem Nr. 319 "Noteikumi par atkritumu reģenerācijas un apglabāšanas veidiem", pieejams: https://likumi.lv/ta/id/229378; Minētais iedalījums attiecas tikai uz šo Plānu un nav juridiski saistošs.

[3] SIA "Geo Consultants", 2020. Pētījums "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021. - 2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), pieejams:

https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/investiciju-vajadzibu-izvertejums-aavp-2021_2028-geoconsultants-2020.pdf

[4] VARAM tīmekļa vietnes adrese: https://www.varam.gov.lv/lv/petijumi-vides-un-dabas-joma

[5] Eiropas Komisijas 2016. gada 11. decembra paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Eiropas zaļais kurss".

[6] Komisijas 2020. gada 11. marta paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai. "Jauns aprites ekonomikas rīcības plāns. Par tīrāku un konkurētspējīgāku Eiropu.".

[7] IAM. Pieejams: https://www.pkc.gov.lv/lv/attistibas-planosana/ano-ilgtspejigas-attistibas-merki

[8] Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai: Noslēgt aprites loku - ES rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku (COM/2015/0614 final). Pieejams:https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A52015DC061

[9] Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Direktīva 2018/850/ES, ar ko groza Direktīvu 1999/31/EK par atkritumu poligoniem. Pieejams: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1587504464953&uri=CELEX:32018L0850

[10] Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Direktīva 2018/851/ES, ar ko groza Direktīvu 2008/98 par atkritumiem. Pieejams: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1587504434869&uri=CELEX:32018L0851

[11] Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Direktīva 2018/852/ES, ar ko groza Direktīvu 94/62/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu. Pieejams:https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1587504379774&uri=CELEX:32018L0852

[12] Eiropas Parlamenta un Padomes 2019.gada 5.jūnija direktīva 2019/904/ES par konkrētu plastmasas izstrādājumu ietekmes uz vidi samazināšanu. Pieejams:

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1587506279774&uri=CELEX:32019L0904 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1587504553114&uri=CELEX%3A32019L0904

[13] Paskaidrojums: tabulā ir izmantoti dati, kas bija pieejami Plāna izstrādes laikā, tāpēc atšķiras bāzes gadi

[14] Eiropas Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par ES atkritumu apsaimniekošanas tiesību aktu īstenošanu, tostarp agrīnā brīdinājuma ziņojums par dalībvalstīm, kuras varētu nesasniegt 2020. gadam izvirzīto mērķrādītāju attiecībā uz sadzīves atkritumu sagatavošanu atkalizmantošanai/pārstrādi. Pieejams: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A52018SC0420

[15] ESAO, 2019. Vides raksturlielumu pārskats Latvija, 2019. Pieejams:http://www.oecd.org/latvia/esao-vides-raksturlielumu-parskats-par-latviju-2019-gads-f42e7030-lv.htm

[16] Maksā, kad izmet" (MKI), t.i. maksā par atkritumiem atbilstoši izmesto atkritumu apjomam (angl. Pay as you throw (PAYT)).

[17] Paskaidrojums par mērķu numerāciju: 1. mērķu grupas mērķi attiecas uz Eiropas Parlamenta un Padomes 2008.gada 19.novembra Direktīvu 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu; 2. mērķu grupas mērķi attiecas uz Padomes 1999. gada 26. aprīļa direktīvu 1999/31/EK par atkritumu poligoniem; 3. mērķu grupas mērķi attiecas uz Eiropas Parlamenta un Padomes 1994. gada 20.decembra Direktīvu 94/62/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu; 4. mērķu grupas mērķi attiecas uz Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 18.septembra Direktīvu 2000/53/EK par nolietotiem transportlīdzekļiem (7. panta 2. punkts); 5. mērķu grupas mērķi attiecas uz Padomes 2012. gada 4. jūlija Direktīva 2012/19/ES par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem (EEIA); 6. mērķu grupas mērķi attiecas uz Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2006. gada 6. septembra 2006/66/EK par baterijām un akumulatoriem, un bateriju un akumulatoru atkritumiem un ar ko atceļ Direktīvu 91/157/EEK ; 7. mērķu grupas mērķi attiecas uz Direktīva 2019/904/ES

[18] EK 2020. gada 10. decembrī ir publicējusi Eiropas Parlamenta un Padomes regulas projektu attiecībā uz baterijām un bateriju atkritumiem, ar kuru atceļ Direktīvu 2006/66/EK un izdara grozījumus Regulā (EK) Nr. 2019/1020. Minētajā regulas projektā ir ietverti būtiski augstāki pārnēsājamo bateriju savākšanas mērķi, tomēr pašreizējā normatīvā akta izstrādes fāzē nav iespējams noteikt minēto mērķu apmēru un to sasniegšanas termiņu. Pieejams: https://ec.europa.eu/environment/waste/batteries/pdf/Proposal_for_a_Regulation_on_batteries_and_waste_batteries.pdf

[19] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/98/EK (2008. gada 19. novembris) par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu.

[20] Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013.-2020. gadam. Rīga: 2012. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/255629-par-atkritumu-apsaimniekosanas-valsts-planu-2013-2020-gadam

[21] Poligons Getliņi līdz tarifu apstiprināšanai Regulatorā lietoja pašvaldību regulatora apstiprinātu tarfu, kas bija aprēķināts saskaņā ar citu metodiku

[22] Sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma komponente spēkā no 2016. gada 5. maija

[23] Sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma komponente spēkā no 2018. gada 19. jūlija

[24] Sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma komponente spēkā no 2020. gada 5.janvāra

[25] Sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma komponente spēkā no 2017. gada 1. oktobra

[26] Sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma komponente spēkā no 2019. gada 10. jūnija

[27] SIA "Zemgales EKO", kas pārvaldīja Brakšķi poligonu tika izslēgts no komersantu reģistra ar 2017. gada 10. janvāra. SIA "Jelgavas komunālie pakalpojumi" pārņēma sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma sniegšanu no 2016. gada 1. aprīļa un laikā līdz 2017. gada 31. martam (kamēr tarifs jaunajai krātuvei Regulatorā vēl nebija apstiprināts un spēkā stājies) ar kapitāldaļu turētāju

akceptu lietoja pašu aprēķināto maksu 33,7, kas tika arī iesniegta Regulatorā apstiprināšanai

[28] Pēc SIA "Jelgavas komunālie pakalpojumi" pakalpojuma pārņemšanas, no 2017. gada 1. aprīļa tika noteikta jauna apglabāšanas komponente

[29] Sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma komponente spēkā no 2019. gada 18. februāra

[30] Sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma komponente spēkā no 2020. gada 1. janvāra līdz 2020. gada 30. septembrim

[31] Sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma komponente spēkā no 2020. gada 1. oktobra līdz 2020. gada 31. decembrim

[32] Sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma komponente spēkā no 2018. gada 1. septembra

[33] Sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojums tika nodrošināts līdz 2020. gada 31. martam, jo atkritumu krātuve ir piepildīta

[34] Sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma komponente spēkā no 2019. gada 14. oktobra

[35] Sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma komponente spēkā no 2017. gada 22. februāra

[36] Sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma komponente spēkā no 2018. gada 1. augusta

[37] Sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma komponente spēkā no 2017. gada 1. augusta

[38] Sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma komponente spēkā no 2020. gada 1. janvāra.

[39] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/65/ES (2011. gada 8. jūnijs) par dažu bīstamu vielu izmantošanas ierobežošanu elektriskās un elektroniskās iekārtās. Pieejams:https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1588150091671&uri=CELEX:32011L0065

[40] Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 18. septembra Direktīvas 2000/53/EK par nolietotiem transportlīdzekļiem. Pieejams:https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1588153488467&uri=CELEX:02000L0053-20200306

[41] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 94/62/EK (1994. gada 20. decembris) par iepakojumu un izlietoto iepakojumu. Pieejams:https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1588165104387&uri=CELEX:31994L0062

[42] Atkritumu apsaimniekošanas likuma 1. panta 14. punkts; Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/221378

[43] MK noteikumi Nr. 319 "Noteikumi par atkritumu reģenerācijas un apglabāšanas veidiem". Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/229378-noteikumi-par-atkritumu-regeneracijas-un-apglabasanas-veidiem

[44] Pētījums" Eiropas Savienības fondu 2014-2020. gada finanšu plānošanas perioda potenciāli atbalstāmo vides aizsardzības aktivitāšu ekonomisko ieguvumu novērtējums". Pieejams: https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/files/lig_nr_237005tp_kf_2014_2020_nosleguma_zin_v3_2_02122015_apvienotais.pdf

[45] Avots: LVĢMC datubāze, 2014.-2018. gads

[46] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/98/EK (2008. gada 19. novembris) par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu. Pieejams: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:02008L0098-20180705

[47] MK 2011.gada 26.aprīļa noteikumi Nr.319 "Noteikumi par atkritumu pārstrādes un reģenerācijas veidiem" 2.pielikuma 10.punkts; Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/229378

[48] PricewaterhouseCoopers ziņojums, 2016. Pieejams: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/Art%2014%281%29%20assessmentLatvia.pdf

[49] Enerģētikas likums. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/49833

[50] MK 2011. gada 27. decembra noteikumi Nr. 1032 "Atkritumu poligonu ierīkošanas, atkritumu poligonu un izgāztuvju apsaimniekošanas, slēgšanas un rekultivācijas noteikumi". Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/242189

[51] Inženiertehniska būve (veidojumus), kurā tiek izvietoti atšķiroti, bioloģiski noārdāmie atkritumi. Izvietojot atkritumus bioreaktorā, pa slāņiem tiek ierīkotas arī infiltrāta recirkulācijas un gāzes savākšanas sistēmas, un tiek iegūta biogāze. Pēc bioreaktora piepildīšanas ar bioloģiski noārdāmajiem atkritumiem, tas tiks nosegts ar pagaidu rekultivācijas slāni. Bioreaktora darbības laiks nosegtā veidā būs atkarīgs no tā, cik ātri norisināsies anaerobā (gāzes rašanās un ieguves laiks) fāze

[52] EM Subsidētās elektroenerģijas ražotāju reģistrs, dati uz 2018. g. janvāri. Pieejams: https://www.em.gov.lv/files/attachments/SEN_reg_18012018.xls

[53] VVD. Pieejams: http://www.vvd.gov.lv/izsniegtas-atlaujas-un-licences/a-un-b-atlaujas/ vai VPVB http://www.vpvb.gov.lv/lv/piesarnojums/a-b-atlaujas, skatīts 2020.gada janvārī

[54] SPRK informācija no 2018. gada pārskatiem. Pieejams: https://www.sprk.gov.lv/index.php/content/tarifi

[55] SPRK informācija no 2018. gada pārskatiem. Pieejams: https://www.sprk.gov.lv/index.php/content/tarifi

[56] SIA "Geo Consultants", 2020. Pētījums "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), pieejams: https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/investiciju-vajadzibu-izvertejums-aavp-2021_2028-geoconsultants-2020.pdf

[57] SIA "Geo Consultants", 2020. Pētījums "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), pieejams: https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/investiciju-vajadzibu-izvertejums-aavp-2021_2028-geoconsultants-2020.pdf

[58] Pētījuma "Novērtējums par sadzīves, bīstamo un ražošanas atkritumu sastāvu atkritumu apsaimniekošanas reģionos, atsevišķu atkritumu veidu apsaimniekošanu un atkritumu poligonos apglabājamo atkritumu daudzuma samazināšanas

iespējām" 1. daļa. Pieejams: http://www.varam.gov.lv/lat/publ/petijumi/petijumi_vide/?doc=24933

[59] LVĢMC, 2010-2018. Valsts statistiskā pārskata "Nr.3 - Atkritumi. Pārskats par atkritumiem" kopsavilkums. Pieejams: https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/3_Atkritumi_kopsavilkums_2018.pdf

[60] Centrālā statistikas pārvalde, mājokļu veids. Pieejams: https://data1.csb.gov.lv/pxweb/lv/sociala/sociala__majapst/MTG030.px/table/tableViewLayout1/

[61] SIA "Geo Consultants", 2020. Pētījums "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), pieejams: https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/investiciju-vajadzibu-izvertejums-aavp-2021_2028-geoconsultants-2020.pdf .

[62] Balstīts uz "3-Atkritumi" datubāzes B tabulā ietvertajiem datiem (saņemti elektroniski no LVĢMC 29.01.2020.)

[63] MK 2013. gada 2. aprīļa noteikumi Nr. 184 "Noteikumi par atkritumu dalītu savākšanu, sagatavošanu atkārtotai izmantošanai, pārstrādi un materiālu reģenerāciju"2.[1] punkts

[64] Liepāja, Apes novads, Cēsu novads, Ikšķiles novads, Ilūkstes novads, Krimuldas novads, Limbažu novads, Raunas novads, Saulkrastu novads, Smiltenes novads, Strenču novads, Valmieras novads, Vecpiebalgas novads.

[65] SIA "GatewayBaltic", 2019. Publiskā iepirkuma "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028.gadam" (IL/118/2019), materiāli.

[66] Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013.-2020. gadam. Pieejams: http://polsis.mk.gov.lv/documents/4276

[67] Mērķa izpilde balstīta uz oficiālos ziņojumos sniegto informāciju, izpildes prognoze ir šīs informācijas ekstrapolēts lielums.

[68] SIA "eSYS PRO", 2019. Novērtējums par pārtikas ražošanas un ēdināšanas uzņēmumu radīto pārtikas atkritumu pārvaldību Latvijā. Pieejams: https://drive.google.com/open?id=1mSLirC4jWJK9br08cO1VouFNjHA9xVkh

[69] Biedrība "Zaļā brīvība", 2019. Pārtikas atkritumu mērīšana. Pieejams: http://www.varam.gov.lv/lat/publ/petijumi/petijumi_vide/?doc=28215

[70] Šeit un turpmāk nodaļā provizoriski dati par 2018. gadu iegūti no VVD "Ziņojuma par ražotāju atbildības sistēmās apsaimniekoto atkritumu apjomu 2018. gadā", tie nav pārbaudīti un iesniegti EK.

[71] SIA "Geo Consultants", 2020. Publiskā iepirkuma "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.- 2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), materiāli.

[72] LVGMC datubāze. Pieejams: http://parissrv.lvgmc.lv/

[73] Ministru kabineta 2012. gada 22. maija noteikumi Nr. 353 "Ārstniecības iestādēs radušos atkritumu apsaimniekošanas prasības."

[74] MK 2018. gada 7. augusta noteikumi Nr. 494 "Atkritumu pārvadājumu uzskaites kārtība."

[75] MK 2010. gada 30. novembra noteikumos Nr. 1082 "Kārtība, kādā piesakāmas A,B un C kategorijas piesārņojošās darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai."

[76] MK 2007. gada 27. marta noteikumu Nr. 220 "Zāļu iegādes, uzglabāšanas, izlietošanas, uzskaites un iznīcināšanas kārtība ārstniecības iestādēs un sociālās aprūpes institūcijās"

[77] Valsts statistiskas pārskati "2-Gaiss", "2-Ūdens" un "3-Atkritumi". Pieejams: http://parissrv.lvgmc.lv/#viewType=home_view

[78] Apsaimniekotāju sniegtā informācija par atkritumu apsaimniekošanu attiecīgajā gadā. Pieejams: VVD tīmekļa vietnē http://www.vvd.gov.lv/public/

[79] Apsaimniekotāju sniegtā informācija par atkritumu apsaimniekošanu attiecīgajā gadā. Pieejams: VVD tīmekļa vietnē http://www.vvd.gov.lv/public/fs/CKFinderJava/files/RAS_Dati_P2016.pdf

[80] Avots: VVD: Apsaimniekošanas sistēmas, kuras ieguvušas atbrīvojumu no dabas resursu nodokļa samaksas par videi kaitīgām precēm. Pieejams: http://www.vvd.gov.lv/public/fs/CKFinderJava/files/VKP_apsaimn_sistema_2020_04_01.pdf

[81] Avots: VVD: atbrīvojums no dabas resursu nodokļa samaksas. Pieejams: http://www.vvd.gov.lv/biezak-uzdotie-jautajumi/atbrivojums-no-dabas-resursu-nodoklu-maksas/

[82] Apsaimniekošanas sistēmas, kuras ieguvušas tiesības piešķirt atbrīvojumu no DRN samaksas par videi kaitīgām precēm (EEI). Pieejams:http://www.vvd.gov.lv/public/fs/CKFinderJava/files/EEI_apsaimn_sistema_2020_04_01.pdf

[83] Turpat.

[84] Apsaimniekošanas sistēmas, kuras ieguvušas atbrīvojumu no DRN samaksas par videi kaitīgām precēm. Pieejams: http://www.vvd.gov.lv/public/fs/CKFinderJava/files/VKP_apsaimn_sistema_2020_04_01.pdf

[85] VVD: atbrīvojums no DRN samaksas. Pieejams: http://www.vvd.gov.lv/biezak-uzdotie-jautajumi/atbrivojums-no-dabas-resursu-nodoklu-maksas/

[86] Kategorija 6309, CSP. Pieejams:https://data1.csb.gov.lv/pxweb/lv/atirdz/search/?searchquery=ap%c4%a3%c4%93r*

[87] Kategorija 6309, CSP (2019). Pieejams:https://data1.csb.gov.lv/pxweb/lv/atirdz/atirdz__detalizeta__4zim/ATD419.px/

[88] Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un reģionu komitejai par ES kritisko izejvielu 2017. gada sarakstu COM (2017) 490 final. Pieejams:https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2017/LV/COM-2017-490-F1-LV-MAIN-PART-1.PDF

[89] Eiropas Komisija. Rūpniecības stratēģija. Pieejams: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-industrial-strategy_lv

[90] SIA "GeoConsultants", 2017. "Novērtējums par sadzīves, bīstamo un ražošanas atkritumu sastāvu atkritumu apsaimniekošanas reģionos, atsevišķu atkritumu veidu apsaimniekošanu un atkritumu poligonos apglabājamo atkritumu daudzuma samazināšanas iespējām".

[91] Plastics - the Facts 2017. An analysis of European plastics production, demand and waste data. PlasticsEurope. Pieejams: www.plasticseurope.org

[92] Pieejams: https://infogram.com/darbibas-raditaji-16_17_18-1hd12y1z1q1w2km?live

[93] SIA "Geo Consultants", 2020. Pētījums "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), pieejams: https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/investiciju-vajadzibu-izvertejums-aavp-2021_2028-geoconsultants-2020.pdf

[94] Makroekonomikas un budžeta apskats (FM, 07.2020) Pieejams: https://www.fm.gov.lv/files/tausaimnieciba/Makroapskats_7_2020.pdf

[95] Eurostat dati, Municipal waste by waste management operations. Pieejams: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do

[96] SIA "Geo Consultants", 2020. Pētījums "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), pieejams: https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/investiciju-vajadzibu-izvertejums-aavp-2021_2028-geoconsultants-2020.pdf .

[97] Kopējā uzstādītā jauda ir 684 340 t/gadā. SIA "Geo Consultants", 2020. Pētījums "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), pieejams: https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/investiciju-vajadzibu-izvertejums-aavp-2021_2028-geoconsultants-2020.pdf

[98] CSP dati.

[99] SIA "Geo Consultants", 2020. Pētījums "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), pieejams: https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/investiciju-vajadzibu-izvertejums-aavp-2021_2028-geoconsultants-2020.pdf

[100] Makroekonomikas un budžeta apskats (FM, 07.2020) Pieejams: https://www.fm.gov.lv/files/tausaimnieciba/Makroapskats_7_2020.pdf

[101] SIA "Geo Consultants", 2020. Pētījums "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021-2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), pieejams: https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/investiciju-vajadzibu-izvertejums-aavp-2021_2028-geoconsultants-2020.pdf

[102] Maksimālā neto (100 000t/gadā) pārstrādes jauda tiks sasniegta ne vēlāk kā 2025. gadā. Plānotā iekārtas minimālā noslodze pa gadiem: 2022. gads 50%, 2023. gads 60%, 2024. gads 80%, 2025. gads 100%.

[103] EU FUSIONS, Estimates of European Food Waste Levels, 2016. ISBN 978-91-88319-01-2. Pieejams: https://www.eu-fusions.org/

[104] SIA "Geo Consultants", 2020. Pētījums "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), pieejams: https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/investiciju-vajadzibu-izvertejums-aavp-2021_2028-geoconsultants-2020.pdf

[105] SIA "Geo Consultants", 2020. Pētījums "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), pieejams: https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/investiciju-vajadzibu-izvertejums-aavp-2021_2028-geoconsultants-2020.pdf

[106] SIA "Geo Consultants", 2020. Pētījums "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021. - 2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), pieejams:

https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/investiciju-vajadzibu-izvertejums-aavp-2021_2028-geoconsultants-2020.pdf

[107] SIA "Geo Consultants", 2020. Pētījums "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), pieejams: https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/investiciju-vajadzibu-izvertejums-aavp-2021_2028-geoconsultants-2020.pdf

[108] Transport statistics at regional level. (skatīts 17.08.2020). Pieejams: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Transport_statistics_at_regional_level#Road_transport

[109] SIA "Geo Consultants", 2020. Pētījums "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021-2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), pieejams: https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/investiciju-vajadzibu-izvertejums-aavp-2021_2028-geoconsultants-2020.pdf

[110] SIA "GatewayBaltic", 2019. Publiskā iepirkuma "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028.gadam" (IL/118/2019), materiāli.

[111] SIA "Geo Consultants", 2016. Novērtējums par sadzīves, bīstamo un ražošanas atkritumu sastāvu atkritumu apsaimniekošanas reģionos, atsevišķu atkritumu veidu apsaimniekošanu un atkritumu poligonos apglabājamo atkritumu daudzuma samazināšanas iespējām. Noslēguma ziņojums.

[112] SIA "Geo Consultants", 2020. Pētījums "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021- 2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), pieejams: https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/investiciju-vajadzibu-izvertejums-aavp-2021_2028-geoconsultants-2020.pdf

[113] SIA "Geo Consultants", 2020. Pētījums "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021- 2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), pieejams:

https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/investiciju-vajadzibu-izvertejums-aavp-2021_2028-geoconsultants-2020.pdf

[114] SIA "Geo Consultants", 2020. Pētījums "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021- 2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), pieejams: https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/investiciju-vajadzibu-izvertejums-aavp-2021_2028-geoconsultants-2020.pdf

[115] SIA "Geo Consultants", 2020. Pētījums "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021. - 2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), pieejams: https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/investiciju-vajadzibu-izvertejums-aavp-2021_2028-geoconsultants-2020.pdf

[116] SIA "Geo Consultants", 2020. Pētījums "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021-2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), pieejams: https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/investiciju-vajadzibu-izvertejums-aavp-2021_2028-geoconsultants-2020.pdf

[117] SIA "Geo Consultants", 2020. Pētījums "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), pieejams: https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/investiciju-vajadzibu-izvertejums-aavp-2021_2028-geoconsultants-2020.pdf

[118] SIA "Geo Consultants", 2020. Pētījums "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), pieejams: https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/investiciju-vajadzibu-izvertejums-aavp-2021_2028-geoconsultants-2020.pdf

[119] SIA "Geo Consultants", 2020. Pētījums "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021-2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), pieejams: https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/investiciju-vajadzibu-izvertejums-aavp-2021_2028-geoconsultants-2020.pdf

[120] SIA "Geo Consultants", 2020. Pētījums "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021. -2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), pieejams: https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/investiciju-vajadzibu-izvertejums-aavp-2021_2028-geoconsultants-2020.pdf

[121] SIA "Geo Consultants", 2020. Pētījums "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021-2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), pieejams: https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/investiciju-vajadzibu-izvertejums-aavp-2021_2028-geoconsultants-2020.pdf

[122] Atbilstoši kodiem Plāna 1.2. nodaļā

[123] Politikas rezultāts ir definēts atbilstoši Plāna 1.2. sadaļā definētajiem Plāna virsmērķiem.

[124] Rezultatīvie rādītāji ir apkopoti tālāk šīs nodaļas 6.2. tabulā.

[125] Nav paredzēts izstrādāt šādas prasības papīram un kartonam (t.sk.iepakojumam), tā kā šo materiālu pārstrāde jau tiek veikta atbilstoši ES un Latvijas normatīvajos aktos noteiktajiem mērķiem. Šādas prasības nav paredzēts izstrādāt arī dzīvnieku audu atkritumiem, tā kā šo atkritumu apsaimniekošana ir pilnībā reglamentēta Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 21. oktobra Regulā (EK) Nr. 1069/2009, ar ko nosaka veselības aizsardzības noteikumus attiecībā uz dzīvnieku izcelsmes blakusproduktiem un atvasinātajiem produktiem, kuri nav paredzēti cilvēku patēriņam, un ar ko atceļ Regulu (EK) Nr. 1774/2002 (Dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu regula); Pieejams: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32009R1069

[126] Šajā tabulā jēdziens "esošā budžeta ietvaros" ir jāsaprot kā jēdziens "pamatbudžeta bāzes izdevumu pamatfunkciju īstenošanai ietvaros"

[127] Informatīvā ziņojuma projekts "Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanas reģionu attīstību Latvijā pēc 2020.gada" (VSS - 803, protokols Nr. 38, 21. §); pieejams: http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40492236

[128] Pasākumi tiks ieviesti pie nosacījuma, ka tiek saņemts papildus ES fondu finansējums (piem., LIFE finansējums, kura saņemšanai VARAM ir iesniegusi

projekta koncepcijas spieteikumu un 27.10.2020. saņēmusi EK notifikāciju par projekta koncepcijas atbilstību prasībām un tā tālāko virzību pilna pieteikuma sagatavošanai un iesniegšanai EK 2021. gada martā)

[129] VARAM ir LIFE integrētā projekta atkritumu jomā pieteicējs.

[130] Politikas rezultāts un rezultatīvais rādītājs ir definēts atbilstoši MK 2009. gada 17. novembra instrukcijai Nr. 16 "Ministriju un centrālo valsts iestāžu rezultātu un to rezultatīvo rādītāju izstrādes un novērtēšanas metodika".

[131] Plāna pasākumu numuri ir atbilstoši šīs nodaļas 6.1. tabulai

[132] Atbilst NAP uzdevumiem Nr. 285 Aprites ekonomikas principu ieviešana ražošanā un pakalpojumos un inovatīvu uz aprites principiem balstītu biznesa modeļu attīstība un Nr. 287 Atkritumsaimniecības un atkritumu pārstrādes un tālākas izmantošanas attīstība un atkritumu rašanās novēršanas pasākumi.

[133] ES fondu finansējums tiek norādīts atbilstoši FM kā ES fondu vadošās iestādes sagatavotajiem aprēķiniem, kas balstīti uz NAP uzdevumu finansējumu (140 milj. EUR). NAP finansējums tiek uzskatīts kā kopējais finansējums, tāpēc maksimālā ES fondu daļa ir 85% jeb 103,53 milj. EUR.

[134] Jāņem vērā, ka atkritumu apsaimniekošanas maksu samazina par ieņēmumu daļu, kuru atkritumu apsaimniekotājs gūst no šķiroto atkritumu realizācijas tirgū.

[135] Veicot atkritumu apsaimniekošanas sistēmas kopējo finanšu-ekonomisko analīzi, finansēšanas shēmā ir iekļauts maksimāli pieļaujamais ES finansējuma atbalsts (35% privātajam sektoram vai 85% publiskajam sektoram).

[136] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/850 (2018. gada 30. maijs), ar ko groza Direktīvu 1999/31/EK par atkritumu poligoniem. Pieejams: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2018.150.01.0100.01.LAV&toc=OJ:L:2018:150:TOC

[137] Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013.-2020.gadam. Pieejams: http://polsis.mk.gov.lv/documents/4276

[138] Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013.-2020.gadam. Pieejams: http://polsis.mk.gov.lv/documents/4276

[139] Padomes Direktīva 1999/31/EK (1999. gada 26. aprīlis) par atkritumu poligoniem. Pieejams: https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/1999/31/oj/?locale=LV

[140] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/850 (2018. gada 30. maijs), ar ko groza Direktīvu 1999/31/EK par atkritumu poligoniem. . Pieejams: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2018.150.01.0100.01.LAV&toc=OJ:L:2018:150:TOC

[141] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/851 (2018. gada 30. maijs), ar ko groza Direktīvu 2008/98 par atkritumiem. Pieejams: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L0851&from=EN

[142] Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 28. janvāra regulas (EK) Nr. 178/2002, ar ko paredz pārtikas aprites tiesību aktu vispārīgus principus un prasības, izveido Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi un paredz procedūras saistībā ar pārtikas nekaitīgumu. Pieejams: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1601719441447&uri=CELEX:02002R0178-20190726

[143] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/98/EK (2008. gada 19. novembris) par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu. Pieejams: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:02008L0098-20180705

[144] SIA "GatewayBaltic", 2019. Publiskā iepirkuma "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028.gadam" (IL/118/2019), materiāli.

[145] Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013.-2020. gadam. Pieejams: http://polsis.mk.gov.lv/documents/4276

[146] SIA "Geo Consultants", 2020. Pētījums "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), pieejams: https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/investiciju-vajadzibu-izvertejums-aavp-2021_2028-geoconsultants-2020.pdf

[147] Direktīvas 2008/98/EK 29. pants nosaka, ka dalībvalstis izveido atkritumu rašanās novēršanas programmas, kurās skaidri identificē atkritumu rašanās novēršanas mērķus un pasākumus. Direktīvas IVa pielikums nosaka arī

instrumentus un pasākumus atkritumu rašanās novēršanai un prasa izvērtēt IV pielikumā minēto pasākumu piemēru vai citu attiecīgu pasākumu lietderību valsts situācijā. Direktīvas prasības ir pārņemtas Atkritumu apsaimniekošanas likumā un MK 2011. gada 12. jūlija noteikumos Nr. 564 "Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas valsts un reģionālajiem plāniem un atkritumu rašanās novēršanas valsts programmu". MK noteikumi Nr. 564 nosaka, ka programmu atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā iekļauj kā atsevišķu nodaļu.

[148] Rīcības plāns pārejai un aprites ekonomiku 2020.-2027. gadam. Apstiprināts MK 2020. gada 4. septembrī. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/317168-par-ricibas-planu-parejai-uz-aprites-ekonomiku-20202027-gadam

[149] Rādītājs atšķiras no Nacionālā attīstības plānā 2020.-2027. gadam noteiktā rīcības mērķa indikatora Nr. 276, jo NAP ir izmantota cita aprēķinu metodika, kas neatbilst tam, kā tas tiek uzskaitīts oficiālajā statistikā. Pārskatot NAP starpposmā, tas būs jāprecizē; Pieejams: https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/NAP2027_apstiprin%C4%81ts%20Saeim%C4%81_1.pdf

[150] Datu avots: LVĢMC

[151] Atbilstoši Direktīvas 2008/98/EK 11. panta 2. punkta c) apakšpunktam 55% mērķis jāsasniedz jau 2025. gadā

[152] LVĢMC. Valsts statistiskais pārskats "Nr.3-Atkritumi. Pārskats par atkritumiem". Valsts statistisko pārskatu "2-Gaiss", "2-Ūdens" un "3-Atkritumi" publiskā pieeja. Pieejams: http://parissrv.lvgmc.lv/public_reports

[153] MK noteikumi Nr. 514. Pieejami: http://likumi.lv/ta/id/316725-prasibas-partikas-izplatisanai-pec-minimala-deriguma-termina-beigam

[154] SIA "Maksima Latvia" sniegtā informācija. Pieejams: https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/Lidzdaliba/maxima_pieredze_partikas_ziedosana.pdf

[155] Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.-2027.gadam. Pieejams: https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/NAP2027galaredakcija.pdf

[156] Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 19. novembra Direktīva 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu (11. panta 1. punkta 3. rindkopa un 2. punkta a) un b) apakšpunkts); Eiropas Parlamenta un

Padomes 1994. gada 20. decembra Direktīva 94/62/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu (6. panta 1. punkts); Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 18.septembra Direktīva 2000/53/EK par nolietotiem transportlīdzekļiem (7. panta 2. punkts); Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 27.janvāra Direktīva 2002/96/EK par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem (EEIA) (5. panta 5. punkts un 7. panta 2. punkts) un Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 4. jūlija Direktīva 2012/19/ES par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem (EEIA) (turpmāk - Direktīva 2012/19/ES) (7. panta 1. un 3. punkts, 11. pants un V pielikums); Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 6. septembra Direktīva 2006/66/EK par baterijām un akumulatoriem, un bateriju un akumulatoru atkritumiem un ar ko atceļ Direktīvu 91/157/EEK (10. panta 2. punkta b) apakšpunkts).

[157] Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra direktīva 2014/24/ES par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK; Pieejams: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A02014L0024-20200101&qid=1606311338385

[158] Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra direktīva 2014/25/ES par iepirkumu, ko īsteno subjekti, kuri darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs, un ar ko atceļ Direktīvu 2004/17/EK; Pieejams: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A02014L0025-20200101&qid=1606311372171

[159] MK 2017. gada 20. jūnija noteikumi Nr. 353 "Prasības zaļajam publiskajam iepirkumam un to piemērošanas kārtība", pieejams: https://likumi.lv/ta/id/291867

[160] MK 2016.gada 26.jūlija noteikumi Nr.494 "Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 5.2.1. specifiskā atbalsta mērķa "Veicināt dažāda veida atkritumu atkārtotu izmantošanu, pārstrādi un reģenerāciju" 5.2.1.1. pasākuma "Atkritumu dalītas savākšanas sistēmas attīstība" īstenošanas noteikumi"; pieejams: https://likumi.lv/ta/id/283913 un MK 2016.gada 30.augusta noteikumi Nr.588 "Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 5.2.1. specifiskā atbalsta mērķa "Veicināt dažāda veida atkritumu atkārtotu izmantošanu, pārstrādi un reģenerāciju" 5.2.1.2. pasākuma "Atkritumu pārstrādes veicināšana" īstenošanas noteikumi"; Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/284706

[161] Rīcības plānā aprites ekonomikas veicināšanai 2020.-2027. gadam. Pieejams: http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40479571&mode=mk&date=2020-09-02

[162] Pasākumi turpina 6. nodaļā uzskaitītos pasākumus, specifiski nodalot pasākumus noteiktu materiālu plūsmu nonākšanas atkritumos mazināšanai

[163] Atbilstoši mērķu kodiem Plāna 1.2. nodaļā

[164] Politikas rezultāts ir definēts atbilstoši Plāna 1.2. sadaļā definētajiem Plāna virsmērķiem.

[165] Rezultatīvie rādītāji (indikatori) Atkritumu rašanās novēršanas pasākumu programmai ir noteikti atbilstoši MKN Nr. 564 un ir aprakstīti 9.1. tabulā Atbilstoši MKN Nr. 564 atkritumu rašanās novēršanas pasākumu efektivitāti izvērtē atbilstoši šādiem kvantitatīvajiem indikatoriem, kuri ir noteikti sadzīves atkritumiem (radītais, pārstrādātais, apglabātais sadzīves atkritumu apjoms), ražošanas atkritumiem (pārstrādātais un apglabātais daudzums), bīstamie atkritumi (radītais, pārstrādātais, apglabātais apjoms).

[166] Šajā tabulā jēdziens "esošā budžeta ietvaros" ir jāsaprot kā jēdziens "pamatbudžeta bāzes izdevumu pamatfunkciju īstenošanai ietvaros"

[167] Attiecībā uz **būvizstrādājumu atkārtotu izmantošanu** ir atbalstāms, ka tiek veicināta to atkārtota izmantošana, tomēr būtiski ir pārliecināties, ka šo materiālu kvalitāte neietekmē būvēm izvirzītās drošuma prasības, līdz ar to ir nepieciešams izvērtēt, kur šādus materiālus varētu izmantot, kā arī nepieciešamības gadījumā veikt šo materiālu ekspluatācijas īpašību novērtējumu. ES šis jautājums tiek izskatīts Būvizstrādājumu regulas pārskatīšanas kontekstā.

[168] Politikas rezultāts un rezultatīvais rādītājs ir definēts atbilstoši MK 2009. gada 17. novembra instrukcijai Nr. 16 "Ministriju un centrālo valsts iestāžu rezultātu un to rezultatīvo rādītāju izstrādes un novērtēšanas metodika".

[169] Pasākumu numuri ir atbilstoši šīs nodaļas 9.3. tabulai

[170] Pasākumu programma laba jūras vides stāvokļa panākšanai 2016.-2020.gadā" (MK 13.07.2016. rīkojums Nr.393; pieejams https://likumi.lv/ta/id/283518-par-planu-pasakumu-programma-laba-juras-vides-stavokla-panaksanai-2016-2020-gada) (atjaunotā programma jāizstrādā līdz 2022.gadam).

[171] Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 17. jūnija direktīva 2008/56/EK, ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai jūras vides politikas jomā (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1598864691129&uri=CELEX%3A32008L0056)

[172] Pielikums. Pieejams https://helcom.fi/media/publications/Regional-Action-Plan-for-Marine-Litter.pdf

[173] Atbilstoši kodiem Plāna 1.2. nodaļā

[174] Šajā tabulā jēdziens "esošā budžeta ietvaros" ir jāsaprot kā jēdziens "pamatbudžeta bāzes izdevumu pamatfunkciju īstenošanai ietvaros"

[175] Padomes Regula (EK) Nr. 1224/2009 (2009. gada 20. novembris), ar ko izveido Kopienas kontroles sistēmu, lai nodrošinātu atbilstību kopējās zivsaimniecības politikas noteikumiem, un groza Regulas (EK) Nr. 847/96, (EK) Nr. 2371/2002, (EK) Nr. 811/2004, (EK) Nr. 768/2005, (EK) Nr. 2115/2005, (EK) Nr. 2166/2005, (EK) Nr. 388/2006, (EK) Nr. 509/2007, (EK) Nr. 676/2007, (EK) Nr. 1098/2007, (EK) Nr. 1300/2008 un (EK) Nr. 1342/2008, un atceļ Regulas (EEK) Nr. 2847/93, (EK) Nr. 1627/94 un (EK) Nr. 1966/2006

[176] Saskaņā ar Jūrlietu pārvaldes un jūras drošības likuma 8. panta pirmās daļas 11. punktu Valsts vides dienests piedalās Starptautiskās Jūrniecības organizācijas, Helsinku komisijas un 1992. gada Starptautiskā naftas piesārņojuma radīto zaudējumu kompensācijas fonda darbā jūras vides aizsardzības jautājumos un koordinē Helsinku komisijas rekomendāciju ieviešanu jūrlietās

[177] HELCOM Baltijas jūras rīcības plāna (2007) īstenošana un aktualizēšana (aktualizētais plāns tiks apstiprināts 2021. gada novembrī), pieejams: https://helcom.fi/baltic-sea-action-plan/; HELCOM Reģionālais rīcības plāns jūru piesārņojošo atkritumu mazināšanai (HELCOM rekomendācija 36/1 (2015.)), "Regional Action Plan on Marine Litter", pielikums), pieejams: https://helcom.fi/media/publications/Regional-Action-Plan-for-Marine-Litter.pdf; ES Stratēģija Baltijas jūras reģionam Rīcības plāns (2020), pieejams: https://www.balticsea-region-strategy.eu/action-plan/88-eusbsr-action-plan-ncg-agreed-final-version-06-07-2020-pdf-ht/viewdocument/88 ANO Draugu grupa plastmasas atkritumu novēršanai jūrā (*Group of Friends to Combat Marine Plastic Pollution), pieejams:* https://www.norway.no/en/missions/UN/news/news-from-

norwayun/CombatMarinePlastic/#FoundingMembers; ANO Vides Asambleja (UNEA) (rezolūcijas, jūru piesarņojošo atkritumu un mikroplastmasas ad hoc ekspertu grupa /*ad hoc open-ended expert group on marine litter and microplastics* . https://environmentassembly.unenvironment.org/expert-group-on-marine-litter; Plāns "Pasākumu programma laba jūras vides stāvokļa panākšanai 2016.-2020.gadā"; pieejams: https://likumi.lv/ta/id/283518; Starptautiskās Jūrniecības organizācijas (IMO) Jūras vides aizsardzības komiteja (IMO MEPC), Rīcības plāns (Rezolūcija MEPC.310(73,26..10.2018.), pieejams: https://wwwcdn.imo.org/localresources/en/KnowledgeCentre/IndexofIMOResolutions/MEPCDocuments/MEPC.310(73).pdf

[178] Plāna pasākumu numuri ir atbilstoši šīs nodaļas 9.5. tabulai

[179] Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 23. oktobra direktīva 2000/60/EK, ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000L0060&qid=1598864544166&from=EN)

[180] Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns un plūdu riska pārvaldības plāns 2016.-2021.gadam (apstiprināts ar vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra 2015. gada 17. novembra rīkojumu Nr. 335);

[181] Gaujas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns un plūdu riska pārvaldības plāns 2016.-2021. gadam (apstiprināts ar vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra 2015. gada 22. decembra rīkojumu Nr. 378);

[182] Lielupes upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns un plūdu riska pārvaldības plāns 2016.-2021.g adam (apstiprināts ar vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra 2015. gada 22. decembra rīkojumu Nr. 378);

[183] Ventas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns un plūdu riska pārvaldības plāns 2016.-2021. gadam (apstiprināts ar vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra 2015. gada 22. decembra rīkojumu Nr. 378);

[184] Pašreiz atrodas izstrādes stadijā.

[185] Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 25. novembra Regula (EK) Nr. 1221/2009 par organizāciju brīvprātīgu dalību Kopienas vides vadības un

audita sistēmā (EMAS), kā arī par Regulas (EK) Nr. 761/2001 un Komisijas Lēmumu 2001/681/EK un 2006/193/EK atcelšanu; https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A32009R1221&qid=1606133672631

[186] FAO. 2019. The State of Food and Agriculture 2019. Moving forward on food loss and waste reduction. Rome.

[187] FAO, 2018. The State of Food Security and Nutrition in the World: Building climate resilience for food security and nutrition. Rome.

[188] FUSIONS, 2016. Estimates of European food waste levels. Stockholm. p.4.

[189] FUSIONS, 2016. Estimates of European food waste levels. Stockholm.

[190] SIA "Geo Consultants", 2020. Pētījums "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), pieejams: https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/investiciju-vajadzibu-izvertejums-aavp-2021_2028-geoconsultants-2020.pdf

[191] Valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs". 2020.gadā iesniegtās siltumnīcefekta gāzu inventarizācijas kopsavilkums.

[192] Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 19. novembra Direktīva 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:02008L0098-20180705&from=LV

[193] Latvijas Bioekonomikas stratēģija 2030 Latvijai.https://www.llu.lv/sites/default/files/2018-07/Bioeconomy_Strategy_Latvia_LV.pdf

[194] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/851 (2018. gada 30. maijs), ar ko groza Direktīvu 2008/98 par atkritumiem https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L0851&from=EN

[195] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 178/2002 (2002. gada 28. janvāris), ar ko paredz pārtikas aprites tiesību aktu vispārīgus principus un prasības, izveido Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi un paredz procedūras

saistībā ar pārtikas nekaitīgumu https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A32002R0178

[196] Pie pārtikas nepieder dzīvnieku barība, dzīvi dzīvnieki (ja vien tie nav sagatavoti laišanai tirgū patēriņam cilvēku uzturā), augi pirms novākšanas, zāles, kosmētiskie līdzekļi, tabaka un tabakas izstrādājumi, narkotiskās vai psihotropās vielas, kā arī atliekas un piesārņotāji.

[197] 2011. gada 19. aprīļa MK noteikumi Nr. 302 "Noteikumi par atkritumu klasifikatoru un īpašībām, kuras padara atkritumus bīstamus". https://likumi.lv/ta/id/229148-noteikumi-par-atkritumu-klasifikatoru-un-ipasibam-kuras-padara-atkritumus-bistamus

[198] Pārtikas atkritumu mērīšana, Pārtikas atkritumu mērīšanas rokasgrāmata. 2020, VARAM

[199] FAO. 2019. The State of Food and Agriculture 2019. Moving forward on food loss and waste reduction. Rome. p.16.

[200] SIA "Geo Consultants", 2020. Pētījums "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021. -2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), pieejams: https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/investiciju-vajadzibu-izvertejums-aavp-2021_2028-geoconsultants-2020.pdf

[201] Turpat

[202] S IA "Geo Consultants", 2020. Pētījums "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021-2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), pieejams: https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/investiciju-vajadzibu-izvertejums-aavp-2021_2028-geoconsultants-2020.pdf

[203] Komisijas deleģētais lēmums (ES) 2019/1597 (2019. gada 3. maijs), ar ko attiecībā uz vienveidīgai PA līmeņu mērīšanai paredzētu vienotu metodiku un obligātām kvalitātes prasībām papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2008/98/EK. Pieejams:https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32019D1597

[204] Pieejams:https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:02002R0178-20190726&from=LV

[205] Pieejams:https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1597751450629&uri=CELEX:02011R0142-20200630

[206] PA pārstrādes nosacījumu izstrāde to turpmākai pārstrādei, izmantojot biotehnoloģijas", Biedrība "Latvijas

Atkritumu saimniecības asociācija", 2016. Pieejams: https://www.lvafa.gov.lv/faili/materiali/petijumi/2015/2015_382.pdf

[207] Pieejams:https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/lv/be-heard/eurobarometer

[208] EK, 2015. Flash EB 425: PA un derīguma termiņa marķējumi.

[209] EK, 2013. Flash EB 388: Eiropiešu attieksme pret atkritumu apsaimniekošanu un resursu efektivitāti.

[210] EK, 2019. EB 2019 - Wave EB 91.3: Pārtikas drošība ES.

[211] SIA "Rimi Latvia" un Pētījumu centrs SKDS, 2019. Aptauja par Latvijas iedzīvotāju pārtikas iegādes un efektīva patēriņa paradumiem. https://nra.lv/ekonomika/latvija/296350-divas-tresdalas-latvijas-iedzivotaju-medz-izmest-partikas-produktus-atkritumos.htm

[212] Pieejams:http://publications.europa.eu/resource/cellar/36e14356-b93f-11e7-a7f8-01aa75ed71a1.0013.03/DOC_1

[213] 2020. gada 18. augusta MK noteikumi Nr.5 14 "Prasības pārtikas izplatīšanai pēc minimālā derīguma termiņa beigām"

[214] Atkritumu apsaimniekošanas likums

[215] Ieteikumi rīcībai pārtikas izšķērdēšanas novēršanas jomā, 2019. Pieejams: https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/safety/docs/fs_eu-actions_action_platform_key-recs_lv.pdf?wtclear=laco

[216] Numerācija tabulā atbilst 10.3 nodaļā sniegtajai pasākumu apraksta numerācijai (apakšnodaļu numerācijai)

[217] Šajā tabulā jēdziens "esošā budžeta ietvaros" ir jāsaprot kā jēdziens "pamatbudžeta bāzes izdevumu pamatfunkciju īstenošanai ietvaros"

[218] SIA "GatewayBaltic",2020. "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028.gadam", materiāli.

[219] Circular Plastics Alliance: 100+ signatories commit to use 10 million tons of recycled plastic in new products by 2025. Pieejams: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_5583 (SIA "GatewayBaltic", 2020).

[220] SIA "GatewayBaltic", 2019. Publiskā iepirkuma "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028.gadam" (IL/118/2019), materiāli.

[221] Plāna pasākumu numuri ir atbilstoši šīs nodaļas 9.3. tabulai

[222] Plāna pasākumu numuri ir atbilstoši šīs nodaļas 9.3. tabulai

[223] Plāna pasākumu numuri ir atbilstoši šīs nodaļas 9.3. tabulai

[224] SIA "Geo Consultants", 2020. Pētījums "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), pieejams: https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/investiciju-vajadzibu-izvertejums-aavp-2021_2028-geoconsultants-2020.pdf , turpmāk tekstā - SIA, Geo Consultants, 2020

[225] SIA "GatewayBaltic", 2019. Publiskā iepirkuma "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028.gadam" (IL/118/2019), materiāli.

[226] SIA "GatewayBaltic", 2019. Publiskā iepirkuma "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028.gadam" (IL/118/2019), materiāli.

[227] SIA "GatewayBaltic", 2019. Publiskā iepirkuma "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021-028.gadam" (IL/118/2019), materiāli.

[228] Lursoft datu bāze. Pieejams: https://nace.lursoft.lv/

[229] Lursoft datu bāze. Pieejams: https://nace.lursoft.lv un tālākais meklējums pēc koda 95.2 https://inkomercsk.lv/lv/pakalpojumi/serviss/

[230] LASA. Vērtēs iedzīvotāju sadzīves lietu kalpošanas laika pagarinājuma iespējas. Pieejams; http://www.lasa.lv/vertes-iedzivotaju-sadzives-lietu-kalposanas-laika-pagarinajuma-iespejas/

[231] Pasaules Dabas fonds. Aicinām aizpildīt aptauju par sadzīves priekšmetu mūža pagarinājumu. Pieejams; https://lv-pdf.panda.org/zinas_jaunumi/?230611/Aicinm-aizpildt-aptauju-par-sadzves-priekmetu-ma-pagarinjumu

[232] SIA "GatewayBaltic", 2019. Publiskā iepirkuma "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028.gadam" (IL/118/2019), materiāli.

[233] CSDD. Reģistrēto, pirmoreiz reģistrēto un norakstīto transportlīdzekļu skaits (pēc CSDD darbinieka papildus sniegtās informācijas dati, "Pirmā reģistrācija", papildināti ar rindu "Jauni transporta līdzekļi" visās transportlīdzekļu grupās) (skatīts 09.08.2020). Pieejams: https://www.csdd.lv/transportlidzekli/registreto-transportlidzeklu-skait

[234] Firmas.lv. TOP 5 uzņēmumu 2018. gada neto apgrozījuma īpatsvars. Auto noma: vieglie-auto (skatīts 09.08.2020). Pieejams: https://www.firmas.lv/lbgpp/2019/raksti/auto-noma-vieglie-auto

[235] Firmas.lv. TOP 5 uzņēmumu 2018. gada neto apgrozījuma īpatsvars. Autobusu un mikroautobusu noma (skatīts 09.08.2020). Pieejams: https://www.firmas.lv/lbgpp/2019/raksti/autobusu-mikroautobusu-noma

[236] SIA "GatewayBaltic", 2019. Publiskā iepirkuma "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028.gadam" (IL/118/2019), materiāli.

[237] CSP. AT051m "Eksports un imports pa valstīm, valstu grupām un teritorijām (kg) - Kombinētā nomenklatūra, Preču plūsma un Laika periods" (skatīts 25.08.2020). Pieejams: https://www.csb.gov.lv/lv/statistika/statistikas-temas/areja-tirdznieciba/apkopojums/tabulas/at051m/eksports-un-imports-pa-kombinetas

[238] Neto eksports (Xn) - eksports mīnus imports.

[239] SIA "Geo Consultants" apkopojums pēc CSP AT-51m datiem.

[240] SIA "Geo Consultants" apkopojums pēc CSP AT-51m datiem.

[241] Avots: Latvijas Zaļais Punkts. Tekstilmateriālu šķirošanas sistēmas izveide Latvijā.

[242] Plastics in a circular economy. Opportunities and challenges. Pieejams: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/603940/EPRS_BRI(2017)603940_EN.pdf

[243] Datu avots pieejams: https://infogram.com/darbibas-raditaji-16_17_18-1hd12y1z1q1w2km?live

[244] VVD Apsaimniekotāju sniegtā informācija par atkritumu apsaimniekošanu 2018.g.

[245] Which is Better For The Environment? Glass or Plastic? Pieejams: https://goingzerowaste.com/blog/which-is-better-for-the-environment-glass-or-plastic/

[246] Atsevišķu otrreizēji izmantojamu plastmasu pārstrādes produktu gala statusa noteikšana, Atskaite, projekta 1-08/209/2018 izpildei, Latvijas Atkritumu saimniecības asociācija,2018

[247] WRAP Final Project Report. An assessment of the technical, environmental and economic viability of recycling domestic mixed plastics packaging waste in the UK. 2008. 78 pp.

[248] Electronic Waste: A Growing Concern in Today's Environment. Pieejams: https://www.hindawi.com/journals/ecri/2011/474230/

[249] ES Direktīvas A 2012/19/ES (2012. gada 4. jūlijs) par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem. Pieejams: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/LSU/?uri=celex:32012L0019

[250] SIA "GatewayBaltic", 2019. Publiskā iepirkuma "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028.gadam" (IL/118/2019), materiāli.

[251] Klasifikācija ir pieejama: https://likumi.lv/ta/id/229148-noteikumi-par-atkritumu-klasifikatoru-un-ipasibam-kuras-padara-atkritumus-bistamus

[252] SIA "GatewayBaltic", 2019. Publiskā iepirkuma "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028.gadam" (IL/118/2019) materiāli.

[253] Plāna pasākumu numuri ir atbilstoši šīs nodaļas 6.1. tabulai

[254] Plāna pasākumu numuri ir atbilstoši šīs nodaļas 9.4. tabulai

[255] Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 19. novembra Direktīva 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu; https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1601731573879&uri=CELEX%3A02008L0098-20180705

[256] Eiropas Parlamenta un Padomes 1994. gada 20. decembra Direktīva 94/62/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu; https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1601735267352&uri=CELEX:01994L0062-20180704

[257] Padomes Direktīva 1999. gada 26. aprīļa Direktīva 1999/31/EK par atkritumu poligoniem; https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1601735313762&uri=CELEX:01999L0031-20180704

[258] Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 17. jūnija Direktīva 2008/56/EK, ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai jūras vides politikas jomā (Jūras stratēģijas pamatdirektīva); https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1601735396683&uri=CELEX:02008L0056-20170607

[259] Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 23. oktobra Direktīva 2000/60/EK, ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1601735472905&uri=CELEX:02000L0060-20141120

[260] Plāns "Pasākumu programma laba jūras vides stāvokļa panākšanai 2016.-2020. gadā" (apstiprināts ar MK 2016.gada 13. jūlija rīkojumu Nr. 393); Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/283518

[261] Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns un plūdu riska pārvaldības plāns 2016.-2021.gadam(apstiprināts ar vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra 2015. gada 17. novembra rīkojumu Nr. 335); Pieejams: https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Vide/Udens/Ud_apsaimn/UBA%20plani/Daugavas_upju_baseinu_apgabala_apsaimniekosanas_plans_2016_-2021_g__final.pdf

[262] Gaujas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns un plūdu riska pārvaldības plāns 2016.-2021. gadam (apstiprināts ar vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra 2015. gada 22. decembra rīkojumu Nr.378); Pieejams: https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Vide/Udens/Ud_apsaimn/UBA%20plani/Gaujas_upju_baseinu_apgabala_apsaimniekosanas_plans_2016_-2021_g__final.pdf

[263] Lielupes upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns un plūdu riska pārvaldības plāns 2016.-2021. gadam (apstiprināts ar vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra 2015. gada 22. decembra rīkojumu Nr. 378); Pieejams: https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Vide/Udens/Ud_apsaimn/UBA%20plani/Lielupes_upju_baseinu_apgabala_apsaimniekosanas_plans_2016-2021_g_final2.pdf

[264] Ventas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns un plūdu riska pārvaldības plāns 2016.-2021.gadam (apstiprināts ar vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra 2015. gada 22. decembra rīkojumu Nr. 378); Pieejams:https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Vide/Udens/Ud_apsaimn/UBA%20plani/Ventas_upju_baseinu_apgabala_apsaimniekosanas_plans_2016_-2021_g__final.pdf

[265] Ministru kabineta 2017. gada 12. decembra noteikumi Nr. 737 "Siltumnīcefekta gāzu inventarizācijas un prognožu sagatavošanas nacionālās sistēmas izveidošanas un uzturēšanas noteikumi". Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/295801

[266] Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 21. maija Regula Nr. 525/2013 par mehānismu siltumnīcefekta gāzu emisiju pārraudzībai un ziņošanai un citas informācijas ziņošanai valstu un Savienības līmenī saistībā ar klimata pārmaiņām

un par Lēmuma Nr. 280/2004/EK atcelšanu; Pieejams: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0525&qid=1606480389950

[267] MK 2011. gada 12. jūlija noteikumi Nr. 564 "Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas valsts un reģionālajiem plāniem un atkritumu rašanās novēršanas valsts programmu"; Pieejami: https://likumi.lv/ta/id/233466 ; Valsts sekretāru sanāksme 2020.gada 12.novembrī ir izsludināts MK noteikumu projekts "Grozījumi Ministru kabineta 2011. gada 12. jūlija noteikumos Nr. 564 "Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas valsts un reģionālajiem plāniem un atkritumu rašanās novēršanas valsts programmu""(VSS - 966). Pieejams: http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40494228

[268] Atkritumu apsaimniekošanas likums. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/221378

[269] Iepakojuma likums. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/57207

[270] MK 2014. gada 18. jūlija noteikumi Nr. 388 "Elektrisko un elektronisko iekārtu kategorijas un marķēšanas prasības un šo iekārtu atkritumu apsaimniekošanas prasības un kārtība". Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/267716

[271] MK 2013. gada 2. aprīļa noteikumiem Nr. 184 "Noteikumi par atkritumu dalītu savākšanu, sagatavošanu atkārtotai izmantošanai, pārstrādi un materiālu reģenerāciju". Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/256092; VARAM mājas lapā ir publicēts MK noteikumu projekts "Grozījumi MK 2013. gada 2. aprīļa noteikumos Nr. 184 "Noteikumi par atkritumu dalītu savākšanu, sagatavošanu atkārtotai izmantošanai, pārstrādi un materiālu reģenerāciju"", pieejams: https://www.varam.gov.lv/lv/ministru-kabineta-noteikumu-projeku-grozijumi-ministru-kabineta-2013-gada-2-aprila-noteikumos-nr-184-noteikumi-par-atkritumu-dalitu-savaksanu-sagatavosanu-atkartotai-izmantosanai-parstradi-un-materialu-regeneraciju

[272] MK 2011. gada 27. decembra noteikumi Nr. 1032 "Atkritumu poligonu ierīkošanas, atkritumu poligonu un izgāztuvju apsaimniekošanas, slēgšanas un rekultivācijas noteikumi" Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/242189; Valsts sekretāru sanāksmē 2020. gada 5. novembrī ir izsludināts MK noteikumu projekts "Grozījumi Ministru kabineta 2011. gada 27. decembra noteikumi Nr. 1032 "Atkritumu poligonu ierīkošanas, atkritumu poligonu un izgāztuvju

apsaimniekošanas, slēgšanas un rekultivācijas noteikumi"; pieejams: http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40493902

[273] MK 2011. gada 21. jūnija noteikumi Nr. 485 "Atsevišķu veidu bīstamo atkritumu apsaimniekošanas kārtība un prasības titāna dioksīda ražošanas iekārtu radīto emisiju ierobežošanai, kontrolei un monitoringam". Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/232554

[274] MK 2011. gada 22. februāra noteikumi Nr. 135 "Noteikumi par nolietotu transportlīdzekļu pārstrādi un apstrādes uzņēmumiem noteiktajām vides prasībām". Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/226333

[275] MK 2010. gada 19. oktobra noteikumi Nr. 983 "Noteikumi par izlietotā iepakojuma reģenerācijas procentuālo apjomu, reģistrēšanas un ziņojumu sniegšanas kārtību un iepakojuma definīcijas kritēriju piemērošanas piemēriem". Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/219851

[276] 2020. gada 13. oktobrī uzsākta sabiedriskā apspriešana par politikas plānošanas dokumenta izstrādes procesu "Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.-2028.gadam". Sabiedriskā apspriešana norisināsies līdz 2020. gada 21. novembrim. Pieejams: https://www.varam.gov.lv/lv/politikas-planosanas-dokumentu-sabiedriskas-apspriesanas

[277] Paziņojums par līdzdalības iespējām politikas plānošanas dokumenta "Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.-2028.gadam" izstrādes procesā (Uzziņa). Publicēts 14.10.2020. Termiņš 21.11.2020. Pieejams: https://mk.gov.lv/content/ministru-kabineta-diskusiju-dokumenti

[278] Paziņojums par Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021. - 2028.gadam stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējuma vides pārskata un plānošanas dokumenta nodošanu sabiedriskajai apspriešanai; Pieejams: https://www.vestnesis.lv/op/2020/200.DA3

[279] 2020. gada 28. okobra videokonferences par Plāna projektu materiāli. Pieejami: https://www.varam.gov.lv/lv/galerija/atkritumu-apsaimniekosanas-valsts-plana-2021-2028-gadam-un-ta-vides-parskata-sabiedriskas-apspriesanas-videokonference

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības ministrs *A. T. Plešs*

1. pielikums
Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānam
2021.-2028. gadam

Starptautiskie, ES līmeņa un Latvijas politikas plānošanas dokumenti, kuros izvirzīto mērķu sasniegšanu var veicināt Plāna ieviešana

Nr. p. k.	Politikas dokuments	Dokumenta virsmērķis	Mērķi	Mērķa skaitliskā vērtība	Rīcības virzieni
Starptautiskie un ES dokumenti					
1.	ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķi Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development[1]	Nosaka 17 ilgtspējīgas attīstības mērķus un 169 apakšmērķus pasaules ilgtspējīgai attīstībai. Mērķi līdzsvaroti trīs dimensijās: ekonomika, sociālie aspekti un vide.	12. Nodrošināt ilgtspējīgus patēriņa paradumus un ražošanas modeļus		12.1. Īstenot desmit gadu programmu kopumu par ilgtspējīgiem patēriņa un ražošanas modeļiem, rīkojoties visām valstīm un attīstītajām valstīm uzņemoties vadību, un ņemot vērā jaunattīstības valstu attīstību un iespējas

					12.2. Līdz 2030. gadam nodrošināt dabas resursu ilgtspējīgu apsaimniekošanu un lietderīgu izmantošanu 12.3. Līdz 2030. gadam uz pusi samazināt pārtikas atkritumu apjomu uz vienu iedzīvotāju mazumtirdzniecības un patēriņa līmeņos un samazināt pārtikas zudumus ražošanas un piegādes ķēdēs, tostarp zudumus pēc ražas novākšanas 12.4. Līdz 2020. gadam nodrošināt ķīmisko vielu un visu veidu atkritumu apsaimniekošanu

					videi nekaitīgā veidā visā to dzīves ciklā atbilstoši saskaņotajiem starptautiskajiem līgumiem un ievērojami samazināt šādu vielu un atkritumu izlaišanu gaisā, ūdenī un augsnē, tādējādi līdz minimumam samazinot to nelabvēlīgo ietekmi uz cilvēku veselību un apkārtējo vidi 12.5. Līdz 2030. gadam ievērojami samazināt radīto atkritumu apjomu, īstenojot atkritumu novēršanas, mazināšanas, pārstrādes un atkārtotas izmantošanas pasākumus

					12.7. Veicināt ilgtspējīgu publiskā iepirkuma praksi saskaņā ar valstu politikām un prioritātēm 12.8. Līdz 2030. gadam nodrošināt, ka cilvēkiem visā pasaulē ir attiecīga informācija un izpratne par ilgtspējīgu attīstību un dzīvesveidu saskaņā ar dabu 12.a Atbalstīt jaunattīstības valstis to zinātniskās un tehnoloģiskās spējas stiprināšanā, lai pārorientētos uz ilgtspējīgākiem patēriņa un ražošanas modeļiem

2.	Jauns aprites ekonomikas rīcības plāns ceļā uz klimatneitrālu un konkurētspējīgu ekonomiku, 2020[2]	Par tīrāku un konkurētspējīgāku Eiropu			Ietver iniciatīvas visam produktu aprites ciklam - no izstrādes un ražošanas līdz patēriņam, remontam, otrreizējai izmantošanai, pārstrādei un resursu atgriešanai ekonomikā. Plānā uzmanība pievērsta tādām resursietilpīgām nozarēm kā elektronikas un plastmasas ražošana, tekstilrūpniecība un būvniecība. Tā pasākumi vieno aprites ekonomikas un sociālās ekonomikas mērķus, veidojot nosacījumus jaunu darbavietu radīšanai, atbalstot zaļo pāreju un sociālo iekļautību. Plāns

					iezīmē pasākumus prasmju uzlabošanai un partnerību stiprināšanai ILGTSPĒJĪGU PRODUKTU RĪCĪBPOLITIKAS SATVARS: - Ilgtspējīgu produktu izstrāde - Patērētāju un publisko iepircēju iespēcināšana - Apritīgums ražošanas procesos GALVENĀS PRODUKTU VĒRTĪBU ĶĒDES: - Elektronika un IST - Akumulatori un transportlīdzekļi - Iepakojums - Plastmasa

					- Tekstilizstrādājumi - Būvniecība un ēkas - Pārtika, ūdens un barības vielas MAZĀK ATKRITUMU, VAIRĀK VĒRTĪBAS: - Pilnveidota atkritumu apsaimniekošanas politika, kas sekmē atkritumu rašanās novēršanu un apritīgumu - Labāka aprite no piesārņojuma brīvā vidē - Labi funkcionējoša ES otrreizējo izejvielu tirgus izveide - Atkritumu eksports no ES un tās problemātika

3.	Eiropas stratēģija attiecībā uz plastmasu aprites ekonomikā, 2019[3]	Samazināt plastmasas radīto piesārņojumu un tā kaitīgo ietekmi uz mūsu dzīvi un vidi. Vieda, inovatīva un ilgtspējīga plastmasas rūpniecība, kur izstrādē un ražošanā tiek ievērotas atkalizmantošanas, remontēšanas un pārstrādes vajadzības, kura rada izaugsmi un darbvietas Eiropā un palīdz samazināt ES siltumnīcefekta gāzu emisijas un atkarību no fosilā kurināmā importa.	Vēlākais 2030. gadā visi ES tirgū laistie plastmasas iepakojumi ir vai nu atkalizmantojami, vai rami izmaksefektīvā veidā. Vēlākais 2030. gadā vairāk nekā puse Eiropā radušos plastmasas atkritumu tiek pārstrādāti. Dalītā plastmasas atkritumu savākšana sasniedz ļoti augstu līmeni. Plastmasas iepakojuma atkritumu pārstrāde sasniedz līmeni, kas pielīdzināms citu iepakojuma		Galvenie pasākumi, kas īstenojami, lai uzlabotu plastmasas pārstrādes ekonomiku un kvalitāti Valsts un reģionālās iestādes tiek rosinātas: 1) publiskajā iepirkumā priekšroku dot atkalizmantojamai un pārstrādātai plastmasai; 2) labāk izmantot nodokļu instrumentus un citus ekonomiskos instrumentus[4], lai: - sniegtu atlīdzību par pārstrādātās plastmasas izmantošanu un veicinātu atkalizmantošanu un pārstrādi,

			materiālu pārstrādes līmenim. Līdz 2030. gadam šķirošanas un pārstrādes jauda ir četrkāršojusies salīdzinājumā ar 2015. gadu, radot 200 000 jaunu darbvietu visā Eiropā.		nevis apglabāšanu poligonos un sadedzināšanu, - kāpinātu plastmasas atkritumu dalīto savākšanu un uzlabotu veidu, kādā tas tiek darīts; 3) apspriežoties ar attiecīgo nozaru pārstāvjiem, ieviest labi izstrādātas PRA shēmas un/vai depozītu sistēmas; 4) uzņemties brīvprātīgas saistības, lai palīdzētu sasniegt stratēģijas mērķus, jo īpaši attiecībā uz pārstrādātās plastmasas izmantošanu

					Galvenie pasākumi, kas īstenojami, lai ieguldījumus un inovāciju piesaistītu aprites ekonomikai atbilstošiem risinājumiem//Valsts, reģionālās un vietējās iestādes tiek rosinātas: - labāk izmantot ekonomikas instrumentus, jo īpaši lai palielinātu izmaksas, kas saistītas ar apglabāšanu poligonos un sadedzināšanu, un veicināt plastmasas atkritumu pārstrādi un novēršanu; - vairāk izmantot publisko iepirkumu un finansējumu, lai ar to atbalstītu

					plastmasas atkritumu novēršanu un plastmasas pārstrādi.
4.	Jaunā Eiropas industriālā stratēģija[5]	Globāli konkurētspējīgai, zaļai un digitālai Eiropai			Eiropas industriālās pārveides pamatelementi: - Nozarei vajadzīga noteiktība: jāveido padziļināts un digitālāks vienotais tirgus - Jāiestājas par visā pasaulē vienlīdzīgiem konkurences apstākļiem - Jāatbalsta rūpniecība virzībā uz klimatneitralitāti - Jāveido pilnīgāka aprites ekonomika - Rūpniecība jāiedvesmo inovēt

					- Kvalifikācijas paaugstināšana un pārkvalificēšanās - Investīcijas un pārkārtošanās finansēšana
5.	Eiropas zaļais kurss[6]	pārveidot ES par taisnīgu un pārticīgu sabiedrību ar mūsdienīgu resursu efektīvu un konkurētspējīgu ekonomiku, kurā SEG neto emisijas 2050. gadā samazinātos līdz nullei un ekonomiskā izaugsme būtu atsaistīta no resursu patēriņa			Izaugsmes veicināšanai un tās atsaistīšanai no dabas resursu izmantošanas un aprites ekonomikas kā izaugsmes potenciāla izmantošanai nepieciešama saskaņotība un aprites ekonomikas principu integrēšana dažādu nozaru politikās. - Stimulēt rūpniecību pāriet uz nepiesārņojošu aprites ekonomiku, pievēršoties zaļai un digitālai

					pārveidei rūpniecības attīstībā; - Tiekties uz nulles piesārņojumu ar mērķi panākt no toksiskām vielām brīvu vidi; - "No lauka līdz galdam"[7]: izveidot taisnīgu, veselīgu un vidi saudzējošu pārtikas aprites sistēmu u.c.
6.	OECD rekomendācijas par resursu produktivitāti[8]				Ieviest rīcībpolitikas, kuru rezultātā tiek nodrošināts, ka: - tiek samazināts atkritumu daudzums, īstenojot atkritumu novēršanas, mazināšanas, pārstrādes un atkārtotas

					izmantošanas pasākumus; - ķīmiskās vielas un visu veidu atkritumi tiek apsaimniekoti videi nekaitīgā veidā; - pārtika tiek izmantota lietderīgi un tiek novērsti pārtikas zudumi visā pārtikas ķēdē, ieskaitot ražošanu un piegādi; - ražošana uzņēmumos ir ilgtspējīga, ko nodrošina standarti un ziņošana; - ilgtspējīgi mājsaimniecību un indivīdu uzvedības un patēriņa modeļi
Nacionālie attīstības plānošanas dokumenti					
1.	Latvijas ilgtspējīgas	Stratēģija "Latvija 2030"	Mērķis attiecībā uz	Daba kā kapitāls	

	attīstības stratēģija līdz 2030. gadam	kā metodi izmanto kapitālu - nacionālo bagātību jeb vērtību - pieeju. Apzinot globālās attīstības tendences un izaicinājumus, stratēģija nosaka Latvijas ilgtermiņa attīstības prioritātes un iesaka risinājumus efektīvai un ilgtspējīgai mūsu rīcībā esošā kultūras, dabas, ekonomikas un sociālā kapitāla izmantošanai, jo īpaši izceļot Latvijas pamatvērtību - cilvēkkapitālu	dabu kā nākotnes kapitālu: Būt ES līderei dabas kapitāla saglabāšanā, palielināšanā un ilgtspējīgā izmantošanā.	nākotnei, 2030. gads: - Pārstrādāto atkritumu īpatsvars (%no savāktajiem atkritumiem gadā) - >80%	
2.	Nacionālais attīstības plāns	Paradumu maiņa - ceļš uz attīstību		Mērķa vērtības 2027: - Sadzīves	**Daba un vide - "Zaļais kurss":** - Oglekļa

	2021.-2027. gadam			atkritumu pārstrādes līmenis: 60% - Radītais sadzīves atkritumu daudzums uz iedzīvotāju: 450 kg - Radītais bīstamo atkritumu daudzums: 100 tūkst.t. -	mazietilpīga, resursu efektīva un klimatnoturīga attīstība, lai Latvija sasniegtu klimata, enerģētikas, gaisa piesārņojuma samazināšanas, ūdeņu stāvokļa uzlabošanās un atkritumu apsaimniekošanas nacionālos mērķus un nodrošinātu vides kvalitātes saglabāšanu un uzlabošanu un īstenotu drošas un kvalitatīvas, tai skaitā bioloģiskas pārtikas apriti, kā arī dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu. **4. Prioritāte "Kvalitatīva dzīves vide un**

					<u>teritoriju attīstība"</u> **10. Rīcības virziens "Daba un Vide"** Nr. 285: Vietējo resursu efektīvāka izmantošana, t.sk. ekodizaina principu piemērošana un aprites ekonomikas ieviešana dažādos tautsaimniecības sektoros, jo īpaši sasniedzot augstāku standartu un inovāciju izmantošanu pārtikas apritē un dzīvnieku veselībā saskaņā ar "vienas veselības" principu, kā arī panākot bezatkritumu ražošanas jomas tautsaimniecībā

					Nr. 292: Sabiedrības uzvedības modeļu un paradumu maiņas veicināšana, izpratnes veidošana par vidi un ilgtspējīgu dabas resursu apsaimniekošanu Nr. 287: Atkritumu rašanās un apglabājamo atkritumu samazināšana un atkritumu pārstrādes un reģenerācijas īpatsvara palielināšana, īpaši akcentējot notekūdeņu dūņu apstrādi un bioloģiski noārdāmo atkritumu pārstrādes un to reģenerācijas īpatsvara un

					jaudas palielinājumu **12. Rīcības virziens "Līdzsvarota reģionālā attīstība"** Nr. 332: Uzņēmējdarbību sekmējošas publiskās infrastruktūras izveide, balstoties uz teritoriju attīstības plānošanas dokumentos noteikto teritoriju specializāciju un aktuālo privāto investoru pieprasījumu, lai motivētu reģionos veidot jaunus produktus un pakalpojumus, paaugstināt produktivitāti, dažādot uzņēmējdarbību,

					izmantot inovācijas un kompetenču pārneses iespējas un piesaistīt kvalificētu darbaspēku **3. Prioritāte "Uzņēmumu konkurētspēja un materiālā labklājība"** 7. Rīcības virziens "Produktivitāte, inovācija un eksports" Nr. 206: Produktivitāti paaugstinošu darbību atbalstīšana privātajā sektorā augsto tehnoloģiju pielietošanai arī ārpus RIS3 nozarēs industrijas transformācijai

3.	Latvijas stratēģija klimatneitralitātes sasniegšanai līdz 2050. gadam	Stratēģijas virsmērķis: Latvijas klimatneitralitāte 2050. gadā	1) SEG emisiju samazināšana visos tautsaimniecības sektoros; 2) CO2 piesaistes palielināšana.	- SEG emisijas (bez ZIZIMM): 2030. g - 65% (pret 1990. g.); 2040. g. - 85% (pret 1990. g.); 2050. g. klimatneitralitāte. - CO2 piesaiste un SEG emisijas ZIZIMM sektorā: 2030.g. ≤1047 kt CO2ekv. (emisijas); 2040. g. Neto "0" emisijas; 2050. g. Klimatneitralitāte. - Virzība uz klimatneitraliāti (kopejās SEG emsiijas, iekļaujot ZIZIMM): 2030. g. -38% (pret 1990. g.); 2040. g. -76% (pret 1990. g.);	Ilgtspējīgs patēriņš un ražošana: - Tiek izmantotas tikai klimatam un videi draudzīgākās ķīmisko vielu alternatīvas - Nav atkritumu, ir tikai izejvielas - Sabiedrība ir mainījusi savus paradumus, iedzīvotāju pieprasījums veicina plašāku videi draudzīgāku preču un pakalpojumu piedāvājumu tirgū

				2050. g. klimatneitralitāte.	
4.	Nacionālais enerģētikas un klimata plāns periodam līdz 2030. gadam	Plāna ilgtermiņa mērķis ir, uzlabojot enerģētisko drošību un sabiedrības labklājību, ilgtspējīgā, konkurētspējīgā, izmaksu efektīvā, drošā un uz tirgus principiem balstītā veidā veicināt klimatneitrālas tautsaimniecības attīstību.	1) Veicināt resursu efektīvu izmantošanu, kā arī to pašpietiekamību un dažādību; 2) Nodrošināt resursu, un it īpaši fosilu un neilgtspējīgu resursu, patēriņa būtisku samazināšanu un vienlaicīgu pāreju uz ilgtspējīgu, atjaunojamu un inovatīvu resursu izmantošanu, nodrošinot vienlīdzīgu pieeju energoresursiem visām sabiedrības grupām;	Mērķa vērtība uz 2030 [atlasīti]: - Kopējais SEG emisiju samazinājums (% pret 1990.g): - 65% - AE īpatsvars enerģijas galapatēriņā: 50% - Kumulatīvs enerģijas galapatēriņa ietaupījums: 73,7 PJ (20'472,02 GWh; 1760,28 ktoe) - Katru gadu renovētas 3% no tiešās pārvaldes ēku platības (kopā renovēti): 500'000 m2	1. Ēku energoefektivitātes uzlabošana; 2. Energoefektivitātes uzlabošana un AER tehnoloģiju izmantošanas veicināšana siltumapgādē un aukstumapgādē un rūpniecībā; 3. Ne-emisiju tehnoloģiju izmantošanas veicināšana elektroenerģijas ražošanā; 4. Ekonomiski pamatotas enerģijas pašražošanas un pašpatēriņa veicināšana; 5. Energoefektivitātes uzlabošana, alternatīvo degvielu un AER

			3) Stimulēt tādas pētniecības un inovāciju attīstību, kas veicina ilgtspējīgas enerģētikas sektora attīstību un klimata pārmaiņu mazināšanu.	- Īpatnējais siltumenerģijas patēriņš ēkās apkurei: 120 kWh/m2/gadā	tehnoloģiju izmantošanas veicināšana transportā; 6. Enerģētiskā drošība, enerģētiskās atkarības mazināšana, pilnīga enerģijas tirgu integrācija un infrastruktūras modernizācija; 7. Atkritumu un notekūdeņu apsaimniekošanas efektivitātes uzlabošana un SEG emisiju samazināšana 8. Resursu efektīva izmantošana un SEG emisiju samazināšana lauksaimniecībā; 9. Ilgtspējīga resursu izmantošana un SEG emisiju samazināšana un

					CO_2 piesaistes palielināšana zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības sektorā; 10. Fluorēto siltumnīcefekta gāzu (F-gāzu) izmantošanas samazināšanas veicināšana; 11. Nodokļu sistēmas "zaļināšana" un draudzīguma pievilcīguma energoefektivitātei un AER tehnoloģijām uzlabošana; 12. Sabiedrības informēšana, izglītošana un izpratnes veicināšana.
5.	Rīcības plāns pārejai uz aprites	Aprites ekonomikas ieviešana un		Rezultatīvie rādītāji: 1) Pieaugusi	1) Pāreja no atkritumu apsaimniekošana

	ekonomiku 2020.-2027. gadam	attīstība Latvijā, veidojot konkurētspējīgu, iekļaujošu un ilgtspējīgu valsts tautsaimniecību.		resursu produktivitāte un pārvaldība (no 0,90 euro/kg uz 1,55 euro/kg); 2) Pieaugusi otrreizējo resursu un preču izmantošana (no 6,6 % 50 uz 11,0 %); 3) Pieaugusi sabiedrības izpratne un iesaiste aprites ekonomikas ieviešanā (Eurobarometer u.c. aptauju rezultāti).	s uz resursu apsaimniekošanu; 2) Resursu produktivitātes uzlabošana visās tautsaimniecības nozarēs; 3) Priekšnoteikumu veidošana preču otrreizējai izmantošanai; 4) Pārejas no preču pirkšanas uz pakalpojumiem veicināšana; 5) Materiālu, procesu un atkritumu pārvaldības uzlabošana prioritārajās nozarēs; 6) Pašvaldību lomas stiprināšana aprites ekonomikas

					principu ieviešanā; 7) Sabiedrības iesaiste, informēšana un izglītošana.
6.	Latvijas Bioekonomikas stratēģija laikposmam līdz 2030. gadam				Pārtikas industrijas attīstības iespējas, pievienojot Latvijā saražotajai izejvielai lielāku vērtību Latvijā, ir: 1) kvalitatīvu produktu ražošanā 2) funkcionālas pārtikas[9] ieguvē un ražošanā; 3) inovatīvu produktu izstrādē un ražošanā. Tāpat ir svarīgi racionālāk izmantot izejvielas un saražoto pārtiku, samazinot un

					apdomīgāk izmantojot radušos izejvielu un pārtikas atkritumus. 5.4.8. Biomasas izmantošana enerģijas ieguvei, pēc iespējas izmantojot kaskadēšanas principu Lauksaimniecības un mežsaimniecības produkcijas blakusprodukt us un atkritumprodukt us, ko nevar izmantot pārtikas ražošanā un kokapstrādē vai citu augstas pievienotās vērtības produktu ražošanā, var izmantot enerģijas ieguvei, tādējādi aizstājot fosilos

					energoresursus. Tajā pašā laikā ir jāizmanto efektīvas tehnoloģijas, kas samazina gaisa piesārņojumu. 5.5.5. Bioresursu racionālas izmantošanas principu ieviešana iedzīvotāju paradumos Līdz ar iedzīvotāju skaita un ienākumu pieaugumu pasaulē prognozējama pārtikas pieprasījuma palielināšanās un iedzīvotāju ēšanas paradumu maiņa, palielinoties arī dzīvnieku izcelsmes un pārstrādātu produktu patēriņam..

					Katru gadu mājsaimniecībās ievērojama pārtikas daļa tiek izšķērdēta un nonāk atkritumos. Tāpēc ir nepieciešams sabiedrību izglītot, lai veicinātu atbildīgu pārtikas patēriņu un iedzīvotāju paradumu maiņu, tostarp samazināt pārtikas pārpalikumu rašanos. Būtu jāizvērtē nosacījumi pārtikas produktu pēc termiņa "ieteicams līdz" beigām ziedošanai sociāli mazāk aizsargātajiem iedzīvotājiem.

[1] ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķi. Pieejams: https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/

[2] EK 2020. gada 11. marta paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai. "Jauns aprites ekonomikas rīcības plāns. Par tīrāku un konkurētspējīgāku Eiropu."COM(2020) 98 final. Pieejams: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1583933814386&uri=COM:2020:98:FIN

[3] Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Eiropas stratēģija attiecībā uz plastmasu aprites ekonomikā". COM/2018/028 galīgā redakcija. Pieejams: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0028&from=lv

[4] Jebkuri lēmumi saistībā ar izmaiņām nodokļu politikā tiks izvērtēti kompleksi kopā ar pārējām potenciālajām nodokļu izmaiņām.

[5] ES Rūpniecības stratēģija. Pieejams:https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-industrial-strategy_lv

[6] Eiropas zaļais kurss. Pieejams: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019DC0640&from=EN

[7] Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai Stratēģija "No lauka līdz galdam". Taisnīgas, veselīgas un videi draudzīgas pārtikas sistēmas vārdā. COM/2020/381 galīgā redakcija. Pieejams: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1590404602495&uri=CELEX%3A52020DC0381

[8] OECD Council Recommendation on Resource productivity. C(2008)40. Pieejams: https://www.oecd.org/env/40564462.pdf

[9] Jēdzienu "funkcionāls" lieto, lai aprakstītu pārtikas produktus un dzērienus, kuriem ir pievienoti vitamīni, minerālvielas, bioloģiski aktīvas sastāvdaļas vai citas vielas, kuras var labvēlīgi ietekmēt veselību.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības ministrs *A. T. Plešs*

2. pielikums
Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānam
2021.-2028. gadam

Sasniedzamie rezultāti atsevišķiem atkritumu veidiem un atkritumu plūsmām, kas izriet no ES direktīvu prasībām

Direktīva	**Sasniedzamie rezultatīvie rādītāji**	**Sasniedzamie termiņi**
Eiropas Parlamenta un Padomes 2008.gada 19.novembra Direktīva 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu	izveido dalītas savākšanas sistēmas tekstilmateriāliem (11. panta 1. punkta trešā rindkopa)	līdz 2025. gada 1. janvārim
	atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjomu palielināt vismaz līdz 55% pēc masas; (11. panta 2. daļas c)apakšpunkts)	līdz 2025. gadam
	atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjomu palielināt vismaz līdz 60% pēc masas; (11. panta 2. daļas d)apakšpunkts)	līdz 2030. gadam
	atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjomu palielināt vismaz līdz 65% pēc masas (11. panta 2. daļas e)apakšpunkts).	līdz 2035. gadam
	izveido dalīto savākšanu mājsaimniecībās radītajām bīstamo atkritumu frakcijām (20. panta 1. punkts)	2025. gada 1, janvāris
	bioloģiskie atkritumi ir vai nu atdalīti un pārstrādāti rašanās vietā, vai	2023. gada 31. decembris

	savākti dalīti un nav sajaukti ar citiem atkritumu veidiem.(22. panta 1. punkts)	
	līdz vismaz 70% pēc svara palielināt nebīstamo būvgružu un ēku nojaukšanas atkritumu, kas nav atkritumu saraksta 17 05 04 kategorijā definētie dabiskie materiāli, sagatavošanu atkārtotai izmantošanai, pārstrādei un citai materiālai reģenerācijai, tostarp aizbēršanai, izmantojot atkritumus kā citu materiālu aizstājējus	Visā plāna darbības laikā
Padomes 1999. gada 26. aprīļa direktīva 1999/31/EK par atkritumu poligoniem	Poligonos apglabāto sadzīves atkritumu īpatsvars ir samazinājies līdz 10% no kopējā radīto sadzīves atkritumu daudzuma (pēc svara) vai ir vēl mazāks. (5. panta 5. punkts).	2035. gads
Eiropas Parlamenta un Padomes 1994. gada 20. decembra Direktīva 94/62/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu	Pārstrādāt 60% no izlietotā iepakojuma (6. panta 11. punkta f) apakšpunkts) un sasniegt šādus minimālos reģenerācijas mērķus (6. panta 11. punkta g)apakšpunkts: - 50 % pēc svara plastmasām; - 25% pēc svara kokam; - 70% pēc svara melnajiem metāliem; - 50% pēc svara attiecībā uz alumīniju; - 70 % pēc svara stiklam;	2025. gada 31. decembris

	- 75 % pēc svara papīram un kartonam;	
	Pārstrādāt 70% no izlietotā iepakojuma (6. panta 11. punkta h) apakšpunkts) un sasniegt šādus minimālos reģenerācijas mērķus (6. panta 11. punkta i) apakšpunkts: - 55 % pēc svara plastmasām; - 30 % pēc svara kokam; - 80% pēc svara melnajiem metāliem; - 60% pēc svara attiecībā uz alumīniju; - 75 % pēc svara stiklam; - 85 % pēc svara papīram un kartonam;	2030. gada 31. decembris
Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 18. septembra Direktīva 2000/53/EK par nolietotiem transportlīdzekļiem (7. panta 2. punkts).	Visus nolietotos transportlīdzekļus atkārtoti izmantot un reģenerēt vismaz 95% apmērā no transportlīdzekļa vidējās masas gadā. Visus nolietotos transportlīdzekļus atkārtoti izmantot un pārstrādāt vismaz 85% apmērā no transportlīdzekļa vidējās masas gadā.	Visā plāna darbības laikā
Padomes 2012. gada 4. jūlija Direktīva 2012/19/ES par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem (EEIA)	Palielināt elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu savākšanas apjomu līdz 40-45% gadā, no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados. (7. panta 1. un 3. punkts)	Līdz 2021. ada 13. augustam

	Palielināt elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu savākšanas apjomu līdz 65% no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados, vai arī 85% no Latvijas teritorijā radītajiem EEIA. 7. panta 1. un 3. punkts)	2021. gada 14. augusts
	Nodrošināt EEIA reģenerāciju un pārstrādi atbilstoši Direktīvas 2012/19/EK I pielikumā un III pielikumā noteiktajiem reģenerācijas un pārstrādes rādītājiemmin	Visā plāna darbības laikā
Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2006. gada 6.septembra 2006/66/EK par baterijām un akumulatoriem, un bateriju un akumulatoru atkritumiem un ar ko atceļ Direktīvu 91/157/EEK .	Savākt 45% no iepriekšējos trīs gados tirgū laistā pārnēsājamo bateriju un akumulatoru vidējā svara.	Visā plāna darbības laikā

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības ministrs *A. T. Plešs*

3. pielikums
Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānam
2021.-2028. gadam

Informācija par sasniedzamo rezultātu izpildi atsevišķiem atkritumu veidiem un atkritumu plūsmām atbilstoši Eiropas Savienības direktīvu prasībām

Direktīva	Sasniedzamie rezultatīvie rādītāji	Sasniedzamie termiņi	Informācija par rezultatīvā rādītāja izpildi
Padomes 1999. gada 26. aprīļa direktīva 1999/31/EK par atkritumu apglabāšanu poligonos	Samazināt apglabājamo bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzumu līdz 50% no 1995. gadā apglabātā bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzuma.	2013. gada 16. jūlijs	**Nav izpildīts. 2019. gadā tika apglabāti 55,7%** no 1995. gadā apglabātā bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzuma.
	Samazināt apglabājamo bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzumu līdz 35% no 1995. gadā apglabātā bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzuma.	2020. gada 16. jūlijs	**Nav izpildīts. Var prognozēt, ka 2020. gadā tiks apglabāti 48,4%** no 1995. gadā apglabātā bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzuma.
Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 19. novembra Direktīva 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu (11. panta 1. punkta 3. rindkopa un 2. punkta a) un b) apakšpunkts).	Attīstīt un pilnveidot dalītas savākšanas sistēmu papīram, metālam, plastmasai un stiklam, nodrošinot sistēmas darbību un pakalpojuma pieejamību visā valsts teritorijā.	2014. gada 31. decembris	**Rezultatīvais rādītājs izpildīts daļēji.** Vidēji valstī viens atkritumu dalītās savākšanas punkts ir ierīkots uz 656 iedzīvotājiem (atbilst normatīvo aktu prasībām[1]), bet viens dalītās savākšanas laukums ir ierīkots uz 14816 iedzīvotājiem

			(neatbilst normatīvo aktu prasībām[2]) (informācija uz 2019. gada beigām).
	Sagatavot otrreizējai izmantošanai un pārstrādāt vismaz 50% (pēc svara) mājsaimniecības atkritumos un citās līdzīgās atkritumu plūsmās esošos papīra, metāla, plastmasas un stikla atkritumus.	2019. gada 31. decembris	**Rezultatīvais rādītājs nav izpildīts.** 2019. gadā ir sagatavoti otrreizējai izmantošanai un pārstrādāti 44,3 % mājsaimniecības atkritumu.[3]
	Palielināt līdz vismaz 70% pēc svara sagatavošanu atkārtotai izmantošanai, pārstrādei un citai materiālai reģenerācijai, tostarp aizbēršanai, izmantojot atkritumus kā citu materiālu aizstājējus	2019. gada 31. decembris	**Rezultatīvais rādītājs ir izpildīts.** Atbilstoši Eurostat paziņotajai informācijai, 2018. gadā ir pārstrādāti un citai materiālai reģenerācijai, tostarp aizbēršanai, izmantoti 99% būvniecības atkritumu. 2018. gadā ir pārstrādāti un citai materiālai reģenerācijai, tostarp aizbēršanai, izmantoti 99 % būvniecības atkritumu.[4]

Eiropas Parlamenta un Padomes 1994. gada 20. decembra Direktīva 94/62/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu (6. panta 1. punkts).	Reģenerēt 60% no izlietotā iepakojuma un sasniegt šādus minimālos reģenerācijas mērķus: - 65% pēc svara stiklam; - 83% pēc svara papīram un kartonam; - 50% pēc svara metāliem; - 41% pēc svara plastmasām, uzskaitot tikai tādus materiālus, kas pārstrādāti plastmasā; - 29% pēc svara kokam.	2015. gada 31. decembris	**Kopējais izlietotā iepakojuma reģenerācijas rezultatīvais rādītājs ir izpildīts.**[5] 2018. gadā reģenerēti 64,34% izlietotā iepakojuma, tajā skaitā: - stiklam 68,84 %; - papīram un kartonam 84,56 % - metāliem 71,38 %; - plastmasām 50,77 %; - kokam 47,68 %.
	Pārstrādāt 55% no izlietotā iepakojuma un sasniegt šādus minimālos reģenerācijas mērķus: - 60% pēc svara stiklam;	2015. gada 31. decembris	**Kopējais izlietotā iepakojuma pārstrādes rezultatīvais rādītājs ir izpildīts**.[6] 2018. gadā pārstrādāti 55,82% izlietotā iepakojuma, tajā skaitā:

	- 60% pēc svara papīram un kartonam; - 50% pēc svara metāliem; - 22.5% pēc svara plastmasām, uzskaitot tikai tādus materiālus, kas pārstrādāti plastmasā; - 15% pēc svara kokam.		- stiklam 68,84%; - papīram un kartonam 82,89%; - metāliem 71,34%; - plastmasām 35,81%; - kokam 27,31%.
Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 18. septembra Direktīva 2000/53/EK par nolietotiem transportlīdzekļiem (7. panta 2. punkts)	Visus nolietotos transportlīdzekļus atkārtoti izmantot un reģenerēt vismaz 95% apmērā no transportlīdzekļa vidējās masas gadā.	2015. gada 1. janvāris	**Rezultatīvais rādītājs ir izpildīts daļēji.** Latvijā 2019. gadā tika atkārtoti izmantoti un pārstrādāti - 93,5 % no nolietota transportlīdzekļa vidējās masas gadā.[7]
	Visus nolietotos transportlīdzekļus atkārtoti izmantot un pārstrādāt vismaz 85% apmērā no transportlīdzekļa vidējās masas gadā.	2015. gada 1. janvāris	**Rezultatīvais rādītājs ir izpildīts.** Atbilstoši Eurostat vietnē pieejamiem datiem Latvijā 2019. gadā tika atkārtoti izmantoti un pārstrādāti - 93.5% no nolietota

			transportlīdzekļa vidējās masas gadā[8].
Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 27. janvāra Direktīva 2002/96/EK par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem (EEIA)[9] (5. panta 5. punkts un 7. panta 2. punkts) un Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 4. jūlija Direktīva 2012/19/ES par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem (EEIA) (turpmāk - Direktīva 2012/19/ES) (7. panta 1. un 3. punkts, 11. pants un V pielikums).	Nodrošināt, ka uz vienu iedzīvotāju gadā tiek savākti četri kilogrami māsaimniecības elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu (turpmāk - EEIA)	No 2013. gada 1. janvāra līdz 2016. gada 13. augustam	**Rezultatīvais rādītājs ir izpildīts.** Atbilstoši Eurostat pieejamai informācijai, 2018. gadā uz vienu iedzīvotāju Latvijā savākti 4.8 kg EEIA[10].
	Palielināt elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu savākšanas apjomu līdz 40-45 % gadā, no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados.	2016. gada 14. augusts	**Rezultatīvais rādītājs ir izpildīts.** Atbilstoši Eurostat paziņotajai informācijai Latvijā 2018. gadā ir savākti 40.5% no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados.
	Palielināt elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu savākšanas apjomu līdz 65% no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados, vai arī 8 % no	2021. gada 14. augusts	**Rezultatīvā rādītāja izpildes termiņš vēl nav iestājies.**

	Latvijas teritorijā radītajiem EEIA.		
	Nodrošināt EEIA reģenerāciju un pārstrādi atbilstoši Direktīvas 2012/19/ EK I pielikumā un III pielikumā noteiktajiem reģenerācijas un pārstrādes rādītājiem	Visā plāna darbības laikā	**Rezultatīvais rādītājs ir izpildīts.** Atbilstoši Eurostat paziņotajai informācijai Latvijā 2018. gadā ir veikta EEIA reģenerācija un pārstrāde atbilstoši Direktīvas 2012/19/ES I pielikumā un III pielikumā noteiktajiem reģenerācijas un pārstrādes rādītājiem.[11]
Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 6. septembra Direktīva 2006/66/EK par baterijām un akumulatoriem, un bateriju un akumulatoru atkritumiem un ar ko atceļ Direktīvu 91/157/EEK (10. panta 2. punkta b) apakšpunkts).	Savākt 45 % no iepriekšējos trīs gados tirgū laistā pārnēsājamo bateriju un akumulatoru vidējā svara.	2016. gada 26. septembris	**Rezultatīvais rādītājs ir izpildīts.** Atbilstoši Eurostat paziņotajai informācijai Latvijā 2018. gadā ir savākti 45.4% no iepriekšējos trīs gados tirgū laistā pārnēsājamo bateriju un akumulatoru vidējā svara.[12]

[1] Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumi Nr. 328 "Kritēriji un kārtība, kādā novērtē atkritumu dalītās savākšanas pakalpojuma pieejamību iedzīvotājiem" 2.1. un 3.1. apakšpunkts

[2] Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumi Nr. 328 "Kritēriji un kārtība, kādā novērtē atkritumu dalītās savākšanas pakalpojuma pieejamību iedzīvotājiem" 2.2. un 3.3.apakšpunkts

[3] Norādīta Latvijas iesniegtā informācija Eurostat atbilstoši Eiropas Komisijas 2019. gada 6. novembra Īstenošanas lēmumam 2019/1885/ES, ar ko nosaka noteikumus par to, kā saskaņā ar Padomes Direktīvu 1999/31/EK aprēķināmi, verificējami un iesniedzami dati par atkritumiem, un atceļ Komisijas Lēmumu 2000/738/EK

[4] Norādīta Latvijas iesniegtā informācija Eurostat atbilstoši Eiropas Komisijas 2019. gada 6. novembra Īstenošanas lēmumam 2019/1885/ES, ar ko nosaka noteikumus par to, kā saskaņā ar Padomes Direktīvu 1999/31/EK aprēķināmi, verificējami un iesniedzami dati par atkritumiem, un atceļ Komisijas Lēmumu 2000/738/EK

[5] VARAM. Ziņojums par izlietoto iepakojumu, 2018. Pieejams: https://www.varam.gov.lv/lv/zinojumu-par-latvijas-republika-gada-radita-iepakojuma-veidiem-un-resursu-atgusanas-apjomiem

[6] Turpat

[7] Pēc Latvijas iesniegtās informācija Eurostat.

[8] Eurostat. Pieejams: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do

[9] Zaudēja spēku 2014.gada 14.februārī ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 4. jūlija Direktīva 2012/19/ES par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem (EEIA)

[10] Eurostat. Pieejams: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?lang=en&dataset=env_waselee

[11] Pēc Latvijas iesniegtās informācijas Eurostat atbilstoši Eiropas Komisijas 2005. gada 3. maija Lēmumam 2005/369/EK, ar ko paredz noteikumus dalībvalstu atbilstības uzraudzībai un nosaka datu formātus attiecībā uz Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2002/96/EK par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem

[12] Eurostat. Pieejams:
http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības ministrs *A. T. Plešs*

4. pielikums
Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānam
2021.-2028. gadam

Pašvaldību noteiktā maksa par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu 2019. un 2020. gadā (*euro*/m^3)

Pašvaldība	**Maksa par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu (*euro*/m^3)**
Aglonas novads	24.18
Aizkraukles novads	20.56
Aizputes novads	16.70
Aknīstes novads	15.05
Alsungas novads	15.02
Alūksnes novads	17.32
Amatas novads	22.65
Apes novads	23.16
Auces novads	16.89
Ādažu novads	17.35
Babītes novads	17.05
Baltinavas novads	23.16

Balvu novads	20.58
Bauskas novads	23.18
Beverīnas novads	23.60
Brocēnu novads	22.32
Burtnieku novads	23.60
Carnikavas novads	15.22
Cesvaines novads	24.04
Ciblas novads	15.73
Daugavpils novads	16.04
Dobeles novads	23.14
Dundagas novads	11.83
Durbes novads	16.01
Engures novads	16.32
Ērgļu novads	23.76
Garkalnes novads	17.07
Grobiņas novads	17.20
Gulbenes novads	22.53
Ikšķiles novads	14.13
Ilūkstes novads	17.39
Inčukalna novads	18.97
Jaunjelgavas novads	19.80
Jaunpiebalgas novads	23.60

Jaunpils novads	16.32
Jelgavas novads	22.41
Jēkabpils novads	21.33
Kandavas novads	16.32
Kārsavas novads	15.73
Kocēnu novads	23.60
Kokneses novads	16.81
Krāslavas novads	16.11
Krimuldas novads	22.65
Krustpils novads	22.74
Kuldīgas novads	17.35
Ķeguma novads	14.83
Ķekavas novads	14.81
Lielvārdes novads	20.78
Limbažu novads	23.22
Līgatnes novads	23.60
Līvānu novads	23.17
Lubānas novads	19.83
Madonas novads	21.19
Mazsalacas novads	23.60
Mālpils novads	19.61
Mārupes novads	11.65

Naukšēnu novads	23.60
Ogres novads	11.62
Olaines novads	17.3
Ozolnieku novads	18.92
Pārgaujas novads	22.65
Pļaviņu novads	19.18
Priekules novads	17.46
Priekuļu novads	22.65
Raunas novads	23.60
Rēzeknes novads	15.73
Riebiņu novads	26.32
Rojas novads	16.32
Rucavas novads	17.46
Rundāles novads	21.27
Rūjienas novads	23.60
Salas novads	21.54
Saldus novads	18.82
Saulkrastu novads	13.73
Sējas novads	17.53
Siguldas novads	19.82
Skrundas novads	20.52
Smiltenes novads	23.60

Strenču novads	23.60
Talsu novads	16.32
Tērvetes novads	18.61
Tukuma novads	16.32
Valkas novads	23.6
Varakļānu novads	19.81
Vārkavas novads	26.56
Vecumnieku novads	14.81
Ventspils novads	15.49
Viesītes novads	23.72
Viļakas novads	23.16
Viļānu novads	15.73
Zilupes novads	21.97
Rīgas pilsēta **	16.14 16.43 12.12 16.53
Daugavpils pilsēta	10.71
Jelgavas pilsēta	23.19
Jūrmalas pilsēta	117.38*
Liepājas pilsēta	17.46 17.64
Rēzeknes pilsēta	15.73

Valmieras pilsēta	22.28
Ventspils pilsēta	13.13

*Paskaidojumi: * Jūrmalas pilsētā maksa par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu tiek noteikta par t gadā. **Rīgas pilsētā noteikta maksa katrā atkritumu apsaimniekošanas zonā*

Avots: VARAM pašvaldību aptauja, 2020. (tabulā iekļauti dati par pašvaldībām, kas sniedzam atbildes uz anketas jautājumu)

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības ministrs *A. T. Plešs*

5. pielikums
Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānam
2021.-2028. gadam

Radītais poligonos nogādājamo atkritumu daudzums pašvaldībās 2020.-2035. gads, t[1]

Pašvaldība	**Atkritumu plūsma**	**2020**	**2025**	**2030**	**2035**	**Kopā 2020-2035.g**
Aizkraukles nov.	NSA	5 582	6 280	6 086	5 814	96 977
	Citi	1 228	1 382	1 339	1 279	21 335
Alūksnes nov.	NSA	1 641	1 728	1 534	1 313	25 501
	Citi	460	484	429	368	7 140
Augšdaugavas nov.	NSA	3 186	3 339	3 004	2 523	49 272
	Citi	573	601	541	454	8 869
Ādažu nov.	NSA	6 096	7 928	8 860	10 320	134 568

	Citi	1 951	2 537	2 835	3 303	43 062
Balvu nov.	NSA	2 219	2 389	2 213	1 969	35 914
	Citi	621	669	620	551	10 056
Bauskas nov.	NSA	8 850	10 015	9 776	9 427	155 297
	Citi	2 832	3 205	3 128	3 017	49 695
Cēsu nov.	NSA	8 148	9 045	8 527	8 041	138 209
	Citi	4 074	4 522	4 264	4 021	69 105
Daugavpils	NSA	23 881	26 707	25 645	24 472	411 325
	Citi	4 299	4 807	4 616	4 405	74 039
Dienvidkurzemes nov.	NSA	6 493	7 251	6 985	6 590	111 481
	Citi	1 623	1 813	1 746	1 647	27 870
Dobeles nov.	NSA	7 266	8 049	7 692	7 195	123 270
	Citi	799	885	846	791	13 560
Gulbenes nov.	NSA	2 496	2 755	2 581	2 406	41 919
	Citi	699	771	723	674	11 737
Jelgava	NSA	20 472	24 053	24 432	24 816	381 894
	Citi	2 252	2 646	2 687	2 730	42 008
Jelgavas nov.	NSA	6 564	7 612	7 668	7 652	120 064
	Citi	722	837	844	842	13 207
Jēkabpils nov.	NSA	9 546	10 683	10 288	9 772	164 491
	Citi	2 100	2 350	2 263	2 150	36 188
Jūrmala	NSA	15 936	18 954	19 428	20 259	303 687

	Citi	6 374	7 582	7 771	8 104	121 475
Krāslavas nov.	NSA	3 104	3 266	2 944	2 498	48 303
	Citi	559	588	530	450	8 694
Kuldīgas nov.	NSA	4 983	5 615	5 447	5 213	86 767
	Citi	2 093	2 358	2 288	2 189	36 442
Ķekavas nov.	NSA	9 620	12 016	12 937	14 202	198 110
	Citi	3 079	3 845	4 140	4 545	63 395
Liepāja	NSA	17 877	20 316	19 701	19 312	315 582
	Citi	4 469	5 079	4 925	4 828	78 895
Limbažu nov.	NSA	4 297	4 819	4 606	4 381	74 046
	Citi	2 148	2 409	2 303	2 191	37 023
Līvānu novads	NSA	1 738	1 916	1 819	1 688	29 243
	Citi	313	345	327	304	5 264
Ludzas nov.	NSA	3 466	3 755	3 501	3 145	56 647
	Citi	381	413	385	346	6 231
Madonas nov.	NSA	3 394	3 740	3 505	3 257	56 879
	Citi	747	823	771	717	12 513
Mārupes nov.	NSA	8 198	11 307	13 547	15 697	196 340
	Citi	2 623	3 618	4 335	5 023	62 829
Ogres nov.	NSA	14 432	16 942	17 197	17 414	268 724
	Citi	4 618	5 421	5 503	5 573	85 992
Olaines nov.	NSA	6 702	7 866	7 950	8 182	125 106

	Citi	2 144	2 517	2 544	2 618	40 034
Preiļu nov.	NSA	3 241	3 526	3 299	2 985	53 315
	Citi	583	635	594	537	9 597
Rēzekne	NSA	9 008	9 862	9 332	8 610	150 219
	Citi	991	1 085	1 026	947	16 524
Rēzeknes nov.	NSA	3 485	3 881	3 710	3 481	59 468
	Citi	383	427	408	383	6 542
Rīga	NSA	220 759	268 398	281 420	296 588	4 341 513
	Citi	70 643	85 887	90 055	94 908	1 389 284
Ropažu nov.	NSA	8 575	10 801	11 723	13 005	179 052
	Citi	2 744	3 456	3 751	4 162	57 297
Salaspils nov.	NSA	4 641	5 849	6 351	6 926	96 517
	Citi	1 485	1 872	2 032	2 216	30 885
Saldus nov.	NSA	5 851	6 448	6 126	5 671	98 375
	Citi	1 463	1 612	1 531	1 418	24 594
Saulkrastu nov.	NSA	2 218	2 666	2 763	2 877	42 843
	Citi	710	853	884	921	13 710
Siguldas nov.	NSA	8 834	10 637	11 043	11 625	171 492
	Citi	2 827	3 404	3 534	3 720	54 877
Smiltenes nov.	NSA	2 672	2 977	2 820	2 666	45 570
	Citi	1 336	1 488	1 410	1 333	22 785
Talsu nov.	NSA	7 163	8 012	7 732	7 329	123 380

	Citi	2 865	3 205	3 093	2 931	49 352
Tukuma nov.	NSA	8 997	10 225	10 004	9 724	158 935
	Citi	3 599	4 090	4 002	3 890	63 574
Valkas nov.	NSA	2 810	2 966	2 643	2 277	43 862
	Citi	1 405	1 483	1 322	1 138	21 931
Valmieras nov.	NSA	9 022	10 484	10 740	10 673	166 070
	Citi	4 511	5 242	5 370	5 337	83 035
Ventspils	NSA	9 746	10 970	10 651	10 224	169 692
	Citi	4 093	4 607	4 474	4 294	71 271
Ventspils nov.	NSA	1 961	2 219	2 164	2 084	34 384
	Citi	824	932	909	875	14 441

[1] SIA "Geo Consultants", 2020. Publiskā iepirkuma "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), materiāli.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības ministrs *A. T. Plešs*

6. pielikums
Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānam
2021.-2028. gadam

Indikatīvs attīstības vajadzību novērtējums par atkritumu apsaimniekošanas sektora efektīvai ekspluatācijai un attīstības nodrošināšanai nepieciešamo investīciju apjomu laika posmā līdz 2035. gadam

	Pasākums		**Prioritāte**

Nr. p.k.		**Investīcijas[1] EUR**	Šobrīd	Vidējā termiņā (2024)	Plāna perioda beigās	Līdz 2035. gadam
1.	**Investīcijas atkritumu apglabāšanas poligonu infrastruktūra**					
1.1.	Sagatavošana pārstrādei / reģenerācijai (R12B)	52 900 000,00	Augsta	Augsta	Augsta	Augsta
1.2.	BNA pārstrādes iekārtas (R3D)	65 600 000,00	Augsta	Augsta	n/a	n/a
1.3.	Infiltrāta apsaimniekošana	15 400 000,00	Augsta	Augsta	Augsta	Augsta
1.4.	Gāzes apsaimniekošana	15 750 000,00	Augsta	Augsta	Augsta	Augsta
1.5.	Atkritumu apglabāšanas infrastruktūra (D1)	10 500 000,00	Zema	Augsta	n/a	n/a
1.6.	Esošo krātuvju rekultivācija	4 825 000,00	Zema	Vidēja	Augsta	Augsta
1.7.	Esošo krātuvju konservācija	7 330 100,00	Zema	Augsta	n/a	n/a
1.8.	Vides aizsardzības, infrastruktūras paplašināšanas pasākumi	98 450 000,00	Vidēja	Vidēja	Augsta	Augsta
1.9.	KOPĀ	270 755 100,00				

2.	**Investīcijas atkritumu dalītās vākšanas infrastruktūras attīstībā**					
2.1.	Sadzīves atkritumu dalītās savākšanas infrastruktūras pārklājuma paplašināšana	2 200 000,00	Augsta	Augsta	Augsta	Augsta
2.2.	Šķiroto atkritumu savākšanas laukumu infrastruktūras paplašināšana	2 100 000,00	Augsta	Augsta	Augsta	Augsta
2.3.	Bioloģiski noārdāmo atkritumu dalītā vākšana	6 400 000,00	Augsta	Augsta	Augsta	Augsta
2.4.	Tekstila atkritumu dalītās vākšanas infrastruktūras izveide	1 250 000,00	Vidēja	Vidēja	Augsta	Augsta
2.5.	Sadzīves bīstamo atkritumu apsaimniekošana	360 000,00	Augsta	Augsta	Augsta	Augsta
2.6.	Pārtikas atkritumu dalītā savākšana no uzņēmumiem un iestādēm	600 000,00	Vidēja	Augsta	Augsta	Augsta
2.8.	KOPĀ	12 910 000,00				
3.	**Investīcijas atkritumu sagatavošanas atkārtotai izmantošanai infrastruktūrā**					

3.1.	Preču savākšanas infrastruktūras izveide	500 000,00	Augsta	Augsta	Augsta	Augsta
3.2.	Preču labošanas un sagatavošanas atkārtotai izmantošanai centru izveide	1 750 000,00	Augsta	Augsta	Augsta	Augsta
3.3.	KOPĀ	2 250 000,00				
4.	**Investīcijas atkritumu sagatavošanas pārstrādei un reģenerācijai infrastruktūrā**					
4.1.	Esošo dalīti savākto sadzīves atkritumu šķirošanas līniju tehnoloģisko procesu pilnveidošana	25 000 000,00	Augsta	Augsta	Augsta	Augsta
4.2.	Citu atkritumu plūsmu apstrādes tehnoloģisko procesu pilnveidošana	10 000 000,00	Vidēja	Vidēja	Augsta	Augsta
4.3.	Tekstila atkritumu savākšana un šķirošanas centru izveide	1 750 000,00	Vidēja	Augsta	Augsta	Augsta
4.4.	KOPĀ	36 750 000,00				
5.	**Investīcijas atkritumu pārstrādes infrastruktūrā**					

5.1.	Bioloģisko atkritumu un pārtikas atkritumu pārstrāde	25 000 000,00	Augsta	Augsta	Augsta	Augsta
5.2.	Pārstrādei derīgu materiālu pārstrāde	15 000 000,00	Augsta	Augsta	Augsta	Augsta
5.3.	Sadzīves NAI dūņu pārstrāde	2 500 000,00	Augsta	Augsta	Augsta	Augsta
5.4.	Dabasgāzes kvalitātes biometāna sagatavošanas rūpnīcas no bio / poligonu gāzes	15 000 000,00	Augsta	Augsta	Augsta	Augsta
5.6.	KOPĀ	57 500 000,00				
6.	**Investīcijas atkritumu reģenerācijas infrastruktūrā**					
6.1.	Atkritumu reģenerācijas ar enerģijas atguvi iekārtu izveide Viduslatvijas AAR	120 000 000,00	Vidēja	Vidēja	Vidēja	Augsta
6.2.	Atkritumu reģenerācijas ar enerģijas atguvi iekārtu izveide Latgales AAR	20 000 000,00	Vidēja	Vidēja	Vidēja	Augsta
6.3.	Atkritumu reģenerācijas ar enerģijas atguvi	20 000 000,00	Vidēja	Vidēja	Vidēja	Augsta

	iekārtu izveide Vidzemes AAR					
6.4.	KOPĀ	160 000 000,00				
7.	**Sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumi**					
7.1.	Sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumu finansēšana	3 600 000,00	Augsta	Augsta	Augsta	Augsta
7.2.	Izglītības kompetences centru izveide AAR	2 500 000,00	Augsta	Augsta	Augsta	Augsta
7.3.	KOPĀ	6 100 000,00				
8.	**IT risinājumi**					
8.1.	Esošo atkritumu aprites un apsaimniekošanas uzskaites sistēmu optimizācija un attīstība	2 500 000,00	Vidēja	Vidēja	Vidēja	Vidēja
8.2.	KOPĀ	2 500 000,00				
	KOPĀ (1-8. pasākums)	**548 765 100,00**				

[1] SIA "Geo Consultants", 2020. Publiskā iepirkuma "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), materiāli.

Attīstības vajadzības novērtējums tapis, veicot atkritumu sektora uzņēmumu aptaujas.

Atkritumu sektora attīstības vajadzību īstenošanas instrumenti ir privātie līdzekļi; ES fondu līdzekļi; valsts budžets un to veidojošie nodokļu ieņēmumi; pašvaldību budžeta līdzekļi un to veidojošie nodokļu ieņēmumi un citi ārvalstu finanšu instrumenti (t.sk. Norvēģijas finanšu instruments, Šveices finanšu instruments).

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības ministrs *A. T. Plešs*

7. pielikums
Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānam
2021.-2028. gadam

12. nodaļas tabulu apkopojums

12.1. tabula

NACE darbības kodi, kas atbilst uzņēmumu remonta un atkārtotas izmantošanas preču darbībām[1]

NACE kods	Nosaukums	Apraksts
G 45.20	Automobiļu apkope un remonts	Klasē ietilpst: - automobiļu apkope un remonts: mehāniskie remontdarbi; elektriskie remontdarbi; elektronisko iesmidzināšanas sistēmu remonts; kārtējā apkope; virsbūvju remonts; automobiļu detaļu remonts; mazgāšana, pulēšana utt.; krāsošana; priekšējo stiklu un logu remonts; automobiļu sēdekļu remonts; - riepu un kameru remonts, uzstādīšana vai nomaiņa; - pretkorozijas apstrāde; - detaļu un piederumu uzstādīšana, ko neveic kā daļu no ražošanas procesa.
G 45.40	Motociklu, to detaļu un piederumu	Klasē ietilpst: - motociklu, kā arī mopēdu vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; -motociklu detaļu un piederumu vairumtirdzniecība

	pārdošana, apkope un remonts	un mazumtirdzniecība (ieskaitot tirdzniecību, ko veic komisijas aģenti un izplatītāji, kas nodarbojas ar tirdzniecību pa pastu); - motociklu apkope un remonts.
S 95	Datoru, individuālās lietošanas priekšmetu un mājsaimniecības piederumu remonts	Nodaļā ietilpst datoru, piemēram, galddatoru, klēpjdatoru, un to perifēro iekārtu (datoru terminālu, atmiņas ierīču un printeru) remonts un apkope. Tā ietver arī tādu sakaru iekārtu remontu kā faksa aparāti, divvirzienu radio un plaša patēriņa elektronika, piemēram, radio un TV aparāti, mājas un dārza aprīkojuma, piemēram, zāles pļāvēju un ventilatoru remontu, apavu un ādas izstrādājumu, mēbeļu un mājas aprīkojuma, apģērbu un apģērbu piederumu, sporta preču, mūzikas instrumentu, aprīkojuma, ko izmanto hobijam, un citu individuālās lietošanas priekšmetu un mājsaimniecības preču remontu.
S 95.11	Datoru un perifēro iekārtu remonts	Klasē ietilpst šādu iekārtu remonts un apkope: - galddatoru; - klēpjdatoru; - magnētisko diskdziņu, zibatmiņu dziņu un citu atmiņas ierīču; - optisko diskdziņu (CD-RW, CD-ROM, DVD-ROM, DVD-RW); - printeru; - monitoru; - tastatūru; - peļu, kursorsviru un kursorbumbu piederumu; - iekšējo un ārējo datoru modemu; - īpašdatoru terminālu; - datoru serveru; - skeneru, ieskatot svītrkodu skeneru; - viedkaršu lasītāju; - virtuālo realitāšu ķiveru; - datoru projektoru.
S 95.12	Sakaru iekārtu remonts	Klasē ietilpst šādu sakaru iekārtu remonts un apkope: - bezvadu telefonu; - mobilo telefonu; - nesējiekārtu modemu; - faksa aparātu; - sakaru pārraides iekārtu (piemēram, maršrutētāju, tiltu, modemu); -

		divvirzienu radio; - komerciālās televīzijas kameru un videokameru.
S 95.2	Individuālās lietošanas priekšmetu un mājsaimniecības piederumu remonts	Grupā ietilpst individuālās lietošanas priekšmetu un mājsaimniecības preču remonts un apkope.
S 95.21	Sadzīves elektronisko iekārtu remonts	Klasē ietilpst plaša patēriņa elektronikas remonts un apkope: - plaša patēriņa elektronikas remonts: televizoru, radiouztvērēju; kasešu videomagnetofonu (VCR); kompaktdisku atskaņotāju; mājas videokameru.
S 95.22	Mājsaimniecības piederumu, mājas un dārzu iekārtu remonts	Klasē ietilpst mājsaimniecības piederumu, mājas un dārza aprīkojuma remonts un apkope: - mājsaimniecības piederumu remonts un apkope: ledusskapju, plīšu, veļas mazgāšanas mašīnu, drēbju žāvētavu, telpu gaisa kondicionieru u.c.; - mājas un dārza aprīkojuma remonts un apkope: zāles pļāvēju, zāliena malu apgriešanas mašīnu, sniega un lapu pūtēju, trimmeru u.c.
S 95.23	Apavu un ādas izstrādājumu remonts	Klasē ietilpst apavu un ādas izstrādājumu remonts un apkope: - zābaku, kurpju, ceļojuma piederumu un tamlīdzīgu izstrādājumu remonts; - papēžu piestiprināšana.
S 95.24	Mēbeļu un dzīvokļu iekārtu remonts	Klasē ietilpst: - mēbeļu un dzīvokļu iekārtu, kā arī biroja mēbeļu atkārtota polsterēšana, atkārtota apdare, remonts un atjaunošana.
S 95.25	Pulksteņu un juvelierizstrādājumu remonts	Klasē ietilpst: - rokas un citu pulksteņu un to detaļu, piemēram, jebkura materiāla pulksteņu korpusu un

		apvalku, mehānismu, hronometru u.c. priekšmetu remonts; - juvelierizstrādājumu remonts.
S 95.29	Cita veida individuālās lietošanas priekšmetu un mājsaimniecības piederumu remonts	Klasē ietilpst individuālās lietošanas priekšmetu un mājsaimniecības preču remonts: - velosipēdu remonts; - apģērbu remonts un pāršūšana; - sporta preču (izņemot medību bises) un kempinga aprīkojuma remonts ; - grāmatu labošana; - mūzikas instrumentu remonts (izņemot ērģeles un vēsturiskos mūzikas instrumentus); - rotaļlietu un līdzīgu priekšmetu labošana; - citu individuālās lietošanas priekšmetu un mājsaimniecības preču remonts
Q 88.99	Citur neklasificēti sociālās aprūpes pakalpojumi	Klasē ietilpst labdarības darbs, piemēram, fondu izveidošana, vai cita palīdzība, kas vērsta uz sociālo aprūpi.
G 47.79	Lietotu preču mazumtirdzniecība veikalos	Klasē ietilpst: - lietotu grāmatu mazumtirdzniecība; - citu lietotu preču mazumtirdzniecība;

12.2. tabula

Rūpniecisko iekārtu remontēšanas uzņēmumu NACE kodi[2]

NACE kods	Nosaukums	Apraksts
C 33	Iekārtu un ierīču remonts un uzstādīšana	Nodaļā ietilpst apstrādes rūpniecībā ražoto preču specializēts remonts, lai atjaunotu iekārtas, aprīkojumu un citus izstrādājumus. Šeit ir ietverta arī šo izstrādājumu vispārēja vai regulāra apkope
C 33.12	Iekārtu remonts	Klasē ietilpst rūpniecisko iekārtu un aprīkojuma remonts un apkope

C 33.13	Elektronisko iekārtu un optisko ierīču remonts	Klasē ietilpst 26.5, 26.6 un 26.7 grupās minēto ražoto preču remonts un apkope, izņemot preces, ko uzskata par mājsaimniecības precēm
C 33.14	Elektroierīču remonts	Klasē ietilpst 27. nodaļā minēto preču remonts un apkope, izņemot preces, kas klasificētas grupā 27.5 (mājsaimniecības ierīces).
C 33.17	Cita veida transportlīdzekļu apkope un remonts	Klasē ietilpst citu 30. nodaļā minēto transportlīdzekļu remonts un apkope, izņemot motociklus un velosipēdus.
C 33.19	Citu ierīču remonts	Klasē ietilpst iekārtu remonts un apkope, uz kurām neattiecas citas šīs nodaļas grupas.

12.3. tabula

Ekonomiski aktīvi uzņēmumi sadalījumā pa galvenajiem darbības veidiem[3]

NACE kods\gads	2013	2014	2015	2016	2017	2018
C 33	825	869	956	1044	1027	1049
C 33.12	318	334	375	396	372	385
C 33.13	41	48	51	59	54	55
C 33.14	72	76	90	92	96	101
C 33.17	61	71	71	78	82	83
C 33.19	38	42	50	53	53	56
S 95	1072	1107	1169	1252	1184	1115
S 95.11	280	289	308	340	327	309

S 95.12	37	41	41	50	50	51
S 95.21	139	135	156	167	158	147
S 95.22	50	48	62	64	66	66
S 95.23	268	275	267	263	243	213
S 95.24	47	55	64	84	82	82
S 95.25	67	66	69	68	59	55
S 95.29	184	198	202	216	199	192

12.4. tabula

Reģistrēto, pirmoreiz reģistrēto un norakstīto transportlīdzekļu skaits[4]

Transportlīdzeklis	**Darbības**	**uz 01.01. 2013.**	**uz 01.01. 2014.**	**uz 01.01. 2015.**	**uz 01.01. 2016.**	**uz 01.01. 2017.**	**uz 01.01. 2018.**	**uz 01.01. 2019.**	**uz 01.01.2020.**	
									Skaits	**Īpatsvars kopējā apjomā, %**
Kravas	Reģistrēti	76 303	79 899	83 205	85 998	84 067	87 143	89 211	91 311	10%
	Pirmā reģistrācija*, t.sk.	9 278	9 199	8 968	8 864	8 665	8 897	9 350	9 149	10%

	Jauni transportlīdzekļi	3 916	3 694	3 655	3 878	4 130	4 099	4 339	4 083	14%
	Norakstīti*	2 516	1 977	2 287	2 009	2 053	2 203	2 131	2 403	10%
Vieglie	Reģistrēti	618 274	634 603	657 799	679 048	664 177	689 536	707 841	727 164	76%
	Pirmā reģistrācija*, t.sk.	50 135	55 808	63 040	63 758	60 625	68 081	67 656	68 074	75%
	Jauni transportlīdzekļi	11 034	11 070	12 928	14 130	16 712	17 055	17 185	18 529	62%
	Norakstīti*	23 267	17 967	18 546	17 903	15 983	18 500	20 532	19 563	83%
Autobusi	Reģistrēti	5 044	4 989	4 845	4 797	4 696	4 701	4 632	4 549	0,5%
	Pirmā reģistrācija*, t.sk.	314	481	430	445	351	447	358	356	0,4%
	Jauni transportlīdzekļi	93	242	211	255	193	282	176	128	0,43 %
	Norakstīti*	277	278	320	245	217	222	239	193	1%
Motocikli, tricikli	Reģistrēti	17 879	18 587	19 807	21 241	20 329	22 166	23 713	26 785	3%

	Pirmā reģistrācija*, t.sk.	1 477	1 677	2 071	2 293	2 364	2 589	3 102	3 849	4%
	Jauni transportlīdzekļi	517	495	601	605	651	628	806	981	3%
	Norakstīti*	423	296	257	311	294	229	269	252	1%
Piekabes, puspiekabes	Reģistrēti	59 524	62 344	64 595	67 638	65 086	68 765	72 372	76 298	8%
	Pirmā reģistrācija*, t.sk.	6 402	6 107	5 514	5 790	5 814	6 648	7 733	7 566	8%
	Jauni transportlīdzekļi		4 086			4 031	4 782	5 429	5 376	18%
	Norakstīti*	692	665	674	668	788	675	678	875	4%
Kvadricikli	Reģistrēti	1 095	1 046	1 140	1 200	1 107	1 178	1 157	1 258	0,1%
	Pirmā reģistrācija*, t.sk.	167	154	211	183	247	188	166	207	0,2%
	Jauni transportlīdzekļi	163	136	191	151	219	156	150	159	1%
	Norakstīti*	18	15	15	14	15	19	10	15	0,1%

Mopēdi**	Reģistrēti	23 209	25 001	26 615	28 047	29 252	30 666	32 185	33 631	3%
	Pirmā reģistrācija*, t.sk.	2 361	2 153	1 876	1 769	1 611	2 217	1 679	1 805	2%
	Jauni transportlīdzekļi	1 650	1 558	1 219	1 008	939	1 279	644	748	2%
	Norakstīti*	251	253	229	304	331	343	332	327	1%
Mikroautobusi***	Reģistrēti	…	…	…	…	…	…	…	…	
	Pirmā reģistrācija*	…	…	…	…	…	…	…	…	
	Norakstīti*	…	…	…	…	…	…	…	…	
KOPĀ	Reģistrēti	801 328	826 469	858 006	887 969	868 714	904 155	931 111	960 996	100%
	Pirmā reģistrācija*	70 134	75 579	82 110	83 102	79 677	89 067	90 044	91 006	100%
	Jauni transportlīdzekļi	17 373	21 281	18 805	20 027	26 875	28 281	28 729	30 004	100%
	Norakstīti*	27 444	21 451	22 328	21 454	19 681	22 191	24 191	23 628	100%

* Dati ir par iepriekšējā gada stāvokli, piem., reģistrēti uz 01.01.1997., pirmā reģistrācija un norakstīšana par laika periodu no 01.01.1996.-31.12.1996., utt.
** Mopēdus sāka reģistrēt no 01.05.2004. gada.
*** ar 01.04.1998.gadu transportlīdzekļu tips 'mikroautobuss' ir likvidēts, iedalot tos vieglajos automobiļos, kravas automobiļos un autobusos.

12.6. tabula

SRG020. Ekonomiski aktīvi uzņēmumi sadalījumā pa galvenajiem darbības veidiem (NACE 2. red.)

	Pavisam (tirgus sektors)	**Fiziskas personas - saimnieciskās darbības veicējas**	**Zemnieku un zvejnieku saimniecības**	**Individuālie komersanti**	**Komercsabiedrības (tirgus sektors)**
C 13 Tekstilizstrādājumu ražošana	549	263	-	25	261
C 13.10 Tekstilšķiedru sagatavošana un vērpšana	11	1	-	-	10
C 13.20 Tekstilmateriālu aušana	38	20	-	2	16
C 13.30 Tekstilmateriālu apdare	56	23	-	4	29
C 13.91 Adīto un tamborēto audumu ražošana	90	83	-	1	6

C 13.92 Gatavo tekstilizstrādāju mu ražošana, izņemot apģērbu	193	42	-	14	137
C 13.93 Paklāju un grīdsegu ražošana	3	-	-	1	2
C 13.94 Tauvu, virvju, auklu un tīklu ražošana	13	1	-	-	12
C 13.96 Tehniski un rūpnieciski izmantojamu tekstilmateriālu ražošana	9	-	-	1	8
C 13.99 Citur neklasificētu tekstilizstrādāju mu ražošana	136	93	-	2	41
C 14 Apģērbu ražošana	1 343	532	5	94	712
C 14.11 Ādas apģērbu ražošana	15	6	-	-	9
C 14.12 Darba apģērbu ražošana	79	1	2	4	72
C 14.13 Pārējo virsdrēbju ražošana	412	100	2	41	269

C 14.14 Apakšveļas ražošana	109	6	-	9	94
C 14.19 Cita veida apģērbu un apģērbu piederumu ražošana	586	362	1	30	193
C 14.20 Kažokādu izstrādājumu ražošana	11	5	-	1	5
C 14.31 Trikotāžas zeķu ražošana	11	-	-	1	10
C 14.39 Pārējo trikotāžas izstrādājumu ražošana	120	52	-	8	60
C 15 Ādas un ādas izstrādājumu ražošana	86	20	1	6	59
C 15.11 Ādu miecēšana un apstrāde; kažokādu apstrāde un krāsošana	9	3	-	1	5

C 15.12 Ceļojuma piederumu, somu un līdzīgu izstrādājumu, zirglietu piederumu ražošana	58	14	1	5	38
C 15.20 Apavu ražošana	19	3	-	-	16
Kopā	**3 956**	**1 630**	**12**	**250**	**2 064**

12.6.tabula

Plastmasas atkritumu apsaimniekošanas statistiskie dati par 2017.gadu[5]

Kods	**Apraksts**	**Radīts**	**Savākts**	**Pārstrādāts**	**Apglabāts**	**Importēts**	**Eksportēts**
150102	Plastmasas iepakojums	46 016	12 022	2 850 (R12); 40 793 (R12B) 4 522 (R3); 41 112 (R3B);	4,8 (D1)	59287,6	9 849
160119	Plastmasa (transportlīdzekļi)	1 078	265	37 (R12); 0,5 (R12C);	31,44 (D1)		19,2
170203	Plastmasa (būvniecība)	19,9	4,04	60 (R3B);	0,86 (D1)	65,5	65,5

191204	Plastmasa un gumija (mehāniskā apstrāde)	8 213	526,6	3543 (R1); 396 (R12); 2452 (R12B) 1226 (R3B);	111 (D10)	6242	4052,9
200139	Plastmasa (atsevišķi savākti sadzīvē radušies)	503	652,1	181 (R12B); 72 (R3B);	14,7 (D1)	176,8	581,7
200301	Nešķiroti SA	77 712	571 445	102345 (R12); 355792 (R12B) 57,2 (R13)	80375,4 (D1)	66,5	
020104	Plastmasas atkritumi (lauksaimniecība)	57,35	0,07	0,06 (R12B)	27,4 (D1)		
070213	Plastmasas atkritumi (ražošanas procesa atkritumi)	79,8	35,6	60 (R3B);		24,5	22,9
120105	Plastmasu virsmas apstrādes un formēšanas atkritumi	100.2	14.7		4.740 (D1)		

[1] Lursoft datu bāze. Pieejams: https://nace.lursoft.lv/

[2] Lursoft datu bāze. Pieejams: https://nace.lursoft.lv/

[3] SIA "Geo Consultants", 2020. Publiskā iepirkuma "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), materiāli.

[4] SIA "Geo Consultants", 2020. Publiskā iepirkuma "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), materiāli.

[5] SIA "Geo Consultants", 2020. Publiskā iepirkuma "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028. gadam izstrādei" (IL/57/2020), materiāli.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības ministrs *A. T. Plešs*

8. pielikums
Valsts atkritumu apsaimniekošanas plānam
2021.-2028. gadam

Izziņa par Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028. gadam projekta sabiedriskās apspriešanas ietvaros saņemtajiem priekšlikumiem

Nr. p.k.	**Priekšlikums, priekšlikuma autors**	**VARAM viedoklis**
1.	**Vides konsultatīvā padome:** Atkritumu plūsmas uzskaite Plāna pirmais stratēģiskais virsmērķis (12.lpp) - novērst atkritumu rašanos un nodrošināt kopējā radīto atkritumu daudzuma ievērojamu samazināšanu. Šī mērķa sasniegšanai plāna projektā (126. lpp) minēts, ka radītais sadzīves atkritumu daudzums uz vienu iedzīvotāju 2028. g.	Skatīt precizēto plāna projektu.

	nevar pārsniegt 400 kg (tāds pats mērķis ir minēts Vides politikas plāna projektā). Arī NAP 2020-2027 ir noteiktajam aprites ekonomikas mērķa indikators (nr. 276), kas paredz samazināt radīto sadzīves atkritumu daudzumu uz vienu iedzīvotāju no 470 kg 2018.g. līdz 450 kg 2027.g. (atbilstoši CSP, LVĢMC Valsts Statistikas pārskatam "Atkritumi - 3"). Izmantotais Aprites ekonomikas scenārijs paredz, ka 2028. gadā Latvijā tiks radītas 889 359 t sadzīves atkritumu. Tas ir par 15% vairāk nekā 2020. gadā. Atbilstoši Eurostat datiem Latvijā 2020. gadā dzīvo 1,907 miljoni cilvēki, bet paredzams, ka 2028. gadā dzīvos 1,671 miljoni cilvēki (šis scenārijs ir arī izmantots citos politikas plānošanas dokumentos, piemēram Nacionālā enerģijas un klimata plāna scenāriju izstrādē). Atbilstoši plāna projekta atkritumu apjoma datiem, uz vienu cilvēku radītais sadzīves atkritumu apjoms 2020. gadā ir 406 kg, bet 2028. gadā jau 532 kg (30% pieaugums; laika posmā no 2010.-2018. gadam, kad netika īstenota aprites ekonomika, radīto atkritumu apjoms ir pieaudzis par 25,5 %). Līdz ar to veidojas neatbilstība starp plāna projekta noteiktajiem mērķiem un izmantotajiem datiem. Šāda veida tendence ir arī pretrunā ar aprites ekonomikas principiem par atkritum rašanās novēršanu. Plāna projektā izmantotais modelis paredz, ka iedzīvotāju skaits 10 gados (no 2020.-2030.g.) būs pieaudzis par 11%. Neredzēti straujš iedzīvotāju skaita pieaugums, kas ir pretrunā Eurostat iedzīvotāju skaita dinamikas prognozēm. Līdz ar	

	to ir apšaubāmi izmantotie modelēšanas rezultāti par atkritumu plūsmu prognozēm un izvēlētajiem apsaimniekošanas veidiem. Lai sasniegtu plāna projektā un NAP noteikto mērķi par radīto sadzīves atkritumu daudzuma samazināšanu, ir AAVP ir jāparedz papildus pasākumi atkritumu apjoma mazināšanai (skat. priekšlikumus zemāk) un attiecīgi jākoriģē radīto sadzīves atkritumu apjoms - ~700 tūkstoši tonnu 2028. gadā (samazinājums par nepilniem 20%). Tas savukārt ietekmē kopējās atkritumu plūsmas un to izvēlētos apsaimniekošanas veidus un investīciju apjomu. Pretējā gadījumā plānotās investīcijas būs par lielām (izniekotas) un radīsies jaudu pārpalikumi.	
2.	**Vides konsultatīvā padome:** Atkritumu sadedzināšana Plāna projekta 73. lpp minēts, "ka atkritumu apsaimniekošanas sektorā noteikto mērķu sasniegšanai būs nepieciešams attīstīt atkritumu sadedzināšanu ar enerģijas atguvi." Plānoti 160 miljoni EUR investīcijas (29% no kopējām plāna projekta investīcijām) 3 dedzināšanas iekārtās (111-112 lpp) Rīgā, Vidzemē un Latgalē. Kopumā paredzēts sadedzināt 120 kt atkritumu. Pēc radīto atkritumu apjoma datu precizēšanas atbilstoši plānotajam radīto atkritumu apjoma samazinājumam uz vienu iedzīvotāju, būtu arī jāpārskata šī pasākuma lietderība un ekonomiskais pamatojums. Minētās investīcijas pārvirzot atkritumu apjoma mazināšanas pasākumiem un kvalitatīva NAIK sagatavošanai (ko iespējams	Priekšlikumi par plāna projekta SIVN tiks vērtēts SIVN vides pārskatā.

	sadedzināt Brocēnu cementrūpnīcā), būtu iespējams sasniegt nospraustos ES mērķus par atkritumu apglabāšanas apjoma mazināšanu. Norādām arī uz to, ka SIVN nav vērtēts ar atkritumu dedzināšanu saistītais SEG emisiju pieaugums un radītais gaisa piesārņojums un ar to saistītais veselības apdraudējums. Nepieciešams izvērtēt atkritumu sadedzināšanas ietekmi uz cilvēku veselību un gaisa kvalitāti, kā arī klimata mērķu sasniegšanu.	
3.	**Vides konsultatīvā padome:** Bioplastmasa Plāna projektā nav apskatīta tāda būtiska tēma kā bioplastmasas, kas kļūst arvien populārāka alternatīva fosilajai plastmasai u.c. iepakojumiem. Pašlaik Latvijā trūkst uzņēmumu un iedzīvotāju zināšanas par bioplastmasām un to šķirošanas, pārstrādes veidiem. Plāna projektā ir jāparedz pasākumi bioplastmasu marķēšanas ieviešanai un sabiedrības izglītošanai, no drošinātu atbilstošu bioplastmasu apsaimniekošanu.	Ņemts vērā. Veikts papildinājums nodaļā 2.6.17. Plastmasu atkritumi, - iekļauta atsauce uz EK "Jauns aprites ekonomikas rīcības plāns" pielikuma pasākumu, atsauce uz Direktīvu 2019/904 un likumprojektu "Par plastmasu saturošiem izstrādājumiem".
4.	**Vides konsultatīvā padome:** **Bioloģiski noārdāmie atkritumi un to apstrāde** AAVP paredzēts slēgt pusi no Latvijas Atkritumu apsaimniekošanas poligoniem un organiskos atkritumus vest, uz citiem poligoniem, kas var būtiski palielināt apsaimniekošanas (transporta) izmaksas un radītās vides slodzes. Arī datu modelēšanā ir paredzēts, ka visi radītie bioloģiskie atkritumi nonāk poligonos, bet	Precizēta plāna 4. nodaļa un plāns papildināts ar jaunu 8. pielikumu.

	racionālāks risinājums būtu veidot bioloģisko atkritumu šķirošanu pēc iespējas tuvāk to rašanās vietām un attīstīt atkritumu kompostēšanu un gazifikāciju kopā ar lauksaimniecības kūtsmēsliem. Tāpēc vismaz daļai no organiskajiem atkritumiem būtu jāparedz plūsma prom no poligoniem. Šis jautājums ir jāskata arī kontekstā ar OIK (biogāzes stacijās zaļmasai varētu pievienot 20% bio-atkritumus -pārtikas/virtuves atkritumus, kas pirms tam izkarsēti).	
5.	**Vides konsultatīvā padome:** **RAS un nepārstrādājamais iepakojums** Apsveicama ir iniciatīva (1.5.3.) Izvērtēt iespējas noteikt diferencētu maksu par šķirotu un nešķirotu atkritumu savākšanu. Taču, lai nodrošinātu nepārstrādājamu atkritumu apjoma samazināšanos plāna projektā ir jāparedz, ka Latvijā **nepārstrādājami atkritumi ir jāizslēdz no RAS** (nav paredzēts DRN atbrīvojums), bet ražotājiem un importētājiem, kas tirgū laiž nepārstrādājamu iepakojumu, ir pilnā apmērā jāmaksā par attiecīgo iepakojumu noteiktais DRN.	Ņemts vērā. Precizēts plāna projekta 4. nodaļa.
6.	**Vides konsultatīvā padome:** **Medikamenti** Pēc projektā "No farmaceitiskajām vielām tīri ūdeņi" apkoptās informācijas starp projekta dalībvalstīm Latvija un Krievija ir vienīgās valstis, kas medicīnas aprūpes, neizlietotus medikamentus un zāles pēc priekšapstrādes, apglabā sadzīves atkritumu poligonos, taču arī pēc atkritumu	Priekšlikumi nav attiecināmi uz plāna projektu. Priekšlikumi tiks nosūtīti Veselības ministrijai.

	sterilizācijas procesa, ķīmiskais piesārņojums paliek un nonāk atkritumu poligona infiltrātā. Ņemot vērā, ka esošais medicīnas aprūpes atkritumu apsaimniekošanas pieeja rada riskus cilvēka un dzīvnieku veselībai, jo ķīmiskais piesārņojums jau ir nonācis apkārtējā vidē, kā arī saistībā ar infekciju slimību izplatīšanos pasaulē un individuālo aizsardzības līdzekļu patēriņa pieaugumu, nākošajā atkritumu apsaimniekošanas plānošanas periodā Latvijai būtu jāizvērtē nepieciešamība finansējuma piešķiršanai specializētās sadedzināšanas rūpnīcas izbūvei, kā arī jāveic kontrole par turpmāku avotā atšķirotu medicīnas aprūpes atkritumu atbilstošu apsaimniekošanu - pārstrādi un apglabāšanu. Latvijas Farmaceitu biedrības izteiktie priekšlikumi neizlietoto medikamentu un zāļu apjoma samazināšanai. 1. **Veselības ministrijai veikt pasākumus, lai veicinātu racionālu zāļu lietošanu:** • aizliegt reklāmas, kas veicina zāļu iegādi, reklamējot zāļu cenu atlaides un akcijas "pērc 1+1"; • veicināt aptieku farmaceitu lomu racionālā zāļu lietošanā un apritē - piekļuve pacientam izsniegto zāļu vēsturei e -receptē vismaz pēdējos 3 mēnešus; • noteikt aizliegumu aptieku licenču turētājiem kontrolēt farmaceita profesionālos lēmumus - noteikti pārdošanas apjomi, čeku uzskaite kā atalgojuma aprēķina instruments u.tml.;	

	• turpināt neatļaut izplatīt zāles ārpus aptiekas - veikalos, benzīntankos u.tml.; • veicināt ārstu pieejamību, jo ne vienmēr zāļu izrakstīšana "pa telefonu" ir racionāla. 2. **Pārtikas veterinārajam dienestam** stingrāk vērtēt uztura bagātinātāju reģistrēšanu (kopējās devas daudzums iepakojumā aktīvajām vielām, kas ir arī zāļu sastāvā, lai novērstu situāciju, kad, ieņemot norādīto vienas reizes devu vairākas reizes, ļoti viegli un nekontrolēti iespējams saņemt terapeitisko devu). Stingrāk izvērtēt robežproduktus (zāles/uztura bagātinātāji). Varbūt iespējams ietekmēt lielo iepakojumu reģistrēšanu. 3. Stingri nosacījumi zāļu iegādei internetā, stiprināt valsts resursus nelegālas zāļu aprites atklāšanai (piemēram, Krievijas un Baltkrievijas pierobežas pilsētu tirgos bieži atklāti tiek pārdotas ievestas recepšu un bezrecepšu zāles). 4. Atbildīgajām institūcijām sadarbojoties (Veselības ministriju, Zemkopības ministriju un pārtikas un veterināro dienestu) veikt stingrākas uztura bagātinātāju kontroles sporta klubos sadarbībā ar Latvijas Antidopinga biroju. 5. Aktīvāk informēt iedzīvotājus par neracionālas zāļu lietošanas sekām.	
7.	**Vides konsultatīvā padome:** **PAYTh** Plāna projektā ir noteikts pasākums: **1.5.2. Pilnveidot principu "maksā, kad izmet"(MKI)**	Priekšlikums ņemts vērā. Precizēta pasākuma redakcija: "**1.5.2. Veikt izpēti un sagatavot pamatojumu par iespējām pilnveidot**

	piemērošanu, it īpaši attiecībā uz daudzdzīvokļu mājām. Taču nav skaidrs, kas ar šo pasākumu domāts, jo Latvijā "maksā, kad izmet" sistēma nedarbojas. Līdz ar to nav ko pilnveidot. AAVP ir jāparedz konkrēti pasākumi un investīciju plūsmas šādas sistēmas attīstīšanai lielajās pilsētās, īpaši Rīgā.	**principu "maksā, kad izmet"(MKI) piemērošanu, it īpaši attiecībā uz daudzdzīvokļu mājām."**
8.	**Vides konsultatīvā padome:** **Bīstamie atkritumi un starptautiskie pārvadājumi** AAVP ir nepieciešams izstrādāt atbalsts mehānismu iedzīvotājiem **vēsturisko bīstamo atkritumu (tostarp šīfera) utilizēšanai**, kā arī radīt *mehānismus, kas pilnība aizliegtu Latvijā ievest citu valstu atkritumus apglabāšanai vai sadedzināšanai*. Bez tam jāparedz pasākumi, kas palīdzētu izskaustu nesertificētu atkritumu apstrādes vietu izveidi (līdzīgi, kā atkritumu uzkrāšanas laukumi Slokā, Jūrmalā).	Priekšlikums ņemts vērā. Plāna projekta 6. nodaļā ir ietverts uzdevums izstrādāt priekšlikumu par atbalsta mehānismu iedzīvotājiem specifisku **bīstamo atkritumu (azbestu saturošo) apsaimniekošanai** Prasības un ierobežojumi atkritumu ievešanai Latvijā jau ir noteikti Atkritumu apsaimniekošanas likuma 42. pantā. Pasākumi nelegālu atkritumu apsaimniekošanas darbību novēršanai ir ietverti Plāna projekta 6. nodaļas 1.2. un 1.3. punktā.
9.	**Vides konsultatīvā padome:**	**Netiek ņemts vērā.**

	Ieteikumi atkritumu rašanās novēršanas pasākumiem plāna projektā (iekļaujami 6. nodaļā: ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANAS VALSTS PLĀNĀ PAREDZĒTIE RĪCĪBAS VIRZIENI UN PASĀKUMI) **Mērķi** 1. Arī pie plāna projekta kvantitatīvajiem mērķiem (12. lpp.) jānosaka mērķis radīto sadzīves atkritumu apjoma mazināšanai - **400 kg uz vienu cilvēku 2027. gadā.** 2. Noteikts mērķis līdz 2030. gadam par 1,5% gadā samazināt ārpus **būvlaukuma** apsaimniekojamo būvniecības un nojaukšanas atkritumu apjomu. **Iepakojums** 1. Veicināt atkārtota iepakojuma izmantošanu - piemēram, palielinot atkārtoti lietojamu iepakojuma mērķus depozīta sistēmā un nosakot diferencētus mērķus RAS. 2. **Ieviest iepakojuma diferencēšanu** pārstrādājamos un nepārstrādājamos iepakojumos. Nepārstrādājamos iepakojumus izņemt no RAS un pakļaut DRN atmaksai. Jau paredzēts plāna projektā 1.5.4. Noteikt diferencētas DRN likmes un atbrīvojuma nosacījumus par plastmasas un kompozīta iepakojumu, kas ir/ nav pārstrādājams Latvijā ("pašu resursi" koncepta ietvaros). (līdz 2022. g.) 3. Publiskās iestādēs uzstādīt ūdens dzeršanas strūklakas dzeramā ūdens ieguves vietas un	<u>VARAM skaidrojums:</u> **Mērķi:** **1.** mērķis 2027. g ir izvirzīts NAP, mērķa sasniegšanu nodrošina vairāku NAP pasākumu sinerģija, kas pārsniedz AAVP pasākumu tvērumu sinerģiju. 2. VARAM rīcībā nav šādu bāzes gada datu, kas tiek apglabāts ārpus būvlaukuma, liela daļa tie radīta jaunu produktu radīšanai. **Iepakojums:** 1. Nav ņemts vērā. Mērķu pārskatīšanas nepieciešamība tiks vērtēta atkritumu apsaimniekošanas plāna ieviešanas novērtēšanas laikā, kas tiks veikts atbilstoši Ministru kabineta 2011. gada 12. jūlija noteikumiem Nr. 564 "Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas valsts un reģionālajiem plāniem un atkritumu rašanās

	aizliegt pārdot ūdeni vienreizlietojamajā iepakojumā. 4. Aizliegt Latvijā ievest, ražot un pārdot dzeramo ūdeni PET pudelēs ar tilpumu, kas mazāks par 5 litriem. 5. **Atbalsta mehānismi** jaunajiem vecākiem mazgājamo autiņbiksīšu izmantošanai. Piemēram - noteikt 5 % PVN likmi. 6. Mazumtirgotājam, kas tirgo svaigus augļus un dārzeņus, obligāti tos **izlikt bez plastmasas iepakojuma**, ja tiek pārdots mazākos apjomos nekā 1 kg - no 2022. gada. 7. Noteikt, ka no 2021. gada jūnija ikviens gala patērētājs var pieprasīt apkalpošanu viņa piegādātajā konteinerā, ja tas ir tīrs un atbilstošs iegādātā produkta veidam. 8. Paredzēt, ka uzņēmumiem, kas tirgo dzērienus prom nešanai, ir jāpiemēro zemāka cena, ja dzēriens tiek pārdots patērētāja atnestajā atkārtoti lietojamā traukā, salīdzinājumā ar cenu, kas piemērojama, ja dzēriens tiek pārdots vienreiz izmantojamā traukā. 9. Ar MK noteikumiem un izvērstiem pielikumiem noteikt **ekodizaina** prasības pārtikas iepakojumiem (mazākais un arī lielākais preces saturs, atšķirīga sastāva komponentu atdalāmība, atkārtotas vai citas izmantošanas nodrošināšana) 10. Noteikt vienreizējo iepakojumu maisiņu izmēru norādīšanu (citādi tieksmē samazināt maisiņu svaru aiziet uz pretējo- bieži jāņem 2 maisiņus viena vietā.	novēršanas valsts programmu". 2. Ņemts vērā. Precizēts plāna projekta 4.3. apakšpunkts. Sk. plāna projekta 6. nodaļu un 9.3. tabulu. 3. un 4. Nav ņemts vērā. Priekšlikumi neatbilst plāna detalizācijas pakāpei un attiecināmi uz konkrētiem normatīvajiem aktiem. 5. Nav ņemts vērā. Neatticas uz iepakojumu un plāna tvērumu. 6. Nav ņemts vērā. Priekšlikums neatbilst plāna detalizācijas pakāpei un attiecināms uz konkrētiem normatīvajiem aktiem. 7. Prasība noteikta likumprojektā "Par plastmasu saturošiem izstrādājumiem" (VSS-948)). 8. Nav ņemts vērā. Priekšlikums neatbilst plāna detalizācijas pakāpei un attiecināms uz

	Remonts 1. Veicināt elektropreču remontēšanu (ieviest samazinātu PVN likmi remontdarbnīcu pakalpojumiem); 2. Paredzēt zaļā publiskā iepirkuma prasības uz pagarinātu garantijas laiku (elektroprecēm min. 5 gadi) 3. Stiprināt iedzīvotāju remontdarbu prasmes, piem., atbalsts remontkafejnīcām (*repair caffee*) 4. Sniegt atbalstu atmesto iekārtu un mēbeļu uzglabāšanas/izjaukšanas laukumiem. (Atmestajās mēbelēs un iekārtās daudzi atrod sev lietderīgas detaļas, līdz ar to apglabājamā daļa ievērojami samazinās. Svarīgi arī nepieļaut samirkšanu un sasmērēšanu). **Tekstils** 1. Paredzēt zaļā publiskā iepirkuma prasības uz pagarinātu apģērbu garantijas laiku (min. 2 gadi) 2. Ražotāju atbildības sistēmas ieviešana tekstilam (ir paredzēts plāna projektā) 3. Izveidot vai atbalstīt apģērba bibliotēkas, maiņas punktus un bankas, kur iespējams nodot un iegādāties vēl izmantojamu, bet nevajadzīgus, apģērbu. **Būvniecība un mēbeles** 1. Atbalstīt būvmateriālu un mēbeļu maiņas punktus, sludinājumu portālus un bankas, kur iespējams nodot un iegādāties vēl izmantojamus	konkrētiem normatīvajiem aktiem. 9. Nav ņemts vērā. Tiek pārskatīta Ekodizaina direktīva. Prasības noteiktas likumprojektā "Par plastmasu saturošiem izstrādājumiem" (VSS-948)) un spēkā esošajā Iepakojuma likumā. 10. Nav ņemts vērā. Priekšlikums neatbilst plāna detalizācijas pakāpei. Spēkā esošais Iepakojuma likums paredz attiecīgus pasākumus. **Remonts:** Nav ņemts vērā, jo pasākumi jau ietverti Rīcības plānā pārejai uz aprites ekonomiku 2020.-2027. gadam. **Tekstils:** Nav ņemts vērā, jo pasākumi jau ietverti Rīcības plānā pārejai uz aprites ekonomiku 2020.-2027. gadam. **Būvniecība un mēbeles:**

	būvmateriālus, to atlikumus nepilnos iepakojumos un mēbeles. 2. Atbalstīt instrumentu bibliotēku izveidi. 3. Noteikt Latvijā importētajiem un ražotajiem produktiem, precēm, ierīcēm nodrošināt iespējami lielāku elektropreču komplektējošo komponentu savstarpēju savietojamību. Piemēram: strāvas pārveidotāju izmēri, savienojumi, gaismas elementu stiprinājumi, ekrāni datoriem, planšetēm, telefoniem, u.c. 4. Obligāts pienākumus ir veikt **pirms-nojaukšanas auditu**, lai noteiktu potenciāli atkārtoti izmantojamus vai bīstamus būvmateriālus. Tas paredz, ka, piemēram, ķieģeļi, akmens izstrādājumi, jumta seguma plāksnes, durvis, logi, sanitārais aprīkojums, radiatori un koka parkets, u.c. ēkas elementi ir jādemontē tā, lai būtu iespējama to atkārtotu izmantošana. **Citi produkti** 1. Aizliegt nepārdoto nepārtikas produktu (higiēnas, kā arī bērnu kopšanas produkti) iznīcināšanu. Obligāta prasība ir ziedot šos noteiktos produktus sociālajām iestādēm/organizācijām. 2. Aizliegt pie bērnu ēdiena un citām precēm dot bezmaksas plastmasas rotaļlietas. 3. Ražotājiem un importētājiem pienākums informēt sabiedrību par produktiem, kuriem ir (vai domājams, ka ir) endokrīno sistēmu bojājošas īpašības.	Nav ņemts vērā, jo pasākumi jau ietverti Rīcības plānā pārejai uz aprites ekonomiku 2020.-2027. gadam. Uz 3. punktu attiecas Eiropas regulējums. **4. Citi produkti:** 1., 2., 3.Nav plāna jautājums, tiek regulēts ES vienotā tirgus un patērētāju drošības uzraudzības normatīvajā ietvarā. 4. Ir jau noteikts spēkā esošajos normatīvajos aktos par atkritumu poligoniem. 5. Nav plāna jautājums.

	4. **Aizliegt apglabāt atkritumu poligonos vai izmest vidē atkārtoti izmantojamus materiālus (skaidas, pelnus, notekūdeņu dūņas).** 5. Aizliegt biomasas līdzsadedzināšanu ar atkritumiem (pelnu izmantojamības nodrošināšanai).	
10.	**SIA "Liepājas RAS":** 27. lpp., 2.5.1. nodaļa, 2.3. attēls Attēlā norādīts, ka 2018. gadā Liepājas reģionā bija sekojošs skaits atkritumu savākšanas laukumu: Pāvilostas novadā 3; Vaiņodes novadā - 0; Nīcas novadā - 0. 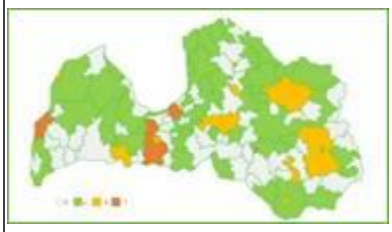 Pēc Liepājas RAS pieejamās informācijas Pāvilostas novadā nav neviena laukuma, kas atbilstu Ministru kabineta (turpmāk - MK) noteikumiem Nr. 788 "Noteikumi par atkritumu savākšanas un šķirošanas vietām". Pāvilostas novadā ir paplašināti dalītās atkritumu vākšanas punkti. Savukārt 2018. gadā šķirošanas laukumi bija arī Vaiņodes novadā (PS "Vides pakalpojumi Liepājai", Vienības iela 6, Vaiņode) un Nīcas novadā (SIA "Nordia", "Celms", Pērkone, Nīcas pagasts, Nīcas novads).	Ņemts vērā, attēls precizēts.

	Lūdzam precizēt 2.3.attēlu, norādot šādus atkritumu savākšanas laukumus: Pāvilostas novadā -0; Vaiņodes novadā - 1; Nīcas novadā - 1.	
11.	**SIA "Liepājas RAS":** 34.-35. lpp., 2.5.8. nodaļa: Viscaur nodaļā attiecībā uz poligonos saražoto gāzi lietots termins "biogāze". Saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 1032 "Atkritumu poligonu ierīkošanas, atkritumu poligonu un izgāztuvju apsaimniekošanas, slēgšanas un rekultivācijas noteikumi" visas gāzes, kuras radušās apglabāto atkritumu sadalīšanās procesos tiek sauktas par poligonu gāzēm. **Lūdzam terminu "biogāze" aizstāt ar "poligonu gāze".**	2.5.8. nodaļa papildināta ar atsauci.
12.	**SIA "Liepājas RAS":** 34. un 119. lpp. 2.5.8. nodaļas **2.7. tabula un 7.3.4. 7.4. tabula**: Attiecībā uz komersantu SIA "Liepājas RAS" norādīti šādi dati: 1) Uzstādītā elektriskā jauda, MW: 1,050 +0,450 2) Atkritumu daudzums, t/gadā: 49 500 3) Plānotais vai faktiskais biogāzes ražošanas apjoms, m^3 gadā: 7 209 480 4) Bioenerģētiskajās šūnās apglabājamais apjoms, t/gadā: 29 750 5) Bioenerģētiskajā šūnā apstrādātais atkritumu daudzums 2018.g., t/gadā: 10 635	**Ņemts vērā.** Veikti precizējumi plāna projektā.

	6) Savāktā atkritumu biogāze 2018. g., tūkst. m3/gadā: 1 706 7) Saražotā elektroenerģija 2018. g., MWh/gadā: 3432 Lūdzam precizēt 2.7. tabulā norādīto informāciju attiecībā uz komersantu SIA "Liepājas RAS": 1) Uzstādītā elektriskā jauda, MW: **1,050** (svītrot "+0,450", jo uzstādītā jauda attiecas uz slēgto izgāztuvi Šķēde, kurā kopš 2013. gada vairs netiek iegūta poligona gāze) 2) Atkritumu daudzums, t/gadā: **28 729** (49 500 t ir maksimālais nešķiroto sadzīves atkritumu daudzums, ko poligonā drīkst pieņemt gadā saskaņā ar atļauju. Faktiskais 2017.-2019. gada vidējais pieņemto nešķiroto sadzīves atkritumu daudzums gadā ir 28 729 t.) 3) Plānotais vai faktiskais **poligona** gāzes ražošanas apjoms, m^3 gadā: **1 743 155** (atbilst faktiskajam poligona gāzes ražošanas apjomam (m^3/gadā) vidēji 2017.-2019. gadā) 4) Bioenerģētiskajās šūnās apglabājamais apjoms, t/gadā: **n/a** (norādītais apjoms neattiecas uz poligonu Ķīvītes, jo bioenerģētiskajās šūnās atkritumi netiek apglabāti) 5) Bioenerģētiskajā šūnā apstrādātais atkritumu daudzums 2018. g., t/gadā: **16 872**	

	6) Savāktā atkritumu biogāze 2018. g., tūkst. m3/gadā: **1 826** Saražotā elektroenerģija 2018. g., MWh/gadā: **3408**	
13.	**SIA "Liepājas RAS":** 109. lpp., 5.1. un 5.4. nodaļa: Atbalstāma tādu iekārtu izbūve, kas nodrošina augstvērtīgu energoresursu ražošanu, piem., dabasgāzes kvalitātes biometāns, bioetanols. Iekārtas poligonu gāzes, (t.sk. gāzes no BNA pārstrādes iekārtām) attīrīšanai un sagatavošanai izmantošanai kā transporta degvielu. Iekārtas izvietojamas poligonos Daibe, Cinīši, Janvāri un Ķīvītes. Vai tiks atbalstīta elektroenerģijas ražošana no poligona gāzes, ņemot vērā, ka norādītajos 4 atkritumu poligonos jau ir izbūvēta šāda infrastruktūra?	Sk .Plāna 7. nodaļu.
14.	**SIA "Liepājas RAS":** 26.-31. lpp., 2.5.1.- 2.5.4. nodaļa: Mūsuprāt, nodaļas ir īsas un nav aprakstīta visa esošā situācija un atkritumu plūsmas un darbības ar tiem. Lūdzam, papildināt nodaļas.	Priekšlikums izvērtēts, bet nav ņemts vērā. Priekšlikums ir ļoti vispārīgs, bez konkretizācijas. Plāns sagatavots atbilstoši normatīvajam regulējumam.
15.	**SIA "Liepājas RAS":** 58. lpp., 3.1. 3.1. tabula: Savāktie atkritumu daudzumi nav pielīdzināmi radītajiem. Radītajos būtu jāiekļauj arī daudzumi, **ko aprites**	Minētie pasākumi ir iekļauti plāna 6. nodaļā.

	ekonomikas dalībnieki atgriež apritē (piem., mājās kompostē, sadedzina savām vajadzībām, labo, ziedo u.tml.)	
16.	**SIA "Liepājas RAS":** 67. lpp. 3.2. nodaļa: Lūdzam rast iespēju plānā nostiprināt galvenās atkritumu plūsmas: Vieglais iepakojums (plastmasa, papīrs, kartons, metāls) Stikla iepakojums BNA Sadzīves bīstamie atkritumi Tekstila atkritumi Citi sadzīves atkritumi Tādā veidā veicinot vienotu izpratni par dalīti vācamajām atkritumu plūsmām visā valsts teritorijā.	Prioritārās atkritumu plūsmas ir identificētas plāna 1. nodaļā.
17.	**SIA "Liepājas RAS":** 83. lpp., 5.1.5. nodaļa: Attīstot energo reģenerācijas tehnoloģijas, obligāts priekšnoteikums energoefektīvai un ekonomiski pamatotai tehnoloģijas ekspluatācijai ir saražotās siltumenerģijas lietderīga izmantošana, kas ir nodrošināma tikai, ja saražotā siltumenerģija tiek nodota centralizētajā siltumapgādes tīklā. **Vai līdzsadedzināšana tiks uzskatīta kā resursu lietderīga izmantošana?**	Atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likuma 5. panta pirmajā daļā noteiktajai atkritumu apsaimniekošanas hierarhijai atkritumu reģenerācijai, atgūstot enerģiju, ir augstāka prioritāte nekā atkritumu apglabāšanai.
18.	**SIA "Liepājas RAS":**	Ņemts vērā.

	84. lpp., 5.1.7. nodaļa: Sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumu mērķis galvenokārt ir atkritumu radītāju iesaistīšana atkritumu dalītās vākšanas sistēmā,… **Lūdzam precizēt:** "Sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumu **mērķis galvenokārt ir atkritumu radītāju iesaistīšana atkritumu rašanās samazināšanā, pareizā apsaimniekošanā un** dalītās vākšanas sistēmā,…"	
19.	**SIA "Liepājas RAS":** 89., 95. lpp. 1.3.3., 2.2, 2.2.3. nodaļa: "Šķiro Viegli": Ar "Šķiro viegli" palīdzību pakāpeniski visā valstī ieviest vienotu atkritumu šķirošanas standartu informācijai un infrastruktūrai (par šķirojamajiem materiāliem, konteineriem, kampaņām u.c.)	Nav ņemts vērā, tā kā vienotus standartus informācijai un infrastruktūrai ir jānosaka normatīvajos aktos.
20.	**SIA "ZAAO":** SIA "ZAAO"(turpmāk tekstā ZAAO), iepazīstoties ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas sagatavoto plāna projektu "Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.-2028. gadam", lūdz izvērtēt iespēju papildināt plāna punktu - **5.1.6. Poligonu infrastruktūras attīstība** 5) Atkritumu apglabāšanas infrastruktūra - jaunu atkritumu šūnu izbūve poligonā "Getliņi" un "Ķīvītes", pietiekamu atkritumu apglabāšanas jaudu nodrošināšanai - ar ZAAO piederošo poligonu "Daibe". Uzņēmums ZAAO ir noslēdzis līgumu **par IV atkritumu apglabāšanas krātuves būvprojekta izstrādi** reģionālā atkritumu apsaimniekošanas centrā (turpmāk tekstā RAAC)"Daibe", Pārgaujas	Precizēta plāna 6. un 7. nodaļa.

	novads, Stalbes pagasts". RAAC "Daibe" infrastruktūras attīstībā plānots izveidot atkritumu noglabāšanas krātuvi ar krātuves platību ≥4ha un ietilpību ≥ 400 000 m3 (pie krātuves relatīvā augstuma h=20m). Noslēgtais līgums paredz projektēšanas darbu izpildi līdz 2020.gada nogalei. Informāciju par paredzēto krātuves izbūvi 2023. gadā, ZAAO tika iekļāvis sadzīves atkritumu apglabāšanas poligonu aptaujas anketā *"investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.- 2028. gadam izstrādei",* norādot, ka veicot krātuves izbūvi tiks nodrošināta ZV AA reģionā radīto nepārstrādājamo atkritumu noglabāšana ne mazāk 10 gadus (2024-2034), ievērojot A kategorijas piesārņojošās darbības atļaujas prasības.	
21.	**Jēkabpils pilsētas pašvaldība:** Jēkabpils pilsētas pašvaldība sniedz viedokli par Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028gadam projektu. Jaunveidojamā Jēkabpils novada iekļaušanas Latgales atkritumu apsaimniekošanas reģionā un sekojošiem poligona "Dziļā vāda" restrukturizācijas plāniem nav ekonomiska pamatojuma. **Atkritumu apglabāšanas šūnas atlikusī ietilpība SIA "Vidusdaugavas SPAAO"** atkritumu poligonā "Dziļā vāda" ir 605 859 m3, savukārt SIA "Atkritumu apsaimniekošanas dienvidlatgales starppašvaldību organizācija" poligonā "Cinīši" Daugavpils novadā - 164 906 m3. Līdz ar to sadzīves atkritumu poligonu apglabāšanas šūnu un bioreaktora šūnu atlikušais ekspluatācijas laiks	Precizēta plāna 4. nodaļa un plāns papildināts ar jaunu 8.pielikumu.

	"Dziļā vāda" ir 25,3 gadi, bet "Cinīši" - tikai 3,8 gadi. Jaunas šūnas izveidošana ir saistīta ar papildus investīcijām, kuru veikšanas nepieciešamība pie pastāvošas un pieejamas infrastruktūras nav lietderīga. Atkritumu apsaimniekošanas reģions ir jāorganizē ekonomiski pamatotā veidā, ietverot samērīgu atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras un reģionā radīto atkritumu apsaimniekošanas līdzsvaru, jāņem vērā atkritumu pārvadājumu attālumus no atkritumu rašanās vietām līdz sadzīves atkritumu apglabāšanas poligonam. Salīdzinot Latgales atkritumu apsaimniekošanas reģiona pilsētu un lielāko apdzīvoto vietu attālumus līdz atkritumu poligoniem "Dziļā vāda", "Cinīši" un "Križevņiki" (attālumi ņemti no pilsētu un apdzīvoto vietu centriem, maršruti izvēlēti pa asfaltētiem vai atbilstošas kravnesības grunts (ap 5% no kopgaruma) ceļiem), ir secināts, ka kopējais attālums līdz "Cinīši" ir par gandrīz 400 km garāks, nekā līdz abiem pārējiem atkritumu poligoniem. Atkritumu papildus transportēšana sadārdzinās pakalpojumu iedzīvotājiem. Saistībā ar Madonas novada pievienošanu SIA "ZAAO" attālumi no Madonas līdz atkritumu poligoniem ir sekojoši: līdz "Daibe" 116 km, līdz "Dziļā vāda" 62 km. 2019. gadā no Madonas uz "Dziļā vāda" tika nogādātas 2 210 t nešķirotu sadzīves un lielgabarīta atkritumu. Šo atkritumu daudzumu var pārvest ar 123 reisiem (vienā reisā 18 t atkritumu). Līdz ar to, kopējie nobrauktie kilometri līdz "Daibe" būs 28 536 km (2 x 116 km x 123 reisi), savukārt līdz "Dziļā vāda" 15 252 (2 x	

	62 x 123 reisi), t.i. par 13 284 km vairāk. Degvielas patēriņš pie vidējā degvielas patēriņa 35 l/100km- līdz "Daibe" gadā par 4 649 litriem vairāk. Tāds rezultāts ir pretrunā ar Ministru prezidenta Krišjāņa Kariņa un 10 citu Eiropas Savienības valstu un valdību vadītāju aicinājumu noteikt, ka līdz 2030. gadam ES samazina CO2 emisijas vismaz par 55%, salīdzinot ar 1990. gadu. Viens no veidiem, kā to panākt ir energoefektivitāte, t.sk. mazāk izmantosim transportu - mazāk tērēsim enerģiju, mazāk veidosies CO2 izmeši. **SIA "Vidusdaugavas SPAAO" (atkritumu poligons "Dziļā vāda")** ir ilgtermiņa aizņēmumi, kas tika ņemti izveidojot atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūru. Kredītu atlikums ir 2803108,- eur. Ir veikti pasākumi finansiālā stāvokļa uzlabošanai, un pirmos 3 ceturkšņus SIA noslēgusi ar pozitīvu rezultātu. Ja tiks likvidēts atkritumu poligons "Dziļā vāda", SIA "Vidusdaugavas SPAAO" ilgtermiņa aizņēmuma atmaksai nebūs finansiālā seguma. Saimnieciskas pieejas pamatprincips paredz, ka pārdalot ieņēmumus, tiek līdzi nodoti arī attiecīgās izdevumu pozīcijas. Tas nozīmē, ka atbilstoši atkritumu plūsmas pārdalei būtu jāpārdala poligona būvniecībai ņemtie kredīti starp SIA "Atkritumu **apsaimniekošanas dienvidlatgales starppašvaldību organizācija" un SIA "ZAAO vai arī valstij būtu jādzēš minētie kredīti.** Jēkabpils pilsētas pašvaldība sekmīgai atkritumu apsaimniekošanas sektorā noteikto mērķu sasniegšanai **aicina** izsvērt plānotās atkritumu	

	apsaimniekošanas sistēmas centralizācijas nepieciešamību plānotajā apmērā un saglabāt atkritumu poligona **"Dziļā vāda"** apkalpojamo teritoriju līdzšinējā lielumā, nenodalot Madonas novadu un saglabājot atkritumu noglabāšanas uzdevumu.	
22.	**Jaunjelgavas novada pašvaldība:** Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija ir izstrādājusi Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2021.-2028. gadiem, kuru paredzēts apstiprināt valdībā tuvākajā laikā. Informatīvā ziņojuma "Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanas reģionu attīstību pēc 2020. gada" minēts, ka Atkritumu apsaimniekošanas reģiona vienojošais elements ir sadzīves atkritumu apglabāšanas poligons. Atkritumu apsaimniekošanas reģionu izveides mērķis bija nodrošināt ekonomiski pamatotu atkritumu apsaimniekošanu, kas ietver samērīgu atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras un reģionā radīto atkritumu apsaimniekošanas balansu, saprātīgus atkritumu pārvadājumu attālumus no atkritumu rašanās vietām līdz atkritumu apglabāšanas poligonam. Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2021.-2028. gadiem paredz 5 Atkritumu apsaimniekošanas reģionu (AAR) izveidi esošo 10 reģionu vietā, Vidusdaugavas AAR lielāko daļu paredzēts iekļaut izveidojamajā Latgales AAR, esošo reģionu sadalot. Lai gan esošā Vidusdaugavas AAR lielums un sadzīves	

	atkritumu transportēšanas attālumi ir daļēji ekonomiski nepamatoti lieli, jaunais 2021.-2028. gadu plāns paredz ievērojami lielākus, saprātīgumā un ekonomiskajā lietderībā apšaubāmas reģiona robežas un pārvadājumu attālumus. Neizpratni rada paredzētā jaunu atkritumu noglabāšanas šūnu būvniecība atsevišķos poligonos, vienlaicīgi slēdzot virkni nesen izbūvēto poligonu ar daudzu gadu ietilpību. Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2021.-2028. gadiem nesniedz atbildi, kādā veidā notiks iepriekšējo kapitālieguldījumu atmaksāšanās Vidusdaugavas AAR, kas būs iespējamais saistību un tiesību pārņēmējs SIA Vidusdaugavas SPAAO, kas organizē sadzīves atkritumu apsaimniekošanu un noglabāšanu reģionā. Plāna mērķiem un sasniedzamiem rezultātiem atkritumu pārstrādē un reģenerācijā ir apšaubāms laika grafiks, nekonkrētība investīciju reģionālajā izvietojumā, atkritumu pārstrādes industrijas saturā. Plānā nav konkrētības, kāda veida atšķirotie atkritumi, kurā vietā, cik lielā apjomā tiks pārstrādāti vai sadedzināti. Ievērojot iepriekš minēto, mēs Vidusdaugavas atkritumu apsaimniekošanas reģionā ietilpstošo pašvaldību vadītāji uzskatām, ka Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.-2028. gadiem neparedz sadzīves atkritumu apsaimniekošanas uzlabošanos esošajā Vidusdaugavas atkritumu apsaimniekošanas reģionā, jo: - Paredz sadzīves atkritumu apsaimniekošanas efektivitātes pasliktināšanos un izmaksu	

	pieaugumu visos atkritumu apsaimniekošanas etapos, tarifu ievērojamu celšanos iedzīvotājiem; - Radīs ievērojamu vides piesārņojuma pieaugumu nesamērīgo transporta pārvadājumu dēļ; - Plāns nesniedz risinājumu par iepriekšējā perioda ievērojamo investīciju atmaksāšanos un finanšu saistībām; - Plāns neataino konkrētas rīcības un investīcijas sadzīves atkritumu pārstrādei un reģenerācijai Vidusdaugavas atkritumu apsaimniekošanas reģiona teritorijai vai Latgales AAR. Lūdzam apturēt Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028. gadiem turpmāku virzību kā neatbilstošu sabiedrības interesēm un negatavu praktiskai īstenošanai.	
23.	**Jēkabpils novada pašvaldība:** Informatīvā ziņojuma "Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanas reģionu attīstību pēc 2020. gada" minēts, ka Atkritumu apsaimniekošanas reģiona vienojošais elements ir sadzīves atkritumu apglabāšanas poligons. Atkritumu apsaimniekošanas reģionu izveides mērķis bija nodrošināt ekonomiski pamatotu atkritumu apsaimniekošanu, kas ietver samērīgu atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras un reģionā radīto atkritumu apsaimniekošanas balansu, saprātīgus atkritumu pārvadājumu attālumus no atkritumu rašanās vietām līdz atkritumu apglabāšanas poligonam. Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2021.-2028. gadiem paredz 5 Atkritumu	

	apsaimniekošanas reģionu (AAR) izveidi esošo 10 reģionu vietā, Vidusdaugavas AAR lielāko daļu paredzēts iekļaut izveidojamajā Latgales AAR, esošo reģionu sadalot. Lai gan esošā Vidusdaugavas AAR lielums un sadzīves atkritumu transportēšanas attālumi ir daļēji ekonomiski nepamatoti lieli, jaunais 2021.-2028. gadu plāns paredz ievērojami lielākus, saprātīgumā un ekonomiskajā lietderībā apšaubāmas reģiona robežas un pārvadājumu attālumus. Neizpratni rada paredzētā jaunu atkritumu noglabāšanas šūnu būvniecība atsevišķos poligonos, vienlaicīgi slēdzot virkni nesen izbūvēto poligonu ar daudzu gadu ietilpību. Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2021.-2028. gadiem nesniedz atbildi, kādā veidā notiks iepriekšējo kapitālieguldījumu atmaksāšanās Vidusdaudavas AAR, kas būs iespējamais saistību un tiesību pārņēmējs SIA Vidusdaugavas SPAAO, kas organizē sadzīves atkritumu apsaimniekošanu un noglabāšanu reģionā. Plāna mērķiem un sasniedzamiem rezultātiem atkritumu pārstrādē un reģenerācijā ir apšaubāms laika grafiks, nekonkrētība investīciju reģionālajā izvietojumā, atkritumu pārstrādes industrijas saturā. Plānā nav konkrētības, kāda veida atšķirotie atkritumi, kurā vietā, cik lielā apjomā tiks pārstrādāti vai sadedzināti. Ievērojot iepriekš minēto, uzskatu, ka Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.-2028. gadiem neparedz sadzīves atkritumu apsaimniekošanas uzlabošanos esošajā Vidusdaugavas atkritumu apsaimniekošanas reģionā, jo:	

	• Paredz sadzīves atkritumu apsaimniekošanas efektivitātes pasliktināšanos un izmaksu pieaugumu visos atkritumu apsaimniekošanas etapos, tarifu ievērojamu celšanos iedzīvotājiem; • Radīs ievērojamu vides piesārņojuma pieaugumu nesamērīgo transporta pārvadājumu dēļ; • Plāns nesniedz risinājumu par iepriekšējā perioda ievērojamo investīciju atmaksāšanos un finanšu saistībām; • Plāns neataino konkrētas rīcības un investīcijas sadzīves atkritumu pārstrādei un reģenerācijai Vidusdaugavas atkritumu apsaimniekošanas reģiona teritorijai vai Latgales AAR. Lūdzam apturēt Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028. gadiem turpmāku virzību kā neatbilstošu sabiedrības interesēm un negatavu praktiskai īstenošanai.	
24.	**Salas novada pašvaldība:** Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija ir izstrādājusi Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2021.-2028. gadiem, kuru paredzēts apstiprināt valdībā tuvākajā laikā. Informatīvā ziņojuma "Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanas reģionu attīstību pēc 2020. gada" minēts, ka Atkritumu apsaimniekošanas reģiona vienojošais elements ir sadzīves atkritumu apglabāšanas poligons. Atkritumu apsaimniekošanas reģionu izveides mērķis bija nodrošināt ekonomiski pamatotu atkritumu apsaimniekošanu, kas ietver samērīgu atkritumu	

	apsaimniekošanas infrastruktūras un reģionā radīto atkritumu apsaimniekošanas balansu, saprātīgus atkritumu pārvadājumu attālumus no atkritumu rašanās vietām līdz atkritumu apglabāšanas poligonam. Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2021.-2028. gadiem paredz 5 Atkritumu apsaimniekošanas reģionu (AAR) izveidi esošo 10 reģionu vietā, Vidusdaugavas AAR lielāko daļu paredzēts iekļaut izveidojamajā Latgales AAR, esošo reģionu sadalot. Lai gan esošā Vidusdaugavas AAR lielums un sadzīves atkritumu transportēšanas attālumi ir daļēji ekonomiski nepamatoti lieli, jaunais 2021-2028. gadu plāns paredz ievērojami lielākus, saprātīgumā un ekonomiskajā lietderībā apšaubāmas reģiona robežas un pārvadājumu attālumus. Neizpratni rada paredzētā jaunu atkritumu noglabāšanas šūnu būvniecība atsevišķos poligonos, vienlaicīgi slēdzot virkni nesen izbūvēto poligonu ar daudzu gadu ietilpību. Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2021.-2028. gadiem nesniedz atbildi, kādā veidā notiks iepriekšējo kapitālieguldījumu atmaksāšanās Vidusdaudavas AAR, kas būs iespējamais saistību un tiesību pārņēmējs SIA Vidusdaugavas SPAAO, kas organizē sadzīves atkritumu apsaimniekošanu un noglabāšanu reģionā. Plāna mērķiem un sasniedzamiem rezultātiem atkritumu pārstrādē un reģenerācijā ir apšaubāms laika grafiks, nekonkrētība investīciju reģionālajā izvietojumā, atkritumu pārstrādes industrijas saturā. Plānā nav konkrētības, kāda veida atšķirotie atkritumi, kurā	

	vietā, cik lielā apjomā tiks pārstrādāti vai sadedzināti. Ievērojot iepriekš minēto, uzskatu, ka Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.-2028. gadiem neparedz sadzīves atkritumu apsaimniekošanas uzlabošanos esošajā Vidusdaugavas atkritumu apsaimniekošanas reģionā, jo: - Paredz sadzīves atkritumu apsaimniekošanas efektivitātes pasliktināšanos un izmaksu pieaugumu visos atkritumu apsaimniekošanas etapos, tarifu ievērojamu celšanos iedzīvotājiem; - Radīs ievērojamu vides piesārņojuma pieaugumu nesamērīgo transporta pārvadājumu dēļ; - Plāns nesniedz risinājumu par iepriekšējā perioda ievērojamo investīciju atmaksāšanos un finanšu saistībām; - Plāns neataino konkrētas rīcības un investīcijas sadzīves atkritumu pārstrādei un reģenerācijai Vidusdaugavas atkritumu apsaimniekošanas reģiona teritorijai vai Latgales AAR. Lūdzam apturēt Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028. gadiem turpmāku virzību kā neatbilstošu sabiedrības interesēm un negatavu praktiskai īstenošanai.	
25.	**Skrīveru novada pašvaldība:** Informatīvā ziņojuma "Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanas reģionu attīstību pēc 2020. gada" minēts, ka Atkritumu apsaimniekošanas reģiona vienojošais elements ir sadzīves atkritumu apglabāšanas poligons. Atkritumu	

	apsaimniekošanas reģionu izveides mērķis bija nodrošināt ekonomiski pamatotu atkritumu apsaimniekošanu, kas ietver samērīgu atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras un reģionā radīto atkritumu apsaimniekošanas balansu, saprātīgus atkritumu pārvadājumu attālumus no atkritumu rašanās vietām līdz atkritumu apglabāšanas poligonam. Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2021.-2028. gadiem paredz 5 Atkritumu apsaimniekošanas reģionu (AAR) izveidi esošo 10 reģionu vietā, Vidusdaugavas AAR lielāko daļu paredzēts iekļaut izveidojamajā Latgales AAR, esošo reģionu sadalot. Lai gan esošā Vidusdaugavas AAR lielums un sadzīves atkritumu transportēšanas attālumi ir daļēji ekonomiski nepamatoti lieli, jaunais 2021.-2028. gadu plāns paredz ievērojami lielākus, saprātīgumā un ekonomiskajā lietderībā apšaubāmas reģiona robežas un pārvadājumu attālumus. Neizpratni rada paredzētā jaunu atkritumu noglabāšanas šūnu būvniecība atsevišķos poligonos, vienlaicīgi slēdzot virkni nesen izbūvēto poligonu ar daudzu gadu ietilpību. Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2021.-2028. gadiem nesniedz atbildi, kādā veidā notiks iepriekšējo kapitālieguldījumu atmaksāšanās Vidusdaudavas AAR, kas būs iespējamais saistību un tiesību pārņēmējs SIA Vidusdaugavas SPAAO, kas organizē sadzīves atkritumu apsaimniekošanu un noglabāšanu reģionā. Plāna mērķiem un sasniedzamiem rezultātiem atkritumu pārstrādē un reģenerācijā ir apšaubāms laika grafiks,	

	nekonkrētība investīciju reģionālajā izvietojumā, atkritumu pārstrādes industrijas saturā. Plānā nav konkrētības, kāda veida atšķirotie atkritumi, kurā vietā, cik lielā apjomā tiks pārstrādāti vai sadedzināti. Ievērojot iepriekš minēto, uzskatu, ka Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.-2028. gadiem neparedz sadzīves atkritumu apsaimniekošanas uzlabošanos esošajā Vidusdaugavas atkritumu apsaimniekošanas reģionā, jo: - paredz sadzīves atkritumu apsaimniekošanas efektivitātes pasliktināšanos un izmaksu pieaugumu visos atkritumu apsaimniekošanas etapos, tarifu ievērojamu celšanos iedzīvotājiem; - radīs ievērojamu vides piesārņojuma pieaugumu nesamērīgo transporta pārvadājumu dēļ; - plāns nesniedz risinājumu par iepriekšējā perioda ievērojamo investīciju atmaksāšanos un finanšu saistībām; - plāns neataino konkrētas rīcības un investīcijas sadzīves atkritumu pārstrādei un reģenerācijai Vidusdaugavas atkritumu apsaimniekošanas reģiona teritorijai vai Latgales AAR. Lūdzam apturēt Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028. gadiem turpmāku virzību kā neatbilstošu sabiedrības interesēm un negatavu praktiskai īstenošanai.	
26.	**Rīgas domes Mājokļu un vides departaments:** 26. lpp.- Uzskatām, ka nodaļā 2.5.1. iekļautais apgalvojums "Pierīgas AAR, lai gan tuvojas	Plāna 2.5.1. nodaļa precizēta atbilstoši

	noteiktajam [šķiroto atkritumu savākšanas punktu] rādītājam, tomēr tas manāmi atpaliek no normas [viens punkts uz 700 iedzīvotājiem] un ir viens punkts uz 861 iedzīvotājiem" neatspoguļo visas atkritumu šķirošanas iespējas. 1. Aicinām papildināt šo sadaļu ar sekojošo tekstu: Atbilstoši MK 328 "Kritēriji un kārtība, kādā novērtē atkritumu dalītās savākšanas pakalpojuma pieejamību iedzīvotājiem" 2.1. punktā noteiktajam, Rīgā ir aptuveni 110 sadzīves atkritumu dalītās savākšanas punkti uz vienu iedzīvotāju. Kopumā Rīgā ir ~ 6000 sadzīves atkritumu dalītās savākšanas punkti (atbilstoši MK 788 "Noteikumi par atkritumu savākšanas un šķirošanas vietām" 4. punktam), kur šķirotos atkritumus drīkst izmest gan ikviens iedzīvotājs (publiskie šķirošanas punkti), gan tikai konkrētās mājas īpašnieks/lietotājs/iedzīvotājs. Iekļaujot aprēķinos šos punktus, Rīga izpilda noteiktā rādītāja prasības.	VARAM rīcībā esošai informācijai.
27.	**Rīgas domes Mājokļu un vides departaments:** 33.-34. lpp. 2.5.7. Atkritumu reģenerācija. Paredzam garu un smagu diskusiju par atkritumu reģenerācijas iekārtas izveidi gan ar iedzīvotājiem un vides organizācijām, gan arī starp koalīcijas partneriem un deputātiem. Šī ideja nav viennozīmīgi vērtējama, kā jau ir norādīts pašā Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā. Jāņem vērā, ka šāda iekārta ietekmē atkritumu apsaimniekošanas sistēmu ilgtermiņā, var radīt negatīvas incentīvas patiesas aprites ekonomikas ieviešanai un kavēt klimatneitralitātes mērķu sasniegšanu. Uzskatām, ka lēmums par šādas	Jautājums ir vērtēts plāna stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējuma vides pārskatā.

	iekārtas izveidi ir jāpieņem uzklausot visas iesaistītās puses un izvērtējos visus iespējamos efektus. Uzskatām, ka pastāv zema iespējamību, ka šāda iekārtas Rīgā tiks izveidota. Lūdzam detalizētāk izvērtēt un pamatot atkritumu sadedzināšanas opciju, ņemot vērā atkritumu apsaimniekošanas hierarhiju, virzību uz klimatneitralitāti un citu valstu pieredzi	
28.	**Rīgas domes Mājokļu un vides departaments:** 46. lpp. 2.6.6. Būvniecības atkritumi. Lai gan plānā ir iekļauta sadaļa par būvniecības atkritumiem, kas apraksata esošo situāciju, tā nesniedz risinājumus un nenosaka mērķus būvniecības atkritumu pareizai apsaimniekošanai un atkārtotai izmantošanai. Aicinām iekļaut plānā būvniecības atkritumu pārstrādes un **otrreizējās izmantošanas plānus.**	Ņemts vērā, plāna 1. nodaļā ir ietverts būvniecības atkritumu pārstrādes mērķis, kura izpilde tiek nodrošināta ar patreiz jau esošo normatīvo regulējumu un pasākumiem.
29.	**Rīgas domes Mājokļu un vides departaments:** • 67.-68. lpp. 3.2. Scenārijs ar pasākumiem atkritumu rašanās novēršanai. scenārijā ir paredzēts jau 2021. gadā sašķirot 10% bioloģisko atkritumu. Uzskatām, ka šis mērķis ir grūti sasniedzams vairāku iemeslu dēļ. Pirmkārt, Rīga ir vienīgā pašvaldība, kas uzsāks bioloģisko atkritumu dalītu vākšanu 2021. gadā. Lai sasniegtu noteikto mērķi, Rīgai jau pirmajā gadā būtu ļoti strauji jāpalielina bioloģiskos atkritumu jaukšanas jauda, kamēr trūkst informācijas gan par izmaiņām bioloģisko atkritumu pieņemšanas tarifos SIA Getliņi EKO, gan par jaunās SIA Getliņi EKO kompostēšanas sistēmas ietekmi uz bioloģisko atkritumu vākšanas prasībām. Ieguldīt resursus	Precizēts atbilstoši SIA "Getliņi EKO" sniegtajai informācija, ka 2019. gadā ir pieņemti 30 000 tonnu šķirotu bioloģiski noārdāmo atkritumu, tādejādi 10% mērķis ir pamatots.

	cilvēku izglītošanā un pēc tam mainīt uzsāktās komposta prakses ilgtermiņā var radīt negatīvas sekas un ir nelietderīga resursu izmantošana. Otrkārt, nav skaidras arī tehniskā komposta kvalitātes prasības, kā arī iespējamie tā izmantošanas veidi. Pastāv risks saražot **tehnisko kompostu** bez iespējas to izmantot, kas varētu apgrūtināt atkritumu apsaimniekošanas sistēmu. • **Lūdzam samazināt 2021. gadam noteikto bioloģisko atkritumu dalītas vākšanas mērķi**, vai arī atlikt šo mērķi līdz brīdim, kad SIA Getliņi EKO ir pārgājis uz jauno kompostēšanas sistēmu un ir izveidota komposta kvalitātes un izmantošanas normatīvo aktu bāze. • Lūdzam veikt aprēķinus saražotā tehniskā komposta izmantošanai, piemēram, kāds ir maksimālais daudzums, kas varētu tikt izmantots ceļu būvniecībai, kā arī izvērtēt iespējamos riskus dažādiem izmantošanas veidiem, piemēram, dažādi piesārņojuma tipi.	
30.	**Rīgas domes Mājokļu un vides departaments:** • 73. lpp., 4.1. tabula. Atkritumu apsaimniekošanas institucionālās sistēmas attīstība. Aicinām pārskatīt rādītāja *Radīto atkritumu daudzums 2035. pret 2020 .gadu, %* aprēķinus Pierīgas reģionam. Šobrīd ir pardzēts radīto atkritumu pieaugums par vairāk nekā 30%. Šādas prognozes neatbilst ne paredzamajām izmaiņām iedzīvotāju skaitā, ne arī aprites ekonomikas un atkritumu samazināšanas aktivitāšu īstenošanai. Šādi aprēķini var veicināt atkritumu apsaimniekošanas	Aprēķinu pamatojums saistīts ar precizēto plāna 4. nodaļu un jauno 8. pielikumu.

	investīciju nelietderīgu ieguldīšanu nesamērīgos projektos.	
31.	**Rīgas domes Mājokļu un vides departaments:** 99. lpp. 2.4.2. Mājkompostēšanas un sadzīves (BNA) atkritumu (mikrokompostēšanas) iespēju izvērtēšana mērķu sasniegšanai. Ļoti pozitīvi vērtējam to, ka plānā ir iekļauta arī mikrokompostēšanas jeb mājkompostēšanas iespēju izvērtēšana. Rīga, kura ir pirmā pilsēta Latvijā, kam ir jāievieš bioloģisko atkritumu dalīta vākšana, plāno atbalstīt šādas aktivitātes. Iesakām papildus mājkompostēšanai iekļaut arī mazizmēra kolektīvo kompostēšanu, kura daudzās citās valstīs tiek izmantota industriālo kompostēšanas sistēmu darba atvieglošanai vai pat industriālu sistēmu aizstāšanai. Aicinām papildināt plānā aprakstīto atbalstu: • Lūdzam iekļaut plānā nepieciešamo normatīvo aktu bāzes izveidošanu kompostēšanai pilsētas teritorijā, kurā jānosaka kompostkastes izmēri/tilpums atbilstoši teritorijai/iedzīvotāju skaitam mājsaimniecībā, kompostkastes minimālās prasības. • Lūdzam paskaidrot plānoto mazizmēra BNA uzskaiti. Mehānisms, kas uzskaitītu mājsaimniecībās un mazizmēra kompostēšanas instalācijās kompostēto BNA gada griezumā, atspoguļotu dalīti vāktā BNA proporcijas palielināšanu izmantojot šādas mazizmēra kompostēšanas iniciatīvas.	Ņemts vērā. Pasākums iekļauts plāna 6. nodaļā.

	• Lūdzam atbalstīt ne tikai individuālo, bet arī kolektīvo mazizmēra kompostēšanu ar attiecīgas normatīvo aktu bāzes izveidi.	
32.	**Rīgas domes Mājokļu un vides departaments:** 127. lpp. 8.3.2. "Maksā, kad izmet" principa īstenošana. Lai gan idejiski atbalstām sistēmu "Maksā, kad izmet" (MKI), aicinām izvērtēt tās izveides un uzturēšanas izmaksas, kā arī resursus, kas būs nepieciešami, lai novērstu nelegālās izgāztuves un atkritumu izmešanu sistēmai nepiederošu atkritumu konteineros.	Priekšlikums ņemts vērā. Precizēta pasākuma redakcija. Skatīt komentāru pie 7. iebilduma.
33.	**Rīgas domes Mājokļu un vides departaments:** 8.Atbalsts atkritumu samazināšanai. Pozitīvi vērtējam atbalstu atkritumu samazināšanai, bet vēlamies, lai plānā parādītos arī konkrētas atbildības, līdzīgi kā tabulā 2.1 ir raksturota radīto atkritumu apsaimniekošanas sistēma, kā arī konkrētus sasniedzamos mērķus, kā jau tas ir minēts NAP. Redzam aktīvu pašvaldības lomu radīto atkritumu samazināšanā, bet vēlamies, lai atkritumu apsaimniekošanas plānā parādītos arī konkrēts un paredzams atbalsts no citām iesaistītajām pusēm, tajā skaitā pagaidām sarakstā neiekļautām pusēm. • Aicinām minēt tabulā 9.1. norādīto *Sadzīvē (mājsaimniecībās) radītais atkritumu daudzuma* (409 kg uz iedzīvotāju 2018. gadā) un NAP 276, indikatora *Radītais sadzīves atkritumu daudzums uz iedzīvotāju* **(470 kg uz iedzīvotāju 2018. gadā)** atšķirības iemeslus un saskaņot abus mērķus vismaz proporcionāli.	Skatīt precizēto plāna projektu.

	• Aicinām noteikt kvantitatīvus mērķus dažādu atkritumu tipu samazināšanai. • Aicinām izstrādāt atkritumu samazināšanas sistēmas aprakstu, līdzīgi kā tabulā 2.1 tas ir veikts radīto atkritumu apsaimniekošanai, iekļaujot tajā dažādas iesaistītās puses, tajā skaitā mazumtirgotājus un vairumtirgotājus, pētniecības institūtus, iepakojuma ražotājus un citus.	
34.	**SIA "Clean Living Group":** Kā būtiskākos trūkumus Projektā CleanLiving saskata rīcības plāna trūkumu bioloģisko atkritumu pārstrādei un to apglabātā daudzuma samazināšanai. Plānā nav minēts, pēc kādas shēmas tiks organizēta bioloģisko atkritumu šķirošana gan no juridiskām personām, kuru darbības rezultātā pāri paliek pārtikas atkritumi, gan no mājsaimniecībām. Stratēģijā par apglabājamo bioloģiski noārdāmo atkritumu apjoma samazināšanu nekas par to nav minēts	Pasākumi ir ietverti Plāna 6. nodaļā.
35.	**SIA "Clean Living Group":** Tāpat CleanLiving saskata, ka Projektā nav norādīta vieta biopolimēru produktiem. Biopolimēru produkti nav nedz pieminēti definīcijā par bioloģiskajiem atkritumiem, nedz arī Projektā ir paredzēta vieta biopolimēru produktiem apglabāto bioloģisko atkritumu samazināšanas apjomam.	**Nav ņemts vērā.** No biopolimēriem ražotus produktus neklasificē kā tālākus bioloģiskos atkritumus, jo no biopolimēriem ražoti produkti iekļauj gan no atjaunojamām izejvielām ražotus bioloģiski nenoārdāmus produktus, gan no modificētiem dabīgiem polimēriem

		ražotus bioloģiski nenoārdāmus produktus.
36.	**SIA "Clean Living Group":** 1) Mēs piedāvājam kopā ar VARAM izstrādāt pilotprojektu bioloģisko atkritumu savākšanai no mājsaimniecībām. Pilotprojekta ietvaros mēs sponsorēsim 600-1000 vienības biokompostējamo atkritumu grozus kopā ar tikpat lielu daudzumu biokompostējamo atkritumu maisiņu ruļļiem konkrēti definētam iedzīvotāju lokam, uz kā bāzes pārliecināties par "no durvīm līdz durvīm" sistēmas efektivitāti bioloģisko atkritumu savākšanā un pēc tam to pārstrādē.	**Nav ņemts vērā.** Priekšlikums neatbilst plāna detalizācijas pakāpei.
37.	**SIA "Clean Living Group":** 2) Mēs kopā ar ārvalstu bioatkritumu savākšanas ekspertu grupu piedāvājam noorganizēt semināru ar VARAM un Latvijas vadošajiem atkritumu apsaimniekotājiem, kurā dalītos ar padomiem, pieredzi un arī pieļautajām kļūdām bioloģisko atkritumu savākšanā un pārstrādē valstīs, kurā šī sistēma ir pārbaudīta un sekmīgi funkcionē jau gadiem un palīdz savākt pārstrādei ievērojamu daudzumu bioloģisko atkritumu.	**Nav ņemts vērā.** Priekšlikums neatbilst plāna detalizācijas pakāpei.
38.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** 1. Izteikt plāna 12. lpp, 1.nodaļas, 1.2. punkta Nacionālie mērķi, Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna kvalitatīvie un kvantitatīvie mērķi, 1.1. Mērķis šādā redakcijā: "1.1. Mērķis: līdz 2023. gada 1. janvārim izveidota dalītas savākšanas sistēma tekstilmateriāliem;"	Ņemts vērā.

39.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** 2. Izteikt plāna 12. lpp, 1.nodaļas, 1.2 .punkta Nacionālie mērķi, Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna kvalitatīvie un kvantitatīvie mērķi, 1.6. Mērķis šādā redakcijā: "1.6. Mērķis: līdz 2025. gadam ieviesti pasākumi, kas nodrošina, ka vismaz 50%- 2023.gadā, 60%- 2024.gadā un 70% - 2025.gadā pēc svara nebīstamo būvgružu un ēku nojaukšanas atkritumi, sagatavoti atkārtotai izmantošanai, pārstrādei un citai materiāla reģenerācijai, tostarp aizbēršanai;"	Nav nepieciešams noteikt šādu mērķi, jo būvniecības atkritumu pārstrāde jau šobrīd ir 90% apmērā.
40.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** 3. Lūdzu sniegt skaidrojumu par plāna 13. lpp, 1. nodaļas, 1.2. punkta Nacionālie mērķi, Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna kvalitatīvie un kvantitatīvie mērķi, 5.1. un 5.2. apakšpunktā norādītajiem datumiem, to savstarpējo konsekvenci, kur līdz 2021. gada 13. augustam mērķis ir palielināts elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu savākšanas apjoms līdz 40-45 % gadā, no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados, bet jau no 2021. gada 14. augusta mērķis ir palielināts elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu savākšanas apjoms līdz 65% no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados, vai arī 85% no Latvijas teritorijā radītajiem EEIA. Tāpat lūdzam skaidrot, kāda nozīme ir augusta vidum konkrēto mērķu sasniegšanā? Mūsuprāt vienas vai otras mērķaktivitātes termiņus vajadzētu noteikt no gada sākuma. Lūdzu skaidrot 3 gadu	Mērķis ir norādīts atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 4. jūlija direktīvai 2012/19/ES par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem.

	izvērtējuma nepieciešamību, lai aprēķinātu EEI vidējo svaru? Papildus tam, šobrīd nav saprotama atšķirīga attieksme dažādo % apmēru noteikšana atkritumu savākšanas apjomos - 65% EEI vidējā svara aprēķinam, kas laistas Latvijas tirgū un 85% Latvijas teritorijā radītajiem EEIA. Mūsuprāt, tas rada nevienlīdzīgu attieksmi, ierobežo Latvijas ražošanas uzņēmēju konkurētspēju, radot tiem nelabvēlīgākus apstākļus.	
41.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** 4. Lūdzu papildināt 13. lpp, 1. nodaļas, 1.2. punkta Nacionālie mērķi, Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna kvalitatīvie un kvantitatīvie mērķi, 5.3. mērķi ar papildus pasākumiem, kas tiks ieviesti, lai nodrošinātu pilnvērtīgāku, labāku EEIA reģenerāciju un pārstrādi, jo plānā iekļautais formulējums liek apšaubīt, ka šobrīd operatoru veiktā EEIA reģenerācija un pārstrāde atbilst normatīvo aktu prasībām. Mūsu uzņēmuma praksē nav novēroti tādi gadījumi, taču ir zināmi precedenti, kad negodprātīgi uzņēmēji neapsaimnieko EEIA atbilstoši normatīvo akti prasībām. Piedāvājam šajā mērķī noteikt stingrākas prasības jaunajām, atjaunotajām RAS sistēmām, noteikt papildus tirgus ienākšanas mehānismus, stingrāk vērtēt dokumentālo apņemšanos mijiedarbībā ar saimnieciskajām iespējām dzīvē.	Prasības RAS sistēmas stiprināšanai ir iekļautas 6.nodaļā.
42.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** 5. Lūdzu papildināt 13. lpp, 1. nodaļas, 1.2. punkta Nacionālie mērķi, Atkritumu apsaimniekošanas	Mērķis ir norādīts atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes

	valsts plāna kvalitatīvie un kvantitatīvie mērķi, 6.1. mērķi ar konkrētu gadskaitli, kad mērķis ir jāsasniedz. Papildus tam vēršam uzmanību, ka ir jānosaka lielāks bateriju un akumulatoru atpakaļ savākšanas % apjoms.	2006. gada 21. septembra direktīvai 2006/66/ES par baterijām un akumulatoriem un bateriju un akumulatoru atkritumu noteiktajam.
43.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** 6. Lūdzu papildināt 13. lpp, 1. nodaļas, 1.2. punkta Nacionālie mērķi, Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna kvalitatīvie un kvantitatīvie mērķi, 7.3. un 7.4. mērķus ar skaidrojumu par dalīti izlietotā vienreiz lietojamā plastmasas dzērienu iepakojuma savākšanas 77% un 90% apjomu no attiecīgajā gadā tirgū laisto dzērienu attiecīgā iepakojuma apjoma pēc masas. Vai šeit ir domāti visi plastmasas dzērienu iepakojumi, vai tikai PET? Ja, tomēr, tie ir domāti visi vienreiz lietojamā plastmasas dzērienu iepakojumi, tad, mūsuprāt, šādi mērķi ir izpildāmi tikai tādā gadījumā, ja visu plastmasas dzērienu iepakojuma savākšanu nodrošina depozīta sistēma.	Atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 5. jūnija direktīvai 2019/904/ES par konkrētu plastmasas izstrādājumu ietekmes uz vidi samazināšanu prasība attiecas ne tikai uz PET, bet uz visu plastmasas dzērienu iepakojumu ar ietilpību līdz trim litriem. Depozīta sistēma un tās attīstība ir raksturota plāna 11.3. apakšnodaļā.
44.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **7.** Izslēgt 13. lpp, 1. nodaļas, 1.2. punkta Nacionālie mērķi, Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna prioritārie uzdevumi stratēģisko virsmērķu sasniegšanai, 3. apakšpunktā vārdus "un patēriņa līmenī", jo pārtikas produktu lietošana patēriņš nesamazināsies (sabiedrība nesāks mazāk ēst). Piedāvājam papildināt punktu ar atsevišķu teikumu: "Veicināt sabiedrības izpratni par nepieciešamo pārtikas produktu patēriņu savām	Minētais piedāvājums ir ietverts pārtikas atkritumu rašanās novēršanas programmā.

	vajadzībām sabalansējot to ar pārtikas atkritumu radīšanu."	
45.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **8.** Lūdzam iekļaut 20. lpp, plāna 2. nodaļas Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas raksturojums, 2.1. punkta Atkritumu apsaimniekošanas institucionālā sistēma, pēdējā rindkopā gadskaitli, kurā Atkritumu pārvadājumu sistēmas APUS un BRAPUS būs apvienotas	Minētais pasākums ir ietverts plāna 6.nodaļas 1.3.7. punktā.
46.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **9.** Izslēgt 23. lpp, plāna 2. nodaļas, 2.2. punkta Atkritumu apsaimniekošanas politikas instrumenti, 2.4.tabulā ražotāju atbildības sistēmas, kuras neveic savu saimniecisko darbību.	Ņemts vērā. Plāna projekta 2.2. apakšpunkta 2.4. tabula precizēta atbilstoši Valsts vides dienesta tīmekļvietnē publicētajai informācijai.
47.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **10.** Papildināt 25. lpp, plāna 2. nodaļas, 2.3. punkta Atkritumu datu pārvaldība pēdējo rindkopu ar interneta vietnes "Šķiro viegli" ieviešanas datumu, jo sasaistē ar šo vietni darbosies arī citi normatīvajos aktos iecerēti kontroles mehānismi.	Ņemts vērā. Precizēta un papildināta 2.3. nodaļa.
48.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **11.** Lūdzam precizēt 26. lpp, plāna 2. nodaļas, 2.5.1. punkta Atkritumu savākšana 1. apakšpunkta - sadzīves atkritumu dalītās savākšanas punkts tekstu, kur norādīts, ka vienā atkritumu konteinerā var vienlaikus savākt divu vai vairāku veidu dalīti savāktos sadzīves atkritumus. Formulējums nav piemērots īsti korekti, jo praksē netiek piemērota un infrastruktūras veidotāji neatbalsta jebkuru divu	Ņemts vērā . Precizēta punkta 2.5.1. punkta - Atkritumu savākšana 1.apakšpunkta redakcija.

	atkritumu materiālu jaukšanu vienā konteinerā. Lūdzam izteikt teikumu šādā redakcijā: "Vienā atkritumu konteinerā var vienlaikus savākt divu vai vairāku veidu dalīti savāktos sadzīves atkritumus, izņemot stikla un BNA atkritumus.	
49.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **12.** Precizēt 38. lpp, plāna 2. nodaļas, 2.6. punkta Atkritumu sastāvs un atkritumu plūsmu apsaimniekošana, 2.10. tabulas sadzīves atkritumu sastāva % rādītājus, jo šobrīd % rādītāju kopsumma tos saskaitot ir 117,5%. Iespējams, pie frakcijas Izlietotais iepakojums ir jāpapildina ar vārdiem "tai skaitā daļa no iepriekš minētiem stikla, plastmasas un papīra atkritumiem."	VARAM paskaidro, ka sadzīves atkritumu sastāvs ir noteikts vairākos apbūves un dzīvojamo vietu tipos, tāpēc ir iespējamas atkritumu sastāva svārstības vienas atkritumu grupas ietvaros. Tāpēc, saskaitot minētos apjomus, arī veidojas šāda matemātiska nesakritība.
50.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **13.** Precizēt 50. lpp, plāna 2. nodaļas, 2.6.10. punkta Nolietotās riepas, 2. rindkopas tekstu. Mūsuprāt, riepu dedzināšanu Schwenk nedrīkst attiecināt kā riepu pārstrādi, tas ir jānorāda, kā vienas riepu apjoma daļas apsaimniekošanas veids. Papildus vēršam uzmanību, ka Latvijā pārstrādātais riepu apjoms mērāms līdzvērtīgā apjomā, kāds tas ir realizēts citās valstīs (eksportētas).	Ņemts vērā, plāna 2.6.10. apakšnodaļas precizēta.
51.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **14.** Lūdzam izslēgt 50. lpp, plāna 2. nodaļas, 2.6.10. punkta Nolietotās riepas pirmspēdējā rindkopā vārdus pēc komata "kā arī eksportētas uz Indiju" Mūsuprāt, Indijas minēšana kā galamērķis	Ņemts vērā, plāna 2.6.10. apakšnodaļas precizēta

	riepu eksportam šobrīd vairs nav aktuāls un nebūtu atsevišķi minams, kā viens no galvenajiem eksporta mērķiem.	
52.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **15.** Papildināt 51. lpp, plāna 2. nodaļas, 2.6.10. punkta Nolietotās riepas, pēdējo rindkopu ar tekstu aiz vārdiem "nolietotas riepas" taču jāturpina strādāt pie ZPI normatīvā regulējuma pilnveidošanas, lai ZPI obligātajā sarakstā iekļautu prasības par obligātu no nolietotām riepām iegūtā materiāla izmantošana noteiktā daļā. Papildus tam jāmin, ka no nolietotām riepām iegūtā materiāla izmantošana būvniecībā ir iespējama, jo attiecīgie būvnormatīvi to paredz, taču nepieciešams izstrādāt konkrētus būvniecības standartus.	Ņemts vērā, plāna 2.6.10. apakšnodaļas precizēta.
53.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **16.** Izslēgt 51. lpp, plāna 2. nodaļas, 2.6.11. punkta Elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi 2. rindkopas 2.teikumu "2020.gadā trīs VKP apsaimniekotāji veic nolietotu riepu apsaimniekošanu."	Ņemts vērā, precizēts.
54.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **17.** Izslēgt 51. lpp, plāna 2. nodaļas, 2.6.11. punkta Elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi 2. rindkopas 2.teikumu "2020. gadā trīs VKP apsaimniekotāji veic nolietotu riepu apsaimniekošanu."	Ņemts vērā, precizēts.
55.	**SIA "Eco Baltia Grupa":**	Ņemts vērā.

	18. Izteikt plāna 78. lpp., 4. nodaļas Atkritumu apsaimniekošanas institucionālās sistēmas attīstība, 4.3. punkta Ražotāju paplašināto atbildības sistēmu tālāka attīstība, ceturto RAS darbības un to efektivitātes īstenošanas pasākumu šādā redakcijā: " 2023. gadā izveidot RAS piemērošanu tekstilmateriāliem un tekstilizstrādājumiem ar mērķi samazināt atkritumu poligonos nodoto tekstilmateriālu."	
56.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **19.** Papildināt plāna 82. lpp., 5. nodaļas Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstības virzieni, 5.1.2. punkta Atkritumu sagatavošanas atkārtotai izmantošanai infrastruktūra, 3. rindkopu, kur teikts, ka centru izveidē atbalsts būtu piešķirams telpu izveidei, kā arī pakalpojuma nodrošināšanai nepieciešamā aprīkojuma iegādei, ar tekstu, ka atbalsts nepieciešams šo darbību pastarpinātai iekļaušanai RAS sistēmās, kā rezultātā arī atbalsta gūšana no RAS finansējuma.	Nav ņemts vērā. Plāns neietver šādu detalizācijas pakāpi.
57.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **20.** Aicinām plāna 83. lpp., 5. nodaļas, 5.1.5. punkta Atkritumu reģenerācijas iekārtas 1.), 2.) un 3.) apakšpunktā vārdus "Rīgas pilsētā, Daugavpils pilsētā un Valmieras pilsētā" aizstāt ar vārdiem "Rīgas, Daugavpils, Valmieras pilsētā vai tuvā attālumā no plānotajiem atkritumu apsaimniekošanas reģionu poligoniem, kuri atrodas šo pilsētu tuvumā."	Precizēta 5.1.5. nodaļa.

58.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **21.** Papildināt plāna 85. lpp., 5. nodaļas, 5.1.8. punkta Atkritumu ievešana un izvešana, pirmo rindkopu, ka Latvijā ievestajam NAIK izejmateriālam ir jānosaka minimālās kaloritātes prasības, kā arī minimālās piejaukuma un tīrības % mērķrādītāji ievedamajiem materiāliem uz pārstrādi.	Nav ņemts vērā. Plāns neietver šādu detalizācijas pakāpi.
59.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **22.** Aizstāt plāna 86. lpp., 6. nodaļas Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā paredzētie rīcības virzieni un pasākumi, tabulas 1.1.2. ailē termiņu "2023" ar termiņu "2022". Esošā riepu apsaimniekošanas infrastruktūra pakāpeniski attīstās katru gadu, taču uzlabojumi ir minimāli, turklāt uzkrātais riepu apjoms ik gadu pieaug. Pilnveidota riepu apsaimniekošanas sistēma Latvijā ir jāievieš nekavējoties.	Ņemts vērā, precizēts.
60.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **23.** Papildināt plāna 87. lpp., 6. nodaļas, tabulu pirms 1.1.5. punkta ar jaunu punktu, kur rīcību virzienu un pasākumu kolonnā būtu paredzēti atbalsta mehānismi otrreizēji izmantojamo lietu nodošanas un labošanas vietām, to izveidei, sistēmas uzturēšanai un tikai pēc tam noteikt noteiktus kontroles mehānismus un ziņošanas pienākumus, kas visdrīzāk varētu samazināt nevis palielināt attiecīgās saimnieciskās nodarbes veicējus.	Minētie atbalsta pasākumi ir iekļauti Aprites ekonomikas rīcības plānā.
61.	**SIA "Eco Baltia Grupa":**	Sodi jau ir noteikti normatīvajā regulējumā.

	24. Papildināt plāna 92. lpp., 6. nodaļas, tabulu pēc 1.7.1. punkta ar jaunu punktu, kur rīcību virzienu un pasākumu kolonnā būtu noteikti pasākumi kontroles stiprināšanai un sodu mehānismam komersantiem, kas attiecīgo finanšu nodrošinājumu neievieš.	Ja atkritumu apsaimniekošanas komersantam nav finanšu nodrošinājuma, tad tā darbībai atkritumu apsaimniekošanas jomā netiek izsniegta attiecīgā atkritumu apsaimniekošanas atļauja.
62.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **25.** Papildināt plāna 92. lpp., 6. nodaļas, tabulas 1.7.3. punkta ar gadskaitli 2022, līdz kuram notiek izvērtēšana nepieciešamajos instrumentos tekstilmateriālu un tekstilizstrādājumu apsaimniekošanā.	Ņemts vērā.
63.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **26.** Precizēt plāna 96. lpp., 6. nodaļas, tabulas 2.2.4. punktu Izlietotā plastmasas iepakojuma dalītas atkritumu vākšanas attīstība. Nav skaidri saprotams, vai šeit ir domāts viss plastmasas iepakojums, vai tikai PET?	Atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 5. jūnija direktīvai 2019/904/ES par konkrētu plastmasas izstrādājumu ietekmes uz vidi samazināšanu prasība attiecas ne tikai uz PET, bet uz visu plastmasas dzērienu iepakojumu ar ietilpību līdz trim litriem.
64.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **27.** Precizēt vai sniegt skaidrojumu plāna 96. lpp., 6. nodaļas, tabulas 2.2.6., 2.2.7., 2.2.8., un 2.2.9. punktos norādīto indikatīvo finansējuma avotu. Vai	Pasākumi tiks realizēti atbilstoši plānā norādītajam.

	tas nozīmē, ka no ES un KF būs pieejami līdzekļi konteineru iegādei? Papildus tam vēršam uzmanību, lai izpildītu iepriekš minētos rīcības virzienus un pasākumus, lūdzam pārskatīt 2023. gada termiņus, jo tādā gadījumā konteineru iegādei attiecīgais finansējums ir nepieciešams jau 2022.gadā.	
65.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **28.** Precizēt plāna 100. lpp., 6. nodaļas, tabulas 2.2.6. punkta a), b), c) termiņus, nosakot, ka visos gadījumos tiek paredzēts 2023. gads. Jāņem vērā tas, ka no finansējuma iegūšanas brīža līdz noteiktam pārstrādes procesam praksē paiet no 2-3 gadiem dažādu saskaņojumu veikšanai, IVN un būvniecība.	2.4.6. pasākumā Plānā ir definēti gala termiņi pasākumu ieviešanai.
66.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **29.** Precizēt plāna 100. lpp., 6. nodaļas, tabulas 2.5.3. punktā noteikto indikatīvo finansējuma avotu papildinot to ar publisko finansējumu, jo šādi projekti praksē lielākoties tiek realizēti PPP procedūras ietvarā.	Šobrīd nav identificēts pieejams publiskais finansējums šim mērķim.
67.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** 30. Papildināt plāna 101. lpp., 6. nodaļas, tabulas 3.1. punkta noteiktos indikatīvos finansējuma avotus ar komersanti (operatori) un RAS.	Ņemts vērā. Precizēts.
68.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **31.** Papildināt plāna 101. lpp., 6 .nodaļas, tabulas 3.3. punkta noteiktos indikatīvos finansējuma avotus ar RAS.	Ņemts vērā. Precizēts.

69.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **32.** Aizstāt plāna 108. lpp., 7. nodaļas Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā paredzēto pasākumu īstenošanai nepieciešamais un pieejamais finansējums un tā avoti, tabulas 2.1. punkta investīciju kolonnā skaitli 2 200000 ar skaitli 2 100000	Skat.precizēto plāna projektu.
70.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **33.** Precizēt plāna 108. lpp., 7. nodaļas, tabulas 2.2. punkta investīciju kolonnā noteikto investīciju apjomu 2 100 000. Pēc mūsu praksē esošās informācijas, laukumu vidējās izmaksas šobrīd sastāda 100 000 EUR. Papildus jāņem vērā šķirošanas sistēmas infrastruktūras attīstības tendences, kas noteikti laukuma ierīkošanas izmaksas cels.	Skat.precizēto plāna projektu.
71.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **34.** Precizēt plāna 108. lpp., 7. nodaļas, tabulas 2.3. punkta investīciju kolonnā noteikto investīciju apjomu 6 400 000. Pēc mūsu praksē esošās informācijas, viena konteinera izmaksas nepārsniedz 150 euro un tā uzstādīšana nemaksā vairāk kā 25 euro uz konteineru.	Skat.precizēto plāna projektu.
72.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **35.** Precizēt plāna 109. lpp., 7. nodaļas, tabulas 2.4. punkta investīciju kolonnā noteikto investīciju apjomu, jo pēc mūsu praksē esošās informācijas veicot pilotprojektu, viena konteinera cena un tā uzstādīšanas izmaksas nepārsniedz 1000 euro, taču pēc mūsu aplēsēm,, Latvijas teritorijā ir nepieciešams uzstādīt vismaz 1000 konteinerus.	Skat.precizēto plāna projektu.

	Līdz ar to infrastruktūras attīstīšanai investīciju apjoms nav jāparedz lielāks kā 1 000 000 euro.	
73.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **36.** Precizēt plāna 110. lpp., 7. nodaļas, tabulas 4.1. punkta investīciju kolonnā noteikto investīciju apjomu, jo pēc Liepājas Ras un Getliņi EKO izmaksu salīdzinājuma cena uz vienu tonnu nepārsniegs 100 EUR. Līdz ar to būtu precizējums investīciju apjoms.	Skat.precizēto plāna projektu.
74.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **37.** Precizēt plāna 112. lpp., 7. nodaļas, tabulas 7.1 .punkta investīciju kolonnā noteikto investīciju apjomu, jo pēc mūsu praksē esošās informācijas nepieciešamais investīciju apjoms ir rēķināms vismaz 2euro gadā uz katru iedzīvotāju.	Skat.precizēto plāna projektu.
75.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **38.** Lūdzu sniegt skaidrojumu par 122. lpp., 7. nodaļas, 7.4.Prognoze par bioloģiski noārdāmiem atkritumiem, bioloģiskiem atkritumiem un pārtikas atkritumiem, secinājumiem un prognozēm. Vai aprēķinos ir ņemti vērā BNA iepriekš minētais mērķis samazināt atkritumu masas īpatsvaru par 50% uz vienu iedzīvotāju mazumtirdzniecības un patēriņa līmenī un pārtikas zudumu ražošanas un piegādes ķēdēs?	Skat.precizēto plāna projektu.
76.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **39.** Lūdzu precizēt plāna 126. lpp, 8. nodaļas Atkritumu rašanās novēršanas valsts programmas, 8.1. punkta Atkritumu rašanās novēršanas saikne ar aprites ekonomiku, 8.1. tabulas 1. un 2. ailes	Skat.precizēto plāna projektu.

	mērķa skaitliskos rādītājus. Ņemot vērā paustos skaitliskos rādītājus un tīri matemātiski veicot darbības ar skaitļiem, VARAM ir pirmā institūcija, kas pēc 8 gadiem paredz Latvijas iedzīvotāju skaitu, kas sastāda 1,6 miljonus iedzīvotāju.	
77.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **40.** Lūdzu papildināt plāna 130. lpp, 8. nodaļas, 8.3.5. punkta, Investīcijas atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūrā un ekonomiskie stimuli, tabulu 8.2. ar laika termiņiem.	Precizēts 9.2. tabulas virsraksts.
78.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **41. Papildinā**t plāna 131. lpp, 8. nodaļas, 8.3.6. punkta, Zaļais publiskais iepirkums, pēdējo rindkopu **ar informāciju, kas atspoguļotu ZPI īpatsvaru, kuros noteikumu prasībās, kā kritēriji tiek izmantoti aprites ekonomikas principi,** kas nosaka, ka konkrētu preču ražošanā un iepirkuma piedāvājumā pretendentiem ir jāpiedāvā preces/produkti, kas tiek veidoti izmatojot pirmreizējo un atkārtoti izmantojamo izejmateriālu. Mūsuprāt, masveidīga šādu iepirkumu veicināšana ZPI varētu nodrošināt otrreizēji izmantojamo materiālu pārstrādes veicināšanu un to realizācijas tirgus.	Plāna projekts sagatavots atbilstoši normatīvajiem aktiem.
79.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **42.** Izteikt plāna 134. lpp, 8. nodaļas, 8.3.10. punkta Labāko pieejamo tehnisko paņēmienu izmantošana atkritumu apstrādē, 8.4.apakšpunkta Plānotie atkritumu rašanās novēršanas pasākumi, 8.3. tabulas 2) pasākumu šādā redakcijā: "2) līdz 2022.gadam diferencēta dabas resursu nodokļa	9.3. tabula - nav plānots konkrēts termiņš.

	(DRN) piemērošana, lai veicinātu tādu produktu un materiālu izmantošanu, kas ir sagatavoti atkārtotai lietošanai vai pārstrādāti;	
80.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **43.** Papildināt plāna 135. lpp, 8. nodaļas, 8.3.10. punkta Labāko pieejamo tehnisko paņēmienu izmantošana atkritumu apstrādē, 8.4.apakšpunkta Plānotie atkritumu rašanās novēršanas pasākumi, 8.3. tabulas, plūsmas Iepakojums, 5) pasākumu ar citiem izlietotā iepakojuma, dalītas atkritumu vākšanas sistēmas mērķrādītājiem. Piemēram, papīrs/kartons un stikls. Abu materiālu atrašanās sadzīves atkritumu masā ir nepieļaujama, jo kartona un papīra gadījumā, tas ieņem sadzīves atkritumu masas īpašības, taču stiklu izšķirot no sadzīves atkritumu masas nav iespējams. Ja nenorādīsim visas prioritātes un neiezīmēsim visus nepieciešamos pasākumus izlietotā iepakojuma dalītas atkritumu vākšanas sistēmas turpmākai attīstībai, tad pastāv bažas nesasniegt kopējos atkritumu šķirošanas mērķus.	9.3.10. punktā ir svītroti mērķi, jo tie ir ietverti plāna 1. nodaļā. Teksts ir attiecīgi precizēts. 9.3. tabulā ir iekļauti vispārīgi pasākumi, kuri detāli ir aprakstīti citās nodaļās.
81.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **44.** Papildināt plāna 136. lpp, 8. nodaļas, 8.3.10. punkta Labāko pieejamo tehnisko paņēmienu izmantošana atkritumu apstrādē, 8.4. apakšpunkta Plānotie atkritumu rašanās novēršanas pasākumi, 8.3. tabulas, plūsmas Tekstils 1) un 2) punktā 2025. gadu aizstāt ar 2023. gadu. Jau vairākkārt esam vērsuši uzmanību, ka 2023. gads ir pēdējais iespējamais, lai pilnvērtīgi izveidoto tekstila apsaimniekošanas sistēmu līdz 2025. gada, ar pilnu	Ņemts vērā.

	tekstilatkritumu aprites ciklu, kas beigās rezultējas ar pārstrādes jaudu attīstīšanu Latvijā.	
82.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **45.** Lūdzu skaidrot plāna 165. lpp., 10. nodaļas Izlietotā iepakojuma rašanās novēršanas programma, 10.1.apakšpunkta Situācija izlietotā iepakojuma apsaimniekošanā un nākotnes prognoze, 2. rindkopu, kurā minēts, ka tiek ņemts vērā, ka tiks turpināta sekojošu atkritumu apsaimniekošanas pasākumu īstenošana: • pārstrādei derīgo materiālu dalītā vākšana; Vai tas nozīmē, ka tuvā nākotnē operatoram nebūs pienākums vākt čipšu pakas, kompozītmateriāla izstrādājumus, kuru reģenerācija tiek nodrošināta tos sadedzinot un parasti kompozītmateriāli ir liela RDF sastāvdaļa? Vai prognozējot šādu mērķi, iepriekš ir noteikti sabiedrības informēšanas pasākumi, nepieciešamie normatīvo aktu labojumi un konkrēts termiņš?	Ņemts vērā. Precizēts plāna projekta 11.1. apakšpunkts.
83.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **46.** Plāna 166. lpp., 10. nodaļas Izlietotā iepakojuma rašanās novēršanas programma, 10.1. apakšpunkta Situācija izlietotā iepakojuma apsaimniekošanā un nākotnes prognoze, rindkopā pēc 10.1. attēla norādīts, ka " Turpinās attīstīties dalītās atkritumu vākšanas sistēma, palielinot ar šķirošanas iespējām nodrošināto mājsaimniecību īpatsvaru no 67% 2020. gadā līdz 90% 2035. gadā. Neskatoties uz to, paredzēts, ka patērētāju iesaiste izlietotā iepakojuma dalītā vākšanā būs viduvēja,	**Nav ņemts vērā.** Programmas izstrādē izmantota informācija no publiskā iepirkuma "Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028. gadam izstrādei" materiāliem par iepakojuma plūsmām, tendencēm un nākotnes prognozēm.

	t.i. 2035. gadā izlietoto iepakojumu šķiros vien aptuveni 60% patērētāju". Vēršam uzmanību uz to, ka 2025. gadā 90% mājsaimniecību ir jābūt nodrošinātām ar šķirošanas iespējām un 2030. gadā jau 100%. Pretējā gadījumā pastāv liela varbūtība, ka ES noteiktos šķirošanas mērķus Latvijas valsts nesasniegs.	
84.	**SIA "Eco Baltia Grupa":** **47.** Lūdzam papildināt plāna 167. lpp., 10. nodaļas Izlietotā iepakojuma rašanās novēršanas programma, 10.2.apakšpunktā Pasākumi atkritumu rašanās novēršanai 2) pasākumu ar gadu skaitli 2022.	Ņemts vērā. Precizēts plāna projekta 11.2. apakšpunkts.
85.	**Latvijas Atkritumu saimniecības asociācija, Vieglās rūpniecības uzņēmumu asociācija un A/S *"Latvijas Zaļais punkts"*:** Balstoties uz parakstīto memorandu par savstarpējo atbildību tekstila jautājuma risinājumā, mēs esam gatavi apliecināt, ka, veicot noteiktus sagatavošanās darbus tekstilizstrādājumu savākšanā, atkārtotā izmantošanā un pārstrādē, sistēmu var ieviest jau no 2023. gada. Tas ļautu veiksmīgāk izpildīt Atkritumu pamatdirektīvā noteiktās Eiropas Komisijas aprites ekonomikas ieviešanas iekļautās prasības tekstilizstrādājumu pārstrādes, atkārtotas izmantošanas un atkritumu apglabāšanas novēršanas jomā. Mēs arī turpmāk vēlamies iesaistīties diskusijās ar ministriju par veiksmīgāko risinājumu ieviešanu,	Ņemts vērā.

	kas būtu labvēlīgs videi, patērētājiem un arī uzņēmumiem. Aicinām VARAM Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā iekļaut priekšlikumu par tekstila savākšanas sistēmas uzsākšanu Latvijā no 2023. gada. Papildus tam jau patlaban norit vairākas aktīvas komunikācijas kampaņas par tekstila atkritumu tēmu, kuru rezultāti pierāda lielu sabiedrības interesi un iesaistīšanos. Balstoties uz iepriekšminētajiem argumentiem, līdz ar nākamā gada sākumu aicinām VARAM aktīvi uzsākt diskusiju procesu, lai veidotu nepieciešamo likumisko rāmi tekstila dalītās vākšanas sistēmas ieviešanai.	

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības ministrs *A. T. Plešs*

9. pielikums
Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānam
2021.-2028. gadam

Protokols par 2020.gadā 16., 17., 19., 20. novembrī notikušajām reģionālajām sanāksmēm

1. Vidzemes atkritumu apsaimniekošanas reģions (turpmāk - Vidzemes AAR)

Sanāksme noris 2020. gada 16. novembrī, tiešsaistē, 14:00-15:15

Sanāksmes piedalās 44 dalībnieki, to skaitā pārstāvji no VARAM, SIA "Geo Consultants", SIA "Konsorts".

Informācija par sanāksmes dalībniekiem un tiešsaistes ieraksts pieejams VARAM.

Sanāksmes darba kārtība:

1. Par plāna projektu "Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.-2028. gadam" (turpmāk - AAVP);

2. Par Vidzemes AAR;

3. Diskusijas un jautājumi par AAVP un Vidzemes AAR.

Sanāksmes kopsavilkums:

• VARAM Vides aizsardzības departamenta direktore Rudīte Vesere prezentē AAVP aktualitātes.

• SIA "Geo Consultants" un SIA "Konsorts" prezentē Vidzemes AAR izveides investīciju izvērtējumu.

• Diskusijas un jautājumi par AAVP un Vidzemes AAR.

- S. Sproģe norāda, ka aprēķinos pietrūkst informācija par atkritumu apjomiem no sadzīves atkritumu poligona "Dziļā vāda", kā arī nav parādīti pārvadāšanas izdevumi.

SIA "Geo Consultants" sniedz atbildi, ka aprēķinos tas ir ņemts vērā.

- S. Zakka jautā, vai nav paredzēti krātuves konservācijas pasākumi sadzīves atkritumu poligonā "Kaudzītes"?

SIA "Geo Consultants" sniedz atbildi, ka aprēķinos tas ir ņemts vērā, prezentācijā tas netika parādīts, dēļ tehniskas kļūdas.

- J. Zarandija jautā par to, ko darīt tām pašvaldībām, kuras jau ir apstiprinājušas sadzīves atkritumu pasaimniekošanas tarifus? Ja poligonos tiks mainīta darbības specifika, tad, kamēr vēl nav skaidrs, ar kādām atkritumu apsaimniekošanas darbībām nodarbosies katrs poligons, 2022. gads ir pārāk agrs termiņš, lai pašvaldības pārrēķinātu tarifus, jo jāņem vērā pārāk daudz vēl nezināmo komponentu, kas veido tarifu.

R. Vesere sniedz atbildi, ka jaunie AAR sāks darboties no 2023. gada un līdz tam pašvaldībām ir jāizveido plāni, kā pāriet uz šo jauno sistēmu.

- M. Kovāča jautā, kā var būt ilgtermiņā izdevīgi pārvadāt atkritumus tādos attālumos? Vai ietekme uz vidi šajā kontekstā ir ņemta vērā? Jo īpaši bioloģiskos atkritumus, ņemot vērā, ka tie sastāda lielu daļu no kopējiem radītajiem, turklāt nav

bīstami - vai tos visloģiskāk nebūtu jāplāno pārstrādāt (aerobi vai anaerobi), cik vien iespējams tuvu to rašanās vietai?

SIA "Geo Consultants" sniedz atbildi, ka aprēķinos tas ir ņemts vērā un kopējā izdevumu-ieguvumu analīze parāda, ka tas ir izdevīgi. Par ietekmi uz vidi - arī tas ir iekļauts aprēķinos un tie parāda, ka kopējā ietekme būs nebūtiska. Attiecībā uz pārstrādes efektivitāti, ir nepieciešams investēt tikai efektīvās iekārtās, lai iegūtie materiāli būtu tādā kvalitātē, ka tos var izmantot.

- S. Sproģe lūdz komentēt, kas notiks ar jau esošajām saistībām, kas tās segs, kāds būs laiks, lai tās sakārtotu un atrisinātu?

M. Laurs sniedz atbildi, ka šis jautājums ir izrunāts ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisiju (Regulatoru) un jautājumu atrisināšana ir atkarīga no tā, kāda ir pašvaldību atkritumu apsaimniekotāju juridiskā forma. Pašvaldībām arī pašām būs jāveic izvērtējums, jādomā par turpmākā atkritumu apsaimniekotāja izvēli ņemot vērā to, cik turpmāk būs viegli vai sarežģīti šādus jautājumus atrisināt. Informē, ka šobrīd Saeimā ir iesniegts likumprojekts grozījumiem, kas palīdzēs pašvaldībām saprast, kas viņām ir izdevīgi.

- J. Zarandija norāda, ka Vidzemes AAR ir nesaderīgs ar plānoto administratīvi teritoriālo reformu.

R. Vesere norāda, ka šo jautājumu pārbaudīs, jo tā nevajadzētu būt.

- S. Sproģe norāda, ka konkrētas problēmas ir Madonas pašvaldībai, jo pašvaldība ir kapitāldaļu turētāja sadzīves atkritumu poligonam "Dziļā vāda" un pēc šīs reformas sanāk, ka tas viņai vairs nebūs izdevīgi. Un tā nav Madonas pašvaldības ideja, bet gan VARAM. Norāda, ka pašvaldībām ir ļoti daudz neskaidru jautājumu par juridiskām niansēm, tā piemēram ko darīt tām pašvaldībām, kurām tikko ir noslēgti jauni līgumi par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu.

M. Laurs sniedz atbildi, ka pašvaldībām pie šī jautājuma par tā izpratni būs pašām vairāk jāpiestrādā.

R. Vesere skaidro, ka saņemtie komentāri par nepieciešamajām precizitātēm AAVP tiks izvērtēti.

- M. Kovāča pauž, ka ir skaidrs, ka nav finansiāli izdevīgi katrā pašvaldībā izveidot bioloģisko atkritumu nodalīšanas sistēmu no nešķirotajiem, bet vai arī dalīti

savāktos nebūtu lietderīgi plānot pārstrādāt cik vien iespējams tuvu to rašanās vietai?

SIA "Geo Consultants" sniedz atbildi, ka dalīti vākto atkritumu sistēmas ir iespējams optimizēt. Vācot dalīti bioloģiski noārdāmos atkritumus, ja tas tiek veikts kvalitatīvi, tad nav nepieciešamība tos lieki pārvadāt un veikt pārstrādi.

- S. Sproģe sniedz priekšlikumu atvieglot normas saistībā ar to, ko varētu darīt ar kompostu tuvāk tai vietai, kur tas tiek vākts, lai tie netiktu lieku pārvadāti. Kā arī pauž, ka AAVP nav pietiekami izvērtēta pārstrāde koģenerācijā.

SIA "Geo Consultants" sniedz atbildi, ka priekšlikums ir atbalstāms. Attiecībā uz pārstrādi koģenerācijā - ir veikts aprēķins un atzīmēts, kur to var veikt, bet precīzi risinājumi vēl ir jāizdomā, jo tas ir saistīts ar lielām, privātām finansēm.

- S. Sproģe jautā, vai ir veikta aptauja par esošo koģenerācijas iekārtu iesaisti? Cik zināms, koģenerācijas iekārtu izbūve ir veikta arī no publiskā finansējuma. Ir runājusi ar lauksaimniekiem un tie būtu gatavi pieņemt vienveidīgus bioloģiskos atkritumus, piemēram, lapas, bet ar vairākiem nosacījumiem, kā piemēram, noteiktā apjomā, bez piemaisījumiem. Par šo jautājumu vēl ir jādomā.

- SIA "Geo Consultants" atbild, ka ir jāsaprot, ka ne visas koģenerācijas iekārtas ir paredzētas, lai tās darbinātu ar bioloģiski noārdāmiem atkritumiem. Ir ļoti liela problēma savietot divas plūsmas - bioloģiski noārdāmos atkritumus un lauksaimniecības atkritumus.

- R. Vesere skaidro, ka koģenerācijas stacijas, kas ir lauksaimniecībās, nevēlās pieņemt materiālu, kas saucas "atkritumi", jo tas saistās ar lielu administratīvo slogu. Piekrīt, ka šis jautājums ir vēl diskutējams.

- S. Sproģe norāda, ir nepieciešama atsevišķa diskusija un saruna par situāciju ar Madonu un sadzīves atkritumu poligonu "Dziļā vāda".

R. Vesere apdomās šo iespēju.

- S. Sproģe norāda, pašvaldībām ir nepieciešams atgriezt atpakaļ DRN, jo dēļ šīs reformas tas būs noderīgi, kā arī, tā būs iespēja uzlabot esošās atkritumu apsaimniekošanas sistēmas.

R. Vesere informē, ka ir paredzēts, ka pakāpeniski DRN pašvaldībām tiks atgriezts.

- Ā. Vilšķērsts papildina ar informāciju par sarežģīto situāciju Madonā tai skaitā jautā, kā atrisināt uzņemtās kredītsaistības?

R. Vesere sniedz atbildi, ka šis jautājums un aspekti vēl tiks vērtēti.

- S. Sproģe pauž, ka ir jārunā par dažādiem atkritumu veidiem, tādiem kā būvgružiem, riepām, tekstilu, lai iespēja tos pārstrādāt rašanās vietā, lai neveiktu nevajadzīgus pārvadājumus.

R. Vesere sniedz atbildi, ka par šiem jautājumiem tiek domāts.

- R. Vesere norāda, ka visi jautājumi ir apskatīti AAVP, jautājums ir par to detalizāciju, tādēļ, ja rodas vēl kādi jautājumi, visi ir aicināti tos iesniegt rakstiski.

R. Vesere slēdz sanāksmi plkst.15:15.

2. Ziemeļkurzemes un Dienvidkurzemes atkritumu apsaimniekošanas reģions (turpmāk - Ziemeļkurzemes un Dienvidkurzemes AAR)

Sanāksme noris 2020. gada 16. novembrī, tiešsaistē, 14:00-15:25

Sanāksmes piedalās 42 dalībnieki, to skaitā pārstāvji no VARAM, SIA "Geo Consultants", SIA "Konsorts".

Informācija par sanāksmes dalībniekiem un tiešsaistes ieraksts pieejams VARAM.

Sanāksmes darba kārtība:

4. Par plāna projektu "Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.-2028. gadam" (turpmāk - AAVP);

5. Par Ziemeļkurzemes un Dienvidkurzemes AAR;

6. Diskusijas un jautājumi par AAVP un Ziemeļkurzemes un Dienvidkurzemes AAR.

Sanāksmes kopsavilkums:

• VARAM Vides aizsardzības departamenta direktore Rudīte Vesere prezentē AAVP aktualitātes.

• SIA "Geo Consultants" un SIA "Konsorts" prezentē Ziemeļkurzemes un Dienvidkurzemes AAR izveides investīciju izvērtējumu.

• Diskusijas un jautājumi par AAVP un Ziemeļkurzemes un Dienvidkurzemes AAR.

- Liepājas RAS jautā, Vai Dienvidkurzemes reģionā radītajiem reģenerējamajiem (dedzināmajiem) atkritumiem būs priekšrocības uz energoreģenerācijas izmantošanu Brocēnos? Brocēnos šobrīd dedzina atkritumus un tāpēc interesē, vai topošajam Dienvidkurzemes AAR būs priekšrocības tur dedzināt?

R. Vesere sniedz atbildi, ka tas ir atkarīgs no atkritumu kvalitātes, bet kopumā šis jautājums ir jājautā pašam uzņēmumam, kura pamatdarbība ir cementa ražošana.

- I. Emsis jautā, kurš ir izdomājis, ka ir tikai divi scenāriji - 10 AAR un 5 AAR? Norāda, ka šis pieņēmums ir destruktīvs uz pauž, ka AAR skaitam ir jāizriet no vēsturiskās analīzes un iecerēm nākotnē.

SIA "Geo Consultants" sniedz atbildi, ka 10AAR scenārijs ir pašreizējā situācija pret kuru tiek veikts salīdzinājums. Pieņemot 5 AAR perspektīvu tika skatīti vairāki kritēriji.

- D. Ošenieks pauž, ka Ventspils un Kuldīga šādā scenārijā ir vislielākie zaudētāji. Ir veikti aprēķini, ka Ventspils iedzīvotājiem maksa par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu pieaugs par 42%.

AAVP 83. lapā ir minēts par atkritumu reģenerāciju vairākās vietās. Rodas jautājums, vai VARAM nezina, ka Ventspils jau ir uzsākusi projekta realizāciju atkritumu reģenerācijai, gūstot finansējumu no CFLA? D. Ošenieks sniedz informāciju par šo projektu.

Par atkritumu noglabāšanu poligonos tika minēts, ka atkritumi tiks noglabāti tikai sadzīves atkritumu poligonā "Janvāri". Pirms trīs nedēļām tika publicēts informatīvais ziņojums, kurā ietverta informācija par to, kas būs tad, kad sadzīves atkritumu noglabāšanas poligoni būs aizpildīti. Šobrīd situācija būtu tāda, ka sadzīves atkritumu poligonā "Pentuļi" būtu jāveic šūnu konservācija, lai gan tajā sadzīves atkritumus vēl var noglabāt 15 gadus, bet tad, kad sadzīves atkritumu poligons "Janvāri" būs pilns, sadzīves atkritumu poligons "Pentuļi" būs atkal jāver vaļā? Vai šāda situācija ir iekļauta aprēķinos?

Papildus vēlās noskaidrot par veikto aprēķinu pamatotību, jo tajos minēts, kas sadzīves atkritumu poligonam "Pentuļi" nepieciešami 11 miljoni euro, bet pēc pašu

aprēķiniem, infrastruktūras attīstībai ir nepieciešami 2,5 miljoni euro. Ja bez pamatojuma tiek pieņemts, kāds finansējuma apjoms nepieciešamas infrastruktūras attīstībai, tad sanāk, ka tā jebkuru poligonu var nosaukt par neefektīvu.

Lūdz VARAM sniegt konkrētas atbildes un korektu ekonomisko analīzi uz kā pamata tiek veidoti jaunie AAR. Šobrīd šis tiek uzskatīts par politisku lēmumu, bet ja tas tiks korekti un ekonomiski pamatoti paskaidrots, tikai tad mēs to varētu atbalstīt.

- Kuldīgas novada domes pārstāvis pauž atbalstu D. Ošenieka teiktajam.

- S. Sproģe lūdz skaidrot, vai aprēķinos ir ņemtas vērā izmaksas transporta pārāk atjaunošanai? Ir pieņemtas jaunas bezizmešu transporta normas, kā rezultātā ir jānomaina visi transportlīdzekļi. Kas segs šos izdevumus, ja jau būs jātiek galā ar visām esošajām saistībām?

SIA "Geo Consultants" sniedz atbildi, ka aprēķinos tas ir ņemts vērā.

- I. Emsis informē, ka iepriekš veidojot 10 AAR tika piesaistīti ārvalstu eksperti un tika veikts apjomīgs izvērtējums ar pamatojumu par 10 AAR izveidi. Jautā, vai veidojot šo AAR plānu, tika apskatīts iepriekšējais izvērtējums? Jautā, kādēļ labi darbojošies 10 AAR tiktu izbeigti, kāds tam ir pamatojums, vai kāds no šiem AAR darbojas slikti?

I. Emša ieskatā, būtu jāpamato, ka šie 10 AAR, vai konkrēti kurš no tiem darbojas neefektīvi un tad jārisina konkrēta problēma ar to, nevis reorganizēt labi darbojošos AAR.

I. Emsis rekomendē šo plānu apturēt.

- I. Vēvere jautā, kad un kur prezentētās izdevumu - ieguvumu analīzes būs publiski pieejamas?

R. Vesere sniedz atbildi, ka šobrīd tiek apkopoti visi saņemtie atzinumi. AAVP tiks precizēts un papildināts un tur šīs analīzes tiks parādītas.

- D. Ošenieks informē, ka ir uzrunāta Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera viedokļa paušanai, jo šis jaunais plāns ļoti skars komersantus. Pauž cerību, ka VARAM ieklausīsies šajā viedoklī un veidos sadarbību.

- I. Emsis paužs, ka AAVP ir pārsteidzīgi apgalvojumi, kā viens no tiem ir par kompostēšanu, par apjomiem, kas tiek veikti poligonos. Ir redzams, ka VARAM nav informēts par decentralizētu kompostēšanu. Ierosina veidot aptauju situācijas noskaidrošanai par decentralizēto kompostēšanu. Pārvadāt kompostu no lauku teritorijām uz poligonu ir neekonomiski, ir jāveicina kompostēšana rašanās vietā.

I. Emsis paužs, ka sastādot jauno AAR plānu, esošo, darbojošos poligonu ietilpības kapacitāte nav vērtēta.

- R. Vesere sniedz atbildi, ka kompostēšanu uz vietas neviens neplāno aizliegt. Tur, kur tā notiek, tā varēs arī notikt turpmāk.

- I. Emsis paužs, ka noteiktos kompostēšanas laukumos tiek pieņemti arī pārtikas atkritumi no Rīgas.

R. Vesere paužs, ka šī sniegtā informācija būtu jāpārbauda.

- S. Sproģe paužs, ka tikai konkrēts reģions var izlemt, kur tam ir ekonomiski izdevīgi veikt kompostēšanu un tam būtu jābūt atvieglotiem noteikumiem. Arī par pārtikas atkritumu un nešķirotu bioloģiski noārdāmu atkritumu dalītu vākšanu būtu jāizlemj reģioniem. Tāpat būtu arī ar būvgružiem - par tiem ir jāizlemj reģioniem, jo būvniecības atkritumi, ja tie sašķiroti uz vietas, sadrupināti, nav atkritumi, bet gan izmantojami materiāli.

R. Vesere atbild, ka normatīvie akti tiks pilnveidoti, un it īpaši ir jādomā par kompostēšanu. Attiecībā uz būvgružiem - esam par to, ka tos drupina uz vietas, sašķiro un izmanto uz vietas tur, kur to var izdarīt.

- R. Vesere informē, ka tiks analizēti saņemtie komentāri. Par vēlvienas sanāksmes nepieciešamību informē, ka notiks starpinstitūciju sanāksme un diskusijas un kompromisi varēs turpināties tajā.

- S. Sproģe lūdz pēc iespējas ātrāk publicēt ekonomisko pamatojumu, lai visi ar to var iepazīties un analizēt, it īpaši svarīgi tas ir reģioniem.

R. Vesere slēdz sanāksmi plkst.15:25.

3. Viduslatvijas atkritumu apsaimniekošanas reģions (turpmāk - Viduslatvijas AAR)

Sanāksme noris 2020. gada 19. novembrī, tiešsaistē, 11:00-13.00

Sanāksmes piedalās 49 dalībnieki, to skaitā pārstāvji no VARAM, SIA "Geo Consultants", SIA "Konsorts".

Informācija par sanāksmes dalībniekiem un tiešsaistes ieraksts pieejams VARAM.

Sanāksmes darba kārtība:

7. Par plāna projektu "Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.-2028. gadam" (turpmāk - AAVP);

8. Par Viduslatvijas AAR;

9. Diskusijas un jautājumi par AAVP un Viduslatvijas AAR.

Sanāksmes kopsavilkums:

• VARAM valsts sekretāra vietniece Alda Ozola informē par sanāksmi

• VARAM Vides aizsardzības departamenta direktore Rudīte Vesere prezentē AAVP aktualitātes.

• SIA "Geo Consultants" un SIA "Konsorts" prezentē Viduslatvijas AAR izveides investīciju izvērtējumu.

• Diskusijas un jautājumi par AAVP un Viduslatvijas AAR.

- Sanāksmes laikā ir vairāki jautājumi par aprēķiniem, par to ticamību, par to, kāpēc ir nepieciešamas atkritumu apsaimniekošanas reģionu robežu maiņa un poligonu reforma, vai tas ir ekonomiski un finansiāli pamatots.

- Sanāksmes laikā tiek pausts, ka finanšu aprēķini nepārliecina, ka Brakšķos atstājot šķirošanas līniju tiešām ir izvēlēts labākais risinājums. Gan atkritumu apsaimniekošanas konsultanti, gan pašvaldību komunālie servisi, gan Latvijas pašvaldību savienība lūdz pārdomāt un tiešām diskutēt par to, kāds finansiāli ekonomiski labākais risinājums būtu nepieciešamas Latvijas poligonu reformā.

- Sanāksmes laikā VARAM norāda, ka informatīvais ziņojums par poligoniem netiks virzīts, jo visas darbības tiks iezīmētas atkritumu apsaimniekošanas plānā.

- Diskusiju dalībnieki piedāvā, ka atkritumu apsaimniekošanas plānā varētu iezīmēt, ka ir nepieciešama reforma poligonos, un ka par to notiks diskusijas ar

iesaistītajā pusēm, bet pieņemt konkrētus lēmumu un plānā pateikt konkrētus skaitļus būtu pāragri.

- Kopumā diskusijā tika norādīts uz vairākiem labojumiem, kas jāveic atkritumu apsaimniekošanas plāna sadaļās (rakstiski komentāru sadaļā iesūtīti).

- Vairāki jautājumi par bioloģisko atkritumu apsaimniekošanu, par dabas resursu nodokļa atgriešanu pašvaldībās

- Diskusija par notekūdeņu dūņu apsaimniekošanu, kur tiek norādīts, ka tā netiks plānā apskatīta, bet par notekūdeņu dūņu apsaimniekošanu nākamajā gadā VARAM izstrādās stratēģiju.

- VARAM un arī konsultanti norāda, ka diskusijas laikā paustie komentāri tiks vērtēti atkritumu plānā. VARAM norāda, ka atkritumu apsaimniekošanas plānu jāapstiprina šogad, lai saņemtu Eiropas fondu finansējumu paredzētajām darbībām plānā. Sanāksme par izsludināto atkritmu apsaimniekošans plānu plānota 2. decembrī.

R. Vesere slēdz sanāksmi plkst 13.00

4. Latales atkritumu apsaimniekošanas reģions (turpmāk - Latgales AAR)

Sanāksme noris 2020. gada 20. novembrī, tiešsaistē, 13:00-14.40

Sanāksmes piedalās 39 dalībnieki, to skaitā pārstāvji no VARAM, SIA "Geo Consultants", SIA "Konsorts".

Informācija par sanāksmes dalībniekiem un tiešsaistes ieraksts pieejams VARAM.

Sanāksmes darba kārtība:

10. Valsts sekretāra vietnieces Aldas Ozolas ievadvārdi

11. Par plāna projektu "Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.-2028. gadam" (turpmāk - AAVP);

12. Par Latgales AAR;

13. Diskusijas un jautājumi par AAVP un Latgales AAR.

Sanāksmes kopsavilkums:

• VARAM Vides aizsardzības departamenta direktore Rudīte Vesere prezentē AAVP aktualitātes.

• SIA "Geo Consultants" un SIA "Konsorts" prezentē Latgales AAR izveides investīciju izvērtējumu.

• Diskusijas un jautājumi par AAVP un Latgales AAR.

- Diskusijā Dziļās vādas poligonā iesaistītās pašvaldības, kā Jaunjelgava, Jēkabpils uzdod jautājumus par to, kāpēc Jaunjelgava, kas ir Zemgale, tiek pievienota Latgalei, lūdz skaidrot šo situāciju. Tiek jautāts par to, kas būs ar pašvaldību uzņemtajām kredītsaistībām. Jautā, kāds ir pamatojums 10 atkritumu reģionu vietā izveidot 5. Norāda, uz to, ka Dziļās vādas finanšu rādītāji ir atbilstoši, lai ar tiem varētu segt uzņemtās kredītsaistības. Kā iedzīvotājiem skaidrot, ka tarifs par atkritumu izvešanu paaugstināsies.

- Sanāksmes dalībnieki apšauba veiktos aprēķinus, lai arī tiek paskaidrots, ka visi dati ņemti no pašvaldību ziņojumiem.

- Sanāksmē diskutē par to, ka administratīvi teritoriālā reforma bija politisks lēmums, arī atkritumu reģionu reforma ir politisks lēmums, kurš nav izdiskutēts ar iesaistītajām pusēm, un lūdz atkārtoti VARAM pārdomāt šo ieceri.

- Jēkabpils norāda, ka viņi vēlētos, lai pie viņiem plānotu atkritumu dedzināšanu.

- Tiek vērsta uzmanība uz DRN jomu, ka nepieciešams ātri rīkoties, lai DRN atgrieztos pašvaldību budžetā, lai, to, piemēram, varētu novizīt dārza un parku

- VARAM sniedz atbildi, ka reformas pamatā ir konsultantu veiktie aprēķini vairākiem gadiem uz priekšu, un pamatojums tam ir, ka šādi ir visefektīvāk novirzīt finanšu resursus poligonu infrastruktūras attīstībai, kā arī galvenais mērķis ir samazināt nešķiroto atkritumu daudzumu.

R. Vesere slēdz sanāksmi plkst.14.40

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības ministrs *A. T. Plešs*